PREDIKATIEN

OVER HET

LIJDEN

VAN ONZEN HEERE JEZUS CHRISTUS.

DOOR

Theodorus van der Groe,

LAATST PREDIKANT TE KRALINGEN.

EERSTE DEEL.

I—XXIII.

ROTTERDAM,

J. VAN DER VLIET Cz.

1842.

LIJDENSSTOFFEN.

I. PREDIKATIE.

JEZUS VOORZEGGING VAN ZIJNEN DOOD AAN ZIJNE DISCIPELEN; EN DE BIJEENKOMST DER JOODSCHE SCHRIFTGELEERDEN EN OUDERLINGEN, IN DE ZAAL VAN CAJAPHAS.

MATTHEUS XXVI: 1—5.

En het is geschied, als JEZUS alle deze woorden geëindigd had, dat Hij tot Zijne discipelen zeide: gij weet dat na twee dagen het Pascha is, en de Zone des menschen zal overgeleverd worden, om gekruisigd te worden.

Toen vergaderden de Overpriesters, en de Schriftgeleerden, en de Oudertingen des Volks, in de zaal des Hoogenpriesters, die genaamd was Cajaphas, en beraadslaagden te zamen, dat zij JEZUS met listigheid vangen en dooden zouden; doch zij zeiden: niet in het feest, op dat er geen oproer worde onder het Volk.

Zeer kostelijk en opmerkenswaardig, is hetgene de groote kruis-gezant, Paulus, eertijds schreef aan de geloovigen van Galatie, Kap. VI: 14. *Maar het zij verre van mij, dat ik zoude roemen anders, dan in het kruis van onzen Heer JEZUS CHRISTUS, door welke de wereld mij gekruist is, en ik der wereld.* De Apostel is daar bezig, zich met opzet aan te kanten tegen de valsche Leeraars, die onder de Galaten gevonden wierden, wier voornaamste poging was, vele zwakke Christenen van hun geloof af te trekken, en door de vertooning van een schoon gelaat en andere beweegmiddelen tot zooverre te verleiden, dat zij zich volgens

de Joodsche wet lieten besnijden, en zoo het Jodendom omhelsden; als wanneer deze valsche Apostelen daarop dan grootelijks roemden, vertoonende de afgesnedene voorhuiden dezer verleide Christenen aan der Joden Oversten, tot een teeken, dat zij reeds zoo velen tot Joden en Jodengenooten gemaakt hadden; hetgene Paulus wil te kennen geven, in het vorige 13 vers, alwaar hij schrijft aan de Galaten: *zij*, namelijk de valsche Apostelen, *willen dat gij besneden wordet, opdat zij in uw vleesch roemen zouden.*

Tegen dien snooden en verfoeijelijken roem van die valsche Leeraars, stelt de Apostel hier nu zijnen roem lijnregt over. Zij droegen daar hunnen roem op, dat zij de menschen van CHRISTUS aftrokken, en tot de besnijdenis en het Jodendom bragten; *maar het zij verre van mij*, zegt Paulus, *dat ik zoude roemen anders dan in het kruis van onzen Heer JEZUS CHRISTUS.* Door CHRISTUS *kruis* verstaat hij 's Heilands lijden en smarten: alles wat Hij in den staat van zijne vernedering hier op aarde, voor den uitverkoren zondaar heeft geleden en ondergaan; dat alles, dat gansche kruis van den Heere CHRISTUS, aan hetwelk de Joden zich zoo grootelijks ergerden, en dat bij de Heidenen of Grieken voor enkel dwaasheid wierd gehouden, was nogtans, voor onzen Apostel de grootste, ja de eenige stof van zijnen roem. Het was verre van hem, dat hij ergens anders in de wereld, buiten dat kruis, op zoude roemen, of zich eenigzins verheffen. En waarlijk, aandachtigen! is er wel iets in deze wijde, ondermaansche wereld, daar een vroom Christen, in het minste op kan roemen, of zich in kan vergenoegen, dan alleen in dit kruis van zijnen Heiland? — Immers, dat alleen is de eenige fontein en bronäder van zijne zaligheid! — CHRISTUS lijden en sterven, is het eenige middel ter behoudenis voor alle dood- en doemwaardige zondaars en zondaressen. Neemt dat weg, en ziet eens, of er wel iets het allerminste zal overig blijven om op te roemen; daar is immers, buiten het kruis van CHRISTUS, geen het minste heil, zaligheid, of waar en bestendig goed te zoeken of te vinden? zonder dat, is het gansche Evan-

gelis maar eene ijdele en doode letter, zonder geest of leven. Daar dan CHRISTUS kruis een zoo dierbaar en heerlijk stuk is, dat daarvan de geheele zaligheid en eeuwige behoudenis van den armen zondaar, enkel en alleen afhangt, wat wonder dat het dan ook van de geloovigen wordt gehouden en gerekend, voor de eenigste stoffe van hunnen roem en blijdschap? Althans, de Apostel Paulus wilde nergens anders van weten of hooren. *Ik heb niet voorgenomen*, schrijft hij, 1 Cor. II: 2 *iets te weten onder u, dan* JEZUS CHRISTUS, *en dien gekruist.* Hier om is het zelfs in vroegere tijden, reeds eene aloude en zeer prijselijke gewoonte geweest in de kerken van Nederland, jaarlijks eenige weken, achter den anderen, dit kruis van den Heere JEZUS CHRISTUS, den Volke te prediken, en hen voor te houden, de geschiedenis van des Heilands dierbare lijden en sterven; met dat oogmerk, om Gods kinderen daardoor te vertroosten en in hun geloof meer te bevestigen; en denzulken, die nog buiten de gemeenschap van den Heere CHRISTUS zijn, ware het mogelijk, daartoe te brengen, en dus op Hem en Zijne beminnelijke schoonheid te doen verlieven. Met dat zelfde oogmerk is het, dat wij heden ook wederom aanvangen, de geschiedenis van 's Heilands lijden onder u te prediken; het gene wij wel eenige weken vroeger gewenscht hadden te doen, doch door tusschen gekomen beletsel zijn wij daarin verhinderd geworden. Wij verzoeken dan heden van u allen, dat gij iederen zondag naarstig hier in des Heeren voorhoven wilt opkomen, om ons den gekruisten CHRISTUS te hooren prediken, als den eenigen grond van onze dierbare en kostelijke zaligheid! dat gij malkanderen, daartoe wilt opwekken en aansporen, en zoo allezins toonen, dat de Heere JEZUS en Zijn kruis u dierbaar is. En Gij, o Heere JEZUS! die thans zoo glorierijk verhoogd, zit aan de regterhand van uwen Vader, in de hoogste hemelen; zullen wij nu wederom eenigen tijd, van Uw dierbaar lijden, dat Gij, om des armen zondaars wille, hier op aarde geleden hebt, gaan handelen? het behage U, menschlievende Heiland! met

Uwen Heiligen Geest, overvloedig in onzer aller zielen te werken! — pas de vruchten, van dit Uw bloedig lijden, hoe langer hoe meer toe op onze harten! versterk met dezelve Uwe kinderen en gunstgenooten in hun geloof, en laten alle onbekeerde zondaars en zondaressen daardoor gebragt worden, tot U en Uwe ziel-zaligendegemeenschap! alles tot grootmaking van Uwe Goddelijke eere, en tot zaligheid van veler zielen! Amen.

Wij vangen de geschiedenis van het lijden, van Jezus van Nazareth, van het begin aan, aandachtigen! en zullen het met God, een stuk weegs vervolgen. Matthéus maakt daarvan het begin in onze voorgelezene tekstwoorden, verhalende eenige voorbereidselen van 's Heilands lijden, hoe Hij namelijk, eene voorzegging deed aan Zijne discipelen, dat Hij binnen korte dagen, op het Paaschfeest, stond gekruist te worden; en hoe der Joden Schriftgeleerden en Overpriesters bijeen vergaderd in het paleis van den Hoogen-Priester Cajaphas, met elkanderen raadpleegden, en middelen beraamden, hoe zij den Zaligmaker best zouden in handen krijgen; welk stuk der geschiedenis wij dan heden in dit morgen-uur staan te beschouwen; en dat wel volgens deze orde:

1. Zullen wij overwegen 's Heilands profetie of voorzegging, van den tijd en de wijze van zijn aanstaand lijden; Hij stond namelijk, na het Pascha, dat na twee dagen op handen was, gekruist te worden vs. 1 en 2.

2. Vervolgens zullen wij beschouwen, de raadpleging van der Joden Overpriesters en Schriftgeleerden, in het huis van den Hoogen-Priester Cajaphas, om den Zaligmaker te vangen, vervat in de 3 volgende verzen.

Het eerste aanbelangende; daarin ontmoet ons (1) de tijdsomstandigheid, bij welke de Heere JEZUS de voorzegging van Zijnen aanstaanden kruisdood, aan Zijne discipelen deed; het was: *als Hij alle deze woorden geëindigd had* vs. 1; en dan (2) de profetie of voorzegging zelve vs. 2.

Matthéus begint zijn verhaal aldus: *En het is geschied*

als enz. — Tot nog toe had hij zich opgehouden, in de vorige hoofdstukken, van dit zijn Evangelie voor de Joden, krachtig te beweren, dat JEZUS van Nazareth, de lang verwachte Messias, en de groote heil-Profeet was, die in de wereld komen moest. Dat drong hij aan, en bewees het uit een zeer naauwkeurig verhaal van 's Heilands gansche leven hier op aarde; van Zijn geslacht, geboorte, opvoeding, inwijding, leere, wonderwerken enz.; uit alle welke stukken het ontwijfelbaar bleek, dat JEZUS was de CHRISTUS en de ware Messias. Daarop gaat de Evangelist nu vervolgens over, tot JEZUS Priester-ambt, en de beschrijving van Zijn lijden en sterven; ten einde daaruit almede, ter overtuiging der Joden, klaar blijken mogt, dat Hij waarlijk de beloofde Messias was. Om nu gevoegelijk tot dit verhaal te komen, maakt Mattheus hier deze overgang of transitie: *en het is geschied.* Dit is een Hebraïsmus, of Hebreeuwsche manier van spreken, zijnde den Hebreeuwsche schrijvers bijzonder eigen, die als zij eene zaak verhaald hebben, en nu een nieuw verhaal beginnen, voor eene gewoonte hebben, dat verhaal dus aan te vangen: *en het gebeurde* of *het is geschied.* Bij voorbeeld, om het maar met eene plaats te bevestigen: Mozes, zullende gaan beschrijven het offer van Kaïn en Abel, vangt zijn verhaal aldus aan: *En het geschiedde, ten einde eeniger dagen, dat Kaïn van de vrucht des Lands, den Heere offer bragt,* enz. Gen. IV: vs. 3. Dat zelfde doet Mattheus hier nu ook; hij schrijft dit zijn Evangelie aan de Joden, en bedient zich daarom ook van deze spreekwijs, in der Joden schriften en taal zeer gebruikelijk, zeggende: *en het is geschied.* En wat was dat? *als JEZUS,* vervolgt hij, *alle deze woorden geëindigd had.* Door *alle deze woorden* verstaan sommigen, in eenen bepaalden zin, alleen die predikatiën of redevoeringen, die de Heiland daags te voren, of op dezen zelfden dag, in den tempel en op den Olijfberg, voor zijne Apostelen en de schare der Joden had uitgesproken; en die Mattheus in de vorige hoofddeelen, zeer naauwkeurig heeft aangeteekend. Doch ons

aanbelangende, wij verstaan met anderen hier, door *alle deze woorden*, in eenen ruimeren zin, de geheele leer van den Zaligmaker; al de woorden, die Hij, als de groote heil-Profeet, in Zijne omwandeling hier op aarde, dan hier, dan daar, tot Zijne discipelen, en de schare gesproken heeft; en die van Mattheus in dit zijn Evangelie, zijn opgeteekend: want dat deed JEZUS overal; waar Hij was, sprak en redeneerde Hij met de Zijnen en het volk, en leerde hun, de verborgenheden van Zijn Koningrijk der hemelen, die zij weten moesten, begrijpen en verstaan; toonende dus, dat Hij die lang beloofde Leeraar der geregtigheid was; die Profeet, krachtig in woorden en werken; door Mozes reeds, in de aloude tijden, aan Abrahams nakroost voorzegd en met den vinger aangewezen, Deut. XVIII: vs. 15. Wat was er nu van al deze woorden, die de Heiland dus als de grootste Profeet gesproken had en die in dit Evangelie, voor een gedeelte zijn aangeteekend? Mattheus schrijft er van: dat de Heere JEZUS *die had geëindigd, als Hij alle* enz. Dat is te zeggen, dat Hij die nu allen te zamen had uitgesproken, en nu ophield, het volk langer als Profeet te leeren: dat Hij nu met prediken een einde maakte, als hebbende nu, voor het grootste gedeelte, Zijn Profetisch-ambt, tot zoo verre volbragt en uitgevoerd; en den Zijnen van alles mondelings onderwezen, wat zij vooreerst noodig moesten weten. Als Hij dat nu zoo gedaan had, als Hij al die redenen en woorden van Mattheus in dit Evangelie opgeteekend, nu had uitgesproken, en daarmede nu begon te eindigen en op te houden, wat gebeurde er toen verder? Toen maakte de Heiland zich gereed, om Zijn Priesterambt nu ook te gaan volbrengen. *Hij zeide toen*, schrijft de Evangelist, *tot zijne discipelen*; dat is: tot die twaalf mannen, die Hij tot Apostelen en Opzieners van Zijne gemeente, na zijn vertrek van deze wereld had aangesteld; en waarschijnlijk ook tot eenige anderen, die behalve deze Apostelen, ook altoos hier op aarde in zijn gezelschap geweest, en Hem overal gevolgd hadden. Dezen geeft Mat-

theus hier den naam van *discipelen*, zoo veel beteekenende als *leerlingen*; met welken naam al diegenen genoemd worden, die dên Heiland en Zijne leere aanhingen. Want gelijk onder alle Joden en Grieken, alle leermeesters en beroemde mannen, hunne discipelen hadden, die hunne leere aanhingen en volgden, zoo had de Heere CHRISTUS ook Zijne bijzondere discipelen, die Hem alom volgden en aanhingen; die van Hem in de verborgenheden van Zijn Koningrijk wierden geleerd en onderwezen; en welke die zelfde verborgenheden, ook wederom aan anderen predikten en verkondigden; gelijk de Heiland alzoo tot dat einde, alomme door de geheele wereld Zijne discipelen om te prediken uitzond. Tot deze discipelen nu was het volgens Matth.: *dat Hij zeide: gij weet* enz. de Zaligmaker was hier met Zijne discipelen, in eene afgezonderde plaats vergaderd, gelijk Hij doorgaans gewoon was te doen, als Hij hun wilde leeren en onderwijzen. Zoo nu bij malkanderen vergaderd zijnde, sprak Hij hun aan, en zeide tot hen: *gij weet dat na* enz. de Heere JEZUS begint hier met opzet Zijne discipelen te onderhouden over eene stoffe, van welke Hij reeds meermalen te voren in het voorbijgaan met hen gesproken had, namelijk, over Zijn aanstaande lijden en sterven. Het was ten hoogsten noodig dat Zijne discipelen daaromtrent naauwkeurig van Hem onderrigt wierden, dewijl zij tot nog toe dit stuk niet ten vollen verstonden. Niettegenstaande JEZUS hun meer dan eens, in Zijne omwandeling hier op aarde beduid had, dat Hij eens door toedoen van der Joden Overpriesters, Wet- en Schriftgeleerden een zwaar lijden zou moeten ondergaan, en zelfs eenen schandelijken dood sterven; zoo had dit gesprek nogtans niet zeer diepe wortelen geschoten in de zielen der discipelen; zij hadden er geen behoorlijke acht op geslagen, noch het naauwkeurig genoeg onderzocht; en daar van daan kwam het, dat zij in het stuk van 's Heilands lijden nog zeer onkundig waren; en volgens de gemeene dwaling der Joden, aangaande den Messias, nog zeer verkeerde gedachten van den

persoon des Heeren JEZUS hadden: want de Joden waren te dezer tijd genoegzaam eenstemmig van gevoelen, dat de Messias die te komen stond, een aardsch Koning zou zijn; die het Joodsche volk van het juk der heerschappij der Romeinen zou verlossen, en het koningrijk van Israël in deszelfs ouden luister en heerlijkheid weder zou herstellen. In die zelfde dwaling en verkeerde gedachten nu, staken 's Heilands discipelen te dezer tijd ook. Hunne verwachting was, dat de Heere JEZUS ook nog eens een aardsch Koningrijk zou oprigten, en een groot en ontzaggelijk Koning worden. Hierom waren zij daarover reeds twistende met malkanderen, *wie van hen de eerste en voornaamste zou zijn, in dat aardsche Koningrijk* van JEZUS, Markus IX: vs. 34. De discipelen die naar het vlek Emmaus gingen, beklaagden zich daarom hierover, toen zij 's Heilands schandelijken kruisdood gezien hadden, zeggende tot malkanderen: *wij hoopten dat Hij was degene, die Israël verlossen zou*, Luk. XXIV: vs. 21. Ziet! zulke verkeerde gedachten hadden de discipelen als nog van JEZUS! zoo weinig kennis en wetenschap hadden zij nog van het schandelijk lijden en den smadelijken kruisdood, dien Hij stond te ondergaan; en daarom, dewijl dat lijden en die dood, nu zoo aanstaande en nabij waren, en het te vreezen stond, dat de discipelen zich daarover grootelijks aan den Zaligmaker zouden stooten en ergeren; hierom was het nu van zeer groote noodzakelijkheid, dat, alvorens dat lijden en dien dood voorvielen, zij daarvan naauwkeurig wierden onderrigt en verwittigd; en daarom, dat was nu het eerste werk van den Heere JEZUS, na dat Hij hun genoegzaam van al het andere had geleerd en onderwezen. Hij vangt nu aan Zijne discipelen van zijn aanstaande lijden en schandelijken kruisdood te onderrigten, hun na het verhaal van Mattheus dus aansprekende: *gij weet dat na* enz.

De Heiland spreekt van het *pascha*, daarvan getuigende, dat Zijne discipelen wisten, dat hetzelve, na *twee dagen*, op handen was; en dat stelt Hij hun voor, als het

tijdsbestekvan Zijn aanstaande lijden en kruisdood. Het is bekend aandachtigen! dat er bij de Joden, volgens Gods wet, in het jaar, drie voorname hoofd-feesten waren, die van het geheele volk, plegtig moesten gevierd worden; het feest namelijk, van Paschen, van Pinksteren, en dat der loofhutten. Het feest van Paschen aanbelangende, was het grootste en voornaamste, van de drie hoofd-feesten; dat begon bij de Joden altijd, op den 14^{en} dag, van de maand Nizan, en wierd zeven dagen lang, met de grootste blijdschap binnen de stad Jeruzalem gevierd; daar dan, volgens de wet, al wat mannelijk was in Israël, voor des Heeren aangezigt moest opkomen en verschijnen. Het draagt den naam van *pascha*, om dat het gevierd werd, ter gedachtenis van de groote weldaden, die God oudtijds, aan het volk van Israël, in Egypten bewezen had, wanneer een Engel, uit den hemel gezonden, alle eerstgeborenen der Egyptenaren, van den mensch af, tot den beesten toe dood sloeg; maar de huizen der Israëlieten voorbijging, en ongemoeid liet: want *pascha* in het Chaldeeuwsch, of *pesech* in het Hebreeuws, beteekent een *voorbijgang*. Ter gedachtenis nu, van deze bewezene weldaad, belastte God aan de kinderen van Israël, jaarlijks dit feest, met groote plegtigheid en blijdschap te vieren; en op hetzelve, in ieder huisgezin, een volkomen, eenjarig lam te slagten en te eten; hetgeen dan ook, tot op onzen tijd toe, zeer naauwkeurig, bij de Joden wierd onderhouden. Dus verstaat de Heiland dan hier, met deze benaming van *pascha*, — zoo lezen wijvan den vromen Koning Jozia, dat Hij *het pascha des Heeren, te Jeruzalem hield;* dat is, het paasch-feest, 2 Chron. XXXV: vs. 1. Doch Lukas geeft dit feest eenen anderen naam, hetzelve Kap. XXII: vs. 1 noemende: *het feest der ongehevelde brooden, genaamd pascha;* gelijk ook Markus, Kap. XIV: vs. 1. Dit feest draagt daarom dien naam van het feest der *ongehevelde*, of *ongezuurde brooden;* om dat de Joden op het zelve, geenerlei zuurdeeg mogten eten, maar zich met ongezuurde brooden, zoolang dat feest duur-

de, moesten behelpen. Van dit pascha nu, van dit plegtige en groote feest der ongehevelde of ongezuurde brooden, zegt hier JEZUS tot Zijne discipelen, dat *zij wisten, dat het na twee dagen nabij was.* Hieruit blijkt, dat de Heiland, van het *pascha* sprekende, dien dag vanhet paaschfeest in het oog heeft, op den welkenhet paasch-lam wierd geslagt, en tusschen de twee avonden, van het volk werd gegeten. Die dag nu was na *twee dagen* op handen. Het schijnt eenigzins onzeker te zijn, of de Heiland dit tot Zijne discipelen sprak, op de tweede of derde dag voor het Pascha; want beide kan, door deze spreekwijs worden te kennen gegeven: doch het is van sommige geleerde uitleggers uitgerekend, dat Jezus dit sprak op den tweeden dag voor het Pascha, op deze wijze: het Pascha begon op den 14den dag, van de maand Nizan, zijnde de donderdag of de vijfde dag van de week, wanneer het Paaschlam wierd geslagt, en in den avond, tegen den nacht gegeten. Nu sprak de Heiland hier tot Zijne discipelen, op den 12den dier maand, zijnde de dingsdag of derde dag der week, en dus de tweede dag voor dien van het Pascha; gevolgelijk was dan nu het Pascha na twee dagen op handen, welke twee dagen de dingsdag en de woensdag waren; terwijlhet Pascha of de dag op welken het paaschlam geslagt wierd, op donderdag kwam. Dus dan: het Pascha *was nabij, na twee dagen.* Dat nu zegt JEZUS, dat Zijne discipelen *wisten; gij weet*, zegt Hij *dat* enz. — Zij wisten het aan den eenen kant, uit de tijdrekening van der Joden feesten; want Paasschen kwam, gelijk wij gezegd hebben, altijd op den 14den van Nizan, of Maart, volgens de Goddelijke wet daarvan zijnde, die aldus luidt: *in de eerste maand op den 14den der maand, tusschen de twee avonden, is des Heeren Pascha.* Lev. XXIII: 5. Ofschoon nu de Joden in oude tijden dit feest wel verzuimd hadden te vieren, en er daaromtrent een groot verval onder hen gekomen was; zoo waren zij nogtans, ten tijde van den Zaligmaker, zeer naauwkeurig in het vieren van dit en hunne andere plegtige feesten. Te dien einde

had de Groote Raad, naar het gevoelen van geleerde Taal- en Oudheid-kenners, te dezer tijd in den tempel, aan het einde van den voorhof, voor het volk opgehangen en ten toon gesteld: eene schets of tafel van de Maans-verschijnselen, naar welke de feesten, en dus ook het Paasch-feest, moesten gehouden en gevierd worden; zoodat een ieder daaruit den netten dag, waarop die feesten invielen, kon afnemen; en dus wisten dan nu 's Heilands discipelen ook, dat na twee dagen, op donderdag het Pascha moest gevierd worden, volgens de Goddelijke instelling, als zijnde van den 14den der maand Nizan. Maar aan den anderen kant wisten de discipelen dit ook uit de toerusting, die de Joden reeds te dezer tijd, tot de plegtige viering van dit feest maakten. Zij zagen de Joden, volgens de wet, in eene onnoemelijke menigte, uit alle hoeken en oorden van Kanaän naar Jeruzalem reizen en trekken, om aldaar gezamenlijk dat blijde feest te vieren. Zij zagen de Joden van alle kanten, geheele troepen van eenjarige lammeren naar de stad voeren en brengen, om aldaar van de huisgezinnen geslagt en gegeten te worden. Ziet! uit al deze toebereidselen, en uit der Joden nette tijdrekening, wisten nu 's Heilands discipelen, dat na twee dagen het Pascha onder de Joden stond gehouden en gevierd te worden; en dus zegt JEZUS hier dan met regt tot hen: *gij weet* enz. — Maar ofschoon zij dus den netten tijd van het aanstaande Paasch-feest wisten, zij waren evenwel nog geheel onkundig van hetgene er op dat Pascha stond te geschieden; hoe daar de Heere JEZUS zelve, als het ware en tegenbeeldige Paaschlam stond te worden opgeofferd, tot eene verzoening voor hunne en alle der uitverkorenen zonden. Daar wisten zij nog niets ter wereld van; dat was tot nog toe geheel voor hen verborgen. Maar ziet! dat groote, dat merkwaardige nieuws, gaat de Heere JEZUS nu vervolgens aan hen ontdekken en bekend maken, wanneer Hij dus voortgaat tot hen te spreken: gij *weet dat* enz. *En de Zone des menschen zal overgeleverd worden, om gekruisigd te worden.* Men

kan de Grieksche woorden, naar de kracht en eigenschap der taal, ook wel dus vertalen: *gij weet dat* enz. — *En dat de Zone* enz. — En dan zou de Heiland willen aanduiden, dat Zijne discipelen niet slechts wisten, dat na twee dagen bij de Joden het Pascha was; maar dat zij ook wisten, dat Hij op dien tijd zou worden overgeleverd om gekruisigd te worden. — Doch van achteren blijkt, dat de onzen het zeer wel vertaald hebben, lezende: *gij weet* enz.; want gelijk wij gezegd hebben, de discipelen wisten er nog niet van, dat de Heere JEZUS op dien tijd zou overgeleverd en gekruist worden; Hij had hen, in het gemeen wel gezegd, dat Hij eens veel van de Joden zou moeten lijden, en dat Hij te Jeruzalem zou gedood worden; zelfs tot vijf bijzondere reizen toe, deed Hij hun deze voorzegging, volgens hetgene wij daarvan bij de Evangelisten vinden aangetekend; maar Hij had nimmer dag noch tijd genoemd, wanneer dat stond te geschieden; want, als wij op 's Heilands handelwijze naauwkeurig acht geven, dan worden wij gewaar, dat Hij de voorzegging van Zijn lijden en sterven, niet dan van langzamerhand, gelijk als trapswijze deed. Eerst ontdekte Hij Zijnen discipelen er maar zoo iets van; naderhand zeide Hij al wat meer, ten einde, om Zijne zwakke discipelen zoo al van langzamerhand tot de gedachten van Zijn dood en lijden te brengen en op te voeren. Maar nu Zijn lijden en sterven zoo nabij en aanstaande waren, nu werd het tijd, dat de Heere JEZUS met zijne discipelen rondborstig en voor de vuist handelde; nu viel er niet langer te verzwijgen of te verbergen; nog maar een dag of twee stonden zij Zijne omgang en gezelschap te genieten; en daarom, nu het, gelijk men zegt, zoo na aan het nijpen was, nu ontdekt hun de Heiland rond uit, wat er van de zaak was, ten einde zij zich aan Zijn aanstaand smadelijk lijden en sterven niet zouden ergeren, zeggende; *gij weet* enz. *en de Zone des menschen zal* enz. — eene benaming, onder welke de Heiland ons meermalen voorkomt, en die te kennen geeft, dat Hij

het ware zaad der vrouwe is, van een mensch geboren en voortgebragt, gelijk alle andere menschen. Zelfs in het Profetisch woord, vinden wij Hem reeds met deze benaming omschreven. Daniël voorzegt van Hem Kap. VII: 13, 14, dat hij iemand zag in de nachtgezigten, die daar kwam *als eens menschenzoon*, komende tot de, ouden van dagen enz. — en Psalm VIII: 5, daar David dus van Hem in den geest profeteert: *wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt, en de Zoon des menschen dat* enz. Die benaming van *Zone des menschen*, heeft nu de Heiland uit het profetisch woord ontleend, en meer malen op zich zelven toegepast, om zoo de gering heid en nederigheid van Zijn persoon aan te duiden, en Zijne discipelen zoo wel als de Joden, die groote gedachten te benemen, die zij verkeerdelijk hadden opgevat, als zoude Hij een aardsch en luisterrijk Koning zijn. Voornamelijk bediende Hij zich van dezen naam, als Hij met hen sprak van Zijn lijden en sterven; als bij voorbeeld: Matth. XX: 18, daar Hij tot de Zijnen zegt: *ziet! wij gaan op naar Jeruzalem, en de Zoon des menschen zal den Overpriesters en Schriftgeleerden worden overgeleverd* enz. Zoo hier nu ook, sprekende met Zijne discipelen van Zijne aanstaande vernedering, geeft Hij hier zich zelven nu ook dezen geringen en nederigen naam, van *Zone des menschen*. Te gepaster was ook deze benaming, om dat die zeer net overeenkwam met Zijn lijden: want Hij stond dat lijden niet als God, maar als mensch te ondergaan; Hij stond te lijden als *een Zoon des menschen*, als het ware zaad der vrouwe, Zijnen broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Met regt dan noemt Hij zich hier den *Zone des menschen*, getuigende van zich zelven, dat Hij nu op het Pascha stond te worden *overgeleverd om* enz. — De Heiland doet hier aan Zijne discipelen maar eene gemeene voorzegging, dat Hij op het Pascha zou worden *overgeleverd*, zonder er bij te voegen aan, en van-wie Hij dus zou worden overgeleverd. Maar van achteren uit het gebeurde blijkt, dat Hij van verscheiden en op verscheide-

ne wijzen is overgeleverd geworden. Eerst wierd Hij van Judas den verrader overgeleverd aan der Joden Overpriesters; van dezen wierd Hij weder overgeleverd aan den Romeinschen Landvoogd Pilatus; en Pilatus leverde Hem ten laatsten over aan de krijgsknechten, om van hen gekruisigd te worden. Wel is waar, dat CHRISTUS op andere plaatsen spreekt, van de overlevering van Judas aan de Joodsche Overpriesters; maar hier ter plaatse ziet Hij voor namelijk op de tweede overlevering, die geschieden zou van der Joden Overpriesters, van welken Hij aan Pilatus zou worden overgeleverd: want dat blijkt uit het oogmerk waartoe Hij dus zou worden overgeleverd; namelijk: *om gekruist te worden.* Dat was het, hetgeen de Joodsche Overpriesters, met die overlevering van den Zaligmaker aan Pilatus zouden bedoelen; zij zouden Hem in Pilatus handen overgeven, opdat die Hem zou kruisigen, want zoo had JEZUS dit reeds aan Zijne discipelen voorzegd: Matth. XX: 18, 19, daar Hij spreekt: *de Zoon des menschen zal den Overpriesters en den Schriftgeleerden worden overgeleverd en zij zullen Hem ter dood veroordeelen; en zij zullen Hem den Heidenen overleveren om Hem te bespotten, te geeselen en te kruisigen.* Even dat zelfde voorzegt Hij hier Zijnen discipelen nu ook; Hij stond van der Joden Overpriesters aan Pilatus en de Heidenen te worden overgeleverd; en dat met dat oogmerk om van hen gekruist te worden. Over het kruisigen, zullen wij hier ter plaats maar alleen zeggen, dat het eene oude strafoefening was, gebruikelijk bij de Romeinen, waardoor zij hunne slaven en het slechtste tuig van schelmen en vagebonden aan een kruis klonken en vast nagelden; aan hetwelk zij hen dan lieten hangen tot dat zij dood waren, van welke wreede straf wij uwen aandacht omstandig berigt hebben, in de 15de zondags-afdeeling van onzen Heidelbergschen Catech., handelende over dat artikel in de geloofsbelijdenis: *geleden onder Pontius Pilatus, gekruist* enz. — Dien schandelijken en smadelijken kruisdood nu, voorzegt hier de Heere JEZUS aan Zijne discipelen, dat Hij dien zou moeten ondergaan;

Hij zou daartoe worden overgeleverd, om dien dood te sterven. Doch het verdient zijne bijzondere opmerking, dat Hij hier van deze Zijne overlevering om gekruist te worden spreekt, in den tegenwoordigen tijd: want zoo luiden de woorden eigenlijk in het Grieksch: *de Zoon des menschen wordt overgeleverd om* enz. Dit doet JEZUS om de gewisheid en zekerheid van deze Zijne overlevering ter kruisiging aan te duiden; gelijk dit zeer gemeen is in der Profeten schriften, dat zij, om de zekerheid van eene zaak aan te duiden, daarvan in den tegenwoordigen tijd spreken. Met regt dan, *de Zoon des menschen wordt overgeleverd*; en dat voorzegt de Heiland hier nu, dat geschieden zou op het Pascha, hetgene na twee dagen nabij was. Tot nog toe had Hij den regten tijd van Zijn lijden en sterven Zijnen discipelen niet geopenbaard; maar nu ontdekt Hij hun denzelve; het zou geschieden op het aanstaande Pascha der Joden, en dus over twee of drie dagen van dezen dag af te rekenen; al zoo gaauw zou dit gebeuren; en dus voegt hier de Zaligmaker dan den dag van Zijnen dood, en dien van der Joden Pascha te zamen. — En waarlijk! wat was er gevoegelijker, dan dat deze twee stukken te zamen gingen, en op een en denzelfden dag gebeurden? — Wie weet niet, dat de opoffering der paasch-lammeren in Israël, den dood en de offerhande van den Heere CHRISTUS aan het kruis levendig afschaduwden? — Hij immers was het ware paasch-lam, dat de zonden der uitverkorene wereld moest wegdragen? Paulus noemt Hem daarom *ons pascha*, dat *voor ons geslacht is*, 1 Cor. V: 7. Dus zou hier dan nu, terwijl de voorbeeldige paaschlammeren geslagt wierden, het ware en tegenbeeldige paasch-lam zelve, tegenwoordig zijn en geofferd worden, om zoo in eens, van het schaduwachtige paasch-feest, een einde te maken. — En dit stemde dan zeer net overeen met het zeg- gen der onde Joden, dat zij namelijk, *op den eigen dag, door den Messias zouden verlost worden, op den welken zij eertijds door Mozes uit Egypten verlost waren*; — gelijk dit blijkt, uit hunne onde Cabbalistische schriften; en de uitkomst heeft

dit ook ten vollen bewaarheid, dewijl de Heiland, op den donderdag avond gevangen, en op den vrijdag, die de eerste dag was van der Joden paaschfeest, gekruist wierd. Daar ziet gij nu dan, mijne vrienden! de voorzegging die de Heiland hier doet aan Zijne discipelen, van Zijne overlevering en kruisiging, op het aanstaande paasch-feest der Joden. Dat de discipelen, op het hooren van deze tijding, zeer verbaasd, ontsteld en bedroefd zullen geweest zijn, is ligt te denken, wanneer wij op hunne verkeerde en aardschgezinde verbeelding, die zij van den persoon van JEZUS hadden, acht geven. — Doch daar onze Evangelist daar geheel van zwijgt, zullen wij er ook niet breeder van spreken. Wat gebeurde er verder? — Mattheus stapt van den Heiland, tot der Joden Overpriesters en Wet- en Schriftgeleerden over, schrijvende: *toen vergaderden* enz.

Mattheus vervolgt zijn verhaal aldus: *toen vergaderden* enz. — *toen*, dat is: op dien *zelfden* tijd, dat de Heiland Zijne overlevering en kruisdood aan Zijne discipelen voorzeide; namelijk: op den Dingsdag voor het pascha; *toen vergaderden* enz. Wij vinden hier gewag gemaakt van drieërlei soorten van lieden, van welke wij heden maar met een woord iets zeggen zullen. De eerste zijn de *Overpriesters*. Deze waren eigenlijk de hoofden van de priesterlijke familiën, die zeer verre in aanzien en gezag boven de mindere priesters uitblonken, en die van wege de geestelijkheid, waren gekozen tot leden van het groote Geregtshof, bij de Jodenhet Sanhedrin genaamd, hetgene bestond uit 71 Raadsheeren, en gesteld was over de burgerlijke regering van het Joodsche volk. Het waren, alle te zamen, zeer ontzaggelijke mannen, en naast den Hoogen-Priester de allergrootsten in eer en waardigheid, waarom zij dan ook *Over-* of *Opper-Priesters* genaamd werden, in onderscheiding van demindere priesters, welkers hoofden zij waren. Op deze volgt een ander soort van lieden; namelijk: *Schriftgeleerden*, die anders ook wel onder den naam van *Wetgeleerden* voorkomen: want wij houden *Wet-* en *Schriftgeleerden* voor

dezelfde lieden. Het waren de geleerdste mannen onder de Joden, die Mozes wet aan het volk voorlazen, leerden en verklaarden, zoo in den tempel als in de Synagogen en scholen, waarom zij dan ook in zeer groote eere en achting bij het volk waren. Zij waren meest Leviten; want het leeren en verklaren der wet, was het werk dat tot den stam van Levi behoorde. Boven dat waren zij ook, gelijk de Overpriesters, Raadsheeren van het groote Sanhedrin, en gesteld om het volk te regeren. Mattheus voegt er eindelijk nog een derde soort van lieden bij; namelijk, *Ouderlingen des volks.* Deze waren zoo veel als de Joodsche adel, de Edelen van den Lande, de voornaamste stamhuizen der Hebreeuwen, niet min achtbaar en aanzienlijk dan de Over-priesters en Schriftgeleerden. Zij dragen den naam van *Ouderlingen:* niet, omdat het alle te zamen mannen van hooge jaren waren; maar wegens hunne achtbaarheid en aanzien, als zijnde ook Leden of Raadsheeren van het groote Sanhedrin. Dit houden wij thans voor genoeg, Toehoorders! om u van deze drieërlei soort van personagiën eenig denkbeeld te geven; want de korte tijd dien wij overig hebben, belet ons er meer van te spreken. Van deze drieërlei soort van lieden nu, uit welke de groote Raad of het Sanhedrin der Joden bestond, schrijft Mattheus hier, dat zij *vergaderden in de zaal van den Hoogen-Priester, die* enz. — Van der Joden *Hoogen-Priester* zullen wij thans mede maar met een woord zeggen, dat hij op een Goddelijk bevel was aangesteld als de Opper-bewindsman, en bestierder van de Godsdienst en hetgene daartoe behoorde. Hij was de grootste en opperste van al de priesters; en was in aanzien, waardigheid en gezag naast den Koning. Deze waardigheid wierd het allereerst bezeten van Aäron, en is ook na dien tijd altijd in zijn huis en geslacht gebleven. Doch te dezer tijd had dit ambt veel van zijnen ouden luister en waardigheid verloren, dewijl het nu aan den meestbiedenden als te koop gedragen wierd, zoo dat men den eenen af, den anderen aanstelde, om dat ambt te bedie-

nen. Die het omtrent dezen tijd bekleedde was volgens onzen Evangelist een met name Cajaphas; een man, die naar het getuigenis van den geschiedschrijver Josephus, wel een groot en aanzienlijk man was onder de Joden; maar nogtans zeer boos, gierig en onregtvaardig; en een aanhanger van de secte der Sadduceën. Zijn eigen naam was Jozef; maar zijn bijnaam onder welke hij in de Evangelie-geschiedenis bekend staat, was Cajaphas, zooveel beteekenende als een *vraat* of *slokop*, een *gulzigaard* enz. Hij was een creatuur of gunsteling van den Romeinschen Landvoogd Valerius Grasus, den voorzaat van Pilatus, van wien hij Hoogen-priester gemaakt wierd; doch na eenigen tijd dat aanzienlijk ambt bekleed te hebben, wierd hij door eenen anderen Romeinschen Landvoogd, Vitellius genaamd, wederom verstooten en van de Hoogepriesterlijke waardigheid beroofd. Van hem nu, zegt Mattheus: dat *in zijne zaal* de Overpriesters enz., uitmakende den grooten Raad *bijeenvergaderden*. Het Grieksche woord, hier van de onzen, door *zaal* vertaald, beteekent onder anderen: een aanzienlijk huis, Hof of Vorstelijk Paleis, hoedanige hoven of Paleizen er verscheiden te Jeruzalem waren: zoo voor den Koning als voor de Grooten onder het volk. Zulk een Vorstelijk hof of Paleis, bewoonde nu ook de Hoogen-Priester Cajaphas, en daar was het nu, dat de Groote Raad hier te zamen kwam, en bijeen vergaderde in een zeer ruime zaal of vertrek, daar zoo een groot getal van Raadsheeren bekwamelijk kon zitten en te zamen komen. Uit de Schriften der Joden blijkt het, dat de Groote Raad op verscheiden plaatsen gewoon was bijeen te komen en te vergaderen. Gewoonlijk hielden zij omtrent dezen tijd, hunne vergadering in eene der kamers of ruime zalen van den tempel, die de kamer der *geplaveide steenen* genaamd wierd; doch in extraordinaire of buitengewone zaken, waren de Raadsheeren ook wel gewoon hunne vergadering te houden in den hof of paleis van den Hoogen-Priester. Waarom zij zulks deden, oordeelen wij onzeker te zijn, althans het geschiedde thans ter tijd

zoo; zij kwamen op dien zelfden dag, dat de Heiland de voorzegging van Zijne overlevering en kruisdood aan zijne discipelen deed, in de zaal of het paleis van Cajaphas, den Hoogenpriester te zamen, nadat de vergadering aldaar, op de gewone wijze van den President of Voorzitter van den Raad belegd was. Daar nu zijnde, wat doen ze? — Mattheus schrijft: dat zij *te zamen beraadslaagden, dat* enz. — De persoon om, en over wien deze achtbare en aanzienlijke vergadering hier zoo te zamen kwam, was de Heere JEZUS. Al over lang had de Heiland, bij deze getabberde Vaders, in het oog geloopen, en hun verstrekt tot een steen des aanstoots; maar thans ter tijd begon het eerst ter degen ernst te worden. Zij waren nu meer dan ooit, op JEZUS gebeten, van wege Zijne vrijmoedige Leere en prediking, waarin Hij alomme zeer hevig tegen de Wetgeleerden en Pharizeën uitvoer, en hunne goddeloosheden overal aan den dag bragt, makende dus eenen grooten aanhang onder het Volk, dat Hem al zegepralende binnen Jeruzalem voerde en inhaalde. Dit kon de Joodsche Raad niet langer met goede oogen aanzien; zij vreesden niet zonder reden, dat hun gezag en achtbaarheid daardoor, hoe langer hoe meer, zou worden omver gesmeten, en daarom, zeer vertoornd zijnde op den Heiland, komen zij hier, in het hooge-priesterlijke paleis, om Zijnent wille te zamen, en *beraadslagen met malkanderen, dat zij* enz. — Zij spannen hier een' raad, en nemen met den anderen in ernstige overweging, op wat wijze zij den Zaligmaker best zouden in handen krijgen of *vangen*. Dat was het eerste dat hun te doen stond; namelijk, zich van JEZUS persoon te verzekeren, en Hem in hechtenis te nemen. Maar dit vangen viel zoo gemakkelijk niet; zij hadden den Heiland voor dezen, al meer gezocht in handen te krijgen; maar Hij was hun telkens ontsnapt. JEZUS, meenden zij, was nu ook meer op zijne hoede; nadat zij openlijk een bevel om Hem aan te wijzen en te vangen, hadden afgekondigd; te lezen Joh. X: 39. Behalve dat, had JEZUS een grooten aanhang van het Volk, die Hem ligtelijk zouden kunnen ontzetten, als Hij al ge-

vangen wierd. Ziet! deze en diergelijke zwarigheden, staken er in dit gevangen nemen, van den persoon van JEZUS; en daarom, wat doen onze verbitterde Raadsheeren echter? zij beraadslaagden te zamen, dat zij Hem *met listigheid* vangen zouden. In het openbaar, en voor de vuist zagen zij er geen kans toe; derhalve overleggen zij hier met malkanderen, zulks op eene listige wijze te doen; daarover raadplegen zij nu, welke middelen of listen zij zouden in het werk stellen, om den Heiland hier of daar, onvoorziens op het lijf te vallen; Hem in deze, of gene hinderlagen te lokken, en alzoo met list te vangen; gelijk dit gemeenlijk het werk is, van de kinderen der duisternis, hunne netten te spannen, om de onnoozele zielen daarin te vangen. Zij houden den Heere JEZUS hier dan maar, voor een slecht en gemeen mensch, die niet magtig was hunne listige raadslagen te ontdekken; zij namen voor, Hem met list te vangen, en gevangen hebbende, wat wilden zij dan verder met Hem aanregten? dan wilden zij Hem ter dood brengen: want zoo schrijft Matth: *zij beraadslaagden* enz. — Dit hadden zij van te voren al beraadslaagd en vastgesteld, den Heiland, als zij Hem kregen, om hals te brengen: want daar viel niet op te denken: Hij moest van kant zijn; eerder konden deze getabberde Raadsheeren niet rusten; het kwam er maar op aan, op de wijze hoe? en daarom overleggen zij nu hier, hoe zij Hem met listigheid zouden dooden, als zij Hem nu al in handen hadden; welke wegen en middelen, zij dan verder zouden gebruiken, om Hem van kant te helpen. Doch evenwel, hoe begeerig deze bloedhonden ook waren om den onschuldigen Heiland te vangen en ter dood te brengen, daar bleef nogtans eene zwarigheid voor hen over, waardoor hun moorddadig voornemen, nog voor een korten tijd moest verholen blijven; welke zwarigheid Mattheus er hier bijvoegt, schrijvende: doch zij zeiden: *niet in het feest, op dat* enz. — Door het *feest*, verstaan zij hier niet slechts den eersten dag; maar alle de dagen van het Paasch-feest; zoo lang dat plegtige feest duurde. — Op dien tijd van het feest nu, vinden zij

het ongeraden, de handen aan JEZUS te slaan, maar besluiten, Hem nog zoo lang ongemoeid te laten. — Niemand denke, dat zij zulks deden uit eene soort van godvruchtigheid, als of zij zwarigheid gemaakt hadden, dit feest met bloedvergieten te zullen besmetten en ontreinigen; want het is bekend, uit der joden schriften, dat zij groote misdadigers, wel voornamelijk, op hunne drie plegtige feest-dagen, plegen ter dood te brengen, tot een afschrik van het gansche volk, dat als dan, in grooten getale, was bij een vergaderd. Maar daar was eene andere reden, waarom deze Raadsheeren het niet geraden vonden den Heiland, gedurende het paasch-feest, te vangen en ter dood te brengen; die reden drukken zij hier zelven uit, zeggende volgens Mattheus *niet in het feest, op dat er geen oproer worde onder het volk.* En Lukas schrijft nog klaarder kap XXII: 2, dat *zij het volk vreesden.* Gij moet weten, aandachtigen! de tijd der Joden feesten was veel aan oproer onderworpen; dewijl het volk dan, uit alle oorden van Kanaän, in eene ontelbare menigte, hier te Jeruzalem was te zamen gekomen. Gij kunt dat slechts afnemen, uit het laatste pascha, dat voor den ondergang van Jeruzalem gehouden wierd; waar op de historie-schrijver Josephus ons verhaalt, dat een getal, van twee maal honderd zes en vijftig duizend vijf honderd lammeren geslagt wierden. Tot ieder lam nu, waren van tien tot twintig eters. Denkt eens wat eene onnoemelijke menigte van menschen dan hier te Jeruzalem moet geweest zijn. Daar nu zoo eene ontelbare hoop van volk bij malkanderen was, daar was zeer ligt, eene beroerte of oproer te vreezen; althans de Roomsche Landvoogden vreesden zeer voor het volk, op de feesten, en hielden daarom zoo lang die duurden, hunne soldaten in het geweer. Nu vreesden onze Raadsheeren ook, voor een oproer van het volk, wanneer zij den Zaligmaker op het feest gevangen namen en ter dood bragten. En niet zonder reden; want Hij had eenen zeer grooten aanhang onder de joden. Velen, ofschoon zij niet in Hem geloofden, hielden Hem nogtans, voor een groot Profeet

en magtig Leeraar; want zoo zeiden de Pharizeën zelven: *ziet! de geheele wereld gaat Hem na!* Joh XII: 19. Daar waren er ook velen, die groote weldaden van Hem ontvangen hadden; die door Hem, van velerhande ziekten en ongeneesselijke ligchaamskwalen geholpen waren. Ook waren er, of stonden er op het feest te komen, eene zeer groote menigte van Galileërs, Zijne Landslieden, bij welken Hij, door Zijne Leere en wonderen, zeer beroemd en bekend was. Alle welke dingen, wel overwogen hebbende, wierden onze Raadsheeren, niet zonder reden, voor de menigte van het volk, grootelijks beducht, vreezende, dat velen zich bij JEZUS zouden voegen, wanneer zij Hem zagen gevangen nemen en ter dood brengen, en dus om Zijnent wil een oproer zouden verwekken; het gene, wegens de groote menigte des volks, van zeer gevaarlijke en kwade gevolgen zou kunnen zijn; en daarom, hier voor bevreesd zijnde, besluiten zij, met den Heiland te vangen en te dooden, zoo lang te wachten, tot dat het paaschfeest zou geëindigd zijn, en de joden wederom uit de stad gezamenlijk naar hunne huizen en Landen vertrokken waren, om als dan hun voornemen met meerder zekerheid uit te voeren. Maar ziet! hier blijkt nu zonneklaar, het aanbiddelijke van Jehovah's wegen! hoe voorzigtig ook dit voornemen, van den Grooten Raad genomen was; evenwel Hij, die in den hoogen hemel woont, lachte en spotte er mede. Hoe vast zij hadden voorgenomen, den Zaligmaker niet eerder dan na het paasch-feest te grijpen en te dooden, zoo wierd toch dezen hunnen raadslag te leur gesteld. God deed hen, door den verrader Judas, eene gelegenheid voorkomen, die zij aannamen, waardoor JEZUS nog op den volgenden donderdag gevangen, en des vrijdags daaraan gekruist wierd. Zoo waarachtig is dat zeggen van Petrus, Hand. IV: 29, dat de joodsche Raad, in den Heere CHRISTUS te vangen en te dooden, niet anders gedaan heeft, dan al wat Gods hand en raad te voren bepaald had, dat geschieden zoude.

Daar hebt gij dan nu, mijne vrienden! boven en be-

halve 's Heilands voorzegging van Zijne overlevering en kruisdood aan Zijne discipelen, ook den raadslag van der joden Oversten, om Hem na het paasch-feest te vangen en ter dood te brengen. Uit dit verhandelde stuk der gebeurtenis blijkt, dat JEZUS van Nazareth, waarlijk de beloofde Messias was; want alles, wat Hem naderhand is overgekomen, dat wist Hij reeds te voren door Zijne Goddelijke Alwetendheid, en voorzeide het aan zijne discipelen. Het blijkt, dat Hij al zijn volgend lijden, onschuldig geleden heeft; want Zijne regters waren geene onpartijdige regters, hoedanigen de wetten eischen; maar Zijne volslagene vijanden en goddelooze en onregtvaardige lieden; de voornaamste aanleider, Cajaphas, was een snoode Sadduceër, een boos en onregtvaardig mensch, en de overigen waren ook, met eenen doodelijken haat, tegen Hem ingenomen. Hunne boosheid en onregtvaardigheid blijkt levendig, door dien zij hier reeds een besluit nemen, om hem te vangen en te dooden, zonder dat Hij nog van eenige hoofdmisdaad was beschuldigd, of van hen eenigzins gehoord of ondervraagd was. Hunne onregtvaardigheid merken zij zelven, doordien zij den haat en het oproer van het volk vreesden, en daarom niet durfden ondernemen, Hem op het paasch-feest, in het gezigt van al de wereld, ter dood te brengen. Trouwens, hier gebeurde niets, dan hetgene al lang te voren door den Profeet van den Messias was voorzegd, dat gebeuren zou. JEZUS toonde hier Zijne gewilligheid, om Zijn lijden en dood te ondergaan; want, ofschoon Hij alles van te voren wist en voorzag, zoo deed Hij toch geene de minste weer om Zijn aanstaand onheil voor te komen; en die gewilligheid van den Messias, had David dus reeds levendig aangewezen Psalm XL: 9, daar hij Hem dus sprekende invoert. *Ik heb lust, o mijn God! om Uw welbehagen te doen; en Uwe Wet is in het midden mijns ingewands.* Zijne vijanden die Hem ter dood zouden brengen, waren de hoofden van het Joodsche volk; en van dezen moest de Messias gedood worden. Die tegen Hem te zamen moesten beraadslagen, noemt David

Psalm II: 2 met den naam van *Vorsten*. De Messias moest als een steen verworpen worden van de *bouwlieden* Psalm CXVIII: 22; dat is, van zulken, die het gemeenebest der Joden bestuurden en opbouwden. De raadslag van den Joodschen Raad, tegen CHRISTUS, om Hem te dooden en te vangen, ligt almede dus levendig van den Profeet aangewezen, Psalm XLI: 8, daar ons de Messias dus sprekende voorkomt: *alle mijne haters mompelen te zamen tegen Mij, zij bedenken tegen Mij, hetgene Mij kwaad is.* 's Heilands kruisdood was almede, behalve vele voorbeelden, zeer net aangewezen Psalm XXII. De nette tijd van Zijnen dood op het Pascha, was al mede de regte tijd waarop de Messias moest gedood worden; dewijl Hij het groote en tegenbeeldige Paasch-Lam was, dat niet beter dan op het Paasch-feest kon geslagt worden. Ziet! zoo zijn al deze voorzeggingen, dan nu wederom naar den letter, in onzen Heere JEZUS CHRISTUS vervuld.

Niemand uwer ergere zich hier dan eenigzins, aan dit kruis, van den Heere CHRISTUS; maar hij beschouwe Hem, als den bereidwilligen Borg van den armen zondaar; die, ofschoon Hij den schandelijksten dood en het smadelijkste lijden, te voren wist en te gemoet zag, nogtans hetzelve, met alle gewilligheid, heeft willen ondergaan. Zoo grootelijks dit dient, om Gods kinderen in hunne liefde voor den Heere JEZUS, te bevestigen en te versterken; zoo zeer moet dit u lieden, die nog buiten den Heere JEZUS en van Hem vervreemd zijt, opwekken en aanzetten, om Hem ook lief te krijgen en te omhelzen, als uwen eenigen Heiland en Middelaar. O! mijne Toehoorders! zonder dat kan het kostelijke lijden van den Heiland u niets baten! zonder dat zult gij zelve eeuwig in de helle moeten lijden! en daarom, eer wij eindigen willen wij u van wegen den verloopen tijd, slechts dit eenige op de ernstigste wijze vermaand hebben, dat gij toch met al uw vermogen tracht deel en gemeenschap te krijgen aan het dierbare lijden en sterven, van 's werelds gezegenden Zaligmaker. Gebruikt daartoe toch al de genade-middelen,

die God u in dezen wel aangenamen dag der zaligheid, nog zoo overvloedig schenkt. Gij zijt nog in de klaauwen van eenen listigen vijand, die u met den Joodschen Raad, op eene bedriegelijke wijze zoekt te vangen en voor eeuwig te dooden. En daarom rust toch niet, voor dat gij uit Zijne handen gerukt zijt, en door middel van het geloof, met den Heere JEZUS zijt vereenigd geworden. God weet, hoe kort mogelijk, de genade-deur voor u zal openstaan! En daarom, hebt gij uwe eeuwige zaligheid en kostelijke behoudenis lief, wel! blijft dan niet langer in uwe zorgeloosheid; maar gaat uit naar den Zone des menschen! Zoekt Hem, als het groote en ware Paasch-Lam, dat eenmaal voor der geloovigen zonden, op het Joodsche Paaschfeest is geslagt en geofferd! laat daaromtrent al uwe bezigheid en zorge zijn! zijt daar ongerust en bekommerd over! beraadslaagt daarover met u zelven en met malkanderen, welk middel gij best zult gebruiken, om den Heere te zoeken en te vinden. Hoort noch spreekt niets liever, dan van Zijnen kruisdood! laat dat de eenige stoffe zijn van uwen roem en uwe overpeinzing! Zoo zoekende zult gij Hem dan ook eens vinden, en ook in Hem gevonden worden; en na een korte wijle tijds, hier op aarde met Hem geleden te hebben, eens boven in den hemel met Hem verheerlijkt worden. Welke genade ik den Heere JEZUS CHRISTUS bidde, dat Hij aan u en ook aan mij doen wil! Amen.

II. PREDIKATIE.

OVER DE ZALVING VAN JEZUS, OP DEN MAALTIJD TE BETHANIËN DOOR MARIA.

MATTHEUS XXVI; 6—13.

Als nu JEZUS te Bethaniën was, ten huize Simonis des melaatschen, kwam tot Hem eene vrouwe, hebbende eene alabaster fleschje, met zeer kostelijke salve, en goot ze uit op Zijn hoofd, daar Hij aan tafel zat.

En Zijne discipelen dat ziende, namen het zeer kwalijk, zeggende: waartoe dit verlies? want deze salve had kunnen duur verkocht, en de penningen den armen gegeven worden. Maar JEZUS zulks verstaande, zeide tot hen: waarom doet gij deze vrouwe moeite aan? want zij heeft een goed werk aan mij gewrocht. Want de armen hebt gij altijd met u; maar Mij hebt gij niet altijd. Want als zij deze salve op mijn ligchaam gegoten heeft; zoo heeft zij het gedaan, tot eene voorbereiding van Mijne begrafenis.

Voorwaar zegge ik u! Alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de geheele wereld, daar zal ook tot hare gedachtenis gesproken worden, van het gene zij gedaan heeft.

Welgelukzalig is hij, die zich verstandig gedraagt, tegen eenen ellendigen! is de taal van Israëls grooten Koning David. Psalm XLI: 2. Dat deze psalm eene profetie of godspraak is, ziende op den Zone Gods, den Messias, achten wij, dat vele beroemde uitleggers tot overtuiging toe genoeg bewezen hebben. David doet in dit en in de drie volgende verzen een geloovig zondaar spreken, zeggende: *welgelukzalig is* enz. Door eenen *ellendige*, of volgens de kracht van het grondwoord, door eenen ge-

ringe, arme enz. verstaat de spreker hier den Messias, in den staat van Zijne vernedering en smartelijk lijden; als zijnde geheel arm en ellendig; hoedanige benamingen Hem van de Profeten meermalen gegeven worden. In den XXII Psalm vs. 7, noemt Hij zich zelven: *een worm, en geen man; een smaad van menschen, en veracht van den volke.* — Omtrent of jegens dezen *ellendigen* Messias nu, wil de spreker dat men zich *verstandig zal gedragen.* Het grondwoord beteekent eigenlijk zoodanig eenen, die zijn verstand wel gebruikt, in op alles behoorlijk te letten en acht te geven, in de zaken wel door te zien en naauwkeurig te overwegen enz. Dus wil, *zich verstandiglijk tegen den Messias, den ellendige te gedragen,* dan eigenlijk zoo veel zeggen, als op alles wat Hem aangaat, naauwkeurig acht te geven en onderzoek te doen; en met verstand den staat van Zijne ellende en nederigheid te overwegen, om het einde en de oorzaak van dezelve uit te vorschen, en daarna zijn gedrag met voorzigtigheid, omtrent zoo eenen ellendigen en nederigen Heiland te schikken: dit zou van velen niet gedaan worden; velen zouden hieromtrent zeer dwaas en onverstandig te werk gaan, en zich aan des Messias laagheid en ellende, welkers einde en oorzaak zij niet verstonden, stooten en ergeren. Maar neen! onze spreker wilde, dat een ieder daaromtrent wijsselijk en met verstand zou te werk gaan; zich niet ergerende aan des Messias nederige gestalte; maar die integendeel met een verlicht oog aanmerken als een noodzakelijk stuk, dat in den Messias, zoude Hij des armen zondaars Verlosser worden, moest gevonden worden. Hiervan roemt hij al de zulken met groot regt *welgelukzalig;* zeggende, *welgelukzalig* enz. Hetgene de Profeet David dus, reeds zoo vele eeuwen te voren van den Messias voorzeide, is op zijnen regten tijd zoo in onzen Heere JEZUS CHRISTUS vervuld geworden. In Zijne omwandeling en verblijf hier op aarde, was Hij allezins een arme en ellendige; daar was geene de minste uitwendige gedaante of heerlijkheid aan Hem, waarom Hij eenigzins gezocht of begeerd zou worden. Hierom

ergerden zich ook verre de meesten aan deze Zijne geringheid en verachte gestalte; Hij was beide de huizen van Israël, tot een' steen des aanstoots en den Joden tot ergernis; maar daar waren ook wederom anderen, die tegen dezen armen en ellendigen JEZUS zich verstandiglijk gedroegen; die, niettegenstaande zij Hem in zoo geringe en nederige gestalte zagen, Hem nogtans wijsselijk hielden voor den Zone Gods en den lang verwachten Heiland en Verlosser, zich geenszins ergerende aan Zijne armoede en ellende; maar Hem integendeel op allerhande wijzen eerende, beminnende en hoogachtende. Het zal niet noodig zijn, dit met vele bijgebragte voorbeelden te staven. Is iemand belust eens in een zeer doorluchtig voorbeeld zulk eene te beschouwen, die zich waarlijk jegens den armen en ellendigen Heiland dus verstandig heeft gedragen, welaan dan! late hij slechts het oog vallen op die Godvruchtige matroone, van welke onze voorgelezen tekstwoorden gewagen; die, wel verre van zich aan de armoede en nederigheid van den Heere JEZUS, eenigzins te ergeren, Hem integendeel, kort voor Zijnen dood, nog zoo grootelijks eerde, en hare hoogachting voor Hem betuigde, door Hem, op een gastmaal te Bethaniën, met kostelijke zalfolie te overstorten en Hem met dezelve tot eene voorbereiding, voor zijne aanstaande begrafenis te zalven; gedragende zich dus zeer wijs en verstandig jegens dezen ellendige; waarom zij dan ook eenen zeer grooten roem en lofspraak van den Heere JEZUS heeft weggedragen. Zoo verhaalt het ons de Evangelist Mattheüs als *als nu JEZUS* enz.

Het was de laatste reize, wanneer wij uwen aandacht vertoonden, hoe de Heere JEZUS twee dagen voor het Joodsche Paasch-feest, aan Zijne discipelen de ontdekking deed van Zijn ophanden zijnde lijden en kruisdood; ten einde zij, zulks van te voren wetende, zich naderhand aan Hem niet zouden ergeren. Ja, wij beschouwden toenmaals ook het gebeurde aangaande der Joden Oversten; hoe namelijk, op dienzelfden dag, de Groote Raad of het Sanhedrin, bijeen vergaderderde in het paleis van den Hoo-

gen-Priester Cajaphas; en daar met elkanderen raadpleegden en overlegden, op wat wijze zij den Zaligmaker best met list zouden vangen en dooden; vindende het echter goed, daarmede uit vreeze voor het volk, tot na het Paaschfeest te wachten. Daarop volgt nu eëne andere geschiedenis, die nog op dien zelfden Dingsdag voor het Paaschfeest gebeurde; en met welks beschouwing wij dit morgen-uur zullen doorbrengen; hoe namelijk, de Heere JEZUS in het huis van Simon den melaatsche, te Bethaniën zijnde, aldaar van eene zekere godvruchtige vrouw met kostelijke zalf-olie gezalfd wierd, en hoe de discipelen zulks kwalijk nemende, de Zaligmaker het gedrag dezer vrouw niet slechts goedkeurt en verdedigt, maar haar zelfs met zeer grooten roem en waarachtige lofredenen vereert. God geve! dat terwijl wij deze uiterlijke zalving van Zijnen Zoon overwegen, onze zielen inwendig met de geurige zalf-olie van Zijnen Heiligen Geest rijkelijk mogen worden overgoten. Doe daartoe, o Heere JEZUS! heden die geestelijke olie van uw hoofd nederdalen en druppen op den zoom van uwe kleederen, zijnde uwe ledematen hier beneden; en maak ook hunne hoofden vet met die olie! Amen.

Daar ontmoeten ons, in de te verhandele geschiedenis, drie voorname hoofdstukken ter overweging: (1) De zalving van den Heiland te Bethaniën door eene zekere vrouw vs. 6, 7. (2) Het verkeerde oordeel of vonnis, dat de discipelen over dit gedrag dezer vrouw velden vs. 8, 9. (3) De nadrukkelijke verdediging, die JEZUS doet van deze vrouw en haar gedrag; en de zonderlinge roem en lof, waarmede Hij haar vereert, vs. 10—13. Wat het eerste aanbelangt, daarin komt ons voor de gelegenheid, bij welke deze zalving van den Heiland gebeurde; het was, *als Hij nu te Bethaniën was*, enz.; en dan de zalving zelve vs. 7.

Alvorens wij de geschiedenis zelve verklaren, moeten wij uwen aandacht iets noodzakelijks, vooraf berigten. Alle vier de Evangelisten verhalen ons zekere zalving, die aan

den Zaligmaker geschied is, door eene vrouw, terwijl Hij met zijne discipelen over den maaltijd zat. Matthéus, Markus en Johannes gewagen daarvan, ter plaatse daar zij bezig zijn met de beschrijving van 's Heilands lijden. Doch Lukas schrijft al veel vroeger, namelijk Kap. VII: 36 enz. van eene zalving, die aan den Zaligmaker geschied is, door eene vrouw, die eene befaamde zondares was, in het huis van zekeren Simon den Pharizeër. Dewijl nu in der Vier Evangelisten onderling verhaal, vele dingen zeer wel, en andere wederom niet overeenkomen, heeft dit den geleerden uitleggers al zeer vroeg veel werks verschaft, en aangaande deze zalvingen van den Zaligmaker, zeer verscheidenlijk doen gevoelen. Daar zijn er die willen, dat de Heiland niet meer dan eens van eene vrouw is gezalfd geworden; en dat al de vier Evangelisten van die zelfde zalving spreken. Sommigen, gelijk als de beroemde Oud-vaders Origenes, Theopijlactus, en meer anderen, die hen volgen, meenen, dat de Heere JEZUS, tot drie bijzondere reizen toe, van bijzondere vrouwen over den maaltijd is gezalfd geworden; en dat Lukas de eerste, Johannes de tweede, en Mattheus en Markus de derde of laatste zalving beschrijven. Anderen wederom, daar onder de guldemond Chrijsostomus stellen, dat de Heiland maar twee maal door twee vrouwen is gezalfd geworden; en dat Johannes van de eerste, maar Mattheus, Markus en Lukas van de tweede zalving gewagen. Nog wederom anderen, daar onder de groote Kerk-Leeraar Hieronymus, willen ook, dat JEZUS maar tweemaal door bijzondere vrouwen is gezalfd geworden; doch dat Lukas en Johannes van de eene, en Mattheus en Markus van de andere zalving spreken. Eindelijk zijn er, die met den vermaarden Oudvader Augustinus dus gevoelen, dat de Zaligmaker ook maar tweemaal door twee bijzondere vrouwen is gezalfd geworden; maar dat Lukas alleen de eerste beschrijft; en Mattheus, Markus en Johannes de tweede. Ziet! zulk eene groote verscheidenheid van gevoelens wordt er omtrent deze zalving van den Zaligmaker onder de uitleggers gevon-

den; dat alleen daaruit ontstaan is, dat de vier Evangelisten in hun verhaal, wel in vele stukken overeen komen; maar ook in andere stukken wederom zeer van malkanderen verschillen. Een ieder zal nu wel kunnen begrijpen, dat het een werk zou zijn van al te grooten omslag; en het geen gering gedeelte van onzen tijd zou wegnemen, als wij ons in dit verschil, breed wilden inlaten en onderzoeken, welke van deze vier gevoelens het waarschijnlijkste en aannemelijkste is. Hierom zullen wij u, volgens onze gewoonte, maar kortelijk de zaak voorstellen en opgeven, gelijk wij die, na een naauwkeurig onderzoek en overweging van alle de voor- en tegenredenen begrijpen. Wij houden het hier met die genen, die het laatste gevoelen volgen, zijnde dat van den Oud-vader Augustinus. Wij meenen dat de Heere JEZUS door twee bijzondere vrouwen, tot twee bijzondere reizen, is gezalfd geworden; en dat Lukas de eerste zalving beschrijft; maar Mattheus, Markus en Johannes te zamen de tweede. Die zalving daar Lukas Kap. VII van gewaagt, is onzes oordeels, wel een jaar vroeger geschied in het huis van eenen Simon den Pharizeër, door eene zekere vrouw, die eene groote zondares was, en berucht door haar ongeregeld en ergerlijk leven; zoo dat deze Pharizeër verwonderd was, dat JEZUS zich van zoo eene zondares liet aanraken. Maar de zalving daar Matthens hier, en met hem Markus en Johannes van gewagen, is maar een dag of drie voor 's Heilands dood geschied, in het huis van eenen anderen Simon, bijgenaamd *den melaatsche;* en dat, door eene zeer godvruchtige vrouw, zijnde, volgens de aanteekening van Johannes, Maria de zuster van Lazarus. Ziet! zoo houden wij het dan daarvoor, dat Mattheus, Markus en Johannes dezelfde zalving beschrijven, geheel onderscheiden van die, welke Lukas heeft aangeteekend. Tot staving van dit gevoelen ontbreekt het ons geenszins aan eene menigte van klemmende bewijzen; doch die wij allen met stilzwijgen voorbij gaan, om dat wij onzen tijd te zeer noodig hebben tot de beschouwing der geschiedenis zelve.

Mattheus vangt die dan aldus aan te beschrijven: *als nu JEZUS te Bethaniën was* enz. de plaats, waar dit geval voorviel, draagt den naam van *Bethaniën;* niet alleen hier bij Mattheus, maar ook bij Markus, kap. XIV: 3; en bij Johannes, kap. XII: 1. Het is diezelfde plaats, van welke de Zaligmaker ten hemel voer, als blijkt uit Luk. XXIV: 50, en van welke wij gewoon zijn uwen aandacht eenig berigt te geven, als wij u 's Heilands Hemelvaart jaarlijks prediken. Hierom zullen wij er thans met een woord maar iets van zeggen. *Bethaniën* was een vlek of een dorp, gelegen op den Olijfberg, omtrent vijftien stadiën of twee Sabbats-reizen, uitmakende drie kwartier uurs, of, gelijk anderen willen, een half uur naar onze rekening, van de stad Jeruzalem. Het zegt zoo veel als een *huis* of *plaats van dadelen* of *palmboomen*, welken naam dit vlek kreeg van wegen de groote menigte van palm- of dadelboomen, welke op die streek van den Olijfberg, die maar vijf stadiën van Jeruzalem aflag wiesen. Er lag nog een ander vlek op den Olijfberg; doch veel digter aan de stad Jeruzalem, dat *Bethfage* genaamd wierd, zoo veel beteekenende als *het huis der onrijpe vijgen*, wegens de menigte der vijgeboomen, welke op deze streek van den Olijfberg stonden; welk vlek men moest doortrekken, als men van Bethaniën naar Jeruzalem ging. Van dit *Bethaniën* vinden wij meermalen in de Evangelie-geschiedenissen gewag gemaakt; en het is die plaats, daar de Heere JEZUS zich met Zijne discipelen zonderling heeft opgehouden, voornamelijk, in den laatsten tijd van Zijn leven, als wanneer Hij den dag te Jeruzalem, maar den nacht, gemeenlijk te Bethaniën doorbragt, gaande in den laten avondstond uit Jeruzalem derwaarts, dagelijks henen om te vernachten, volgens de aanteekening van Lukas kap. XXI: 37. In dit vlek *Bethaniën* nu was Hij, te dezer tijd, zijnde op den dingsdag of den tweeden dag voor het Joodsche Paaschfeest ook; want zoo schrijft Mattheus *als nu JEZUS te Bethaniën was.* Hier tegen, ten opzigte van de tijdrekening, schijnt eenigzins te strij-

den hetgene Johannes schrijft, kap. XII: 1, *Jezus dan kwam, zes dagen voor het Pascha te Bethaniën.* Hieruit schijnt te volgen, als of Johannes deze zalving van den Heiland hier te Bethaniën, vier dagen vroeger stelde geschied te zijn dan Mattheus en Markus: want deze verhalen, dat dit geval geschied is *twee dagen voor het Pascha*, als blijkt uit Jezus woorden tot Zijne discipelen, in het vorige 2 vs., *gij weet dat na twee dagen* enz.; daar Johannes dit gebeurde schijnt te stellen *zes* dagen voor het Pascha. Doch als wij op de woorden der Evangelisten naauwkeurig acht geven, zullen wij bevinden, dat zij hier malkanderen geenszins tegenspreken; want Johannes schrijft niet, dat deze zalving van den Zaligmaker is voorgevallen *zes* dagen voor het Pascha, maar hij schrijft alleen, dat de Heiland zes dagen voor het Pascha te Bethaniën kwam; dus kan dan beide hier zeer gevoegelijk te zamen gaan. Jezus kon zes dagen voor het Pascha te Bethaniën gekomen, en twee dagen voor het pascha aldaar van deze vrouw gezalfd zijn; en alzoo wordt hier in der Evangelisten verhaal dan niets tegenstrijdigs gevonden. Jezus dan kwam hier [zes dagen voor het Pascha te Bethaniën; Johannes voegt er bij, dat hier te Bethaniën ook *Lazarus was, die* enz. Deze geschiedenis van Lazarus sterven, en hoe hem Jezus gestorven zijnde, uit den doode wederom opwekte en levendig maakte, niettegenstaande hij reeds vier dagen in het graf gelegen had, en nu al begon te rieken, heeft Johannes omstandig verhaald, in het vorige elfde hoofdstuk. Die zelfde gestorven en opgewekten Lazarus nu, schrijft hij hier, dat daar te Bethaniën *was;* dat is te zeggen, dat hij daar woonde en zich aldaar met zijne twee zusters, Martha en Maria ophield: want dat Lazarus in zijn eerste leven hier te Bethaniën gewoond heeft, blijkt uit de Evangelie-geschiedenissen. Nadat hij nu van den Zaligmaker was opgewekt; bleef hij aldaar, gelijk voorheen wonen; en dus schrijft Johannes hier zeer wel, dat Jezus te Bethaniën kwam, *daar Lazarus was, die* enz. Maar wat voerde de Heere Jezus

hier te Bethaniën nu uit? Mattheus schrijft, dat hij aldaar *was in het huis van Simon* enz. Johannes maakt in het geheel geen gewag van het huis, in hetwelk deze zalving van den Heiland voorviel; maar Mattheus en Markus schrijven beide, dat het was *ten huize van Simon* enz. *Simon* was een zeer gemeene naam bij de Joden, die ons verscheiden malen in de Evangelie-geschiedenissen voorkomt. Zoo lezen wij van *Simon Petrus*, *Simon den pharizeër*, en eenen *Simon van Cyrenen*. Deze man nu hier te Bethaniën was ook *Simon* geheeten; en in onderscheiding van anderen, die dezen zelfden naam droegen, draagt hij hier den bijnaam van *den melaatsche*; naar alle waarschijnlijkheid, omdat hij te voren melaatsch zal geweest zijn; eene plage, die God aan de Joden als een zwaar oordeel toezond, en die hen geheel onrein maakte, zoo dat zij te eenenmale van het overige volk afgezonderd moesten leven; doch waarvan de ware geschapenheid heedendaags voor ons onbekend is. Met deze bedroefde plaag nu zal deze man, voor dezen zekerlijk zijn besmet, en door den Zaligmaker waarschijnlijk van genezen zijn geweest; en daarom draagt hij nu hier nog dezen naam van Simon den *melaatsche*, volgens der Joden gewoonte, die iemand doorgaans benoemen naar het gene hij voor dezen weleer geweest is. Zoo draagt de Apostel Mattheus den naam van *Mattheus den Tollenaar*, omdat hij weleer een tollenaar geweest was, Matth. X: vs. 3; en Lazarus den naam van den *gestorvene*, om dat hij eens gestorven geweest is. Joh. XII: 1, en wat zulke voorbeelden meer zijn. Deze Simon de melaatsche nu, had hier in het vlek Bethaniën een huis waarin hij woonde; en in dat huis nu was het, dat deze zalving van den Heiland voorviel; Mattheus schrijft dat de Heere JEZUS daar ten huize *was*, hetgeen Johannes wat naauwkeuriger verhaalt, schrijvende: dat zij Hem daar *een avondmaal bereidden*. Het Grieksche woord beteekent gemeenlijk een *avondmaal*, of eenen maaltijd, die des avonds gehouden wordt, alhoewel het nu en dan ook wel gebruikt wordt in het gemeen,

voor eenen *maaltijd*; het zij dan, dat die des middags of des avonds wordt gehouden; doch hier ter plaatse evenwel, moet het voor eenen avond-maaltijd genomen worden; omdat, gelijk wij reeds gezegd hebben, de Heiland de laatste dagen van Zijn leven te Jeruzalem, meerendeels in den tempel doorbragt, gaande tegen den avond naar den Olijfberg en in het vlek Bethaniën vernachten. Dus was JEZUS dan nu ook dezen geheelen dag te Jeruzalen geweest, en niet eerder, dan in den laten avondstond van Jeruzalem hier te Bethaniën terug gekomen; gevolgelijk blijkt het, dat het Grieksche woord hier een avondmaal beteekent; gelijk het genoegzaam, van meest alle, zoo vroegere als latere uitleggers, daar voor gehouden wordt. Gij moet weten, het was de gewoonte bij Joden, Grieken en Romeinen, voornamelijk tweemaal daags te eten, namelijk: des middags en des avonds; doch op den middag aten zij maar weinig; maar des avonds hielden zij hunnen voornaamsten maaltijd; regt anders dan hedendaags onder ons in gebruik is; dan verzochten zij gemeenlijk hunne gasten, om met hen tot laat in den nacht, te eten; waarop Paulus het oog heeft, 1 Thess. V: 7, *die dronken zijn, zijn* gemeenlijk *des nachts dronken*, omdat zij tegen den nacht voornamelijk hunne gastmalen hielden. Zoodanig een avondmaal nu wierd hier voor den Zaligmaker ook bereid in het huis van Simon enz. —, die naar alle waarschijnheid door den Heiland van de plage der melaatschheid genezen zijnde, Hem na dien tijd zeer zal bemind, en Hem daarom hier in zijn huis nu ook ter maaltijd zal genoodigd hebben. Dezen maaltijd beschrijft ons Johannes nu nog wat omstandiger, door eenigen van de gasten op te noemen, die aldaar met den Zaligmaker waren: zeggende: *en Martha diende en Lazarus* enz. Deze *Martha* was eene zuster van Lazarus, die zonderling veel werk van den Heiland maakte; en als zij Hem aan haar huis had, ongemeen bezig en zorgvuldig was om Hem toch wel te onthalen; gelijk Lukas van haar aanteekent Kap. X, vs. 40, dat zij de Heere JEZUS aan huis te gast hebbende, *zeer*

bezig was met veel dienen, en Hem vraagde: *Heere! trekt Gij u dat niet aan, dat mijne zuster mij alleen laat dienen? zegt dan haar, dat zij mij helpe.* Waarop JEZUS haar, eenigzins berispend tot antwoord gaf: *Martha! Martha! gij bekommert en ontrust u over vele dingen.* Deze zorgvuldige Martha nu, die toch het loopen en draven en oppassen, gelijk als aangeboren was, en het niet kon laten, was hier, in het huis van Simon den melaatsche al wederom even druk bezig; zij *diende* schrijft Johannes. Oudtijds wierden de gastmalen bediend; niet alleen door slaven of jongens; maar ook door slavinnen of meisjes; doch somtijds pasten ook vrijgeborenen en anderen de tafel op, en voornamelijk de vrouwen, het zij van den huize of andere die genoodigd waren. Zoo lezen wij van de schoonmoeder van Petrus, dat zij door den Zaligmaker van de koorts genezen zijnde opstond en het gezelschap *diende.* Matth. VIII: vs. 15. Zoo nu deed de noestige Martha hier ook; zij diende hier op den maaltijd, door het keuken- en tafelwerk, volgens de kracht van het grondwoord, waar te nemen: kokende en bereidende de spijzen; dekkende de tafel; brengende de geregten aan enz. Dus dan, *Martha diende; en*, vervolgt Johannes, *Lazarus was een van degenen, die met Hem aanzaten.* Hoeveel gasten hier eigenlijk bij malkanderen geweest zijn, hebben de Evangelisten niet aangeteekend; maar er is niet aan te twijfelen, of hier zal een goed getal van JEZUS discipelen bijeen geweest zijn, gelijk in het vervolg nog nader blijken zal. Van deze bijeen vergaderde *gasten* nu, zegt Johannes, dat zij met den Heiland *aanzaten*, en dat Lazarus er ook een van was. Onze Taalmannen zetten het Grieksche woord over, door *aanzitten*; omdat men onder ons gewoon is aan tafel te zitten, als men eet; maar eigenlijk beteekent het geen *aanzitten*, maar *aanliggen.* Dit zal niemand regt verstaan kunnen, zonder eene nadere opening van de gewoonte dier tijden. Gij moet weten, aandachtigen! al in zeer vroege tijden was het de gewoonte niet zittende, maar liggende te eten. Wij vinden daar waarschijnlijk een

voorbeeld van Gen. XVIII: 4, daar Abraham de drie manman, die, omtrent den middag tot hem kwamen verzocht, onder eenen schaduwrijken boom te *leunen* of te liggen, om te eten en zich wat te ververschen. Het schijnt in die aloude tijden de gewoonte geweest te zijn, als men ging eten, maar in het gras of op den grond bij malkanderen te gaan nederleggen, gelijk men dat hedendaags nog wel ziet in ons werkvolk op het land, die gemakshalve, maar in de rondte in het veld gaan neder leggen om te eten. Doch naderhand, toen de weelde en wellust onder alle volkeren zeer toenam, maakte men tafels; en rondom dezelve een soort van legersteden of beddekens, daar men dan, zoo lang men was op ging nederleggen, en alzoo aan tafel liggende at; welke gewoonte zeer in gebruik was bij de Persianen, Grieken, Romeinen enz. Die gewoonte nu is, al van langzamerhand, ook bij de Joden ingevoerd en had daar, ten tijde van onzen Zaligmaker nog plaats. Rondom de tafel waren vierkante beddekens, wat langer dan een menschen ligchaam, waarop een, twee of drie personen konden liggen. Wanneer de tafel nu gedekt en bereid was, dan gingen de gasten, zoo lang zij waren, op die beddekens aanleggen. Eerst lagen zij voor over op den buik, met kussens voortegen de borst, hebbende de handen vrij om de spijzen te nuttigen; daarna, als zij nu wat verzadigd waren, keerden zij zich op zijde, rustende op den linker elleboog, en liggende dus bij malkanderen, tot dat de maaltijd geëindigd was. Op dezelfde wijze nu, lag de Heere JEZUS hier met Zijne discipelen ook aan tafel op beddekens, volgens de Joodsche gewoonte; een van die aanliggende, was nu ook *Lazarus*, die kort te voren van den Heere JEZUS uit den doode wederom was opgewekt; en die hiermede dus toonde, dat hij waarlijk wederom levendig was, etende en drinkende zekerlijk met de anderen te zamen; want Johannes zal hier zekerlijk daarom, in het bijzonder van Lazarus gewag gemaakt hebben, om het wonderwerk, dat de Heiland aan hem bewezen had, dus wederom in het geheugen te

brengen en deszelfs waarheid aan de wereld te vertoonen. Voorwaar een doorluchtig gezelschap, hier bij den anderen! 's Werelds groote Heiland en Zaligmaker; een die wonderbaarlijk van de plage der melaatschheid genezen was; en een, die uit den doode wederom was levendig geworden; in het gezelschap van vele heroemde Apostelen en discipelen; al deze doorluchtige personagiën nu waren hier te Bethaniën bijeen in het huis van Simon enz., en hielden daar met malkanderen het Avondmaal. Terwijl zij daarmede nu zoo bezig waren, en allen te zamen in beddekens aan tafel lagen te eten en te drinken, wat gebeurt er? Mattheus schrijft, *dat tot Hem eene vrouw kwam, hebbende* enz. Hetzelfde schrijft ook Markus, Kap. XIV: vs. 3; doch Johannes geeft ons hier wederom wat meerder licht, doordien hij ons deze vrouw zelve noemt, zeggende: *Maria dan genomen hebbende een pond zalve* enz. Deze *Maria* was geenszins, gelijk sommigen verkeerdelijk gesteld hebben, *Maria Magdalena*, uit welke JEZUS eens zeven duivelen had uitgeworpen, maar eene geheel andere Maria, zijnde de zuster van Martha en Lazarus, van welke Lukas ons verhaalt Kap. X: vs. 39 enz., dat zij *gezeten, heeft aan de voeten van CHRISTUS, om Zijn woord te hooren;* en dat de Heiland van haar getuigde, dat *zij het beste deel had uitgekozen.* Deze vrome Maria nu, latende hare zuster Martha met de keuken en tafel omgaan, deed ondertusschen een ander werk; zij kwam, schrijft Mattheus; *hebbende een albaster flesch met zeer kostelijke zalve* enz. — Mattheus spreekt maar in het gemeen van *zalve;* doch Markus en Johannes bepalen naauwkeurig, wat soort van zalve het is geweest is; namelijk *nardus.* De ouden hadden tweederlei soort van zalve: dikke en dunne zalf. De dikke wierd van de geneesmeesters even als onde ons, tot het heelen der wonden gebruikt; doch de dunne wierd gegoten, om de ligchamen te zalven. Onder deze dunne *zalven*, die gegoten wierden, was nu ook de *nardus*, zijnde een vocht, dat geperst wierd uit een zeker riekend kruid, dat struiksgewijze wies, met een' zwarten en dikken

wortel; welk vocht dan onder andere zalven gemengd wierd, en wel het kostelijkste en voornaamste ingrediënt van allen was. De zalf nu, in welke dit kostelijke nardusvocht gemengd was, droeg nu den naam van *nardus* of *nardus-zalf*, om dat er een gedeelte zuiver nardus vocht in was. Zulk eene nardus-zalf nu nam de vrome Maria hier ook, en dat wel van de beste en zuiverste; want Markus en Johannes noemen het beide *onvervalschte* nardus. Gij moet weten aandachtigen! gelijk er nog hedendaags, onder alle slag van koopwaren, vele bedriegerijën gebruikt worden van baatzuchtige lieden, die de waren vervalschen; zoo was het ook oudtijds met den nardus gelegen; die wierd gemeenlijk van de verkoopers of bereiders zeer vervalscht. Alinius, een heidensch schrijver, telt wel negenderhande soort van kruiden en ingrediënten op, die zeer naar den nardus geleken, met welke men gewoon was den nardus te vermengen en te vervalschen. Hierom lezen wij doorgaans in der Heidenen alönde schriften, van *zuiveren* nardus. Zulke zuivere en overvalschte nardus nu, had Maria hier ook, daar geen valsche kruiden of ingrediënten onder waren; zijnde de allerzuiverste en beste soort van nardus-zalf, en daarom zeer kostbaar en van groote waarde; waarom Markus die noemt: *onvervalschte nardus van grooten prijs;* en Johannes: *onvervalschte, zeer kostelijke nardus.* Mattheus zelve noemt het: *een zeer kostelijke zalve.* Allen willen zij te kennen geven, dat het een zeer dierbare en waardige zalve was, die van wegen derzelver ongemeenheid, niet dan voor groot geld kon gekocht worden. Buiten twijfel zal deze zalf van de beste soort geweest zijn; en wel van die soort, welke de Grieken met een' naam noemen, die zoo veel beteekent als: *nardus met een halm;* want de nardus, die uit den halm zelve kwam, was van veel grooter waarde dan die uit de bladeren, die aan struiken wiessen, geperst wierd. Dus had Maria hier dan genomen, van de allerkostelijkste en waardigste nardus-zalf,

die in der droogisten of Apothekers winkels te bekomen was; en dat niet slechts een klein gedeelte; neen, Johannes schrijft, dat zij een geheel *pond* nam van die kostelijke zalf. Dat een pond van die kostelijke nardus-zalf, al een schoone stuiver gelds, gelijk men zegt, kwam te staan, zullen wij aanstonds hooren uit den mond van den verrader Judas, die dit pond nardus wel drie honderd penningen waardig schatte. Dit geheele pond nu, van zoo kostbare zalve, nam Maria en deed het, volgens het schrijven van Mattheus en Markus, in een *albaster flesch;* dat is: in een pot of kruik, die fleschgewijze met een naauwe en lange hals, uit schoone albaster-steen gemaakt was. Bij de ongewijde schrijvers vinden wij, dat de ouden gewoon waren, hunne zalven wel voornamelijk in albaster potten, kruiken of flesschen te bewaren; om dat zij van gedachten waren, dat de zalven in potten van die stoffen het langste goed bleven, en voor de verderving bewaard wierden. Hier van daan wierden allerhande soort van zalfpotten *albaster potten* genaamd, ofschoon zij van glas, of van eene andere stoffe gemaakt waren; want wij vinden, dat de ouden hunne zalven ook wel in flesschen of glazen potten bewaarden. Of nu deze zalfflesch van Maria van glas of albast geweest is, schijnt niet al te zeker te zijn. Het waarschijnlijkste evenwel is, dat het een flesch is geweest van eigenlijke albaster-steen gemaakt. In die albaster flesch nu, had Maria deze kostelijke nardus zalf gegoten; en daarmede komt zij nu, terwijl JEZUS met het gezelschap aan tafel lag om te spijzen, te voorschijn; en wat doet zij? Mattheus schrijft, dat zij die zalf uit de flesch *goot op 's Heilands hoofd.* Markus teekent het zelfde aan, doch voegt er bij: dat zij de *albaster flesch brak*, en zoo de zalf op JEZUS hoofd uitgoot. Johannes integendeel verhaalt het geheel anders, schrijvende: dat Maria met deze kostelijke nardus zalf, *de voeten* van JEZUS *zalfde*, en *dat zij* die vervolgens *met haar haar afdroogde* enz. Doch de Evangelisten kunnen hier zeer gemakkelijk met malkanderen overeengebragt worden,

dewijl zij geene tegenstrijdige, maar alleen onderscheidene dingen verhalen, die beide te gelijk hebben kunnen geschieden; want eerst kan Maria 's Heiland voeten gezalfd hebben, volgens Johannes; en daarna kan zij volgens Mattheus en Markus, door het in stukken breken van de albaster flesch het overschot van den nardus, op JEZUS hoofd hebben uitgegoten, gelijk dit zekerlijk ook zoo zal geschied zijn. Het eerste dan, dat Maria met deze kostelijke nardus deed, was, dat zij daarmede 's Heilands *voeten* zalfde. Van het *zalven* zullen wij thans, maar met een woord zeggen, dat het niet slechts onder de Grieken en Romeinen, maar al in vroegere tijden, bij de Joden en andere Oostersche volkeren, gebruikelijk was, verscheidene gelegenheden en op verschillende wijzen hunne ligchamen te zalven. Onder anderen had dit gebruik plaats in der ouden maaltijden, wanneer men de genoode gasten, alvorens zij aan tafel gingen, met kostelijke zalf bestreek, overeenkomende met de grootheid van den gastheer; op welke gewoonte verscheiden plaatsen in het O. T. zien, als Psalm XXIII: 5, daar de Kerk dus roemt, op Messias bewezene weldaden: *Gij rigt de tafel toe* enz. *Gij maakt mijn hoofd vet* enz., en Hoogl. I: 12, *terwijl de Koning aan Zijne ronde tafel is, geeft mijn nardus zijnen reuk.* Onder anderen nu, was men oudtijds ook gewoon, de voeten der gasten te zalven, gelijk wij daarvan een voorbeeld vinden, in die zondaresse Luk. VII: 38. die JEZUS *voeten kuste en met zalf zalfde*; van welke gewoonte, die oudtijds zelfs bij de Indianen in gebruik was, wij bij de ongewijde schrijvers, zoo Grieken als Romeinen, vele voorbeelden vinden. Dat zelfde deed nu de Godvruchtige Maria hier ook, volgens de aanteekening van Johannes, zij zalfde met hare kostelijke nardus de voeten van den Heere JEZUS, hetgeen zij zeer gemakkelijk doen kon, dewijl Hij, zoo lang Hij was, op een beddeke aan tafel liggende, met Zijne voeten achterwaarts aan het einde kwam. Nu nam Maria haar albaster flesch en goot uit dezelve een gedeelte van haren nardus op 's Hei-

lands bloote voeten, want, gij moet weten aandachtigen! de ouden lagen gemeenlijk bloots voets aan tafel, hebbende hunne schoenen of muilen uitgetrokken. Zoo lag de Heere JEZUS hier nu ook met Zijne bloote voeten naar achteren; en op die voeten goot onze Maria nu een gedeelte van hare kostelijke nardus-zalf, die zij daar verder met hare handen over zal gewreven hebben, zoo dat 's Heilands voeten geheel smerig en vet van den nardus zullen geweest zijn; even eens als of men iemands voeten geheel met olie besmeerde; het welke gedaan hebbende, schrijft Johannes, dat zij JEZUS *voeten* wederom *met haar haar afdroogde.* Het was gebruikelijk bij de ouden, dat zij de gezalfde en met olie bestrekene leden aanstonds wederom met linnen of andere doeken afveegden, en er dus de zalf gelijk als afdroogden; dat er niet dan een zeer geurige en liefelijke reuk van nableef. Dat deed nu hier Maria omtrent den Heiland ook: zij bestreek zijne bloote of naakte voeten, hier op het beddeke aan tafel liggende, eerst zeer dik en vet met hare kostelijke zalf; en daarop, op dat die zalf niet van de voeten op het beddeke zou afdruipen en dat bevlekken, zoo veegde of droogde zij 's Heilands voeten aanstonds wederom af, niet met lijnwaad of met fijne wol, maar volgens het schrijven van Johannes, *met haar haar.* Om dit wel te begrijpen, moeten wij u zeggen, dat de vrouwen oudtijds, haar lang en ongeschoren haar, waarmede zij van de natuur hoven de mannen versierd zijn, gewoon waren zeer sierlijk in een te vlechten en in lokken te binden; waaromtrent de hovaardij al van langzamerhand zoo zeer toenam, dat Petrus en Paulus deze vlechtingen van het haar in de vrouwen van hunne tijden, nadrukkelijk bestraften; doch in tijden van rouw of droefheid, lieten zij haar haar ongevlochten, los hangen, gelijk wij dat vinden bij de ongewijde Romeinsche schrijvers, waarop mogelijk gezinspeeld wordt Jes. XLVII: 2, daar de Profeet de jonkvrouw van Babel, haar aanstaande onheil aankondigende, tot haar zegt: *ontbloot uwe vlechten!* zoo veel zeggende als: laat het haar

van uw hoofd ongevlochten en los hangen, tot een teeken van rouw. Dat deed de vrome Maria hier ook: zij kwam te voorschijn, hebbende haar haar los en ongevlochten rondom over de schouders, voor op de borst en achter op den rug hangen. Of zij dit droefheidshalve, of om andere redenen deed, teekent Johannes niet aan; maar uit het volgende zeggen van den Heiland, dat Maria Hem dus zalfde, *tot eene voorbereiding van Zijne begrafenis*, dunkt het ons waarschijnlijk, dat Maria haar haar hier dus los en ongevlochten liet hangen, tot een teeken van rouw en droefheid, hetwelk zij had over JEZUS ophanden zijnde dood en lijden. Met dat lange, losse en ongevlochte haar nu, dat haar zoo van alle kanten over de schouders hing, droogde zij hier JEZUS voeten, nadat zij die gezalfd had, in plaats van met een' doek, wederom af, zoo dat haar haar van de nardus-zalf zeer vet en smerig wierd; even als die zondaresse, daar Lukas van verhaalt Kap. VII: 38, dat zij 's Heilands voeten met hare tranen nat gemaakt hebbende, die met haar haar wederom afdroogde. Het schijnt, dat zulk afdroogen met het haar een teeken geweest is van groote droefheid en nederigheid: want wij lezen in de Romeinsche geschiedenis, van de Romeinsche vrouwen, dat zij in tijden van nood en gevaar, gelijk als toen Hannibal met zijn magtig heirleger, tot aan de poorten van Rome genaderd was, gewoon waren met haar lange haar de altaren der goden af te vegen. Doch wat hier van zij, Maria droogde JEZUS gezalfde voeten af met haar haar, en dat gedaan hebbende, goot zij de overige zalf, volgens Mattheus, uit op 's Heilands hoofd, nadat zij volgens Markus, *de albaster flesch gebroken had.* Het was bij Hebreën, Grieken en Romeinen de gewoonte, op de maaltijden, voornamelijk de hoofden der gasten te zalven; waarop gezien wordt in die reeds aangehaalde plaats, Psalm XXIII: 5. *Gij maakt mijn hoofd vet* enz. Hierom belastte de Heiland zijnen discipelen, dat zij *vastende, hunne hoofden zouden zalven*, Matth. VI: 17; en ter maaltijd zijnde bij Simon den Pharizeër, ver-

weet Hij hem, dat *hij Zijn hoofd niet met olie gezalfd had*, Luk. VII: 46. Dat nu deed hier onze Maria; nadat zij met een gedeelte van haren kostelijken nardus eerst Jezus voeten gezalfd had, klimt zij nu op het beddeke bij den Heiland, of zij voegt zich tusschen de tafel en het beddeke; hoe het geweest is weten wij niet, en zij giet het overschot van haren nardus boven op Jezus hoofd uit, zoo dat Zijn haar, Zijn aangezigt en alles, van deze kostelijke en geurige zalf bedropen wierd; en opdat zulks te overvloediger mogt geschieden, *brak* zij, volgens Markus, de albaster flesch in stukken. Dit zult gij aanstonds regt kunnen begrijpen, wanneer wij u zeggen, dat de zalfflesschen der ouden, eenen hollen en ruimen buik hadden; maar van boven eenen zeer naauwen hals, die al naauwer en naauwer toeliep, en aan het einde of de opening zoo eng was, dat er de zalf niet dan met droppels, of met een zeer dun straaltje uitliep. Als hier nu gezegd wordt, dat Maria deze flesch brak, moeten wij dit zoo begrijpen, dat zij de naauwe hals van de flesch afbrak, waardoor die nu eene ruime opening hebbende, de nardus daar te gelijk, in overvloed op 's Heilands hoofd uitdroop, zoo dat in een oogenblik Zijn gansche hoofd rondom van de zalf-olie, vet en smerig was; toonende zij dus hare milddadigheid of liberaalheid, gelijk men het noemt, omtrent den Zaligmaker; want, daar zij nog veel zalf in de flesch had kunnen overhouden en bewaren, brak zij die in stukken en goot er al de kostelijke nardus geheel uit op 's Heilands hoofd; verspillende dus in deze eene zalving, het geheele pond nardus. Daar is nu onze gezegende Heiland dus rijkelijk van de vrouw gezalfd; en rook van het hoofd tot de voeten zeer liefelijk en geurig; Johannes schrijft, dat *het huis vervuld wierd van den reuk* enz. Gij moet weten toehoorders! de zuivere nardus-zalf, van de beste soort als deze, was van eenen zeer sterken en doordringenden reuk, en ten hoogsten aangenaam en liefelijk, die zich overal zeer verre verspreidde: want hoe sterker, hoe aangenamer reuk, hoe beter, hoe zui-

verder de nardus was. Daar hier nu zoo een groote overvloed, namelijk, een geheel pond van de allerzuiverste nardus wierd uitgegoten; wat wonder dat alles hieromtrent met deszelfs doordringenden en geurigen reuk vervuld wierd? Niet slechts de zaal of het vertrek, daar zij aten; maar het geheele huis, schrijft Johannes, wierd daarmede vervuld: al de kamers en vertrekken roken even aangenaam en liefelijk.

Wat gebeurt er nu verder? Mattheus schrijft: *en Zijne discipelen dat ziende, namen het zeer kwalijk.* Bijna hetzelfde schrijft ook Markus; doch Johannes verhaalt dit al wederom wat naauwkeuriger, aanteekenende dat hij, die dit zalven van Maria dus kwalijk nam, de verrader Judas was: want zoo schrijft hij: *zoo zeide dan een van zijne discipelen* enz. Niemand neme dit weder, voor eene tegenstrijdigheid in het verhaal der Evangelisten; want Johannes beschrijft het geval naar den letter, en eigenlijk gelijk het gebeurd is; maar Mattheus en Markus gebruiken hier eene soort van spreekmanier, die zeer eigen is aan de Hebreën, waar door aan velen onbepaald wordt toegeschreven, het geen eigen en betrekkelijk is tot een alleen; bij voorbeeld: Mozes zegt Gen. VIII: 4, dat *de Ark rustte op de bergen van Ararat;* dat is, op *een* van die bergen. In dien zin schrijft Mattheus kap. XXVII: 44, dat *dit zelfde ook de moordenaars aan den Zaligmaker verweten;* daar het nogtans uit Lukas XXIII: 39 blijkt, dat de eene onbekeerde moordenaar maar alleen dit verwijt aan den Heiland deed. Zoo hier nu ook Mattheus en Markus eigenen hier, volgens die manier van spreken in het gemeen aan de discipelen toe, hetgene maar behoorde tot een van hen, namelijk Judas; en dus is hier dan geene de minste tegenstrijdigheid; doch wij zullen voor eerst het verhaal van Johannes volgen. De Heiland dan, dus mildelijk van Maria gezalfd zijnde, was er een onder de aanzittende discipelen, die dat zeer kwalijk van haar opnam; namelijk, volgens Johannes: Judas. Over den naam van dezen snooden en heilloozen verrader zul-

len wij, om tijd te winnen, thans niet spreken; maar dat voor de naast volgende reize bewaren; als wanneer wij over zijne schelmsche verraderij zullen moeten handelen. Deze booswicht nu, onder de andere discipelen en genoodigden, hier mede aan tafel liggende, en ziende hoe de Heiland dus rijkelijk van Maria gezalfd wierd, nam dat van haar *zeer kwalijk*, en gaf dit zijn ongenoegen openlijk te kennen, zeggende, volgens Mattheus *waartoe dit verlies?* Hij hield de zalf aan den Zaligmaker besteed, voor verloren en ijdelijk verkwist, en klaagt daarover openlijk, als wilde hij zeggen: wat is het noodig, zoo kostelijke en dierbare nardus-zalf dus onnuttelijk weg te gieten en te vermorsen; waartoe dient zulks? Wat vrucht, wat voordeel is daar toch van te wachten? *Waartoe dit verlies? want*, dus vervolgt hij, volgens Mattheus, *deze zalve had kunnen duur verkocht worden* enz. Mattheus schrijft dus maar in het gemeen, dat Judas de uitgegoten zalf duur had willen verkocht hebben; doch Markus en Johannes noemen den netten prijs, waarop of omtrent Judas die zalf schatte; namelijk: ter waarde van *drie honderd zilverlingen.* Een zilverling was een Romeinsch stuk geld, naar onze munt gerekend, omtrent eene schelling, of 6 stuivers en een oortje bedragende; zoodat 300 zilverlingen dan omtrent een groote negentig gulden, of dertig zilveren Dukatons uitmaakten; hetgene al een goede somme gelds was voor een enkel pond zalf. Dat nu zoo in een oogenblik te verkwisten, nam onze berisper zeer kwalijk; hij oordeelde, dat men beter zou gedaan hebben met dat pond zalf, voor 300 schellingen of zilverlingen te verkoopen, en dat geld dan aan de armen en nooddruftigen te geven; dat is: aan zulken, die het noodig hadden, die geene middelen genoeg bezaten om eerlijk te kunnen bestaan, hoedanigen er overal genoeg te vinden waren. Voor het uiterlijke, schijnt er nog al zoo groot kwaad in dezen voorslag niet gelegen te zijn; want onze valsche verrader schijnt hier kwanswijs een groot vijand te zijn van alle overdaad en verkwisting; en zeer genegen en barmhartig

jegens alle armen en nooddruftigen. Maar Johannes ontdekt ons hier zijne vuile inborst en snoode geveinsdheid; het was met hem, volgens het gemeene spreekwoord: *anders openlijk in den mond, anders verborgen in het hart.* Johannes voegt er bij: *en dit zeide hij niet, omdat hij bezorgd was voor de armen;* dat was het hem niet, ofschoon hij dat uiterlijk, geveinsdelijk voorwendde; *maar* vervolgt Johannes, *omdat hij een dief was;* dat is: iemand die gewoon was te stelen en een ander listig van het zijne te berooven; en daar had hij ook schoone gelegenheid toe; want Johannes voegt er bij: *en hij had de beurs, en droeg* enz. Het Grieksche woord, door *eene beurs* vertaald, beteekent eigenlijk *een geldkist,* een *buidel* of *beurs,* waarin men eenig geld legt of bewaart. Zoo een buidel of beurs nu had Judas, en *droeg daarin hetgene gegeven wierd.* Gij moet weten aandachtigen! dewijl de Heere JEZUS een gering en arm man was, die niets had noch won om van te leven, zoo zullen Hem zekerlijk vele goedertierene en barmhartige lieden, wel eenige vereeringen of geld geschonken hebben. De discipelen zelven bragten tot hun gemeen onderhoud te zamen, alles wat zij hadden of krijgen konden. Dat geld nu wierd aan onzen Judas in bewaring gegeven; hij droeg dat overal met zich in een beurs of buidel, als kassier van de broederschap van JEZUS en de Apostelen, om hetgene er noodig was te ontvangen en uit te geven. Maar hierin kweet hij zich nu, op eene zeer ontrouwe en oneerlijke wijze, hij was een dief, die, als hij maar gelegenheid had, deze gemeene beurs bestal en er zonder weten van de anderen geld uithaalde, en dat in het verborgen voor zich zelven hield en het weglegde. Nu wilde hij deze zalf voor 300 zilverlingen verkocht hebben; opdat hij die, als kassier of beursdrager, zou ontvangen; en zulks krijgende, hetzelve onder de armen uitdeelen, als wanneer hij er wederom, volgens zijnen diefachtigen aard een goed gedeelte van voor zich zelven zou gehouden hebben, hetgene hij den armen zou hebben ontstolen. Ziet! dat was naar de

aanteekening van Johannes, de ware oorzaak van deze voorgewende zuinigheid en liefde jegens de armen; zich zelven namelijk en zijne beurs, op eene oneerlijke wijze te verrijken; en omdat zulks hem nu, door het weggieten der zalf, mislukt was, was hij zeer gebeten op Maria; Markus teekent aan, dat hij op *haar vergrimde;* dat is, hij wierd op haar zeer gram en verstoord; zonder de tegenwoordigheid van zijn Heer en Meester, eenigzins te ontzien, vierde hij hier den ruimsten teugel aan zijne vuile passien of driften, zoo vrekachtig en gierig was hij.

Maar wat deed de Heere JEZUS? liet Hij deze snoode huichelaar zoo maar begaan, zonder hem te keer te gaan? Neen! alle drie de Evangelisten teekenen aan, dat Hij het gedane van Maria krachtig verdedigde. Mattheus schrijft: maar *JEZUS zulks verstaande,* dat is, hoorende dit gemor en deze harde berisping van Zijnen schijnheiligen Apostel over de zalving, die Maria aan Hem daar even gedaan had, *zeide tot hen,* namelijk, tot Judas, (want volgens onze vorige verklaring, wordt hier in het gemeen aan allen toegeschreven, het gene eigen was aan hem alleen,) tot hem dan sprak en zeide de Heiland. Maria zweeg geheel stil; zij liet zich dus hevig berispen, zonder een eenig woord wederom te spreken, niettegenstaande zij redenen genoeg had kunnen bij brengen, om het gene zij gedaan had te billijken; toonende dus, dat zij van eenen zeer zachtmoedigen en stillen geest was, en niet haastig en oploopend, gelijk vele vrouwen hedendaags zijn. Maar ofschoon zij dus stil zweeg, en met lijdzaamheid de ontijdige berisping over haar gedane werk verdroeg, het ontbrak haar echter aan geen voorspraak. Neen! de Heere JEZUS zelve trok zich hare partij aan, en onderneemt haar van den laster van overdaad en verkwisting te verdedigen; Hij zeide tot den berisper Judas: *waarom doet gij* enz.; of volgens Markus; *laat af van haar, wat* enz.; als wilde Hij zeggen: houdt op! deze vrome vrouw langer door uw bits verwijt te ontrusten! Wat doet gij haar dus moeijelijkheid aan, met haar dus te bedroeven en te kwellen? Laat haar in rust!

zij heeft over dit haar gedrag, zulk een smadelijk en schamper verwijt, als ware zij eene onnutte doorbrengster en verkwisster, niet verdiend; *want* vervolgt Hij, *zij heeft een goed werk* enz. Dat Judas voor eene onnutte verkwisting uitmaakte, dat noemt JEZUS hier een *goed werk*; dat is, volgens de kracht van het Grieksche woord: een prijsselijk, schoon en deftig werk, dat geene berisping of bitter verwijt; maar integendeel allen lof en roem waardig is; en dus wilde de Heiland zeggen: dat deze vrouw aan Mij gedaan heeft, is zeer goed en prijsselijk, en verdient daarom niet zoo doorgehaald te worden; *zij heeft een goed werk* enz., *want*, gaat Hij voort, *de armen hebt gij altijd met u*; en volgens hetgene Markus er bijvoegt *wanneer gij wilt, kunt gij hen weldoen; maar Mij* enz. als wilde Hij zeggen: dat gij deze zalf, voor 300 penningen wildet verkocht en dat geld den armen gegeven hebben, dat is eene onnoodige barmhartigheid, die thans niet te pas komt. Zijt gij waarlijk zoo voor de armen bezorgd? Wel, dat zal u wel komen; het zal u nooit aan gelegenheid om hen wel te doen ontbreken; gij kunt dat nu, en in het vervolg doen, als gij wilt: want zij zullen er altijd overvloedig genoeg gevonden worden; er is toch voorzegd Deut. XV: 11 *de arme zal niet ophouden, uit het midden des Lands*; maar Mij aangaande, Mij kunt gij niet weldoen als gij wilt; want mijn tijd is gekomen; na twee dagen ga ik henen, en zal niet meer zijn in het midden van ulieden. Zoo dan met regt, de *armen hebt gij altijd met u* enz Maar hier laat JEZUS het nog niet bij rusten; Hij ging voort Maria dus te verdedigen, zeggende, volgens Markus, *zij heeft gedaan wat zij konde* enz. en volgens Mattheus: *want als zij deze zalve op mijn ligchaam gegoten heeft, zoo heeft zij het gedaan tot eene voorbereiding van mijne begrafenis.* Er ligt veel stoffe in deze woorden; doch omdat de tijd reeds te ver verloopen is, willen wij ons vergenoegen, met er u alleen den blooten zin van te zeggen. JEZUS wil hier te kennen geven dat

Maria, uit de openbaring die Hij daar van gedaan had wist, dat zijn dood en sterven nu na twee dagen nabij waren; dat Hij van de Joden zou worden overgeleverd om gekruist te worden. Nu was het de gewoonte, de doode ligchamen te zalven en te balsemen, om voor verrotting bewaard te blijven; gelijk dat blijkt, uit het gene naderhand aan 's Heilands ligchaam gebeurd is. Dat wilde Maria nu ook gaarne gedaan hebben, omtrent haren geliefden Zaligmaker, wanneer Hij dood was; maar zij zag, niet zonder waarschijnlijke redenen te gemoet, dat het zeer bezwaarlijk zou vallen 's Heilands ligchaam, als Hij gedood was, magtig te worden; dewijl het dan in de handen en de magt der vijanden zou zijn, die het misschien niet zouden willen overgeven: want zij hielden den Zaligmaker voor een Godslasteraar; en aangaande dit soort van lieden lag, volgens den geschiedschrijver Jozephus, eene wet bij de Joden, dat men die gedood hebbende, maar buiten het gezigt der menschen, zonder eenige eer aan te doen, moest onderdompelen. En evenwel, Maria wilde 's Heilands ligchaam zoo niet ongezalfd laten ten grave dalen; zij had Hem veel te lief, om dezen laatsten liefde-pligt aan Hem niet te betoonen. Wat doet zij dan nu? Niet willende wachten tot dat JEZUS dood was, als wanneer haar mogelijk de gelegenheid om Hem te zalven zou ontbroken hebben, doet zij nu aan Hem, bij zijn levende lijve, hetgene zij Hem anders dood zijnde zou gedaan hebben; *zij deed wat zij kon* zegt de Heiland bij Markus; dat is, volgens ons spreekwoord: zij roeide met de riemen die zij had; zij nam de gelegenheid, die haar wierd aangeboden waar; en vreezende, dat zij Hem, dood zijnde, niet zou kunnen zalven, deed zij het nu, terwijl Hij nog leefde, *tot eene voorbereiding* enz. En dus geschiedde deze zalving van Maria dan bij voorbaat, bij precautie, gelijk men zegt, *zij is voorgekomen*, zegt JEZUS bij Markus, *om mijn* enz., dat is: zij is in de voorbaat geweest, en heeft er niet mede gewacht, tot dat ik dood was; maar

zij heeft mij nog, bij mijn levende lijve, dezen laatsten liefde-pligt bewezen. Waarlijk! een zeer loffelijk en prijsselijk werk van deze Maria, waarin hare brandende genegenheid voor den Heiland, op het aller klaarste uitblonk. Hoort! wat er de Zaligmaker verder van zegt: *voorwaar zeg ik u!* dat is, naar Zijne gewone manier van spreken: gewis! voorzeker! gelooft mij, *al waar dit Evangelie gepredikt zal worden in de geheele wereld, daar zal ook ter harer gedachtenis gesproken worden van hetgene zij gedaan heeft.* Door het Evangelie verstaat Hij hier die blijde boodschap en verkondiging van Zijne komst in de wereld, en van alles, wat hij daar op gedaan en gesproken heeft, zoo als dat te zamen in het vervolg door de Apostelen, op order van den H. Geest, zou opgeteekend en beschreven worden. Dat Evangelie, die blijde boodschap, voorzegt Hij hier, dat in of door *de gehcele wereld* enz., dat is, alomme door de wijde wereld, in alle derzelver vier bewoonde deelen, zoo onder de Heidenen als onder de Joden: want dat heeft Hij meermalen voorzegd, als Matth. XXIV: 14, *dit Evangelie des Koningrijks, zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.* Alomme nu, waar dit Evangelie in de wijde wereld zou gepredikt en verkondigd worden, voorzegt de Heiland hier, dat *tot gedachtenis* van deze Maria *zou gesproken worden*, dat zij, van wege deze verrigte zalving, alomme, door de wijde wereld, daar maar het Evangelie gepredikt wierd, zou gedacht worden, dat haar naam daar over in zegening zou zijn en blijven; dat alle volken, aan welke dit Evangelie verkondigd wierd, haar daarover zouden roemen en prijzen enz. En waarlijk! de uitkomst heeft dit ook zoo bewaarheid. Jezus mogt er wel: *voorwaar zeg ik u!* bijvoegen, want de zalving van Maria is door drie Evangelisten in het Evangelie zelve aangeteekend; en alomme, in het Oosten en Westen wordt dat gelezen en verkondigd! en nog heden in dit morgen-uur, hebben wij daarover aan deze Godvreezende vrouw met

zegening gedacht. Wat zegt gij nu, aandachtigen? Kon de Heere JEZUS het verrigtte werk van Maria nu wel beter verdedigen en Zijnen schijnheiligen Apostel wel krachtiger den mond stoppen?

Daar ziet gij dan nu eene zeer merkwaardige geschiedenis, die aan onzen Heiland in het vlek Bethaniën gebeurd is, ten huize van Simon den melaatsche. Door de groote overvloed van stoffe, die ons daarin voorkwam, is ons de tijd al vrij ver ontvlogen, niettegenstaande wij maar slechts met een woord van iedere zaak gesproken hebben. Hierom willen wij, voor deze reize, zonder op het verhandelde eenige verdere aanmerkingen te maken, gelijk wij anders gewoon zijn, om 's Heilands ware Messias-schap daaruit aan te wijzen, maar aanstonds tot eene korte toepassing overgaan. — Ziet hier dan mijne vrienden! eene der beroemdste van alle vrouwen, hare laatste liefde-pligt, met zooveel genegenheid bewijzen aan den Heere JEZUS, dien zij hield voor haren Heiland en Zaligmaker. Gezegende Maria! gelukzalige vrouw! wel sprak en zeide JEZUS van u, dat gij boven uwe zuster Martha het beste deel hadt uitverkoren. Welk eene vreugde geniet gij thans niet al boven in den hemel, in het gezelschap van dien zelfden JEZUS, dien gij hier op aarde zoo mildelijk en met zoo groote hartelijkheid zalfdet. O, toehoorders! mogt deze godzalige vrouw ons allen tot een' baak en een voorbeeld verstrekken! had zij zoo groote liefde en genegenheid voor den Heere JEZUS; mogt dat ons eens opwekken om Hem ook lief te krijgen, niet slechts uiterlijk met den mond of lippen; maar in waarheid, inwendig, met het hart. Komt hier allen! gij die met Demas deze tegenwoordige wereld nog zoo lief hebt! Die met Judas nog zoo op het aardsche goed gesteld zijt, dat gij daar veel meer werk van maakt en om zwoegt en slooft, dan om den Heere JEZUS en Zijne dienst. Hier is eene vrouw, die tegen u allen in het laatste oordeel zal opstaan! die ontzag geen handvol geld om den Heiland hare liefde en genegenheid te toonen;

maar zij had alles voor Hem ten beste, en gaf daar met deze zalving blijken van. Waar blijft gij, die met Judas het geld en het aardsche gemak en voordeel hooger waardeert, dan den Heere JEZUS en Zijn kostelijk Evangelie of Genade-woord? die, als er maar een stuiver gelds of iets te winnen valt, u niet eens verwaardigt hier op te komen, om van Hem en Zijn dierbaar lijden te hooren prediken? O! wat zult gij u dat eens beklagen, zorgelooze wereldlingen! wat een berouw zult gij er nog eens van hebben, dat gij met voor het aardsche te zorgen, zoo weinig werk van JEZUS gemaakt hebt, u zelven met Martha zoo grootelijks bemoeijende en bekommerende met de dingen dezer wereld. Mogt het eens zijn, dat gij nog heden, naar onze vermaan-stem hoordet! O! zonder den Heere JEZUS, is er in eeuwigheid voor u geene de minste gelukzaligheid te wachten. En daarom, het mogt eens gebeuren, dat gij door een' schielijken dood of anderzins, geene gelegenheid hadt, Hem meer te kunnen dienen; zijt toch met Maria in de voorbaat! en laat het niet op het laatst aankomen! verzorgt u toch bij tijds van den nardus, van een waar en levendig geloof, waardoor gij allerhande godzalige werken kunt doen, die den Heere JEZUS tot eenen aangenamen en liefelijken reuk zijn. Zend daartoe uwe zielsgebeden dagelijks, als een geurig reukwerk voor Zijnen troon, en smeekt Hem om den liefelijken nardus van Zijnen Geest! Hij wille u daarmede eens rijkelijk zalven, en uw hoofd zoo geheel vet maken met die olie! Komt in het openbaar voor den Heere uit! toont bij de stukken, dat gij Hem dient, vreest en liefhebt boven alles, wat in de wereld gevonden wordt. Acht om Zijnent wil, alle dingen schade en drek, zeggende steeds met den vromen Asaf: *wien heb ik nevens U?* stoort u niet aan een deel berispende Judassen, hoedanigen er thans zoo velen onder ons gevonden worden! Laat de wereld van uw gedrag en levenswandel oordeelen wat zij wil; stelt u maar gerust daar mede, dat gij in JEZUS gunst staat, en dat uwe wegen

van Hem worden goedgekeurd. De wereld kan u, naar de ziel, goed noch kwaad doen; en daarom, ontziet haar ook in het minste niet. Haat zij u; denkt dat zij den Zaligmaker eerder dan u gehaat heeft, en dat gij uit haar niet zijt: want anders zou de wereld het hare liefde hebben. Voorts, broeders en zusters! ik besluit deze mijne prediking met die zelfde woorden, daar Paulus zijnen eersten brief aan de Corinth. mede sloot: *die den Heere JEZUS CHRISTUS niet lief heeft, die zij eene vervloeking, Maranatha.* Amen.

III. PREDIKATIE.

OVER JUDAS OVEREENKOMST MET DEN JOODSCHEN RAAD, OM JEZUS VOOR 30 ZILVERLINGEN TE VERRADEN.

MATTHEUS XXVI: 14—16.

Toen ging een van de twaalve, genaamd Judas Iscarioth, tot de Overpriesters en zeide: wat wilt gij mij geven, en ik zal Hem u overleveren? En zij hebben hem toegelegd dertig zilveren penningen. En van toen af zocht hij gelegenheid, op dat hij Hem overleveren mogt.

Het is een zeer waarachtig woord, dat wij geboekstaafd vinden, Jes. LVII: 20, alwaar de Profeet zegt: *doch de goddeloozen zijn als eene voortgedrevene zee, want die kan niet rusten, en hare wateren werpen slijk en modder op.* De Profeet spreekt daar van de goddeloozen en wrevelige boosdoeners, die in alle tijden, zeer menigvuldig onder Gods Volk geweest waren, en voortaan in volgende tijden niet minder zijn zouden; want dat is de aard en eigenschap van deze ondermaansche zamenleving, dat er altijd eene menigte van snoode en onrustige boosdoeners en werkers der ongeregtigheid gevonden worden in het midden van de vromen. Daar is toch geen zaad of tarwe zoo zuiver, of dezelve is altijd met een menigte van kaf en onkruid vermengd. Dat is zoo in Gods Kerk geweest toehoorders! van het begin der wereld af; en dat zal zoo blijven tot het einde toe. Altijd zullen de ware vromen en godzaligen vermengd blijven onder de goddeloozen en boosdoeners, die hunnen vrede en rust, gedurig

zullen storen en niet aflaten, hun alle moeite en verdriet aan te doen; want toch, naar de aardige beschrijving, die Jesaïa hier van hen geeft, zijn de goddeloozen even *als een voortgedreven zee, die niet kan rusten.* Die ooit de zee van nabij gezien hebben of op dezelve geweest zijn, weten, dat dezelve meest altijd in eene holle beweging is, voornamelijk als het eenigzins waait of stormt; dan ziet men haar zeer hol gaan, en de eene baar gedurig de andere voortzetten, zonder dat zij, zoo lang er maar eenige wind aan de lucht is, tot rust of stilstand kan komen. Bij eene zoo beroerde en zelden rustende zee, vergelijkt hier de Profeet Jesaïa nu de goddeloozen en boosdoeners. Deze kunnen ook, wegens hunnen wreveligen aard, nimmer rusten; maar zijn met de zee altijd in beroerte en beweging; doordien zij door de winden en stormbuijen, van hunne snoode driften, geheel bloot liggen; zoo worden zij door deze ook telkens beroerd en voortgedreven. En gelijk men van den Salamander zegt, dat hij in het vuur leeft; zoo leven deze snoode lieden ook als Salamanders in het vuur van eene gedurige onrust. Maar, niet alleen is de zee zoo in eene gedurige beroering; maar door middel van die beroering, *werpen hare wateren* ook steeds eene menigte *van slijk en modder op.* Zoo is het ook al wederom met onze onrustige goddeloozen; doordien zij altijd van hunne snoode en vuile hartstogten in beweging worden gehouden, zoo werpen zij door die beweging ook gedurig, niet dan slijk en modder van vuile gruwelen en goddeloosheden op. Nacht en dag overleggen zij bij zich zelven om kwaad te doen en anderen te ontrusten. Van de eene zonde en goddeloosheid vervallen zij tot de andere. Kortom het is al slijk en modder van vuile gruwelen en snoode schelmstukken, die zij door hunne onrustigheid opwerpen, en steeds gieriglijk bedrijven. Was er van het begin dezer wereld af, immer iemand, die verdiende met deze zwarte kool van zoo eenen onrustigen goddelooze geteekend te worden, ik vertrouw, toehoorders! dat ik de waarheid geenszins zal verkorten,

wanneer ik u zeg, dat hij het is, van wiens opgeworpen slijk en stinkenden modder, wij in dit morgen uur zullen moeten handelen; namelijk: *Judas*, die den bijnaam droeg van *Iscarioth*. Deze snoode booswicht was, even als eene beroerde zee, die van zijne vuile driften geheel geregeerd wordende, niet kon rusten noch bedaren; en niet dan slijk en modder van snoode gruwelen opwierp. Nog naauwelijks had hij te Bethaniën over den maaltijd, bij gelegenheid van de milde zalving van Maria, de zuster van Lazarus, aan het ligchaam van onzen gezegenden Zaligmaker, zijne snoode huichelarij getoond; en te gelijk zijnen vreken diefachtigen aard, als ook zijne weinige achting en eerbied voor zijnen Heer en Meester; of ziet! gelijk in de zee de eene baar de andere volgt, zoo volgde hier in onzen heilloozen Judas ook de eene gruwel op den anderen. Nog geheel onvergenoegd en gramstorig, van dat hij zijne diefachtige beurs niet had kunnen verrijken van Maria's uitgegotene zalf, gaat hij hier nu naar 's Heilands dood-vijanden, der Joden Oversten, en maakt met hen eene zamenzwering of vloek-verdrag om, o gruwel! zijnen onschuldigen Heer en Meester, wiens Apostel hij was voor een' bloedloon van dertig zilverlingen, schelmachtig te verraden en in hunne handen over te leveren. Komt aan, mijne vrienden! hebt gij nu ooren, hoort dan! Wij zullen u in dit morgen-uur het verschrikkelijkste schelmstuk vertoonen, dat ooit op het grijze tooneel van deze wereld gebeurd is. Een discipel, een Apostel, zal hier een vloekverwantschap aangaan, om zijnen weldadigen Heer en Meester, zijnen Zaligmaker, voor een' bloedloon van dertig stukken gelds, in handen van Zijne dood-vijanden over te leveren. God doe het ons allen met een regtmatig afgrijzen beschouwen; en make de overweging van deze vuile schenddaad van den goddeloozen Judas, tot een gezegend middel, om onze harten van alle ontrouw en boosheid af te schrikken en in eene waarachtige liefde voor den Heere Christus te bevestigen! Amen.

Drie stukken staan ons in de te verhandelen geschiede-

nis met uwen aandacht te overwegen. (1) Zullen wij daar beschouwen, het vertrek van den heilloozen Judas Iscarioth van Bethaniën naar Jeruzalem, tot der Joden Oversten. vs. 14. — (2) Het vervloekte verdrag, dat hij aldaar met hen sloot, om namelijk zijnen Heer en Meester voor 30 zilverlingen in hunne handen over te leveren vs. 15. En (3) dan eindelijk zijne poging, om dat gene, waartoe hij zich dus plegtig aan der Joden Oversten verbonden had, uit te voeren.

Aanbelangende het eerste stuk, daarin ontmoet ons (1) de persoon, van wien de geschiedenis gewaagt, namelijk: *Judas Iscarioth, die een was van de twaalve;* en dan (2) zijn vertrek tot der Joden Oversten. De persoon dan, van wiens snoode en heillooze boosheid wij zullen handelen, is Judas Iscarioth; die zelfde, die mede op het Avondmaal met den Heiland te Bethaniën was geweest, ten huize van Simon den melaatsche, en daar zoo hevig had uitgevaren tegen de zalving van de godvruchtige Maria. Deze droeg den naam van *Judas*, welken naam Lea gaf aan haren vierden zoon, en die sedert dien tijd zeer gemeen was geworden onder de Joden. Zoo lezen wij in de kaart van 's Heilands geslacht, bij Lukas, ook nog van twee mannen, die dezen naam droegen. Daar was nog een ander Apostel van Jezus, die ook *Judas* heette, van wien wij heden in de Schriften van het N. Testament nog eenen korten Zendbrief hebben. Doch onze snoode en valsche Apostel, droeg behalve dezen naam van *Judas*, nog twee bijzondere- of bijnamen. De eerste was van *Simonis*, als blijkt uit Joh. XII: 4, van wegen zijnen vader, die den naam van *Simon* gedragen had. Hij wierd dus *Judas Simonis* geheeten, in onderscheiding van anderen, welke dien zelfden naam droegen; als daar was: de vrome Apostel *Judas*, die *Judas Jakobi* genaamd wierd; om dat zijn vader *Jakobus* had geheeten. De andere bijnaam van onzen Judas was die van *Iscarioth*. Over de beteekenis van dezen naam, zijn de geleerden zoo onder malkanderen verschillende, en maken er zoo veel water om vuil, dat het naauwelijks te gelooven is. Ons aanbelangende, aan-

dachtigen! gelijk wij nergens minder lust toe hebben, als om onderzoek te doen, op de beteekenis der veränderde namen, dewijl dit eene zeer verdrietige arbeid is; zoo willen wij ons in dit verschil niet breed inlaten. Laat Iscarioth gelijk sommigen willen, half Hebreeuwsch en half Grieksch zijn, en zoo veel als een *moordenaar* of *doodslager* beteekenen; of laat hij wat anders zeggen, het kan ons niet schelen; wij behoeven Judas uit zijnen naam niet te kennen; zijne daden zullen wel uitwijzen, wat voor een man, of liever, wat voor een monster hij geweest is. Hij heette dan in het geheel, *Judas Simonis Iscarioth.* Dezen beschrijft ons de Evangelist nu nog nog nader, zeggende, *dat hij een was van de twaalve;* dat is, van de twaalf Apostelen, die de Heere JEZUS had aangesteld en verkozen, om Hem Zijn Koningrijk te helpen uitbreiden, en door hen, na Zijnen dood, Zijne kerk te laten regeeren; welke verkiezing al eenigen tijd geleden was voorgevallen, en ons van Lukas verhaald wordt, Kap. VI: 13. Deze twaalf Apostelen geeft Mattheus even als de andere Evangelisten, hier maar eenvoudig den naam van *twaalve*, zonder bijvoeging van het woord *Apostelen.* Dit vinden wij zoo meermalen in de Evangelie-Geschiedenissen, en is voortgekomen uit eene gemeene manier van spreken, niet alleen bij de Joden, maar ook bij de Grieken en Romeinen zeer gebruikelijk, waardoor zulken die in een zeker getal gesteld zijn, om eenige waardigheid of ambt in den staat te bedienen, doorgaans naar hun getal genaamd wierden. Zoo worden Davids helden, die hij tot de voornaamste officiers van zijne leger verkozen had, naar hun getal, maar eenvoudig met den naam van *dertig* genaamd, 2 Sam. XXIII: ve. 23, daar wij lezen van Benaja, den zoon van Jojada, dat hij *de heerlijkste was van de dertig;* dat is, van de dertig helden van David. Zoo hadden die van Athene hunne *vijfhonderden*, of *vijfhonderd mannen*, zijnde zoo vele Regenten of Raadsheeren; de Romeinen hunne *twee-* en *drie-mannen*, zijnde ook Magistraatpersonen, zoo naar hun getal genaamd; omdat er maar twee en drie deze ambten

bedienden; en wat dies meer is. Zoo hier nu ook; de Apostelen worden, naar hun getal, gemeenlijk de *twaalve* genaamd; onder welke benaming zij alomme bekend waren; en van die twaalf Apostelen was er nu onze Judas mede een; hij behoorde ook onder dat eerwaardige en doorluchtige gezelschap, ofschoon hij beter eene plaats verdiende onder de snoodste guiten, schelmen en boosdoeners. Dat juist alle drie de Evangelisten, Mattheus, Markus en Lukas, dit hier van Judas er bijvoegen, dat hij namelijk, *een van de twaalve was*, oordeelen wij daarom van hen geschied te zijn, om den lezer dus een' indruk te geven, van de grootheid van zijn schelmstuk, dewijl hij, die zelf een Apostel was en een mede-lid van dat eerwaardige gezelschap, zich hier niet ontzag, tegen zijnen eigen Heer en Meester, wiens Apostel hij was, zoo een snoode verraderij en vloek-gespan tot zijnen ondergang te smeeden. Zoo dan met regt *Judas Iscarioth, die een van de twaalve was.* Wat was er nu van dezen booswicht? Mattheus schrijft: *dat hij toen ging tot de Overpriesters* enz. Zoo verhaalt het Markus ook; maar Lukas laat eerst iets vooraf gaan, waaruit wij begrijpen kunnen, hoe hij tot dit verfoeijelijke schelmstuk, dat hij nu ging uitvoeren, gekomen is, schrijvende, Kap. XXII: 3, *en de Satan voer in Judas, en hij ging henen* enz. Dat zelfde vinden wij ook van Johannes aangeteekend, Kapitt. X: vs. 27, alwaar hij verhaalt, dat, nadat de Heere JEZUS in Zijn laatste Avondmaal de bete aan Judas had gegeven, *de Satan in hem voer.* Wie de *Satan* is, denk ik aandachtigen! zult gij allen wel weten, zonder dat het noodig zal zijn, dat wij hem u breedvoerig beschrijven; het is die overste der booze Engelen, die algemeene vijand van het menschelijk geslacht, die dan eens *de duivel* genaamd wordt, dan eens *de lasteraar*, de *aanklager* enz. Deze draagt nu gemeenlijk den naam van *Satan*; als: Openb. XII: vs. 9, daar wij lezen van de *oude slang, welke genaamd wordt de duivel en satanas.* *Satan* of *satanas*, beteekent zoo veel als een tegenpartij, een die tegen iemand is of

zich tegen iemand aankant. In welken zin de Heiland Petrus met dien naam doopte, zeggende tot hem: *gaat achter mij satana, gij zijt Mij een aanstoot*, Mattheus XVI: vs 23; omdat Petrus den Heiland wedersprak en zich tegen Hem aankantte. Van dezen Satan of vorst der duisternis nu, getuigt Lukas hier, dat hij *voer in Judas*. De spreekwijs, dat de Duivel of de Satan *in Judas voer*, geeft eigenlijk niet anders te kennen, als dat hij Judas krachtig aanhitste en aanspoorde, om zoo een boos schelmstuk, als daar was, het verraden van zijn eigen Heer en Meester uit te voeren; dat hij hem dat, in het hart gaf; dat is, in de gedachten, en hem daartoe sterk aanstookte, want dat blijkt uit Joh. XIII: 2, alwaar de Evangelist zegt, dat *de duivel in het hart van Judas Iscarioth gegeven had*, dat hij den Zaligmaker verraden zou. Ziet! als de satan zoo gezegd wordt *in iemand te varen*, dan beteekent zulks niet anders, als dat hij in zoo iemands hart of ziel allerhande booze gedachten doet op komen, en hem tot de uitvoering van dezelve krachtig opstookt en aanhitst. Zoo was het met den rampzaligen Ananias, tot wien Petrus zeide, Hand. V: 3, *Ananias! waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij den H. Geest liegen zoudet.* Wij bekennen gaarne, dat wij de manier of wijze, op dewelke de satan op het ligchaam en de ziel van een mensch werkt, niet kunnen begrijpen; nogtans houden wij, ondersteund door de achtbaarheid van Gods onfeilbaar woord staande, dat hij zulks kan doen en ook nog dagelijks doet. Als God hem zulks toelaat, heeft hij magt onze ligchamen te kunnen kwellen en de grootste rampen aan te brengen, door onze hersenen te ontstellen en tot razernij en dolheid te brengen, als blijkt in die bezetenen, daar wij in het Evangelie van lezen: als ook in den vromen Job, dien hij jammerlijk havende. Zoo kan hij ook, onder des Allerhoogsten bestuur of toelating, op onzen geest werken en in onze zielen allerhande zondige gedachten en begeerlijkheden doen opkomen, en ons daartoe aanhitsen; want toch, hij is *de God dezer eeuw, die krachtig werkt in de kinderen der*

ongehoorzaamheid Ephes. II: 2. Zoo nu bewerkte hij Judas hier ook. Het is zeer waarschijnlijk, dat Judas zeer vergramd en vertoornd zal geweest zijn over het ontberen van het voordeel, dat hij voor zich had kunnen behalen uit de weggegoten zalf op den avond-maaltijd te Bethaniën; als ook, dat hij zeer gebeten en verbolgen zal zijn geweest op den Heere JEZUS, om dat die hem in de tegenwoordigheid van het geheele gezelschap, zoo hevig bestraft en ten toon gesteld had; en die gelegenheid zal nu mogelijk, de Satan hebben waargenomen, om Judas tot het verraden van zijnen Heer en Meester, op wien hij dus gestoord was aan te hitsen, en die booze en gruwelijke gedachten in zijne ziel te doen opkomen; het gene hem niet zeer moeijelijk viel, door dien Judas daar toe, gelijk als van zelve, door zijne snoode hartstogten van vrekachtigheid en gierigheid, wierd aangespoord. Dus dan, de Satan voer in den heilloozen Judas, en nam hem geheel in, hem dermate bewerkende en beheerschende, dat deze ongelukkige zich geheel van den menschenmoorder liet leiden als een os, die geleid wordt ter slagting. Daarop gaat Judas nu, met den Satan gelijk als vervuld, en van hem aangeblazen, aanstonds henen om zijn goddeloos en verbazend schelmstuk uit te voeren. *Toen ging hij*, schrijft Mattheus, *tot* enz., *toen*, dit woordje wijst ons den netten tijd aan, wanneer de snoode Judas henen ging om zijn duivelsch voornemen uit te voeren; en moet gebragt en betrekkelijk gemaakt worden tot het vorige verhaal van den Evangelist. Hij heeft daar eerst verhaald, de zalving van den Heiland te Bethaniën, door Lazarus zuster Maria, op den avondmaaltijd, ten huize van Simon enz.; daarop volgt nu aanstonds, *toen* ging Judas tot enz. dat is, nadat die zalving hier te Bethaniën was voorgevallen en de Heiland dezen booswicht daar zoo hevig had bestraft en doorgehaald, over zijne ontijdige berisping. Aanstonds na dat gebeurde, ging hij henen — doch, dit moet gij zoo niet nemen, aandachtigen! als of Judas nog dien zelfden nacht, nadat de avondmaaltijd te Bethaniën gehouden

was, tot de Overpriesters gegaan was; want het is geenszins waarschijnlijk, dat hij deze getabberde Raadsheeren en hoogachtbare mannen, in het midden van den nacht, gezamenlijk uit hun bed zou geklopt hebben; en dat deze daarop, aanstonds in den nacht zouden bij een vergaderd zijn geweest; maar het woordje *toen*, wijst hier den volgenden dag aan. Mattheus springt hier met zijn verhaal een dag verder; waarom het dus moet begrepen worden, dat Judas na dat hij des Dingsdags avonds, hier te Bethaniën met den Heiland en het andere gezelschap gespijsd had, den nacht over hier te Bethaniën zal gebleven zijn; en dat hij daarop aanstonds, den volgenden dag, zijnde Woensdag, waarschijnlijk al vroegtijdig in den morgenstond, naar de Overpriesters, zal gegaan zijn, nadat hij dien nacht zeer onrustig zal hebben doorgebragt met de overpeinzing van zijn helsch voornemen, hoe hij dat gevoegelijk zou aanleggen en uitvoeren. Dus dan de avondmaaltijd met den Heere JEZUS en de overige gasten, hier te Bethaniën, ten huize van Simon gehouden, en den nacht aldaar doorgebragt hebbende, gaat onze heillooze verrader nu vroegtijdig, den volgenden Woensdag, van Bethaniën naar Jeruzalem toe, dat, gelijk wij u voorleden Zondag zeiden, maar een groot half uur, of drie kwartier uurs, naar onze rekening, van de stad Jeruzalem aflag; en daar gekomen zijnde, wat doet hij? Gaat hij daar in den tempel om zijne Godsdienst te verrigten? Neen! hij ging, schrijft Mattheus tot *de Overpriesters*. In het vorige hebben wij van deze lieden reeds gehandeld en u gezegd, dat het de Opperste hoofden of Oversten waren van de priesterlijke familiën, de aanzienlijksten onder het Joodsche volk, en de voornaamste Raadsheeren van het Sanhedrin of den grooten Raad van 71, gesteld om der Joden Kerk- en Burger-Staat te regeren. Tot dezen nu, verhaalt Mattheus dat Judas *ging;* doch Lukas voegt er Kap. XXII: 4 ook nog een ander soort van *lieden* bij, namelijk *de Hoofdmannen*, schrijvende: *en hij ging henen en sprak met de Overpriesters en de Hoofdmannen, hoe*

hij Hem hun zoude overleveren. In het vervolg noemt Lukas deze hoofdmannen, *hoofdmannen des tempels.* Wat soort van lieden deze *hoofdmannen*, of *hoofdmannen des Tempels* geweest zijn toehoorders! daarover is verschil onder de uitleggers. Om ons in de verscheidene gevoelens hierover, niet in te laten; wij houden met sommigen het daarvoor, dat deze *hoofdmannen des tempels*, de Hoofden of Oversten geweest zijn, van de wacht houdende priesters, die des nachts de wacht moesten houden. Gij moet weten aandachtigen! iedere nacht moesten eenigen, uit de Priesters en Leviten, op verscheidene plaatsen in den tempel de wacht houden, en alle deszelfs voornaamste kamers en ingangen bewaken. Deze wachthoudende Priesters waren nu, in verscheidene klassen of hoofden verdeeld, van welke ieder, om de zoo of zoo veel den nacht de wacht in den tempel had. Over iedere klasse of verdeeling van deze wachthoudende Priesters en Leviten, was nu een hoofdman of overste; zoodat er net zoo vele hoofdmannen of oversten, als klassen van wachthoudende priesters waren. En over deze hoofdmannen, was er nu nog een, die de opperste hoofdman was, en die met nadruk den naam van *hoofdman van den tempel* droeg, zijnde een van der Joden grootste ambtenaren, en de ontzaggelijkste naast den Hoogenpriester, wiens ambt bijna van dezelfde natuur was, als dat van den *prefectus vigilum* of *overste wachtmeester* bij de Romeinen. Wij lezen van zulken oppersten *hoofdman van den tempel* Hand. IV: 1; daaruit begrijpt een ieder nu, dat deze *hoofdmannen des tempels*, eigenlijk zoo veel als hoofden of oversten waren, van Priesters en Leviten, die voornamelijk des nachts te Jeruzalem den tempel moesten bewaken, en die nog wederom te zamen, onder een' oppersten stonden, die voornamelijk, de *hoofdman van den tempel* genaamd wierd. Tot deze hoofdmannen van den tempel nu, ging hier ook de verrader Judas. Iemand zal mogelijk denken, wat had hij toch bij deze lieden te doen? was het niet genoeg, als hij maar alleen bij de Overpriesters ging en met

hen raadpleegde? Maar ik zal u dat wat nader uitleggen Toehoorders! Deze hoofdmannen des tempels waren met een zoo veel als Bailluwen, Schouten en Officiers van justitie, zijnde aangesteld, om uit naam van den Grooten Raad allen, die in of buiten den tempel misdaan hadden, gevangen te nemen en vast te zetten. Daartoe hadden zij, even als onze officiers, hunne dienaars, die zij daartoe uitzonden; van welke dienaars der hoofdmannen, wij op verscheidene plaatsen van het N. T. vinden gewag gemaakt. Ziet! nu kunt gij aanstonds begrijpen, wat Judas hier bij deze hoofdmannen te doen had; hij had hunne hulp noodig om den Zaligmaker gevangen te nemen; zij moesten hem tot dat werk en die onderneming, hunne gewapende dienaars mede geven; gelijk zulks dan ook zoo in het gevangen nemen van den Heiland geschied is, als blijkt uit Joh. XVIII: 3. Daarover nu was het noodig, dat Judas hun hier te Jeruzalem nu ook ging spreken, en met hen overleggen, hoe en op wat wijze de zaak aan te vangen enz. Doch, ofschoon het onzeker is, zoo komt het ons toch evenwel ganach waarschijnlijk voor, dat Judas eerst is gegaan bij de Overpriesters, en met hen verdrag gemaakt heeft om den Heere Jezus aan hen over te leveren; en dat hij toen eerst, nadat het verdrag met de Overpriesters gemaakt was, is gegaan naar deze hoofdmannen of officiers van den tempel, om met hen te overleggen, op wat wijze, het gesloten verdrag, met hunne ondersteuning of hulp, best uit te voeren. Zoo dan, het eerste dat deze snoode verrader hier te Jeruzalem deed, was, dat hij aanstonds ging naar der Joden *Overpriesters*. Hetzij, dat hij sommigen van de voornaamsten aan hunne huizen ging zien en opzoeken; hetzij, dat zij te dezer tijd vergaderd zijnde, hij derwaarts henen ging; dit hebben de Evangelisten niet aangeteekend; althans, hij ging tot de Opper- of Overpriesters; en dat wel, naar het schrijven van Markus, *opdat hij Hem hun zoude overleveren;* dat is, om met deze getabberde Vaders te overleggen, op wat wijze hij den Heere Jezus best in hunne handen zou le-

veren, en maken, dat zij Hem gevangen kregen; want Lukas schrijft: *hij ging henen, en sprak met* enz., *hoe hij Hem hun zoude overleveren.* Hij ging dan uit zich zelven, deze achtbare mannen, die hij wist, dat JEZUS gezworen vijanden waren, en maar gelegenheid zochten om Hem in handen te krijgen en van kant te maken, aanspreken, en bij hen gekomen zijnde, ontdekt hij hun zijn duivelsch en helsch voornemen, hoe hij genegen was en besloten had; den Heere JEZUS, op eene listige wijze aan hen over te leveren en te maken, dat zij Hem, naar wien zij zoo lang te vergeefs gezocht hadden, eindelijk op eene zeer ligte en gemakkelijke wijze, in hunne handen kregen; na de ontdekking, van welk goddeloos en boos voornemen hij aanstonds met de Overpriesters raadpleegt, over de manier of wijze, op dewelke dit voornemen best zou kunnen worden uitgevoerd; hun namelijk openbarende, welke listen hij daartoe reeds bij zich zelven overdacht had, en hoe hij oordeelde, dat men het geheele werk best zou kunnen aanleggen en uitvoeren. Ziet! zoo raadpleegde, zoo overlegde Judas met der Joden Overpriesters, hoe hij den onschuldigen Heiland, aan hun zou overleveren. Worden uwe leden niet met eene koude rilling en schrik bevangen, Toehoorders! op het aanhooren van zoo eene verbaasde goddeloosheid, welker weêrga, zoo oud en grijs deze ondermaansche wereld is, niet meer gebeurd is? Wij vinden geene woorden, die bekwaam zijn om de snoodheid en vervloektheid, van eene zoo gruwelijke onderneming te beschrijven. Een discipel gaat hier zijnen weldadigen Heer en Meester aanbieden te verraden, en in de handen der moordenaars over te leveren! Een schepsel gaat hier zich zelven aanbieden, om Hem, dien hij voor zijnen Schepper en Zaligmaker, voor den Rotssteen van al zijn heil en eeuwige zaligheid, eens openlijk had aangenomen en beleden, nu zoo schelmachtig in het verderf te brengen. Foei u! ontaarde booswicht! zoo lang de wereld staat, zal men u niet voor een mensch of redelijk schepsel; maar voor een monster en een uitvaagsel der helle hou-

den. Doch, wat vieren wij aan onze driften, van eene regtmatige verontwaardiging, dus den ruimen teugel? Laten wij dit wanschepsel liever beklagen, Aandachtigen! om dat hij het heeft moeten zijn, die door Gods oneindige wijsheid tot deze ijsselijke schanddaad is geboren en gesteld geworden; en dit vreesselijk oordeel heeft moeten ondergaan. Laat ons dan met lijdzaamheid en bezadigdheid het overige van dezen gruwelijken handel beschouwen! Matthéus teekent verder aan, dat Judas tot de Overpriesters zeide: *wat wilt gij mij geven* enz.

Reeds in het vorige gezien hebbende den raadslag, dien Judas met der Joden Overpriesters hield, om den Zaligmaker in hunne handen over te leveren; moeten wij nog verder beschouwen, op wat wijze dit snoode verdrag tusschen deze twee partijën wierd aangegaan en gesloten. Matthéus verhaalt ons, dat Judas tot de Overpriesters zeide: *wat wilt gij mij geven, en* enz. Hier ontdekt deze snoode boeswicht, dat hij voornamelijk, door eene helsche schraapzucht en gierigheid, tot dit vervloekte voornemen, om Zijnen onschuldigen Heer en Meester dus schelmachtig te verraden, gekomen was. Judas moet een aardsch gierigaard geweest zijn, Toehoorders! en van eene onverzadelijke vrekachtigheid en geldzuchtigen aard. De laatste reize zagen wij, dat hij uit gierigheid, JEZUS en der Apostelen beurs, die hij droeg, gewoon was diefachtig te bestelen; en dat hij zulks ook gaarne had willen doen, van die kostelijke zalf van Maria, van welke hij een groot gedeelte van het geld, dat daarvan, bij verkooping had kunnen komen, gaarne al mede in zijn roofnest had willen zeulen.

Doch was hem dat mislukt; ziet daar; hij heeft al wederom andere, veel vervloekter finantiën of wegen gevonden, om zijne diefachtige schraap-beurs te verrijken. Hij biedt der Joden Oversten aan, hun den Zaligmaker voor geld te verkoopen; *wat wilt gij mij geven zegt hij, en* enz. De Joodsche Raad had al eenigen tijd te voren een bevel gegeven, dat, *al wie wist waar JEZUS was, het zoude te kennen geven, op dat zij Hem vangen mogten.*

Joh. XI: vs. 57. Mogelijk hebben zij er ook wel eene belooning bijgevoegd en beloofd, voor hem of haar, die maken kon, dat zij JEZUS in handen kregen. Dat nu gaf onzen verrader moed in zijn schelmsch voornemen; en daarom, hij sloeg hun nu onbevreesd voor, *wat wilt* enz. Hij wilde eerst verdrag maken, alvorens hij het stuk aanving; en daarom, dewijl het hem toch om het geld te doen was, maakt hij hier nu eerst een goed beding vooraf om naderhand geen verschil of krakeel te hebben. *Wat wilt gij mij geven*, zegt hij; spreekt maar op! wil hij zeggen; wat, of hoe veel kan ik er aan verdienen? Laat hooren! wat wilt gij mij aflangen, dat *ik* Hem u overlevere? *Hem*, namelijk den Heere JEZUS, dien hij maar blootelijks *Hem* noemt: of omdat er reeds onder hen, te voren van den Heiland gesproken was, en de Overpriesters dus wel wisten, wien hij meende; of anders uit verachting, als achtende JEZUS zoo veel niet waardig, om Hem eens bij Zijnen naam te noemen; het is maar: *wat wilt gij mij geven, en ik zal Hem u overleveren?*

Het is ligt te begrijpen, Aandachtigen! dat de Overpriesters met deze aanbieding van Judas zeer zullen in hunnen schik geweest zijn, als ziende nu hunne kans schoon, om den Heiland, naar wien zij dus lang te vergeefs gezocht hadden, in korten tijd in handen te krijgen en van kant te maken. Althans beide, Markus en Lukas teekenen aan, dat de Overpriesters *er over verblijd waren*. Geen wonder! zij hadden niet verwacht, dat zij zoo schielijk van den Heiland, wiens dood zij toch reeds onder malkanderen besloten hadden, zouden zijn meester geworden; en daarom, zij talmen niet lang, Lukas schrijft, *zij zijn het eens geworden dat zij hem geld geven zouden*. Daags te voren hadden zij nog vast besloten, den Heiland niet eerder aan te tasten, dan na het Paasch-feest, op dat, wegens de menigte van het bij een vergaderde volk, geen oproer zou komen, gelijk wij te voren gezien hebben; maar nu hun deze schoone gelegenheid zoo onverwacht wierd aangeboden, willen zij die niet laten verloren gaan;

maar zij slaan met Judas aanstonds de koop toe; *zij wierden het eens, dat zij hem geld geven zouden.* Het schijnt uit deze woorden van Lukas, dat er wegens den prijs, over en weêr, met loven en bieden, nog al iets zal te doen geweest zijn; want Judas zal, wegens zijnen gierigen aard, gaarne het meeste willen gehad, en de Overpriesters aan hunne zijde, het gaarne wat goedkoop willen gehad hebben; maar of er mogelijk al wat dingen en weêr dingen tusschen beide was gegaan, zij worden het evenwel, omtrent den prijs, te zamen eens. Mattheus schrijft: *zij hebben hem toegelegd dertig Zilveren penningen.* Over deze *Zilverlingen* of *Zilveren penningen*, is wederom veel verschil onder de geleerden; doch het gemeenste gevoelen, dat het bewijzelijkste en waarbij wij ons houden, is, dat deze *Zilveren penningen* zijn geweest joodsche munt, bij hen bekend onder den naam van *Sikels.* Nu bedroeg een Joodsche Sikel, naar onze rekening en munt, net 25 stuivers of een' halve rijksdaalder; want volgens den geschiedschrijver Jozephus, was een Joodsche *Sikel* of *Zilverling*, net zoo veel, als vier drachmen te Athenen; en een drachma te Athenen bedroeg net, naar onze munt, zes stuivers en een oortje; zoo dat vier drachmen, het geen de regte waardij was van een Sikel, dan net een halve rijksdaalder uitmaken; gelijk dan nog heden daags, in de kabinetten van sommige liefhebbers van de oude penning-kunde, nog zoodanige Sikels of Zilverlingen, als Judas ontvangen heeft, bewaard worden, die in de schaal gelegd, net zoo zwaar als een' halve rijksdaalder van onze munt wegen. Nu kan iemand wel uitrekenen, hoe veel hollandsch geld Judas voor zijne verraderij in het geheel gehad heeft; namelijk, dertig Sikels of halve Rijksdaalders, te zamen bedragende net zeven en dertig en een halve Gulden. Ziet! dat was de som, die hij voor zijne heillooze verraderij, van der Joden Oversten kon bedingen. Waarlijk! een klein geld, naar maten van de verbazende grootte van het schelmstuk, dat daar voor moest bedreven worden. Doch het schijnt, dat deze Oversten, al ruim zoo gierig en vrekach-

tig geweest zijn als Judas zelve; en dat er dus niet meer dan dertig Sikels of Zilverlingen op heeft kunnen staan. Inmiddels, merkt hier in deze prijs van 30 Sikels of Zilverlingen, iets wonderlijks aan, Toehoorders! dat wij vooral niet vergeten moesten u te zeggen. De Heere JEZUS, die hier op aarde in de gestalte van eenen dienstknecht was, heeft geen haar meer of minder mogen gelden, dan 30 Zilverlingen of Joodsche Sikels; en dat was juist dezelfde prijs, waarop, volgens een uitdrukkelijk bevel van God, oudtijds de dienstkechten en slaven, onder Israël geschat moesten worden: want zoo lezen wij, Exod. XXI: 32 deze wet: dat, *indien een stootende Os, een dienstknecht of dienstmaagd had doodgestooten, de eigenaar van dien Os als dan, aan den Heer van dien dienstknecht of dienstmaagd,* 30 *Zilverlingen zou geven,* om namelijk, de schade van des dienstknechts of der dienstmaagds dood, daarmede wederom te vergoeden. Ziet! God schatte een dienstknecht toen, op 30 zilverlingen; en het schijnt uit der Joden Schriften, dat dit ook de gemeene prijs der slaven, die gekocht en verkocht wierden, geweest is. Is dat nu niet aanmerkelijk, en waarlijk verwonderenswaardig, Toehoorders! dat onze Heere JEZUS, die de gestaltenis van eenen dienstknecht had aangenomen, net voor denzelfden prijs verkocht is, als oudtijds de slaven en dienstknechten onder de Joden? Mij aanbelangende, ik vind dit eene van de zoetste aanmerkingen. Wat aanbelangt nu, (op dat wij er dit nog bijvoegen,) dat de Roomschgezinden ons willen opdringen, dat bij hen nog twee van die zelfde zilverlingen bewaard worden, die Judas zou ontvangen hebben; als: de eene te Rome in de kerk van het H. kruis, en de andere te Parijs in de kerk van St. Jan te Lateranen; dit stellen wij al mede op de lijst van hunne andere leugens en grollen. Zij moeten toch zulke dingen hebben om het volk te blinddoeken. De geleerden die deze twee penningen gezien hebben, hebben al over lang aangetoond, dat er niets op of aan gevonden wordt, waar uit men zou kunnnen weten, dat

zij ooit in Judas handen geweest zijn; want wie zal bepalen, wat soort van geld hij van de Overpriesters ontvangen heeft? de prijs was wel 30 Sikels of Zilverlingen maar daaruit volgt geenszins, dat Judas juist net 30 enkelde Zilverlingen ontvangen heeft; zij kunnen hem met andere munt, dat geld betaald hebben; want, als ik iemand eene som van dertig Gulden schuldig ben, moet ik hem dan juist dertig enkelde Guldens betalen? Ik kan hem immers grooter of kleiner geld geven, naar het mij best gelegen komt? Zoo dat al dat voorgeven, als of er nog hedendaags, eenigen van die Zilverlingen, daar Judas den Zaligmaker voor verkocht heeft, bekend waren en hier of daar bewaard werden, niets met al is, en geen het minste geloof verdient. Doch dit hebben wij zoo maar slechts in het voorbijgaan aangemerkt. De prijs dan, waarvoor Judas met de Overpriesters overeenkwam, dat hij hun den Heiland zou leveren, was dan 30 Sikels of Zilverlingen, bedragende: vijftien hollandsche rijksdaalders. Van dat geld nu, getuigt Mattheus, dat zij hem zulks hebben *toegelegd*; of volgens de kracht van het Grieksche woord, *toegewogen*; want de Ouden en inzonderheid de Joden, waren reeds in zeer vroege tijden gewoon, niet gelijk als wij, malkanderen het geld toe te tellen, maar in eene schaal toe te wegen, gelijk dat uit zeer vele plaatsen van het Oude Testament blijkt. Het is waar, er zijn vele uitleggers die willen, dat Judas het geld niet eer ontvangen heeft, voor dat hij het schelmstuk had uitgevoerd; en die het daarom met onze Duitsche vertaling houden, lezende: zij hebben hem 30 zilverlingen *toegelegd*; dat is: beloofd te geven, zoo gaauw hij aan zijnen kant het stuk zou hebben volbragt; waarin zij dan krachtig schijnen bevestigd te worden van Markus, die schrijft, dat de Overpriesters Judas *beloofden geld te geven*; doch ons aanbelangende, Aandachtigen! wij verbeelden ons met andere beroemde uitleggers, verscheidene gewigtige redenen te hebben, te lang om ze hier voor te stellen, waarom wij liever gelooven, dat de Overpriesters

aan Judas, hier al aanstonds op staanden voet, als men zegt, bij de sluiting van het verdrag, deze 30 Zilverlingen hebben toegewogen, volgens de gemeene en de eigenlijke beteekenis van het Grieksche woord, dat de onze kwalijk door *toeleggen* hebben overgezet; dewijl het van geld gebruikt wordende, altijd *toewegen* beteekent naar der Joden gewoonte; die, zoo als wij gezegd hebben, malkanderen het geld in eene schaal toewogen. Hier tegen strijdt niet, dat Markus verhaalt, *zij beloofden hem geld te geven*, want dat kunnen zij in het eerst gedaan hebben om Judas aan te moedigen; terwijl deze, dien het toch om het geld te doen was, met die onbepaalde en losse belofte niet te vreden zijnde, aanstonds eene som van 30 zilverlingen zal hebben willen op hand ontvangen; welk geld zij hem dan, volgens Mattheus, ook ten eersten *toewogen*. Dus dan, de Overpriesters wogen Judas aanstonds zijn geld toe, dat hij bedongen had. Van waar zij dat geld gehaald hebben, of zij het, gelijk velen zeer waarschijnlijk oordeelen, uit de gemeene schat- of offerkist genomen hebbende, waaruit men gemeene offerdieren pleeg te koopen, zulks houden wij voor onzeker. Althans, dit was onzen Judas om het even; hij was toch een armen- en beurzendief in zijn hart, dien het niet schelen kon, hoe hij aan het geld kwam, als hij het maar had. Hij ontving dan, de toegewogen 30 Zilverlingen, en stak ze bij zich om ze bij zijn ander gestolen geld te leggen; en dat gedaan hebbende, trok hij met het geld af; doch niet, dan na alvorens den Overpriesters verzekerd te hebben, dat hij zijn schelmstuk, waarvoor hij reeds betaald was, getrouw zou uitvoeren; want zoo schrijft Lukas: *en hij beloofde het*. Het spreekwoord zegt: *de eene schelm vertrouwt den anderen niet*, en zoo zal het hier ook gegaan zijn. De Overpriesters zullen nog al eenig wantrouwen op Judas gehad hebben, mogelijk denkende, dat hij, die niet te goed was om zijnen eigen Meester zoo schandelijk te bedriegen, ook niet te goed zou zijn om het hun te doen. Maar ziet! om hen nu gerust te stellen, belooft hij hun,

eer hij gaat nogmaals, dat hij het gene, waartoe hij zich verbonden, en zij hem reeds naar genoegen beloond hadden, ook getrouw zou volbrengen. Daar gaat onze heillooze en rampzalige verrader nu henen! Het vloek-verwantschap met der Joden Oversten, ligt nu geklonken; nu moet er de onschuldige Heere JEZUS aan gelooven. Ja! helsch monster! van den Duivel aangeblazen, verraad nu uwen onnoozelen en liefdadigen Heer en Meester! Schud nu alle menschelijkheid uit! en toon dat gij magtig geweest zijt door des Satans hulp, een schelmstuk te bedrijven, daar de wereld voor schrikken zal, zoo lang zij staat; en daar gij zelve eerlang voor eeuwig in de helle om zult moeten branden. *Van toen aan zocht hij gelegenheid*, schrijft Mattheus en met hem ook de twee andere Evangelisten; *op dat hij Hem overleveren mogt. Van toen af*, dat is, zoo aanstonds, nadat hij dit snoode verdrag met der Joden Oversten gemaakt had, *zocht hij gelegenheid*; dat is, bekwame tijd en plaats, middelen enz. *opdat hij Hem overleveren mogt*, of volgens Markus, *hoe hij Hem bekwamelijk overleveren zoude.* Lukas zegt, dat hij *gelegenheid zocht, om Hem aan hun over te leveren zonder oproer.* Het schijnt dat men in deze heimelijke raadpleging van Judas met de Overpriesters, nog al wederom eenigzins verlegen en ontrust zal geweest zijn voor een oproer onder het volk, dat thans hier te Jeruzalem in groote menigte, wegens het Paasch-feest, bijeen was. Onze verrader zelve zal daar bang voor geweest zijn, vreezende, dat het somtijds niet wel met hem zou afloopen, als het ter ooren van het volk kwam, dat hij den Heiland zoo schelmachtig aan de Overpriesters verraden had; en daarom, hij is nu voorzigtig en op zijne hoede: hij overlegt, hoe hij het stuk best zou aanvangen en maken, dat het niet gemerkt wierd, dat hij er de aanleider van was; maar dat alles, met een' stillen trommel zoo als men zegt, en heimelijk geschiedde. Hij vervoegt zich dan weder bij JEZUS en de discipelen, als of er niets gebeurd was; en nam naauw acht, op eenen bekwamen tijd en

gelegenheid, om zijn aangenomen schelmstuk, hoe eer hoe liever uit te voeren; gelijk wij dat, op zijn tijd, zoo God wil en wij leven, hopen te beschouwen.

Ziet daar, mijne vrienden! daar hebben wij u dan nu vertoond, het heillooze en vervloekte eedgespan, dat de rampzalige Apostel Judas aanging met der Joden snoode en bloeddorstige Oversten, om den onschuldigen Zone Gods in hunne verwoede moordklaauwen over te leveren. Daar loopen zoo vele ijsselijke goddeloosheden, en in het gedrag van Judas, en in dat der Overpriesters te zamen, dat wij geen tijd genoeg overig hebben om die allen op te halen. Trouwens, als wij op de onpeilbare wijsheid, en de verborgene wegen van den almogenden God acht geven, dan zien wij van achteren, dat alles zoo heeft moeten geschieden. Deze toch waren de middelen, door welke de Heere JEZUS tot Zijn Borglijden, heeft moeten en willen komen; en daarom, rampzalige JUDAS! rampzalige Overpriesters, die van God zelve daartoe zijt verwekt geworden, om de heillooze werktuigen te zijn, waardoor Zijn onschuldigen Zoon, als een slagtoffer, voor Zijner uitverkorenen zonden, wierd opgeofferd. Hier is niets ter wereld gebeurd Aandachtigen! hetgene niet al lang te voren door de profeten in hunne Godspraken was voorzegd en aangewezen, dat eens even zoo, te zijner tijd, aan den Messias gebeuren zou; hetgene wij u nu vervolgens nog met een woord moeten aantoonen. Dat de Heere JEZUS hier verraden stond te worden van Zijn eigen Apostel, die met Zijne doodvijanden een vloekverdrag tegen Hem aanging, dat moest zoo wezen. Hoort eens, hoe levendig de Messias daar van reeds gesproken heeft, Psalm XLI: 8 enz. *alle mijne haters mompelen te zamen tegen Mij; zij bedenken tegen Mij, hetgene Mij kwaad is, zeggende: een Belials stuk kleeft hem aan; en hij die neder ligt, zal niet wederom opstaan; zelfs*, let wel! *de man mijns vredes, op welken ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grootelijks verheven.* En Psalm CIX: 2 enz. Daar Hij ons wederom

dus, van Zijnen valschen discipel klagende voorkomt. *Want de mond des goddeloozen, en de mond des bedrogs zijn tegen Mij opengedaan; zij hebben met mij gesproken, met eene valsche tong; voor mijne liefde staan zij mij tegen, en zij hebben mij kwaad voor goed opgelegd, en haat voor mijne liefde.* Dat de Messias hier nu voornamelijk Zijnen valschen Apostel bedoelt, blijkt uit den vloek, dien Hij in het vervolg over hem uitspreekt: *stelt eenen goddeloozen over hem, en de Satan staataan zijne regterhand;* gelijk de Satan dan ook wel degelijk aan Judas regterhand gestaan heeft, dewijl hij hem tot dit kwaad aangezet hebbende, hem naderhand, door eenen schandelijken zelfmoord, heeft weggesleept. En nog verder: *dat zijne dagen weinige zijn, en een ander neme zijn ambt.* Het gene al wederom zoo naar den letter, in onzen rampzaligen Judas vervuld is; dewijl hij maar twee dagen na zijne begane gruweldaad geleefd heeft; als wanneer hij zich zelven, door de zware wroeging van zijn geweten, om hals bragt, en de vrome Matthias naderhand zijn Apostel-ambt kreeg. Den prijs aanbelangende, voor welken Judas zich verbonden had den Heiland over te leveren, namelijk 30 Zilverlingen, die hem door de Overpriesters naar gewoonte wierden toegewogen; dat alles vinden wij wederom even zoo van woord tot woord, en van letter tot letter voorzegd en aangewezen, Zach. XI: 12, daar ons de Messias zelve dus sprekende voorkomt: *want ik had tot henlieden gezegd:* namelijk, tot der Joden Oversten, *indien het goed is in uwe oogen, brengt mijnen loon, en zoo niet, laat het na! en zij hebben mijnen loon gewogen* 30 zilverlingen. Wat zegt gij er van mijne vrienden! is hier nu wel iets omtrent den Heere CHRISTUS gebeurd, hetgene niet zoo in de oude Godspraken was voorzegd en aangewezen, dat aan den Messias, in der tijd eens gebeuren zou? Gevolgelijk blijkt het dan nu ook niet weder middagklaar, dat onze Heere JEZUS CHRISTUS van Nazareth, de ware Messias geweest is, die

zoo vele eeuwen lang, van het Paradijs af aan, hier op aarde verwacht was?

Ziet hier dan, geliefde broeders en zusters! het beginsel en den aanvang van des Heeren JEZUS smartelijk Borglijden! Wat dunkt u van alles, wat gij heden gehoord hebt? Wierd niet de Heiland zeer smadelijk gehandeld, en van Zijnen eigen discipel, daar Hij zoo lang mede had omgegaan, en daar Hij zoo vele weldaden aan had bewezen, nu ten laatsten zoo ontaard vergolden? O! beminde Heere JEZUS! uwe ziel weegt eene geheele wereld op; omdat zij de behoudster is van eene geheele wereld van uitverkorene geloovigen, en nogtans waardeert en verkoopt men u hier niet hooger, dan oudtijds de verachtste slaven en slavinnen, voor dertig zilverlingen! Uw eigen discipel is hier uw gezworen dood-vijand, en zal U eerlang, verradelijk in handen van uwe moord-beulen overleveren. Gij hebt dezen rampzaligen daartoe willen aanstellen en verwekken; opdat Gij, door dat middel, tot Uw smartelijk en veracht-Borg-lijden zoudt kunnen komen. Gij hebt u zelven hier voor 30 Zilverlingen willen laten verkoopen; opdat gij een deel arme en doemwaardige zondaars en zondaressen, die in de klaauwen van den helschen draak, jammerlijk en voor eeuwig gevangen en geklisterd zaten, daardoor met het kostelijke rantsoen Uwer ziele zoudt vrijkoopen, en Gij dus hun ontfermende Goël en Losser zoudt worden. Komt hier allen, die eenige gronden in uwe zielen bevindt, op welke gij zoudt kunnen hopen en vertrouwen, dat gij onder dat vrijgekochte volk mede behoort; en dat uwe namen ook van eeuwigheid in het boek des levens, met die van alle de vrijgekochten des Heeren, zijn opgeschreven! Wat is dat niet eene groote en onuitsprekelijke troost voor u, in al de smaadheden en ellenden, die u hier in dit aardsche tranendal omringen, dat gij zulk een' barmhartigen Samaritaan aan den Heere JEZUS gevonden hebt, die, om uwent wille, zoo groote smaadheid heeft willen uitstaan! o! dit onwaardeerbaar geluk kent gij, wereldlingen! nog niet. Gij zijt met Ju-

das, nog te zeer gebonden aan het ijdele en vergankelijke goed van deze schoon-schijnende wereld! Gij verraadt en verkoopt daar den Heere JEZUS nog voor, omdat gij dat nog liever dan Hem hebt. Gij luistert nog te veel naar de aanblazingen van den duivel, wiens eigendom gij nog zijt, en die u nog naar zijnen wille dienstbaar en gevangen houdt, nog krachtig in u werkende, gelijk in alle de kinderen der ongehoorzaamheid. Op de eigen wijze, als Petrus eens sprak, tot den snooden Ananias, spreek ik ook tot u, vrienden! Waarom heeft de Satan uw hart zoo vervuld, dat gij uw geld reeds zoo langen tijd hebt uitgegeven voor hetgene niet verzadigen kan? O! wordt toch eens wijzer! laat ons gedurig prediken u toch eens een ander gezigt doen krijgen van dit nietige, ijdele en vergankelijke leven! Leert toch eens begrijpen, dat er geen waar, geen wezenlijk goed hier op de wereld te vinden is, dan de Heere JEZUS en Zijne allerdierbaarste gemeenschap; en dat, zoo lang wij van deszelfs bezitting nog ontbloot zijn, wij nog het rampzalige eigendom zijn van den Vorst der duisternis, die ons met Judas eens zal bedriegen en verraden! Laat ons dan toch niet rusten, voor dat wij het eigendom zijn geworden van den Heere JEZUS, en met den prijs van Zijn bloed duur gekocht! voor dat wij uit des Satans handen gerukt zijn, en Zijn H. Geest ons daarvan de boodschap heeft gebragt aan onze zielen! En zouden wij dat niet doen, Christenen? Wel! het is heden nog de dag des welbehagens, in welke God ons nog verhooren wil! De Heere JEZUS is nog om niet te koop, en biedt zich zelven nog aan ons, dood arme zondaars, aan, die geen het minste geld of goed hebben van eigen waardigheid of verdiensten. Wel! zouden wij dan onze arme zielen met zulk een onwaardeerbaren schat niet zoeken te verrijken? Judas bedreef zulk een gruwelijk schelmstuk, om een weinig aardsch geld, dat hem naauwelijks twee dagen bij bleef; zouden wij dan niet uitzien naar een eeuwig goed, dat ons altijd zal bijblijven: naar schatten, die onverderfelijk zijn, en die ons geene dieven im-

mer zullen kunnen ontstelen? Wat weten wij, hoe lang of hoe kort het ons nog zal mogen gebeuren, dat de Heere JEZUS zoo van ons zal te bekomen zijn; of ons die pas niet al eerlang en zeer haastig zal worden afgesneden? En daarom, broeders en zusters! Wij geven u dezen trouwen zielenraad: hebt gij den Heiland nog niet gegrepen met de handen uwer ziele, wel! zoekt er dan toch naar, eer gij Hem voor eeuwig verliest! Judas zocht naar bekwame gelegenheid, om Zijnen Heer en Meester, den Overpriesters in handen te leveren; maar zoekt gij ook naar middelen en gelegenheid, om dezen IMMANUEL in uwe handen te krijgen, en Hem in uwe zielsarmen te drukken! Zoekt zoo allen te zamen den Heere JEZUS, terwijl Hij nog te vinden is! Amen.

IV. PREDIKATIE.

OVER JEZUS BEVEL AAN DE DISCIPELEN, OM HET PASCHA TE JERUZALEM TE GAAN BEREIDEN.

MARKUS XIV: 12—16.

En op den eersten dag der ongehevelde brooden, wanneer zij het pascha slagteden, zeiden Zijne discipelen tot Hem: waar wilt Gij, dat wij henen gaan en bereiden, dat Gij het Pascha eet? En Hij zond twee van Zijne discipelen uit en zeide tot hen: gaat henen in de stad! en u zal een mensch ontmoeten, dragende een kruik waters, volgt dien! — En zoo waar hij ingaat, zegt tot den Heer des huizes: de Meester zegt, waar is de eet-zaal, daar ik het Pascha met mijne discipelen eten zal? En hij zal u wijzen eene groote opper-zaal, toegerust en gereed; bereidt het ons aldaar. En Zijne discipelen gingen uit en kwamen in de stad, en vonden het gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het Pascha.

Wij vinden aangeteekend van Johannes den Dooper, Matt. III: 14, 15, dat als JEZUS tot hem kwam om van hem gedoopt te worden, hij uit een diep ontzag voor 's Heilands hoogheid, de dienst aan Hem niet dorst verrigten; maar tot Hem zeide: *mij is noodig van u gedoopt te worden, en komt gij tot Mij?* Maar de Heere JEZUS antwoordde hêm, zeggende: *laat nu af, want alzoo betaamt ons alle geregtigheid te vervullen.* De Heiland leert ons hier wat zijn ambt en beroep hier op de wereld was, te weten: dat Hij *alle geregtigheid vervullen moest;* alles namelijk wat de Wet van ons eischte en ons als een pligt opleide, en dat wij niet magtig waren te volbrengen, dat alles moest CHRISTUS als onze Borge volmaakt volbren-

gen voor ons, op dat wij ons zelven geheel verzakende, als arme en onmagtige zondaren door een waar en opregt geloove tot Hem zouden komen, en grijpen tot onze behoudenis Zijne *geregtigheid* en *sterkte* aan. Nu zoo als de Zaligmaker hier zegt, zoo heeft hij ook met der daad gedaan; Hij heeft alle geregtigheid en gehoorzaamheid der Goddelijke Wet volmaakt voor alle zijne geloovigen vervuld. Niet een eenig gebod heeft hij onvervuld gelaten; want Hij is geheel en al *geworden onder de Wet*, Gal. IV: 4. Dit heeft Hij doen blijken in Zijn geheele leven hier op aarde; want Hij leefde volmaakt heilig naar de Wet, en Hij heeft die in geen een' tittel of jota ooit overtreden; waarom Hij dan ook konde zeggen tot de Joden: wie van u overtuigt mij van zonde? Joh. VIII: 46. Hij begon zijn leven van stonden aan in gehoorzaamheid aan de Wet aan te vangen, als Hij zich al terstond ten achtsten dage liet besnijden; en Hij heeft zijn leven ook in zulke gehoorzaamheid willen eindigen, want nog voor zijnen dood wilde Hij ook het andere Sacrament der Joodsche Wet, namelijk het Pascha onderhouden en dat met Zijne discipelen te Jeruzalem eten, gelijk wij nu wat nader zullen gaan bezien; want zoo beschrijft het onze Evangelist: *en op den eersten dag* enz. Dit was het stuk der geschiedenis van 's Heilands lijden Aandachtigen! hetgene nu in orde volgt, en daarom van ons in dit morgenuur zal moeten verhandeld worden. Wij hebben u het verhaal van Markus voor onzen tekst voorgelezen, omdat deze Evangelist het geval naauwkeuriger en omstandiger beschrijft dan Mattheus, dien wij anders gewoon zijn te volgen. De laatste reize beschouwden wij het snoode en heillooze schelmstuk van den rampzaligen aardsch-verrader Judas; hoe hij namelijk door den satan aangezet en opgehitst, henen ging naar der Joden Oversten, en met hen eene overeenkomst of verdrag aanging, om voor de waardij van 30 zilverlingen hun den Heere JEZUS in handen te leveren; en hoe hij daarop ook aanstonds henen ging, en hier wederom te Bethaniën terug kwam, daar de Heere JEZUS was; en hoe hij

aldaar bij zich zelven ernstig overwoog, wat middelen hij ter uitvoering van zijn helsch voornemen best zou gebruiken, zoekende maar naar bekwamen tijd en gelegenheid om dat in stilte en zonder veel opschudding onder het volk te maken, uit te voeren. Daarop laten de Evangelisten nu aanstonds volgen, hoe de Heere JEZUS aan twee van Zijne discipelen bevel gaf, voor Hem en Zijn gezelschap in de stad Jeruzalem een huis en kamer te gaan bespreken, om aldaar, volgens de Joodsche wet, het Paaschlam te eten, en tevens al het noodige tot dien Paaschmaaltijd vooraf te beschikken en te bereiden. Welaan, Toehoorders! vergunt ons wederom aandachtige ooren en harten! Deze en de volgende stoffe zullen ons thans zeer gepast dienen, om onze gemoederen van te voren al eenigzins op te leiden tot dien grooten en plegtigen paaschmaaltijd, dien de Heere ook reeds bezig is voor ons klaar te maken tegen heden over veertien dagen, als wanneer Hij ons wederom op het waarachtige paasch-lam, den Heere CHRISTUS, feestelijk zal onthalen, tot voeding en verzadiging van onze onsterfelijke zielen. God hoop ik, zal u en mij daartoe vooraf met Zijnen Heiligen Geest bewerken! Amen.

Het stuk dan, dat wij heden zullen moeten verhandelen, is de bereiding van den paasch-maaltijd voor den Heere CHRISTUS en Zijne Apostelen in de stad Jeruzalem, door twee van Zijne discipelen, van Hem derwaarts uitgezonden. Daarin zullen wij op drie onderscheiden dingen, wat nader moeten acht geven: (1) op de gelegenheid, die den Heere JEZUS aanleiding gaf, bevel te geven tot de bereiding van den paasch-maaltijd te Jeruzalem; *Zijne discipelen* namelijk, *vroegen Hem op den eersten dag der ongehevelde brooden, waar Hij dien maaltijd wilde bereid hebben* vs. 12. (2) Op Zijn bevel zelve, gegeven aan twee van Zijne discipelen, hoe Hij namelijk dat wilde gedaan hebben, vs. 13—15. (3) En dan, hoe de uitgezonden discipelen dit gegeven bevel van hunnen Meester, getrouwelijk uitvoerden.

Markus begint zijn verhaal dan, aldus: *en op den eersten dag* enz. Vooraf moeten wij u berigten Aandachtigen! dat hier onder de geleerden een zeer groot verschil is over den netten tijd, op den welke de Heere JEZUS het Pascha heeft gegeten. Zij zijn daaromtrent in twee gevoelens verdeeld. Het eerste gevoelen is, dat de Heiland Zijn Pascha heeft gegeten op den zelfden dag en tijd, als de Joden hun Pascha eten. Het andere gevoelen is, dat Hij Zijn Pascha een dag vroeger heeft gegeten dan de Joden. Dit verschil is van zoo grooten omslag, dat daar onnoemelijk veel over gezegd en geschreven is. Alles moet daaromtrent gehaald worden uit de oude Chronologie of tijdrekening, en Astronomie of sterrekunde; en dat alles is zoo duister en onverstaanbaar voor eenvoudigen, dat het onmogelijk is zich op den predikstoel in dat beroemde verschil eenigzins uit te breiden; ten zij men den korten tijd, die men daar heeft om te spreken, geheel vruchteloos wilde doorbrengen en de Toehoorders met dingen ophouden, daar verre de meesten toch, niets ter wereld van begrijpen kunnen. Hierom dan, en omdat het toch een stuk is, dat onze zaligheid geenszins raakt, willen wij dat liever geheel van den predikstoel aflaten, en u naar gewoonte maar wederom eenvoudig het stuk openleggen, gelijk wij het begrijpen. Wij hebben op alles zoo veel onderzoek gedaan, als de korte tijd, dien wij hadden, heeft kunnen lijden. Doch, om u de waarheid te zeggen, mijne vrienden! wij bevestigen niet gaarne iets op den predikstoel, of geven iets voor waarheid op, dat wij na eene naauwkeurige onderzoeking niet voor waar gelooven en gerust durven zeggen. Nu heeft het ons nog niet mogen gebeuren, dit beroemde verschil, daar zooveel aan vast is, met alle vereischte naauwkeurigheid te onderzoeken, en daarom, om den veiligsten weg te volgen, willen wij voor als nog daaromtrent ons zelven niet verklaren. Of de Heiland Zijn Pascha op den zelfden tijd, dan of Hij het een dag vroeger dan de Joden het hunne, gegeten hebbe, blijft voor tegenwoordig nog bij ons onzeker hangen; wij

schorten daaromtrent als nog ons oordeel op. (*) Ondertusschen zal het geene wezenlijke verandering maken in onze verhandeling; dewijl wij de zaken U zullen openleggen, zonder dat verschil aan te roeren. Begrijpt het dan zoo Toehoorders! dat hetgene Markus ons hier verhaalt, gebeurd is op Donderdag, zoo als de Heiland des Vrijdags, zijnde de dag daar aan volgende, stond gekruist te worden, op deze wijze: des Dingsdags hield de Heiland des avonds den maaltijd te Bethaniën, ten huize van Simon enz., daar Hij van Maria gezalfd wierd; daar bleef Hij toen dien nacht over. Des Woensdags morgens ging Judas naar de Overpriesters te Jeruzalem, en maakte met hen akkoord om den Zaligmaker te verraden. Jezus ondertusschen, bleef dien geheelen Woensdag hier over te Bethaniën, en des avonds hield Hij wederom het Avondmaal met Zijne discipelen, daar Judas toen ook weder bij tegenwoordig was; welk Avondmaal en het gene daar op gebeurde, ons Johannes naauwkeurig beschrijft Kap. XIII: 21—30. De nacht daarop volgende bragt de Heiland hier nu te Bethaniën mede door, en nu was het Donderdag geworden, wanneer het gene Markus en de andere Evangelisten ons verhalen, hier te Bethaniën gebeurde. Het was dan op dien Donderdag, die naar het schrijven van onzen Evangelist, *de eerste dag der ongehevelde* of *ongezuurde brooden was*. Te voren hebben wij uwen aandacht reeds gezegd, dat de Joden zoo lang het Paaschfeest duurde, namelijk zeven dagen, geen gezuurd brood, of het minste zuurdeeg in hunne huizen mogten hebben of gebruiken, en dat daarom het Pascha doorgaans genaamd wordt: *het feest der ongehevelde* of *ongezuurde brooden*. Hoort daaromtrent Gods nadrukkelijke en strenge Wet aan de kinderen van Israël gegeven, Exod. XII: 15. *Zeven dagen zult gij lieden ongezuurde brooden eten; maar aan den eersten dag, zult gij de zuurdeeg weg doen*

(*) Bij een nader onderzoek heb ik mij bepaald tot het gemeene gevoelen, dat JEZUS zijn Pascha op een' en denzelfden tijd met de Joden gegeten heeft.

uit uwe huizen: want wie het gedeesemde eet van den eersten dag af tot op den zevenden dag, die zelve ziele zal uitgeroeid worden uit Israël. Dit belastte God, dat Israël doen zoude ter gedachtenis van den grooten haast, waarmede zij uit Egyptenland getrokken waren; zij waren daar zoo haastig uitgetrokken, dat zij geen tijd gehad hadden, 'hun deeg, om brood te bakken, met zuur te deesemen; maar genoodzaakt waren geweest hunne ongezuurde deegklompen, in allerijl, maar op hunne schouders mede te dragen, waarvan zij naderhand in de woestijn, ongezuurde koeken bakten; gelijk men dat leest Exod. XII: 33, 34. Om hun zulks nu met blijdschap te doen herdenken, belastte God hier nadrukkelijk, dat zij op de zeven dagen van het Paasch-feest, geenerlei zuurdeeg zouden gebruiken; maar zich geheel met ongedeesemd of ongezuurd brood zouden behelpen. Nu was het volgens Markus en de andere Evangelisten, thans *de eerste dag der ongehevelde brooden, op welken zij het Pascha slagteden;* dat is te zeggen: op welken zij het Paasch-lam gewoon waren, en volgens Gods Wet moesten slagten. Het Paasch-lam moest geslacht worden op den 14den dag van de maand Nizan, hetgeen nu op een' Donderdag viel, tusschen de twee avonden; dat is, tusschen drie en vier uren op den namiddag, om den volgenden nacht gegeten te worden. Doch hier schuilt in het schrijven der Evangelisten eene zwarigheid Toehoorders! zij schijnen hier glad tegen de Joodsche wetten aan te gaan, zeggende: dat deze Donderdag de eerste dag der ongehevelde brooden was; en dat op denzelven het Pascha moest geslagt worden; daar het nogtans zeker is dat de de eerste dag der ongehevelde brooden eerst begon, na dat het Paasch-lam reeds geslagt was: want den 15den dag der maand Nizan was de eerste der ongehevelde brooden, die zeven dagen duurden; hoe kan Markus met de andere Evangelisten hier dan schrijven, dat de Donderdag, op welken de Paasch-lammeren op den namiddag, tusschen 3 en 4 uren geslagt wierden, reeds de eerste dag der ongehevelde brooden

was? Om deze knoop of zwarigheid te ontbinden en op te lossen, is van velen verscheidenlijk geantwoord; doch zij wordt allerbest op deze wijze weggenomen: dat de Donderdag of den 14den van Nizan, op welken het Pascha geslagt wierd, wel eigenlijk de eerste dag niet geweest is van de zeven plegtige of volle dagen der ongehevelde brooden; maar dat die evenwel in zeker opzigt zoo genaamd wordt, om dat de Joden op denzelven, al tegen den avond moesten beginnen ongedeesemd brood te eten, en op den zelven hunne huizen van alle zuurdeeg moesten zuiveren; zoo dat op den 14den van Nizan geen zuurdeeg meer ergens moest gevonden worden. Ziet! daarom, omdat men op denzelfden dag al een begin moest maken tegen den avond met ongezuurde brooden te eten; daarom noemen de Evangelisten dien reeds, *den eersten dag der ongehevelde brooden*. Daar op volgden dan de zeven plegtige feestdagen der ongehevelde brooden, die tot den 22sten van Nizan duurden. Zoo dat er, volgens deze rekening, dan eigenlijk acht dagen waren, op dewelke de Joden geen zuurdeessem mogten eten; hetgene dan overeenstemt met het schrijven van den vermaarden Joodschen historieschrijver Jozephus, die ook elders zegt, dat het feest der ongehevelde brooden acht dagen duurde, als men er den 14den van Nizan, op welken het Pascha, tegen den achtermiddag geslagt wierd, bij rekent. — Op deze wijze begrijpt een ieder dan, hoe de Evangelisten den Donderdag reeds kunnen noemen, *den eersten dag der ongehevelde brooden*, dewijl namelijk de Joden dan reeds begonnen ongezuurd brood te eten. Wat gebeurde er nu op dezen Donderdag of *eersten dag der ongezuurde brooden?* Markus schrijft: dat op denzelven, JEZUS *discipelen tot Hem zeiden: waar wilt Gij dat wij henengaan en het Pascha bereiden*. Mattheus verhaalt, dat de discipelen op dezen dag tot den Heiland *kwamen*, en zulks toen tot Hem zeiden. JEZUS was hier nog te Bethaniën, en had daar den Woensdag nacht doorgebragt, nadat Hij wederom des avonds aldaar met Zijne discipelen gegeten had. Na den

maaltijd zullen de discipelen naar hunne huizen of logementen gegaan zijn om te slapen; terwijl JEZUS, of in dat zelfde huis daar Hij des avonds gegeten had, hetzij bij Lazarus of ergens anders, ook den nacht zal overgebragt hebben. Den volgenden Donderdag nu, tijdig in den morgenstond, komen hier de discipelen weder bij den Heere JEZUS, ter plaatse daar Hij was, en in het huis daar Hij mogelijk des nachts geslapen had. Daar nu weder bij Hem komende, vragen zij Hem: *waar wilt gij dat wij* enz. Om u deze vraag der discipelen ter deeg te doen begrijpen Toehoorders! moeten wij u eenige ontdekking of licht geven van de manier of wijze, op welke de Joden het Pascha vierden. Zeer vele dingen waren er, die reeds vooraf tot deze plegtigheid moesten worden vervaardigd en gereed gemaakt. Voor de vreemdelingen, die buiten Jeruzalem woonden, moest alvorens een huis of kamer gehuurd en klaar gemaakt worden in de stad, om aldaar het Paasch-lam met malkanderen te eten, waartoe zij dan partijen maakten met malkanderen, en met hun zoo of zoo velen eene kamer bespraken, om aldaar op gemeene kosten, te zamen, den Paasch-maaltijd te houden. Daarop moest dan vervolgens een Paasch-lam worden gekocht en opgedaan, hetgeen volgens de wet, moest zijn een volkomen eenjarig manneke, zonder eenig gebrek, die gemeenlijk bij de Priesters te bekomen waren; want dewijl de Paasch-lammeren te voren reeds vier dagen, van den 10den dag der maand Nizan af te rekenen, van de overige kudden moesten afgezonderd worden, hetgeen van de vreemdelingen zelven, die eerst zeer laat te Jeruzalem kwamen niet kon gedaan worden, zoo kochten de Priesters daartoe van te voren reeds eene zeer groote menigte van lammeren op, die zij dan aan de vreemdelingen weder voor eenen vasten prijs verkochten. Zulk een lam nu, moest dan alvorens van de Priesters gekocht en bij hen gehaald worden. Dat gedaan zijnde, moest dat lam, tegen 3 of 4 uren, in den ruimen voorhof van den tempel geslagt worden, en deszelfs bloed, van de Priesters aan den voet

van den altaar worden uitgegoten, daar eene onnoemelijke menigte van priesters en andere lieden aan te werk kwam. Vervolgens moest dat geslagte lam gevild, den buik open gesneden, en het ingewand er uitgehaald worden, hetgeen op den brand-offer-altaar met vuur moest verbrand worden. Daarna moest het wel schoon gewasschen, naar het huis daar het stond gegeten te worden, gedragen worden, alwaar het zoo heel als het was, zonder dat er eenig been aan gebroken wierd, moest gebraden worden. Daarenboven, moesten er bittere sauzen worden klaar gemaakt, met welk dat gebraden lam, volgens de wet, moest gegeten worden; als ook ongezuurde brooden, wijn, en alles, wat tot de tafel behoorde. Wat dunkt u, vrienden! viel er niet al vrij wat te bestellen, eer zoo een Paaschmaaltijd gereed was? Uit dat alles, zult gij nu eerst een regt begrip krijgen van deze vraag: *waar wilt Gij dat* enz. Wetende, dat de Heere zelve naar gewoonte wederom voetmenens was met hen te Jeruzalem het Pascha te eten, en tevens, dat het tijd was, al het noodige daartoe te verzorgen, dewijl het reeds Donderdag morgen was, en het Paasch-lam op den middag, de klokke 3 of 4 uren, moest geslagt en in den laten avond tegen den nacht gegeten worden. Dit wetende, komen zij dan nu den Heiland daaromtrent spreken, Hem vragende: *waar Hij wilde, dat zij zouden henengaan* enz. Dat is te zeggen, in wat voor een huis te Jeruzalem het Hem beliefde, dat zij dien Paasch-maaltijd zouden gaan bereiden, en al het noodige daartoe klaar en gereed maken; opdat, als zij daar tegen den avond met hun allen kwamen, er niets mogt ontbreken van hetgene noodig was, tot het vieren van dien feestigen maaltijd; want gij dient te weten Aandachtigen! dat op het Paasch-feest de vreemdelingen, die te Jeruzalem niet woonachtig waren, het Pascha aten in de huizen der burgeren, waartoe het hun vrijstond, zoodanig een huis te verkiezen als zij wilden; want geen burger vermogt, volgens eene uitdrukkelijke wet, op dien tijd aan de vreemdelingen zijn huis weigeren, als hij daarin

nog plaats overig had. Dus had de Heere JEZUS het dan in Zijne keus, den Paasch-maaltijd, hier te Jeruzalem, in zoodanig een burgerhuis te houden, als het Hem wel geviel. Daaromtrent nu wilden zij des Heilands meening en bevel weten, en daarom komen zij hier nu reeds in den morgenstond, op den voormiddag bij Hem, Hem vragende: *waar wilt Gij* enz.

Wat gebeurde daar nu verder op? — Markus schrijft: *en Hij*, namelijk *JEZUS zond twee* enz. Ofschoon de discipelen waarschijnlijk gezamenlijk hier over dit stuk den Heiland kwamen spreken, zoo koos Hij er toch maar twee uit hen, welke Hij met deze zaak, van voor Hem en Zijn gezelschap den Paasch-maaltijd te gaan verzorgen, belastte; doch wie die twee eigenlijk waren, vinden wij noch hier bij Markus, noch bij Mattheus uitgedrukt; maar Lukas noemt ze ons Kap. XXII: 8, alwaar hij schrijft, dat de Heiland *Petrus en Johannes uitzond* om dat werk te verrigten; twee discipelen, die Hem zonderling aangenaam waren, en welker dienst Hij te voren meermalen gebruikt had, hen te zamen somtijds alleen met zich nemende, gelijk toen Hij op den berg verheerlijkt wierd, Matth. XVII: 1. Deze twee discipelen nu, gebruikte Hij hier tot de uitvoering van deze verrigting ook weder; *Hij zond hen uit*, zegt Markus. Buiten allen twijfel van Bethanië daar Hij te dier tijd nog was; en wilt gij weten, werwaarts Hij hen dan uitzond? — Leest dan maar den last of het bevel, dat Hij hun gaf het gene Markus dus heeft opgeteekend: en Hij zeide tot hen: *gaat henen in de stad!* enz. Door *de stad* verstaat JEZUS hier, de nabij gelegen stad Jeruzalem, die bij uitnemenheid *de stad* genaamd wierd, even als oudtijds de stad Rome, die van de Romeinen ook bij uitnemenheid *de stad* genaamd wierd; om dat zij de Hoofdstad was niet slechts van Italië, maar van het geheele Roomsche Keizerrijk. Zoo was Jeruzalem ook de Hoofdstad van het geheele Joodsche land, en wordt daarom ook bij uitstek, maar eenvoudig *de stad* genaamd. — Als men hier te Bethanië, of daar rondom, maar van *de stad* sprak, aan-

stonds wist een ieder, dat men daar *Jeruzalem* mede meende. Derwaarts nu, zond de Heiland hier Zijne twee discipelen om den Paasch-maaltijd te gaan bereiden. Het was noodig, dat zij tot dat einde naar Jeruzalem gingen; want daar moest het Pascha eigenlijk den Heere gevierd worden. Zoo lezen wij daaromtrent, Gods uitdrukkelijke wet, Deuter. XVI: 5, 6, *Gij zult het Pascha niet mogen slagten in eene uwer poorten, die de Heere uw God u geeft; maar aan de plaats, die de Heere uw God verkiezen zal, om daar Zijnen Naam te doen wonen; aldaar zult gij het Pascha slagten.* Nu had de Heere de stad Jeruzalem verkoren, om aldaar Zijnen Naam te doen wonen in den tempel; dus moest het Pascha dan ook daar alleen, en nergens anders geslagt en gegeten worden. Al wat mannelijk was in Israël moest daarom, tot dat einde, aldaar verschijnen en voor des Heeren aangezigt opkomen. Het is waar, daar zijn er onder de geleerden, die staande houden, dat men het Pascha ook wel buiten Jeruzalem, mogt slagten en eten; maar wij hebben onze redenen, waarom wij met anderen liever gelooven, dat het Pascha nergens dan alleen in de stad Jeruzalem mogt geslagt en gegeten worden; en dus zond de Heiland hier dan, met regt, Zijne discipelen naar de stad toe, om Hem het Pascha aldaar te bereiden, zeggende tot hen: *gaat henen in de stad,* enz. Dat was nu wel, Toehoorders! — De discipelen wisten wel, dat zij in de stad wezen moesten om den Paasch-maaltijd te bereiden; maar de voorname reden van hunne komst bij den Heere JEZUS, was maar geweest om te vernemen, in wat voor een huis het Hem beliefde, dat zij Hem dezen maaltijd zouden gaan bereiden; daaromtrent wilden zij Zijne meening weten; en daarom vraagden zij Hem, *waar*, dat is, in wat voor een huis in de stad, *wilt gij dat* enz. — Maar ziet! daaromtrent onderrigt hen nu de Heiland hier, en geeft hun Zijn bevel, wat zij daaromtrent doen moesten, zeggende: *gaat henen in de stad!* enz.

Op de vraag van de discipelen, in wat huis het den Heiland behaagde, dat zij Hem te Jeruzalem den Paasch-

maaltijd zouden gaan bereiden, geeft Hij hun deze merkwaardige onderrigting: *gaat henen* enz. *en u zal een mensch ontmoeten* enz. Mattheus schrijft hier maar zeer kort; doch Markus en Lukas hebben 's Heilands woorden wat omstandiger aangeteekend, en komen in alles zeer naauwkeurig met elkander overeen. Wij zullen dan hier Markus geheel volgen. De Heere JEZUS, in plaats van Zijnen twee uitgezonden discipelen een zeker huis uitdrukkelijk te noemen, daar Hij wilde, dat zij Hem het Pascha bereiden zouden, geeft hun in het gemeen maar een soort van een teeken of een kenmerk op, waaraan zij, in de stad gekomen zijnde, het huis daar Hij het Pascha voor Hem wilde bereid hebben, zouden kunnen weten en vinden, zeggende, *u zal een mensch ontmoeten*, als zij namelijk in de stad gekomen waren; want zoo sprak de Zaligmaker, volgens Lukas, *ziet! als gij in de stad zult* enz., dan zal u *een mensch ontmoeten*, dat is, een zeker persoon, een knecht of dienstbode van den eenen of anderen burger. Wat was er van dezen mensch of dienstbode? *Die*, zegt JEZUS, zou hen *ontmoeten*, dat is, hij zou hen tegen en in het gemoet komen; zij moesten maar de eerste straat de beste inslaan in de stad, en maar in het honderd voortwandelen; zij zouden niet lang gegaan hebben, of hun zou wel gauw een zeker knecht of mensch ontmoeten. Dat is wel te denken Toehoorders! de discipelen zouden hier te Jeruzalem knechten en menschen genoeg ontmoeten; want te dezer tijd waren, wegens het Paaschfeest, alle straten en wegen in de stad ongemeen vol volk; maar waaraan zouden zij nu eigenlijk net kunnen weten, welke in het bijzonder die mensch of knecht was, dien zij hebben en volgen moesten? Daarvan geeft hun de Heiland hier nu eene zeer naauwe kennis en onderrigting, zeggende: u zal een mensch ontmoeten, *dragende een kruik waters*. Het Grieksche woord, door *eene kruik* vertaald, beteekent eigenlijk een aarden vat of pot, gelijk onze potten of kruiken zijn, die uit klei of aarde gebakken worden. Nu zouden onze twee discipelen hier

te Jeruzalem eenen knecht ontmoeten, die bezig was met zoo een aarden vat, pot of kruik te dragen; en dat wel, met water gevuld: want zoo zegt JEZUS: *dragende eene kruik waters*, dat is, met of vol water. Op, of tegen den tijd van het Paasch feest gebruikten de Joden zeer veel water; daar viel dan bijzonder veel, overal in de huizen te spoelen, te schrobben, te wasschen, te reinigen enz. Daartoe lieten de burgers te Jeruzalem nu door hunne dienstboden het water halen en aanbrengen van verscheiden plaatsen, daar het in overvloed te krijgen was; want daar waren hier te Jeruzalem, verscheidene putten of fonteinen. Wij lezen Nehemia II, van de *drakenfontein*, *den Koningsvijver*, *de beek*, enz. Ziet! dit waren allen te zamen plaatsen, daar de Jeruzalemsche burgers hun water uit lieten halen, dat zij in huis om alles te reinigen noodig hadden. Van een van die putten of fonteinen nu, zou hier een zeker knecht komen, met een vat of kruik met water, die onze twee discipelen zou in het gemoet loopen. Dus hadden zij dan in het eerst hier te Jeruzalem niet anders te doen, als maar naauw acht te geven, of zij daar op straat niet zoo eenen, met een vat of kruik vol water ontmoetten; en zoo gaauw zij zoo iemand zagen, wat moesten zij dan verder doen? Dan moesten zij dien knecht *volgen;* want zoo zegt JEZUS: *u zal een mensch* enz. *volgt dien.* Zoo gaauw zij zoodanig eenen knecht in het oog kregen, die een kruik waters droeg, moesten zij met hun beiden terstond terug keeren en dien man nagaan, en van nabij op de hielen volgen, wel zorg dragende, dat zij hem niet uit het gezigt verloren. De reden nu waarom zij dezen mensch dus moesten nagaan en volgen was, om te zien, in wat huis hij met zijn kruik waters inging; en in dat huis daar hij inging, daar moesten zij dan ook ingaan; dewijl dit het huis zou wezen, daar de Paasch-maaltijd van hen zou moeten bereid worden: want zoo belast hun JEZUS verder: *en zoo waar hij ingaat, zegt* enz. De twee uitgezonden discipelen moesten dan onbeschroomd in dat zelfde huis gaan, daar de knecht

met zijn kruik vol water inging; en daar moesten zij zich aan den' Heer of bewoner van dat huis laten aandienen en hem verzoeken te spreken: en hem zelven sprekende, moesten zij volgens 's Heilands bevel tot hem zeggen: *de Meester zegt* enz. Twee dingen leggen hier in Aandachtigen! die wij niet geheel onaangemerkt kunnen voorbijgaan, maar als met de vinger moeten aanroeren. (1) Wat redenen de Heiland toch mag gehad hebben, waarom Hij Zijnen discipelen vooraf niet klaar heeft gezegd en gewezen het huis, waarin zij den Paasch-maaltijd moesten gaan bereiden; en waarom Hij hun den huiswaard niet aanstonds heeft genoemd; maar hier alles dus omzigtig voor hen heeft bedekt gehouden, zoo dat zij van het een of ander niets zekers weten konden, voor dat zij reeds te Jeruzalem waren? (2) Wie toch deze huiswaard mag geweest zijn? Om u de waarheid te zeggen Toehoorders! niettegenstaande al de naauwkeurige onderzoekingen van de geleerden, hieromtrent gedaan, zoo houden wij beide deze stukken, nogtans voor zeer onzeker, en daar men met klaarheid en zekerheid niets van zeggen kan. Doch het waarschijnlijke van beide deze stukken, willen wij u echter voorhouden. Omtrent het eerste, is het wel waarschijnlijk, dat de Heiland daarom hier zoo omzigtig is te werk gegaan, opdat het vooreerst niet zou uitlekken, waar ter plaatse Hij met Zijn gezelschap den Paasch-maaltijd stond te houden; want Hij had reden, om dat als nog bedekt te houden; Hij wist, dat der Joden Overpriesters Hem thans ter tijd meer dan ooit zochten; en dat Judas, Zijn valsche Apostel, reeds met hen was overeengekomen, Hem te verraden en in hunne handen over te leveren. Nu stond het geschapen, dewijl Judas toch te dezer tijd maar naar eene bekwame gelegenheid zocht om zijn voornemen ten uitvoer te brengen, dat hij, als hij het nette huis, daar JEZUS den Paasch-maaltijd stond te houden wist, zulks aanstonds aan der Joden Oversten zou verklikt hebben, en dat men Hem dus mogelijk over den maaltijd zittende, zou overvallen hebben, daar Hij toch voor het

laatst nog eerst met vrede dien maaltijd met Zijne discipelen wilde houden. Ziet! om die gevolgen voor te komen, dunkt het ons niet onwaarschijnlijk, dat de Heiland hier dus omzigtig is te werk gegaan, zonder huis of man, als nog Zijnen discipelen net te beduiden. Aanbelangende nu het andere stuk, wie toch deze huiswaard hier te Jeruzalem mag geweest zijn: of Jozef van Arimathea, of Nicodemus, of iemand anders, dat is al ruim zoo onzeker. Maar uit hetgene volgt, is het waarschijnlijk, dat het zulk een geweest is, die onzen Heiland toegedaan was: het zij openlijk of heimelijk, hoedanigen er hier te Jeruzalem, zelfs onder de aanzienlijkste lieden al verscheiden waren, die den Heere JEZUS kenden, en in hun hart Hem zeer genegen waren. Ziet! dat is het al, wat wij u van deze twee stukken zeggen kunnen. Daar op gaan wij nu weder voort, om het overschot van 's Heilands bevel aan Zijne twee uitgezonden discipelen, te beschouwen. Als zij nu op het geleide van den water dragenden knecht in het regte huis gekomen waren, en den Heer of Meester van dat huis te spreken kregen, dan moesten zij tot hem zeggen: *de Meester zegt, waar is* enz. — De naam van *Rabbi* of *Meester*, was een gemeene eer-titel, waarmede men toenmaals de joodsche leermeesters, gelijk nog hedendaags, gewoon was te begroeten. Dien zelfden eernaam nu, droeg onze Heiland bij de Zijnen ook; doorgaans noemden zij Hem *Rabbi* of *Meester*. Zoo noemde Hem Maria in den hof, na Zijne opstanding, nog uit gewoonte *Rabboni*. Joh. XX: 16. En JEZUS zegt zelven tot Zijne discipelen: *gij noemt Mij Heere en Meester, en gij zegt wel; want ik ben het* Joh. XIII: 13. Deze naam van *Rabbi* of *Meester*, belast hier nu de Heiland aan Zijne discipelen, dat zij Hem ook zouden geven, bij dezen huiswaard hier te Jeruzalem, dat zij hem van Zijnentwege, dus zouden aanspreken: *de Meester zegt*. Hieruit blijkt het nu, dat deze huiswaard onzen Heiland moest kennen, en daarom weten, zoo gauw de discipelen maar tot Hem zouden spreken, de Rabbi, of de *Meester zegt*, dat zij dan van

den Heere JEZUS spraken, en van Zijnentwege tot Hem gezonden wierden. Doch welke woorden moesten de discipelen hier nu nog al meer tot den huiswaard spreken? Zij moesten volgens de aanteekening van Markus, er verder bijvoegen: *de Meester zegt, waar is de eetzaal* enz. Doch Mattheus voegt hier nog iets anders tusschen in, schrijvende, dat JEZUS Zijne discipelen belastte, tot den huiswaard te zeggen: *de Meester zegt, mijn tijd is nabij;* zoo dat de volle reden, die de discipelen tot den huiswaard moesten spreken, dan eigenlijk dus moet luiden, volgens de onderlinge zamenvoeging dezer twee Evangelisten: de Meester zegt: *mijn tijd is nabij, waar is de eetzaal* enz. De discipelen moesten den huiswaard dan eerst aandienen, dat hun Meester zeide, dat *zijn tijd nabij was.* Over den waren zin dezer woorden is eenig verschil onder de uitleggers; doch ons bedunkens hebben zij het best gevat, die willen, dat de Heiland hier spreekt van den tijd van *Zijn aanstaande lijden,* die nu zeer nabij was, dewijl Hij den volgenden dag al stond gekruist te worden; en dat de Heere JEZUS dus, met die woorden heeft willen te kennen geven, dat, dewijl Zijn tijd nu zoo nabij was en Hij maar weinige uren levens overig had, Hij dezen man hier te Jeruzalem, nog deze laatste gunst wilde bewijzen, van met Zijne discipelen aan zijn huis Zijn laatste Pascha te komen eten, en het laatste Avondmaal te komen houden. Ziet, deze houden wij voor den waren zin dier woorden. Zoo dan, zij moesten tot dezen huiswaard zeggen: de *Meester zegt mijn tijd is nabij* enz. Daarop moesten zij er dan verder bijvoegen: *waar is de eetzaal* enz. Het Grieksche woord door een *eetzaal* vertaald, zegt in zijn eerste kracht en beteekenis, zoo veel als een herberg of verblijfplaats, daar men zich eenigen tijd in onthoud. Doch behalve dat, beteekent het ook eene kamer of een vertrek, die men gebruikt om in te eten; en in die beteekenis moet het hier genomen worden, om dat er wordt bijgevoegd: *waar is de eetzaal, daar ik het Pascha* enz. Wij hebben u te voren reeds gezegd, dat de joodsche vreem-

delingen, hier te Jeruzalem, kamers met malhandzeren huurden, in der burgeren huizen, om in deselve het Pascha te eten; en dat de burgers hun die, als zij ze ledig hadden staan, daartoe wel moesten inruimen. Nu belast de Heiland hier Zijne twee discipelen, dat zij dezen huiswaard te Jeruzalem moesten zeggen, dat Hij hem liet vragen waar de eetzaal was, daar Hij met Zijne discipelen den Paasch-maaltijd tegen den avond zou komen houden; en waar dat vertrek was, dat hij zulks hun geliefde aan te wijzen; opdat zij aldaar al het noodige tot dien maaltijd vooraf konden bezorgen. Ziet! zoo belastte de Heiland Zijne discipelen, dat zij dezen huiswaard te Jeruzalem zouden aanspreken uit Zijnen naam, en hem verzoeken om eene aparte kamer of vertrek, daar Hij met Zijne discipelen het Pascha in kon komen eten, want dat dit de laatste gunst was, die Hij aan dezen man zou kunnen bewijzen; dewijl de tijd van Zijn lijden nu zeer nabij was. Doch hier laat het de Heiland nu nog niet bij rusten; het is Hem niet genoeg, Zijne twee discipelen naauwkeurig te onderrigten van alles, wat zij, te Jeruzalem gekomen zijnde, moesten doen en spreken; neen! maar Hij berigt hun ook reeds vooraf, op wat wijze zij daar ook terstond, in het gene zij zochten, zouden klaar raken. Hij zeide verder tot hen, volgens onzen Evangelist, *en hij*, namelijk, die man of huiswaard te Jeruzalem, *zal u wijzen eene groote opperzaal.*

Zoo gaauw Petrus en Johannes hun verzoek, uit 's Heilands naam aan dezen man te Jeruzalem, om eene vrije kamer in zijn huis tot het eten van het Paasch-lam met de Zijnen, zouden voorgesteld hebben; terstond zou deze goedaardige man hun dat inwilligen en toestaan; hij zou hun, volgens 's Heilands voorzegging, daartoe aanwijzen *eene groote opperzaal.* Het Grieksche woord, van de onzen door eene *opperzaal* vertaald, beteekent eigenlijk eene bovenkamer, die boven in het huis is, en werwaarts men, langs trappen opklimt. De meeste fatsoenlijke lieden onder de Joden, hadden zoodanig eene opperzaal of boven-

kamer in hunne huizen, die zij hielden, niet gelijk sommigen willen, voor eene eetzaal, om daar hunne gasten in te ontvangen; maar voor eene kamer of vertrek, om in te gaan bidden; want de Joden waren altijd gewoon, als zij baden, hun aangezigt naar den tempel te keeren, en wel naar het *heilige der heiligen*, daar God zonderling woonde en tegenwoordig was. Om zulks nu gevoegelijk te kunnen doen, hadden zij boven in hunne huizen, eene kamer of zaal, die zijn uitzigt naar den kant van den tempel had; gelijk de Joden nog hedendaags, als zij bidden in hunne Synagogen, het aangezigt naar die plaats wenden, daar Jeruzalem en de tempel, oudtijds gestaan hebben, zijnde in de Westersche Landen naar het Oosten. Nu gingen de Joden toenmaals, als zij den Heere bidden wilden, naar deze hunne opperzaal of bovenkamer toe. Zoo lezen wij van den Profeet Daniël, dat *hij in zijne opperzaal opene vensters had, tegen Jeruzalem aan*. dat is, naar den kant toe daar Jeruzalem lag, en *dat hij in die opperzaal, driemaal des daags op zijne knieën bad.* Dan. VI: 11. En in het N. T. vinden wij ook op verscheidene plaatsen voorbeelden, dat de Joden in hunne opper-zalen gingen bidden. Ziet! zulk een opper-zaal of gebed-kamer, wordt hier nu buiten twijfel ook verstaan; en wel zoodanig eene, die zeer ruim en groot was, gelijk de Joodsche opper-zalen gemeenlijk waren, en die dus zeer gemakkelijk en bekwaam was, om den Heere JEZUS met zijn bij hebbend gezelschap van twaalf Apostelen te kunnen omvangen. Deze groote en ruime opper-zaal, voorzegt hier de Heiland Zijnen discipelen nu, dat die man te Jeruzalem hun zou wijzen, dat is, dat hij hun die in zijn huis zou aanwijzen, en tot huns Meesters dienst beleefdelijk zou aanbieden; en dat wel, volgens hetgene de Heiland naar de aanteekening van onzen Evangelist er bij voegt, *toegerust* en *gereed*. Het grondwoord door *toegerust* vertaald, beteekent eigenlijk: *gespreid*, zoo dat men hier dus dient te lezen: *eene groote opperzaal gespreid en gereed*. Hoe de Joden hunne vertrekken *bespreidden*,

toehoorders! zult gij terstond niet wel kunnen begrijpen; gij zult denken, dat zij zoo eene kamer of vertrek met matten of tapijten bespreidden; maar dat is het zoo zeer niet. Dit *bespreiden* ziet op de toerusting van de tafel in zulk een vertrek, daar men gasten in ontvangen wil. Voor dezen hebben wij u reeds vertoond, hoe de Joden op beddekens aan tafel lagen. Nu moesten, als de tafel wierd gereed gemaakt, deze beddekens daar rondom geplaatst en zindelijk gespreid worden. Dat is nu bij de Joden eene kamer of vertrek *spreiden*, als men die gereed maakt om er gasten in te ontvangen en te onthalen. Zoo een' gespreide en gereede opper-zaal, voorzegt de Heiland hier nu Zijnen discipelen, dat deze man te Jeruzalem hun in zijn huis zou aanwijzen, om aldaar het Pascha tegen den avond of den nacht te eten. Maar hoe zou deze opperzaal alreeds dus gereed en gespreid komen, want de opper-zalen hielden de Joden, zoo als wij gezien hebben, om te bidden en niet om te gastereren? Doch dit is ligt te begrijpen uit het gene wij reeds vooraf gezegd hebben, dat namelijk de Joden op het Paasch-feest hunne huizen, kamers en vertrekken moesten inruimen voor de vreemdelingen, of die geene huizen in de stad hebbende, aldaar het Paasch-lam konden eten. Nu zal deze vrome man, tot dat einde reeds, behalve de andere kamers van zijn huis, ook deze opper-zaal te voren hebben gespreid en gereed gemaakt, om, als er vreemdelingen kwamen om het Pascha te eten, hun dezelve daartoe zoo lang te leenen en in te ruimen. Zoo dan deze huiswaard, zou den discipelen aanstonds deze zaal aanwijzen, die hij reeds te voren daartoe had voorbereid en van tafel, beddekens en al het noodige huisraad verzorgd en gereed gemaakt, zoo dat de Heiland, aldaar zeer bekwamelijk met Zijn gezelschap, Zijn laatste Pascha of Avondmaal kon komen houden. Uit al de omstandigheden is ligt af te nemen, dat deze huiswaard een fatsoenlijk en rijk man zal geweest zijn, die de ruimte van huizing en huisraad zal gehad hebben. Maar wat moesten onze discipelen nu verder doen,

als deze naan hun dus deze zijne bereide, en gereed gemaakte opper-zaal aanwees? Dan moesten zij aldaar in die zaal het Pascha *bereiden*: want, zoo belast JEZUS hun, *bereid het ons aldaar*. Dat is, maakt daar, in die opper-zaal, voor ons gezelschap alles vaardig en gereed, wat er noodig is tot den Paasch-maaltijd; als daar was, gelijk wij gezien hebben: het verzorgen en koopen van een lam, van bittere saus, van ongezuurd brood, wijn enz.; dat alles moesten de discipelen van te voren verzorgen en bereiden; en maken, dat het in die opper-zaal gereed was, tegen dat de Heiland daar des avonds met zijne discipelen kwam, om den Paasch-maaltijd te houden. Daar ziet gij dan nu het antwoord, dat de Zaligmaker gaf op die vraag van Zijne discipelen: *waar wilt gij*, enz. Zoo onderrigtte, zoo belastte Hij aan twee van hen alles, wat zij daaromtrent doen moesten.

Wat deden deze discipelen nu? Zij gehoorzaamden terstond de bevelen van hunnen Heer en Meester. Markus verhaalt verder: *en Zijne discipelen gingen uit.* — Petrus en Johannes namelijk, die met deze zaak belast waren, gingen aanstonds henen van Bethanië, en kwamen in de stad, die, zoo als wij al meer gezegd hebben, maar een groot half uur of drie kwartier uurs van Bethanië aflag; en daar gekomen zijnde, *vonden zij het gelijk Hij het hun gezegd had.* Hun ontmoette zoo een knecht of mensch met een vat of kruik vol waters; dien volgende, kwamen zij bij het huis daar zij wezen moesten, en de huisheer wees hun net zoo een' gespreide en gereedgemaakte opper-zaal, als hun beduid was; zoo dat de discipelen het dan hier te Jeruzalem, net zoo bevonden, als de Heiland het hun voorzegd had, en daarop deden zij dan nu ook verder hetgene hun bevolen was: zij bereidden het Pascha; dat is, het Paasch-lam en den Paasch-maaltijd op die wijze, als wij gezien hebben, dat zulks van de Joden moest gedaan worden.

Ziet daar mijne Vrienden! dit deel der geschiedenis ook afgehandeld. Daar ziet gij, op wat wijze de Paasch-maal-

tijd hier te Jeruzalem voor onzen Zaligmaker bereid werd. Nu volgt in de naaste reize die Paasch-maaltijd zelve; hoe de Heiland dien in dat zelfde huis te Jeruzalem, met Zijne twaalf Apostelen hield; hoe Hij daar ook Zijn laatste Nacht- of Avondmaal instelde, en wat merkwaardige dingen daar toen al over tafel voorvielen. Uit het gene wij verhandeld hebben blijkt klaarlijk, 's Heilands heilig gedrag, dat Hij gehouden heeft. Hij was toch in de wereld gekomen als een dienstknecht: niet alleen van Zijnen hemelschen Vader, maar ook, zoo als wij in onze inleiding zagen, van de vaderen des vleesches, die op den stoel van Mozes heerschten. Had Hij dan tot nog toe, alle gehoorzaamheid der wet vervuld, zoo dat niemand Hem van de minste zonde of overtreding kon overtuigen; Hij wil daarin volharden tot in het laatste oogenblik van Zijn leven. Hij wilde daar, voor het laatst, nog eene doorluchtige proeve van geven, met het Joodsche Paasch-feest, volgens de Wet te onderhouden, en dat te Jeruzalem te gaan eten met Zijne discipelen. Maar aan den anderen kant blijkt hier, uit dit verhandelde ook zeer levendig, Zijne Goddelijke Alwetendheid; Hij wist reeds te voren alles, wat Zijne twee uitgezonden discipelen hier te Jeruzalem zou ontmoeten; en voorzegt hun dat reeds van te voren, zoo als dat alles van stuk tot stuk, hen daar zou voorkomen, en het ook net zoo van de discipelen bevonden wierd. Het een en ander doet ons dan wederom klaarlijk zien, dat de Heere JEZUS waarlijk Gods Zoon was, en de regte CHRISTUS of Messias, die tot verlossing van den armen zondaar in de wereld verwacht wierd.

Wat ons nu aanbelangt Aandachtigen! wij willen het verhandelde stuk voor deze reize, thans maar kortelijk op ons zelven toepassen, en u daaruit deze weinige doch hartelijke vermaningen toedienen. Hebt gij gehoord, dat de Heiland, wetende dat zijn tijd nabij was, nog eerst Zijn laatste Pascha wilde eten met Zijne discipelen? Dat moet u allen te zamen aanzetten, om ook bij tijds voor uwe kostelijke en onsterfelijke zielen te zorgen. Gij weet

niet hoe nabij mogelijk uw tijd ook al is; hoe kort uw vergankelijk leven nog zal duren; hoe haast dat mogelijk zal worden afgesneden en verflensen, gelijk een bloem des velds; en daarom zijt gij toch bij tijds bezorgd, om het ware en tegenbeeldige Paasch-lam, den Heere JEZUS! maakt toch dat gij door een waar en zaligmakend geloof, dat Paasch-lam verkrijgt; dat gij het met den mond uwer ziele moogt eten! Is dat Pascha reeds voor de geloovigen geslagt, welaan werkt dan, arbeidt toch, om het voor u te verkrijgen! De Joden kochten hunne Paasch-lammeren van de priesters; maar, o allen! gij die geen geld hebt, maar doodarme zondaars en zondaressen zijt, komt hier! koopt en eet! dit Paasch-Lam is nog voor niet te bekomen! en daarom verzuimt toch, dat bid ik u, den zoo wel aangenamen dag der zaligheid niet! maar neemt de aangebodene genade waar, terwijl gij nog tijd hebt! De priesters bieden u dit Lam nog aan! Ja, wij roepen u toe: *ziet het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt!* Kondigden de twee discipelen den Heere des huizes te Jeruzalem aan, dat hun Meester bij hem en in zijn huis den Paasch-maaltijd wilde komen houden; wel, zoo maken wij u heden ook nog bekend, dat die zelfde Meester, die ons tot u gezonden heeft, ook nog Avondmaal bij u, en in uwe zielen wil komen houden. Hij roept u nog zelve toe: *ziet! Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijne stemme hoort en open doet, Ik zal inkomen en Avondmaal met hem houden, en hij met Mij.* Wel, doet dan ook, gelijk deze huiswaard te Jeruzalem! opent voor den Heere JEZUS de deuren van het huis uwer zielen! Zegt tot Hem: komt in! Gij gezegende des Heeren! zijt welkom! gezegend zijt Gij, die komt in den Naam des Heeren! Brengt Hem in de binnenkameren van uw hart, en zoekt zoo hoe langer hoe naauwer met Hem vereenigd te worden! Maar ontving de huiswaard te Jeruzalem den Heiland niet in zijn huis, voor dat hij eerst alles daartoe had klaar gemaakt, en de opperzale voor Hem had gespreid en vervaardigd; liet hij zijn huis alvorens volgens

de wet, geheel zuiveren en reinigen, zendende zijnen knecht, om water daartoe te halen, o! dat moet gij al wederom, even zoo in het geestelijke navolgen! Zoo lang het huis uwer zielen nog zoo zondig, vuil en onrein is, gelijk nu, kan zoo een heilig God als de Heere JEZUS is, daar met Zijnen Geest niet in komen wonen en Avondmaal houden. En daarom reinigt toch alvorens de kameren uwer harten van alle morsigheid en vuiligheid der zonde! maakt daar alles van te voren, reeds bijtijds schoon en gereed! Noodigt dan den Heere JEZUS, door krachtige ziels-gebeden! roept dan tot Hem: ziet daar! dierbare Heiland! daar is mijn hart! dat heb ik door uwe genade, als eene kostelijke zaal voor U gereed gemaakt. Ik heb het voor U geheel verwijd en ruim gemaakt, door alle zonden en aardschgezindheid daar buiten te zetten. Wel, kom dan in Heere JEZUS! maak uwe woning in dit mijn hart! houd en gebruik het als Uw eigendom! Maak gij zelve het, hoe langer hoe meer tot eene opper-zaal, die van de lage aarde verheven, zich steeds naar boven uitstrekt, en al hooger en hooger naar den hemel opklimt. Eindelijk gehoorzaamt met de twee uitgezonden discipelen altijd de bevelen van den Heere JEZUS. Gaat dagelijks naar Hem toe om Hem te vragen, wat er van Zijne begeerte is; wat Hem belieft, wat gij doen of laten zult! Onderzoekt daartoe Zijn heilig woord, om daar uit Zijne bevelen te leeren kennen. Geeft u zelven zoo bij tijds, geheel aan den Heere JEZUS en Zijne dienst over! dan zult gij uwe kostelijke zielen behouden, en eens te Zijner tijd, worden opgenomen in die opperzaal hier boven, om daar met JEZUS en al de heiligen eeuwig Avondmaal te houden, en aan den bruilofts-maaltijd van het Lam aan te zitten. Amen.

V. PREDIKATIE.

OVER JEZUS LAATSTE PASCHA; HET ONTDEKKEN VAN DEN VERRADER JUDAS, EN DE INSTELLING VAN HET H. NACHTMAAL.

MATTHEUS XXVI: 20—29.

En als het avond geworden was, zat Hij aan met de twaalve. En toen zij aten, zeide Hij: voorwaar! Ik zegge u, dat een van u Mij zal verraden. En zij zeer bedroefd geworden zijnde, begon een iegelijk van hen tot Hem te zeggen: ben ik het Heere? En Hij antwoordende zeide: die de hand met Mij in den schotel indoopt, die zal Mij verraden. De Zoon des menschen gaat wel henen, gelijk van Hem geschreven is; maar wee dien mensche, door welken de Zoon des menschen verraden wordt! het ware hem goed, zoo die mensch niet geboren hadde geweest. En Judas, die Hem verried, antwoordde en zeide: ben ik het Rabbi? Hij zeide tot hem: gij hebt het gezegd. En als zij aten, nam JEZUS het brood, en gezegend hebbende brak Hij het, en gaf het den discipelen en zeide: neemt! eet! dit is Mijn ligchaam. En Hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende, gaf hun dien, seggende: drinkt allen daaruit! Want dat is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden. En Ik segge U, dat Ik van nu aan niet zal drinken van deze vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, wanneer Ik met u dezelve nieuw zal drinken in het Koningrijk mijns Vaders.

Het is eene zeer beroemde en merkwaardige geschiedenis, die wij lezen Gen. XXI: 8. Daar verhaalt Mozes van den grooten Aarts-vader Abraham, dat hij op den dag, wanneer zijn zoon Izaäk gespeend wierd, dat is, van zijns moeders borst wierd afgenomen, om niet langer als een kind gezogen te worden, hij een groote en plegtige maal-

tijd, naar de gewoonte dier tijden, liet aanrigten; op welke, onder de andere genoodigde gasten, ook Ismaël was, Abrahams oudste zoon, verwekt bij zijne dienstmaagd Hagar, die zich onderwond, met zijnen jongeren broeder Izaäk schamper te spotten; hetgene van Sara, Izaäks moeder gezien zijnde, bragt deze bij haren man Abraham zoo veel te weeg, dat hij Ismaël, te gelijk met Hagar zijne moeder uit zijn huis verstiet en van zich verdreef. Ik weet wel Aandachtigen! dat de Joden omtrent dezen speenings-maaltijd van Izaäk, vele zeer ongerijmde beuzelingen hebben verzonnen, en het alles maar voor een onnoozel kinderspel uitkrijten; doch van geheel andere gedachten was de heilige Paulus, die Gal. IV: 22 ons leert, dat onder deze bloote geschiedenis, vele groote Gods-geheimen verborgen lagen, dat door Izaäk, den zoon van Sara, het nieuwe en vrije, en door Ismaël den zoon van Hagar, het onde en dienstbare Testament of Verbond wierd afgebeeld. Maar in deze geheimen of verborgenheden, willen wij ons thans niet inlaten; wij halen deze geschiedenis van den maaltijd van Izaäks speening, met hetgene daarop gebeurde slechts alleen aan, om dat dezelve zeer gepast kan dienen tot eene levendige schilderij en afbeeldsel van den laatsten Paasch-maaltijd, dien de Heere JEZUS den laatsten dag voor Zijnen dood hield met Zijne twaalf Apostelen, hier te Jeruzalem; want, wierd deze maaltijd van Abraham aangerigt ter gelegenheid, dat zijn zoon Izaäk nu van zijns moeders borst gespeend wierd, deze laatste maaltijd van onzen Heiland, hier te Jeruzalem, wierd ook van Hem aangerigt en ingesteld bij gelegenheid, dat Hij nu ook, in korte uren, door den dood van dit aardsche leven stond gespeend te worden, en van de stervelingen Zijn afscheid te nemen. Was op Izaäks speenings-maaltijd, onder de aanzittende gasten, een booze Ismaël die met Izaäk den spot dreef, onder de genoodigde gasten, die op dezen laatsten maaltijd van den Heiland, den waren en tegenbeeldigen Izaäk, aanzaten, was ook een boosaardige Ismaël, een snoode en ontaarde Judas, die

niet alleen met den Heere Jezus den spot dreef; maar die zelfs tegen Hem het allervuilste verraad gesmeed had, en met Zijne doodvijanden, der Joden Oversten, een heilloos verdrag had aangegaan, om Hem bij de eerste gelegenheid, voor een bloedloon van 30 zilverlingen in hunne handen over te leveren. Eindelijk wierd deze spotachtige en vuilaardige Ismaël door Sara ontdekt, en daarop met Hagar zijne moeder uit Abrahams huis verdreven; iets dergelijks wedervoer ook aan onzen snooden en boosaardigen Judas. Het was op dit laatste Avondmaal te Jeruzalem, op het welk de Heiland dezen heilloozen verrader ook ontdekte, en den vuilen gruwel dien hij in zijn hart smeedde, openlijk voor het gezelschap ten toon stelde, hem aanwijzende als den genen die Hem eerlang op eene snoode wijze stond te verraden en in handen van Zijne vijanden over te leveren. Die van het een en ander nader wil onderrigt zijn, die leze maar de woorden die wij uwen aandacht zoo even voor onzen tekst hebben voorgelezen. Het is de Evangelist Mattheus, dien wij heden weder hebben willen volgen, wiens verhaal aldus luidt: *en als het avond geworden was*, enz.

De laatste reize vertoonden wij uwen aandacht, hoe de Heiland op den Donderdag morgen, zoo als Hij des Vrijdags daar aan volgende den kruisdood stond te ondergaan, twee van Zijne discipelen, met namen Petrus en Johannes, van Bethaniën naar Jeruzalem zond, om voor Hem aldaar, naar de gewoonte der Joden, het Pascha of den Paaschmaaltijd te gaan bereiden in het huis van een zeker man, dien Hij hun door een teeken aanwees, doch wiens naam geheel onbekend is in de Evangelische geschiedenissen; en hoe de discipelen dien gegeven last ook getrouwelijk uitvoerden, bereidende voor den Heiland en Zijn gezelschap den Paasch-maaltijd, in een' zekere opper- of bovenzaal van dat huis, hetwelk hun door den Heiland was aangewezen. Daarop laat Matthens te gelijk met de andere Evangelisten Markus en Lukas, nu aanstonds volgen, hoe de Heere Jezus met Zijne twaalf Apostelen, dien zelfden

Donderdag, des avonds, nu ook hier te Jeruzalem kwam, en aldaar in de gereed gemaakte en bereide opperzaal, het Pascha, naar der Joden gewoonte, met de Zijnen hield; en tevens wat daar over den maaltijd gebeurde; hoe Hij namelijk den verrader Judas ontdekte en aan de anderen openbaarde; en hoe Hij tot een besluit, Zijn laatste Nacht- of Avondmaal instelde. Wel aan, mijne Vrienden! met de overweging dezer merkwaardige geschiedenis zullen wij dit morgen-uur doorbrengen. Wij zullen den Heere JEZUS met Zijne twaalf Apostelen, Zijn' laatsten maaltijd hier te Jeruzalem zien houden; Hem den snooden booswicht, van wien Hij nu in korte uren stond verraden te worden zien ontdekken; en Hem eindelijk het Sacrament des Heiligen Avondmaals zien instellen. Die tot dit alles ooren heeft, die hoore! Amen.

In de te verhandelen stoffe zijn drie hoofdzaken ter onzer naauwkeurige beschouwing. (1) Hoe de Heiland hier te Jeruzalem, met Zijne twaalf Apostelen, het Pascha tegen den avond at, vs. 20. (2) Hoe Hij, over den maaltijd zittende, den verrader Judas ondekt vs. 21—25. (3) Hoe Hij tot een besluit, zijn laatste Nacht- of Avondmaal instelde vs. 26—29.

Aanbelangende het eerste, dat wordt ons van Matthéus aldus opgegeven: *en als het avond* enz. De Evangelist knoopt dit zijn verhaal aan het vorige vast, door het koppel-woordje *en*. In de drie voorgaande verzen heeft Hij aangeteekend, hoe de Heiland twee van Zijne discipelen naar de stad zond, om voor Hem en Zijn gezelschap in zeker huis, den Paasch-maaltijd te gaan bereiden; en hoe de discipelen zulks ook, volgens Zijn bevel uitvoerden. Daarop volgt dan nu aanstonds de beschrijving van dien maaltijd zelve, op wat wijze die namelijk van den Heiland met Zijne discipelen hier te Jeruzalem gehouden wierd. *En als het avond geworden was*, schrijft Matthéus, *zat Hij aan* enz. *Als het avond geworden was*, dat is, wanneer het nu reeds laat op den avond was, op dien Donderdag, die de eerste dag der ongezuurde of

ongehevelde brooden was, als de zon nu reeds was ondergegaan en de nacht reeds op handen was, waarschijnlijk te negen uren of daar omtrent naar onze rekening; wat was het toen? Toen, verhaalt de Evangelist, *zat de Heiland aan met de twaalve.* Te voren hebben wij u reeds gezegd, Aandachtigen! dat de Heere JEZUS naar alle waarschijnlijkheid, nog op Donderdag morgen, toen hij Zijne twee discipelen om den maaltijd te bereiden naar Jeruzalem zond, hier te Bethaniën was, daar Hij zich nu reeds, voornamelijk des nachts, eenige dagen had opgehouden; nu is het niet anders te denken, of Hij zal dezen geheelen Donderdag over, terwijl Zijne twee discipelen voor Hem te Jeruzalem het Pascha bereidden, hier te Bethaniën zijn overgebleven; want, wegens de krachtige nazoeking, die de Joodsche Overpriesters in de stad thans meer dan ooit, naar Zijn' persoon deden, heeft Hij zich dezen laatsten dag van Zijne vrijheid, zekerlijk zeer stil en afgezonderd in huis moeten houden; maar toen de zon nu begon onder te gaan en de avond te vallen, en het nu tijd wierd, het Pascha te Jeruzalem te gaan eten, zal de Heiland nu, buiten twijfel, tegen den avond van Bethaniën naar de stad gegaan zijn, zoo dat het al eenigzins donker zal geweest zijn, wanneer Hij daar kwam. Daar nu met zijn gezelschap gekomen zijnde, ging Hij ten eerste naar het huis toe, alwaar de twee uitgezonden discipelen, in de opper-zaal, voor Hem den Paasch-maaltijd bereid hadden; en daar nu was het, volgens Mattheus, dat de Heiland, *als het nu avond geworden was, aanzat* enz. Gij dient te weten, Toehoorders! dat de Joden het Paasch-lam gemeenlijk niet voor den laten avond, of tegen den nacht aten; want dat kunt gij ligt begrijpen; het lam moest, volgens de wet, eerst geslagt worden *tusschen de twee avonden;* dat is, volgens onze rekening, tusschen 3 en 5 uren op den namiddag. Nu kunt wel opmaken, dat, eer dat lam ter degen gezuiverd, gewasschen en aan het vuur gaar gebraden was, dat het zekerlijk ten minste wel *acht, negen* of *tien* uren

in den avondstond moet geweest zijn, eer dat kon worden gegeten. Trouwens, dat was ook de regte tijd, op welken het Pascha moest gegeten worden: want zoo belastte de wet Exod. XII: 8, *en zij zullen dat vleesch eten in dien zelfden nacht*; dat is, in den voor-nacht of laten avondstond van dien dag, op welken het Paasch-lam op den namiddag geslagt was; want de Joden mogten dit tot den na-nacht niet uitstellen, om dat God gezegd had Exod. XI: 4, *omtrent midder-nacht zal Ik uitgaan, door Egypten*, als wanneer de kinderen van Israël het Pascha reeds moesten gegeten hebben. Dus dan, de late avondstond of voor-nacht was de regte tijd om het Pascha te eten. Nu heeft de Zaligmaker, gelijk Hij toch Zijn geheele leven zich als een getrouw dienstknecht van Mozes wet gedragen had, zoo als wij laatst zagen, zich ook wederom, zelfs op het einde van Zijn leven, naauwkeurig aan die wet willen houden; en daarom at Hij het Pascha met Zijne discipelen nu ook op denzelfden tijd, wanneer al de Joden volgens de wet, hun Pascha aten; namelijk: in den laten avondstond of voor-nacht; als toen *zat Hij*, volgens onzen Evangelist, *aan met de twaalve*. Onze Duitsche Taalmannen, zetten het Grieksche woord hier wederom over door *aanzitten*, om dat het onder ons de gewoonte is, dat men aan tafel zittende eet; doch te voren, wanneer wij uwen aandacht dien maaltijd vertoonden, dien de Heiland te Bethaniën hield, ten huize van zekeren Simon den melaatsche, hebben wij u reeds gezegd, dat het Grieksche woord eigenlijk geen *aanzitten*, maar *aanleggen* beteekent; en dat de Joden te dezer tijd van de Grieken, Romeinen en andere volken, die wellustige gewoonte hadden overgenomen, van op vierkante beddekens, aan tafel liggende te eten. Nu deed de Heiland hier ook weder zoo, Hij lag aan tafel met Zijn gezelschap. Doch mij dunkt, iemand werpt mij hier tegen, hoe dit gedrag van den Heiland overeenkwam met de eerste instellings-wet van het Pascha, door welke God aan de kinderen van Israël belastte, dat zij het Pascha etende,

hunne lendenen zouden hebben opgeschort, houdende staven in de hand, schoenen aan de voeten, en dat met haast. Exod. XII: 11; waaruit immers schijnt te volgen, dat zij toenmaals in Egypten het Pascha staande hebben gegeten, gelijk dan Philo de Jood zulks uitdrukkelijk bevestigt, dat de kinderen van Israel, het Pascha in Egypten etende, *op hunne voeten stonden.* Doch hierop antwoorden wij, dat het wel niet geheel zeker is, dat de kinderen van Israël het Pascha staande gegeten hebben; en dat er ook geene wet is, die hun zulks uitdrukkelijk gebiedt; want in die toerusting, met opgeschorte lendenen, staven in de hand en schoenen aan de voeten, hebben zij nogtans het Pascha wel zittende kunnen eten: maar schoon het alzoo was, dat het eerste Pascha in Egyptenland, staande is gegeten geworden van de kinderen Israëls, zoo volgt daar nogtans geenszins uit, dat zulks in volgende tijden zoo heeft moeten worden nagevolgd; want daar zijn meer omstandigheden, omtrent het eten van het eerste Pascha in Egyptenland geweest, die naderhand, als niet tot het wezen van het Pascha dienende, niet zijn waargenomen. Althans, reeds van oude tijden af, waren de Joden gewoon het Pascha liggende te eten, om daarmede aan te duiden de gulle vrijheid, die zij te dezer tijd genoten, als zijnde uit de zware dienstbaarheid van Egijpten nu verlost; en die gewoonte der Joden heeft de Heere JEZUS nu ook gevolgd, en dus *lag Hij* dan, tegen den avond *aan*, en dat wel naar het schrijven van Mattheus, *met de twaalve;* dat is, met Zijne twaalf Apostelen, die, zoo als wij voor dezen reeds gezien hebben, gemeenlijk maar eenvoudig de *twaalve* genaamd worden, omdat zij net twaalf in getal waren, de verrader Judas daar onder gerekend. Gij moet weten Aandachtigen! tot het Paasch-lam te eten, moesten op zijn minst tien, en op zijn meest twintig personen zijn, die te zamen aan een lam zaten en dat geheel moesten opëten, zonder dat er iets van overig bleef. Hierom had God belast, dat men zou slagten een lam voor een huis of huisgezin; en bij aldien een huisgezin te klein van personen was om een

lam geheel op te eten, dat men dan te zamen doen zou met zijne naburen, die allernaast woonden; en dat men nette rekening zou maken naar het lam, en naar dat een ieder, veel of weinig eten kon, Exod. XII: 3, 4. Hiertoe maakten de Joden dan gezelschap met malkanderen, met zoo of zoo velen als zij uitrekenen konden, dat zij bekwamelijk te zamen een lam opmogten; doch, zoo als wij gezegd hebben, daar mogten er niet beneden de tien en niet boven de twintig zijn tot een lam. Nu was de Heiland hier met Zijne twaalf Apostelen, zoo dat er in het geheel dertien personen bijeen waren om het Paaschlam te eten. Sommigen dunkt het waarschijnlijk; dat behalve CHRISTUS en Zijne twaalf Apostelen, hier ook den meester van den huize met zijne familie zal aangelegen hebben, als wanneer zij te zamen wel twintig menschen zouden hebben uitgemaakt; doch dat is maar eene loutere gissing, zonder eenige de minste zekerheid. Dus dan, de Heiland lag hier aan met de twaalve, etende met malkanderen het Pascha op dien zelfden tijd, dat zulks geheel Jeruzalem door van de Joden gegeten wierd.

Zoo nu te zamen het Pascha etende, wat gebeurt er? Matthéus schrijft, *en toen zij aten* enz. Doch hier moeten wij wederom de andere Evangelisten inzien; Markus schrijft genoegzaam hetzelfde als Matthéus; maar Lukas verhaalt hier iets tusschen beide, dat de twee anderen niet hebben aangeteekend; hij schrijft Kap. XXII, vs. 14, 15, dat JEZUS nu dus met Zijne twaalf Apostelen aanzittende of aanliggende om het Pascha te eten, tot hen zeide: *Ik heb grootelijks begeerd* enz. De Heiland had te voren meermalen met Zijne discipelen het Pascha gegeten; doch hoe dikwijls is in verschil, onder de geleerde Chronologisten of tijdrekenaars; maar wat daarvan zij, JEZUS betuigt hier voor Zijne Apostelen, dat Hij begeerd had dit laatste Pascha eer Hij ging lijden, met hen nog te eten. *Ik heb* zulks *grootelijks begeerd* zegt Hij; dat is, Ik heb krachtig gewenscht en begeerd, mijne geliefde Apostelen! alvorens Ik ging lijden en sterven, nog eerst voor mijnen

dood te zamen met u dit laatste Pascha te eten; ik heb dat niet kunnen laten; ik moest nog eerst eens den Paaschmaaltijd met u te zamen houden; ik had daartoe eene ongemeene en zeer groote begeerte; ik kan het u niet uitdrukken, mijne kinderkens! hoe zeer ik begeerig was zulks, eer ik lijde, nog eens te doen: *Ik heb grootelijks begeerd* enz. Maar wat mag toch de reden geweest zijn, waarom de Heiland eene zoo krachtige en sterke begeerte gehad had, om dit Pascha nog eer Hij ging lijden en sterven met Zijne discipelen te eten? Wij behoeven daar niet veel in het onzekere naar te gissen Toehoorders! hoort het uit Zijnen gezegenden mond zelve. *Ik heb grootelijks begeerd*, zegt Hij: *dit Pascha met u te eten, want Ik zeg u, dat Ik niet meer daarvan eten zal, tot dat het vervuld zal zijn in het Koninkrijk Gods.* De zin dezer woorden zullen wij u maar kortelijk openleggen. Gelijk de geheele Godsdienst der Joden niet anders was dan eene schaduwe van toekomende goederen, die in den Heere JEZUS als het ware ligchaam, moest vervuld worden; zoo was het ook met het Pascha; dat was een voorbeeld van Zijnen dood en sterven, gelijk het Paulus zoo duidelijk verklaart 1 Cor. 5 vs. 7, alwaar hij schrijft: *ons Pascha is voor ons geslagt, namelijk* CHRISTUS. Nu moest dat schaduwachtige Pascha eerlang vervuld worden, *in het Koningrijk van God;* of gelijk het anders genaamd wordt: *het koningrijk der hemelen;* dat is, dit Pascha stond nu, in het kort vervuld en bewaarheid te worden in 's Heilands lijden en sterven; door Zijnen dood zou Hij dit Zijn Koningrijk der hemelen oprigten; want zoo gaauw Hij door lijden was volmaakt geworden, zou de Vader Hem aanstonds het beloofde erfdeel in handen geven, en Hem zalven tot Koning over Zion den berg zijner heiligheid, en alsdan zou het schaduwachtige Pascha in dat koningrijk, dat JEZUS dus door Zijnen dood had opgerigt, Zijne vervulling krijgen, en voor altijd worden vernietigd en afgeschaft. *Tot dat* het Pascha nu zoo in het Koningrijk van God zou vervuld zijn, betuigt de Heiland

hier, dat Hij *daarvan niet meer zou eten*; waarmede Hij dan eigenlijk wil te kennen geven, dat Hij daar na dezen, nooit meer van zou eten; want *tot dat*, beteekent hier zoo veel als: *nimmermeer*; gelijk zoo van Michal, Sauls dochter getuigd wordt, *zij had geen kind tot den dag haars doods*, 2 Sam. VI: 23; dat is, zij had na dezen nimmer meer kinderen. Zoo hier ook; de Heiland zou na dezen van het Pascha niet meer eten, *tot dat het* enz. dat is, Hij zou daar voortaan nooit meer van eten, dewijl het in Zijnen dood en aanstaanden Koningrijk stond vervuld, en voor altijd afgeschaft en vernietigd te worden. En dus wil de Heere JEZUS hier dan, met deze woorden, eigenlijk zoo veel zeggen als, dat Hij daarom ten uitersten begeerig geweest was dit Pascha, nog eer Hij ging lijden, met Zijne discipelen te eten, dewijl het thans de allerlaatste maal zou wezen, doordien het Pascha nu eerlang in Zijnen dood en sterven, stond vervuld en voor eeuwig afgeschaft te worden. Ziet! daarom was Hij nu zoo grootelijks begeerig, dat Pascha voor het laatst nog eenmaal met Zijne discipelen hier te Jeruzalem te eten. Wat gebeurde er nu al verder? terwijl zij dus over den Paasch-maaltijd zaten, en bezig waren van het Paaschlam te eten, waarschijnlijk na eenige tusschenpoozingen, begint de Heere JEZUS weder een ander gesprek, *Hij zeide*, zegt Mattheus, *toen zij aten, voorwaar! Ik zeg u, dat een van u Mij zal verraden*. De Heiland had des avonds te voren te Bethanië, met zijne discipelen over den maaltijd zittende, volgens Joh. 13 vs. 21 enz., reeds eenigzins de ontdekking gedaan, dat Hij van een Zijner Apostelen, zijnde Judas, zou worden verraden en overgeleverd; maar dewijl al de discipelen dit toenmaals nog niet regt begrepen hadden, zoo herhaalt de Heiland hier dat zelfde nu nogmaals op den Paasch-maaltijd, en openbaart klaarlijk aan het geheele gezelschap, wie van hen de booswicht was, die Hem zou verraden. Doch als wij de Evangelisten hieromtrent onderling met malkanderen vergelijken, dan schijnen zij eenigzins van den anderen, in hun verhaal te ver-

schillen. — Mattheus en Markus plaatsen deze ontdekking van den verrader Judas, voor de instelling van het H. Avondmaal; doch Lukas plaatst die, na de instelling van het Avondmaal; zoo dat hier dan eenige zwarigheid schijnt over te blijven, wat van beide de Heiland hier eerst gedaan heeft: of Hij eerst den verrader Judas ontdekte, en toen Zijn Avondmaal instelde, dan of Hij dit laatste eerst gedaan heeft. Doch hoe veel ophef sommigen ook van dit schijnverschil maken, zoo heeft het toch waarlijk weinig om het lijf; want uit Mattheus en Markus blijkt klaar, dat JEZUS eerst den verrader van Zijn' persoon ontdekte; want zij schrijven duidelijk, dat zulks van Hem geschiedde, *terwijl zij aten;* dat is, terwijl zij bezig waren met het Paaschlam te eten. Dus hebben Mattheus en Markus hier dan de dingen verhaald volgens hunne nette orde, op welke zij gebeurd zijn; maar Lukas heeft meer op de gebeurde zaken, dan op de orde gelet, en daar van daan komt het, dat hij eerst verhaalt het gene laatst, en laatst het gene eerst gebeurd is. — Wij zullen dan onzen Evangelist volgen. De Heere JEZUS nu, zoo over tafel zittende met Zijne discipelen, en nu bezig zijnde met het eten van het paaschlam, begon onder het eten aldus te spreken: *voorwaar zeg Ik u* enz. Niets was er gemeener in 's Heilands mond, dan het woord *amen* of *voorwaar*, waarmede Hij doorgaans Zijne redenen bevestigde. Dat gebruikte Hij nu ook weder, zeggende tot Zijne discipelen: *voorwaar zeg Ik u!* als wilde Hij zeggen: voorzeker, gewis, het gene Ik u heden voorzeg, hoe wonderlijk het ook schijnt, zal nogtans vast gebeuren. Ik zeg u, dat *een van u Mij zal verraden.* Markus geeft ons 's Heilands woorden, nog nadrukkelijker op, schrijvende, dat Hij zeide: *een van u, die met Mij eten zal* enz., of volgens Lukas: *de hand des genen, die Mij verraad, is met Mij aan tafel.* De Heiland wil niet anders zeggen, als dat een van die twaalf Apostelen, die nu hier met Hem aan tafel het Paasch-lam lagen te eten, Hem in het kort, op eene schelmachtige wijze zou verraden, en in handen van de Joden, Zijne

dood-vijanden, overleveren. Het is van een' bijzonderen nadruk, dat de Heere JEZUS er bij voegt, volgens Markus: een van U, *die met Mij eet*, of volgens Lukas, *die met Mij aan de tafel zit*; want daarmede wil Hij aanduiden, de grootheid van dit ongehoorde schelmstuk en verraderij, als hetgene Hem zou aangedaan worden van zulk eenen, die nu nog, als ware hij zijn allergemeenste boezemvriend, met Hem en Zijn gezelschap, aan eene en dezelfde tafel at en dronk; want, dat wierd bij de ouden altijd gerekend voor den allersterksten band van gemeenzaamheid en vriendschap; dus dan, *een van u, die met* enz. Denkt eens, mijne Vrienden! hoe bijster vreemd moet zulk eene taal in de ooren der vrome Apostelen geklonken hebben! uit JEZUS mond zelve te hooren, dat er een was onder hen, zoo overgegeven en uitermaten goddeloos, dat hij zich niet ontzien zou, zijnen eigen Heer en Meester, met wien hij nu nog gemeenzaam at en dronk, aan Zijne vijanden te verraden. Dit maakte een' krachtigen indruk en ontroering in hunne zielen. Matthéus schrijft, dat zij *zeer bedroefd werden*. Zij wierden bitter over dit zeggen van den Heiland verlegen; hunne harten wierden daarover met zeer groote droefheid en angst vervuld; een ieder dacht bij zich zelven: zou ik ook wel dat rampzalig werktuig zijn? Zou de Heer hier ook het oog op mij hebben? mijn God! wat komt mij over? zou ik nog daartoe komen, van mijnen dierbaren Heer en Zaligmaker te verraden? Ziet! zoo wierden onze vrome Apostelen, hier te zamen, grootelijks bedroefd en ontroerd, meenende een ieder, dat JEZUS dit van hem zeide. Daar kwam eene algemeene ontsteltenis over tafel; de etenslust wierd eensklaps gestoord; zij wierden onder malkanderen bleek van ontsteltenis; een ieder trok zich dit zeggen van den Heiland aan; en daarom, om uit die bedroefde onzekerheid en twijfeling te geraken, zoo gaan hier der Apostelen monden al gelijkerhand open, *een iegelijk van hen* schrijft Matthéus *begon te zeggen: ben ik het Heere?* Markus verhaalt, dat *de een na den ander*, den Heiland *vraagde:*

ben ik het Heere? Allen te zamen dan, de een na den anderen, vraagden onze bedroefde en ontstelde Apostelen hier den Heiland: *ben ik het Heere?* als wilde een ieder zeggen: Heer! wij hooren daar met de uiterste verbaasdheid uit Uwen mond, dat er een onder ons is, die U verraden zal. Wel! zeg mij toch, wie die een is! ik hoop immers niet, dat ik het ben, die zoo eene afgrijselijke gruweldaad aan U zou kunnen bedrijven; zeg mij toch, dat bid ik U! ben ik het ook Heer? Ziet! deze angstige en verlegene vraag, deed hier de een voor, de ander na, van de vrome Apostelen, om daardoor te betuigen, dat zij hun gemoed van zulk een snood schelmstuk, volkomen vrij kenden, en zich geen het minste kwaad tegen hunnen dierbaren Meester bewust waren. Let wel, Toehoorders! de Apostelen verschoonen hier zich zelven niet, met rond uit te ontkennen, dat zij hunnen Heer nimmermeer zouden verraden; neen, zij wisten niet tot wat kwaad zij nog zouden kunnen vervallen; en daarom, eensdeels twijfelende aan zich zelven, anderdeels van de opregtheid van hun gemoed overtuigd zijnde, vragen zij hier nu den Heiland, dien zij toch voor een alwetend God hielden, een voor een, met hun elven: *ben ik het Heer?* De Heere JEZUS nu, Zijne Apostelen dus bitter bedroefd en verlegen ziende, wat doet Hij? Mattheus schrijft: *en Hij antwoordende zeide* enz. Hij gaf hun, in hunne droefheid en verlegenheid aanstonds een troostelijk antwoord, waaraan zij weten konden, wie van hen de heillooze verrader zijn zou, zeggende: *die de handen* enz. Den regten zin en meening dezer woorden, zullen wij u kortelijk doen begrijpen. Volgens de Wet moest het Paasch-lam gegeten worden met bittere sauzen, uit verscheidene kruiden gemaakt. Nu hadden de Joden op den Paasch-maaltijd, verscheidene schotels met zoodanige bittere saus, in welken zij dan telkens het vleesch met de hand indoopten en het alzoo aten; met twee, drie of vieren, doopten zij in eenen schotel. Als JEZUS nu zegt, *die de hand* enz., dan wil Hij daarmede te kennen geven, dat die van de twaalf Apos-

telen, die thans op dit oogenblik met Hem in denzelfden schotel met de hand doopte, de verrader zijn zou. Daaruit konden de Apostelen den verrader nu aanstonds kennen; want terwijl de andere elf van verslagenheid en droefheid, als niet verder kunnende eten, de handen uit den saus-schotel hielden, zal Judas, die toch een onbeschaamd hoeren-voorhoofd had, integendeel maar met eten voortgegaan zijn, en daarom op dit oogenblik, met den Heiland in denzelfden schotel ingedoopt hebben, waaruit de elf andere Apostelen, dan nu ten eersten zien konden, dat hij het was, die den Zaligmaker zou verraden. Ziet, Toehoorders, zoo begrijpt een ieder dan nu klaarlijk den zin van deze woorden des Heilands. Doch hier hield Hij nu nog niet op; neen, nadat Hij den verrader dus openlijk door dit teeken had aangewezen, en zoo goed als bij zijnen naam genoemd had, gaat Hij nu vervolgens Zijnen ongelukkigen en rampzaligen staat dus verder aantoonen, zeggende: *de Zoon des menschen* enz. Dat de Heiland gemeenlijk dezen naam, van *Zoon des menschen* draagt, hebben wij in de verhandeling van eene der voorgaande stoffen reeds gezien. Dien naam geeft Hij zich zelven hier nu weder, zeggende: *de Zoon des menschen gaat wel henen* enz.; met welke woorden Hij alleen dit wil te kennen geven: dat Hij wel zou moeten henen gaan uit dit leven, en sterven; dat Hij het smartelijk Borg-lijden wel zou moeten ondergaan, volgens het gene al de Profeten reeds van Hem voorzegd, en in de aloude tijden geschreven hadden: want toch *Zijn Geest, die in de profeten was had beduid en te voren betuigd, het lijden dat op Hem komen zou*, volgens 1 Petr. I: 11; dat moet dan wel zoo zijn, wil de Heiland zeggen; de Zoon des menschen moet wel henen gaan, lijden en sterven; want daaromtrent stond toch niet anders te gebeuren, dan het gene door Gods hand en raad bepaald was, dat geschieden zou; maar evenwel, dat zou dengenen niets kunnen baten, door wiens toedoen den Heiland dit lijden zou worden verwekt en aangedaan; want, hoort eens! hoe nadrukkelijk

de Zaligmaker hier van hem spreekt: *maar wee dien mensch!* zegt Hij, *door welken* enz. Hij wil zeggen, ofschoon het dus moet geschieden, dat de Zoon des menschen moet lijden en sterven, dewijl dat van te voren reeds alles zoo besloten en voorzegd is; wee nogtans dien mensch! het is eene zeer gemeene gewoonte, als men iemands ellende, ongeluk en rampzaligheid wil te kennen geven, dat men dan *een wee* over hem uitroept. Zulks had de Heiland meermalen gedaan omtrent de Pharizeën, zeggende gedurig: *wee u! gij Pharizeën* enz. Dat zelfde doet Hij hier nu ook, omtrent Zijnen verrader; Hij dondert een naar wee over hem uit, zeggende: *maar wee dien mensch* enz.; als wilde Hij zeggen: ongelukkig, rampzalig is die man, die het heillooze werktuig zal moeten zijn, om den Zoon des menschen te verraden; wee! wee hem! daar zijn niet dan eeuwige smarten en rampzalige ellenden voor hem te hopen of te wachten; hij is een droevig ongelukkig schepsel, wiens nare staat wel degelijk beklagenswaardig is; *wee dien* enz. — en gaat Hij voort, *het ware hem goed; zoo die mensche niet geboren hadde geweest.* Deze spreekwijs wierd zeer gebruikt van de Hebreën. Om iemands ellendigen en rampzaligen staat uit te drukken, waren zij gewoon van zoo eenen te zeggen, dat hij gelukkiger was geweest, zoo hij nimmer het licht had aanschouwd of geboren was geworden. In dien zin vinden wij van Job aangeteekend, dat hij in het midden van zijne ellenden, den dag van zijne geboorte vervloekte. En waarlijk, grooter rampzaligheid kan er niet bedacht worden, dan als men van iemand moet zeggen, dat het hem beter was nooit geboren te zijn geweest, dat is al wat ellendig of rampzalig heeten mag. Dit getuigt de Heiland hier nogtans van dien mensch, die Hem verraden zoude, zeggende: dat het hem goed geweest was enz. En waarlijk! dat was ook zoo. Was die verrader nooit geboren geworden; had hij zijner moeders borsten nimmer gezogen, noch het blijde levenslicht aanschouwd; was hij eeuwig van deze wereld afgebleven,

het ware voor hem zekerlijk zeer goed, ja oneindig beter geweest, dan zou hij nimmer in zoo eenen rampzaligen en ellendigen staat gekomen, noch tot zoo een droevig oordeel zijn opgeschreven geweest. Met regt dan, *maar wee dien* enz. Wat dunkt u mijne Vrienden! moest Judas, zulke taal uit 's Heilands mond, met zoo veel nadruk en bewegelijkheid aanhoorende, niet in zijne tranen geheel versmelten? Moest hem ieder woord niet als een donderslag op de ziele vallen, en hem het hart, gelijk als met scherpe priemen, gansch doorboren? Moest hij van angst en vreeze niet sidderen en beven? voorzeker ja! was er maar een klein vonkje van aandoening en gevoel bij hem geweest, hij had met de andere elf Apostelen mede grootelijks moeten verslagen, ontsteld en bedroefd zijn geworden. Maar ziet eens! dat bid. ik u! hoe ver is er het van daan! In plaats van dat, heeft hij nog de onbegrijpelijke stoutheid, van den Heiland met een geveinsd gelaat te durven afvragen: *ben ik het Rabbi?* want schrijft onze Evangelist, *en Judas die Hem verried*, dat is, die Hem zou verraden en daartoe reeds een verdrag met der Joden Overpriesters gemaakt had, *antwoordde* enz. Tot nog toe had deze heillooze booswicht gezwegen; maar nu zich door 's Heilands redenen geraakt gevoelende, en van Hem aan het teeken van het indoopen in den schotel, aan de andere Apostelen klaarlijk als den verrader ontdekt zijnde, zoo geraakt nu ten laatsten evenwel zijn vuile en onbeschaamde mond los; hij wilde om redenen, voor als nog niet bekend staan voor den man, die dit schelmstuk zou uitvoeren, en daarom, nu dus onverwacht ontdekt zijnde, heeft hij nog de stoutheid van den Heere JEZUS af te vragen: *ben ik het Rabbi?* Hij geeft Hem den gewonen naam van *Rabbi* of *Meester*, Hem vragende, of hij het was, die Hem zou verraden, als wilde hij zeggen: hoe Rabbi! ik denk immers niet, da Gij mij meent; dat Gij zulke verkeerde gedachten van mij zoudt hebben, als of ik zoo bovenmate goddeloos zou zijn, van U te verraden! Ziet! zoo tracht deze snoode booswicht zijn schelmsch

voornemen nog voor den alwetenden Heiland en de andere Apostelen te verbergen, en hun door huichelarij en geveinsdheid te bedriegen. Zoo durft hij nog den spot drijven met den Heere JEZUS, en Hem met eene gemaakte ontroering afvragen; *ben ik het*, daar immers zijn gemoed hem van alles zoo klaar overtuigde. Waarlijk, Christenen! Judas moet een gruwelijk monster van boosheid en onbeschaamdheid geweest zijn! Hoe is het mogelijk, dat hij zijn geweten zoo geheel als met een brandijzer heeft kunnen toeschroeijen. Trouwens, dit is wel te begrijpen; de duivel was, zoo als wij te voren reeds gezien hebben, geheel in hem gevaren. En wat kan een mensch niet al doen, die gansch en al van den duivel bestuurd en geregeerd wordt? Doch, evenwel laat hij zijne vervloekte huichelarij en snoode geveinsdheid zoo veel in het werk stellen, als hij wil; hij zal den Heere JEZUS, die een kenner en proever van harten en nieren was, geenszins kunnen bedriegen of om den tuin leiden. Neen, gansch niet! deze antwoordt hem, volgens Matthens op zijne vraag, *ben ik het*, aanstonds, *gij hebt het gezegd*. Dat is eene gemeene manier van spreken, wel meer gebruikelijk; waarmede de Heiland eigenlijk zoo veel wil zeggen als: ja Judas! gij zijt het, gij zijt die geen, die Mij zal verraden; gij hebt het gezegd! gij zijt dat rampzalig werktuig, enz. Ziet! zoo ontdekte de Heiland dezen verrader dan nu opentlijk voor het geheele gezelschap; zoo dat een ieder van hen nu wederom eenigzins bedaarde van zijne droefheid en ontsteltenis, en nu zeker wist, dat hij het althans niet was, die zoo een gruwelstuk zou moeten bedrijven. Wat er nu verder omtrent dit stuk, tusschen den Heiland en Judas, is voorgevallen Aandachtigen! of hij na deze ontdekking aanstonds uit het gezelschap is weggegaan, dan of hij er, tot aan het einde van den maaltijd toe, nog in gebleven is, weten wij niet, om dat er ons de Evangelisten niets van hebben aangeteekend. In plaats van dit, gaan zij tot iets anders over, en verhalen ons nu verder, op wat wijze de Heiland, tot een besluit

Zijn laatste Nacht- of Avondmaal instelde. Eene stoffe waarlijk! die wel eene bijzondere verhandeling zou vereischen; doch om dat de orde die wij volgen, dezelve hier bijvoegt, zullen wij alles, in plaats van het, gelijk het wel noodig was, in het breede te verklaren, thans maar ter loops inzien. Mattheus schrijft: *en als zij aten*, dat is, als zij nu nog aan tafel lagen, en nog bezig waren met het Paasch-lam te eten, doch wanneer de maaltijd nu reeds naar het einde liep, wat gebeurde er toen? Jezus *nam het brood en* enz., tegen dat de Paasch-maaltijd nu ten einde begon te loopen, en het reeds laat in den avond of voornacht wierd, stelde de Heiland nu eer zij henen gingen, nog alvorens Zijn laatste Nacht- of Avondmaal in, dat voortaan in plaats van het Pascha, dat zoo als wij gezien hebben, nu eerlang met Zijnen dood stond afgeschaft te worden, zou moeten gehouden en gegeten worden, en dat deed Hij, naar het schrijven van Matthens op deze wijze: *Hij nam brood*, namelijk, ongezuurd of ongeheveld brood, het geen hier thans genoeg bij de hand was, dewijl, zoo als wij te voren al mede reeds gezien hebben, het Paasch-lam alleen met ongezuurd brood moest gegeten worden. Zulk brood nu *nam* de Heiland hier ook, namelijk *in Zijne hand*, volgens de gewoonte van de Joodsche huisvaders, die, wanneer zij het brood zouden zegenen, hetzelve alvorens in hunne handen namen om te zien wat zij zegenden. Zoo deed de Heere Jezus hier nu ook; Hij *nam* een stuk van het brood dat op tafel lag, in Zijne hand; en wat deed Hij met dat brood? Mattheus schrijft, dat *Hij het gezegend hebbende, brak*. Het eerste dan, dat de Heiland met dit brood deed was, dat Hij hetzelve *zegende*. Lukas schrijft, dat Hij daarover *dankte*, welke woorden van *zegenen* en *danken*, wij oordeelen, dat voor malkanderen gebruikt worden, en een en hetzelfde beteekenen. Het was eene prijsselijke gewoonte onder de Joden, dat zij geene spijzen gebruikten, zonder alvorens over dezelve den zegen uitgesproken en den Heere gedankt te hebben, gebruikende, volgens hunne

overleveringen, daartoe gemeenlijk deze woorden: *gezegend zijt Gij, Heere! onze God en Koning van de wereld, die het brood uit de aarde voortbrengt.* Welke woorden onze Heiland nu in Zijne zegening of dankzegging gebruikt heeft, vinden wij niet aangeteekend; althans, Hij zegende op eene dergelijke wijze als de Joden het brood, dat Hij in Zijne hand hield, en dat gedaan hebbende schrijft onze Evangelist, *brak Hij het.* Hier moeten wij u zeggen Aandachtigen! dat de brooden der Joden, voornamelijk de ongezuurde brooden, op het Pascha rond en plat waren, even als onze koeken, zoo dat zij zeer gemakkelijk in kleine stukken met de hand konden gebroken worden. Nu nam de Heere JEZUS zulk een brood, en het gezegend hebbende brak Hij het, om daarmede af te beelden, dat Zijn gezegend ligchaam nu ook eerlang zoo door den dood stond verbroken te worden; waar van daan het Sacrament des Avondmaals, dan ook gemeenlijk in der Apostelen schriften, *eene breking des broods* genaamd wordt. Dat brood nu zoo gezegend en gebroken hebbende, verhaalt onze Evangelist verder, dat de Heiland dat *gaf aan Zijne discipelen.* Dat was wederom de gemeene gewoonte der Joden; die het brood brak, legde voor ieder, de een na den anderen, een stuk van hetzelve neder. Zoo deed Jezus hier ook; Hij gaf aan een ieder van Zijne aanliggende Apostelen of discipelen een stuk van dat gebroken brood. Of hier Judas ook onder was, blijft nog in verschil; wij willen ons daar thans niet in steken. De Heiland, den discipelen het gebroken brood gevende, sprak tot hen deze woorden: *neemt* enz. Zij moesten het eerst in hunne handen *nemen;* want de Heere JEZUS legde volgens de Joodsche gewoonte, voor iederen discipel een stuk brood op tafel neder; dat in de hand genomen hebbende, moest een ieder *eten;* doch op dat zij nu weten zouden, wat Hij met dat brood voor had en dat daar wat meer achter stak, zoo voegt er de Heiland bij: *dat is mijn ligchaam.* Wanneer God het Pascha oudtijds onder de kinderen van Israël instelde, beval Hij hun een lam te slagten en te eten, hen onderrigtende,

waarom zij zulks doen moesten; namelijk, om *dat het was des Heeren Pascha.* Zoo deed de Heere JEZUS hier nu ook in de instelling van Zijn laatste Nacht- of Avondmaal; Hij beval Zijnen discipelen het gebroken brood, dat Hij hun gaf, te eten, en onderrigt hen van de reden waarom; dewijl namelijk, dit brood *was Zijn ligchaam,* welke woorden niet anders kunnen of mogen verstaan worden dan op eene Sacramenteele of oneigenlijke wijze, als: dat brood beteekent mijn ligchaam; gelijk onze Hervormde kerk, dat van alle tijden af paalvast, tegen de Roomschgezinden heeft bewezen. Dus dan, de discipelen moesten hier daarom dit brood eten, om dat het hun beteekende en verzegelde 's Heilands ligchaam, dat nu in korte uren voor hen aan het kruis stond gebroken te worden. Wat deed JEZUS nu verder? Hij nam, schrijft Matheus *den drinkbeker* enz. De ouden waren altijd gewoon over den maaltijd uit bekers te drinken, die uit allerhande stoffen gemaakt wierden: uit hout, steen enz. Zoodanige bekers gebruikten de Joden ook op hunne maaltijden; en dus ook op het Pascha; doch van wat stoffe of metaal zij waren, vinden wij nergens aangeteekend. Het zal er ook weinig toe doen of wij weten, wat voor een soort van drinkbeker de Heiland hier gehad heeft; wij moeten maar aanmerken, dat door den drinkbeker hier moet verstaan worden zulk een drinkbeker, die vol wijn geschonken was, en wel met roode wijn, die de Joden gewoon waren op den Paasch-maaltijd te drinken. Zoo eenen vol geschonken beker nu, nam hier de Heere JEZUS ook; en dat deed Hij, volgens hetgeen Paulus schrijft 1 Cor. XI: 25, *na het eten des avondmaals;* dat is, nadat de Paasch-maaltijd nu reeds geëindigd en het lam gegeten was. Om dit wel te begrijpen, moeten wij u zeggen, dat de Joden volgens hetgene wij daarvan in hunne schriften vinden aangeteekend, vier bekers met wijn geschonken, op den Paasch-maaltijd moesten uitdrinken, waarvan zij den laatsten beker dronken, als de maaltijd nu gedaan was, en zij den lofzang zouden zingen; wordende dan

met het drinken van dien laatsten of vierden beker de maaltijd besloten. Na dat hier nu ook reeds drie bekers waren gedronken en de maaltijd stond te eindigen, nam JEZUS om te besluiten, den vierden beker vol wijn geschonken, *en*, schrijft Mattheus *gedankt hebbende gaf hun dien*. Naar der Joden gewoonte zegende of dankte Hij over dien drinkbeker even eens, als Hij over het brood gedaan had; en daarop gaf Hij dien aan Zijne discipelen over, om daaruit te drinken, gelijk het al wederom gebruikelijk was onder de Joden; want als de huisvader den beker genomen, daar over gezegend of gedankt en daaruit gedronken had, gaf hij dien aan het andere gezelschap over, die dan ook allen, een voor een, daaruit dronken; dat deed de Heiland hier nu ook; Hij gaf den vollen beker over aan Zijne discipelen, onder het uitspreken van deze woorden: *drinkt allen daaruit* enz. Hij belastte hun, dat zij allen te zamen, zonder onderscheid, uit dien beker zouden drinken; en openbaart er hun, even als Hij omtrent het brood gedaan had, ook wederom de reden en verborgen zin van, zeggende: *want dat is het bloed* enz. Hij noemt Zijn bloed, *het bloed des Nieuwen Testaments;* omdat het N. Testament of de nieuwe huishouding van het koningrijk der hemelen, die nu aanstaande was, door Zijn bloed nu eerstdaags zou worden opgerigt en bevestigd; want door dat bloed zou het nieuwe verbond eerst gemaakt worden; zoo gauw dat gestort was, zou dat betere verbond of Testament der genade eerst zijne kracht hebben. Ziet! daarom noemt de Heiland Zijn bloed nu *het bloed des N. Testaments;* om dat het Nieuwe Testament of betere verbond der vrijheid, daar op zou gemaakt en daardoor zou bevestigd worden. Van dit Zijn bloed getuigt Hij verder, dat *het voor velen vergoten werd* enz. Dat was het oogmerk en het einde Aandachtigen! waartoe dit dierbare bloed nu eerstdaags stond geplengd en vergoten te worden; om daardoor veler zonden, dat is, de zonden der uitverkorene geloovigen, geheel te verzoenen en weg te nemen; en hun zoo eene

volkomene vergeving en kwijtscheldíng der zonden aan te brengen, hetgene al het schaduwachtige bloed van stieren en bokken, onder de wet geplengd, niet had kunnen doen. Wat was er nu van dat kostelijke bloed van den Heiland, *het bloed des N. Testaments dat voor* enz? Hij getuigt er van tot Zijne discipelen, dat deze drinkbeker, dat is de wijn in den drinkbeker, hetzelve was, zeggende: want *dat*, namelijk de wijn *is mijn bloed* enz. waarmede Hij, even als te voren met het brood, op eene sacramenteele wijze wil te kennen geven, dat deze wijn Zijn bloed verbeeldde en beteekende; en dat de discipelen dien daarom, niet als blooten wijn, maar als een sacrament, een teeken en zegel van zijn bloed moesten drinken. En dat moesten zij nu doen, naar het gene er Lukas bijvoegt, uit 's Heilands mond, *tot Zijne gedachtenis*; want zoo sprak Hij tot Zijne discipelen: *doet dat tot* enz., waarmede Hij dan niet anders wil te kennen geven, dan dat zij zoodanig een Avondmaal voortaan in Zijn afwezen gedurig zouden houden, tot eene gedachtenis van Hem en van Zijnen dood en lijden; dat zij daarbij altijd in het vervolg Zijnen dood zouden verkondigen, tot dat Hij eens ten oordeel komen zou; gelijk het Paulus zoo verklaart 1 Cor. XI: 23. Wat deed de gezegende Zaligmaker nu verder. Nadat Hij dit Zijn laatste Avondmaal dus had ingesteld, om voortaan altijd van Zijne geloovigen, in plaats van het afgeschafte Pascha gehouden te worden, neemt Hij nu, als het ware Zijn laatste afscheid van Zijne discipelen, gebruikende, volgens onzen Evangelist daartoe deze woorden: *en Ik zeg u, dat ik van nu aan niet zal drinken van deze vrucht des wijnstoks tot op dien dag, wanneer ik met u dezelve nieuw zal drinken in het Koningrijk mijns Vaders.* Door *de vrucht des wijnstoks* verstaat Hij den wijn, die meermalen zoo genaamd wordt om dat hij aan den wijnstok wast. Daarvan nu zegt Jezus hier, dat Hij van denzelven, *van nu aan niet meer zal drinken.* Het was nu gedaan met Hem; na dezen zou Hij, als een sterfelijk mensch geen wijn meer proeven; Hij had dien

nu hier op dezen maaltijd, voor het allerlaatst gedronken; Hij zou dien van nu aan niet meer proeven, *tot dat Hij* enz. Met deze woorden voorzegt en belooft de Heere JEZUS, dat Hij nogmaals op aarde met Zijne discipelen wijn zou drinken; maar dan zou Hij in eenen geheel anderen staat dan nu zijn; namelijk, *in het Koningrijk van Zijnen Vader*, dat is, na Zijne opstanding uit den doode, als Hij nu Zijn Koningrijk reeds had opgerigt en uit handen van Zijnen Vader ontvangen; als deze Hem nu, door lijden volmaakt zijnde, zou gezalfd hebben tot Koning over Zion enz.; dan zou Hij nog eens van de vrucht des wijnstoks met Zijne discipelen drinken, alvorens hij deze lage aarde geheel verliet en ten hemel voer; gelijk dit dan bij de uitkomst ook zoo is bewaarheid, want PETRUS getuigt Hand. X: vs. 41, *dat zij met den Heere JEZUS; na dat Hij uit den dooden opgestaan was, nog gegeten en gedronken hebben.* Zoo dan met regt sprak Hij hier: *en ik zeg u* enz.

Ziet daar, mijne Vrienden! zoo vele bijzondere zaken in dit morgenuur afgehandeld. Met ieder stuk slechts aan te roeren is ons de tijd al genoegzaam ontvlogen. Om dan tot een besluit te komen, zoo merkt allen te zamen uit het verhandelde, nog kortelijk deze volgende dingen aan; (1) hoe de Heere JEZUS een alwetend God geweest is, voor wiens alziende oogen alle dingen naakt en geopend waren; want hoezeer de verrader Judas zich hier ook zocht te verbergen, nogtans hebben wij gezien, dat de Heiland hem tot diep in zijn hart doorzag en kende, en hem daarom ook openlijk den hnik afligtte, en voor al de anderen, als den aanstaanden verrader van Zijn geheiligden persoon, ten toon stelde. Waaraan kon Hij zulks weten, anders, als uit Zijne inwonende Godheid, die Hem zulks openbaarde. Daar benevens wist Hij ook, de nabijheid van Zijnen dood en lijden; want Hij voorzegde aan Zijne discipelen, dat Hij van nu af aan van de vrucht des wijnstoks niet meer zou drinken. Ja, Hij voorzegt hier ook Zijne opstanding uit den doode, en dat Hij na dezelve

nogmaals met Zijne discipelen, eer Hij ten hemel voer, wijn zou drinken, gelijk het ook zoo gebeurd is. Allen te zamen, blijkbare en krachtige bewijzen, dat Hij geenszins een bloot mensch alleen geweest is. (2) Merkt hier ook aan 's Heilands zachtmoedigheid, van welke hij hier eene doorslaande proeve geeft, met Zijnen snooden verrader op de zachtste wijze te behandelen, in plaats van hem uit Zijn gezelschap te stooten en met Zijn vreesselijk oordeel geheel te verpletteren, gelijk Hij gemakkelijk had kunnen doen. (3) Nog al meer! aanschouwt hier ook de bereidwilligheid van den Heere JEZUS, om Zijn lijden te ondergaan; niettegenstaande Hij alles dus van te voren zeker wist, heeft Hij nogtans niet het minste daartegen voorzien, noch Zijner vijanden booze voornemens willen verijdelen; maar integendeel, hun de gelegenheid aan de hand gegeven om Hem te doen lijden en sterven. Ten laatste merkt ook nog dit aan, dat hetgene hier gebeurde, wederom te voren zoo van de Profeten was voorzegd en aangewezen; dat de verrader Judas hier, met den Heiland mede aan tafel zat en met Hem at en dronk; dat moest zoo zijn; daarmede wierd vervuld de Godspraak, Psalm XLI: 10, daar de Messias ons, dezen Zijnen verrader dus omschrijft: *zelfs de man mijns vredes, op wien Ik betrouwde, die,* let wel! *mijn brood at, heeft de verzenen tegen mij grootelijks verheven.* Dat JEZUS hier Zijn laatste Avondmaal instelde, en van Zijn bloed zegt: dat het was *het bloed des Nieuwen Testaments, dat* enz., is al wederom in allen deele, met het profetisch woord, overeenstemmende; doch de verloopen tijd belet ons, dat breeder uit te halen; waarom wij dan nu weder uit dit alles besluiten, dat onze Heere JEZUS CHRISTUS de ware Messias, en den zoon van den levenden God geweest is, die in de wereld komen moest.

Ziet daar Toehoorders! hier zullen wij nu de geschiedenis van 's Heilands lijden, voor tegenwoordig, tot op eenen anderen tijd bij laten rusten; en in plaats van gelijk onze gewoonte is, met eene hartelijke toepassing te sluiten,

thans met deze zegenwensch, die wij uit grond van onze zielen over u allen uitboezemen, eindigen: *de God nu des vredes, die den grooten Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments uit den dooden heeft wedergebragt, namelijk, onzen Heer* JEZUS CHRISTUS, *die volmake u in alle goed werk, opdat gij Zijnen wille moogt doen, werkende in u, hetgene voor Hem welbehagelijk is door* JEZUS CHRISTUS, *denwelken zij de heerlijkheid, in alle eeuwigheid!* Amen.

VI. PREDIKATIE.

OVER JEZUS UITGANG NAAR DEN OLIJFBERG, EN DE VOORZEGGING VAN DE ERGERNIS AAN DE DISCIPELEN.

MATTHEUS XXVI: 30—35.

En als zij den lofzang gezongen hadden, gingen zij uit naar den Olijfberg. Toen zeide JEZUS tot hen: gij zult allen aan Mij geërgerd worden in dezen nacht; want daar is geschreven: Ik zal den Herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden. — Maar na dat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galileën. — Doch Petrus antwoordende, zeide tot Hem: al wierden zij ook allen aan U geërgerd, ik zal nimmermeer aan U geërgerd worden. JEZUS zeide tot Hem: voorwaar ik zegge u, dat gij in dezen zelfden nacht, eer de haan gekraaid zal hebben, Mij drie maal zult verloochenen. — Petrus zeide tot Hem: al moest ik ook met U sterven, zoo zal ik U geenszins verloochenen; desgelijks zeiden ook al de discipelen.

Ik heb de pers alleen getreden, en daar was niemand van de volkeren met Mij. Zoo lezen wij Jes. LXIII: 3. Die hier spreekt is geen ander, dan Gods Zoon, de Messias, des uitverkoren zondaars Borg en Heiland. Deze wordt ons hier van Jesaïas ingevoerd, als zijnde in een gesprek en onderhandeling met Zijn volk, de geloovige kerk; en dat, over Zijn nu volbragt Borg-lijden en de heerlijke overwinning, die Hij had behaald over al Zijne vijanden. Hierover ontmoet ons de geloovige kerk, als grootelijks verwonderd en begeerig, om dat van nabij na te sporen en te onderzoeken. Daartoe vraagt zij den Messias met nadruk af, in het voorgaande 2 vers,

waarom Hij namelijk, *rood was aan Zijn gewaad, en waarom Zijne kleederen waren, als een, die de wijnpers had getreden?* Hierop nu vangt de Messias aldus aan Zijne kerk te antwoorden: *Ik heb de pers alleen getreden*, enz. Door het *treden der pers*, verstaat Hij hier op eene figuurlijke of oneigenlijke wijze niet anders, als het volbrengen en ondergaan van Zijn allersmartelijkst en bloedig Borg-lijden: het dragen van Zijns Vaders toorn en vreesselijke verbolgenheid, tegen de zonde ontstoken, en het te onderbrengen van al Zijne helsche vijanden, die met een groot geweld op Hem van alle kanten aanvielen; doch die Hij gezamentlijk onder Zijne voeten had vertreden, gelijk in Kanaän de druiven van de wijngaardeniers in eene pers getreden werden. Maar op wat wijze had Vorst Messias deze pers nu getreden, en dien zwaren arbeid Zijner ziele verrigt? Dit getuigt Hij hier, zeggende, dat Hij zulks *alleen* gedaan had, en dat er *niemand was* enz. Hier mede wil de Messias eigenlijk te kennen geven, dat Hij dit Zijn bloedig Borg-lijden, geheel alleen had gedragen en ondergaan; dat Hij dien fellen en zwaren strijd, geheel alleen had gestreden; dat niemand van de volkeren, dat is, van der menschen kinderen, van de schepselen in den hemel en op aarde, Hem daarin eenigzins had ondersteund of geholpen. Neen, geheel alleen en ontbloot van alle hulp, had Hij dit zwaarwigtige lijden geleden, en dien bloedigen Borg-strijd aangevangen en ten einde toe volvoerd. En waarlijk, die het gewigt van dit Borg-lijden, en dezen strijd van Vorst Messias regt kent Aandachtigen! begrijpt ligtelijk, dat geen schepsel in hemel of op aarde in staat was, den Messias hierin de allerminste hulp of bijstand te kunnen toebrengen of bewijzen; maar dat Zijn arm alleen Hem hier moest heil beschikken; en dat de regterhand Zijner Goddelijke mogendheid Hem alleen moest ondersteunen. Teregt dan roemt de Messias hier, *Ik heb de pers alleen getreden* enz. Niemand uwer moet hier ook denken of zich verbeelden, dat het bij deze bloote Godspraak of

voorzegging gebleven is! Neen! gelijk de Profeet Jesaïas hier van den den Messias in een vooruitgezigt profeteerde, alzoo en niet anders is het ook in der tijd bewaarheid en vervuld geworden in onzen Heer JEZUS CHRISTUS van Nazareth. Wanneer Hij, als des uitverkoren zondaars Borg en Zaligmaker, op deze wereld verschenen was, en nu gereed stond, om de wijnpers van 's Vaders grimmigen toorn te treden, en het smartelijke Borg-lijden, voor den uitverkoren zondaar te ondergaan, heeft Hij zulks ook geheel alleen verrigt. zonder dat Hij daarin van iemand ter wereld wierd ondersteund of geholpen. Geen schepsel was er in hemel of op aarde, die Hem hierin de allerminste hulp of bijstand bewees; zelfs niet diegenen, die anderzins om Hem te helpen en bij te staan, nog tot Hem de allernaaste betrekking hadden, ik meen Zijne Apostelen en discipelen, die Hem in Zijn leven altijd gevolgd, en zeer gemeenzaam met Hem omgegaan en verkeerd hadden. Doch wel verre van dat de Heere JEZUS van deze vrienden, in Zijn zwaar Borg-lijden, eenigen bijstand of hulp ontving; zoo stonden zij Hem integendeel, wanneer dat nu aanging, gezamentlijk zich van Hem af te zonderen, Hem te verlaten en zich aan Hem te ergeren. Een uit het midden van hen, die geenszins van de minste was, stond Hem, zijnen Heer, zelfs op de snoodste wijze af te vallen en te verloochenen; zoodat de Heiland hier de pers geheel alleen moest treden, zonder dat iemand van de volkeren met Hem was. Is iemand belust, de waarheid van dit ons zeggen op het levendigste bevestigd te zien; wel aan, hij hoore het uit den mond van den Heere JEZUS zelve, volgens het gene onze Evangelist daarvan heeft aangeteekend, schrijvende, *en als zij den lofzang* enz.

Mattheus heeft in het vorige aangeteekend, hoe de Heiland in den laatsten nacht van zijn leven, zich vervoegde naar de Stad Jeruzalem, en aldaar, met Zijne twaalf Apostelen het Pascha at in een zeker huis, dat daartoe alvorens voor Hem was bereid en gereed gemaakt; hoe Hij

aldaar onder het eten, de ontdekking doed van dengenen uit het gezelschap, die Hem zou verraden en aan de Joden overleveren; en hoe Hij nu na het eten van het Pascha Zijn laatste Avondmaal instelde tot een Sacrament, dat Zijne geloovigen altijd in volgende tijden moesten gebruiken, ter gedachtenis van Hem, en van Zijn bitter lijden, dat Hij nu stond aan te vangen en te ondergaan. Na de beschrijving dier dingen, gaat Mattheus nu aanstonds over met zijn verhaal, van het verder gebeurde in en omtrent de geschiedenis van 's Heilands lijden te vervolgen, aanteekenende, hoe de Heiland met Zijn gezelschap van twaalf Apostelen, hier te Jeruzalem in den nacht, na den Paasch-maaltijd gehouden, den verrader van Zijn persoon ontdekt, en het Sacrament des H. Nachtmaals ingesteld hebbende, gezamentlijk met hen, naar der Joden gewoonte den lofzang zong, en dat gedaan zijnde, met Zijne Apostelen aanstonds, nog in dien zelfden nacht uit de stad ging naar den Olijfberg. Hoe Hij als toen de gelegenheid waarnam, van hun te voorzeggen, dat zij, naar luid van de oude Godspraken, allen te zamen in dezen nacht aan Hem zouden geërgerd worden; doch hoe dat Hij wederom, uit den doode zou opstaan, en hun voorgaan naar Galileën. Hoe onmogelijk deze ergernis voorkwam aan den Apostel Petrus, en wat dure betuigingen hij daaromtrent voor zich zelven deed aan den Zaligmaker, dat hij zich aan Hem nimmermeer zou ergeren, al deden dit ook al de anderen; doch hoe de Heere JEZUS hem daarop, nog een veel grooter en zwaarder misdaad, dien hij omtrent Zijn persoon doen zou voorspelde; waartegen Petrus nogtans wederom, dies te grooter betuiging van zijne getrouwheid aan den Heiland deed, wordende daarin van al de andere discipelen gevolgd. Deze dingen waren het Aandachtigen! die wij hadden gekozen, in dit morgen uur, tot de stoffe onzer verhandeling. Volgens de gewoonte en orde onzer kerk, is het wederom de tijd: om de geschiedenis van 's Heilands lijden den volke te prediken, en daarin tot het aanstaande Paasch-

feest te vervolgen. Voorleden jaar bragten wij die geschiedenis tot aan deze stoffe toe; en daarom vangen wij die nu wederom aan, daar wij dezelve toen bij lieten rusten; in die hoop en verwachting dat allen, die den Heere JEZUS in waarheid liefhebben en het heil van hunne onsterfelijke zielen zoeken, niet zullen nalaten, om van tijd tot tijd, met ijver en genegenheid te komen hooren, om zoo de dierbaarheid van dien JEZUS en Zijne groote menschen-liefde, hoe langer hoe meer, tot zaligheid te leeren kennen. Amen.

In de thans te verhandelen geschiedenis, ontmoeten ons ter beschouwing, eigenlijk twee voorname hoofddeelen. (1) De uitgang van den Heiland met Zijne discipelen des nachts uit Jeruzalem naar den Olijfberg, nadat zij het Paasch-maal gegeten, en den lofzang gezongen hadden vs. 30. En dan (2) het gesprek, dat Hij als toen met hen, en voornamelijk met Petrus hield, in de vijf volgende verzen.

Aanbelangende het eerste, dat stelt Mattheus dus voor: *en als zij den lofzang* enz. Hij knoopt dit zijn verhaal aan het vorige vast, door het koppelwoordje *en*. De Heere JEZUS had nu met Zijne discipelen het Pascha, volgens der Joden gewoonte, des nachts, in zeker huis te Jeruzalem gegeten, en op het einde Zijn laatste Avondmaal plegtig als een Sacrament ingesteld. Dat nu gedaan zijnde, wat deden zij toen verder? *zij zongen*, verhaalt Mattheus hier, *den lofzang*. Om dit wel te verstaan, moet een ieder weten, dat het der Joden gewoonte was, al van zeer oude tijden af, over den Paasch-maaltijd vrolijke lofzangen te zingen. Het Pascha was een blijde en vrolijk feest, dat zij vierden ter gedachtenis van hunnen heugelijken uitgang en verlossing uit Egyptenland; dus was er alsdan niets gepaster, dan over den maaltijd eenen blijden en vrolijken lofzang op te zingen, en daarmede den Heere hunnen God voor de groote genade, die Hij in de dagen van ouds aan Zijn volk bewezen had, te loven, te prijzen en te verheerlijken. Die lofzang nu be-

stond uit eenige Psalmen, welker inhoud eigenlijk blijde dankliederen behelsde. Deze Psalmen waren zes in getal, namelijk de CXIII, CXIV, CXV, CXVI, CXVII en CXVIII Psalm; alle welke Psalmen, bij de Joden bekend zijn onder den naam van den *grooten lofzang*, en van hen voornamelijk gezongen wierden, op het plegtige Paasch-feest, en wel over den maaltijd, als zij met malkanderen het Paasch-lam op eene feestige wijze aten. Geen wonder! onder de Heidenen zelfs was dat in gebruik, dat zij over hunne plegtige maaltijden hunnen goden lofzangen toezongen, waarmede zij hen, voor hunne bewezene goedheid, gezamentlijk loofden en dankten. Dus deden de Joden hier dan ook; op den Paasch-maaltijd, die op eene plegtige wijze van hen gehouden wierd, zongen zij tot des Heeren lof en tot dankbaarheid voor Zijne bewezene goedheid en genade, ook blijde lofzangen; en dat wel naar het verhaal van hunne Meesters op deze wijze: eer zij gingen aanleggen om het Paasch-lam te eten, zongen zij eerst gezamentlijk eenen lofzang, behelzende den CXIII en CXIV Psalm. Daarop gingen zij dan met malkanderen aan het eten en drinken; en wanneer zij dat nu gedaan hadden, en een ieder verzadigd was, dan schonk men den vierden of laatsten beker in, en die gedronken zijnde, begonnen al de gasten tot een beslnit, wederom gansch vrolijk te zingen, en het andere gedeelte van den grooten lofzang met schelklinkende kelen op te zingen, behelzende de vier overige Psalmen van de zes, namelijk den CXV, CXVI, CXVII en CXVIII Psalm, welke vier Psalmen dan geheel uitgezongen wierden; en daarmede wierd deze plegtigheid dan besloten, en de Paasch-maaltijd geëindigd. Ziet! op zulk eene wijze zongen de Joden altijd van oude tijden af over den Paasch-maaltijd, blijde en vrolijke lofzangen. Alomme door de geheele stad Jeruzalem wierd dan in den nacht niet anders als een vreugde-gezang gehoord. Van huis tot huis klonken dan de schelle kelen, van zoo veel duizend vrolijke feest-vierders, die gezamentlijk op eene plegtige wijze den Heere voor Zijne groote goedheid en bewezene genade loofden, dankten

en verheerlijkten. Dat zelfde nu deed hier de Heere JEZUS met Zijn bij zich hebbend gezelschap van Apostelen of discipelen ook. Alvorens zij waren gaan aanleggen om te eten, hadden zij te zamen mede eerst den lofzang gezongen, en de maaltijd nu geëindigd en het Paaschlam gegeten zijnde, sloten zij volgens der Joden gewoonte ook wederom te zamen, en eindigden met den gewonen lofzang. Wat voor een lofzang de Heiland hier met Zijne discipelen opzong, wordt van sommigen nog in twijfel getrokken. Een geleerd man wil, dat JEZUS hier met de Zijnen, eenen nieuwen en buitengewonen lofzang of lied heeft gezongen, dat Hij zelve daartoe had gemaakt en zamengesteld. Doch ons aanbelangende, wij kunnen niet zien op wat gronden deze gedachten steunen; integendeel komen dezelve ons geheel onwaarschijnlijk voor; want, had de Heiland hier eenen lofzang gezongen, die Hij zelve op deze gelegenheid gemaakt had, zoo zou de H. Geest ons die, naar allen oogenschijn, wel hebben aangeteekend en beschreven, alzoo wel als de lofzangen van Anna, Debora, Zacharias en Maria; ten anderen, zoo is het geenszins te denken dat de Heiland, die zich hier in alles tot nog toe geheel geschikt had in het vieren en eten van het Pascha, naar der Joden gewoonten, zich hier in dit stuk van den gewonen lofzang, van hen zou hebben afgezonderd en onderscheiden. Om deze redenen stellen wij met de meeste uitleggers voor vast, dat de Zaligmaker hier, wanneer Hij Zijn Pascha nu gegeten had met de Zijnen, tot een besluit, den gewonen lofzang der Joden zal gezongen hebben, beginnende met den CXV, en eindigende met den CXVIII Psalm; welke lofzang aan de discipelen bekend was, doordien zij altijd gewoon waren geweest, dien op den Paasch-maaltijd te zingen. Dus dan gelijk al de Joden, zoo zong de Heere JEZUS hier met Zijne discipelen nu, na het eindigen van den maaltijd ter middernacht, ook den lofzang; Hij paart Zijne stem hier ook met die van Zijne discipelen; en dus zongen zij hier dan gansch vrolijk, en met schelle kelen te zamen ondereen. O blij-

geestig en dierbaar gezang! 's werelds groote Heiland en Zaligmaker, zingt hier tevens met Zijne twaalf Apostelen, in het midden van den nacht! zij deunen hier gezamentlijk in eene allerheerlijkste melodie lofzangen op, en paren onderling hunne stemmen tot Gods eer en prijs te zamen. Zalige ooren, die dit allerbekoorlijkste en beminnelijkste gezang hebben mogen hooren; maar iemand zal mogelijk vragen, hoe de Heiland nog lust had, hier dus te middernacht met Zijne discipelen zoo vrolijk te zingen, daar immers deze de laatste nacht was van Zijn leven; daar Zijn smartelijk en bloedig lijden nu zoo nabij was, en Hij hetzelve zoo aanstonds op de gevoeligste wijze zou moeten aanvangen. De gedachten van hetzelve zou men zeggen, moesten immers alle vreugde uit Zijn hart bannen, en Hem grootelijks beangst, benaauwd en verlegen maken. Dat zou met ons zoo gaan Aandachtigen! als wij in den laatsten nacht van ons leven waren en den allersmartelijksten dood te gemoet zagen, zouden wij waarschijnlijk geene groote lust hebben om vrolijk te zingen. Maar geheel anders was het met den Heere JEZUS; die was geen bloot mensch; maar God zelve, boven al te prijzen in der eeuwigheid, en was dus magtig met Zijnen Goddelijken Geest, zich zelven te vertroosten en te ondersteunen; hoe nabij Zijn lijden en sterven nu ook waren, dat kon nogtans Hem geenszins versaagd of verlegen maken! Neen, Hij was om hetzelve te ondergaan, ten uiterste bereidwillig en onbeschroomd; en daarom, terwijl Hij nu gereed stond om dat te gaan beginnen, geeft Hij hier nog een luisterrijk blijk van Zijn' onversaagden heldenmoed, zingende met Zijne discipelen nog voor het laatst eenen vrolijken lofzang; toonende daarmede, dat Hij moedig was als een jonge leeuw, dat Hij zich al juichende en zingende als een onversaagd held ten strijde aangordde, en zonder de minste vreeze of beschroomdheid, tegen Zijne geweldige vijanden in het strijdperk trad. En zoo was deze lofzang hier dan des Heilands laatste zwanenzang, waarmede Hij zich, gelijk als ter dood ging bereiden, zijnde

inwendig in de ziel welgemoed en gerust, zonder eenige vreeze of bekommernis. Dus dan, de Heiland zong hier te middernacht met Zijne discipelen, nog op eene gansch vrolijke wijze naar der Joden gewoonte den lofzang, en dien gezongen hebbende, wat deden zij? *Zij gingen uit* enz. *Zij gingen uit*, namelijk, eerst uit het huis daar zij gezamentlijk hier in den nacht, den Paasch-maaltijd gehouden hadden; en vervolgens uit de stad Jeruzalem zelve. Het is buiten twijfel Aandachtigen! dat JEZUS hier maar alleen met elf discipelen, in den nacht uit Jeruzalem gegaan is, terwijl de twaalfde, namelijk Judas zich hier in dit uitgaan van het gezelschap zal hebben afgescheiden, om zich aanstonds te vervoegen tot de Opperpriesters, ter uitvoering van zijn heilloos en verraderlijk voornemen: waartoe hij hier ook bekwame gelegenheid had, wegens den nacht en de duisternis, die hem zeer voordeelig waren, om zich in stilte, gelijk wel waarschijnlijk is, van de anderen af te zonderen, en aan eene zijde te vertrekken, zonder dat men hem zoo terstond kon missen. Dus wandelde de Heere JEZUS hier dan in den nacht met Zijne elf Apostelen voort, en ging de stad uit naar den Olijfberg. Iemand zal hier mogelijk bij zichzelven denken, hoe de Heiland met Zijne discipelen, hier te middernacht uit de stad heeft kunnen komen, daar immers de poorten der steden, gemeenlijk des nachts gesloten zijn en niet dan maar alleen bij dag open staan. Doch dit is ligt te begrijpen, als wij aanmerken, dat altijd op de drie hooge feesten, de poorten van de stad Jeruzalem dag en nacht open stonden, wegens de groote menigte des volks, dat zich niet slechts in, maar ook buiten en rondom de stad ophield, en dus gedurig vrij, zoo wel bij nacht als bij dag, moest kunnen in en uitgaan. Zelfs zijn er die willen, dat in tijd van vrede, de poorten van der Joden en andere volken steden, altijd, zelfs des nachts openstonden, omdat men dan voor geen schielijke overval van vijanden bevreesd behoefde te zijn. Dus heeft de Heiland hier dan met Zijne discipelen zelfs ter middernacht

dan gemakkelijk uit de stad kunnen gaan; doch hier ligt ook nog iets anders in dit uitgaan van den Zaligmaker aan te merken. In de instelling van het eerste Pascha in Egypten, vinden wij van God duidelijk geboden, dat niemand van de kinderen van Israël dien nacht, in welken zij het Paasch-lam aten, uit de deur van zijn huis vermogt uit te gaan, tot aan den morgen Exod. XII: 22, waarom de Joden leeren in hunne overleveringen, dat een ieder verpligt was, als het Pascha gegeten wierd in de stad Jeruzalem te overnachten; zoo dat het schijnt, dat de Heere JEZUS hier tegen die wet heeft aangegaan, met zoo als Hij het Pascha gegeten had terstond nog in dien zelfden nacht met Zijne discipelen, uit de stad te trekken. Doch de geleerden hebben aangetoond, dat de Heiland hier geenszins tegen de Wet gehandeld heeft, door dien die wet, maar alleen haar opzigt en betrekking had tot dat eerste Pascha, dat de kinderen van Israël vierden in Egyptenland; toen was het noodzakelijk, dat zij dien geheelen nacht gezamentlijk in hunne huizen bleven, op dat zij niet zouden vallen in de handen van den slaanden Engel, die door gansch Egyptenland doorging, en alle eerstgeborenen doodde; maar naderhand is dat gevaar, van door den slaanden Engel des Heeren gedood te worden er niet geweest, en gevolgelijk was deze omstandigheid van op het Pascha tot aan den morgen toe in huis te moeten blijven ook onnoodig. Dat de Joden leeren, dat men als dan in Jeruzalem moest overnachten, is geheel en al buiten de Goddelijke Wet, en dus heeft de Heiland hier dan in het allerminste niet tegen de wet gehandeld, als Hij het Pascha gegeten hebbende, nog dien zelfden nacht met Zijne discipelen uit de stad ging. Zij gingen dan te zamen met malkanderen uit, en waar gingen zij henen? dat teekent Matthéus hier ook aan, namelijk, naar den Olijfberg. Dat rondom Jeruzalem vele en verscheidene bergen waren, blijkt zelfs uit Psalm CXXV: 2, daar gezongen wordt: *rondom Jeruzalem zijn bergen.* Onder anderen lag aldaar ook de *Olijf berg*, zoogenaamd, wegens de groote

menigte der olijfboomen, die op dien berg, meer dan elders wiesen. Hij lag vlak voor de stad Jeruzalem, omtrent vijf stadiën, of naar onze rekening, een kwartier uurs van dezelve afgelegen. Het was een berg die zeer vermaard was, van wegen verscheidene Godsdienstige plegtigheden der Joden, die volgens de wet op dezelve verrigt wierden. De Heere JEZUS had in Zijn leven bijzonder veel op dezen Olijfberg verkeerd, en aldaar de Zijnen onderwezen, zoo dat het Zijne gewone plaats was, daar Hij zich gemeenlijk bij, of omtrent gewoon was op te houden. Derwaarts ging Hij hier in den nacht met Zijne discipelen nu ook wederom henen, doch niet zoo zeer naar den Olijfberg zelve, als wel naar eene zekere plaats die digt aan den voet van dien berg lag, zijnde de hof Gethsemane: want zoo schrijft Johannes Kap. XVIII: 1, dat Hij uitging met Zijne discipelen, over *de beek Cedron daar een hof was*, en dat Hij met hen daar inging. De Heiland kon niet gaan naar den Olijfberg of Hij moest over de beek Cedron trekken, dewijl die van het Zuid-Oosten uit het gebergte kwam, en aan dien kant langs de stad Jeruzalem henen liep tot aan het Noord-Westen. Dus lag die dan dwars in den weg, tusschen de stad en den Olijfberg. En zoo ging de Heiland dan volgens Johannes met Zijne discipelen over die beek regt naar den Olijfberg, tot dat Hij kwam aan den hof van Gethsemane, aan den voet van dien berg gelegen, daar Hij met Zijne discipelen inging, en daar Hij Zijn lijden begon, als in de naaste reize zal verhandeld worden. Zij gingen dan, nadat zij den lofzang gezongen hadden, uit naar den Olijfberg.

Wat gebeurde er toen? De Evangelist verhaalt, dat de Heere JEZUS die gelegenheid waarnam, om, terwijl Hij hier dus in den eenzamen en duisteren nacht met Zijne discipelen buiten de stadnaar den Olijfberg ging, hun de droevige voorzegging te doen, hoe dat zij in dezen nacht allen te zamen aan Hem zouden geërgend worden: want zoo schrijft hij: *toen zeide JEZUS tot hen* enz.

De Heiland dan hier dus, met Zijne discipelen uitgaande; naar den Olijfberg, te middernacht, begon over weg met hen dit gesprek aan te vangen, tot hen zeggende: *gij zult allen aan mij geërgerd worden* enz. De Heere JEZUS had, tot nog toe, als de groote Profeet, verscheidene voorzeggingen gedaan aan de Zijnen, van Zijn aanstaand lijden en sterven; van de verraderij van een onder hen enz; naar mate nu, dat de tijd van dit Zijn lijden nader bijkwam, ontdekte Hij Zijnen discipelen als Profeet, nog al meer dingen, die in het kort gebeuren zouden; en daaronder was nu ook deze voorzegging, die Hij hier onder weg aan hun deed, daarin bestaande, dat zij allen in dezen tegenwoordigen nacht, *aan Hem zouden geërgerd worden.* Het grondwoord van de onzen hier vertaald, door *geërgerd worden*, stamt af van een ander woord, dat zoo veel beteekent, als een hinderpaal, daar men zich aan stoot, gelijk als een steen, blok of iets diergelijks, dat midden in den weg ligt en daar iemand tegen aanloopt en struikelt. Hier van daan wordt het oneigenlijk genomen, vooral dat gene, waaraan iemand zich stoot en ergert, dat iemand mishaagt, en waardoor iemand tot eenigen val, struikeling of verderf gebragt wordt; het zij het in zich zelven kwaad is, en dus iemand noodzakelijk aanstoot en ergernis geeft; het zij iemand daar, of moedwillig, of uit zwakheid of onvoorzigtigheid ergernis aan neemt, en zich daar aan stoot. In dit opzigt was de Heere JEZUS den Joden een aanstoot of ergernis, I Cor. I: 23, dewijl zij zich aan de geringheid en nederigheid van Zijn persoon stieten, en Hem uit dien hoofde niet wilden aannemen voor den Messias, van wien zij veel grooter en verhevener verwachting hadden. Uit dit gezegde is nu ligt te begrijpen, wat het eigenlijk is, zich aan den Zaligmaker *te ergeren*, of *aan Hem geërgerd te worden*; niet anders namelijk, dan zich aan Hem, van wegen iets, dat in Hem gevonden wordt te stooten; niet waardig genoeg van Hem in zijn gemoed te gevoelen; maar daaruit gelegenheid te nemen, van Hem te verachten, ja geheel te verwerpen. Van zoo *aan den Heere JEZUS*

geërgerd te worden, lees ik daarom meermalen in de schriften van het N. Testament, als Mattheus XI: 6, daar Hij self dus spreekt: *zalig is hij, die aan mij niet zal geërgerd worden*. En Markus VI: 3, daar van de Joden, die den Heere JEZUS in de sijnagogen hoorden leeren, gezegd wordt, dat *zij aan Hem geërgerd wierden*. Dat ongeluk nu, van zoo aan Hem geërgerd te worden en zich aan Hem te stooten, voorzegt de Heiland hier aan Zijne discipelen, dat hun allen te zamen ook gebeuren zou; en dat zelfs nog heden in dezen nacht. *Gij zult allen*, voorzegt Hij, *aan Mij geërgerd worden*. Waarmede Hij dan eigenlijk dit wil te kennen geven, dat alle de discipelen, nog in dezen nacht zich aan Hem grootelijks zouden stooten, wegens iets dat zij zouden zien, dat aan Hem gebeurde; dat zij daarover aangaande Hem, twijfelachtige gedachten zouden krijgen in hunne zielen, of Hij wel de ware Messias was, de Zoon van den levenden God, voor welken zij Hem tot nog toe hadden aangezien en gehouden. Wat dat iets nu zijn zou Aandachtigen! dat aan den Heiland stond te gebeuren, en waar over zich al de discipelen dus aan Hem zouden stooten en ergeren; dat valt gansch niet moeijelijk om uit te vorschen; dat zou wezen: die smadelijke behandeling, die Hem in dezen nacht en zoo aanstonds zou worden aangedaan. Judas zou hier komen met eene geheele bende van krijgsknechten en dienaren van de Overpriesters met zwaarden, stokken en ander moordgeweer gewapend. Die zouden gezamentlijk met eene groote verwoedheid en razernij op den Heere JEZUS aanvallen; Hem gevangen nemen, en met groote smaad en verachting voortslepen naar de stad toe, om Hem aldaar te regt te stellen. Dit zouden al de discipelen voor hunne oogen zien; en dat zou nu het stuk wezen, waarover zij zich allen gezamentlijk aan den Heiland zouden stooten en ergeren, denkende bij zich zelven: zou Hij ook wel de waarachtige Messias en de Zoon van God zijn? als Hij die was, zou Hij zich zelven dan wel zoo laten grijpen en vangen? Zou Hij niet veel eer in zoo eene gelegenheid aan ons en aan

allen blijken toonen van Zijne Goddelijke almagt, met dezen verwoeden hoop Zijner vijanden te verslaan, en zich dus op eene luisterrijke wijze uit hunne handen te verlossen? Ziet! dit overweldigen, dit gevangen nemen, deze smadelijke behandeling, van 's Heilands persoon, zou in der discipelen zielen een kwaad nadenken en vermoeden verwekken, of Hij wel in waarheid was de beloofde Messias en de Zoon van den levenden God; of Hij niet veeleer maar een bloot mensch was, gelijk zij allen waren, die zich tegen zulk een hoop gewapende vijanden niet magtig was te verweren, en zich uit hunne handen te redden. Dit zou in hunne gemoederen dan veroorzaken, groote aanstoot en ergernis aan den persoón van den Heiland; en groote vertwijfeling en kleinachting omtrent en voor Hem; hoedanigen er ontstond in die twee discipelen, die naar Emmaus gingen; die, omdat zij 's Heilands opstanding nog niet vernamen, al begonnen te twijfelen, of Hij wel de waarachtige Messias was, die Israël zou verlossen Luk. XXIV: 21. Ziet! op deze wijze, zouden nog in dienzelfden nacht al deze discipelen, geen een uitgezonderd, aan den Heere JEZUS geërgerd worden; en die ergernis zou nu ontstaan uit verscheidene redenen. (1) Uit dat verouderde en diep ingewortelde vooroordeel, dat er bij hen en al de Joden lag, aangaande den uiterlijken luister, glans en heerlijkheid, die zij in den persoon van den Messias verwachtende waren; en die alle 's Heilands redenen en onderrigtingen, hun tot nog toe, niet geheel hadden kunnen benemen: (2) Uit hunne grove onkunde van het Profetisch woord, dat zij niet genoeg gelezen en onderzocht hadden, en dus uit hetzelve niet regt onderwezen waren van de dingen, die aan den Messias in der tijd moesten gebeuren. (3) Uit de listige verleiding des Satans, die hun bij deze gelegenheid van het aanstaande gevangen nemen des Heilands zou trachten wijs te maken en in te boezemen, dat hieruit nu klaarlijk bleek, dat de Heere JEZUS geenszins de verwachte Messias was; dat Hem anders zoo eene smadelijke

behandeling niet zou gebeuren, indien Hij de waarachtige Zoon van God was; dat al Zijne wonderwerken maar enkel bedriegerijen geweest waren, en Hij zelf een valsch Profeet, die hen en vele anderen, jammerlijk bedrogen had. Ziet! het een en ander zou hier te zamen loopen, om deze aanstoot en ergernis aan den Heiland in de gemoederen van al de discipelen te verwekken. Trouwens, niemand onzer moet zich hierover zoo zeer verwonderen; want deze aanstoot en ergernis der discipelen moest komen achtervolgens hetgene daarvan oudtijds reeds voorzegd was, in het Profetisch woord, daar de Heiland zich hier nu verder op beroept, zeggende: *gij zult allen aan Mij geërgerd worden; want daar is geschreven: Ik zal den Herder slaan en de schapen der kudde zullen verstrooid worden.* De Godspraak die hier van den Heiland wordt aangehaald, is die van Zach. kap. XIII: 7, daar God de Vader dus sprekende voorkomt: *slaat dien Herder! en de schapen der kudde zullen verstrooid worden.* De *Herder* is hier de Messias, en de *schapen der kudde* zijn Zijne discipelen, die Hem volgden als de schapen hunnen herder. Die Herder nu moest worden *geslagen;* dat is gedood en smadelijk omgebragt; en daarop stond dan te volgen, dat de schapen alomme zouden verstrooid worden, gelijk dat in het natuurlijke geschiedt als de kudde van haren herder beroofd is; waarop gezien wordt 1 Kon. XXII: 17, daar Micha tot den Koning Achab zeide: *ik zag het gansche Israël verstrooid op de bergen, gelijk schapen die genen herder hebben.* Op dezelfde wijs stond het hier nu ook te geschieden. Zoo ras de Heere JEZUS als de Herder zou geslagen, en door eenen geweldigen dood van Zijne kudde afgescheurd zijn, stonden Zijne schapen, de discipelen, alomme op eene droevige wijze verstrooid te worden. Daar zij tot nog toe op zoo eene beminnelijke wijze van haren Herder waren gehoed geworden, stonden zij nu van Hem beroofd te worden, en in plaats van zich dan nog als eene kudde bij malkanderen te houden, stond er nu integendeel eene

bedroefde verstrooijing onder hen te komen, waardoor zij jammerlijk van een zouden geraken, en her- en derwaarts in groote onzekerheid en vertwijfeling afdwalen, niet wetende wat zij nu zouden beginnen of aanvangen. Ziet! zoo stonden hier nu, achtervolgens Zacharia's Godspraak, de Herder der kudde geslagen en de schapen daardoor deerlijk verstrooid te worden. Waarlijk! eene zeer droevige voorzegging voor deze discipelen! zich nog in dezen zelfden nacht, aan hunnen geliefden Heer en Meester, zoo grootelijks te stooten en te ergeren; en dan zoo van Hem beroofd en verstrooid te worden; dat waren zaken die noodzakelijk hunne zielen met eene zeer smartelijke en bittere droefheid moesten vervullen. Maar wat doet de Heiland? Om evenwel deze Zijne schapen niet al te zeer te bedroeven, en verbaasd en verlegen te maken, beurt Hij hen nu terstond wederom als eenigzins op, met hun verder te voorzeggen, *maar na dat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan* enz. Meermalen had de Zaligmaker aan Zijne discipelen deze voorzegging gedaan, om hen te troosten, dat, als Hij gedood en begraven was, Hij dan wederom uit den doode zou opstaan; als, (om geene andere plaatsen tot bewijs aan te halen,) Mattheus XVI: 21, daar JEZUS Zijnen discipelen bekend maakt, dat Hij *moest henen gaan naar Jeruzalem, en veel lijden van de Overpriesters en Schriftgeleerden, en gedood worden; en dat Hij ten derde dage zou worden opgewekt.* Zulks doet Hij hier nu ook; Hij voorzegt aan Zijne discipelen, dat Hij wederom zou opstaan, om daardoor hunne bedroefde gemoederen wederom wat te troosten en gerust te stellen; want hieruit begrepen zij nu, dat ofschoon hun beminde Herder en Leidsman, nu met den dood stond geslagen en van hen afgescheurd, en zij allen jammerlijk verstrooid te worden; zij Hem evenwel niet voor altijd zouden missen, maar dat Hij door Zijne opstanding, hun gelijk als wedergegeven zou worden. Gevolgelijk, dat deze hunne berooving van hunnen beminden Herder en hunne droevige verstrooijing, maar voor een' korten tijd zou

wezen; dat zij hunnen Herder wel gaauw weder zien zouden, en als schapen tot Hem verzameld worden. Maar zou dat geschieden, dan was het vooral noodig, dat zij wisten, en ter degen onderrigt wierden, waar ter plaatse zij hunnen Herder, als Hij dus opgestaan was, zouden kunnen weder vinden, op dat zij zich gezamentlijk aldaar zouden vervoegen, en Hem daar met verlangen blijven opwachten. Die onderrigting geeft hun de Heere JEZUS hier nu ook, zeggende: als Hij opgestaan was, dat Hij hen alsdan *zou voorgaan naar Galileën*. *Galileën* was een voornaam en vermaard landschap van Palestina, daar bij andere gelegenheden genoeg van gesproken wordt. De Zaligmaker was aldaar te Nazareth opgevoed, en had daar in Galileën ook het meeste gedeelte van Zijn leven doorgebragt. Daar naar toe, voorzegt Hij hier nu Zijnen discipelen, dat Hij hun na Zijne opstanding zou *voorgaan*, als een Herder namelijk, die Zijne schapen voorgaat, op dat zij Hem zouden volgen; want dit woord wordt zoo meermalen van de herders, die hunne schapen voorgaan en den weg wijzen gebruikt; zoo dat de Heiland hier dus sprekende, dan eigenlijk wil te kennen geven dat, ofschoon Hij dus met den dood wierd geslagen, Hij evenwel het herders-ambt en het opzigt over Zijne schapen niet zou verlaten; neen, maar dat Hij hetzelve aanstonds na Zijne opstanding wederom zou aanvangen te oefenen, met Zijne discipelen, als een Herder voor te gaan, en den weg te wijzen naar Galileën; en dat openbaart Hij hun hier nu vooraf, op dat zij weten zouden, waar zij na Zijne opstanding weder bij Hem als hun Herder konden komen en Hem weder vinden. Zij behoefden dan maar te gaan naar Galileën, daar zou Hij hun voorgaan en verwachten; en dus zouden zij dan daar wederom bij malkanderen komen. En dat het ook zoo gebeurd is Aandachtigen! blijkt uit de geschiedenis van 's Heilands opstanding, want dus sprak de Engel tot de vrouwen, als hij haar de boodschap bragt van 's Heilands opstanding, Matth. XXVIII: vs. 7, *gaat haastelijk henen en zegt Zij-*

nen discipelen, dat Hij opgestaan is van den doode, en ziet! Hij gaat u voor naar Galileën, daar zult gij Hem zien. Hetgeen ook JEZUS, na Zijne opstanding zelve zeide tot de vrouwen, als Hij haar van het graf komende ontmoette vs. 10. Te regt dan voorzegt Hij hier Zijnen discipelen, *als ik zal* enz. 's Heilands voorzegging van het ergeren Zijner discipelen aan Hem, en Zijne troostrijke belofte dus beschouwd hebbende, moeten wij nu nog verder kortelijk overwegen, hoe dit alles van de discipelen wierd opgenomen; en op wat wijze zij zich daaromtrent gedroegen. Mattheus schrijft: *doch Petrus antwoordende zeide* enz. De eerste die hier onder de discipelen het woord voerde, en onderstond den Heiland op Zijne voorzegging te antwoorden was Petrus, die ijverige en beminde discipel van den Heere JEZUS; deze hoorende hier zulk eene bedroefde profetie uit den mond van Zijnen geliefden Heer en Meester, van dat zij allen te zamen nog in dezen nacht aan Hem zouden geërgerd worden; doch dat Hij hun nogtans, als Hij opgestaan was, zoude voorgaan naar Galileën; hield dat in zijn opzigt voor onmogelijk; en daarom gaf Hij den Heiland daarop dit antwoord: *al wierden zij ook allen* enz. — Dit zeggen van Petrus ontstond uit eene onbezonne ijver en genegenheid, die Hij in zijne ziel had voor den Heiland, die hij meende dat zoo groot en zoo wel gegrond was, dat niets in de wereld hem zou kunnen bewegen, zich in het allerminste aan eenen zoo beminden en dierbaren Heiland te ergeren. Neen, onze man had naar zijne verbeelding, al te veel hoogachting in zijne ziel voor den Heere JEZUS. Hij was, zoo hij dacht, al te wel overtuigd, dat Hij de waarachtige Messias en de Zoon van God was; en daarom daar gebeurde wat er mogt, hem aanbelangende, hij oordeelde het onmogelijk, dat deze voorzegging in zijn opzigt zoo zou kunnen uitvallen; en daarom, hij gaat hier in voorbarigheid en drift al de andere discipelen te boven, zeggende tot den Heiland: *al wierden zij ook allen* enz. *Wat* de andere doen zullen, wil hij zeggen, dat kan ik niet weten, noch

daar kan ik niet voor instaan; maar mij aanbelangende, ik verzeker u! niets is magtig te maken, dat ik mij aan U, mijnen dierbaren Heer en Heiland zou ergeren. Al deden het schoon al de tien anderen, ik nogtans, daar kunt Gij van verzekerd zijn, zal het nimmermeer doen; ik zal mijne liefde en hoogachting voor U, mijnen Zaligmaker, nimmermeer verliezen. *Al wierden zij ook allen* enz. Ziet! zoo veel vertrouwde Petrus hier zich zelven; zoodanig steunde hij hier op zijne eigene krachten, die nogtans veel zwakker waren dan die van de andere discipelen. Maar wat deed de Heiland? Nam Hij deze verklaring van Zijnen discipel zoo blindelings aan? Neen Aandachtigen! onze Evangelist schrijft, dat Hij hem dit nadrukkelijk antwoord gaf: *voorwaar Ik zeg u, dat gij in dezen zelfden nacht eer de haan gekraaid zal hebben, Mij driemaal zult verloochenen.* Hier is het noodig dat wij Mattheus vergelijken met Lukas, want die voegt hier nog eenige redenen, van den Heiland met Petrus tusschen in, die Mattheus en Markus hebben overgeslagen. Hij schrijft, dat JEZUS tot Petrus zeide, Lukas XXII: 31 enz. *Simon! Simon! de Satan heeft ulieden zeer begeerd om te ziften als de tarwe* enz. Petrus voornaam was *Simon*, en daarom noemt JEZUS hem hier nu dus, en dat met eene herhaling, *Simon, Simon*, om aan te duiden, de groote kracht en nadruk, met welke Hij hier tot hem sprak; als wilde Hij zeggen: Simon! Simon! gij spreekt en antwoordt hier zoo voorbarig en ligt; maar Ik zeg u! *de Satan heeft ulieden zeer begeerd*, of naar de kracht van het grondwoord: *hij heeft ulieden geëischt en gevorderd, om u te ziften als de tarwe.* Hoe men de tarwe schudt en zift Aandachtigen! weet gij allen; zij wordt in eene zeef op en neder gezift, op dat het kaf door de zeef zou vallen, en zich van het goede koren zou afzonderen. Dus wordt de tarwe dan hier gelijk als beproefd; want het kaf te klein en te ligt zijnde, valt door dit schudden door de zeef; maar het koren of de tarwe die goed is, blijft daarop liggen en wordt behouden. Op dezelfde wijze had de

Satan, volgens 's Heilands zeggen, deze discipelen nu ook opgeëischt en begeerd, om hen mede zoo eens te ziften en te schudden, gelijk men de tarwe doet; en zoo te beproeven of zij wel goed koren waren, die deze zijne naauwe zifting en beproeving zouden kunnen uitstaan, en in hun geloof standvastig blijven; niet anders dan hij oudtijds met den vromen man Job gehandeld had. `Jezus wil hier dan eigentlijk zeggen: Simon! Simon! spreekt hier van uwe standvastige genegenheid en hoogachting te mijwaarts, zoo breed en zoo voorharig niet; want Ik zeg u! gij zijt allen te zamen in een grooter gevaar, als gij wel weet, ulieder vijand, de Satan legt u van alle kanten listige strikken en lagen; hij heeft ulieden geëischt en begeerd, opdat hij u allen eens regt als de tarwe ziften en beproeven mogt, en zien, of gij wel zulke standvastige mannen zijt als gij u verbeeldt. En ziet! gelijk te voren, zoo mengt de Heiland hier ook al wederom aanstonds een troostelijk woord voor Petrus in, zeggende: *maar ik heb voor u gebeden* enz. Hier wil Jezus eigentlijk te kennen geven, dat Petrus zoo wel als de andere discipelen, deze zifting en naauwe beproeving van den Satan, niet zou kunnen tegenstaan; maar dat hij zoowel als de anderen zou vallen, en in dezen nacht aan Hem geërgerd worden; doch dat Hij nogtans over hem was als een barmhartig Hoogen-priester, die medelijden had met zijne zwakheden, en dat Hij daarover Zijnen hemelschen Vader voor hem gebeden had, dat niettegenstaande hij zich dus door des Satans verzoeking verleid, met de andere discipelen aan Hem kwam te ergeren, en Hem zelfs tot driemalen toe te verloochenen, dat nogtans zijn geloof niet geheel mogt ophouden; dat hij door het geloof, Hem evenwel voor den Messias en voor zijnen Zaligmaker mogt blijven omhelzen; dat deze zwakheid van Petrus en deze zijne misdaad, hun aan het geloof niet mogten doen schipbreuk lijden; maar dat hij, niettegenstaande dezelve nogtans in zijn geloof standvastig mogt bewaard blijven, tegen alle des Satans listige verzoekingen. Dat nu, zegt de Heiland

hier, dat Hij voor dezen Zijnen discipel *gebeden had;* namelijk, in Zijn krachtig gebed tot Zijnen Hemelschen Vader, dat wij vinden Joh. XVII, waarin Hij onder anderen voor Zijne geloovige schapen gebeden had, dat Zijn hemelsche Vader hen allen, *in Zijnen naam wilde bewaren; dat Hij hen wilde bewaren van den booze* enz. Op dat gebed beroept JEZUS zich hier nu, als Hij tot Simon Petrus zegt, *Ik heb voor u gebeden* enz. En dit Zijn gebed zou ook zekerlijk verhoord worden; het geloof van Petrus zou hier wel grootelijks verdonkerd worden, maar het zou evenwel niet geheel ophouden. Neen! de Heiland vervolgt hier tot Petrus te spreken, *en gij, als gij eens zult bekeerd zijn* enz. Dit moet zoo niet genomen worden, als wierd hier te kennen gegeven, dat Petrus nog niet bekeerd was, en nog eerst moest bekeerd worden; maar *bekeerd worden* is hier, gelijk in meer plaatsen van Gods Woord als men ter nedergevallen is, door eenige misdaad, wederom op te staan, en met berouw en leedwezen over zijne zonden, tot den Heere weder te keeren. Dit belooft en voorzegt de Heiland hier dan, dat Petrus van dezen zijnen zwaren val, dien hij nu nog in dezen zelfden nacht stond te doen, met zich aan zijnen Zaligmaker te ergeren en Hem te verloochenen, eens wederom zou opstaan, en met berouw en leedwezen tot den Heere terug keeren. Als wilde Hij zeggen: Simon! Mijn discipel! gij zult in dezen nacht, met u aan Mij te ergeren en Mij te verloochenen, wel eenen zwaren val doen; maar nogtans, omdat Ik mijnen hemelschen Vader voor u gebeden heb, dat Hij u wil bewaren, ten einde uw geloof in Mij niet ophoude, zoo zult gij van dien val ook wederom terstond opstaan en u wederom bekeeren; maar als dat gebeurt, als gij zoo van uwen zwaren val, wederom bekeerd zijt, *versterk dan uwe broeders.* Ga dan henen, wil de Heiland zeggen, als gij zoo weder bekeerd zult zijn, en versterk dan uwe broeders, de andere Apostelen en discipelen, die zich mede aan Mij zullen geërgerd hebben; vertroost en beur gij die dan wederom

op, versterk en bevestig gij hun dan in hun geloof, door hun te vertoonen, dat Ik niettegenstaande den smadelijken dood die mij is aangedaan, nogtans de waarachtige CHRISTUS en Zaligmaker ben; op dat zij dus door uwe dienst, ook van hunnen val wederom mogen bekeerd worden, en in hun geloof versterkt en bevestigd. Zie, Petrus! dat eisch Ik dan van u! als gij zoo door Mijne voorbede voor u weder zult bekeerd zijn, versterk dan gij ook uwe broeders. Daar ziet gij dan het merkwaardige antwoord dat de Heiland hier aan Petrus gaf, op zijne rondborstige en voorbarige verzekering, dat hij zich aan Hem niet zou ergeren, al deden zulks ook al de andere discipelen. Wat doet Petrus hier nu op? Is hij nu nog even moedig en vast steunende op zich zelven? Ja toch! hij antwoordt hier voor de tweede maal nog al heviger dan te voren, zeggende tot den Heiland, niettegenstaande Hij hem reeds dus ernstig bestraft, en de zekerheid van zijnen val voorzegd had, met grooten ijver en ernst volgens Lukas; *Heer! ik ben bereid* enz. Als wilde hij zeggen: wel Heer en Meester! hoe kunt Gij van ons zulke gedachten maken, dat wij ons aan U, voor wien wij de allergrootste genegenheid en hoogachting hebben, zoo schielijk zouden kunnen ergeren? Ik voor mij, ik verzeker u nogmaals! niets in de wereld is in staat om mij van u af te trekken, of mijne liefde en hoogachting voor uw allerdierbaarste Persoon, in het allerminste te verminderen; want ik ben bereid u te volgen, niet slechts in banden en gevangenis; maar zelfs U te vergezellen in den dood, en om uwent wil, het allerverschrikkelijkste dat er kan bedacht worden uit te staan. Hoort! hoort hem eens stoffen Geliefden! hoort! wat dierbare verzekeringen van getrouwheid en onverschrokken standvastigheid hij hier doet! Wat steunt hij hier op zijne zwakke krachten! wat is hij hier een held in zijne eigene oogen; en nogtans de Heere JEZUS wist het anders, en spreekt hem daarom nogmaals dus nadrukkelijk aan: *Ik zeg u Petrus!* enz. of volgens Mattheus, tot wiens verhaal wij nu wederkeeren, *voorwaar ik zeg u!* enz. Ieder

woord van den Heiland, is hier van even groote kracht, klem en nadruk, om Petrus van zijnen aanstaanden zwaren val te overtuigen! Hij voorzegt hem hier, dat hij Hem zijnen Heer en Heiland *driemaal* achter malkanderen, *zou verloochenen dat hij Hem kende.* Dat is, dat hij halstarrig en met groote stoutheid en obstinaatheid zou loochenen en onbeschaamd staande houden, dat hij aan Hem, JEZUS, geene de minste kennis had; dat hij geen discipel of aanhanger van Hem was enz., en dus verzwaart hier de Heiland Petrus misdaad dan nu grootelijks. In het eerst had Hij maar voorzegd, dat hij in het gemeen met al de discipelen aan Hem zou geërgerd worden; maar nu op den sterken tegenstand dien hij daartegen deed met de allerkrachtigste betuigingen, komt de Heiland hier nu nog verder en kondigt hem aan, dat hij, die hier boven de andere discipelen zoozeer op zijne standvastigheid en getrouwigheid stofte, het nog veel slimmer zou maken dan een van hen, doordien hij Hem nog in het bijzonder zou verloochenen, en de allerkrachtigste betuigingen doen, dat hij Hem, zijnen Heer niet kende; en dat zou hij doen nog *in dezen zelfden nacht, eer de haan zoude gekraaid hebben,* of volgens Markus kap. XIV: 30, *eer de haan tweemaal zou* enz. Dat is te zeggen: eer de morgenstond zou zijn aangekomen, voor het aanlichten van den dag eer nog de hanen begonnen te kraaijen. Een ieder weet hoe het de gewoonte dezer waakzame dieren is, zonderling met het lamieren en aanbreken van den dag, als het nog duister is sterk te kraaijen, en met dit hun gekraai den mensch als uit zijnen slaap wakker te roepen, en aan te kondigen dat de dag begint op te komen, en hij zich moet gereed maken op te staan en tot zijn werk te spoeden. Hier van daan nu was het, dat zoowel de oude Hebreeuwen als de Grieken en Romeinen dien tijd, die er is tusschen middernacht en den morgenstond, gemeenlijk *het hanengekraai* noemden; en dat die dieren dan zonderling gewoon zijn hunne stemmen te laten hooren en lustig te kraaijen; waarop gezien wordt Mark XIII: 35

daar JEZUS zegt: *waakt dan! want gij weet niet wanneer de Heer des huizes komen zal: of in den avond of ter middernacht of met het hanengekraai, of in den morgenstond.* Dus dan, Petrus zou hier den Heiland driemaal verloochenen in dezen zelfden nacht, eer het hanengekraai nog eens zou gehoord worden of de morgenstond aankomen; en dat zou hij zekerlijk doen: want, om hem alle verdere twijfeling en tegenspraak hieromtrent te benemen en af te snijden, zoo kondigt de Heere JEZUS hem dat alhier aan, met de grootste nadruk en bevestiging zeggende; *amen, voorwaar* enz. Niettemin negtans, hoezeer de Heiland het ook bevestigt, deze man kan het niet gelooven of zich verbeelden, dat het waar zal kunnen zijn; en daarom nogmaals kant hij er zich met de allerdunste betuiging tegen aan, *hij zeide tot Hem*, schrijft Mattheus, *al moest ik ook met u sterven* enz. Hij wil zeggen: ik geloof het niet dierbare Heiland! dat ik zulk eene heillooze misdaad immermeer zal kunnen bedrijven, van U, die mijn Heer en Zaligmaker zijt zoo schandelijk te verloochenen. Neen! ik zal het niet doen al moest ik ook met U sterven! Geen dood noch de allerzwaarste straf is magtig mij van U af te scheiden; ik zal U getrouw blijven aanhangen, mijn allerdierbaarste Heer en Heiland! al moest ik ook met U sterven. Ziet! zulk een held is Petrus hier! Hij zal met zijnen Meester in den dood loopen eer hij Hem zal verloochenen of zich aan hem ergeren. 't Is waar Aandachtigen! hij spreekt dit hier alles ter goeder trouw, zich bewust zijnde van zijn goed voornemen; Hij weet niet anders of hij zal het alles doen; maar de nood was met hem nog aan den man niet; het spreekwoord zegt, dat de beste stuurlieden gemeenlijk aan land zitten. Zoo ging het hier ook; zoo lang het gevaar er nog niet zelve was, viel het Petrus alles even ligt. O! gevangen te worden en te sterven, dat scheen hem niets te wezen! hij had het nog nooit beproefd, en dus sprak hij hier dan maar uit eene al te groote drift voor den Heere JEZUS; doch wat voor een man hij was toen het er op aan kwam, dat

zal ons de geschiedenis in het vervolg leeren. Maar het was Petrus alleen niet; neen, Mattheus verhaalt voor het laatst, dat *ook al de discipelen desgelijks zeiden.* Zij wilden hier niet minder schijnen te zijn als Petrus; en daarom door hem gaande gemaakt, deden zij ook allen te zamen, niemand uitgezonderd, dezelfde betuiging van hunne getrouwigheid en onverzettelijke standvastigheid; zoo dat de Heiland hier dan in Zijne voorzegging bij niemand geloof vond. Neen! allen beloven en verzekeren zij Hem hier, dat zij Hem tot den dood toe zullen volgen en aanhangen; en in hunne genegenheid en hoogachting voor Hem onbewegelijk volharden. Wat ware het wenschelijk geweest, dat hunne daden waren geweest gelijk aan hunne woorden en betuigingen. Maar helaas! de uitkomst heeft bewaarheid, dat toen de nood aan den man kwam, al deze hooge ceders gelijkelijk door angst en vrees ter aarde wierden nedergeveld; en dat niemand den Heiland in Zijn lijden heeft durven volgen; maar dat zij Hem allen gelijkelijk verlieten; zoo dat Hij de pers van Zijns Vaders toorn geheel alleen moest treden, en er niemand van de volkeren met Hem was.

Ziet daar mijne vrienden! 's Heilands uitgang naar den Olijfberg, en het gesprek dat Hij over weg hield met Zijne discipelen. Wat zijn hier niet menigvuldige blijken aan alle kanten van 's Heilands heilig en onberispelijk gedrag! (1) Wat blinkt hier Zijne gehoorzaamheid niet uit aan den wille van Zijnen Hemelschen Vader! Van zelve immers gaat Hij hier uit, om Zijn lijden te beginnen. De ure was nu daar, op welke de Vader van Hem Zijne ziele, tot een schuld offer voor der uitverkorenen zonden eischte; en daarom, met de uiterste bereidwilligheid gaat Hij hier uit Jeruzalem uit, om Zijn lijden daar buiten te beginnen, toonende dus, dat Hij lust had, om Zijns Vaders welbehagen te doen, dat Zijne ziel zelfs daar vermaak in stelde, doordien Hij al zingende trad in het bloedige strijdperk. (2) Beschouwt hier ook 's Heilands *on-*

schuld. Al de discipelen zouden zich nu aan Hem ergeren; maar evenwel, dat was niet Zijne, maar hun eigene schuld; dat zou komen van hunne onkunde, zwakgeloovigheid, verkeerde begrippen, en van des Satans listige verleiding. Maar de Heere JEZUS gaf hun geene de minste reden van ergernis, doordien Hij nu niet anders stond te ondergaan, als hetgene Hij volgens de schriften ondergaan moest. (3) Merkt hier op 's Heilands heilig en voorbeeldig *gedrag* dat Hij hier hield. Hij volgde nog in alles tot het laatste toe der Joden Godsdienstige gewoonten, zingende nog mede voor het laatst den blijden Paaschlofzang; en nu naar de plaats van Zijn lijden gaande, waren al Zijne redenen, nog even zeer gerigt, tot onderrigting en vermaning van Zijne discipelen, gelijk dat bij de stukken is gebleken. (4) Ja, beschouwt hier ook alreede de zwaarte van 's Heilands lijden! Wat moet het Hem niet hard en smartelijk gevallen zijn, dat Hij nu in deze Zijne aanstaande ure der benaauwdheid van alle de Zijnen zoo gelijkelijk stond verlaten te worden; dat zij, die nu zoo langen tijd gemeenzaam met Hem verkeerd hadden, en die zoo vele leeringen en onderrigtingen gehoord hadden, nu nogtans uit zwakheid allen te zamen aan Hem stonden geërgerd te worden; en dat zelfs een uit hen nog in dezen zelfden nacht, Hem tot drie bijzondere reizen toe zou verloochenen. (5) Eindelijk, geeft hier ook acht op de overeenstemming van deze voorzegging des Heilands met die Profeten, waarop Hij zich hier zelve beroept, aanhalende voor Zijne discipelen de Godspraak van Zacharias, waarbij deze aanstaande ergernis en verstrooijing der discipelen levendig voorzegd wierd, zoo dat wij uit allen deze vrijmoedig besluiten, dat de Heere JEZUS van Nazareth hier volkomelijk werd bewezen te zijn, de groote Messias, en de ware Zaligmaker van den uitverkoren zondaar.

Wat ons nu aanbelangt Aandachtigen! daar leggen in het verhandelde nu pligten genoeg, voor alle regtgeloovige

zielen ter navolging. Maar omdat door het verhandelen van zoo vele zaken, onze tijd reeds te ver verloopen is, kunnen wij die gelijk wij wel wenschten, niet alles te zamen volgens hunne waardij voorstellen en uithalen. Alleen geve een waar geloovig kind van God, hier maar kortelijk acht op dit volgende, om het te huis gekomen zijnde, in eene stille alleenspraak zijner ziele nader en breeder te overwegen. (1) Zong de Heere JEZUS, gereed staande om Zijn smartelijk lijden te beginnen, nog met Zijne discipelen eenen blijden en vrolijken lofzang; dat dit hem moet aansporen, om ook in het midden van alle verdrukkingen en lijden op deze wereld wel gemoedigd te zijn, en zich in den Heere te troosten en te verheugen, door zich in een stil en gerust vertrouwen op Hem neder te leggen, en met bereidwilligheid zonder murmurering alles te ondergaan, wat Gods hand en raad over hem besloten heeft dat geschieden zal. (2) Nam de Heere JEZUS, terwijl Hij hier over weg wandelde met Zijne discipelen, den korten tijd die Hem nog overig was wel in acht, om hen van hetgene er te gebeuren stond te vermanen en te onderrigten; dat moet een kind van God leeren, om ook altijd en in alle gelegenheid, den kostelijken tijd der genade uit te koopen; om zoo veel mogelijk is geen oogenblik daarvan vruchteloos verloren te laten gaan; maar gedurig zijne dagen wel naauw te tellen, om dus een wijs en voorzigtig hart te bekomen. (3) Stonden al de discipelen zich hier, uit zwakgeloovigheid en onkunde der Schriften, aan den Heere JEZUS te ergeren; dat moet een kind van God al wederom leeren, Gods woord gedurig te onderzoeken, en daaruit de ware wetenschap te halen; volgens dat woord hun dierbaar geloof steeds op te beuren, en zoo alle zwakheden en verkeerde begrippen, die in hun verstand, bij gebrek van meerdere kennis gevonden worden, daaruit te verdrijven; want daardoor is het, dat zij zich mede aan vele dingen somtijds stooten en ergeren, en zich pijnigen over stukken, die, als zij dezelve wel ver-

stonden, hun geheel anders zouden toeschijnen, en menigvuldige schijn-zwarigheden uit hun gemoed zouden wegnemen. (4) Begeerde de Satan 's Heilands discipelen te ziften als de tarwe; hier ligt al weder eene kostelijke les in voor een kind van God; dit moet hem opwekken, om altijd zorgvuldig tegen de listige verleidingen van dezen vijand, die gedurig rondom Gods volk gaat als een brullende leeuw, te waken, houdende zich in gedurige zielsgebeden nabij den Heere, en onder de schaduwe Zijner vleugelen; zich van de wereld, die geheel in het booze ligt, hoe langer hoe meer afzonderende, en niet ligt op menschen en op hun schoonschijnend uiterlijk gelaat en gedaante van Godzaligheid te zeer vertrouwende; maar zorgvuldig, volgens het woord der waarheid, een ieder geest beproevende of hij wel waarlijk uit God is. (5) Steunde Petrus en de andere discipelen hier gezamentlijk te zeer op hunne eigene krachten, doende aan den Heiland tegen Zijne voorzegging aan, de allersterkste betuigingen van hunne standvastige getrouwheid; daaruit ziet een kind van God, dat het met grootspreken en breed opgeven van zijne eigen krachten en bekwaamheden niet te doen is; dat men nimmer hoog gevoelende moet zijn van zich zelven; maar altijd nederig voor den Heere en vreezende; dat men niet ligt moet roemen, als in zijne zwakheden; dat die ons altijd moeten laag houden, en ons voor den troon van den Heere JEZUS gedurig moeten vernederen in die ernstige ziels-bede: Hij wille steeds Zijne kracht in onze zwakheid vervullen. (6) Eindelijk, stond Petrus hier Zijnen Heer driemaal nog in denzelfden nacht te verloochenen; o! hieruit moet een geloovig kind van God leeren, zulks nimmermeer te doen! dat, heeft hij zich aan den Heere JEZUS in geloove eens geheel overgegeven, hij daarbij standvastig moet blijven; geen wereld-haat noch gunst van menschen, aardsch of tijdelijk voor of nadeel ontziende, maar altijd getrouw voor den Heere uitkomende, en dat standvastig met Zijnen geheelen

handel en wandel betoonende. Ziet! deze zes stukken bevelen wij alle ware kinderen van God, dat zij die na de Godsdienst bij zich zelven verder overdenken; en vervolgens altijd in ware godzaligheid ter aanwas en bevordering van hunne heiligmaking, onder het geleide van des Heeren Geest betrachten; terwijl wij heden sluiten al biddende met den Heere JEZUS voor hun allen, dat hun geloof nimmermeer ophoude! Amen.

VII. PREDIKATIE.

OVER HET BEGIN VAN JEZUS LIJDEN IN DEN HOF GETHSEMANE.

MATTHEUS XXVI: 36—38.

Toen ging JEZUS met hen in eene plaats, genaamd Gethsemane, en Hij zeide tot de discipelen: zit hier neder! tot dat Ik henen ga, en aldaar zal gebeden hebben. En met Hem nemende Petrus, en de twee zonen van Zebedeüs, begon Hij droevig en zeer bangst te worden. Toen zeide Hij tot hen: Mijne siele is geheel bedroefd tot der dood toe! blijft hier en waakt met Mij!

Het was eene zeer opmerkelijke taal van den Apostel Paulus, die Hij eens schreef aan de Joden, Hebr. II: 10, *het betaamde Hem, om welken alle dingen zijn, en door welken alle dingen zijn, dat Hij vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den Oversten Leidsman hunner zaligheid door lijden zoude heiligen.* Hij spreekt hier van God den Vader, als den grooten Schepper en Onderhouder van alles; die alle dingen gemaakt en voortgebragt heeft, om zich zelfs wille en tot openbaring van Zijnen Goddelijken luister, eere en heerlijkheid. Dien God en Vader vertoont hij ons hier in Zijne groote barmhartigheid en oneindige menschenliefde, als genegen om vele kinderen en geloovigen, die Hij van alle eeuwigheid tot vaten van Zijne grondelooze genade heeft uitverkoren, in de heerlijkheid in te leiden, en deelgenooten te maken van de hemelsche gelukzaligheid; doch niet anders evenwel, als overëenkomende met Zijne geduchte deugden en volmaaktheden; want, zou die inleiding van vele geloovigen en

uitverkorene kinderen in de hemelsche heerlijkheid en gelukzaligheid geschieden, *het betaamde Hem* zegt Paulus; dat is, het kwam over een met Zijne deugden van regtvaardigheid, heiligheid en waarheid, dat Hij den Overste Leidsman van dier kinderen zaligheid, namelijk den Heere Christus Zijnen Zoon, door lijden zonde heiligen. De Apostel wil, met dit zijn zeggen, in het gemeen niet anders te kennen geven, als dat God de Vader onmogelijk den uitverkoren zondaar heeft kunnen ontslaan van de straffe der zonde en de verdoemenis, en hem in de hemelsche heerlijkheid en gelukzaligheid inleiden, zoo niet Zijn Zoon, de Heere JEZUS CHRISTUS, tot genoegdoening aan Zijne geschondene geregtigheid die straf onderging; en door alles te lijden, wat die uitverkoren zondaar verdiend heeft, tot diens zondaars Zaligmaker en Verlosser, gelijk als van Hem, Vader aangesteld en geheiligd wierd. Hierom is het dan ook waarlijk bij de uitkomst gebleken, dat de Vader den Heere CHRISTUS, Zijnen Zoon door lijden heeft geheiligd; Hij lag Hem het zware en smartelijke Borg-lijden, gelijk als op de schouders, eischende van Hem, dat Hij dat tot verlossing van den uitverkoren zondaar geheel zou uitdragen en ondergaan. Hij deed, volgens Jes. LIII: 6, *aller der uitverkorenen ongeregtigheden op Hem aanloopen.* Daartoe heeft de Zoon moeten lijden al dien tijd, dat Hij hier op aarde verkeerd heeft, van zijne geboorte af en vervolgens tot Zijne mannelijke jaren toe; Zijn geheele leven was niet anders dan eene aaneenschakeling van smarten en ellenden. Maar bijzonder evenwel is dit lijden eerst regt en terdeeg begonnen in den aller laatsten tijd van 's Heilands leven; in de laatste dertien of veertien uren, die Hij als een sterfelijk mensch hier beneden door bragt; toen is Hij eerst regt van den Vader door lijden volmaakt geworden; in den Hof Gethsemane was het, dat dit smartelijk en droevig lijden van den Zone Gods eerst met nadruk begon; toen kwam eerst het regte uur Zijner benaauwdheid; toen wierd Hij eerst terdegen een *man van smarte en verzocht in krankheid;* toen drukte de gansche last van

Zijns Vaders toorn, tegen de zonden ontstoken, Hem dermate zwaar en smartelijk, dat hemel en aarde Hem veel te naauw en te bang vielen, en het klamme zweet Hem als droppelen bloeds van het ligchaam afliep. O! toen was het lijden van Gods Zoon, waardoor Hij tot Leidsman van der uitverkorenen zaligheid van den Vader geheiligd wierd, zoo boven mate zwaar en geweldig, dat Hij het voor zijne discipelen niet magtig was te verbergen; maar voor hunne ooren gansch bewegelijk uitriep, *dat Zijne ziele nu geheel bedroefd was tot der dood toe.* En waartoe langer voorrede? Van dit allersmartelijkst lijden van den Heere JEZUS in den hof Gethsemane, zullen wij heden in dit morgenuur naar orde moeten handelen. De reize te voren beschouwden wij met malkanderen, hoe de Heiland in den nacht met elf van Zijne discipelen na het zingen van den Paasch-lofzang uit de stad Jeruzalem ging over de beke Kedron naar den Olijfberg, en wat een zonderling en merkwaardig gesprek Hij, als toen over weg wandelende hield met Zijne discipelen, en voornamelijk met Petrus, aangaande de aanstaande ergernis, die zij nog in dezen nacht allen te zamen aan Hem zouden nemen, hun die nadrukkelijk voorzeggende met al de redenen, die daarover tusschen Hem en Petrus en de andere discipelen voorvielen, waarvan dit het slot was, dat de Heiland aan Zijne zijde volstandig bleef bevestigen, dat al de discipelen nog in dezen nacht aan Hem zouden geërgerd worden, en Petrus Hem zelfs driemaal achter een zou verloochenen, en de discipelen, en inzonderheid Petrus, zulks volstandig bleven tegenspreken, doende de duurste betuigingen, van dat zij zich aan deze misdaad nimmer zouden schuldig maken; maar Hem hunnen Heer en Heiland, wat er ook gebeurde, getrouw en standvastig zouden blijven aanhangen. Nu, de uitkomst zal wel gaauw ontdekken, wat er van de zaak was, en wie in dit geval de waarheid aan zijne zijde had; de Heere JEZUS of Zijne discipelen. Ondertusschen gaat de Evangelist Mattheus vast met zijn verhaal voort, aanteekenende, hoe de Heiland dit gesprek

met Zijne discipelen geëindigd hebbende, hier na in den nacht met hen kwam tot digt aan den Olijfberg; hoe Hij aldaar met hen trad in een zeker hof, genaamd Gethsemane, en op wat wijze Hij in den hof Zijn Borg-lijden op de allersmartelijkste wijze begon aan te vangen met al de omstandigheden, die daarbij voorvielen. Komt aan, mijne Vrienden! de gehecle geschiedenis van 's Heilands lijden verdient wel, dat zij van alle ware liefhebbers van Hem met eene ongemeene aandacht en teedere gemoedsbeweging worde aangehoord; maar inzonderheid verdient zulks dit onderhanden zijnde stuk, dat wij heden zullen moeten beschouwen. O! hier in Gethsemane zullen wij den Heere JEZUS zien, in het zwaarste van Zijn lijden, als een worm en geen man! de gansche last van Gods toorn zal Hem hier tevens dermate drukken, dat Hij er bijkans onder bezwijken zal. Wij zullen dien beminden Zaligmaker zien tot der dood toe bedroefd en benaauwd, zoodanig, dat van angst en verlegenheid Hem het klamme doodzweet, gelijk als droppelen bloeds, tappelings van het lijf stroomde. Naarder lijden, vreeselijker smarten zult gij nooit gehoord hebben Toehoorders! en daarom, is er iemand onder u, die waarachtige liefde voor den Heere JEZUS heeft in zijne ziel, die hoore dit Zijn allerdroevigste en benaauwdste lijden in Gethsemane heden aan met heiligen aandacht en ontroering van zijn hart! En Gij, Heere JEZUS! roer heden de tong van uwen geringen dienstknecht, die van dit uw allerbitterst en smartelijkst lijden spreken zal, krachtig aan met eene kole van uwen heiligen altaar! Amen.

De geschiedenis die ons heden te verhandelen staat, verdeelt zich bekwamelijk in drie deelen. (1) Het eerste behelst 's Heilands intrede in den Hof Gethsemane, en de schikking die Hij deed onder Zijne discipelen, hun belastende aldaar neder te zitten en Hem te wachten; terwijl Hij met drie van hen dieper in den Hof ging, om in stilte te gaan bidden. (2) Het tweede vervat Zijn doodelijk en benaauwd ziele-lijden, dat Hem aldaar in den

Hof overkwam. En (3) het derde besluit in zich het ernstige en verlegen verzoek, dat de Heiland aan Zijne drie met zich genomen discipelen deed, van toch in deze ure Zijner doodelijke benaauwdheid bij Hem te blijven en met Hem te waken.

Om dan tot het eerste stuk te komen; de Heere JEZUS ging hier in den nacht met Zijne elf discipelen dan, zoo al zachtkens wandelende over de beke Kedron naar den Olijfberg; en over hunne aanstaande ergernis en struikeling met hen sprekende, zoo als wij laatst gezien hebben, kwam Hij eindelijk nabij den Olijfberg, alwaar Hij, volgens het verhaal van Mattheus *met hen ging in eene plaats genaamd Gethsemane.* Dat Mattheus hier *eene plaats* noemt, dat noemt Johannes Kap. XVIII: 1 *een hof,* schrijvende: *Jezus dit gezegd hebbende, ging met Zijne discipelen over de beke Kedron, daar een hof was.* Daar JEZUS met Zijne discipelen hier inging, was dan *een hof,* dat is, eene hoeve of hofstede, eene buitenplaats, die aldaar op het land was aangelegd; het zij tot vermaak, het zij tot voordeel om aldaar boomgaarden te kweeken en van dezelve vruchten te trekken, gelijk men zoo nog hedendaags onder ons ook zoodanige hoeven en buitenplaatsen heeft, en tot vermaak en tot voordeel. Mattheus noemt dezen hof eene *plaats;* een woord, dat niet slechts in het gemeen eene plaats beteekent; maar ook in het bijzonder eene lustplaats of hofstede, buiten op het land; hoedanige hofsteden bij ons ook nog hedendaags plaatsen of buitenplaatsen genaamd worden. Zoo zetten het onze taalmannen over door *een' akker* Hand. I: 18, door een' *landhoeve* Hand. XXVIII: 7. Deze hof was dan hier, om kort te gaan, ook zoo eene landhoeve of hofstede, die buiten de stad Jeruzalem was aangelegd, over de beek Kedron, digt aan den Olijfberg; het zij vermakelijks-halve van eenig gegoed man te Jeruzalem; het zij om daar, gelijk het waarschijnlijkste is, voordeelen van te trekken. Zoo een landhoeve dan was hier, en die droeg naar de aanteekening van onzen Evangelist, den naam van *Gethsemane.* Het is be-

kend, dat bij ons aan meest alle buitenplaatsen bijzondere namen gegeven worden, aan welke men die kan kennen en van anderen onderscheiden. Het schijnt nu, dat die zelfde gewoonte ook al heeft plaats gehad, oudtijds bij de Joden, dat men daar ook al aan landhoeven en hofsteden of buitenplaatsen zekere namen heeft gegeven, om ze van anderen te kunnen onderkennen. Wat hiervan zij, deze landhoeve of buitenplaats had althans een' bijzonderen naam, zij wierd geheeten *Gethsemane*. Over de afleiding, zamenstelling en beteekenis van dezen naam *Gethsemane*, zijn het de taalkundigen gansch niet eens; doch om ons in dit verschil, als van weinig vrucht, op den predikstoel niet in te laten, zijn wij van oordeel, dat zij het best gevat hebben, die stellen, dat *Gethsemane* is te zamen gesteld uit twee Hebreeuwsche woorden, namelijk *gath* of *geth*, *eene pers*; en *semen*, *olie*; zoo dat *Gethsemane* in onze taal dan eigentlijk zoo veel zegt als eene *olie-pers*, daar de olijven in geperst worden, om er de olie uit te trekken; endus zal de reden van deze benaming dan waarschijnlijk geweest zijn, om dat in dezen hof vele olie-persen waren, daar men de olie in maakte van de vruchten der olijfboomen, die in dezen hof wiessen, als zijnde gelegen aan den voet van den olijfberg, die alleen wegens de groote menigte der olijfboomen, zoo als wij laatst zagen, alzoo genoemd wierd. Ik zou er dan haast niet aan twijfelen, of deze hof is eigenlijk eene olie-perserij geweest, daar eene groote menigte van olijfboomen wies, en daar de olie uit de olijven geperst wierd; gelijk dusdanige olie-perserijen dan ook nog hedendaags gevonden worden in die landen en gewesten, als in Portugal, Spanje en elders, daar de olie van de olijven van daan komt. En dus droeg deze hof hier dan niet ten onregte, den naam van *Gethsemane* of *olie-pers*. Dit heeft sommigen aanleiding gegeven tot deze aardige en zoete zinspeling, dat de Heere JEZUS daarom mogelijk dezen hof Gethsemane verkoren heeft, om in denzelven Zijn smartelijk lijden te beginnen, dewijl dit best over een kwam met den aard

en natuur van dit Zijn lijden; Hij moest hier, volgens Jes. LXIII: 3, de pers treden van Zijns Vaders toorn en verbolgenheid; waar kon Hij dat gevoegelijker aanvangen te doen dan in dezen hof, daar men de olie uit de olijven perste, en welke dienvolgens een zeer zoet afbeeldsel was van 's Heilands zware Borg-lijden. Doch wat hier van zij Aandachtigen! de zinspeling is wel niet onaardig; maar wij laten die in opzigt van den grond daar zij op steunt in hare waarde, en gaan liever met Mattheus over, om den draad der geschiedenis te vervolgen. Daar was hier dan, buiten de stad Jeruzalem, aan den voet van den Olijfberg zulk een hof of olie-perserij, genaamd Gethsemane, die daar waarschijnlijk zal gelegen hebben, onder meer andere diergelijke hoven of buitenplaatsen, die aan Joden van middelen te Jeruzalem toebehoorden; want volgens hetgene ons de Joodsche meesters hebben aangeteekend, vermogten de Joden geene hoven te bouwen of aan te leggen in de stad Jeruzalem zelve, om de stank der kruiden, die weg gesmeten wierden, en de mist, daar de aarde mede moest worden vet gemaakt; waarom zij hunne hoven en tuinen dan buiten de stad rondom op het land hadden, en waarschijnlijk in menigte hier, omtrent den Olijfberg; dewijl die streek daar zeer lustig en aangenaam was, wegens de menigvuldige olijf- en palm boomen, die daar wiessen, en zoo wel in den winter als in den zomer groen stonden. Daar lag deze hof Gethsemane hier nu ook; en in dien hof, schrijft Mattheus hier nu, dat de Heere JEZUS met Zijne discipelen *ging*. Iemand dit zoo lezende, zal hier mogelijk bij zich zelven denken: wel! hoe kwam de Heiland hier in den nacht met Zijne discipelen in dezen hof? Stond die dan zoo dag en nacht voor alle man open? Wat zal ik u daar veel op antwoorden Toehoorders! de dingen zijn, zoo als gij weet, honderden van jaren voor onzen tijd gebeurd; en de H. Geest heeft ons maar alleen in het kort het voornaamste aangeteekend. Een weinig licht zouden wij u hier omtrent evenwel nog kunnen geven, uit het gene wij vinden aangeteekend Joh.

XVIII: 2, daar Johannes schrijft, dat de Heere JEZUS *met Zijne discipelen in dezen hof Gethsemane is vergaderd geweest.* Hier uit blijkt, dat dit Gethsemane de gewone vertrekplaats van den Heiland geweest is, daar Hij dikwijls met Zijne discipelen gewoon was naar toe te gaan, om daar in eenzaamheid met hen te zijn, en van de dingen van Zijn Koningrijk te spreken. Waarschijnlijk ging Hij gemeenlijk in dien hof, als Hij tegen den avond uitging, alleen naar den Olijfberg om te bidden, gelijk wij zulks meermalen van hem aangeteekend vinden. Nu is het wel geloofelijk, dat de Heer of eigenaar van dezen hof een vriend van den Heere JEZUS geweest is, die eene bijzondere liefde en hoogachting voor Hem zal gehad hebben, gelijk er van dezulken onder de voorname Joden meer waren, als: de raadsheeren Nicodemus en Jozef van Arimathea; en dat de Heer en eigenaar van dit Gethsemane nu om die reden aan den Heere JEZUS den vrijen ingang en het gebruik van dezen zijnen hof, altijd en te allen tijde als het Hem behaagde, zal hebben vergund en toegestaan. Dit zeg ik, is wel geloofelijk; doch wat er eigenlijk van zij kunnen wij met geene volkomene zekerheid zeggen. Het zal ook weinig tot de zaak doen; wij vergenoegen ons met te weten, dat de Zaligmaker hier in den nacht met Zijne discipelen in dezen hof ging, om aldaar Zijn allersmartelijkst lijden te beginnen; en niet zonder reden verkoos Hij daartoe liever een hof dan eene andere plaats. In een hof immers was het, daar de zonde van onzer aller stamvader Adam het eerst bedreven wierd. In den lusthof Eden schond en overtrad hij het verbond van God; waarom hij uit dien aangenamen lust-hof dan ook voor eeuwig gedreven wierd. Nu komt en verschijnt de Heere JEZUS hier, om door Zijn lijden, die zonde en overtreding van Adam voor de geloovigen weg te nemen; om de geschonden wet en het verbond van God weder te herstellen; en zoo die bedrevene zonde weder te verzoenen. Waar kon zulks dan nu ook wederom beter geschieden, dan in een' hof? Hij ging dan met Zijne discipelen hier

des nachts in dezen hof, daar Hij gewoon was dikwijls zich met hen in te begeven. En voor in den hof gegaan zijnde, schrijft Mattheus, dat Hij *tot de discipelen zeide: zit hier neder* enz. Het bevel, dat de Heiland hier gaf aan de discipelen bestond daarin, dat zij hier voor in den hof Gethsemane moesten blijven *zitten tot dat Hij henen ging en aldaar zou gebeden hebben.* Niemand neme dat *zitten* hier naar den letter op, even als had de Heiland hiermede den discipelen juist bepaaldelijk willen bevelen, dat zij op den grond zouden gaan nederzitten; neen! maar *zitten* beteekent hier eigenlijk in het gemeen *blijven, vertoeven, zich ophouden, wachten* enz. In dien zin wordt het in Gods woord meermalen genomen, als Lukas XXIV: 45 daar de Zaligmaker gereed staande om ten hemel te varen, tot Zijne discipelen zeide, volgens de kracht van den Griekschen grondtekst; *maar zit gij in de stad Jeruzalem, tot dat gij zult aangedaan zijn met de kracht uit de hoogte.* Dat is, gelijk de onzen het zeer wel vertaald hebben, *blijft gij in de stad* enz. Zoo hier nu ook. De Heere JEZUS tot Zijne discipelen zeggende *zit hier neder*, wil hun daarmede niet anders bevelen, als dat zij niet verder in den hof zouden gaan; maar daar in die plaats, daar zij nu waren zouden blijven vertoeven en wachten, en dat zoo lang, tot dat Hij *zou henen gaan en aldaar gebeden hebben*, De Heere JEZUS wilde *henengaan*, namelijk, wat van de discipelen af, wat dieper den hof in; en dat met een zeer godvruchtig oogmerk; namelijk, *om te bidden.* Meermalen lezen wij van den Zaligmaker, dat Hij in de dagen van Zijn vleesch heeft gebeden; en wel zoo, dat Hij om zulks te doen de eenzaamheid zocht, gaande tegen den avond naar den Olijfberg of naar eene andere plaats uit, om Zijn gebed daar in stilte en van alle gezelschap afgetrokken uit te storten. Hierom heeft Hij ook dit bevel nagelaten, Mattheus VI: vs. 6, dat men als men bad, *moest gaan in zijne binnenkamér, de deur toesluiten en aldaar den Hemelschen Vader in het verborgen bidden.* Het is eigen aan het gebed Aandachtigen!

dat het wordt gedaan in eenzaamheid en stilte; want dewijl daartoe wel voornamelijk eene afgetrokken aandacht vereïscht wordt en eene stille alleenspraak met den Heere, zoo is er voor een godvruchtig bidder niet voordeeliger, dan dat hij alleen bij zich zelven is, en niemand bij of omtrent zich heeft, die hem zijne gedachten kan aftrekken of in zijne stille worsteling en alleenspraak met den Heere storen en verhinderen. Hierom vinden wij in de Heilige Schriften meermalen, dat het der heiligen gewoonte was, als zij den Heere met ernst wilden bidden, dat zij zich van het gezelschap afzonderden en naar stille en eenzame plaatsen uitgingen. Zoo lezen wij van den aartsvader Izaäk, Gen. XXIV: 63: *dat hij tegen het naken*, of vallen *van den avond was uitgegaan naar het veld om te bidden.* Op die zelfde wijze deed de Heere JEZUS hier in den Hof Gethsemane nu ook; hij nam voor, nog in dezen laatsten nacht van zijn leven te gaan bidden, en wilde daarom al de discipelen niet met zich hebben, opdat zij Zijne aandacht niet zouden storen en Hem in den ernst van Zijne vurige smeekingen hinderen; maar ging maar alleen met drie van hen vergezeld, zoo als wij nog zien zullen, dieper en verder den hof in. Iemand zal mogelijk gaarne willen weten, waarom de Heere JEZUS hier heeft gaan bidden; en wat Hij van Zijnen hemelschen Vader eigentlijk in den gebede wilde verzoeken? Dat is ons van den Evangelist wel niet uitdrukkelijk aangeteekend; maar wij kunnen het nogtans uit aanmerking van de gelegenheid des tijds, gemakkelijk nagaan. Des Heilands ure, om voor den uitverkoren zondaar te gaan lijden was nu gekomen; de tijd, om Zijnen bloedigen Borg-strijd te beginnen was nu daar; en dus heeft Hij Zijnen Hemelschen Vader dan nu buiten twijfel op de vurigste wijze gebeden, voor den voorspoedigen en gelukkigen voortgang van het aanstaande werk der verlossing, dat Hij Hem, Zijnen Zoon, in dat werk nu, voor zoo verre het kon geschieden, in overeenkomst met Zijne deugden van heiligheid en regtvaardigheid, krachtig wilde bijstaan en ondersteunen, en

Zijn menschelijk lijden met eenen voorspoedigen uitgang wilde bekroonen; dat Hij in dat lijden, als alleen geschiedende tot zaligheid en verlossing van den uitverkoren zondaar, genoegen en welbehagen wilde nemen enz. Ziet! deze en meer diergelijke dingen, die thans ter zake dienden, nam de Heere JEZUS hier nu voor, in een ernstig zielsgebed van Zijnen hemelschen Vader te gaan smeeken. Op welke smeekingen de Apostel Paulus het oog heeft, Hebr. V: 7, daar hij van den Heere CHRISTUS zegt, dat Hij *in de dagen van Zijn vleesch, gebeden en smeekingen tot dengenen, die Hem uit den dood kon verlossen; met sterke roepingen en tranen geofferd heeft; en dat Hij ook uit de vreeze is verhoord geworden.* Zoo een ernstig en vurig gebed dan nu, nog voor het laatst, nu de ure Zijner benaauwheid daar was voor den troon van Zijnen Hemelschen Vader willende gaan uitstorten, verkoos Hij daartoe de stille eenzaamheid; en beval daarom aan het meerder getal van Zijne discipelen, dat zij hier voor in den Hof zoo lang zouden blijven en Hem aldaar wachten, tot dat Hij gebeden hebbende, zoude wederom gekomen zijn. Maar wat moesten de discipelen ondertusschen doen? Waarmede moesten zij dien tijd, dat JEZUS bad doorbrengen? Daaromtrent geeft Hij hun hier ook Zijn bevel, zeggende tot hen, volgens de aanteekening van Lukas, Kap. XXII: 40, *bidt! op dat gij in geen verzoeking valt.* De Heiland vermaant hier Zijnen discipelen, die Hij eerst belast had alhier voor in den Hof te blijven, en Hem aldaar tot na Zijn gebed te wachten, dat zij ondertusschen met malkanderen ook niet moesten stil zitten; maar gezamentlijk zich begeven in het gebed, biddende hunnen Hemelschen Vader, dat Hij hen toch nu wilde bewaren, op dat zij in geene verzoeking kwamen of vielen. Daarvan liepen zij thans allen te zamen het grootste gevaar; zij waren allen in de ure der verzoeking; de Satan had hen allen, zoo als wij de laatste reize beschouwd hebben, opgeëischt en zeer begeerd, om hen gezamentlijk te schudden en te ziften als

de tarwe; hij ging nu rondom hen als een brieschende leeuw. Zij stonden zich nu aanstonds wegens de dingen, die zij aan den Heere JEZUS zouden zien gebeuren, aan Hem te stooten en te ergeren en Hem te verlaten in de handen Zijner vijanden. De Herder stond nu geslagen, en zij, die de schapen Zijner kudde waren, gelijkelijk van Hem afgescheurd en verstrooid te worden. Ziet! zoo een zware tijd der verzoeking was hier nu voor de discipelen op handen; zoo spande de Satan hier nu zijne listige strikken en netten, om hen daar in te vangen. Wat dunkt u? was het dan nu voor 's Heilands discipelen geen tijd, om zich in ernstige smeekingen en gebeden tot God den Heere te wenden, en Hem om Zijne bewaring en om de genade en bijstand van Zijnen Heiligen Geest ijverig aan te roepen? Immers, dat had de Heiland hun zelfs te voren bevolen en geleerd in Zijn allervolmaakste gebed, daar Hij wil, dat zij onder anderen hunnen Hemelschen Vader ook zullen bidden: *leid ons niet in verzoekingen* enz. In tijden van aanstaande verzoekingen is het gebed voor een kind van God immers het eerste plecht-anker der behoudenis? Wat kan hij dan beter en anders doen, dan den Heere vuriglijk te smeeken, dat Hij hem in de aanstaande verzoekingen, waarin Hij besloten heeft hem te leiden, genadiglijk wil bijstaan, ondersteunen en bewaren, ten einde hij door die verzoekingen niet geheel overwonnen worde, maar in zijn geloof mag staande blijven? Te regt dan vermaant de Heere JEZUS hier dan nu Zijne discipelen ook, dat zij in deze ure van gevaar en verzoeking, hunnen toevlugt zouden nemen tot ernstige gebeden en smeekingen, als het allerbeste en veiligste middel tot behoudenis hunner zielen, en dat zij zoo al biddende daar ter plaatse zouden blijven wachten, tot dat zij Hem van het gebed zouden zien wederkomen. Die bestelling dan nu onder de discipelen dus gemaakt hebbende, wat doet de Heiland verder? *Hij nam met zich*, schrijft Mattheus: *Petrus, en de twee zonen van Zebedeüs.* Wie die twee zonen van Zebedeüs waren, noemt Markus ons, schrijvende,

dat de Heiland met zich nam uit de discipelen, *Petrus*, *Jakobus* en *Johannes*. Jakobus en Johannes waren de twee zonen van Zebedeüs en dus gebroeders, van welke wij menigmaal in de schriften van het N. T. vinden gewag gemaakt. Deze drie discipelen, *Petrus*, *Jakobus* en *Johannes*, nam de Heere JEZUS hier dan nu met zich, wanneer Hij den Hof verder in ging, om Zijnen Hemelschen Vader te gaan bidden, en Zijn angstig lijden te beginnen, hun buiten twijfel bevelende, dat zij Hem, daar Hij henen ging, zouden volgen; terwijl de acht anderen, voorsaan in den hof moesten blijven wachten. Buiten twijfel zult gij begeerig zijn Aandachtigen! om de reden te weten, waarom de Zaligmaker hier niet liever geheel alleen gegaan is in den Hof om te bidden en te lijden; waarom Hij hier juist drie van Zijne discipelen met zich nam? Doch dat is ligt te beantwoorden. Zulks heeft Hij buiten twijfel gedaan, opdat zij van dit Zijn lijden en zwaren ziele-strijd zouden kunnen getuigenis dragen; daar lag den Heiland aan gelegen, dat dit Zijn smartelijk lijden in Gethsemane openbaar wierd; dat het opentlijk wierd beschreven; en daarom was het noodig, dat Hij hier een genoegzaam getal van geloofwaardige getuigen met zich nam, die, hetgene zij gezien en gehoord hadden, zouden kunnen verhalen en openbaar maken. Maar waarom nu zal iemand zeggen, tot dat einde juist deze drie discipelen meer, dan de anderen met zich genomen? Die redenen hebben ons de heilige schrijvers niet aangeteekend; maar evenwel valt het niet zeer moeijelijk daarna te gissen. (1) Zal JEZUS Petrus, Jakobus en Johannes hier met zich genomen hebben, om dat zij de voornaamste waren van de Apostelen, die alle drie met hunne heilige schiften de kerk opgebouwd en gesticht hebben; en die de Heiland daarom ook gemeenlijk pleeg te gebruiken in Zijne gewigtigste en geheimzinnigste handelingen; weshalve de oud-vader Clemens de Alexandriner, deze drie Apostelen dan noemt: *de verkorenen onder de verkorenen*. (2) Om dat deze drie Apostelen ook gezu-

mentlijk de aanschouwers waren geweest van 's Heilands heerlijkheid op den berg, daar wij van lezen Matthéus XVII: 1. Wat was er nu gevoegelijker, dan dat zij hier nu ook wederom aanschouwers wierden van 's Heilands allerdiepste vernedering en van Zijn allersmartelijkst en angstigst lijden? (3) Aanbelangende de twee zonen van Zebedeüs, Jakobus en Johannes, kan hier ook mogelijk nog eene bijzondere reden toe geweest zijn. Wij lezen van hen Matthéus XX: 22, dat, wanneer de Heiland hun eens vraagde of zij dien beker wel zouden kunnen drinken, dien Hij, als des zondaars Borg en Verlosser drinken moest; zij daarop zeer stout en roekeloos hadden geantwoord van ja, dat zij zulks konden doen. Nu was de tijd daar, dat de Heere JEZUS dien bitteren Borg-kelk moest drinken; en daarom heeft Hij hier nu mogelijk Jakobus en Johannes met zich genomen, om hen te doen zien, dat zij zulke mannen niet waren als zij zich verbeeld hadden; dat zij Zijnen beker onmogelijk konden drinken. *Ziet!* om deze en mogelijk ook nog andere redenen, nam JEZUS hier nu bepaaldelijk deze drie discipelen met zich; terwijl Hij de overigen belastte voor in den Hof te blijven bidden, en aldaar Zijne wederkomst af te wachten. Wat gebeurde er nu verder? Onze Evangelist verhaalt, dat de Heiland Petrus en de twee zonen van Zebedeüs met zich genomen hebbende, *begon droevig en zeer beangst te worden.*

Tot nog toe hebben wij ons maar alleen opgehouden met de beschouwing van de voorbereidselen tot 's Heilands allersmartelijkst lijden; maar nu gaan wij tot dat lijden zelve over. JEZUS was nu alleen met Zijne drie discipelen hier des nachts verder in den Hof Gethsemane voortgewandeld; en nu uit het gezigt en het gehoor van Zijne andere discipelen gekomen zijnde, begon Hij zoo aanstonds Zijn bitter en droevig lijden voor den uitverkoren zondaar aan te vangen. Matthéus schrijft, *dat Hij begon droevig en* enz. Hier ontstaat nu in onzen Zaligmaker eene zeer groote en geweldige verandering. Tot aan deze tegen-

woordige ure toe, was Hij wel getroost en gemoedigd geweest, Hij had nog zoo even te voren met Zijne discipelen gansch vrolijk, den blijden Paasch-lofzang gezongen; Hij was wel gemoedigd met hen uit Jeruzalem gegaan, niettegenstaande Hij alles wat Hem nakende was wel wist; maar nu, zoo gaauw Hij zich met Zijne drie discipelen van do anderen afgezonderd, en zich maar binnen in den hof begeven had, begon Hij van stonden aan *droevig te worden.* Het Grieksche woord hier, door *droevig worden* overgezet, beteekent eigentlijk, met eene inwendige, smartelijke droefheid in de ziele aangedaan en bevangen te worden; ontstaande die droefheid uit iets kwaads en onaangenaams, dat iemand ontmoet; want alle droefheid is in het gemeen niets anders, dan eene ontroering van den geest of de ziele, over eenig onaangenaam kwaad, dat zij begrijpt, haar nakende te zijn of reeds dadelijk te drukken. Doch inzonderheid geeft het Grieksche woord, in dien zin en zamenvoeging, als het hier voorkomt te kennen, eene zeer zware en hevige droefheid; eene droefheid, die als in den hoogsten trap gerezen is, en waardoor de ziel bijkans geheel ter nedergedrukt wordt, zonder van angst en benaauwdheid te weten waar zij zich wenden of keeren zal. Zulk eene allerhevigste droefheid nu, beving den Heere JEZUS hier op dit oogenblik; ook Hij *wierd droevig*, inwendig namelijk in Zijne ziele, op eene onbedenkelijke wijze. Zijn geest, die tot nog toe welgemoedigd was geweest, wierd hier in dezen hof nu met eene geweldige droefheid aangedaan en overvallen; zoodanig, dat hij bijkans geheel, gelijk als ter nedergeslagen wierd, en van alle kanten geraakte in de alleruiterste smart en benaauwdheid. Om dit wel te begrijpen, moeten wij het verder aangeteekende van de Evangelisten, hier ook terstond bijvoegen. Markus schrijft, dat de Heere JEZUS hier begon *verbaasd en zeer beangst te worden.* Hij wierd hier dan niet slechts zoo boven mate droevig: maar ook *verbaasd.* Het woord in den grond-tekst, beteekent eigentlijk, in den hoogsten graad verschrikt en ontsteld te

worden tot beroerte toe, zoo dat al de ledematen van het ligchaam door de ontsteltenis, bewogen en geschud, en het bloed en de andere levensgeesten op het hevigste geroerd worden, waardoor het gansche ligchaam op eene buitengewone wijze trilt, en als het blad van een' boom beeft. En dus geeft het dan te kennen, de aller hevigste schrik en ontsteltenis, die iemand kan overkomen, zoo dat hij er gelijk als van beroerd wordt. Zoo eene ontsteltenis overviel hier te dezer tijd den Heiland, hier in den hof nu ook; Hij wierd verbaasd en verschrikt, inwendig in de ziel, op eene onbedenkelijke en onuitsprekelijke wijze; zoodanig, dat Zijn ligchaam gelijk als beroerd wierd; en al Zijne ledematen, vreesselijk schudden en beefden. Nog wordt er, en bij Mattheus en bij Markus, een derde woord bijgevoegd, te weten, dat de Heere JEZUS hier niet alleen dus droevig en hevig verbaasd, maar ook *zeer beangst wierd*. Dit Grieksche woord is al wederom van eene bijzondere kracht en nadruk, en beteekent eigentlijk boven mate ongerust, banaauwd, verlegen en beangst te worden; zoo dat iemand niet weet, waar henen hij zich zelven wenden of keeren zal; in het gemoed de allergrootste angst en benaauwdheid te hebben, die er zijn kan, zoo dat hemel en aarde, en alles iemand te bang en te naauw valt. Zoo een onuitsprekelijke angst en benaauwdheid was hier nu ook al mede gepaard met 's Heilands overgroote droefheid, schrik en vreeze, waar mede Zijne ziel te dezer tijd wierd overvallen. Als ik de zaken wel inzie en overweeg Aandachtigen! dan bevind ik, dat de Evangelisten hier de allerkrachtigste woorden, die zij vinden konden hebben uitgezocht, om ons eenigermate een' indruk te geven van de allernaarste smart, daar de Heiland te dier tijd in was, die met geene woorden regt konde worden omschreven; en daarom onze tong is hier ook niet magtig, u dit stuk in deszelfs regte waardij voor te stellen of af te malen. Geen menschen geest kan zich dien naren toestand naar waarde verbeelden, in welke Gods Zoon hier in Gethsemane geweest is. O! die droefheid,

die schrik en verbaasdheid, die benaauwdheid en angst, waarin Hij hier naar de ziele was, is voor geen mensch om uit te spreken of te begrijpen; die ging alles, wat naar, bedroefd en ijsselijk voor een' mensch is, zeer verre te boven. De Heere was te voren wel eens meer benaauwd en bedroefd geweest, en had zelfs wel tranen gestort en geweend; maar evenwel, dat geleek naar dezen angst en droefheid niet; die ging alles, wat Hij tot nog toe geleden had, hemelver te boven. Nooit is er eene droefheid, angst en ontsteltenis als deze, die de Heiland hier in Gethsemane leed, in de wereld meer geweest. Gij kunt het afnemen Aandachtigen! uit hetgene Lukas er van aanteekent Kap. XXII: vs. 44, daar hij schrijft, dat *het zweet* van den Heiland, hier in den hof in deze Zijne benaauwdheid *wierd, gelijk groote droppelen bloeds, die op de aarde afliepen*, waarvan wij in de volgende reize zullen moeten spreken. Zoo dan, een ieder onzer verbeelde zich hier van de droefheid, verbaasdheid en angst van den Heere JEZUS, het allernaarste en ijsselijkste, dat hij magtig is te bedenken; en hij zal er nogtans oneindig ver in te kort schieten. Hij wierd dan, terwijl Hij hier des nachts met Zijne drie discipelen, zich alleen in het binnenste van den hof begeven had, inwendig droevig, verbaasd en zeer beangst. Doch hield de Heere JEZUS zich hier in deze Zijne smartelijke droefheid, angst en benaauwdheid geheel stil, zonder er voor de discipelen, die Hij met zich genomen had, iets aan te openbaren of van te laten blijken? Neen! de angst en benaauwdheid Zijner ziele was te groot. De droefheid van Zijn gemoed was te geweldig, om die te kunnen verbergen; integendeel, Hij moest die gelijk als uitschreeuwen! want zoo schrijft Matthéus dat Hij zeide tot Zijne discipelen: *Mijne ziele is geheel bedroefd tot der dood toe* enz. Ieder woord, dat de beängste Heiland hier gebruikt, is even krachtig, om de allernaarste en hevigste smart, angst en droefheid des geestes te kennen te geven. Hij spreekt van Zijne *ziele*, het edelste deel van Zijne menschheid, die

ook gelijk met ons, bestond uit verstand en wil. Van Zijn edelste deel nu, deze Zijne ziele of geest, getuigt Hij hier, dat dezelve *bedroefd* was en wel *geheel tot der dood toe.* Als ik hier wederom den Griekschen grondtekst inzie, dan bevind ik, dat de Heiland hier wel wederom hetzelfde woord van de onzen, door *bedroefd* of *droevig* overget gebruikt, dat Matthens te voren reeds gebruikt heeft; maar dat Hij er echter hier nog een voorzetsel vooraan voegt, hetgeen de beteekenis van dat woord, nog veel breeder en krachtiger maakt; waarom het onze overzetters, dan niet slechts door *bedroefd* vertalen; maar door *geheel* bedroefd. Eigentlijk beteekent het: rondom en van alle kanten bedroefd; door en door bedroefd; en dus wil de Heiland hier dan mede te kennen geven aan Zijne discipelen, dat Zijne ziel als nu, geheel en al en rondom, door en door bedroefd was; dat, waar Hij zich wendde of keerde, Hij niet anders dan enkel droefheid en bittere smart in Zijne ziele gewaar wierd. Men is wel eens bedroefd en verlegen; maar daar is altijd nog al wederom iets bij, daar de ziel eenigermate troost en verkwikking in vindt; waardoor de droefheid, dan weder eenigzins gematigd wordt; doch hier getuigt de Heiland, dat Zijne ziel van rondomme en van alle kanten bedroefd was; dat er geen vonkje troost of verkwikking in Zijn gemoed gevonden wierd; dat alles ten eenemaal en geheel met de bitterste droefheid was vervuld en overstelpt; en Hij dringt het stuk nog sterker aan, en stelt deze zware en algemeene droefheid en verlegenheid Zijner ziele nog krachtiger voor, met er nog verder bij te voegen, dat Hij geheel bedroefd was, *tot der dood toe.* Het is bekend Aandachtigen! dat de spreekwijs van bedroefd te zijn, *tot der dood toe,* eigentlijk eene omschrijving is, van de allerzwaarste en grootste droefheid, die er is of zijn kan. Dit komt daarvan daan, omdat de dood en het sterven geacht wordt voor het allerbenaauwdste en verschrikkelijkste, dat er zijn kan. Alle benaauwdheid, schrik en angst is nog ligt; maar die van den dood, wordt gehouden en gerekend voor

de allernaarste en vreesselijkste; in zoo verre, dat zij den mensch doen sidderen en beven. Daar van daan nu is het, dat, om eenige droefheid, angst, vreeze of benaauwdheid op het allernadrukkelijkste en krachtigste af te malen, men gewoon is, die bij de droefheid, angst en benaauwdheid van den dood of het sterven te vergelijken. Zoo lezen wij van Simson, dat *Zijne ziel verdrietig werd, tot stervens toe.* Rigt. XVI: 16. En zoo spreekt men door de bank onder ons ook; willende de grootheid van iemands droefheid, angst of benaauwdheid uitdrukken, is er niets gemeener, dan van zoo eenen te zeggen, dat hij doodelijk benaauwd is, enz. Op zulk eene wijze spreekt de Heiland hier tot Zijne discipelen nu ook, zeggende: *Mijne ziele is geheel bedroefd tot der dood toe.* Waarmede Hij dan niets anders wil te kennen geven, als dat Hij van alle kanten en van rondomme, boven mate zeer bedroefd was; dat Zijne ziel in Hem, gelijk als van droefheid en benaauwdheid, wegsmolt en bezweek; dat Hem het leven bitter viel; dat doods-benaauwdheden van alle kanten Hem nu omringden, zoo dat Hij niet wist, waar Hij van droefheid, angst en verlegenheid zich wenden of keeren zou. Het is dan, als of Hij zeide: O! mijne geliefde discipelen! Daar is thans geene smart onder de zonne, als de Mijne! ach! Ik ben bedroefd, benaauwd, beangst en verlegen tot ter dood toe; ik weet niet, waar Ik kruipen zal! Mijne ziele bezwijkt bijkans van doodelijke droefheid! o! hebt toch medelijden met Mij, uwen beminden Heiland en Zaligmaker! want Ik ben nu in de ure mijner benaauwdheid; *Mijne ziele is geheel bedroefd tot der dood toe.* Ondertusschen merkt hier wel aan, mijne Vrienden! dat dit lijden, en deze droefheid en benaauwdheid, zonderling gedragen en getorscht wierd van 's Heilands ziele, het edelste deel Zijner menschheid. Zijn ligchaam aanbelangende, dat leed hier, tot nog toe, geene gevoelige smarten; dat wierd van de vijanden nog niet gemarteld of mishandeld; de Heere JEZUS leed hier thans voornamelijk in Zijne ziele; de ziel wierd hier op de ge-

voeligste wijse gedrukt; Zijn geest onderging hier de allerzwaarste smarten, die er zijn kunnen. En waarlijk! dit lijden, dat Hij hier dus in Zijne ziele leed, mag ook wel met regt de ziel van al zijn lijden en smarten gerekend worden. Hoe gevoelige pijnen ook iemand in en aan zijn ligchaam kan lijden, zoo zijn die van den geest of de ziel, nogtans veel grooter. O! daar is niets, dat in gewigt en zwaarte tegen de doodelijke angst, droefheid en benaauwdheid, van het gemoed kan opwegen! De ziels-smarten drukken den mensch het allerhevigste, en zoo mag hier dit benaauwde ziels-lijden van den Heere JEZUS, dan ook wel billijk voor het voornaamste en zwaarste deel van Zijn lijden gehouden worden, hetgeen Hij daarom noodzakelijk moest ondergaan, om dat de zonden der uitverkorenen, voor welke Hij hier nu leed, wel voornamelijk in de ziel begaan waren en dienvolgens ook bijzonderlijk in de ziel van den Borg moesten gestraft worden. Maar iemand zal mogelijk zeggen: ik heb tot nog toe niets gehoord van de reden, waarom de Heere JEZUS hier zoo doodelijk benaauwd en bedroefd was; en wat Hem hier zoo onbegrijpelijk beängst, verschrikt en verlegen maakte? Wel, hier waren immers tot nog toe geene vijanden, die Hem uiterlijk het minste leed deden; waarvoor was Hij hier dan zoo vreesselijk benaauwd en verlegen? Dat zullen wij u wel gaauw zeggen Geliefden! Des Heilands zwaar en bitter Borg-lijden, dat Hij in den eeuwigen Vrede-Raad op zich genomen had voor den uitverkoren zondaar te ondergaan, overviel hem hier nu; de ure van dit lijden was hier nu gekomen; nu eischte de Vader van Hem, dat Hij, achtervolgens Zijn gegeven woord, Zijne ziele zou stellen tot een schuld-offer, om daarmede de vaten der barmhartigheid, ik meen al de uitverkorene geloovigen, van de eeuwige rampzaligheid vrij te koopen en te verlossen; en daarom zonder verder uitstel, moest Hij het rantsoen en den prijs zijner ziele, nu van stonden aan aanvangen te betalen, en dewijl dat rantsoen bestond in een oneindig zwaar lijden; zoo

was het, dat de Heiland zulks hier nu beginnende aan te vangen, daardoor geraakte in eene onuitsprekelijke droefheid, angst, schrik en benaauwdheid. Al wat naar en vreesselijk kan bedacht worden, kwam Hem hier nu voor oogen. Ik wil niet eens spreken van al die smarten, en dat benaauwd en pijnlijk sterven aan het hout des kruises, dat Hij nu in weinige uren wachtende was, en waarover Zijne ziel noodzakelijk, op het allergevoeligste moest bedroefd, benaauwd en beängst worden. Neen, daar was hier wel wat anders, mijne Vrienden! de geheele last van Gods onëindige toorn tegen de zonden der uitverkorenen, van alle eeuwen ontstoken, wierd Hem hier nu op de schouderen gelegd. God de Vader deed nu al hunne ongeregtigheden op Hem aanloopen, en daarom verbergde Hij hier nu geheel van Hem Zijn aangezigt, en zond op Hem uit al de bliksemende pijlen van Zijne oordeelen; al de tijdelijke en eeuwige straffen, die de zondaar verdiend had; Hij was hier voor Hem, Zijnen Zoon, nu als een verteerend vuur; als een wreker, ja een zeer grimmige wreker; een God, die alle dagen toornt; Hij ontmoette Hem als een ten hoogsten vergramd en vertoornd Regter, tegen Hem brullende in Zijne hevige verbolgenheid als een leeuw. Kortom, de Vader zocht hier nu in Hem al de zonden te huis, die de uitverkorenen bedreven hadden; Hij strafte Hem daar nu voor, zonder de allerminste verschooning. Als Borg, had de Heere JEZUS al die zonden te gelijk met derzelver straffen op zich genomen; en daarom, de Vader strafte Hem hier dan nu ook zoo zwaar, en op diezelfde wijze, als Hij anders al de uitverkoren zondaren tijdelijk en eeuwig naar den eisch van Zijne wet, verpligt was te moeten straffen. De Heere JEZUS leed hier dan geene ligte, maar zelfs helsche angsten en benaauwdheden, hoedanigen de verdoemden in de helle eeuwig zullen moeten lijden. Daar kwam bij de allerhevigste strijd, die den Heiland hier thans moest voeren met den satan, de oude slang. Al de helsche magten, wet, dood en verdoemenis, kwamen hier gelijkelijk met

een zeer groot geweld, nu al mede op Hem aanvallen. De duivel had er grootelijks zijn belang bij, dat Gods Zoon, onder den last van dit Zijn Borg-lijden bezweek en daarin bleef steken, zonder zich van Gods toorn, den vloek van de wet en de straffe der verdoemenis te kunnen redden en verlossen; want dan hadden de uitverkorenen ook voor eeuwig onverlost in des Satans magt en heerschappij moeten blijven liggen; en daarom spande deze sterk gewapende Vorst des duisternis, dan nu op dit oogenblik ook al zijne krachten in, en viel met al zijne helsche magten op den Heiland, des uitverkoren zondaars Borg aan, om Hem ware het mogelijk, geheel te onder te brengen en voor eeuwig in zijne magt te houden. En zoo stond de Heere JEZUS hier dan moeder alleen, aan den eenen kant tegen Zijns Vaders geweldigen toorn, en aan den anderen kant tegen den duivel, de wet, verdoemenis, en al de helsche magten. Wat dunkt u, mijne Vrienden! kunt gij nu niet wel begrijpen en nagaan, hoe het zijn kon, dat de Heiland hier des nachts in den Hof zoo onbedenkelijk zwaar bedroefd, verbaasd, beangst, verlegen en benaauwd was? Voorzeker ja! wij sterfelijke menschen zijn niet magtig, met ons eindig verstand dit alles te kunnen nagaan, of op het duizendste gedeelte nu regt te begrijpen; het is ons onmogelijk met onze bepaalde en eindige denkbeelden, dit onbepaalde en oneindige lijden van den Zone Gods te kunnen omvangen of begrijpen. Billijk dan, roept de Zaligmaker hier uit, en klaagt aan Zijne discipelen, dat Zijne ziele hier nu *geheel bedroefd is* enz. En Hij voegt er deze nadrukkelijke en ernstige vermaning bij, *blijft hier, en waakt met mij!* De Heere JEZUS wil, dat deze Zijne drie discipelen, hier in deze Zijne ure van doodelijke droefheid, angst en benaauwdheid, bij Hem zouden *blijven en waken.* Zij moesten bij Hem *blijven*, dat is, hier digt bij Hem in den hof, zonder van Hem af te gaan of Hem te verlaten. En dat niet alleen, maar zij moesten ook met hem alhier *waken.* Het was reeds middernacht wanneer deze dingen gebeurden; en dus kon het

ligt geschieden, dat de slaap den discipelen overviel, en dat zij dus gezamentlijk hier in den hof, zich aan den slaap overgaven, gelijk dat ook zoo gebeurd is, als uit het vervolg blijkt. Doch de Heiland wil dit niet toelaten, en verzoekt en belast hun daarom hier met nadruk, dat zij bij Hem zouden *blijven* en *waken*, niet als of Hij hen hier tot Zijne hulp en ondersteuning van nooden had; neen, in het minste niet! Zijnen beker konden zij niet drinken; Hij moest deze pers van Zijns Vaders toorn en verbolgenheid geheel alleen treden; maar deze drie discipelen moesten bij Hem blijven en waken, op dat zij Zijn smartelijk lijden hier in den hof zouden zien, en daarvan getuigen kunnen dragen; want daartoe zagen wij, dat de Heiland hen hier alle drie van de anderen afgezonderd en met zich genomen had. En dus wil Hij hier dan eigentlijk zeggen: o! Mijne beminde discipelen, verlaat Mij nu toch niet in deze ure mijner doodelijke benaauwdheid, maar blijft hier nu bij Mij, en waakt toch! opdat gij zien moogt, wat een zwaar en smartelijk lijden Ik hier voor den uitverkoren zondaar als Borg onderga en draag; en gij dit naderhand aan uwe mede-discipelen, en alomme kunt verkondigen. Blijft daartoe toch alle drie hier! en waakt enz. Na dat Hij dit gesproken had, gaat Hij in Zijn zwaar en benaauwd lijden, wederom voort; want zoo vervolgt Mattheus *en een weinig voortgegaan zijnde* enz., het gene wij in de volgende reize zullen moeten beschouwen.

Ziet daar Geliefden! dit zware en angstige lijden, dit droevige wedervaren van den Heere JEZUS in den hof Gethsemane, uwen aandacht tot zoo verre toe voorgesteld. De volgende stoffe zal ons het overschot van dat benaauwde ziels-lijden vertoonen en deszelfs merkwaardige omstandigheden, waarmede dat vergezeld ging. Ondertusschen, zoo geeft hier allen te zamen nu maar kortelijk acht op dit volgende: (1) op 's Heilands *gehoorzaamheid* aan den wil van Zijnen Hemelschen Vader, die Hij daarin klaarlijk betoont, dat Hij van zelve hier met drie van Zijne

discipelen binnen in dien hof ging, naar de plaats van Zijn allernaarst en beangstigst ziels-lijden; en dat op dezelfde ure, als de Vader dat van Hem eischte, zonder in het minste te dralen of te wachten. (2) Beschouwt hier ook Zijne *onschuld*. Al dat benaauwde ziels-lijden, dat Hem hier nu in Gethsemane overkwam, was immers zonder eenig voorafgaand misdrijf van onzen Heiland? Hij had immers tot aan deze tegenwoordige ure toe, niet het minste gedaan of bedreven, waarom en waardoor Hij zulk lijden zou verdiend hebben. Hij had volgens 1 Petr. II: 22, 23, *nooit onregt gedaan, en daar was nimmer eenig bedrog in Zijnen mond geweest*. Het kwam Hem geheel alleen over, om dat Hij de Borg was van den uitverkoren zondaar, die diens zondaars ongeregtigheden, en de straffen derzelve op zich geladen had. (3) Merkt hier ook aan, het *heilige gedrag* van den Heere JEZUS! wat gedraagt Hij zich in deze ure van Zijne dóódelijke benaauwdheid, niet veer geschikt, zedig en bedaard. Hij ondergaat immers dit Zijn angstig ziels-lijden zonder eenige teekenen van ongenoegen, wederstand of tegenspraak te toonen. Het eenige dat Hij doet is, dat Hij maar zucht en kermt, over de zwaarte van Zijn lijden, zeggende: *dat Zijne ziele geheel bedroefd was* enz.; op dat de discipelen daarvan zouden kennis hebben; maar anders, Hij toont in alle deelen, dat Hij zich zelven zeer wel bezat, door een gedeelte van de Zijnen met zich te nemen; en de anderen vooraan in den hof te plaatsen, en hun deze heilzame vermaning te geven, dat zij gezamentlijk den Heere hunnen God zouden bidden, op dat zij in geene verzoekingen vielen, die hier voor hen nu zoo menigvuldig waren; toonende daarmede, dat Hij zelfs op het laatste van Zijn leven, nog als een getrouw Herder Zijne schapen bijeen hield en voor hun welzijn en behoudenis waakte en zorgde. (4) Doch wel voornamelijk, beschouwe een ieder onzer hier *de zwaarte van 's Heilands lijden*. Nooit immers hebben wij een zwaarder en benaauwder ziels-lijden als dit, dat de Heere JEZUS hier, in Gethsemane leed, ge-

zien of gehoord. O! deze droefheid, angst, schrik en benaauwdheid ging alles, wat naar en ijsselijk is, zeer verre te boven. De Heiland mogt hier wel klagende uitroepen, uit Klaagl. I: 12 *en gaat het u niet aan, gij allen, die over den weg gaat? schouwt het aan en ziet! of daar eene smart zij, gelijk als mijne smart, die mij aangedaan is, daar mede de Heere mij bedroefd heeft, ten dage der hittigheid Zijns toorns.* (5) Eindelijk, let hier ook allen te zamen op de nette zamenstemming en overeenkomst van dit zware ziele-lijden van den Heere JEZUS met de oude Godspraken der Profeten! Ik zal hier tot bevestiging voor allen, maar twee van de voornaamste plaatsen uit het profetisch woord aanhalen. De eerste is die van den dichter, Psalm XVIII, daar hij ons den Messias in het midden van dit Zijn angstig ziele-lijden, dus bitterlijk klagende invoert vs 5, 6; *banden des doods hadden mij omvangen, en beken Belials verschrikten mij; banden der helle omringden mij; strikken des doods bejegenden mij.* De andere vinden wij Psalm LXXXVIII: 14 enz. Daar die zelfde Messias ons sprekende ontmoet, en dit Zijn angstig en benaauwd ziels-lijden, op het bewegelijkste vertoonende: *Heere! waarom verstoot Gij mijne ziele, en verbergt Uw aanschijn voor mij? Ik draag uwe vervaarnissen; ik ben twijfelmoedig; uwe hittige toornigheden gaan over mij, uwe verschrikkingen doen mij vergaan* enz. Zoo dat uit die allen dan nu wederom klaarlijk blijkt, dat onze Heere JEZUS CHRISTUS de ware Messias, Zaligmaker en Verlosser van den uitverkoren zondaar geweest is.

Wat nu ons, die hier bijeen zitten aanbelangt, zullen wij van de prediking van 's Heilands dierbaar lijden vrucht trekken voor onze zielen; wij moeten dan telkens van ieder stuk weten het noodige gebruik te maken. Hier in deze verhandelde stoffe, vind ik nu eene tweederlei leering en gebruik, waarvan de eene is voor ongeloovigen en onbekeerden; de andere voor des Heeren volk, en al-

len die reeds tot den Heere bekeerd zijn. De eersten, namelijk, alle onbekeerden, die nog door het zaligmakend geloof met den Heere JEZUS niet vereenigd zijn; maar nog buiten Hem in den rampzaligen staat van hunne natuurlijke verdorvenheid leven, zien en beschouwen hier levendig voor hunne oogen, in wat ellendigen staat zij zijn, en hoe rampzalig en ongelukkig zij zullen wezen, wanneer zij op die wijze komen te sterven; want in dit benaauwde, en bovenmate angstig ziels-lijden van den Heere JEZUS, zien zij op het allerlevendigst, wat eene gruwelijke straf de zonde heeft verdiend en met zich sleept. Immers, dat de Heere JEZUS hier in Gethsemane leed, dat leed Hij als Borg van den uitverkoren zondaar voor hen en in hunne plaats; dat zouden zij anders eeuwig zelven hebben moeten lijden; maar nu heeft CHRISTUS hen, door Zijn lijden, daarvan voor eeuwig vrij gemaakt en verlost. Een onbekeerd zondaar heeft nu aan dit lijden van den Heere JEZUS geen deel noch gemeenschap; om dat hij door het geloof met Hem niet is vereenigd; en gevolgelijk, begrijpt gij hier dan nu middag-klaar, dat er eens een dag zal komen, waarop hij even zoo zal moeten lijden als de Heiland hier deed voor de zonden van Zijn volk; alleen met dit onderscheid, dat het geen JEZUS hier maar voor een' korten tijd leed, hij, onbekeerde zondaar eeuwig en eindeloos zal moeten lijden; omdat de Heere JEZUS, door Zijne Goddelijke Almagt, dit lijden zonder te bezwijken, heeft kunnen ten einde toe uitdragen; hetgeen voor den onbekeerden zondaar onmogelijk is; dewijl zijne eindige krachten geenszins in staat zijn den last van Gods oneindigen toorn geheel te kunnen uitdragen. En zoo ziet een ieder natuurlijk mensch hier dan, in wat ellendigen en rampzaligen staat hij leeft. O! al die bittere droefheid, nare angst, schrik en benaauwdheid, die Gods Zoon hier in den hof in Zijne ziele leed, zult gij onbekeerden eens eeuwig in de helle moeten lijden, en dat nog duizendmaal zwaarder, naar mate uwe krachten, om dat lijden

te kunnen dragen, zwakker en minder zijn. Mogt God de Heere dit alle onbekeerde zondaars en zondaressen eens met kracht op de ziel drukken; en hunne duistere oogen hier eens regt verlichten! opdat zij dezen hunnen allerdroevigsten en naarsten ellenden-staat levendig ziende, daardoor uit hunnen zorgeloozen en gerusten zondenslaap, eens mogten wakker worden; en met al hun vermogen werken om gemeenschap aan den Heere JEZUS en Zijn lijden te krijgen door het geloof; en op die wijze, een allernaarst, eenwig lijden te ontvlieden. Ik hoop dat God nog eens zoo goed en genadig zal zijn, van vele mijner Toehoorderen hieromtrent, inwendig in de ziel te verlichten, en door eene zalige herschepping en wedergeboorte, uit zoo zware dood en verdoemenis, daar zij nu nog onder liggen te verlossen. Althans, zoo de Heere dat niet doet mijne Vrienden! Zoo verzeker ik u, dat de meesten uwer eeuwig, al die benaauwde ziels-angsten in de helle zullen moeten lijden, die Gods Zoon hier leed in den hof Gethsemane. En daarom, een ieder drage bij tijds zorg voor zijne kostelijke ziele; opdat die in zulk een eeuwig en aller rampzaligst lijden niet kome.

Wat u aanbelangt, ware en geloovige kinderen van God! zoo vele er van de zulken, zich hier voor ons mogten bevinden; tot ulieden behoeven wij zoo niet te spreken als tot de onbekeerden. Neen! dat zelfde, wat hun is tot schrik, vreeze en benaauwdheid; dat is ulieden tot gerustheid en tot blijdschap. Want, leed de Heere JEZUS hier in Gethsemane het allerbenaauwdste ziels-lijden; gij weet geloovige kinderen van God, dat Hij dat geenszins leed voor zich zelven, maar voor uwe zonden; dat het uwe angsten, uwe benaauwdheden waren die gij verdiend hadt; gevolgelijk, dat de Heere JEZUS die nu geleden hebbende, gij daarvan voor eeuwig bevrijd zijt, dat uwe zielen nu in die angsten en smartelijke benaauwdheden niet zullen komen. Wat scheppen uwe gemoederen daar nu niet eenen onwaardeerbaren troost uit! wat verwekt

zulks in u nu niet eene onuitsprekelijke blijdschap, vrede, gerustheid en vergenoeging, die gij immers voor al het goed van deze wereld niet zoudt willen ruilen? Ja, wat verwekt dit ook niet in u eene allerkrachtigste liefde, en vurige genegenheid tot den Heere JEZUS! Wat wordt Hij u, uit hoofde van dit Zijn uitgestane lijden, niet gansch en al dierbaar en beminnelijk! kinderen van God! de onbekeerde wereldlingen zullen het niet gelooven; maar komt aan! daar is wel een weg op; doet het hun klaar zien met en door uwen geheelen wandel, dat de Heere JEZUS, uit hoofde van dit Zijn smartelijk Borg-lijden, u zoo boven mate aangenaam, dierbaar en beminnelijk is. En vraagt gij nu, op wat wijze gij dat best zult kunnen toonen? Wel, ik zal mij maar aan den verhandelden tekst houden; JEZUS beval Zijnen discipelen, dat zij hier in den hof in deze ure Zijner benaauwdheid, *bij Hem zouden blijven*. Wel, doet gij dat ook! blijft altijd nabij den Heere JEZUS! inwendig, door met de kracht van uw geloof, altijd in Hem te blijven, als een rank in den wijnstok; en uitwendig, door u steeds aldaar te laten vinden, daar Hij met Zijnen Geest en genade tegenwoordig is. Volgt gij zoo altijd het Lam, daar het gaat Openb. XIV: vs. 4.. Laat de Heere JEZUS zoo gedurig zijn nabij u, in uwe gedachten, woorden en werken! Verlaat Hem ook dan niet, als gij met Hem moet gaan in vervolgingen en verdrukkingen; in lijden en benaauwdheid; maar blijft bij Hem, zoo wel in tegenspoed als in voorspoed; en weest Hem dus getrouw, zelfs tot der dood toe! Ja, maar gij moet niet slechts zoo altijd bij den Heere JEZUS blijven; maar gij moet hier, met de discipelen bij Hem blijven en *waken*. Gij moet steeds waken tegen de listige verleidingen van deze booze wereld; tegen uw zondig vleesch en tegen uw argelistig hart; allen te zamen, uwe gezworen en dood-vijanden, die niet anders zoeken als u maar ongevoelig te wiegen in den slaap der zorgeloosheid; en u door dat middel dan te brengen in de eindelooze droefheid, angst en eeuwige

rampzaligheid. Vooral moet gij ook waken tegen uwen vijand, den satan, die uwe zielen toch gedurig lagen legt. Waartoe wij u dan ook met den Zaligmaker vermanen *waakt en bidt, op dat gij niet in verzoekingen komt.* De Heere make Zijn volk daartoe in alles getrouw, en voere het namaals eens uit het angstig Gethsemane van deze bedroefde wereld, over in Zijn hemelsch Lusthof, om daar eeuwig bij Hem te blijven, en te genieten die volle verzadiging van vreugde! Amen.

VIII. PREDIKATIE.

OVER HET VERVOLG VAN JEZUS LIJDEN IN GETHSEMANE; DE BESTRAFFING VAN DE SLAPENDE DISCIPELEN ENZ.

MATTHEUS XXVI: 39—46.

En een weinig voortgegaan zijnde, viel Hij op Zijn aangezigt, biddende en zeggende: Mijn Vader! indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan! doch niet gelijk Ik wil; maar gelijk Gij wilt. En Hij kwam tot de discipelen en vond ze slapende, en zeide tot Petrus: kunt gij dan niet een uur met Mij waken? Waakt en bidt! op dat gij niet in verzoeking komt; de geest is wel gewillig, maar het vleesch is zwak. Wederom ten tweeden male henen gaande, bad Hij zeggende: Mijn Vader! indien deze drinkbeker van Mij niet voorbij kan gaan, ten zij dat Ik hem drinke, Uw wille geschiede! En komende bij hen, vond Hij ze wederom slapende, want hunne oogen waren bezwaard. En hen latende, ging Hij wederom henen, en bad ten derden male, zeggende de zelfde woorden. Toen kwam Hij tot Zijne discipelen en zeide tot hen: slaapt nu voort en rust! Ziet! de ure is nabij gekomen, en de Zone des menschen wordt overgeleverd in de handen der zondaren. Staat op! laat ons gaan! ziet! hij is nabij, die Mij verraadt.

Het is iets bijzonders, dat wij vinden aangeteekend Jes. XXXVIII: 1—4, daar lezen wij van den Koning Hiskia, hoe Hij op zekeren tijd krank geworden zijnde, en van God door middel van den profeet Jesaïas aankondiging gekregen hebbende, dat Hij de noodige bevelen moest geven aan Zijn huis, dewijl Hij zou sterven en niet leven, daarop zich aanstonds in een zeer vurig gebed voor den Heere vernederde, en met een groot geween Zijnen God smeekte in

deze ure Zijner benaauwdheid, zeggende: *och Heere! gedenk toch, dat ik voor uw aangezigt in waarheid en met een volkomen hart gewandeld, en dat goed in Uwe oogen is gedaan heb.* Deze godvruchtige Vorst wist, dat er voor Gods kinderen in tijden van angst en benaauwdheid, geen beter noch veiliger middel tot troost en behoudenis is, dan zich in ernstige ziels-gebeden voor den troon des Heeren te vernederen, en Hem al zijne nooden en zwarigheden voor te dragen, als die zulks aan Zijn volk zelve bevolen heeft, zeggende: *roept Mij aan in den dag der benaauwdheid! en Ik zal er u uithelpen* enz. En daarom sloeg hij dien weg hier nu ook in, en zocht in het midden van deze zijne doodelijke en gevaarlijke krankheid, al zijnen troost in vurige gebeden, met welke hij zich voor den geduchten troon van den grooten Hemel-Koning vernederde. Het schijnt ons toe Aandachtigen! dat wij den Koning Hiskia hierin niet onaardig kunnen aanmerken, als een net en levendig afbeeldsel van 's werelds grooten Heiland en Zaligmaker, den Heere JEZUS. Immers, iets diergelijks, dat wij hier zien in den Koning Hiskia, heeft men namaals ook zien gebeuren aan Gods Zoon, der uitverkoren werelds gezegende Heiland. Wierd Hiskia naar het ligchaam doodkrank, en wierd hem op Gods bevel geboodschapt, dat hij zou sterven en niet leven; het ging immers in zeker opzigt ook aldus met den Heere JEZUS. In het geestelijke wierd Hij ook gelijk als krank, door dien Hij als de Borg van den uitverkoren zondaar, diens zondaars doodelijke krankheden, allen te zamen, had op zich genomen en deszelfs smarten droeg, wordende om Zijns volks overtredingen verwond en om hunne ongeregtigheden verbrijzeld, volgens Jes. LIII: 4, 5. Ja, Hem wierd ook aangekondigd, dat Hij, als de Borg van den zondaar zou moeten sterven en niet blijven leven. Maar geraakte de Koning Hiskia in zijne gevaarlijke krankheid over deze tijding, dat hij nu zou moeten sterven in eene zeer groote droefheid, angst en benaauwdheid, zoo dat hij zeer weende; het ging immers met 's werelds Heiland bijkans alwederom ook zoo. Krank zijnde voor den uitverkoren zondaar, en

na in weinige uren van die krankheid moetende sterven en Zijn dierbaar leven opofferen aan het hout des kruises, geraakte Hij in den laatsten nacht van Zijn leven, in den Hof Gethsemane ook in den allernaarsten angst, droefheid en benaauwdheid, zoo dat Hij niet wist waar heenen Hij zich wenden of keeren zou. Doch nam de Koning Hiskia in deze zijne groote benaauwdheid zijne toevlugt tot vurige smeekingen en gebeden, stortende zijne ziele voor den troon des Heeren uit, dat zelfde immers deed ook wederom Gods Zoon, des uitverkoren zondaars Heiland. Wanneer Hij nu in Zijne doodelijke angst en benaauwdheid was, en binnen weinige uren den dood moest smaken, nam Hij al Zijne toevlugt tot vurige en ernstige gebeden, smeekende Zijnen hemelschen Vader, tot verscheidene reizen, om Zijne hulp en bijstand, en zoo met Hem als worstelende, terwijl Zijne zorgeloose discipelen, die Hij tot aanschouwers van Zijn zwaar ziels-lijden met zich genomen had, gerust lagen te slapen, zonder zich eenigsins met of over Hem te bekommeren. Die begeerig is, om er de waarheid levendig van te zien, die sla maar wederom zijne oogen op het verhaal van Mattheus, zoo als wij u dat zoo even hebben voorgelezen, *en een weinig voortgegaan zijnde*, schrijft hij, *viel Hij op Zijn aangezigt* enz.

Hier vangen wij nu wederom aan, mijne Vrienden! te beschouwen, het nare en bittere lijden van den Heere JEZUS, dat Hij naar de ziele ondergaan en gedragen heeft in Zijn' laatsten levensnacht in den Hof Gethsemane. De laatste reize zagen wij er een gedeelte van; toen vonden wij dezen dierbaren Heiland, hier te middernacht in de allernaarste droefheid, verbaasdheid, angst en vreeze, die er kon bedacht worden. Wij beschouwden Hem als verslagen onder den ondragelijken last van Zijns Vaders grimmigen toorn en verbolgenheid; en nog daarenboven in den allerzwaarsten strijd, met al Zijne helsche vijanden zoo dat hij Zijnen benaauwden angst en bittere droefheid niet kon verbergen; maar openlijk ten aanhoore van Zijne drie met zich genomen discipelen uitschreeuwde, dat *Zij-*

ne ziel geheel bedroefd was enz., en dat zij daarom nu alhier bij Hem moesten blijven en met Hem waken. Nu voor tegenwoordig, zullen wij Hem nog in dien zelfden angst en droevige ziels-benaauwdheid beschouwen. Wij zullen Hem, aan den eenen kant, op den grond neder liggende, op de erbarmelijkste en bewegelijkste wijze in den gebede met Zijnen Hemelschen Vader zien worstelen, en aan den anderen kant, grootelijks gekweld en gedrukt van Zijne slapende discipelen. En dewijl de stoffe ten hoogsten zonderling, opmerkelijk en zielroerende is, zoo willen wij hopen, dat een toegenegen en aandachtig gehoor ons heden niet zal geweigerd worden; en dat onze slapers, die hier nog zoo eenigen zijn, in deze hevige bestraffingen van den Heiland omtrent Zijne slapende discipelen, de schandelijkheid van hunne gewone sluimerzucht zullen zien, en daardoor bewogen worden om die voortaan na te laten en met ernst tegen dezelve te strijden. Die dan ooren heeft, die hoore! Amen.

De geschiedenis die ons te verhandelen staat, is van die natuur Aandachtigen! dat wij dezelve niet wel bekwamelijk en met orde in eenige bijzondere stukken kunnen verdeelen; weshalve wij ons dan heden met eene nette afdeeling der zaken zoo zeer niet zullen bekommeren; maar slechts het beloop der zaken volgen, en alles in die orde verhandelen, waarin het ons van den Evangelist wordt opgegeven.

De Heere JEZUS was hier dan te middernacht in den Hof Gethsemane, als des uitverkoren zondaars Borg, gekomen in een allernaarst en smartelijkst Borg-lijden, hetgeen van geen menschentong regt in deszelfs waardij en zwaarte kan worden afgemaald; of met eindige denkbeelden regt begrepen. Hij had de overmaat van dit Zijn angstig en allerbenaauwst lijden voor Zijne drie discipelen, Petrus, Jakobus en Johannes, die Hij van de anderen afgezonderd en dieper den Hof in met zich genomen had, niet kunnen verbergen; maar het aan hun geopenbaard op de bewegelijkste wijze klagende, dat *Zijne ziele nu geheel bedroefd*

was enz. Hij had hun daarbenevens met ernst verzocht en gebeden, dat zij nu toch hier bij Hem wilden blijven en met Hem waken; ten einde zij van dit Zijn zwaar en angstig ziels-lijden zouden kunnen getuigen dragen. Dat nu gedaan hebbende was het, volgens het schrijven van Mattheus, dat Hij *een weinig voortgegaan zijnde, viel op Zijn aangezigt* enz. Van deze omstandigheid worden wij door Lukas nog eenigzins nader onderrigt, die dezelve aldus heeft aangeteekend, Kap. XXII: vs. 41, dat JEZUS zich van Zijne drie discipelen *afscheidde, omtrent een steenworp*, en dat Hij als toen *nederknielde en bad*. De Heiland, willende Zijn bitter ziels-lijden beginnen, had zoo als wij laatst zagen, om zulks in eene afgetrokken stilte en eenzaamheid te kunnen doen, aan de meeste van Zijne discipelen bevolen, dat zij vooraan in den hof Hem zouden blijven wachten; en ondertusschen met malkanderen aldaar den tijd doorbrengen met waken en bidden, opdat zij in geene verzoeking vielen. Om evenwel aanschouwers en getuigen van Zijn lijden te hebben, had Hij drie van de discipelen met zich binnen in den hof genomen. Maar ziet! nu in den angst en benaauwdheid van Zijn smartelijk ziels-lijden zijnde, en in ernstige gebeden en smeekingen met Zijnen Hemelschen Vader willende gaan worstelen, waren Hem deze drie discipelen, hier nu ook te veel; Hij moest daartoe in de stilte en eenzaamheid wezen, daar moest geen mensch bij Hem zijn, die Hem in Zijne aandacht kon aftrekken, of in Zijnen vurigen ernst en ijver eenigzins storen; en daarom zonderde Hij hier zich van deze drie discipelen nu al mede af, gaande geheel alleen ter zijde of dieper den hof in, *omtrent*, volgens Lukas, *een steenworp* van hen af; dat is, zoo ver omtrent als men met een steen kan werpen of begooijen; zoo dat de drie discipelen Hem nog even konden hooren spreken en bidden. Zoo een steenworp wegs nu van hen afgegaan zijnde, wat deed Hij toen? *Hij viel*, zegt Mattheus *op Zijn aangezigt*; Markus schrijft, dat *Hij viel op de aarde*; Lukas, dat

Hij nederknielde. Alleen geven zij te kennen, dat de Heere JEZUS zich hier, op eene zeer eerbiedige wijze voor Zijnen Hemelschen Vader vernederde; dat Hij, om Hem te bidden op den grond nederviel. Al van zeer oude tijden af, was het nederknielen of nedervallen op den grond een teeken van grooten eerbied en onderdanigheid. In de Oosterſche landen, daar de onbepaalde oppermagt der Koningen wel voornamelijk haren zetel gevestigd had, was dit daarom al vroeg de gewoonte, dat de onderdanen zich voor hunne vorsten zeer laag, tot op den grond toe nederbogen; en zelfs zich geheel aan hunne voeten op de aarde nederwierpen. Deze eerbiedige nederbuiging of werping van het ligchaam op de aarde, wierd nu ook gepleegd in het bidden. Het was gebruikelijk, dat men zich uit eerbied voor den Allerhoogsten God des Hemels, als dan voorover op den grond nederwierp, vallende met het aangezigt op de aarde. Zoo lezen wij van Abraham, dat hij in Gods gedachte tegenwoordigheid, wanneer hij met Hem sprak, wegens het aanstaande zwanger worden van zijne huisvrouw Sara, *viel op zijn aangezigt* Gen. XVII: vs. 17. En in het Apocrijphe boek van Jezus Sirach, Kap. L: vs. 18, vinden wij ook aangeteekend, dat al het Joodsche *volk zich in het gemeen haastte; en dat zij op hunne aangezigten ter aarde vielen, om den Heere, den Almagtigen en Allerhoogsten God aan te bidden.* Op die zelfde wijze deed de Heere JEZUS hier in deze Zijne doodelijke benaauwdheid en naren angst der ziele nu ook. Alleen zijnde bij zich zelven, wierp Hij zich voor Zijnen Hemelschen Vader nu ook, uit eerbiedigheid op de aarde neder, vallende voorover met Zijn aangezigt op den grond, zoodat Hij hier geheel, zoo lang Hij was op de aarde nederlag. Wiens ziel wordt hier niet met een heilig medelijden over den onschuldigen Heiland ingenomen? Als een worm en geen man, kruipt Hij hier door den hof en worstelt dus liggende, met de aller doodelijkste benaauwdheid! Hoe vernedert Hij hier zich zelven niet op de allerlaagste wijze voor Zijnen Hemelschen Vader! Hoe toont hij hier

niet, dat Hij Zijn onderdanige en gehoorzame knecht was, die Hem, voor zoo verre Hij des uitverkoren zondaars Borg was, erkende voor Zijnen geduchten Opper-Heer, aan Wien Hij alle eerbied en onderdanigheid verschuldigd was! Zoo dan Hij, die het afschijnsel was van 's Vaders heerlijkheid, *het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid*, vernedert zich hier voor Hem, als de allerminste aardworm, vallende voor Hem op Zijn aangezigt neder, en komende dus, al kruipende langs de aarde tot Zijnen geduchten troon naderende. Want dus teekenen al de drie Evangelisten aan, dat de Heiland dus op Zijn aangezigt en knieën nedervallende *bad, zeggende: Mijn Vader* enz. De Heere JEZUS bad hier in het midden van Zijn angstig en benaauwd ziele-lijden Zijnen Hemelschen Vader aan, gelijk Hij te voren meermalen gedaan had; waarschijnlijk niet in stilte bij zich zelven, maar luid en met eene verstaanbare stemme, zoo dat het gemakkelijk van de drie digt bij zijnde discipelen kon gehoord en verstaan worden. En wat bad Hij? Dat heeft Mattheus aldus aangeteekend, schrijvende dat Hij zeide: *Mijn Vader* enz. Vier bijzondere stukken ontmoeten ons in dit gebed des Heilands. (1) De aanspraak, die Hij alhier aan Zijnen Hemelschen Vader doet. (2) Het onderwerp van Zijn gebed, hetgene Hij noemt *den drinkbeker*. (3) Zijne begeerte of smeeking daaromtrent tot Zijnen Vader, namelijk: dat Hij *dien van Hem wilde laten voorbijgaan*. En dan (4) de voorwaarde, op welke Hij zulks van Zijnen Hemelschen Vader smeekt, te gelijk met Zijne gehoorzame en bereidwillige onderwerping aan Zijns Vaders wil en welbehagen; het was, *bijaldien het mogelijk is, niet zoo ik wil, maar gelijk Gij wilt.*

Aanbelangende het eerste, de Heiland spreekt hier in dit Zijn vurig en zielroerend gebed, Zijnen Hemelschen Vader aldus aan: *Mijn Vader!* of volgens Markus *Abba Vader! Abba* is eigentlijk een Syrisch woord, dat *Vader* beteekent; afstammende van het Hebreeuwsch *ab*, dat mede *Vader* beduidt. Dewijl nu de Heere JEZUS dit Zijn

gebed in de Syrische taal, die toenmaals de gewone taal was sprak, zoo gebruikte hij hier dit woord *Abba*. En Markus heeft in Zijn verhaal dat woord behouden; maar hij voegt er tot uitlegging, het woord *Vader* bij, om aan te wijzen, dat *Abba* eigentlijk beteekent *Vader* of *mijn Vader*. Even als de Apostel Paulus Rom. VIII: 15, daar hij van de geloovigen zegt, dat zij nu hebben ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door welken zij tot God *roepen Abba Vader*. De Heiland geeft hier aan God dan den gewonen naam van *Vader;* en wel met nadruk van *Mijn Vader*, als wilde Hij zeggen: Mijn geliefde Vader! wiens eigen en eenig geboren Zoon ik ben, die Mij hebt gegenereerd en voortgebragt van alle eeuwigheid, toen de afgronden nog niet waren; toen er nog geene fonteinen waren, zwaar van water. *Mijn Vader!* Met dusdanig eene aanspraak geeft Hij hier dan op het levendigste te kennen: (1) Zijne gehoorzame onderwerping aan dezen Zijnen Vader, wien Hij als Zoon in dezen staat Zijner vernedering allezins moest eerbiedigen en onderdanig zijn, als zijnde nu zijn knecht geworden. (2) Aan den anderen kant, geeft Hij hier ook niet duister te kennen, het groote vertrouwen dat Hij, niettegenstaande Hij nu in zoo naren angst en benaauwdheid was, nogtans op dezen Zijnen Hemelschen Vader stelde; hoe Hij geenszins beschroomd was Hem als nog Zijnen Vader te noemen; en Hem voor zoodanig eenen opentlijk te belijden en te erkennen. Doch bijzonder gepast, kwam deze benaming van *Vader* hier in 's Heilands gebed; want daarmede wil Hij Zijnen Vader vertoonen, wat eene naauwe betrekking Hij tot Hem had; hoe Hij Hem, als zijnde Zijnen Zoon, de noodige hulp en bijstand, daar Hij Hem hier in deze ure Zijner benaauwdheid eerbiedig om smeekte, geenszins kon weigeren; maar Hem als een genadig Vader moest verhooren. Te regt dan noemt Hij Hem alhier *Abba* of *Mijn Vader*. En wat verzocht Hij hier dezen Zijnen Vader nu? Dat teekent ons Mattheus hier aan, Mijn Vader, bad Hij, *indien deze drinkbeker* enz., *laat deze drinkbeker* enz.

De Heiland spreekt hier tot Zijnen Vader van *eenen drinkbeker*, door welken Hij op eene figuurlijke en oneigentlijke wijze niet anders verstaat, dan Zijn zwaar en smartelijk Borg-lijden, zoo wel hetgene Hij hier in den hof nu reeds dadelijk naar de ziel leed; als hetgene Hij nu aanstonds nog verder, beide naar ziel en ligchaam, tot verlossing van den uitverkoren zondaar zou moeten lijden en ondergaan. Dit Zijn geheele lijden, stelt Hij hier Zijnen Vader nu voor, onder de oneigentlijke benaming van eenen *drinkbeker*, daarin volgende der Hebreën spreekmanier. Niets is er bijkans onder de Hebreën gemeener, dan allerhande kruis en lijden, smart en verdrukkingen, den naam van eenen *beker* of *drinkbeker te geven*; en het uitstaan en ondergaan van dat kruis en lijden voor te stellen door het drinken van denzelve; als, om voor allen, maar slechts eene eenige plaats ter bevestiging aan te halen, Jes. LI: 17, daar aldus tegen Jeruzalem geprofeteerd wordt: *waak op! waak op! Jeruzalem! gij, die gedronken hebt van de hand des Heeren, den beker Zijner grimmigheid; den droesem des bekers der zwijmeling hebt gij gedronken, ja uitgezogen.* De profeet wil hier eigentlijk mede beteekenen, de vreesselijke oordeelen en verdrukkingen, die God het Joodsche volk had toegezonden; en die de inwoners van Jeruzalem hadden moeten ondergaan en dragen, even als men den wijn uit eenen beker drinkt. Wat eigentlijk de reden zij van dusdanig eene figuurlijke of zinnebeeldige benaming, is juist niet al te zeker. Sommigen meenen, dat hier mede gezinspeeld wordt op fenijnige bekers, die vol doodelijk vergif geschonken zijn, en tot welken uit te drinken men den ellendige met geweld moet dwingen. Doch het komt ons met anderen waarschijnlijker voor, dat hier wordt gezinspeeld op de maaltijden der ouden, in welke het de gewoonte was, dat iemand van de aanwezenden, gesteld wierd tot Koning, Heer of Overste van den maaltijd. Deze Overste stelde, onder meer andere dingen aan al de gasten de maat van den wijn, die zij moesten drinken: zoo of zoo vele groote bekers

vol, als het hem behaagde. Dewijl nu de gasten gehouden waren, zoo vele bekers te moeten drinken, als de bestuurder of opziener van den maaltijd instelde en aan een ieder voorschreef; zoo gebeurde het dat zij, die zoo veel niet drinken konden en het evenwel doen moesten, de laatste bekers met groote tegenzin en ongaarne, tegen heug en meug, gelijk men zegt, uitdronken; wordende daartoe om welstaanshalve, gelijk als opgedwongen. Regt anders als in dien plegtigen maaltijd van den Persischen Koning Ahasveros, op welken hij bevel gaf aan zijne hof-bedienden, dat men volgens de wet, niemand van de gasten tot drinken zou dwingen. Esther I: 8. Daarvan nu is het wel waarschijnlijk, dat deze spreekmanier, haren oorsprong heeft gekregen. Dat alles, wat iemand hard, smartelijk en onaangenaam valt om te ondergaan en te dragen, wordt vergeleken bij *het drinken van een' beker*. Althans wij vinden niet, dat tot nog toe van iemand eene andere reden van deze zinnebeeldige benaming of spreek-manier is aangewezen. Van die spreek-manier der Hebreën, bedient zich de Heere JEZUS hier dan nu ook, stellende Zijn zwaar Borg-lijden, dat Hij alhier in den hof nu reeds naar de ziel onderging en verder ondergaan moest; in een woord, al dat gene, dat Hem van den Vader opgelegd was om voor den uitverkoren zondaar te dragen en te ondergaan, hier mede voor, onder de benaming van eenen *drinkbeker*, dien Hij moest drinken. Op die wijze heeft Hij Zijn gehcele Borg-lijden meermalen afgemaald, als Mattheus XX: 22, daar Hij aan de twee zonen van Zebedeüs eens *vraagde, of zij den drinkbeker wel konden drinken, dien Hij drinken moest?* Dat is, of zij Zijn gansche Borg-lijden wel konden uitstaan en ondergaan? Zoo hier nu ook; Hij noemt Zijn geheele lijden, daar Hij nu reeds in was en van uur tot uur verder in komen zou, *eenen drinkbeker*. En wat begeert Hij hier nu van Zijnen Hemelschen Vader, omtrent dit Zijn lijden, omtrent dien drinkbeker? Hij bidt Hem vuriglijk, dat *die van Hem mogt voorbijgaan*. Van alle tijden af zijn de geleerden grootelijks ver-

legen geweest, met dit gebed van den Heere JEZUS, hoe zij dat best zullen opvatten en met de betamelijkheid van Zijn heilige persoon overeenbrengen. Het schijnt in den eersten opslag, als of de Heiland hier zich eenigzins uit zwakheid van zijn vleesch of menschelijke natuur, tegen het dragen en ondergaan van dit Zijn zware Borg-lijden heeft aangekant; en daarom hier bij Zijnen Vader ernstig aanhoudt, om òf voor een gedeelte òf voor het geheel van hetzelve ontslagen te worden, bij aldien het mogelijk was, doch zoo, dat Hij echter in alles Zijnen wille, aan dien van Zijnen Vader volkomenlijk onderwierp. Op deze of dergelijke wijze, wordt dit Zijn gebed in het gemeen van de meeste uitleggers opgenomen. Meest allen stemmen zij daarin overeen, dat dit gebed des Heilands zijnen oorsprong heeft uit eenige zwakheid, mistroostigheid en medelijden van en met Zijne menschelijke natuur; doch die Hij hier echter, op eene betamelijke wijze voorstelt, met zich in alles aan het welbehagen en den wille van Zijnen Hemelschen Vader te onderwerpen. Doch wat ons aanbelangt Aandachtigen! wij vinden in deze stelling en in al de gevoelens, die daar op uitkomen, zoo vele onoplosselijke zwarigheden, dat wij dezelve geenszins kunnen goedkeuren of omhelzen. Om maar kort te gaan, en in eene zaak, daar zoo veel tot opheldering over geschreven is van de geleerden, met weinigen onze gedachten en gevoelens te zeggen. Wij houden het daarvoor, dat de Heere JEZUS hier dus biddende, niets het aller minste doet, uit zwakheid van Zijn vleesch of menschheid; of uit eenig medelijden, dat Hij uit hoofde van de zwaarte van het lijden, dat Hij nu moest ondergaan, voor dezelve had; maar dat deze Zijne bede, aldus moet worden opgenomen: door *het laten voorbijgaan van den drinkbeker van zich*, verstaat Hij niet anders, als dat Hij door des Vaders hulp, wanneer Hij dien gedronken had, eens van dezelve mogt verlost en ontslagen worden; dat dit Zijn naar, benaauwd, en smartelijk Borg-lijden toch niet altijd mogt duren; maar dat Hij er toch zoo gaauw doenlijk, eens een einde van

mogt zien, en van het drinken van eenen zoo doodelijken en pijnlijken drinkbeker voor eeuwig mogt bevrijd worden. Dus werd hier dan in het allerminste van den Heere niets niet gebeden om eenige verschooning in het drinken van Zijnen smartelijken Borg-beker; maar alleen, om voorbijgang en ontslaging van denzelve, als Hij dien nu eerst geheel ledig uitgedronken had; de Vader wilde toch, hoe eer hoe liever Hem, Zijnen Zoon, uit dit Zijn onbegrijpelijk zware lijden verlossen, de ure daarvan zooveel doenlijk was verkorten, en zoo maken, dat deze benaauwde drinkbeker toch spoedig van Hem voorbij ging. En dat was het werk des Vaders; de Vader had, volgens den eeuwigen raad des vredes, als ophouder en wreker van de regten der geschonden Godheid, den Zone dit lijden, gelijk als op de schouders gelegd; dus moest Hij, als de Zoon dat nu volkomen uitgedragen had, hetzelve ook wederom aanstonds van Hem ligten, en Hem van dat zware pak wederom ontheffen en bevrijden; Hij moest den beker van Zijns Zoons Borg-lijden, zoo gauw Hij dien had uitgedronken, van Hem wegnemen en doen voorbijgaan; *zijne ziele*, volgens Psalm XVI: 10, *in de helle niet verlatende, noch zijn vleesch verderving doende zien.* Dit wordt dan in de oude Godspraken, door de Profeten aangewezen en voorgesteld, als eene hulpe en verlossing, die de Vader Zijnen Zoon in Zijn lijden zou bewijzen en toebrengen; waarom de Zoon Zijnen Vader dan ook met nadruk noemt: *Zijne hulpe en bevrijder* Psalm LXX: 6; ja, Hem smeekt Psalm LXIX: 14 enz. dat *Hij Hem uit den slijk*, dat is, uit zijn zwaar Borg-lijden *wilde uitrukken, zonder Hem daarin te laten verzinken; dat Hij Hem wilde redden uit de diepte der wateren* enz. Ziet! om deze hulpe en verlossing des Vaders; om deze bevrijding en wegneming van den drinkbeker van Zijn lijden, als Hij dien geheel en al zou uitgedronken hebben, oordeelen wij, dat de Heiland hier nu op den grond nederliggende, Zijnen Hemelschen Vadhr smeekt, met deze woorden: *laat dezen drinkbeker* enz. En om Zijnen Va-

der daartoe nu te bewegen, zoo voegt Hij er vervolgens bij, volgens Mattheus: *indien het mogelijk is.* Op die wijze zetten onze taal-mannen hier deze woorden over; doch men kan dezelve, naar den aard en kracht der Grieksche taal, ook nog anders vertolken, en het Grieksche woordeken vertalen, niet bedingender of veronderstellender wijze, door *indien;* maar bevestigender wijze door *dewijl, dewijl het mogelijk is.* En dat het hier ook aldus moet overgezet worden, blijkt uit Markus, die schrijft, dat de Heiland dus bevestigender wijze tot Zijnen Vader sprak: *mijn Vader! alle dingen zijn U mogelijk*, gevolgelijk heeft Hij dit *laten voorbijgaan van den drinkbeker van zich*, dan ook willen voorstellen, als eene mogelijke zaak voor Zijnen Hemelschen Vader, die Hij in Zijne magt en vermogen had en doen konde, zonder de allerminste krenking of benadeeling van Zijne heiligheid en regtvaardigheid; en dat was ook zoo; want, zoo even zagen wij, dat de Vader Zijnen Zoon, als Hij Zijn borglijden volkomen uitgeleden had, niet alleen van hetzelve kon ontslaan en verlossen, maar zulks ook gehouden was te moeten doen; en zoo zijn deze woorden van den Heere JEZUS, *laat* enz. *dewijl het mogelijk is*, hier dan eigentlijk niet anders, dan eene bijgevoegde drangreden, om Zijnen Vader te bewegen, deze Zijne bede te verhooren; dewijl Hij het, in overeenkomst met Zijne heilige deugden en volmaaktheden kon doen, en het maar aan Zijnen wil en welbehagen stond. Nogtans voegt er de Heiland eerbiedshalve bij: *doch niet gelijk ik wil* enz. Of volgens Lukas: *doch niet mijn wil, maar de uwe* enz. Hier mede wil Hij slechts alleen te kennen geven, Zijne bereidwillige en volkomene onderdanigheid en Borg-gehoorzaamheid aan Zijnen Hemelschen Vader. Hij was nu in alles Zijn regtvaardige knecht geworden; Hij had lust, om in alles Zijns Vaders welbehagen te doen, Psalm XL: 9. Nu stond dit wegnemen van den drinkbeker van den Zoon, als Hij dien gedronken had, het verlossen uit Zijn lijden, als Hij dat geleden had, geheel, voor zoo verre, in de

magt en aan het welbehagen des Vaders, dat de Vader moest oordeelen of de Zoon den beker schoon genoeg uitgedronken had; of Hij genoeg als Borg geleden had; of Hij met dit Zijn lijden bestaan kon; of de uitverkorenen ten leven daarop nu konden verlost worden; of aan 's Vaders heiligheid en geregtigheid was genoeg gedaan, en de Zoon nu van Zijn lijden kon ontheven en ontslagen worden. Ziet! daarover moest de Vader oordeelen; die moest hier als Regter over Zijnen Zoon als Borg zitten; en den tijd, hoe lang Zijn lijden duren moest bepalen. Daarom nu,' dewijl dit zoo stond in des Vaders welbehagen, en van Zijn oordeel afhing, zoo is het, dat de Heiland zich hierin dan nu ook geheel aan den wil van Zijnen Vader onderwerpt, zeggende: *doch niet gelijk ik wil* enz. Als wilde Hij zeggen: o! mijn beminde Vader! mijn smartelijk Borg-lijden voor den uitverkoren zondaar, drukt en benaauwt mij zoo bovenmate en valt mij zoo onbedenkelijk hard, dat ik ten uitersten naar het einde van hetzelve verlang; en daarom, o! mijn God en Vader! verlos er mij toch ten eersten en zoo gaauw doenlijk is uit; want Gij kunt het doen; laat dezen bitteren en pijnlijken drinkbeker toch schielijk van mij voorbijgaan. Doch evenwel, Hemelsche Vader! niet volgens mijnen wil, maar zoo als Gij het goed vindt; Gij moet over de volwigtigheid van mijn lijden oordeelen; Gij zijt hierin mijn Heer en Regter: Gij moet het bepalen, hoe lang of hoe kort dit mijn lijden zal moeten duren; en daarom, ik onderwerp mij hierin ten eenemaal aan Uw Goddelijk welbehagen; laat dezen drinkbeker toch op het spoedigst van mij voorbijgaan; want het is u mogelijk; maar evenwel niet mijn wil maar de Uwe geschiede. Ziet Aandachtigen! zoo verklaren wij dit gebed van den Heere JEZUS; en op die wijze kunnen wij nu ook gemakkelijk begrijpen, hoe Hij daaromtrent van Zijnen Vader is verhoord geworden, zoo als Paulus getuigt Hebr. V: 7. Wij hebben dit daarom wel wat breeder willen uithalen, omdat onzes oordeels, dit stuk van de meeste uitleggers niet wel begrepen, maar kwalijk verklaard wordt,

als had de Heiland hierin iets gedaan uit zwakheid van Zijne menschelijke natuur en medelijden, dat Hij met dezelve had; doch welke stelling wij om gewigtige redenen, die wij daartoe hebben niet kunnen goedkeuren. Nu zullen wij ons omtrent de overige zaken, wederom wat moeten inbinden en bekorten. Gezien hebbende, hoe de Heiland hier in den hof een weinig van Zijne drie discipelen afging, op Zijn aangezigt uit eerbied neder viel, en op eene vriendelijke wijze aldus in dem gebede met Zijnen Hemelschen Vader worstelde; zoo moeten wij hetgene er verder gebeurde nu nog kortelijk gaan beschouwen.

De Heiland dan dus gebeden hebbende, stond aanstonds van de aarde wederom op, en *kwam*, volgens Mattheus *tot de discipelen*, die Hij daaromtrent een steenworp van zich af met hun drieën gelaten had, en bij hen gekomen zijnde, *vond Hij ze* volgens onzen Evangelist *slapende*. Dewijl het reeds in den middernacht was, zoo had de slaap deze drie discipelen hier in den hof bevangen; en zij lagen waarschijnlijk op den grond neder, alle drie gerust te slapen. Hieruit is af te nemen, dat de Heere JEZUS al eenigen tijd in dit Zijn gebed moet vertoefd, en bij Zijnen Hemelschen Vader, om verhooring aangehouden hebben; en dat middelerwijl de slaap deze discipelen heeft bevangen, hetgeen uit verscheidene oorzaken alzoo gebeurde; niet alleen omdat, zoo als wij gezegd hebben, het reeds middernacht was; maar ook omdat de discipelen kort te voren op den Paaschmaaltijd te zamen wel gegeten en gedronken hadden, als wanneer de slaap den mensch gemeenlijk het ligtst overvalt. Doch Lukas teekent nog eene andere, natuurlijke oorzaak van dezen slaap der discipelen aan, schrijvende: Lukas XXII: 45, dat *zij sliepen van droefheid*. Zij waren zeer bedroefd geworden over 's Heilands voorzegging, te voren aan hun gedaan, van dat zij allen gezamentlijk aan Hem zouden geërgerd worden; dat Hij, als de Herder, zou worden geslagen; en dat zij als de schapen zouden verstrooid worden. Daarover waren zij bitterlijk bedroefd en treurig

geworden. Nu is het zeker, en in de natuurkunde wordt er de reden van aangewezen, dat de droefheid gemeenlijk iemand sluimerig en slapende maakt; en zoo gebeurde zulks aan deze drie discipelen hier nu ook. Nevens de andere oorzaken, was het ook de droefheid, die hunne oogen bezwaarde en hen met eenen diepen slaap gelijk als overviel. En zoo vindt hier de Heere JEZUS dan alle drie deze Zijne discipelen, toen Hij na het gebed weder bij hen kwam, nederliggende en slapende. Dit moet Hem buiten twijfel zeer hard gevallen hebben; dat, terwijl Hij hier voor den armen zondaar in zoo eene doodelijke benaauwdheid en allersmartelijkst ziels-lijden was, deze Zijne discipelen ondertusschen zich hier zoo weinig over Hem bekreunden, dat zij gerust te zamen lagen te sluimeren en te slapen; en daarom, Hij spreekt er hen over aan, en bestraft er hen over. *Hij zeide*, schrijft Matheus: *tot Petrus*, als de oudste en voornaamste van de drie; en die de allerhevigste en duurste betuigingen gedaan had van zijne standvastige liefde en genegenheid voor den Heiland: *kunt gij dan niet een uur met Mij waken* enz. Markus schrijft, dat JEZUS zeide: *Simon! slaapt gij?* enz. De Heere JEZUS wil hier, om kort te gaan, tot Simon Petrus niet anders zeggen dan: hoe Petrus! mijn discipel! ligt gij daar nu met uwe medebroeders zoo gerust te slapen? Zijt gij die man, die daar zoo even met Mij in de gevangenis, ja in den dood zelve wildt gaan, en alles om Mijnent wille lijden; en kunt gij hier nu niet een cenig uurtje met mij waken? Wel Petrus! is dat nu de liefde, die gij voor Mij uwen beminden Heiland hebt? Slaapt gij zoo stil en gerust, terwijl Ik hier voor den uitverkoren zondaar in zoo eenen doodelijken angst en zielsbenaauwdheid ben? Wel, ik moet zeggen, gij zijt een trouw discipel van uwen Meester! Gij hebt groote genegenheid voor mij. *Simon! Simon! kunt gij dan* enz. Ziet! zoo bestrafte hier dan de Heiland Simon Petrus over zijne ontijdige en zorgelooze slaapzucht; en in hem ook te gelijk de twee andere discipelen; en dat niet slechts alleen,

maar Hij paart met deze Zijne verwijtende bestraffing ook deze ernstige vermaning, *waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt.* Deze zelfde vermaning had de Heere reeds ook gedaan aan de acht andere discipelen, die Hij vooraan in den hof gelaten had, zoo als wij de laatste reize gezien hebben. Dit doet Hij hier nu ook aan Petrus, en in hem, mede aan zijne twee medgezellen, Johannes en Jakobus, als wilde Hij zeggen: o! Petrus! mijn discipel! het is nu geen tijd om hier zoo zorgeloos te liggen slapen; integendeel, ik vermaan u! waakt en bidt veel liever, opdat gij in geene verzoeking komt; want gij zijt thans nabij de ure der verzoeking! gij moogt zoo gerust slapen als gij wilt; maar de satan, uw vijand slaapt niet; die heeft Ulieden zeer begeerd, zoo als ik u gezegd heb om Ulieden te ziften als de tarwe, en daarom, waakt en bidt toch liever in dezen hoogen nood, voor de behoudenis uwer zielen. *De geest,* voegt de Heiland er bij, *is wel gewillig, maar het vleesch is zwak.* Hiermede wil Hij maar alleen dit zeggen; o Petrus! vertrouw en steun toch zoo zeer niet op u zelven en op uwe eigene krachten! want het is waar, uw geest is wel gewillig, uw voornemen om Mij standvastig te blijven aanhangen en mij zelfs in den dood niet te verlaten, is wel goed; gij wenscht dat alles wel te doen; maar man! het zal u van uw vleesch van daan komen, dat is zwak; gij zult de verzoekingen, die u zullen overkomen, wegens dit uw zwakke vleesch, niet kunnen tegenstaan; uwe driften van vreeze en benaauwdheid van het verlies uws levens, zullen u van Mij aftrekken, vleesch en bloed zal in u geheel de overhand krijgen; en daarom, Ik vermaan u, Petrus! in plaats van hier dus zorgeloos en gerust te liggen slapen, *zoo waak* en *bid*, enz.

Nadat de Heiland op deze wijze Zijne slapende discipelen had wakker gemaakt, *ging Hij*, volgens Mattheus, *voor de tweede maal henen;* namelijk, naar die zelfde plaats; omtrent een steenworp van de discipelen af; en daar ging Hij andermaal in het midden van Zijnen angst

en zware ziels-benaauwdheid, in den gebede met Zijnen Hemelschen Vader worstelen, zeggende buiten twijfel, weder als te voren op Zijn aangezigt nedergevallen: *Mijn Vader! indien* enz. Dat de Heiland hier met deze woorden, in het wezen der zaak wederom hetzelfde had als te voren, blijkt uit Markus, die duidelijk schrijft, Kap. XIV: 39, dat JEZUS wederom henengaande bad, en *dezelfde woorden sprak.* Daar is maar alleen eene kleine verandering in de woorden, maar de zin komt hier op uit: Mijn Vader! *indien*, of gelijk wij het wederom liever overzetten, *dewijl deze drinkbeker niet* enz. Dat is, dewijl ik noodzakelijk al dit zware en angstige Borg-lijden moet ondergaan, omdat Ik, als de Borg van den uitverkoren zondaar, dat in den eeuwigen vrede-raad op Mij genomen heb; dewijl hierin toch geene de allerminste verandering kan gemaakt worden; wel, zie daar Hemelsche Vader! Ik ben er dan ook volkomen genegen en bereidwillig toe. Uw wil, Uw welbehagen geschiede dan! Ik heb in allen deele lust om Uw welbehagen te doen; ik wil U, als Uw regtvaardige knecht, in alles onderdanig en gehoorzaam zijn! Alleen maar bid Ik U; dat Gij Mij dan, als Mijn Borg-lijden zal zijn volkomen, volmagtig, en genoegdoende aan Uwe geschondene geregtigheid, van hetzelve gunstig wilt verlossen, en dezen doodelijken en angstigen drinkbeker van Mij wegnemen en doen voorbijgaan, dewijl U zulks mogelijk is. Dat gebed nu dus, voor de tweede maal met eenen vurigen ernst uitgesproken, en daarmede eenigen tijd vertoefd hebbende, staat de Heiland wederom van den grond op! en kwam naar het verhaal van Mattheus weder bij de discipelen om te zien of zij wel waakten in den gebede, gelijk Hij hun zoo even te voren met allen ernst bevolen had; maar ziet! in plaats van dat, *vond Hij hen*, schrijft de Evangelist, *wederom slapende*. Niettegenstaande de Heere JEZUS deze discipelen, daar zoo aanstonds met zulk eenen ernst en nadruk bestraft, en tot bidden en waken vermaand had, nogtans, het ging hier als met sommigen onder u, die wij zoo menigmaal hier in

Gods huis over uwe goddelooze slaapzucht te vergeefs bestraft, en met allen ernst tot waken en bidden vermaand hebben; zij sliepen daar al wederom henen; de Heiland vond ze al wederom slapende; want, schrijft Mattheüs, *hunne oogen waren bezwaard.* Dat is, die waren, wegens de voorverhaalde oorzaken, zoo door vaak bezwaard en ingenomen, dat zij die niet konden open houden; maar telkens wederom in slaap vielen. O! ongevoelige, zorgelooze en sluimer-zieke discipelen! zijt gijlieden die stoute, die wakkere mannen, die met den Heere JEZUS in den dood zoudt gaan en liever sterven, dan Hem verlaten? Wel, gij stelt het er hier wel naar aan! zonder dat er nog de minste vijand is, verlaat gij Hem hier al, en weigert uwen doodelijk benaauwden en beängsten Heiland, in deze ure Zijner onuitsprekelijke benaauwdheid, die kleine en geringe dienst te doen, van op Zijne nadrukkelijke bestraffing en ernstige bede, een kort oogenblik als aanschouwers van dit Zijn bitter lijden bij Hem te blijven, en met Hem te waken. O! slaapzieke, zorgelooze, onbekommerde, ja harde en onbarmhartige discipelen! Doch, om voort te gaan, wat deed de Heiland Aandachtigen? Matthens schrijft, dat Hij de discipelen *latende, wederom henen ging* enz. Hij laat hen daar zij waren; doch niet zonder hen alvorens wederom met allen ernst, over deze hunne zondige slaapzucht bestraft te hebben; want Markus schrijft duidelijk Kap. XIV: vs. 40, dat zij *niet wisten, wat zij den Heiland antwoorden zouden.* Zij waren alle drie verstomd en verlegen, en wisten niets tot hunne verontschuldiging of verschooning in te brengen. Ondertusschen laat de Heere JEZUS hen daar, en ging, volgens onzen Evangelist; wederom van hen af, waarschijnlijk naar zijne vorige plaats, en *bad ten derden male, zeggende* enz. Dat eigen gebed, dat Hij hier nu reeds tweemaal gebeden had, dat ging Hij hier nu nogmaals bidden voor de derde reize. Vraagt mij iemand daar de reden van; dan antwoord ik hem, dat deze herhaalde gebeden van den Heere JEZUS, voortkwamen uit den onbedenkelijken angst, droefheid en benaauwdheid, in welke Hij alhier was naar de ziel, en

die Hem met Zijnen Hemelschen Vader aldus op de vurigste wijze in den gebede deden worstelen. Dit heeft ons Lukas het best van allen aangeteekend, schrijvende Kap. XXII: vs. 44, dat de Heiland *in zwaren strijd zijnde*, uit dien hoofde, *te ernstiger bad*. Hij was in zwaren strijd. Aan den eenen kant met Zijns Vaders grimmigen toorn en vreesselijke verbolgenheid tegen Hem, als des zondaars Borg ontstoken; en aan den anderen kant met den Satan en al de helsche magten en vijanden, gelijk wij zulks in de laatste reize omstandig beschouwd hebben, en daarom hier, van wegen den verloopen tijd, nu niet breeder kunnen voorstellen. In dien zwaren strijd was de Heere JEZUS hier nu; en die viel Hem zoo benaauwd, angstig en bang, dat volgens het schrijven van Lukas, *zijn zweet wierd, gelijk groote droppelen bloeds die op de aarde afliepen*. Verscheidenlijk wordt dit angstig zweeten van den Heere JEZUS in den hof Gethsemane van de uitleggers verklaard en opgevat. De meesten nemen het zoo, als wierd hier te kennen gegeven, dat Hij wegens doodelijken angst, schrik en benaauwdheid, waarlijk groote droppelen bloeds, of een bloedig zweet gezweet heeft, en helderen dit dan op met voorbeelden van menschen, die in doodelijke benaauwdheid bloed gezweet hebben, waarvan ons de natuur- en geschiedkunde er verscheidene opleveren. Doch ons aanbelangende, wij willen op het voetspoor van anderen gaarne bekennen, dat wij in Lukas woorden zoo veel niet zien kunnen; want hij schrijft niet dat 's Heilands zweet waarlijk *groote droppelen bloeds wierd*; maar alleen, dat het wierd *als groote droppelen bloeds*. Dat is, even eens gelijk als groote droppelen bloeds. Het is dan maar eene gelijkenis, waarmede de menigvuldigheid en groote overvloed van 's Heilands zweet wordt te kennen gegeven en aangeduid; dat Hij hier, in zulk eenen angst, vreeze, en doodelijke ziels-benaauwdheid was, dat het zweet Hem van alle kanten uit het lijf geperst en gedreven wierd; dat het tappelings van Zijn aangezigt, handen en geheele ligchaam afliep, en op de

aarde viel, eveneens als groote droppelen bloeds, die uit eene geopende wonde vlieten en voortsijpen. Ziet! dat wil Lukas hier met dit zijn verhaal, eigentlijk zeggen; op dat wij eenig begrip zouden kunnen maken van JEZUS doodelijken angst, en onbegrijpelijke ziele-benaauwdheid. En daar van daan nu kwam het, dat Hij hier zoo ernstig en aanhoudend met Zijnen Hemelschen Vader in den gebede worstelde. Ondertusschen genoot de Heiland in deze ure Zijner vreesselijke benaauwdheid, evenwel nog eenige ligte vertroosting, die ons Lukas al wederom alleen heeft aangeteekend, schrijvende vs. 43, *en van Hem wierd gezien een Engel uit den Hemel, die Hem versterkte.* Door dezen *Engel* verstaan wij hier een' geschapen Engel, die van God den Vader alhier in Gethsemane aan den Heere JEZUS, Zijnen Zoon gezonden wierd; gelijk de Engelen zoo, Gods dienaars, boden en gezanten zijn, die uit den hemel hier op deze aarde gezonden worden om des Heeren gedachte bevelen uit te voeren. Zulk een Engel wierd hier nu *van den Heere JEZUS gezien;* dat is, daar kwam hier, zulk een hemel-bode, in deze ure Zijner benaauwdheid bij Hem, die van Hem met oogen aanschouwd en gezien werd. En wat kwam die Engel uit den hemel hier bij den Heiland uitvoeren? Lukas schrijft, dat *die Hem versterkte;* die Engel versterkte Hem; niet door Hem het benaauwde Borg-lijden te helpen dragen: want dat moest de Heiland geheel alleen doen; daar konden al de Heilige Engelen Hem niets in helpen; maar deze Engel versterkte Hem op eene andere wijze, door Hem namelijk hier in deze ure Zijner benaauwdheid te komen vertroosten, en gelijk als een moed in het lijf sprekende, Hem vertoonende den gelukkigen uitslag, die dit Zijn lijden stond te hebben; hoe God, de Vader Hem liet weten, dat Hij Zijne smeekingen gunstig zou verhooren, en dezen benaauwden drinkbeker, zoo gaauw Hij dien maar ledig gedronken had, van Hem zou wegnemen en doen voorbijgaan ens. Ziet! op deze wijze beurde deze Hemel-gezant hier den Heiland op; ook vertroostte en verkwikte hij Hem. Wij

zouden hier wel zoete aanmerkingen kunnen maken, hoe Hij, die zelve de Heer en Michaël of Vorst was, van de Heilige Engelen, hier nogtans zelve door eenen Engel vertroost en versterkt wordt, tot een bewijs dat Hij in waarheid, volgens Hebr. II: vs. 9, nu minder was geworden dan de Engelen; maar wij moeten ons haasten, om nog met een enkel woord het overschot der geschiedenis te beschouwen.

De Heere JEZUS hier dan dus door eenen Engel uit den hemel vertroost en versterkt zijnde, ging, volgens Mattheus van de plaats, daar Hij gebeden had, voor de derde maal wederom naar zijne discipelen; en hij hen gekomen zijnde, sprak Hij hen dus aan: *slaapt nu voort en rust* enz. Niemand neme dit dus op, als ware dit een uitdrukkelijk bevel van JEZUS aan Zijne discipelen, om hier in den hof nu voorts gerust te blijven liggen slapen; want het tegendeel blijkt, omdat Hij hen terstond vermaant en belast *op te staan* en *met Hem te gaan*; maar dit zeggen van den Heiland, is eigentlijk eene beschimpende manier van spreken, waarmede Hij Zijne drie discipelen wil te kennen geven, dat Hij hun gezelschap, troost en waakzaamheid nu niet meer noodig had; dat Hij van hen zou afgaan, en in de handen der goddelooze heidenen, die Hij hier, volgens den stijl van het Evangelie *zondaars* noemt, worden overgeleverd; en dat zij Hem gevolgelijk, nu van geen nut of dienst meer kunnende zijn, voor zooveel Hem aanbelangde, gerust mogten slapen; als wilde Hij zeggen: wel nu, mijne discipelen! heb ik met al mijn ernstig bidden, vermanen en bestraffen zooveel van Ul. niet kunnen verkrijgen, dat gij ten mijnen gevalle, in de ure mijner bedroefde en doodelijke benaauwdheid, een eenig uurtje hebt willen waken; welnu, slaapt dan voortaan vrij gerust voort! Ik heb uwe dienst, troost en gezelschap nu niet meer van doen; de ure is nu daar, dat Ik van u zal gescheiden worden; Ik, de Zoon des menschen, moet nu aanstonds in de handen der zondaren worden overgeleverd om gekruist te worden en te sterven; en voegt Hij er ein-

delijk bij, *staat op!* van den grond namelijk, daar zij gerust op hadden liggen slapen; *laat ons gaan!* te weten, ter plaatse daar de andere discipelen voor in den Hof zijn gebleven, en onze wederkomst verwachten; *ziet; hij is nabij, die Mij verraadt;* dat is, Judas, dien Ik u over tafel heb aangewezen, dat hij Mij aan de Joden verraden en overleveren zou; die is nu reeds hier nabij; en daarom, komt! laat ons hem te gemoet gaan! opdat hij zijn heilloos voornemen, daar hij reeds toe uitgegaan en op weg is, aan Mij uitvoere. Daarop ging de Heere JEZUS dan aanstonds met zijne discipelen wederom naar voren in den hof, daar de anderen hen wachtende waren; en ziet! naauwelijks waren zij daar wederom gekomen, of de heillooze verrader Judas kwam daar ook aanstuiven, met eene geheele bende volks of troep van krijgsknechten, om den Heiland te vangen, gelijk dat in de naaste reize van ons zal moeten verhandeld worden.

Ziet daar, mijne Vrienden! dit merkwaardig stuk van het dierbare lijden van den Heere JEZUS nu ook wederom afgehandeld. Wat blinkt hier om kort te gaan, niet wederom allerlevendigst uit. (1) Zijne volvaardige *gehoorzaamheid* aan den wil en het welbehagen van Zijnen Hemelschen Vader; nergens immers, heeft Hij daar zulke klare en openlijke teekenen van gegeven, als hier. Wij hebben Hem immers zijnen eigenen wil geheel zien verzaken; en zich ten eenemaal, niettegenstaande de zwaarte van zijn benaauwd en allersmartelijkst lijden, aan den wil van Zijnen Goddelijken Vader zien onderwerpen; zoodat hier omtrent geene verdere woorden behoeven om de zaak op te helderen; aangezien hier, de allerklaarste en levendigste getuigenissen der zaken zelven in grooten overvloed bij de hand zijn. (2) Blinkt hier ook wederom uit zijne *onschuld*, dewijl Hij tot nog toe geen de allerminste misdaad of zonde bedreven had, waarom Hij het drinken van zulk eenen benaauwden en doodelijken beker, verdiend had. (3) Wat straalt hier ook niet wederom helder door, 's Heilands heilig en voorbeeldig *gedrag*, dat Hij hier in

het midden van Zijn allerzwaarst ziels-lijden hield! Hij worstelt immers op de vurigste wijze met Zijnen Hemelschen Vader in den gebede; als zijnde het eenige middel, om in tijden van benaauwdheden en verdrukkingen te gebruiken, en van God zelve geboden. Hij bad hier met de uiterste eerbied en onderwerping aan Zijnen Vader, zich in alles onder zijne hand en raad bereidwillig nederleggende. De uiterlijke gebaarden van zijn ligchaam zelve waren ook ten hoogsten eerbiedig en onderdanig; want in zijn gebed, wierp Hij zich op zijne knieën en aangezigt ter aarde neder. De bestraffingen en vermaningen, die hij hier deed aan Zijne discipelen, van toch te waken en te bidden, opdat zij *niet in verzoeking kwamen* waren ook klare en levendige blijken, dat Hij als een goed en waakzaam Herder, nog tot het laatste oogenblik toe, voor Zijne schapen en derzelver behoudenis zorgde. (4) Maar boven alles, blinkt hier uit de oneindige *zwaarte* van 's Heilands benaauwde *ziels-lijden*. Immers, op wat eene aanhoudende en vurige wijze, worstelde Hij hier niet met Zijnen Vader in den gebede, en smeekte Hem, dat toch deze angstige en doodelijke drinkbeker, zoo gaauw doenlijk, van Hem weggenomen en Hij van het drinken van denzelve mogt verlost worden. De zwaarte van dit Zijn lijden kan ook daaruit levendig worden afgenomen, dat de Vader zelve Hem eenen van Zijne heilige Engelen uit den hemel toezond, om Hem in het midden van hetzelve te vertroosten en te versterken. Ja, hoe groot hier Zijne angst en ziels-benaauwdheid geweest is, blijkt ook niet weinig daaruit, dat Hem het zweet, gelijk als groote droppelen bloeds, tappelings en van alle kanten van het lijf stroomde en op de aarde nederliep. (5) In de laatste plaats, hoe net stemt hier al dit gebeurde ook wederom overeen met de voorzeggingen en Godspraken der Profeten in vroegere tijden! Immers, deze hebben ons den Messias toenmaals aldus verbeeld, als in Zijn benaauwd ziels-lijden, op de vurigste wijze met Zijnen Vader, in den gebede worstelende, en om Zijne hulp, ondersteuning en verlossing aanhoudende,

leest maar Psalm XVI: 1, daar ons de Messias in Zijn lijden, dus biddende tot Zijnen Hemelschen Vader voorkomt: *bewaar mij, o God! want ik vertrouw op U.* Of gelijk er eigentlijk staat: *ik neem tot U den toevlugt.* Als ook den LXIX Psalm vs. 1 enz., daar wij Hem aldus den Vader om verlossing en wegneming van den benaauwden drinkbeker hooren smeeken: *verlos mij, o God! want de wateren zijn gekomen tot aan de ziele; ik ben gezonken in grondeloozen modder, daar men niet in staan kan; ik ben gekomen in de diepte der wateren, en de vloed overstroomt mij.* Leest, als gij te huis gekomen zijt, ook met aandacht na, den geheelen LXX Psalm; en gij zult daar den Messias, niet minder om bewaring en verlossing in Zijn lijden zien worstelen. Wat aanbelangt, dat Hij, niettegenstaande de onbedenkelijke zwaarte van Zijn lijden, nogtans zich in alles, aan den wil en het welbehagen van Zijnen Vader volkomenlijk onderwerpt, dat hebben de Profeten al wederom ook in den Messias voorzien; want dus wordt Hij ons tot Zijnen Vader, ook al sprekende ingevoerd, Psalm XL: 9 *ik heb lust, o mijn God! om Uw welbehagen te doen* enz. Zoo dat wij uit allen dezen, dan nu wederom billijk dit vast besluit opmaken, dat de Heere JEZUS CHRISTUS hier in alles geleden en zich gedragen heeft, als de groote Verlosser en Zaligmaker van den uitverkoren zondaar.

Ziet hier dan wederom gij allen, die waarlijk met den Heere JEZUS gemeenschap hebt, uwen Bloed-bruidegom, om uwentwille hier zoo naar de ziel geslagen en gewond. Hij drinkt hier uwen drinkbeker; Hij torscht hier in Zijne ziele uwe vervloekte angsten en helsche benaauwdheden, op dat Hij u voor eeuwig daarvan zou bevrijden; op dat Hij uw hoofd zou kunnen zalven en vet maken met de olie Zijns Geestes, en uwen beker doen overvloeijen. O, uitnemende en gadelooze menschenliefde! Wat moet u dit niet aansporen, kinderen van God, (want de onbekeerden, die nog buiten JEZUS zijn, hebben geen aandeel

aan dit drinken van Zijnen drinkbeker; maar zullen den beker van Gods toorn en grimmige verbolgenheid eens zelven eeuwig moeten drinken;) wat moet u dit niet aanzetten, om dezen uwen beminnelijken Heiland, hoe langer hoe meer met uwe wederliefde te ombelzen! O! kan het wel anders zijn, of Hij moet u steeds dierbaarder en begeerlijker worden? Zoo dat niet geschiedt, gelooft mij geliefde Vrienden! JEZUS is de uwe niet; gij hebt geene gemeenschap aan deze Zijne menschenliefde! En daarom, zoekt toch allezins met Hem eene naauwe ziels-vereeniging te hebben! Verbindt u zelven hoe langer hoe naauwer aan Hem, en laten uwe zielen toch buiten Hem niets vinden tot hare wezenlijke troost en vergenoeging! Drinkt de Heere JEZUS hier voor u den drinkbeker van Zijns Vaders grimmigen toorn? Wel kinderen van God! neemt gij dan ook den drinkbeker der verlossing en der dankzegging in uwe hand, en wilt Hem daarvoor eeuwiglijk loven, prijzen en verheerlijken! Maar vooral, leert hier ook gehoorzaamheid uit hetgene gij Hem hebt zien lijden. Daar is hier op deze wereld, ook nog een drinkbeker voor u te drinken, van uwen gedurigen strijd, kruis en verdrukkingen, waarmede het den Heere behaagt Zijne gunstgenooten, hier in dit leven te bezoeken; maar doet gij dat op het voetspoor van uwen Zaligmaker, nu ook altijd met eene bereidwillige gehoorzaamheid, en met eene gedurige en volkomene onderwerping van uwen wil, aan dien van uwen Hemelschen Vader! zegt daartoe ook steeds in alles wat u ontmoet: *niet mijn wil* Heere! maar *de uwe* geschiede! Begeeft u tot dat einde ook gedurig in vurige ziels-gebeden tot God! en gewent u meer met Hem te worstelen in den gebede! In een woord, want onze tijd om te eindigen is daar, waakt en bidt altijd, op dat gij niet in verzoekingen komt. Denkt, dat ofschoon uw geest voor den Heere wel gewillig is, gij nogtans alomme een zeer zwak vleesch en een zondig ligchaam met u draagt. Laat u dit aanzetten tot eene gedurige waakzaamheid; tot

eene gedurige vernedering en afhankelijkheid van den Heere, Wien wij tot een besluit ook vuriglijk smeeken, dat Hij Zijne kracht hoe langer hoe meer in de zwakheid van Zijne kinderen wil volbrengen; en altijd blijven, en meer en meer worden de God van hunne sterkte. Amen.

IX. PREDIKATIE.

OVER JUDAS AANKOMST IN DEN HOF MET DE GEWAPENDE BENDE VAN KRIJGSKNECHTEN EN GEREGTSDIENAREN. ENZ.

JOHANNES XVIII: 2—4.

En Judas, die Hem verried, wist ook die plaats, dewijl JEZUS aldaar dikwijls vergaderd was geweest met Zijne discipelen. Judas dan genomen hebbende de bende krijgsknechten, en eenige dienaars van de Overpriesters en Phariseën, kwam aldaar met lantaarnen en fakkelen en wapenen. JEZUS dan wetende alles, wat over Hem komen soude, ging uit en seide tot hen: wien zoekt gij?

Bijzonder merkwaardig is de geschiedenis van Simson, dien beroemden en onsterfelijken held van Israël, die Gods Geest ons heeft beschreven Rigt. XVI. Simson had, in verscheidene gelegenheden, groote schade toegebragt aan de Philistijnen, en het volk van Israël tegen hen beschermd; weshalven de Philistijnen voor dezen held, wiens onvergelijkelijke sterkte hun zooveel nadeel toebragt, ten allerhoogsten bevreesd waren geworden, durvende hem met openbaar geweld niet tegen gaan, dewijl zij ondervonden hadden, dat allen, die zich tegen hem aankantten, het met eenen gewissen dood en ondergang moesten bekoopen, als hebbende hij alleen met een ezels-kinnebak, er op zekeren tijd duizend van hun volk verslagen en ter nedergeveld. Dit had hun dan van voornemen doen veranderen en bewogen, om in plaats van opentlijk geweld, zich met list en bedrog van dezen hunnen vreesselijken vijand te verzekeren. Daartoe kochten zij de snoode Delila om,

eene zeer listige vrouw, die door hare bevalligheid, Simson dermate had betooverd, dat hij zich geheel aan haar had verslingerd en overgegeven. Deze trouwelooze en verraderlijke hoer, dit heillooze vloek-verbond met haar volk, de Philistijnen, aangegaan hebbende, stelde al hare pogingen in het werk, om den held Simson in hunne handen te leveren. Dit gelukte haar ook; want door hare listige streelingen van hem vernomen hebbende, dat al zijne kracht en sterkte bestond in zijn hoofdhaar, dat hem, als zijnde een Nazireër, nog nooit was afgesneden geweest, ontdekte zij zulks terstond aan de Philistijnen; en Simson op haren schoot in eenen diepen slaap hebbende doen vallen, deed zij hem zijn haar afsnijden, en hem daardoor van zijne sterkte beroofd hebbende, leverde zij hem ter slagting aan de Philistijnen, zijne dood-vijanden, over. Eene geschiedenis van zonderlinge merkwaardigheid. Te meer, als wij overwegen, dat de held Simson, gelijk in meest alles wat hem in zijn leven ontmoet is, zoo ook hierin een voor- of afbeeldsel geweest is van den Zone Gods, den Heere JEZUS CHRISTUS, des uitverkoren zondaars groote Zaligmaker en Verlosser, dien held der helden, die bij de Profeten oudtijds reeds bekend stond voor den sterken God, Jes. IX: 5; want, om hier alleen maar deze weinige overeenkomsten op te halen. Gelijk Simson de Philistijnen had tot zijne dood-vijanden, die hem aan alle kanten lagen legden, en zijnen ondergang zochten, zoo had de Heere JEZUS, Simsons tegenbeeld, ook der Joden Overpriesters, Wet- en Schriftgeleerden, tot Zijne allergrootste en bitterste vijanden, die ook niet anders zochten, dan om Hem in hunne magt te krijgen en vervolgens van kant te helpen; leggende het daarom ook allezins op Zijnen ondergang toe, en gebruikende daartoe alle middelen en listen, die zij konden uitvinden. Gelijk het nu den Philistijnen eindelijk gelukte, door middel van de trouwelooze verraderesse Delila, die zij daartoe met geld hadden omgekocht, Simson, die door den gemeenzamen omgang, zich geheel aan deze listige vrouw had overgege-

ven, in hun geweld te krijgen; even zoo gelukte het der Joden Overpriesters, Wet- en Schriftgeleerden ook, den tegenbeeldigen Simson, den Heere JEZUS in hunne magt en geweld te krijgen, en dat door middel van den trouweloozen verrader Judas, een van 's Heilands twaalf Apostelen, die tot nog toe gemeenzaam met Hem omgegaan en Zijn brood gegeten had; welke booswicht zij daartoe mede hadden gehuurd en met geld omgekocht, op dezelfde wijze, als de verraderesse Delila met geld was omgekocht van de Philistijnen. Waartoe dit omstandiger aangewezen? Van deze snoode verraderij van den trouweloozen booswicht Judas, waardoor hij den Heere JEZUS in der Joden handen overleverde, eischt de orde der zaken, dat wij nu vervolgens moeten handelen.

Tot nog toe hebben wij den Heiland gezien Aandachtigen! als een vrij man, buiten de magt en het geweld Zijner vijanden. Wij hebben Hem in den laatsten nacht van Zijn leven, na dat Hij het Pascha met Zijne discipelen te Jeruzalem, volgens de wet gegeten had, met hen zien uitgaan naar den Olijfberg; wij hebben Hem het allerbenaauwdste en angstigste ziels-lijden zien torschen in Gethsemane; doch tot nog toe was Hij, als een vogel in de vrije lucht; geene vijanden hadden als nog de handen aan Hem geslagen; maar nu zullen de zaken eene andere keer gaan nemen. Hij, die tot nu toe een vrij man was, zal nu Zijne edele vrijheid gaan verliezen en komen in de magt en handen van Zijne allerbitterste vijanden, die Hem nu zullen vangen en grijpen, en als een stom en onnoozel schaap, voeren en slepen ter slagting.

In dit morgenuur zullen wij daartoe de voorbereidselen en beginselen beschouwen. Wij zullen den heilloozen aardsch-verrader Judas, hier ter middernacht zien komen aan den Hof Gethsemane, met eenen geheelen troep van krijgsknechten en dienaren van der Joden Overpriesters, om den Heere JEZUS te grijpen en gevankelijk te slepen naar Jeruzalem; en hoe gewillig en onbeschroomd de Heiland was met zich aan hun te ontdekken, en zich als een

gevangen man in hunne handen over te geven. Een ieder scherpe hier dan weder zijne aandacht! en luistere naar deze merkwaardige gebeurtenis van onzen gezegenden Zaligmaker, met alle opregte lust en genegenheid! Amen. De geheele te verhandelen geschiedenis kan bekwamelijk gebragt worden tot deze twee voorname hoofdzaken. 1) Vinden wij daar de komst van den trouweloozen verrader Judas, met eenen hoop van gewapende krijgsknechten en ander volk, uitgezonden van der Joden Overpriesters, hier in den Hof Gethsemane, daar de Heiland was met Zijne discipelen. (2) Hoe de Heiland dezen snooden verrader met zijnen bloeddorstigen hoop te gemoet ging, en zich onbeschroomd voor hen stelde.

Om dit alles beter te kunnen beschouwen, hebben wij ons, voor tegenwoordig willen bedienen, van het verhaal van Johannes, als die ons dit stuk der geschiedenis naauwkeuriger en omstandiger heeft aangeteekend dan de andere discipelen. Hij vangt zijn verhaal aldus aan: *en Judas, die Hem verried, wist ook die plaats* enz. Uit het vorige gepredikte, over de geschiedenis van 's Heilands lijden is gebleken, dat de verrader Judas, niet met de andere elf discipelen, den Heiland naar den Hof Gethsemane gevolgd heeft; maar dat hij zich onderweg in Jeruzalem, zoo als zij gezamentlijk van den Paasch-Maaltijd kwamen en naar den Olijfberg toegingen, van hen in stilte heeft afgezonderd. Of nu de andere discipelen dit terstond gemerkt hebben of niet, vinden wij niet aangeteekend; maar de Heere JEZUS, voor Wiens alziende oogen niets verborgen was, wist het wel, Hem was niet onbewust, dat Judas zich nu reeds van hen had afgescheiden, om zijn verraderlijk voornemen te gaan uitvoeren. Niet te min ging Hij met Zijne overige elf discipelen voort naar den Hof Gethsemane, bij den Olijfberg, terwijl Judas ondertusschen zich haastte en spoedde, in den nacht naar de Overpriesters, om aldaar het noodige volk te gaan halen, ter uitvoering van zijn heilloos voornemen. Daartoe nu had hij van alle kanten eene bekwame gelegenheid; want Johan-

nes teekent van hem aan, dat hij *ook die plaats wist* enz. *Die plaats*, namelijk de Hof Gethsemane, aan den voet van den Olijfberg, daar de Heiland Zijn benaauwd zielslijden in had geleden en uitgestaan; dien hof of plaats nu, schrijft Johannes, dat deze booze en verraderlijke mensch *ook wist*; dat is, hij wist net waar dezelve gelegen was, wat weg men moest houden en inslaan om in dien hof te komen enz. Dat wist deze verrader zeer wel, en dus kon hij dien gemakkelijk vinden, al was het ook in den duisteren nacht. Maar zal iemand vragen, waarvan daan wist Judas dit zoo? Hoe kon hem den Hof Gethsemane juist zoo net bekend zijn? — Was hij dan te voren meermalen in denzelven geweest? daarvan onderrigt ons Johannes, schrijvende, dat hij *ook die plaats wist, dewijl* JEZUS *aldaar dikwijls vergaderd was geweest met Zijne discipelen.* Dit hebben wij te voren uwen aandacht reeds opengelegd, en u vertoond, hoe de Heere JEZUS meermalen de gewoonte had, met Zijne discipelen in dezen hof te gaan; zoo om daar in eene stille eenzaamheid met hen te gaan bidden, als om hen te leeren en te onderwijzen. Bij die gelegenheid hebben wij ook aangemerkt, dat het zeer waarschijnlijk is, dat de Heer en Meester van dezen hof, een goed vriend en bekende van den Heiland geweest is, die Hem zal hebben vergund en toegestaan, zoo menigmaal als het Hem behaagde, dezen zijnen hof te mogen gebruiken, en daar te allen tijde vrijelijk te mogen in- en uitgaan. Althans, wat hier ook van geweest zij, de Heere JEZUS was gewoon geweest alhier in dezen hof, meermalen met Zijne discipelen, om der stilte en eenzaamheid wille te gaan; en dus was de verrader Judas daar dan ook te voren dikwijls met Hem en de andere discipelen geweest; en daar van daan was hem nu deze plaats zeer bekend, en hij wist waar die gelegen was. Ziet! zoo gebruikte deze snoode booswicht hier nu de gemeenzaamheid, die hij te voren met zijnen Meester gehouden had, tot deszelfs eigen verderf; zoo was die gemeenzame omgang, te voren genoten, hem hier nu een gepast hulpmiddel, om

dezen zijnen Meester gansch trouweloos te verraden en in de handen zijner vijanden over te leveren; want, wetende, dat de Heiland nu weder met Zijne discipelen, volgens gewoonte naar dezen hof gegaan was, en kennende volkomen en in allen deele de gelegenheid der plaats, dewijl hij daar te voren zoo dikwijls met den Heiland in geweest was, zoo bediende hij zich hier nu van deze gelegenheid, als dunkende hem de allerschoonste en bekwaamste, om zijne heillooze verraderij aan des Zaligmakers persoon gelukkig uit te voeren, en Hem gevangen in der Joden handen te leveren, achtervolgens het beding of akkoord, dat hij daarover te voren met hen gemaakt had, waarvan dit de inhoud was, dat hij hun JEZUS zou in handen leveren en maken, dat zij Hem gevangen kregen, mits en onder deze voorwaarde, dat hij daarvoor zou trekken, in gereed geld, de som van dertig Sikels of Zilverlingen, zijnde volgens onze rekening net zeven en dertig gulden tien stuivers. Ziet! om dat geld, om dien bloed-loon te verdienen, laat deze heillooze en godvergeten mensch zich hier nu vinden. Wetende de plaats daar de Heiland met Zijne discipelen was henen gegaan, komt hij daar nu ook aanzetten met eene geheele bende van gewapend volk bij zich; want zoo schrijft onze Evangelist: *Judas dan genomen hebbende de bende* enz. Mattheus verhaalt het ons bijkans op dezelfde wijze, schrijvende: *en als Hij*, namelijk JEZUS, *nog sprak* enz. *Als Hij nog sprak*, dat is, terwijl Hij nog bezig was, gelijk wij de laatste reize hoorden, tot Zijne drie discipelen, die Hij binnen in den hof met zich genomen had, te spreken, zeggende, als Hij nu voor de derdemaal bij hen kwam en hen slapende vond: *slaapt nu voort en rust! ziet! de ure is nabij gekomen* enz. Terwijl Hij deze woorden nog sprak en die in den mond had, op dat zelfde oogenblik, kwam de verrader Judas daar nu al voor aan den hof, ter plaatse, daar de acht andere discipelen op 's Heilands bevel gebleven waren om Hem te wachten. En op wat wijze kwam hij daar nu? Was hij daar maar alleen? Neen, alle drie de Evangelisten teekenen aan, dat hij daar kwam, ver-

gezeld van eenen geheelen troep of bende gewapend volk. Johannes schrijft, dat hij met zich genomen had, *de bende krijgsknechten en eenige dienaren van de Overpriesters en Pharizeën.* Matthéus en Markus gewagen maar alleen van *eene groote schare, gezonden van de Overpriesters* enz. Dit verstaan sommigen aldus: dat hier met den verrader Judas eene groote menigte en troep van allerhande, te zamen geloopen menschen geweest is, die het hielden met de partij van der Joden Oversten; en die om hun dienst te doen, zich hier bij Judas voegden, om hem te ondersteunen en te helpen JEZUS te vangen. Doch behalve, dat zulks gansch niet geloofelijk is, dewijl het zou hebben aangeloopen tegen het voornemen van der Joden Overpriesters, hetgene was om den Heiland in stilte te vangen en zich van Zijn persoon te verzekeren, zonder veel beweging te maken onder het volk, behalve dat, zeg ik, zoo teekent Johannes duidelijk aan, dat deze schare of troep niet bestond uit eenen te zamen geloopen hoop van allerhande volk, maar uit *eene bende van krijgsknechten* enz. De troep die Judas hier bij zich had, was dan geenszins een verwarde hoop van allerhande gepeupel en gemeen volk, te zamen geloopen om hem te helpen den Heere JEZUS te vangen; maar een ordelijke troep van gewapend krijgsvolk, die Johannes hier noemt *eene bende van krijgsknechten;* dat is, van soldaten, die in den krijg of oorlog dienen, en dat wel Romeinsche krijgsknechten; want de Joden, te dezer tijd onder de heerschappij der Romeinen gekomen en van eenen Romeinschen Stadhouder of Landvoogd geregeerd wordende, vermogten zelven geen krijgsvolk van hunne natie aan de hand houden; maar de Romeinsche Landvoogd bragt daar, gelijk in de overwonnen wingewesten der Romeinen altijd geschiedde, zijn krijgsvolk met zich, die in Romeinschen eed en dienst waren; en die als dan in de voorname steden en sterkten het geheele land door in bezetting gelegd wierden, om de inwoners overal in toom en onderbedwang te houden. Zoodanige Romeinsche krijgsknechten lagen

hier nu in Jeruzalem ook; 'en van deze had de verrader Judas hier nu *eene bende*, volgens het schrijven van Johannes met zich genomen. Eene *bende* was eigentlijk bij de Romeinen zoo veel, als bij ons eene compagnie; doch met dit onderscheid, dat de Romeinsche cohorten of benden, veel sterker en talrijker waren, dan onze compagniën; maar anders, in opzigt der verdeeling, was het daarmede ook al ten naasten bij gelegen als in onze krijgsdienst. Bij ons bestaat een regiment uit zoo of zoo veel compagniën, zoo bestond bij de Romeinen een legio of legioen, ook altijd uit tien compagniën, die zij *cohorten* of *benden* noemden. Hoe veel man nu eigentlijk in zoo eene compagnie of bende was, is niet wel te bepalen; want de legioenen of regimenten der Romeinen waren even als bij ons, niet altijd even sterk en talrijk; maar dan grooter, dan minder; en daar naar wierden de compagniën of benden, die altijd tien in een legioen waren, dan ook geschikt, bestaande uit zoo veel meerder of minder volk, nadat de legioenen zelven meer of min voltallig waren. Eene volkomene bende nogtans, bestond bij de Romeinen doorgaans uit 425 man, die somtijds wel tot vijf en zes honderd man vermeerderd wierden; zoo dat hier derhalve omtrent het nette getal van manschappen, in eene Romeinsche cohorte of bende, als zijnde zeer ongelijk, weinig vaste bepaling kan gemaakt worden. Zoo eene bende van Romeinsche krijgsknechten nu, was hier thans te Jeruzalem bij de hand, en kon Judas gemakkelijk mede krijgen; want volgens het berigt, dat de vermaarde geschiedschrijver Jozephus ons daarvan geeft in zijn boek, dat hij geschreven heeft van de Joodsche oudheden, waren de Romeinsche Stadhouders of Landvoogden altijd gewoon, op der Joden drie groote jaarfeesten, en bijzonder op het Paaschfeest, eene sterke bende van soldaten binnen Jeruzalem te leggen en bij den tempel te stellen, om dien te bewaren en alle oproer voor te komen, dat op zulke tijden zeer ligt kon ontstaan, wegens de groote menigte volks, dat alsdan van alle oorden van Kanaän,

om het feest te vieren, binnen Jeruzalem was te zamen gekomen. Zoodat de trouwelooze Judas hier dan tot zijn behulp zoo vele Romeinsche soldaten of krijgsknechten krijgen kon, als hij noodig had. Evenwel moet niemand denken, dat hier eene gansche volkomene bende van vier, vijf of zes honderd soldaten, Judas vergezeld heeft; want zoo een groote troep of hoop krijgsvolk was er niet noodig, om een eenig man te gaan vangen, die men van te voren wist, dat ongewapend was, en boven een discipel of elf, niet bij zich had om Hem te kunnen helpen. Zulks zou ook te groote opschudding onder het volk gemaakt hebben. Maar wij oordeelen dat Johannes sprekende van eene *bende*, hier gebruikt, eene Sijnecdochische manier van spreken, waardoor het geheel wordt genomen voor het gedeelte; of anders, dat het Grieksche grondwoord, zoo als sommigen willen, ook wel beteekent: een gedeelte van eene bende, of een troep van honderd man, bij de Romeinen *Centuria* geheeten. Wat er van zij Aandachtigen! de verrader Judas was hier vergezeld van een groote hoop Romeinsche soldaten of krijgsknechten, die hij uit Jeruzalem had met zich genomen. En even, als was hij hier mede nog niet genoeg gewapend, als had hij om zijn heilloos schelmstuk uit te voeren, aan dezen hoop soldaten nog geen volks genoeg op de been, zoo had hij zich boven dezelve ook nog van ander en van meer volk voorzien; want Johannes schrijft, dat hij niet alleen deze bende van krijgsknechten met zich genomen had; maar ook *eenige dienaren van de Overpriesters en Pharizeën*. Van de Overpriesters en Ouderlingen des Joodschen volks en van de Pharizeën, zullen wij thans niet breedvoerig spreken; daar komen jaarlijks andere gelegenheden, op welke wij zulks doen moeten; en daarom zeggen wij er nu hier maar alleen dit van, dat onder de benaming van *Overpriesters, Ouderlingen*, gelijk er Mattheus en Markus bijvoegen, en *Pharizeën*, eigentlijk wordt aangeduid, het Joodsche Sanhedrin of de groote Raad, die tot besturing en regering van het volk gesteld was. Deze Raad nu had zijne *die-*

naars of bedienden, die Johannes schrijft, dat alhier mede tegenwoordig waren met de bende van krijgsknechten. Eigentlijk waren het geregtsdienaars van den grooten Raad, die gebruikt wierden om de misdadigers te vangen, en andere bevelen van den grooten Raad uit te voeren, waartoe de groote Raad verscheidene zoodanige dienaars of geregtsdienaars had, die stonden onder de Hoofd-mannen des Tempels, als hunne officieren. Meermalen lezen wij van *zulke dienaars* van de Overpriesters of den grooten Raad, als Joh. VII: 32, daar wij lezen, dat de Pharizeën en de Overpriesters, hunne dienaren zonden om den Heere JEZUS te grijpen en gevangen binnen Jeruzalem voor den Raad te brengen. Van deze geregtsdienaars van de Overpriesters, Ouderlingen en Pharizeën, was hier nu almede een groot aantal met den verrader Judas; en zoo was hier dan nu een geheele troep of menigte volks bij malkanderen, van soldaten en geregtsdienaren, hebbende Judas, als hun leidsman aan het hoofd. En als ware zulks nog niet genoeg om den onschuldigen Heiland te vangen, zoo waren er nog al anderen bij; namelijk: eenige van de *Overpriesteren* en *Ouderlingen* des volks, en van *de Hoofdmannen des Tempels* zelve; want dat blijkt uit Lukas XXII: 52, daar hij schrijft, dat de Heiland hier in den hof, toen Hij gevangen wierd, sprak *tot de Overpriesters* enz., dit kon niet zijn, ten ware deze Overpriesters enz., hier mede tegenwoordig waren. Daar bevonden zich dan in dezen magtigen troep volks, niet slechts een groot getal van Romeinsche soldaten en Joodsche geregtsdienaars, maar zelfs sommige Raadsheeren van den grooten Raad en de voornaamste Joodsche officieren of Hoofdmannen des Tempels. Dit is waarlijk al iets bijzonders Aandachtigen! dat zulke achtbare en gestrenge mannen, die de voornaamste en eerwaardigste van het volk waren, zich hier hebben willen verledigen, dus ontijdig, te middernacht, den troep van soldaten en geregtsdienaren te volgen, en met hen en den verrader Judas mede uit te gaan naar buiten de stad, om den Heere JEZUS te helpen vangen! Dit schijnt immers

hunne achtbaarheid en gezag te na geweest te zijn, zelven in den nacht met een troep volks uit te gaan naar buiten om eenen enkelen misdadiger te gaan vangen? Doch hieruit is af te nemen, hunne haat en groote bitterheid tegen den Heiland; en hoezeer zij zich aan het magtig worden, en het ombrengen van Zijn persoon lieten gelegen liggen; want waarschijnlijk zullen deze ontzaggelijke en achtbare mannen hier zelven hebben willen tegenwoordig zijn; eensdeels, om dus het genoegen of vermaak te hebben van den Heere JEZUS zelve, met hunne eigene oogen te zien gevangen nemen; anderdeels, opdat de aanslag des te zekerder of gewisser zou worden uitgevoerd; want deze achtbare en getabbaarde mannen vreesden mogelijk, dat de aanslag vruchteloos mogt afloopen, bijaldien zij er zelven niet bij tegenwoordig waren. Zij wisten wat een gezag en vermogen JEZUS bij en op de gemoederen van het volk had; hoe de kracht van Zijne redenen alleen magtig was, degenen die Hem grijpen wilden af te schrikken, gelijk te voren gebeurd was, wanneer, zij hunne geregtsdienaren om Hem te vangen uitgezonden hebbende, deze zoo verbaasd en verlegen waren geworden, door de kracht der redenen, die Hij tot hen sprak, dat zij de handen aan Zijnen persoon niet durfden slaan; maar weder tot de Overpriesters terug keerden met dit antwoord: dat zij nooit een mensch zoo hadden hooren spreken als deze mensch. Joh. VII: 46. Daar beneven, zullen zij waarschijnlijk ook gevreesd hebben, dat over dit gevangen nemen van JEZUS, mogelijk eenig oproer onder het volk mogt ontstaan, dat thans wegens het Paasch-feest, in eene onnoemelijke menigte binnen Jeruzalem was, en zelfs bij nacht, in grooten getale, op straat gevonden wierd; want zij wisten dat de Heiland bij velen van het volk, en inzonderheid bij de Galileërs, die Hem en Zijne discipelen kenden, in groote gunst en achting was. Mogelijk, dat zij zich ook niet genoeg, op den verrader Judas vertrouwd hebben, vreezende, dat hij somtijds nog berouw mogt krijgen en zijn schelmstuk niet zou durven uitvoeren. Ziet!

deze en diergelijke bedenkingen waren al niet geheel zonder grond; en maakten, dat de Overpriesters, Onderlingen, en Hoofd-mannen des volks, in de uitvoering van den aanslag nog al eenige zwarigheden vonden; en daarom, om dezelve zoo veel doenlijk voor te komen en weg te nemen was het, dat zij waarschijnlijk zelve bij de uitvoering van den aanslag, hebben willen tegenwoordig zijn, om in alle voorkomende gelegenheden, als het de nood mogt vereischen, hunne bevelen te kunnen geven en het volk aan te moedigen, ten einde zij op die wijze toch des te gewisser Hem, dien zij zochten, in handen kregen. Zoo dan, de troep of schare, die den snooden verrader hier vergezelde, om den Heiland te vangen, bestond niet slechts uit eene bende van soldaten of krijgsknechten, en eene menigte geregtsdienaren van het Sanhedrin of den grooten Raad; maar daar waren zelfs in persoon, verscheidene Raadsheeren, of Overpriesters en Ouderlingen tegenwoordig, vergezeld van de hooge Officieren van Jeruzalem of Hoofd-mannen des Tempels. Zoo een magtige troep of menigte volks kwam dan hier met Judas aan het hoofd, in den hof Gethsemane, te middernacht; en dat wel volgens de aanteekening van Johannes, *met lantaarnen, fakkelen en wapenen.* Wat soort van wapenen dit eigentlijk waren, noemen ons de Evangelisten Mattheus en Markus, schrijvende, dat zij kwamen *met zwaarden en stokken.* Het Grieksche woord van de onzen door *zwaarden* vertaald, beteekent niet slechts messen, poujaarden of poken enz.; maar ook lange *degens* of *zwaarden*, hoedanigen de soldaten, gelijk nog hedendaags bij ons, in den oorlog op zijde dragen. Zulke degens, houwers of zwaarden, waren ook de gemeene wapenen der Romeinsche krijgsknechten, die zij mede, als de onzen op zijde droegen, en met welke zij in den oorlog streden; doch met dit onderscheid, dat de Romeinsche soldaten hunne degens of zwaarden, niet gelijk de onzen op de linker-, maar op de regterzijde droegen. Gelijk nu de soldaten altijd hun zwaard op zijde hebben, en overal, voornamelijk

als zij op eenig bedrijf of aanslag uitgaan met zich voeren, zoo was het hier ook. De krijgsknechten, en mogelijk ook de Joodsche geregtsdienaars, kwamen hier nu mede gewapend met hunne degens of zwaarden; en dat niet alleen, maar Mattheus en Markus maken hier ook gewag van nog een ander wapentuig, dat zij met zich bragten, namelijk *stokken;* het zij zij hier door stokken verstaan spiesen of pieken, die voor aan met een scherp en puntig ijzer beslagen waren, hoedanigen de Romeinsche soldaten, behalve hunne degens of zwaarden droegen, als blijkt uit dien soldaat, die de zijde van den Heere JEZUS, dood aan het kruis hangende, met een spies of speer doorstak; hetzij deze stokken hier eigentlijk genomen worden voor zwarc stokken, knotsen of knuppels, met welke de geregtsdienaars van de Overpriesters gemeenlijk gewapend gingen. Wat er van zij, deze stokken waren almede een soort van wapentuig, met welke deze troep volks, boven en behalve de zwaarden voorzien was. Niet alleen kwamen zij dus met zwaarden en stokken gewapend; maar zij hadden ook bij zich, volgens Johannes, *lantarens en fakkels.* Wij willen ons niet inlaten, met hier op de kracht en beteekenis der grondwoorden onderzoek te doen; hetzij ons genoeg, dat deze troep volks hier brandende lichten met zich voerde; niet alleen fakkels, toortsen of flambouwen; maar ook overdekte lampen, die wij gewoon zijn *lantarens* te noemen. Gij zult denken Aandachtigen! dat zij zulks deden, om dat het thans middernacht was, en door behulp van zoo vele lichten en brandende fakkels beter zien konden; dat is waar, maar evenwel komt dit ons hier al wat zonderling voor, want het was in dezen nacht juist zoo duister niet; dewijl het als toen bij de Joden volle maan was. Gij zult zeggen, hoe weet gij dat juist zoo net? Dat kan daaruit geweten worden, om dat het thans was, tusschen den 14 en 15 dag, van de maand Nizan, als wanneer het Pascha van de Joden altijd, volgens de wet gegeten wierd. Nu rekenden de Joden, het begin van hunne maanden altijd met den aanvang van de

nieuwe maan. Zoo gauw de maan het allereerst weder gezien werd, begonnen zij terstond de maand, van dien tijd af te rekenen. Nu wast de maan altijd veertien dagen eer zij geheel vol is; gevolgelijk was het bij de Joden op den 14den van iedere maand, dan altijd volle maan; en dus is het in dezen nacht dan ook volle maan geweest; en zoo schijnt het, dat hier dan geene lantaarnen of brandende fakkels noodig waren. Doch hieruit blijkt den grooten ijver, dien de Joodsche Overpriesters hadden, om den Heiland toch zeker te vangen; want het mogt niet klaar en licht genoeg geweest zijn, om Hem van de andere elf discipelen te onderkennen; Hij mogt zich somtijds in de duistere schaduwen van den hof, die door het dik en lommerrijk geboomte veroorzaakt wierden, hebben trachten te verschuilen, of zich hier of daar in een duisteren en afgelegen hoek willen verbergen; en daarom, om zeker te gaan, en toch in den regten persoon niet te missen, nemen zij nu nog ten overvloede in dezen helderen en lichten nacht, eene menigte van lantaarnen en brandende fakkels of flambouwen met zich. Ziet daar dan! de ontzaggelijke troep of bende, die hier uitging om den onnoozelen Heiland te grijpen en te vangen. Zoo een vreesselijke hoop volks komt hier nu met onzen verrader ter middernacht voor in den hof Gethsemane aanzetten; sluitende buiten twijfel al de toegangen van den Hof met gewapende manschap; opdat de Heiland, die daar in was met Zijne discipelen, het toch niet mogt ontsnappen. Wat dunkt u Aandachtigen! was zoo een ontzaggelijke en verschrikkelijke troep niet wel in staat iemand eene doodelijke vreeze op het lijf te jagen? Wie onzer zou niet trillen en beven van benaauwdheid en ontsteltenis, als hij zoo een verwoede hoop van gewapend volk, ter middernacht op hem zag afkomen om Hem te grijpen en gevangen te nemen? Voorzeker moet dit zeer vreesselijk en verschrikkelijk gestaan hebben. Doch laat ons nu eens tot den Heere JEZUS wederkeeren, en zien, hoe Hij zich tegen deze verschrik-

kelijke hoop of menigte gedroeg! Johannes schrijft: Jezus *dan wetende alles* enz.

Nadat wij het eerste stuk of deel der geschiedenis nu beschouwd hebben, en gezien, met welk eene verschrikkelijke en magtige troep volks, de heillooze verrader Judas hier ter middernacht in den hof Gethsemane om den Heiland gevangen te nemen, kwam aanzetten, zoo moeten wij het andere deel der geschiedenis nu ook kortelijk gaan overwegen, en beschouwen, hoe de Heere Jezus zich in deze gelegenheid gedroeg. Onze Evangelist schrijft, dat Hij *alles wetende, dat over* enz. Hij wist alles, wat Hem zou en moest overkomen, doordien Hij te gelijk een Alwetend God was. Hij wist dat Judas de verrader daar nu met zulk een sterke troep volks kwam aanzetten, dat Hij van hen zou gevangen genomen en naar Jeruzalem gevoerd worden en aldaar te regt gesteld, en vervolgens veroordeeld en gedood; dat alles wist de Heiland, dat over Hem komen zou; en daarom, Hij toont hier nu zichzelven ten uitersten vaardig en bereidwillig, om dat alles met een' onverschrokken heldenmoed te ondergaan. Wel verre, van zich zelven voor zoo een verschrikkelijke en geweldige hoop verwoede vijanden, als hier nu op Hem afkwam te verbergen, of te zoeken hunne moordklaauwen te ontvlugten, liep Hij integendeel met alle onbeschroomdheid hen zelf te gemoet en in hunne handen; *Hij ging uit* schrijft Johannes; dat is, uit het midden van den Hof, daar Hij tot nog toe met drie van Zijne discipelen vertoefd had; en daar Hij Zijn angstig en benaauwd ziels-lijden had geleden, van daar ging Hij uit tot voor in den Hof, of even aan deszelfs ingang, daar Hij Zijne acht andere discipelen had belast te blijven en naar Hem te wachten. Hetgene dan overeenkomt met hetgene wij de laatste reize uit Matthéus beschouwden, daar wij den Heere Jezus tot Zijne drie discipelen hoorden zeggen: *Staat op! laat ons gaan! ziet! hij is nabij die mij verraadt!* Zoo dan, Hij ging uit voor in den Hof, en daar nu gekomen zijnde, ziet, daar ziet Hij nu voor zich die geheele schare van

krijgsknechten, geregtsdienaars, Overpriesters, Hoofdmannen enz., gewapend met zwaarden en stokken, dragende lantaarnen en brandende fakkels of toortsen; en hebbende den heilloozen Judas aan het hoofd als hunnen leidsman. Wat deed de Heere JEZUS Aandachtigen? Trad Hij uit vreeze en ontsteltenis weder terug, loopende al Zijn best den Hof weder in? Neen; Hij toonde hier, dat Hij was een onverschrokken held, die niets vreesde! Hij sprak dezen vreesselijken troep onbeschroomd aan, vragende buiten twijfel aan de voorsten van hen: *wien zoekt gij?* waarop deze Hem antwoordde: JEZUS enz. gelijk Johannes ons dat nu verder gaat verhalen; naauwkeurig aanteekenende het merkwaardige gesprek, dat de Heiland met deze uitgezonden menigte hield; hoe Hij tot twee malen toe tot hen zeide, dat Hij JEZUS de Nazarener was, en dat zij Hem alzoo moesten gevangen nemen, en Zijne discipelen ongemoeid laten henen gaan enz. Als wij hier deze orde van de verklaring der geschiedenis van JEZUS lijden wilden volgen Aandachtigen! gelijk dat in de Leijdsche kerken geschiedt, dan zouden wij hier nu tot dit verhaal van Johannes aanstonds moeten overgaan; en in de naaste reize moeten beschouwen, hoe de trouwelooze Judas den Heere JEZUS verraadde met een' kus, en Hem daardoor, aan de bij zich hebbende schare ontdekte, dat Hij de man was, op Wien zij moesten aanvallen en dien zij moesten grijpen en vangen; want op zulk eene wijze, worden de zaken alhier in deze orde geschikt. Doch om de waarheid te zeggen, die met verstand op alles acht geeft en let, zal bevinden, dat deze schikking en orde geheel verkeerd is: dewijl het gesprek, dat de Heere JEZUS met dezen gewapenden hoop hield, en dat Johannes nu in de volgende verzen aanvangt te gaan verhalen, niet geschied is, voor dat Judas den Heiland met een' kus verraden had; maar naderhand, nadat hij zulks gedaan had, nadat hij tot Hem was toegetreden en tot Hem gezegd hebbende, *Rabbi! zijt gegroet*, Hem den verraderlijken kus had gegeven; want dat blijkt klaarlijk uit het verhaal van de andere

Evangelisten, dat wij hier met dat van Johannes moeten vergelijken. Lukas schrijft duidelijk Kap. XXII: 47, dat Judas den troep of bende, die hij bij zich had voorging, en bij JEZUS kwam om Hem te kussen. Gevolgelijk blijkt het, dat Judas de eerste uit den hoop geweest is, die den Heiland heeft aangedaan en met Hem het eerst van allen in gesprek geweest is, en Hem gekust heeft, voor dat de Heiland met de anderen nog een eenig woord gewisseld had. Dit stemt ook aldus overeen met het verhaal van Mattheus en Markus, die beide aanteekenen, dat, zoo gaauw Judas met den gewapenden hoop aan den Hof kwam, hij *terstond*, dat is zoo aanstonds, op dat zelfde oogenblik, eer er nog iets anders voorviel of gebeurde, naar den Heere JEZUS toeging en Hem op eene verraderlijke wijze een' kus gaf, zeggende: *wees gegroet Rabbi!* Daar is dan geen twijfel aan te slaan, zoo wij de nètte orde der zaken, waarin die gebeurd zijn, willen volgen; of dit verhaal, dat Johannes hier nu vervolgens doet van het gesprek, dat de Heiland met de soldaten en geregtsdienaars hield, en waarin Hij zichzelven een en andermaal aan hun bekend maakte, dat Hij die JEZUS was, dien zij zochten, moet dan eerst in aanmerking en overweging komen, als Judas den Zaligmaker op eene trouwelooze en verraderlijke wijze omhelst en gekust heeft, en Hem daardoor aan de anderen heeft ontdekt en aangewezen. Om die reden willen wij, om de nette orde der zaken niet te verwarren, het stuk voor het tegenwoordige dan hierbij laten rusten, Aandachtigen! en alles in zijn geheel bewaren voor de naaste reize, als wanneer wij den trouweloosten aller menschen op eene verfoeijelijke wijze, door eene vervloekte kus zijnen Heer en Meester zullen zien verraden, en tevens den Heiland, met den uitgezonden troep van gewapende soldaten en geregtsdienaars zullen hooren spreken, en zich aan hnn bekend maken.

Ziet daar mijne Vrienden! dit gedeelte uit de geschiedenis van des Zaligmakers lijden nu ook wederom uwen aandacht vertoond en verhandeld. Hier ziet gij, tot welk

eene gruwelijke trap van goddeloosheid een heillooze verrader heeft kunnen komen. Hier gaat een discipel een' magtigen troep van gewapende soldaten en geregtsdienaren halen, en voert dien als leidsman en kapitein aan tegen zijn eigen Heer en Meester, die hij in zijne ziele wist, dat geheel onnoozel of onschuldig was; met Wien hij zoo langen tijd op de gemeenzaamste wijze als een boezemvriend had omgegaan, en van Wien hij zoo menigvuldige weldaden en blijken van liefde en genegenheid, had ontvangen en genooten! Waarlijk, Judas moet de boosaardigste, trouwlooste, ondankbaarste en wreedste mensch zijn geweest, die er op de wereld was; hij moet van binnen in het gemoed, geheel en al ontbloot zijn geweest van alle kenzaden van eere, godsvrucht en deugd, die zelfs in de allerwoeste volkeren gevonden worden. Trouwens, wij moeten dezen ongelukkigen en rampzaligen mensch, hier niet op zich zelven beschouwen, maar hem aanmerken, in eene naauwe betrekking tot Gods alwijze Voorzienigheid en Hand en Raad, die dit alles van te voren aldus bepaald had, dat geschieden zou. Daar moest er zoo een zijn onder de discipelen, van wien de Heere JEZUS, naar luid der Godspraken, moest verraden worden; en dat ongelukkige en rampzalige lot, heeft dezen Judas moeten treffen; hij heeft hier het ellendige werktuig moeten wezen tot uitvoering van Gods vast besloten en bepaalden Raad; en daarom, de Heere Zijne hand geheel van hem aftrekkende, was het wonder, dat hij tot zulk een overmaat van onnatuurlijke boosheid en goddeloosheid verviel; en dat hij de allersnoodste mensch wierd, die immer op de wereld geweest is? Laat dien ongelukkige dan rusten Toehoorders! en slaat uwe oogen liever op den grooten Zaligmaker van zondaren, den Heere JEZUS CHRISTUS! Wat blinkt hier niet wederom, op eene zonderlinge wijze uit (1) Zijne bereidwillige gehoorzaamheid als Borg aan het welbehagen van Zijnen hemelschen Vader, om het welke te volbrengen en uittevoeren, Hij hier op de aarde gekomen was? Immers, daar Hij te voren alles wist, wat

over Hem komen zou; daar Hij wist, dat Zijn verraderlijke en trouwelooze discipel op Hem aankwam, met een geheelen troep en schare van wreede en gewapende vijanden om Hem te grijpen en te vangen; daar doet Hij hier immers geene de allerminste poging om het gevaar te ontvlieden en zich weg te begeven; maar Hij loopt zelfs Zijne vijanden in het gemoet; niet eens afwachtende dat zij bij Hem kwamen, gaat Hij zelve naar hen toe, en stelt zich vrijwillig in hunne handen, bereid zijnde om van hen gegrepen, gevangen en mede gevoerd te worden. Waarlijk, de Heere JEZUS kon immers geen luisterijker blijk van Zijne gehoorzaamheid en bereidwillige genegenheid, tot het ondergaan van Zijn Borg-lijden toonen, dan even dit, dat Hij hier deed. (2) Geeft hier ook wederom acht op 's Heilands onschuld! Hij wordt hier verraden van eenen Judas, een van Zijne discipelen; maar wat had Hij dezen man toch ooit voor kwaad gedaan, waarom Hij zoo eene wreede en trouwelooze behandeling aan hem zou verdiend hebben? Immers, niets met al! Integendeel, Hij had dezen booswicht alles goeds gedaan; en hem, als Zijnen discipel, alle genegenheid bewezen. Niet anders, dan de vervloekte gierigheid en geldzucht bewoog dezen rampzaligen tot zulk een boos voornemen. Daar benevens, dat hier eene geheele schare of bende van gewapende krijgsknechten en geregtsdienaren op den Heere JEZUS uitging om Hem te grijpen, en op order van den Joodschen Raad, gevangen te nemen en naar Jeruzalem voor het gerigt te voeren, dat was immers al mede de onbetamelijkheid, ja de onbeschoftheid zelve. Wat had Hij toch bedreven, dat Hij hier zoo openlijk, en met zoo groot gerucht, als een schelm, dief en struikroover aangetast en vervolgd wierd, in der middernacht? Immers, niets ter wereld? Hij had zich als een godvruchtig Leeraar in alles stil en zedig gedragen; niemand had Hem bij den Joodschen Raad, ooit in regten aangeklaagd, of Hem van eenig onbetamelijk schelmstuk, dat strafbaar was, wettiglijk beschuldigd. Had Hij zich al ergens in het stuk van

de leere der waarheid tegen de Joodsche Godsdienst misgrepen, dan moest men immers volgens de gewone regtspleging met Hem gehandeld, en Hem voor den grooten Raad of voor andere regtbanken, ordelijk gedagvaard hebben; en als Hij dan weigerig geweest was zich te vertegenwoordigen of in regten te verschijnen; dan had men eerst met eenig geweld tegen Hem mogen handelen en Hem vervolgen; maar nu blinkt 's Heilands onschuld en het onregt dat Hem van de Joodsche Overpriesters wierd aangedaan, in de geheele behandeling ten klaarste uit. (3) Beschouwt hier ook weder de zwaarte van het lijden van den Heere JEZUS! Naauwelijks van den grond opgestaan, daar Hij in den allerzwaarsten angst met Zijnen hemelschen Vader geworsteld had; nog nat bezweet zijnde van de doodelijke vreeze en benaauwdheid, met welke Hij was bevangen geweest; ziet Hij hier al terstond, zoo eene groote menigte van gewapende en verschrikkelijke vijanden voor zich, die met groot geweld op Hem afkwamen. En dat Zijn lijden zonderling verzwaarde was, dat Hij een van Zijne discipelen zag, aan het hoofd van zoo eene menigte en troep van gewapende vijanden, als derzelver leidsman en aanvoerder! Een man, daar Hij altijd zoo gemeenzaam mede had omgegaan; daar Hij nog zoo even te voren het Pascha mede gegeten had; en aan wien Hij te voren zoo menigvuldige weldaden en gunsten had bewezen; zoo een man komt Hem hier nu, op zoo eene verraderlijke en trouwelooze wijze aanvallen en bestormen! Waarlijk! dit heeft des Zaligmakers lijden niet weinig moeten verzwaren. (4) Eindelijk geeft ook hier wederom, allen te zamen acht, op de nette overeenkomst, van al dit gebeurde met de oude godspraken of voorzeggingen der profeten! Immers, dat de Heere JEZUS hier verraden wordt van eenen Judas, een van Zijne discipelen, met welken Hij altijd zoo gemeenzaam had omgegaan, en die zoo veel goed van Hem genoten had; zulks hebben immers de Profeten oudtijds, in den Messias al voorzien en voorzegd. Leest maar Psalm XLI: 10, daar ons de Messias

dus klagende voorkomt: *zelfs de man mijns vredes, op welken ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft de verzenen grootelijks tegen mij verheven.* Dat is, naar de kracht en de beteekenis van die spreekwijs: mij geschopt, en tegen mij, zijnen weldoener, even als een dartel en weelderig paard, met de verzenen achteruit geslagen. Welke plaats of Godspraak, de Heere JEZUS daarom ook, op zich zelven en den verrader Judas te huis bragt, toen Hij met Zijne discipelen over tafel zat Joh. XIII: 18. Wat aanbelangt, dat hij hier in Gethsemane, door een troep of bende van gewapend volk, tegen Hem uitgezonden, wierd gegrepen en gevangen genomen; zulks was al wederom in allen deele, volgens der Profeten voorzegging, lang te voren van den Messias gedaan. Zoo voeren zij Hem wederom sprekende en klagende in, Psalm XXII: 13, 14 *vele varren hebben mij omsingeld; sterke stieren van Bazan hebben mij omringd; zij hebben hunnen mond tegen mij open gesperd, als een verscheurende en brullende leeuw.* En Psalm LV: 19, daar spreekt de Messias wederom: *Hij heeft mijne ziele in vrede verlost van den strijd tegen mij; want in menigte zijn zij tegen mij geweest.* En Jes. LIII: 8 wordt van den Messias voorzegd, *dat Hij uit den angst en het gerigt is weggenomen geworden.* Het woord *angst* beteekent in den grondtekst, eigentlijk zoo veel als eene bedwinging en besluiting, wanneer iemand van rondsomme wordt omsingeld en besloten, als een misdadiger; zoo dat hij nergens kan ontvlugten. Wij maken dan al wederom geene de minste zwarigheid, uit allen dezen te besluiten, dat de Heere JEZUS hier weder geleden heeft, als de groote Zaligmaker en Verlosser van zondaren.

Ons zelven nu aanbelangende, laten wij tot een besluit, uit al dit verhandelde nu nog wederom kortelijk tot onzen nutte, eenige aanmerkingen maken! Wij zien hier voorëerst klaarlijk, in de handelwijze van den trouweloozen verrader Judas, tot wat een overmaat van boosheid en goddeloosheid iemand vervallen kan, als God de Heere de hand

van hem aftrekt en hem aan zich zelven overgeeft; niettegenstaande hij anders, naar het uitwendige, van God grootelijks gezegend en begenadigd is. Immers, beschouwt een Judas maar eens! wie zou van hem, zoo eene boosaardige en gruwelijke goddeloosheid, immermeer verwacht hebben? Immers, hij was niet alleen een belijder van de Evangelie-waarheid, maar hij was een gemeenzame vriend van den Heere JEZUS, die dagelijks gewoon was met Hem en de andere discipelen te verkeeren en om te gaan; hij hoorde de dierbaarste lessen en onderwijzingen, gedurig uit 's Heilands mond; ja, hij was zelfs mede een Apostel, van den Heiland verkoren en gesteld, om Zijne kerk mede te helpen opbouwen en besturen; en nogtans, zoo een man, aan wien God uiterlijk zoo vele en groote genade bewezen had, vervalt hier tot de alleronnatuurlijkste boosheid en verschrikkelijkste zonde! Wat leeren wij hieruit anders, dan dat schijn kan bedriegen; dat men op iemands uitwendige gestalte en vertooning altijd geen vasten staat kan maken; ja, dat noch de uiterlijke belijdenis des geloofs; noch de verkeering en gemeenzame omgang met de vromen en regtvaardigen; noch eenige waardige staat of ambt in de kerk, zelfs niet dat van eenen herder en Leeraar van die natuur zijn, dat iemand daarin mag of kan blijven berusten; dat hij daar uit het goede van zich zelven kan denken; of omtrent de eeuwige zaligheid en behoudenis zijner ziele kan gerust zijn. Neen, mijne Vrienden! in Judas blijkt het levendig, dat iemand dit alles kan hebben, en nogtans zonder ware genade, in de ziele kan zijn en voor eeuwig verloren gaan. En daarom, een ieder onzer moet hieruit, voor zich zelven leeren, dat er wat anders, dan hetgene uitwendig is, behoort om zalig te worden; dat er een waar, levendig geloof moet zijn, geworteld binnen in de ziele, waardoor men waarachtige gemeenschap en vereeniging krijgt met den Heere JEZUS. Daar benevens zien wij hier, in den rampzaligen Judas, tot hoe groote goddeloosheid iemand kan vervallen, als God Zijne hand van hem aftrekt; dat moet ons allen, en

voornamelijk Gods kinderen, den geloovigen leeren: (1) dat zij den Heere gedurig vuriglijk om den invloed van Zijne genade en gunstrijke ondersteuning en bewaring moeten bidden. (2) Dat zij nimmer hoog gevoelende moeten zijn van zich zelven; maar altijd vreezen, in eene heilige vernedering voor den Heere. (3) Dat zij staande, steeds moeten toezien, waken en zorgen, dat zij niet komen te struikelen en te vallen. (4) Dat men de zonde altijd moet smoren en tegenstaan in derzelver beginselen, ten einde zij niet ongevoelig kome aan te wassen, en ten laatste over de ziele de overhand krijge. Men merke hierbij nog verder aan, dat deze gruwelijke val en goddeloosheid van den verrader Judas, haren oorsprong had uit geldgierigheid, die ons in Gods Woord te regt wordt beschreven, als de wortel van alle kwaad. Eene geloovige ziel leere hier dan al wederom uit, dat hij zich aan deze smoode ondeugd van geldgierigheid en aardsch-gezindheid nimmer moet schuldig maken; dat hij zijn hart nooit te zeer moet vast maken aan de goederen van deze wereld; maar dat hij zijne ziele van al het aardsche, hoe langer hoe meer, moet aftrekken en los maken, hetzelve aanmerkende als onbestendig, tijdelijk, en ten hoogste vergankelijk, en daar de ziel nimmer eenige ware rust of vergenoeging in kan vinden. Dit moet hij des te meer doen, omdat de aardsch-gezindheid, en het vastmaken van het hart aan de ondermaansche en wereldlijke goederen, het krachtigste en aanlokkelijkste beweegmiddel is tot zondigen; want nergens komen de veelvuldige zwakheden en struikelingen van Gods kinderen meer uit voort, dan even hier uit, dat zij het hart te vast hebben gehecht, aan het aardsche en ondermaansche leven; en dat zij nog te veel letten op de tijdelijke dingen, die men ziet. En daarom, een geloovig kind van God moet hieruit leeren, voor alle dingen zorg te dragen, dat zijn hart nimmer met de liefde dezer wereld worde overvallen; maar dat het daarvan, hoe langer hoe losser worde. Eindelijk hebben wij gezien, met welk eene volvaardige bereidwil-

ligheid, de Heere JEZUS hier Zijn lijden wilde ondergaan; hoe onbeschroomd Hij Zijne vijanden zelve in het gemoet liep, zonder hen in het allerminste te vreezen; komt hier, geloovige kinderen van God! en leert hier deze bereidwilligheid van Uwen Heiland! Ziet hier! op den Oversten Leidsman uwer zaligheid! als gij ook in verdrukkingen of lijden moet komen, als het den Heere behaagt, u daarin te brengen, weest dan met den Heere JEZUS ook altijd bereidwillig en gehoorzaam! Ontziet geene magtige vijanden; maar vertrouwt altijd op den Heere, op Zijne voorzienigheid en sterkte! Hoe dikwijls helaas! gebeurt het, dat Gods kinderen zich, door menschenvrees, van het goede en de betrachting van hunnen pligt laten aftrekken, en den Heere in opregtheid en vrijmoedigheid niet altijd durven dienen. Maar hier hebt gij een voorbeeld Geliefden! in den Heere JEZUS, dat gij alle menschenvrees, geheel en al, uit uwe zielen moet verbannen; dat gij zelfs, als het op uwe goederen, lijf of leven aankomt, niet moet vreezen de menschen, die maar alleen het ligchaam kunnen dooden; maar dat gij altijd Hem moet ontzien en vreezen, die beide, ziel en ligchaam kan verderven en werpen in de helle. God de Heere hoop en smeek ik, zal Zijn volk, hoe langer hoe meer getrouw maken, en hun geheel opregte geest, ziel en ligchaam, onberispelijk bewaren, tot de zalige toekomst van onzen Heere JEZUS CHRISTUS! Amen.

X. PREDIKATIE.

OVER DE UITVOERING VAN JUDAS VERRADERIJ DOOR EEN KUS EN HET GEVANGEN NEMEN VAN JEZUS.

MATTHEUS XXVI: 48—50.

En die Hem verried, had hun een teeken gegeven, zeggende: dien ik zal kussen, dezelve is het, grijpt Hem.

En terstond komende tot JEZUS, seide hij: wees gegroet, Rabbi! en hij kuste Hem. Maar JEZUS zeide tot Hem, vriend! waartoe zijt gij hier? Toen kwamen zij toe, en sloegen de handen aan JEZUS, en grepen Hem.

Het is een zonderling voorval, dat wij in de Godgewijde bijbelschriften van het Oude Testament beschreven vinden, 2 Sam. XX: 8—10, aangaande Joab en Amaza, twee der dapperste krijgsoversten van den koning David, die in die tijden, beiden zeer vermaard, en van groot aanzien in 's Konings hof waren. Joab inzonderheid, had zich zeer verheven door zijne dappere daden, die hij in Israël, tot dienst van den koning David gedaan had, zoodat deze zich daarover zeer aan dien heldhaftigen krijgsoverste gehouden en verpligt vond. Doch het ging hier met den held Joab, gelijk meermalen met dappere krijgsoversten, die zich allengskens op hunne groote daden beginnen te verhovaardigen; hij wierd ook zeer verwaand, trotsch en opgeblazen; in zoo verre, dat hij zijns Konings bevelen begon te verachten en in den wind te slaan, zich niet ontziende, tegen den wil des Koning, eerst den krijgsheld Abner, vervolgens ook den Koninklijken Prins Ab-

salom om het leven te brengen; en den Koning zelve, op eene zeer trotsche en vermetele wijze toe te spreken. Hierover was het, dat de Koning David, zeer op Joab vergramd wierd, en vreezende voor zijn groot gezag, nam Hij voor, hem de wieken, zoo als men zegt, te korten en te fnuiken. Hij zette hem dan van zijn ambt, als krijgsoverste en veldheer van het leger af, en stelde Amaza tot Veldheer in zijne plaats. Dit nam de trotsche Joab zoo euvel op, dat Hij voornam, zich daarover aan Amaza te zullen wreken; gelijk hij zulks dan ook, kort daaraan deed; want, uittrekkende met eenige van des Konings troepen, onder het bevel van den veldheer Abisaï, tegen den oproerigen Seba, den zoon van Bichri, ontmoet hij den krijgs-Overste Amaza aan het hoofd van 's Koninga leger; en in schijn van zijne pligtpleging aan Amaza te willen afleggen, trad hij naar hem toe, en hem, naar de gewoonte dier tijden, bij den baard vattende, om hem te omhelzen en te kussen, stak hij hem onvoorziens, zijn zwaard in het ligchaam, bij de vijfde ribbe, en kwetste hem door dien steek zoodanig, dat Amaza zijn ingewand en darmen door de geopende woude op de aarde uitstortten, en zoo terstond den geest gaf. In deze geschiedenis van den krijgsoverste Joab, merken wij thans maar alleen aan, de listige en verraderlijke wijze van zijne gepleegde moord aan den goeden en onnoozelen Amaza; hij gaf hem den doodsteek, onder het vertoonen van een minzaam en vriendelijk gelaat, en het afleggen van eene broederlijke pligtpleging; even eens, al hij ook te voren had gehandeld met den veldheer Abner. Zoodanige woorden en doodslagen, worden met regt gerekend voor de allerverfoeijelijkste misdaden, die geschieden op eene verraderlijke wijze, en onder den schandelijken dekmantel van eene uitwendige minzaamheid en broederlijke genegenheid; dewijl daardoor, alle banden der menschelijke zamenleving worden in stukken gebroken; en den eenen vriend van den anderen, zijn leven niet langer zeker is. Daar zijn geene kussen of omhelzingen, bij God den Heere meer vervloekt,

als die geschieden, op zulk eene heillooze en verraderlijke wijze. Joab verdient hier dan in eeuwigheid, wegens dezen gepleegden gruwel, bij de nakomelingen gebrandmerkt te staan, als een der allersnoodste booswichten, en gruwzaamste moordenaars en verraders. Doch het is de snoode Joab alleen niet, die zich in de vorige eeuwen, aan dezen heillooze gruwel, van verraderlijke moord heeft schuldig gemaakt; neen, deze menschelijke zamenleving heeft, in de volgende tijden, meer zulke ontaarde monsters en booswichten uitgeleverd, die onder den dekmantel van uiterlijke liefde en pligtpleging, hunne verraderlijke en schelmachtige voornemens hebben uitgevoerd. Wilt gij er een van zien Geliefden! die met regt mag geacht worden de eerste plaats onder dit heillooze rot van de bedriegelijke en verraderlijke moordenaren te bekleeden; wel, wendt dan uwe oogen maar naar den boosaardigsten aller menschen, den rampzaligen Judas! Hij immers was het, die even als Joab, zich niet ontzien heeft, onder den dekmantel van eene minzame groetenis en omhelzing, zijnen eigen Heer en Zaligmaker, op de allerverfoeijelijkste wijze te verraden, en aan de Joden, om vermoord te worden over te leveren. Leest maar het verhaal, dat onze Evangelist van dezen ontmenschten booswicht en zijne heillooze verraderij hier doet, schrijvende, *en die Hem verried, had* enz.

De laatste reize beschouwden wij met uwen aandacht, hoe de snoode aardsch-verrader Judas, wetende de plaats daar de Heere JEZUS was, daar naar toeging, om Hem te verraden en te vangen. — Hoe hij daartoe met zich nam, eenen geheelen troep of bende van krijgsvolk en dienaren van der Joden Overpriesters, gewapend met zwaarden en stokken; en voorzien met lantaarnen, fakkels en brandende toortsen; hoe er onder dien hoop, zelfs mede sommigen van de Overpriesters, Ouderlingen en Pharizeën tegenwoordig waren, tot des te zekerder en gewisser uitvoering van den gesmeden aanslag, op 's Heilands persoon. Wij zagen toenmaals ook, hoe die geheele bende of troep ge-

wapend volk, met den trouweloozen verrader aan het hoofd als leidsman en wegwijzer te middernacht aan den Hof Gethsemane kwam, zoo als de Heere JEZUS, Zijn allerbenaauwst ziele-lijden aldaar had geëindigd; en hoe JEZUS zelve, deze Zijne vijanden, onbeschroomd in het gemoet liep, en zich vrijwillig voor hen stelde. — Tot zoo verre bragten wij de laatste maal deze geschiedenis. Wij lieten den Zaligmaker met Zijne elf discipelen, voor in den hof staan, aan de eene zijde; en den verrader Judas, met zijn medegebragte volk, aan de andere zijde, zonder als nog eenige de minste actie of dadelijkheid, tusschen deze twee partijen beschouwd te hebben. Alhier moeten wij, den afgebroken draad der geschiedenis, nu wederom opvatten en zien, wat er nu vervolgens gebeurde en voorviel, tusschen den Heere JEZUS ter eene, en tusschen Judas en zijnen gewapenden troep, ter andere zijde. Hoe die heillooze verrader tot den Zaligmaker toetredende, Hem met eenen vervloekten kus en bedriegelijke ombelzing, op de snoodste wijze verried; en hoe de Zaligmaker daarop terstond, van deze gewapende bende wierd gegrepen en gevangen genomen, te gelijk met de merkwaardige omstandigheden, die bij dat grijpen en gevangen nemen gebeurden en voorvielen. Komt aan, mijne Toehoorders! zijt gij begeerig; om heden het allerbooste en vervloektste schelmstuk, de allersnoodste verraderij te zien, die immer onder de zonne en op het schouwtooneel van deze wereld gebeurde? Wel, luistert dan nu aandachtig toe! de rampzalige Judas, zal heden zijn heilloos voornemen uitvoeren, op eene gansch verfoeijelijke wijze, en eene daad bedrijven, die hem, doch helaas! te vergeefs, eeuwig zal berouwen. De Heere JEZUS zal nu komen, in de handen Zijner vijanden en moordenaren, en Zijne edele vrijheid, geheel verliezen. Die dan tot dit alles ooren heeft, die hoore met genegenheid, en eene heilige aandoening! Amen.

Twee bijzondere stukken zijn er, die wij heden zullen moeten beschouwen (1) de heillooze verraderij van den

trouweloozen Judas, zijnen Heer en Meester, op de snoodste wijze, door middel van eenen valschen kus, en bedriegelijke omhelzing verradende. (2) Hoe de Heere JEZUS dus, door Zijnen ontaarden discipel verraden zijnde, aanstonds van den gewapenden troep of bende, wierd gegrepen en gevangen genomen, met de merkwaardige omstandigheden, die daarbij voorvielen.

Wat dan Judas heillooze verraderij aanbelangt, die stelt ons Mattheus aldus voor: *en die Hem verried, had hun een teeken gegeven* enz, de snoode verrader had, alvorens hij zijn voornemen uitvoerde, alles met groote omzigtigheid belegd en besteld, ten einde zijn heillooze aanslag, toch niet mogt missen. — Alles was daartoe, tusschen hem en de Overpriesters, van te voren beraadslaagd en overwogen. Onder anderen was er ook vastgesteld, het gene Mattheus ons hier verhaalt, daarin bestaande, dat Judas van te voren een teeken, aan zijn bij zich hebbend volk had gegeven, zeggende, *dien ik zal kussen* enz. — Door *een teeken*, wordt hier niet anders verstaan, als een ken-teeken of een leuze, waaraan men iets kan weten, kennen, en van anderen onderscheiden. Zoo eene leuze of ken-teeken nu had de verrader Judas, hier ook te voren, aan de genen, die met hem gingen, om den Heere JEZUS te vangen gegeven, met hen afsprekende, dat hij den persoon, dien zij hebben moesten, op eene vriendelijke wijze, zou kussen en omhelzen, en Hem door middel van dat teeken, aan hun bekend maken en aanwijzen, ten einde zij zeker zouden kunnen weten, wien zij moesten grijpen en vangen. Verscheiden zijn hieromtrent de gevoelens, en de gedachten der geleerden. Sommigen willen, dat Judas daarom aan zijn volk, dat met hem ging, zoodanig een teeken gaf, om dat de Heere JEZUS, van aangezigt en statuur, zeer geleek, naar Zijnen discipel Jakobus; en dat dit teeken van Judas, daarom noodig was, om den eenen van den anderen te kunnen onderkennen, en in den regten persoon niet te missen. Anderen hebben hier omtrent, wederom andere gedachten. Doch ons aanbelangende, wij houden het met

het algemeene en eenvoudige gevoelen en oordeelen, dat Judas den zijnen vooraf dit teeken gegeven heeft in het gemeen; opdat zij den persoon van JEZUS, op wien de toeleg gemunt was daardoor zouden kunnen kennen, en zich niet zouden vergissen met eenen van de elf discipelen, die met Hem waren, in plaats van Hem te grijpen en aan te tasten. Want, ofschoon de Heiland bij de Joden bekend genoeg was, doordien Hij lang onder hen had verkeerd en omgegaan; zoo was Hij waarschijnlijk toch niet wel bekend bij de Romeinsche soldaten, die zich aan Zijn persoon zoo niet hadden laten gelegen liggen, noch zoo naauw op Hem geen acht geslagen, als zijnde vreemdelingen in het Joodsche land, die zich met der Joden zaken weinig bemoeiden. Mogelijk, dat er ook velen zijn geweest onder de dienaars van de Overpriesters en Onderlingen des volks, die ofschoon zij den Heere JEZUS te voren wel meer gezien hadden; echter Zijn persoon en wezen juist zoo naauwkeurig niet kenden, dat zij Hem ten eersten, en dat nog bij maneschijn, van de anderen konden onderkennen. In allen gevalle, wat er ook van geweest zij, het geven van zulk een teeken was al eens zoo hoogelijk niet noodig geweest, om den Heiland van de anderen onderscheidenlijk te onderkennen; het kon evenwel aan de zaak geen kwaad doen; de voorzigtigheid is altijd goed. Het mogt eens bij toeval gebeurd hebben, dat de soldaten in den persoon te grijpen hadden gemist; dat zij een ander in des Heilands plaats hadden gegrepen: want door de schielijkheid werd juist op alles zoo net geen acht geslagen; de regte persoon had de kans schoon ziende, het dikwijls op de eene of andere wijze kunnen ontsnappen; en daarom, een goed overleg zegt het spreekwoord, is het halve werk; het was nu beter en veiliger zoo, dat Judas die den Heere Jezus het best van allen kende, op deze wijze met zijn volk afsprak eer zij op den toeleg uitgingen, dat hij hun den regten persoon door een zeker kenteeken aanwees, ten einde zij Hem daardoor van de anderen klaarlijk konden onderkennen, en nu

alzoo geen gevaar liepen, van in den persoon te missen, en in Zijne plaats eenen van de anderen te grijpen. De verrader had dan te voren uit voorzigtigheid het volk een teeken gegeven, en dat bestond daarin, dat hij het eerst zou toetreden naar den persoon dien zij hebben moesten; en dat hij Hem op eene vriendelijke wijze zou om den hals vallen en kussen; en dat zij dan op dien man, dien hij zoo zou kussen moesten aanvallen: want zoo sprak hij tot zijne bende volks naar het verhaal van Mattheus, *dien ik zal kussen, dezelve is het* enz. Als wilde hij zeggen: kom aan, mannen! wij moeten ons hier niet vergissen; wij zullen ze wel met hun twaalven bij malkanderen vinden; en gij zoudt misschien een van de anderen kunnen grijpen, en den regte laten loopen; en daarom ik weet goeden raad; ik ken JEZUS het best uit de anderen; ik zal voorafgaan, en zoo ras als ik Hem zie zal ik naar Hem toetreden, en Hem volgens gewoonte groeten en kussen. Volgt mij dan maar op het spoor! en dien gij ziet dat ik omhels en kus, die is de man dien wij moeten hebben; valt op dien maar aan en grijpt Hem; dan kunt gij althans niet missen. Let daar maar op! dien ik zal kussen die is het, grijpt dien, en neemt Hem gevangen!

Ziet daar! zoo eene afspraak maakte de snoode verrader alvorens met het volk, eer zij henen gingen; zoo voorzigtig overlegde hij zijne zaken, ten einde de aanslag toch aan alle kanten eene gewenschte uitkomst mogt hebben, en hij den bepaalden bloedloon, van dertig zilverlingen, daar hij dit alles om deed, toch mogt verdienen. Wat gebeurde er toen verder? Het was hier, zoo gezegd zoo gedaan. Gelijk de verrader met het volk, dat hij met zich voerde had afgesproken, zoo deed hij hier nu ook; want Mattheus schrijft: *en terstond komende*, enz. Het eerste dat wij hier van den verrader Judas vinden aangeteekend, is dat hij *terstond kwam*, of volgens Markus, dat hij *gekomen zijnde, terstond tot JEZUS ging*, en vervolgens, dat hij ook aanstonds zijnen verraderlijken aanslag in het werk stelde, met den Heiland, volgens zijne

gemaakte afspraak, *te groeten en te kussen.* Hij *kwam* dan, met zijn bij zich hebbende troep van gewapend volk, namelijk aan den hof Gethsemane, ter middernacht, wanneer de Zaligmaker aldaar nog was met Zijne elf discipelen; gelijk wij deze aankomst van den verrader met zijn volk aan den hof, deze laatste reize omstandig beschouwden. Daar nu gekomen zijnde, wat deed hij? Mattheus schrijft maar alleen, *dat hij tot* JEZUS *zeide wees gegroet Rabbi* enz. Doch Markus en Lukas verhalen het wat netter en naauwkeuriger; de eene schrijft dat hij, wanneer hij aan den hof gekomen was, *terstond tot* JEZUS *ging* enz. De andere, dat hij de schare volks, die hij met zich voerde *voorging en bij* JEZUS *kwam* enz. Uit beider verhaal is af te nemen, dat Judas de eerste van allen is geweest uit den hoop, die in den hof naar den Heiland toetrad. Hij was de kapitein, leidsman en aanvoerder van dezen troep of bende van gewapend volk; hij kende niet alleen den persoon van den Heere JEZUS, maar hij wist ook de nette gelegenheid van den hof Gethsemane, om dat hij daar te voren dikwijls met den Heiland en de andere discipelen geweest was; en daarom ging hij hier nu ook vooruit, tredende eerst den hof in, terwijl hij van den geheelen troep van nabij, op de hielen gevolgd wierd; en in den hof gekomen zijnde, had hij niet lang werk, om den Heiland aan te treffen en te vinden; want deze wetende dat hij nabij was, die Hem verried of zou verraden, was hem terstond met Zijne discipelen in het gemoet gegaan, zoo als wij laatst zagen. Dus dan, Judas was hier in den nacht met zijn volk naauwelijks in den hof gekomen, of terstond voor aan deszelfs ingang, ontmoette hij den Heere JEZUS, en vond Hem met Zijne elf discipelen bij zich. Was het wel wonder geweest Aandachtigen! zoo wanneer Judas op het zien van den onschuldigen Heiland, tegen wien hij hier met zulk een vervlockt en verraderlijk voornemen aankwam, gelijk als van schaamte en ontsteltenis had bezweken en terug gedeinsd, zonder zijne heillooze verraderij aan Zijn gehei-

ligden persoon, te durven uitvoeren? Maar neen! deze booswicht die door een regtvaardig oordeel van God, tot deze gruweldaad verkoren en gesteld was, had thans ter tijd alle indrukselen van alle eerlijkheid en schaamte, geheel en al uitgeschud en van zich geworpen, hij had zijn geweten als met een brandijzer toegeschroeid en een onbeschaamd hoeren voorhoofd aangenomen; en daarom, hij treedt hier onbevreesd naar den Heiland toe, en bij Hem gekomen zijnde, spreekt hij Hem eerst zeer eerbiedig aan, zeggende: *wees gegroet Rabbi!* waarna hij Hem, op eene vriendelijke wijze kuste en ombelsde. Het eerste dan, dat de snoode verrader deed, was, dat hij den Heiland op eene valsche wijze groette, en zijne gewone pligtspleging aan Hem aflegde, zeggende: *wees gegroet Rabbi.* Hij noemt den Heere JEZUS *Rabbi*, zoo veel beteekenende als *Meester*. *Rabbi* was de gemeene naam bij de Joden, met welken de discipelen altijd gewoon waren hunne leermeesters te benoemen. In de vorige tijden was de titel of eernaam van *Rabbi* geheel onbekend bij de Joden; de leermeesters wierden slechts genoemd bij hunne eigene namen; maar naderhand, wanneer de eerzucht en hoovaardij onder de Joodsche Leeraars grootelijks begon toe te nemen; en deze Bazen zich geheel alleen toelegden, om het gemeene volk van hen afhankelijk te maken, en hun aanzien en gezag, van dag tot dag te doen aanwassen en vermeerderen, hebben zij ook gezocht uit te munten, door eenen bijzonderen eernaam en grootschen titel; en daar van daan zijn toen opgekomen, de eertitels van *Rabbouni* en *Rabbi*, waarmede de Joodsche Leeraars, zich van hunne discipelen en van het volk, lieten aanspreken en noemen, in onderscheiding van anderen; en dewijl zulks thans ter tijd, in de gewoonte was bij de Joden, zoo is het, dat ook de Heere JEZUS, met dien naam of eertitel, van *Rabbi* of *Rabbouni*, gemeenlijk wierd genoemd en aangesproken, van Zijne discipelen, gelijk dat uit zeer vele plaatsen in de schriften der Evangelisten kennelijk is. — Nu geeft de verrader Judas hier den Heiland, dien gewonen naam of

titel ook, even als te voren op den Paasch-maaltijd, toen de Heiland gezegd hebbende, dat die de hand met Hem in den schotel doopte, Hem zou verraden, hij daarop antwoordde: *ben ik het Rabbi?* Matth. XXVI: 25, zoo hier nu ook den Heere JEZUS aansprekende, noemt hij Hem, naar de gewoonte *Rabbi* of *Meester*, zeggende, *wees gegroet Rabbi.* Het Grieksche woord, van de onzen vertaald door *wees gegroet*, was eene gemeene spreekmanier bij de Joden onder vrienden en bekenden, als zij eerst bij malkanderen kwamen, in den dagelijkschen omgang zeer gebruikelijk; gelijk ook zelfs nog hedendaags onder ons, in de gemeene pligtsplegingen, als men bij malkanderen komt of afscheid neemt. Doch in het Grieksch is dit woord van eene bijzondere kracht en nadruk; het zegt eigentlijk zoo veel als *wees blijde* of *verheugd*, en geeft dus te kennen dat men iemand alle welvaren, geluk en zegen naar ziel en ligchaam van harte toewenscht, ten einde hij zich altijd, in zulk een staat mag bevinden, dat hij altijd reden hebbe, om zich te verheugen en blijde te zijn. Ziet! zoo komt hier nu deze heillooze verrader, en doet aan den Heere JEZUS deze minzame groetenis en pligtspleging, zeggende, buiten twijfel met een vriendelijk gelaat: *Rabbi! wees gegroet*, of volgens de kracht en nadruk van het grondwoord: *wees blijde en verheugd Rabbi!* — Welk eene verfoeijelijke valschheid en goddeloosheid! hij wenscht zijnen Meester alle vergenoeging en blijdschap toe; terwijl hij bij Hem komt, om Hem trouweloos en op eene schelmachtige wijze te verraden, en ten verderve te brengen! — Foei! schaamtelooze booswicht! dat hij nog openlijk voor de vuist kwam Toehoorders! maar zoo valsch, zoo bedriegelijk den Heere JEZUS te komen groeten, en onder schijn van liefde en genegenheid Hem te verraden! dat gaat alle heilloosheid en gruweldaden te boven! Doch het blijft hier nog niet bij; de snoode verrader geeft hier nog al levendiger blijken van zijne verfoeijelijke schaamteloosheid; want, nadat hij den Zaligmaker zoo minzaam aangesproken, en onder schijn van vriend-

schap en genegenheid gegroet had, trad hij nader naar Hem toe, omhelsde en kuste Hem, want zoo schrijven beide, Matthéus en Markus, dat hij den Heiland, als hij Hem dus gegroet had *kuste*. Het wás een gemeen-gebruik onder de Joden, gelijk ook nog hedendaags onder ons, dat zij groetende, malkander onderling omhelsden en kusten; waar van daan men meermalen deze vermaningen vindt, in de Apostolische schriften, om malkanderen te kussen. Zoo schrijft Paulus Rom. XVI: 16, *groet malkanderen met eenen heiligen kus.* En Petrus 1 Petr. V: 14 *groet malkanderen met eenen kus der liefde.* Zelfs had die gewoonte ook plaats, oudtijds bij de Egyptenaars, Persen en andere Oostersche volken, en naderhand bij de Grieken en Romeinen, gelijk dat uit de ongewijde schrijvers kan worden afgenomen; en niets was er ook gemeener bij de eerste Christenen, dan malkander groetende te omhelzen en te kussen; waarom die gewoonte dan ook nog heden ten dage in de Grieksche Christen-kerken, in het Oosten wordt onderhouden. Hieruit nu is het zeer waarschijnlijk, dat ook die gewoonte plaats gehad heeft onder de Apostelen en discipelen, van malkanderen groetende te omhelzen en te kussen. Op die wijze zal de Heere JEZUS dan gemeenlijk van Zijne discipelen zijn gekust geworden; en zoo deed de verrader Judas hier dan niet anders, dan hetgene hij te voren wel meer gedaan had; hij omhelsde en kuste den Heiland, op eene minzame en vriendelijke wijze aan Zijnen mond, en dat deed hij om kwanswijs aan den Heere JEZUS te betoonen zijne genegenheid en grooten eerbied, die hij voor Hem had, even als had de Heiland het gruwzaam verraad dat in zijn hart schuilde, niet kunnen zien of merken. Met reden vraagt ons hier iemand, waarom de snoode Judas hier juist dezen weg insloeg, van den Heere JEZUS dus door eenen valschen en geveinsden kus te verraden? Waarom hij niet liever zijn heilloos en vervloekt schelmstuk maar openlijk in het werk stelde? Maar dit is ligt na te gaan Aandachtigen! de trouwelooze booswicht wilde hier voor den Heiland en Zijne discipelen zoo veel mogelijk bedekt

blijven; hij wilde niet openlijk voor zoo een heillooze verrader bekend staan, maar zijn verfoeijelijk schelmstuk op eene bedekte wijze uitvoeren; gelijk dat gemeenlijk de gewoonte is van boosaardige verraders, dat zij hunne vuile schelmstukken en verraderijen met eene bedekte list uitvoeren, om voor het oog van de wereld verborgen te blijven. Hoe kon hij zijne zaken nu beter overleggen, dan op deze wijze? Immers, hij deed hier uitwendig den Heiland geen het minste leed? als Zijn beminde discipel ontmoet hij Hem hier, en groet en kust Hem volgens gewoonte; hij toont Hem kwanswijs zijne hoogachting en genegenheid, even als was hij een van Zijne getrouwste lievelingen, die zijnen meester hier te middernacht kwam zoeken, en Hem gevonden hebbende, met blijdschap groette, omhelsde en kuste. Op die wijze scheen het immers, als was hij geheel onnoozel; al wist hij niets van dien hoop gewapend volk, dat hier met hem kwam. Ziet! mijne Vrienden! hoe merkelijk verzwaart en vergroot deze handeling zijn booze schelmstuk! wat loopen daar niet al menigvuldige gruwelen en goddeloosheden in te zamen! niet alleen, dat hij hier openlijk de Goddelijke alwetendheid van den Heere JEZUS loochende, doordien hij Hem op eene listige wijze zocht te bedriegen en wijs te maken, als was hij een van Zijne getrouwste en geliefdste discipelen; maar hoe schandelijk misbruikt hij hier niet den vriendenkus, als het heiligste onderpand van liefde en genegenheid! waarom de eerste Christenen oudtijds de gedachtenis van dezen heilloozen en verraderlijken kus, zoozeer verfoeid hebben dat, als de geschiedenis van des Heilands lijden, onder hen verkondigd wierd, zij zich alleen daarom onthielden, malkanderen naar gewoonte, op eene broederlijke wijze te kussen; gelijk dat uit de geschiedenis der oude Christenen kennelijk is. Welk eene valschheid, trouw- en schaamteloosheid blijkt hier niet aan alle kanten levendig! Hij ontmoet den Heiland als een allerliefste boezemvriend en betoont Hem alle uiterlijke teekenen van hoogachting en genegenheid; terwijl hij ondertusschen in zijn hart

Zijn allerbitterste doodvijand was, die Hem voor dertig zilverlingen hier, op de vervloektste wijze komt verkoopen en verraden. O! gruwelijk bedrog! o! ijsselijke goddeloosheid! wat was de Heere JEZUS niet lankmoedig, dat Hij zich van zoo heilloozen en verfoeijelijken mensch, nog liet groeten, kussen en omhelzen! daar Hij hem immers zoo terstond, met Korach, Dathan en Abiram, levendig had kunnen doen ter helle zinken? Doch wat deed de Heiland? Wanneer Hij nu dus van Zijnen heilloozen en verraderlijken discipel gegroet en gekust was, sprak Hij hem slechts deze weinige en korte woorden toe, volgens het verhaal van Mattheus, hem vragende: *Vriend! waartoe zijt gij hier?* de Zaligmaker noemt dezen booswicht *vriend;* niet om daarmede te kennen te geven, dat Hij dezen snooden mensch, voor Zijnen geliefden en gemeenzamen vriend hield, gelijk te voren, maar het woord *vriend*, wordt hier in eenen kwaden zin genomen, even als Matth. XXII: 12, daar in die gelijkenis van de koninklijke bruiloft, de koning dien gast, die gekomen was zonder bruilofts-kleed, dus aanspreekt: *vriend! hoe zijt gij hier in gekomen?* zoo gebruikt de Heere JEZUS dit woord *vriend* hier nu ook op eene schampere wijze, even als dat ook in den dagelijkschen omgang, bij ons wel geschiedt, dat men iemand op eene schampere en scherpe wijze *vriend* noemt, zeggende: wel vriend! wat komt gij doen? enz. zoo gebruikt de Heiland hier dit woord nu ook, als wilde Hij zeggen: *wel gezel! wel vriend! waartoe* enz. Op deze wijze wordt des Heilands gesprek hier van onze taalmannen vertaald, doch de taalkundigen toonen aan, dat het ook nog, op eene andere wijze uit het Grieksch kan worden overgebragt, namelijk: *vriend! zijt gij daartoe hier?* of *zijt gij daartoe hier gekomen?* En dan stemt het overeen met het verhaal van Lukas, die meer ziende op den zin, dan op des Heilands woorden zelve schrijft, Kap. XXII: 48, dat JEZUS tot den verrader zeide: *Judas! verraadt gij den Zone des menschen met eenen kus?* zoodat om kort te gaan, de Heere JEZUS dan, met deze Zijne vraag aan Ju-

das, eigentlijk dit wil uitdrukken: wel vriend! wel Judas! zijt gij daartoe hier gekomen om Mij te verraden? is dat het oogmerk van uwe komst alhier, en van uwe groetenis en omhelzing, om Mij, uwen Heer en Meester, daardoor te verraden en in de handen van Mijne vijanden over te leveren? Zoekt gij dat man? komt gij daartoe met zulk eene bende van gewapend volk, hier in den Hof? groet en kust gij Mij daarom zoo minzaam en zoo vriendelijk? is dat het doelwit dat gij beöogt? wel, Ik moet zeggen vriend! gij slooft u zelven wel uit! gij zijt een trouw discipel van uwen Meester! gij vergeldt schoon al die weldaden en genegenheid, die gij van Mij ontvangen hebt! komt of zijt gij daartoe hier Judas! om den Zone des menschen door eenen kus te verraden? Gij merkt ligt, denk ik, Aandachtigen! dat de Heere JEZUS hier zoo spreekt, met geen ander oogmerk dan om aan den verrader Judas te toonen, dat Hem zijn heilloos voornemen, dat hij hier kwam uitvoeren, niet verborgen was; dat hij zich door die gemaakte pligtspleging en minzame groetenis en omhelzing, niet liet om den tuin leiden of bedriegen; neen, maar dat Hij wel wist, wat een gruwelijk schelmstuk en trouwelooze verraderij en boosheid daaronder schuilde; dat, hoezeer Judas hier ook veinsde, en op eene listige wijze zijn rol en persoon speelde, hij evenwel den Zone des menschen niet kon bedriegen. Dus wierd de snoode verrader hier dan van den Heiland, op de gevoeligste wijze in het gemoed getast, en openlijk in zijne trouweloosheid en verfoeijelijke boosheid voor al de anderen ten toon gesteld. Wat doet hij? vangt hij op zijne beurt aan, den Heere JEZUS te beantwoorden, en zichzelven bij Hem eenigzins te verontschuldigen? neen, ik vind niet, dat deze trouwelooze, zich dus ontdekt ziende, een eenig woord tot zijne verschooning of tot bewimpeling van zijn schelmstuk heeft durven spreken. Geen wonder! hij zal buiten twijfel, over die ontdekking zeer verlegen en ontsteld zijn geweest, en ziende zijne trouwelooze boosheid, hoezeer hij die ook door eenen valschen schijn van vriendelijkheid en

groote genegenheid had trachten te verbergen, zoo openlijk aan den dag gebragt, zal hij niet geweten hebben, hoe of wat te antwoorden, en daarom waarschijnlijk als een verstomde hebben blijven staan. Ondertusschen geraakte de Heere JEZUS vast, in de handen van Zijne gewapende vijanden: want vervolgt Mattheus *toen kwamen zij toe en sloegen de handen aan JEZUS en grepen Hem.*

Mattheus ons verhaald hebbende, hoe de aardsch-verrader Judas den Zaligmaker, op eene bedriegelijke en verraderlijke wijze groette, en minnelijk kuste en omhelsde; vervolgt nu verder aldus; *toen kwamen zij toe* enz., *toen*, dat is, zoo terstond, zoo ras als de verrader Judas den Heere JEZUS gegroet, en minzaam gekust en omhelsd had, kwamen zij toe, namelijk, de gewapende krijgsknechten en dienaren van de Overpriesters en Ouderlingen, die Judas hier in groote getale met zich genomen had, zoo als wij laatst beschouwden. Deze hoop of menigte, die een weinig achter den verrader gebleven was, kwam nu aanstonds toeschieten, zoo gaauw als Judas het teeken van den verraderlijken kus had gegeven, aanstonds schoten zij nu toe, want zij kenden en wisten nu aan dat gegeven teeken, wie de man was dien zij moesten hebben en grijpen, op dat Hij hun dan nu niet zoude ontsnappen, draalden noch wachtten zij niet lang, maar kwamen aanstonds gezamenlijk toeschieten, om Hem gevangen te nemen, gelijk zij zulks dan ook terstond deden, want zoo verhaalt Mattheus, zij kwamen toe *en sloegen de handen aan JEZUS* enz. Op dezelfde wijze wordt ons dit stuk ook verhaald van Markus; doch uit Johannes blijkt, dat hier, eer de Heiland wierd gevangen genomen, nog het een en het ander, dat merkwaardig was tusschen Hem en den gewapenden hoop voorviel; leest dat verhaal na, Aandachtigen! zoo als het ons beschreven wordt Joh. XVIII: 4 enz. Daar teekent Johannes aan, dat de Heiland tegen deze gewapende schare sprak, hun vragende: *wien zoekt gij?* Zoo ras de Heere JEZUS Judas had afgewezen, en deze waarschijnlijk eenige tre-

den ter zijde ging, om de krijgsknechten gelegenheid te geven, den Heiland te grijpen en te vangen, keert zich deze naar de uitgezonden menigte, die met hunne zwaarden en stokken gewapend op Hem afkwamen en sprak hen aldus aan: *wien zoekt gij?* niet als of Hem onbewust was wien deze lieden dus kwamen zoeken, neen Hij wist wel, dat zij om Hem kwamen, dat de toeleg op Hem gemunt was; maar de Heiland wil uit hun eigen mond hooren wien zij hier kwamen zoeken, om dus gelegenheid te hebben, van zich zelven aan hen te kunnen bekend maken, en te toonen hoe gewillig Hij was, zich te stellen en over te geven in hunne handen. Hij wil dan zeggen: mannen! waartoe komt gij hier te middernacht zoo sterk en gewapend aanzetten? wien komt gij hier zoeken? zegt het Mij of Ik u ook kan teregt helpen! wien zoekt gij? Op deze vraag van den Heiland, ontving Hij terstond van de gewapende troep of bende antwoord; want zoo vervolgt Mattheus, *zij antwoordden Hem* JEZUS *de Nazarener* enz. De Heiland werd doorgaans door de wandeling genaamd: *Jezus de Nazarener*, omdat Hij van Nazareth in Galilea afkomstig was; en, het schijnt dat Hem die bijnaam van *Nazarener*, ook zonderling van de Joden gegeven wierd, uit verachting, omdat Nazareth een gering en slecht stedeke was, van zeer weinig naam of aanzien, daar gevolgelijk de Messias, wegens de groote en aardsche denkbeelden der Joden, die zij van den Messias hadden, geenszins uit kon voortkomen. Dien bijnaam van *Nazarener* geven deze lieden hier nu aan den Heiland ook, en dat waarschijnlijk mede uit verachting, om de geringheid van Zijn Persoon aan te duiden, zeggende op Zijne vraag aan hen gedaan, dat zij JEZUS *den Nazarener* zochten; als wilden zij zeggen: wij komen hier om te zoeken, zekeren JEZUS den Nazarener, een man uit Nazareth afkomstig, dien komen wij hier vangen en grijpen, op order van de Joodsche Overheden. Wat deed de Heere JEZUS? deinsde Hij op het hooren noemen van Zijnen naam terug? schuilde Hij uit bevreesdheid voor deze gewapende menigte weg?

Neen Aandachtigen! Hij wist dat Zijne ure om te lijden door de handen Zijner vijanden, nu daar was, en daarom gansch vrijmoedig geeft Hij den gewapenden hoop dit antwoord: *Ik ben het*, als willende zeggen: kom aan mannen! zoekt gij JEZUS den Nazarener; wel dan moet gij Mij hebben; Ik ben die JEZUS de Nazarener dien gij zoekt, Ik sta hier voor u, Ik geef mij gewillig in uwe handen over; doet met Mij wat u gelust en goed dunkt! Ik, Ik ben het. Terwijl dit gesprek dus tusschen den Heiland en de gewapende bende voorviel, was er de heillooze verrader Judas nog tegenwoordig; want zoo voegt Johannes tusschen beide in zijn verhaal in, *en Judas die Hem verried stond ook bij hen.* Na het geven van den verraderlijken kus, ging deze ellendige niet terstond henen en maakte zich weg; neen, maar hij bleef bij en onder den troep staan, om het gevangen nemen van den Heiland van nabij te aanschouwen, en te zien hoe de zaken gelukten. Hij hoorde de redenen van JEZUS, en Zijn gesprek met het volk aan, en bleef hun getrouw bij, tot het laatste toe. Wat gebeurt er? *als Hij dan tot hen zeide*, vervolgt Johannes, *ik ben het, gingen zij achterwaarts, en vielen ter aarde.* Dit is een zeer zonderling en merkwaardig voorval, dat wij niet onaangemerkt moeten voorbijgaan. Zoo gaauw had de Heere JEZUS niet met een mannelijk en onbevreesd gelaat, tot de gewapende menigte gezegd *ik ben het*; of ziet! in plaats van op Hem aan te vallen, en Hem te grijpen en gevangen te nemen, deinzen zij allen te zamen gelijktijdig terug, en vielen gezamenlijk op de aarde neder; hetgene veroorzaakt wierd door eene geweldige vrees en ontsteltenis, met welke deze anders stoute en onversaagde lieden bevangen wierden; in zoo verre, dat niemand van hen aan den Heiland de handen durfde slaan; maar zij gezamenlijk als van Hem wegvloden, en van verbaasdheid ter aarde vielen, blijvende daar allen te zamen eenigen tijd gelijk als levenloos liggen. Iemand zal buiten twijfel denken, waarover het was dat deze stoute en sterk gewapende lie-

den, zich hier zoo boven mate ontstelden; en op dat enkele woord van den Heiland, *ik ben het*, zoo een groote schrik kregen, dat zij er niet van over eind konden blijven staan; maar als van zich zelven vielen? Doch hierop valt niet anders te antwoorden, dan dat hier iets bovennatuurlijks en Goddelijks onder schuilde; de Heere JEZUS verwekte deze ontsteltenis en groote verbaasdheid, in deze, anderzins onbevreesde menigte, door middel van Zijne Goddelijke almagt, waar door Hij hen allen op dit oogenblik, met kracht in het harte greep, en hunne zielen, met zoodanig eene schrik en verbaasdheid vervulde, dat zij gelijk als dooden, voor Zijne voeten verslagen wierden, en op een enkel woord van Zijnen mond van Hem wegvloden. En dat deed Hij alleen daar om, om te toonen, dat Hij geenszins van deze gewapende menigte overmand was, en gedwongen wierd zich tegen wil en dank, zoo als men zegt, aan hun te moeten overgeven. Neen, dat Hij, als Hij gewild had, zich zeer gemakkelijk uit hunne handen had kunnen redden, gevolgelijk, dat Hij zich zelven nu gewillig aan hun overgaf, en zich van hen ongedwongen liet gevangen nemen en naar Jeruzalem voeren. Ziet! daarom toonde Hij hier nu zulk een verbazend teeken van Zijne Goddelijke almagt en mogendheid, ten einde Zijne vijanden zouden zien en weten, dat zij geenszins een bloot mensch, maar den Zone Gods zelve gevangen namen. Wat gebeurt er verder? Johannes schrijft, dat *Hij hun dan wederom vroeg, wien zoekt gij*. Waarschijnlijk zullen deze lieden na eenen korten tijd van vreeze en ontsteltenis, als buiten zich zelven op den grond gelegen te hebben, eindelijk wederom tot zich zelven gekomen, en van de aarde opgestaan zijn; hetwelk gedaan zijnde keert de Heiland, die als Hij gewild had in dien tusschentijd, zeer gemakkelijk had kunnen ontvlugten, zich nu wederom naar hen toe, en spreekt hen wederom aan, hun vragende even als te voren, *wien zoekt gij?* Als willende zeggen: ik vraag u nogmaals mannen! wien gij hier komt zoeken? gij schijnt mij wat bang en benaauwd

te zijn; maar Ulieden zal hier geen leed geschieden: gij zijt immers sterk en gewapend genoeg; spreekt op! zijt niet bevreesd of verlegen! wien moet gij hebben? om wien zijt gij gezonden? wien zoekt gij? *en zij zeiden* schrijft Johannes, *JEZUS den Nazarener.* Hun antwoord was hier wederom als te voren, dat zij JEZUS den Nazarener zochten; dat zij gezonden waren om Hem gevangen te nemen, en met zich te voeren. Waarop de Heiland dan aanstonds wederom antwoordde en zeide: *Ik heb u gezegd dat Ik het ben;* als wilde Hij zeggen: zoekt gij JEZUS den Nazarener mannen! wel waarom grijpt en vangt gij Hem dan niet? Ik heb u immers daar zoo aanstonds gezegd, dat ik die JEZUS de Nazarener ben; wel, hoe staat gij hier dan zoo verlegen? hoe draalt, hoe talmt gij dan zoo? waarom valt gij dan niet aan? Ik heb het u reeds gezegd, en Ik zeg u nogmaals, dat ik JEZUS de Nazarener ben! en daarom neemt Mij met u, want gij kunt mij krijgen; ziet! Ik sta hier voor u. Merkt mijne vrienden! op welk eene doorluchte wijze hier de Heiland Zijne bereidwilligheid toont, om zich te stellen in de handen van Zijne vijanden! Hij moedigt hen hier zelve aan, opdat zij Hem vangen zouden; Hij biedt zich een en andermaal aan, om van hen gegrepen, gevangen en medegevoerd te worden! zoo verre was het er van daan, dat Hij hun zou hebben kunnen ontvlugten, of dat deze uitgezondenen zich met geweld van Zijn persoon moesten meester maken! Doch, zoo gewillig de Heere JEZUS was, om zich zelven aan deze gewapende menigte, gevangen over te geven; zoo bezorgd was Hij aan den anderen kant, voor Zijne bij zich hebbende discipelen, om die voor hunne woede en geweld te beschermen; want dat blijkt uit het vervolg van Zijne redenen, die Hij er verder bijvoegt, zeggende tot deze gewapende bende: *indien gij dan Mij zoekt* enz., als wilde Hij zeggen: zijt gij hier gekomen om Mij te vangen; doet dan deze lieden die Ik hier bij mij heb, geen overlast of geweld aan! maar laat hen ongemoeid henen gaan en wandelen, want in Mij hebt gij toch nu dien

gij zoekt; en daarom laat deze vrij gaan daar zij willen, en Ik zal u als een gevangen man volgen, en gij kunt met Mij doen alles wat gij wilt. De reden nu, waarom de Heere JEZUS hier dus zoo zeer zorgde, voor Zijne discipelen, ten einde hun toch van dezen gewapenden hoop geen leed geschiedde was volgens Johannes, *op dat het Woord vervuld zou worden, dat* enz. Dit woord dat JEZUS gezegd had, heeft Johannes aangeteekend, Kap. XVII: 12; daar de Heiland onder anderen tot Zijnen Hemelschen Vader sprak: *die Gij mij gegeven hebt, heb Ik bewaard, en niemand uit hun is verloren gegaan dan de zone der verderfenisse.* Met deze woorden wilde de Heiland eigentlijk dit te kennen geven, dat Hij dit getal van Zijne discipelen, die de Vader aan Hem gegeven had, krachtig had bewaard, zoo dat er niet een uit hun was gemist geworden, en van het geloof afgevallen, dan alleen Judas, de zoon des verderfs; dat anders al de anderen, waren behouden en staande gebleven. Op dat dit Zijn woord nu mogt en zou vervuld en bewaarheid worden, was Hij hier nu zoo bezorgd en bekommerd voor Zijne elf discipelen, ten einde die toch niet met Hem wierden gevangen genomen en met geweld mede gezeuld; want het stond geschapen dat als dat gebeurd was, zij mogelijk Hem geheel zouden verlaten en van Hem afgeweken hebben, doordien zij nog niet genoeg in het geloof bevestigd waren; en nog niet genoeg gehard en gemoedigd, om voor Zijnen naam, als nog te kunnen lijden; en daarom, deze zwakke discipelen, moesten als nog gespaard worden en bewaard, tegen zulke zware verzoekingen; en om die reden, op dat dat gesproken woord van den Heiland, tot Zijnen Hemelschen Vader, zou vervuld worden, en niemand uit degenen, die Hem van den Vader gegeven waren, buiten den zone des verderfs zou verloren gaan, is het dat Hij hier nu zulk eene zorg draagt voor Zijne discipelen, zeggende tot degenen die Hem kwamen vangen; *indien gij dan Mij zoekt, zoo laat deze henen gaan.*

Wat was nu ten laatsten het gevolg van dit alles? dat

verhaalt ons Mattheus nu weder, schrijvende, dat de uitgezonden soldaten en dienaren van de Opperpriesters, *toekwamen en de handen aan den Heere JEZUS sloegen en Hem grepen.* Nadat Hij zich een en andermaal aan hun ontdekt, en om van hen gevangen te worden, aangeboden had, schieten zij dan nu eindelijk toe, en slaan de handen aan den Heiland, Hem grijpende en gevangen nemende. Het is waar, hoe durfden zij dit nog doen, zal iemand zeggen, aangezien de groote verslagenheid en verbaasdheid met welken zij gezamenlijk, daar nog zoo even waren bevangen geweest? doch men moet hier aanmerken, dat de tijd en ure van 's Heilands lijden nu was gekomen, en daarom hetgene te voren niet zou hebben kunnen geschieden, maar vruchteloos ondernomen was, dat gebeurde nu nogtans. God de Heere beschikte het nu zoo, dat Zijn Zoon nu gevangen genomen wierd, en dat Zijne vijanden de handen aan Hem sloegen, dewijl Zijn tijd nu vervuld was. Zij grepen den Heere JEZUS dan en verzekerden zich van Zijn persoon, en volgens het geen de Evangelist Johannes schrijft, Kap. XVIII: 12 bonden zij Hem vast, Hem knevelende de handen aan malkanderen, met boeijen, touwen of koorden, even eens gelijk men schelmen en schurken gewoon is, te vleugelen en te binden, op dat zij niet zouden ontvlugten of eenig geweld doen. Daar is de Heere JEZUS dan nu een gevangen man geworden, en gekomen in de magt en handen Zijner vijanden, die nu vervolgens met Hem zullen gaan doen naar hun welgevallen.

Ziet daar mijne Vrienden! dit gedeelte der geschiedenis, van 's Heilands lijden, ook wederom uwen aandacht verklaard en opengelegd. Wij hebben u vertoond, op welk eene vervloekte wijze Hij door den trouweloosten aller menschen wierd verraden, en onder den schijn van vriendschap en uiterlijke pligtpleging in der Joden handen overgeleverd. Volgens gewoonte moet nu hier wederom worden acht gegeven op de noodige vereischten van 's Heilands lijden; als daar is (1) Zijne volvaardige en bereidwillige

gehoorzaamheid, om dat te ondergaan. Immers, die blinkt hier uit, op het allerlevendigste; daar de Heere JEZUS op eene zeer gemakkelijke wijze, de handen van de gewapende schare had kunnen ontvlugten, doordien zij allen te zamen van vreeze en verbaasdheid op den grond verslagen lagen; daar doet Hij zulks niet alleen niet, maar Hij ontdekt zich zelven en maakt zich bekend, een en andermaal aan Zijne vijanden, opdat zij Hem vangen en grijpen zouden. Hoe kon Hij klaarder en levendiger blijken van Zijne bereidwilligheid en volvaardige gehoorzaamheid toonen, om Zijn voorgestelde Borg-lijden te ondergaan. (2) Geeft hier ook acht op des Heeren JEZUS onschuld; ofschoon Hij hier dus zoo schandelijk wordt verraden, en door een troep gewapend volk gegrepen en gevangen genomen; zoo was Hij immers tot nog toe van geen de allerminste misdaad wettiglijk van iemand beschuldigd; het waren allen te zamen zeer gewelddige en onregtvaardige handelingen die men omtrent Zijn persoon in het werk stelde, zoo als wij de laatste reize klaarlijk hebben aangetoond en bewezen, en daarom nu hier niet wederom behoeven te herhalen. (3) Ook dient hier niet vergeten te worden, 's Heilands heilig en voorbeeldig gedrag, dat Hij in dit deel van Zijn lijden hield en vertoonde. Op zulk eene trouwelooze wijze, van Judas gegroet en gekust wordende, verdraagt Hij dat met zachtmoedigheid en geduld, zonder zich daarover eenigzins te ontzetten of te vergrammen. Alleen tast Hij dien snooden booswicht maar met een enkel woord sprekens in zijn gemoed, en ontdekt hem, dat Hij kennis en volkomen bewustheid had van zijne heillooze verraderij, en door hem niet kon om den tuin geleid of bedrogen worden. In al de wederwaardigheden van Zijne smadelijke gevangenneming, ziet men Hem immers aan alle kanten ten hoogsten gematigd, zedig en bedaard, zorgende nog voor het laatst als een getrouw Meester voor Zijne geliefde discipelen, ten einde die toch om Zijnent wille geen overlast mogten lijden, maar ongemoeid gelaten worden, op dat Hij geene van deze zwakke scha-

pen kwame te verliezen. (4) Let hier ook allen te zamen op het gewigt en de zwaarte van 's Heilands uitgestane lijden! hier op zoo eene vuile wijze verkocht en verraden te worden, van eenen Judas, eenen van Zijne discipelen, aan wien Hij zoo menigvuldige weldaden altijd bewezen had; dat moest Hem noodzakelijk zeer hard en bitter vallen, en gevoelige spijt en smarte veroorzaken. Daarbij komt de onwaardige behandeling, die Hem hier ook van anderen wordt aangedaan; een geheele troep of bende van gewapende soldaten en geregtsdienaren, valt hier op Hem aan, grijpt en vangt Hem, en bindt Hem met touwen vast, even als ware Hij de allergrootste guit en misdadiger geweest. Dit was immers de smadelijkste mishandeling die Hem, een eerlijk en zedig Leeraar kon worden aangedaan? — Trouwens (5) hier gebeurde wederom niets, dan hetgene alzoo volgens de oude Godspraken moest gebeuren, gelijk wij dat in de laatste reize omstandig genoeg getoond hebben, bewijzende, dat de Heere Jezus moest worden verraden van een Zijner discipelen, die als een gemeenzaam boezemvriend lang Zijn brood gegeten had, en dat Hij door eene uitgezondene menigte van gewapend volk moest worden gegrepen en gevangen genomen; het geen eigentlijk de stukken zijn die hier gebeurden; zoo dat wij alles dan alzoo nu niet wederom behoeven te herhalen.

Wat nu wederom ons zelven aanbelangt, mijne Broeders en Zusters! om de gewenschte vrucht te trekken van de verkondiging van 's Heilands lijden, moeten wij telkens daaruit noodige lessen en leeringen halen voor onze zielen. Daar leggen er nu in deze verhandelde stoffe wederom eenigen tot onzer aller opwekking, waarschuwing, overtuiging en vermaning. (1) Zien wij hier, op welk eene geveinsde en schijnheilige wijze, de goddelooze Judas den Zaligmaker met eenen vriendelijken kus en groetenis verried; dat moet ons allen leeren een afkeer te hebben van alle valschheid en bedriegelijken uitwendigen schijn. Daar zijn nog hedendaags, in het midden van ons

genoeg zulke Judassen, geveinsde verraders, die zich uitwendig schoon voordoen, en een vriendelijk en minzaam gelaat vertoonen; terwijl zij ondertusschen hunnen evenmensch zoeken te bedriegen, te verraden, en alle schade en nadeel toe te brengen. Daar zijn er, die er zich op toeleggen, om altijd met valschheid om te gaan; die zoet zijn, uiterlijk in den mond, maar gansch bitter inwendig in het hart. Vindt en ontmoet men zulke valsche menschen niet dagelijks Aandachtigen! die u in uwe tegenwoordigheid zeer zullen streelen, en alle genegenheid en vriendschap, uiterlijk betoonen; en die ondertusschen uwe hitterste vijanden zijn, van welke gij achter uwen rug het meest gelasterd en gescholden wordt. Zoo bestaat de wereld hedendaags, dat die het best kan veinzen, die wordt voor de grootste politiek gerekend. De aanzienlijke lieden hebben dat voor een' vasten stokregel: die niet weet te veinzen weet ook niet te regeren en te heerschen. Hedendaags is dat de kunst onder de zoogenaamde lieden van fatsoen: iemand uiterlijk zeer vriendelijk en beleefd te bejegenen; hem in zijne tegenwoordigheid te prijzen en te streelen; hem, Mijn Heer! mijn Vriend! voor en achter te noemen; met de diepste groetingen en komplimenten te betuigen, dat men zijn onderdanige en gehoorzame dienaar is enz., en ondertusschen in zijn afwezen alle kwaad en lasteringen van hem te spreken, hem tot drek te verachten en zoo alle mogelijke schade en schande toe te brengen. Ziet! dat is hedendaags bij de groote lieden beleefdheid; die dat niet mede kan doen, die wordt voor een boersche plompert gehouden; voor een onbeschaafd mensch, die niet weet met de wereld om te gaan; en dat wordt thans van onze buitenlieden en gemeene dorp-burgers, al vrij wel nagevolgd; juist wel niet met zulke uiterlijke komplimenten, maar evenwel al vrij goed genoeg naar hun manier van doen. Maar weet dit vrienden! dat God aan zulk eene valschheid eenen gruwel heeft, en dat Zijne ziele zulke bedriegelijke, dubbelhartige en valsche tongen, grootelijks haat; en dat Hij er ook eens op het

allerzwaarste hier namaals wrake over zal oefenen ; want Hij is een God der waarheid, die de opregtheid en de waarheid lief heeft en bemint in het binnenste. En daarom, wee al dezulken! die van vrede spreken met hunnen naasten en in welker hart ondertusschen kwaad is, volgens Psalm XXVIII: 3. Een ieder onzer verfoeije deze schandelijke misdaad dan altijd van ganscher harte! en bedenke steeds, dat er een alwetend God rondom en bij hem is, die alles kent en weet, en die door geen uitwendigen schijn of valschheid kan geblind of bedrogen worden. Maar, is het onze pligt altijd opregt te zijn, omtrent onzen evenmensch, al was het ook nog zoo zeer tot onze schade en nadeel; dan kan een ieder ligt opmaken, hoezeer wij ook verpligt zijn, ons altijd opregt te gedragen omtrent den Heere onzen God. o! Hierin bezondigen zich verre de meesten onzer grootelijks, doordien zij den Heere wel uiterlijk dienen, en in Zijne regten en wegen schijnen te wandelen; maar ondertusschen met hun hart niet voor den Heere zijn, maar hem schandelijk verraden, door met hun hart de wereld en de aardsche dingen te volgen. Wij hebben hier het oog zoozeer niet op opzettelijke Pharizeën en geveinsden, die met eenen toeleg en opzet de geveinsdheid najagen, en eene gedaante van Godzaligheid uitwendig vertoonen; terwijl zij inwendig de kracht daarvan geheel verloochenen, neen, wij zien hier bijzonder op u, burgerlijke en wereldsche menschen; die nog onbekeerd zijt. Gij zit hier nu in des Heeren huis en voorhoven bij malkanderen; gij hoort Zijn Woord prediken; als er gebeden wordt, dan buigt gij uwe ligchamen voor den Heere neder en ontdekt uwe hoofden; schijnt dat niet alsof gij grooten eerbied en ontzag voor den Heere uwen God hadt, alsof gij Hem in waarheid diende en vreesde? En ondertusschen uw hart is immers nog gebonden aan de wereld? gij leeft nog in de zonden buiten God en weigert u in waarheid tot Hem te bekeeren: is dat dan geene groote valschheid? is het niet een bedriegelijke en uitwendige schijn? vertoont gij dus doende uiterlijk niet geheel wat

anders dan er inwendig in uwe zielen ligt? o! Weest verzekerd Toehoorders! gij zult den Heere JEZUS niet bedriegen, al zoo min als de verrader Judas! Hij zal uwe valschheid eens in genen dage oordeelen en aan den dag brengen; en u er eens eeuwiglijk met vlammend vuur voor straffen! En daarom, ik roep u allen toe met luider stemme: *reinigt de handen gij zondaars, en zuivert de harten gij dubbelhartigen!* o! Dient den Heere toch eens, in waarheid en opregtheid! kust den Zoon toch eens, van ganscher harte, opdat Hij op u niet toorne! Hij, die aller menschen harten in Zijne hand heeft als waterbeken, neige en buige onzer aller zielen eens, tot eene opregte, ongeveinsde en Hem welbehagelijke Godzaligheid! Amen.

XI. PREDIKATIE.

OVER HET AFSLAAN VAN DES HOOGEN-PRIESTERS DIENSTKNECHTS OOR DOOR PETRUS, EN JEZUS ERNSTIGE VERMANING DAAR OVER.

MATTHEUS XXVI: 51—54.

En ziet! een van de genen, die met JEZUS waren, de hand uitstekende, trok zijn zwaard uit, en sloande den dienstknecht des Hoogen-priesters, hieuw zijne oore af. Toen zeide JEZUS tot hem: keer uw zwaard weder in zijne plaatse! want allen, die het zwaard nemen, sullen door het zwaard vergaan. Of meent gij, dat ik mijnen Vader nu niet kan bidden, en Hij zal mij meer dan twaalf legioenen Engelen bijzetten? Hoe zouden dan de schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzoo geschieden moet?

Onder de veelvuldige wederwaardigheden, die oudtijds den beroemden Koning David bejegenden, in dien tijd, als hij genoodzaakt was te moeten vlugten voor het aangezigt van zijnen rebelligen en wederspannigen zoon Absalom, blinkt zonderling uit, die smadelijke bejegening, die hij ontving van den goddeloozen Simeï, den zone van Gera, uit den huize en het geslacht van den Koning Saul, Davids voorzaat in de regering; hetgene wij beschreven vinden, 2 Sam. XVI: 5. De Koning David was, voor zijnen rebelligen zoon Absalom, die zijnen vader naar de kroon stak, gevlugt uit de Rijks-stad Jeruzalem; en nu met zijn bij zich hebbend gevolg, gekomen zijnde te Bahurim, in het Land van Benjamin, ontmoette hem Simeï, die, om dat hij uit Sauls huis en geslacht was, daarom eenen bitteren en doodelijken haat tegen David

had, dien hij nu aan hem, dewijl hij in zoo groote wederwaardigheid was, vrijelijk meende te kunnen koelen. Wat deed deze boosaardige? Den Koning David ziende, ving hij aan, op eene schandelijke wijze Hem te mishandelen; Hem gansch bitterlijk vloekende en scheldende voor eenen Belials-man, eenen snooden bloedvergieter enz., smijtende zelfs den Koning met zijn gevolg van verre met steenen. Over deze mishandeling van den snooden Simeï, wierd een van Davids helden, namelijk Abisaï, de zoon van Davids zuster Zeruja, dermate vergramd, dat hij dien booswicht, met kracht te lijf wilde, en van den Koning verlof verzocht, om hem te mogen ombrengen, zeggende met groote hevigheid en verbolgenheid: waarom zou deze doode hond mijnen Heer, den Koning vloeken? Laat mij toch overgaan, en zijnen kop wegnemen! Doch David dit hoorende, wilde zulks geenszins toelaten, maar verbood Abisaï, zijne handen aan den boosaardigen Simeï te slaan, hem over zijne haastigheid en wraakzucht dus nadrukkelijk bestraffende: wat heb ik met u te doen, gij zone van Zeruja? Ja, laat hem vloeken, want de Heere toch tot hem gezegd heeft, vloek David. In dit geval blinkt, op eene zonderlinge wijze uit, des Konings Davids groot geduld, lankmoedigheid en Godvruchtigheid, in het midden van zijne wederwaardigheden en de smadelijke bejegening, die hem alhier, van den razenden Simeï wierd aangedaan. Het schijnt ons toe Aandachtigen! dat wij hier, den Koning David, niet onaardig kunnen aanmerken, als een zoet zinnebeeld of afbeeldsel van den waren en tegenbeeldigen David, den Heere JEZUS CHRISTUS, met betrekking tot hetgene Hem, in Zijne groote wederwaardigheden, kort voor Zijn sterven gebeurde. Want, wierd David in zijne zware verdrukkingen zoo smadelijk bejegend en mishandeld, van den vuilen, bitteren en boosaardigen Simeï; iets diergelijks ontmoette immers den Heere JEZUS ook, in Zijne zware verdrukkingen, angsten en ellenden, in den laatsten nacht van Zijn bedroefde leven? Toen wierd Hij ook zeer smadelijk bejegend en

mishandeld; niet van eenen, maar van veel razende Simeï's; ik meen de woedende menigte van gewapende krijgsknechten en uitgezonden geregtsdienaars van der Joden Overpriesters, met den allerboosaardigsten en bittersten verrader Judas aan hun hoofd. Van dezen hoop bittere en boosaardige vloekverwanten, wierd hij ook zeer smadelijk bejegend, en even als een schelm of misdadiger gegrepen en gevangen genomen. Gelijkerwijs nu Abisaï, een uit David's gevolg, deze smadelijk mishandeling van Zijnen Heer en Koning niet kunnende aanzien, zich daarover in groote gramstorigheid en verbolgenheid aan den boozen Simeï wilde wreken; iets diergelijks gebeurde hier, bij deze mishandeling van den Heere JEZUS, door de uitgezonden soldaten en geregtsdienaars ook; een uit JEZUS gevolg, namelijk, de Apostel Petrus kon deze mishandeling van Zijnen Heer en Meester ook met geene goede oogen aanzien; maar wierd daarover dermate vergramd en verbolgen, dat hij de bewerkers van die mishandeling met geweld te lijf wilde, en ook reeds tot dadelijkheid kwam, slaande een van hen, met zijn zwaard het oor af. Doch hield de Koning David den held Abisaï in zijnen ijver tegen; bestrafte hij hem over zijne onbezonnen wraakzucht, niet willende, dat hij aan den vloeker Simeï zijne handen zoude slaan, doordien deze rampzalige hier niet anders deed dan des Heeren verborgen bevelen uit te voeren; op geene andere wijze immers handelde ook de Heere JEZUS met Zijnen wraakzuchtigen discipel; Hij bestrafte hem ook over zijne onbezonnen daad; en verbood hem verder, aan Zijne vijanden en vervolgers de handen te slaan; aangezien deze hier ook niet anders deden, dan het gene Gods hand en raad te voren bepaald hadden, dat alzoo geschieden zoude. Heeft iemand lust de zaken zelven in te zien; dan leze hij maar het verhaal van Mattheus die ze ons aldus beschrijft: *en ziet een van de genen, die met JEZUS waren* enz.

Hier vangen wij het verhaal en de geschiedenis van 's Heilands lijden nu wederom aan, Aandachtigen! daar

wij dezelve de laatste reize lieten. Toen beschouwden wij het heillooze en snoode verraad van Judas, hoe deze rampzalige, den Heere JEZUS door eenen valschen en verraderlijken kus, aan zijne bij zich hebbende en mede gebragte bende van soldaten en geregtsdienaars aanwees; en hoe deze daarop terstond op den Heiland aanvielen, Hem grepen en gevangen namen, te gelijk met de gansche, zonderlinge en merkwaardige omstandigheden, die daarbij voorvielen. Dus was de Zaligmaker dan nu gekomen, in de handen van Zijne vijanden; doch aleer wij Hem gebonden zien voeren en slepen naar Jeruzalem, om aldaar teregt gesteld en veroordeeld te worden, viel er hier in of omtrent den hof, nu nog het een of ander voor, dat eerst zal moeten overwogen en beschouwd worden; als daar is, de onbezonnen ijver en wraakzuchtigheid van den Apostel Petrus, die hij alhier, bij deze gelegenheid van het gevangen nemen van den Heiland betoonde, trekkende in eene haastige verbolgenheid zijn zwaard uit, en slaande daarmede dermate den dienstknecht van den Hoogenpriester, dat hij hem het oor afhieuw, doch welke daad de Heere JEZUS geheel kwalijk opnam; in zooverre, dat Hij dezen Zijnen discipel daarover op de nadrukkelijkste wijze bestrafte, hem verbiedende eenig geweld te gebruiken; maar zijn geweer of zwaard op te steken en de menigte met hem te laten begaan. Dit merkwaardige geval zal heden in dit morgenuur, achtervolgens de orde, de stoffe moeten zijn van onze verhandeling. Alle godvruchtigen wekken dan hiertoe hunnen aandacht op! en leeren van den Heere JEZUS heden, zachtmoedig te zijn, en nederig van hart in alle voorkomende gelegenheden en wederwaardigheden van deze wereld! Amen.

De geschiedenis scheidt zich zeer gepast, in twee stukken of deelen. Het eerste behelst de onbezonne daad en ijver van den Apostel Petrus, den dienstknecht van den Hoogenpriester met een zwaard slaande en het oor afhouwende vs. 51. Het andere behelst de nadrukkelijke bestraffing, die de Heere JEZUS daarover aan dezen Zijnen discipel deed,

en de verdere redenen van Hem, op dat stuk voortgebragt en gesproken, tot onderrigting van Petrus en de andere discipelen, in de drie volgende verzen.

Aanbelangende het eerste stuk, of de schielijke en gansch onbezonne daad en ijver van Petrus, die wordt ons van Mattheus aldus opgegeven: *en ziet een van degenen die met JEZUS waren* enz. De Evangelist knoopt dit zijn verhaal aan het vorige vast, door het koppelwoordje *en*, om aan te duiden, dat het op dien zelfden stond, als de Heere JEZUS van de uitgezonden bende wierd gevangen genomen gebeurde; en dewijl het iets zonderlings en merkwaardigs was, dat men niet ongemerkt moest over het hoofd zien, voegt hij er het woordje *ziet* vooraan, schrijvende: *en ziet, een* enz. Als wilde hij zeggen: geef acht lezer! en merk op, wat een zonderling voorval hier bij het gevangen nemen van den Zaligmaker gebeurde, *een van degenen, die* enz. Mattheus gewaagt hier maar in het gemeen van *een van degenen die met JEZUS waren.* Daardoor verstaande een van Zijne elf discipelen, die hier met Hem waren, zonder zijnen naam te noemen of te melden wie deze een, in het bijzonder geweest is; doch uit het verhaal van Johannes blijkt, dat deze discipel is geweest *Petrus*, want zoo schrijft hij, Kap. XVIII: 10, *Simon Petrus dan, hebbende een zwaard trok* enz. Alvorens wij deze onbezonne daad van Petrus zelve overwegen, moeten wij vooraf eerst de gelegenheid aanmerken, bij welke hij tot dezelve kwam. Dit heeft ons Lukas in het bijzonder aangeteekend; schrijvende, Kap. XXII: 49, *en die bij Hem waren, ziende wat daar geschieden zou, zeiden tot Hem, Heere! zullen wij met den zwaarde slaan?* Door *die bij Hem waren*, worden hier verstaan de elf discipelen, die bij den Heere JEZUS waren, wanneer Hij hier in den hof werd gevangen genomen, *deze ziende wat daar geschieden zou*, namelijk, hoe hun beminde Heer en Meester alhier, door deze gewapende menigte werd omringd en van hen stond gegrepen en gevangen genomen te worden; dit ziende, uit de toebereidselen die daartoe ge-

maakt wierden; zoo geraakten zij in verlegenheid, hoe of op wat wijze zij zich hier in dit voorval zouden gedragen; of zij dit gevangen nemen van hunnen Meester zoo stilzwijgende moesten aanzien, dan of zij zich liever tegen deze menigte dienden te weer te stellen, en den Heiland tegen hun geweld te beschermen. Wat deden zij? Zij vroegen aan JEZUS, volgens de aanteekening van Lukas, wat zij hierin doen moesten, zeggende: *Heere! zullen wij met den zwaarde slaan?* Om dit wel te begrijpen, Aandachtigen! is het noodig, dat wij hier een weinig terug treden, naar hetgene Lukas ons verhaald heeft! Kap. XXII: 36 enz., daar schrijft hij, dat de Heiland in dezen zelfden nacht, wanneer Hij met Zijne discipelen uitging, naar den olijfberg, hun belastte, dat zij hunne kleederen zouden verkoopen, die zij missen konden; en dat zij voor het geld dat daarvan kwam, zwaarden zouden in de plaats koopen. Dat deze daarop aan den Heiland hadden vertoond twee zwaarden, die zij bij zich hadden, zeggende: *Heere! zie hier twee zwaarden;* en dat de Heiland die zwaarden gezien hebbende, daarop antwoordde, dat die *genoeg waren.* Ofschoon de Heere JEZUS nu, op deze wijze met Zijne discipelen, in het uitgaan naar den Olijfberg sprak, zoo moesten nogtans deze Zijne woorden geenszins eigentlijk en naar den letter worden opgevat, even als had Hij gewild, dat Zijne discipelen waarlijk voor hunne kleederen, zwaarden zouden koopen; neen maar de Heiland wilde hier, door een figuurlijk en oneigentlijk gesprek Zijne discipelen leeren, dat er nu, in het toekomende, zware en bedroefde tijden voor hen op handen waren; dat die stille en geruste vrede, dien zij tot dus lang genoten hadden, nu in onrust en in zware vervolging zou veranderen; dat zij nu van alle kanten door menigvuldige vijanden zouden worden omringd, met welke zij, om Zijns Naams wille zouden moeten *strijden*, zoo dat zij eer zwaarden zouden noodig hebben, om zich tegen de aanvallen der vijanden te beschermen, als kleederen om te dragen. Ziet! dat wilde de Heere JEZUS eigentlijk

met dit Zijn gesprek, den discipelen voorstellen; maar niet dat zij juist eigentlijk naar den letter, voor hunne kleederen zwaarden moesten gaan koopen. Ondertusschen hadden de discipelen nogtans, dit gesprek van den Heiland eigentlijk, en naar den letter verstaan en opgevat, en gemeend, als of Hij hun hiermede belastte, dat zij zich van zwaarden moesten voorzien tot hunne en Zijne ligchamelijke bescherming; en daarom, wanneer het er alhier nu op aankwam, en deze gewapende menigte op den Heere JEZUS begon aan te vallen en Hem gevangen te nemen, zoo kwam hun dit gesprek van den Heiland zoo even te voren, toen zij uit Jeruzalem gingen, gehouden, nu in de gedachten; en daarom vragen zij Hem hier nu, *Heere! zullen wij met den zwaarde slaan?* Als wilden zij zeggen: Heer en Meester! Gij heht ons zoo even te voren, toen wij hier naar toe gingen, van zwaarden gesproken, en belast dat wij ons daarvan voorzien zouden, daarmede hebt Gij ons zekerlijk willen te kennen geven, dat wij U en ons zelven tegen de aanvallen onzer vijanden moesten verweren en beschermen; zeg ons dan nu wat wij doen moeten, nu komt het er op aan, moeten wij nu met de zwaarden, die wij bij ons hebben, slaan en vechten, en U en ons zelven tegen deze woedende menigte beschermen? Zeg Heer! wat zullen wij doen: zullen wij met den zwaarde slaan of niet? Gij merkt ligt mijne Vrienden! dat deze vraag der discipelen voorkomt, uit hunnen ijver voor den Heere JEZUS en de groote genegenheid, die zij voor Hem hadden, waardoor zij bereid waren, lijf en leven en alles te wagen om Hem tegen deze woedende menigte te beschermen. Tot nog toe schenen zij te eenen male onbevreesd te zijn, en gelijk zij te voren betuigd hadden, hunnen Heer en Meester, zelfs onbeschroomd in den dood te willen volgen; doch deze hunne moed duurde niet lang; zij wierden wel gaauw zoodanig door de vreeze bevangen, dat zij hunnen Heiland gezamentlijk verlieten. Ondertusschen was deze hunne stoutheid en onbevreesdheid, die zij hier

betoonden, meer en uitwerksel van onbezonne ligtvaardigheid, dan van eene voorzigtige dapperheid en heldenmoed; want wat waren deze onnoozele lieden toch magtig, met hunne twee zwaarden, die zij bij zich hadden tegen eene zoo sterke en wel gewapende menigte, van soldaten én geregtsdienaars te kunnen uitvoeren? immers niet het allerminste? Als het op een vechten gegaan had, waren zij terstond alle elf verslagen geweest; zoodat het alzoo maar een onbezonnen en ligtvaardigen ijver was, zich tegen eenen zoo magtigen troep of bende, te willen te weer stellen. Niet te min, hoe ongelijk de kans nogtans ook was, was de onbezonne ijver hier evenwel, in het eerst zoo groot, dat zonder des Heilands antwoord, op hunne voorgestelde vraag eens af te wachten, een van hen, namelijk Petrus, al terstond tot dadelijkheid kwam, en zijn zwaard uittrekkende, daarmede de genen, die den Heiland wilden gevangen nemen, te lijf ging, en zelfs een van hen kwetste; want zoo schrijft Mattheus *en ziet!* enz. Het is al van oude tijden aangemerkt Aandachtigen! dat de Apostel Petrus, een man is geweest van eenen zeer ijverigen, driftigen en voorbarigen aard of inborst, gelijk zoo de eene mensch daarin, den anderen ver te boven gaat. De eene is van een bezadigd gemoed, die alles doet met voorzigtigheid en langzaam overleg, eerst de zaken wel overdenkende en overwegende, eer hij die uitvoert en te werk stelt. Anderen integendeel, zijn van nature zeer schielijk en oploopend; en doen alles met even veel ijver en drift, waardoor zij menigmaal, zeer onbezonnen in hunne woorden en werken zijn, en zich hunne schielijkheid en driftigen ijver, dikwijls te laat beklagen. Van dit slag nu was Petrus ook, zijnde in al zijn doen, met eene zeer groote schielijkheid, ijver en drift bevangen. Viel er wat te spreken of te antwoorden, hij was altijd de voorbarigste en eerste onder de Apostelen, die het woord voerde. Moest er wat gedaan worden, hij was altijd het eerst van al de anderen op de been; een bijzonder vuur van ijver blonk altijd in hem uit. Wij hebben er te voren

een voorbeeld van gezien in dat gesprek, dat hij met den Heere JEZUS hield, toen zij naar den Olijfberg gingen. Wat was hij driftig en ijverig voor al de anderen in zijne getrouwigheid en standvastigheid aan den Heiland, op het duurst te betuigen! Meer voorbeelden van Zijnen grooten ijver en drift, ontmoeten wij in de Evangelische Schriften. Als de Heiland eens aan hun allen vroeg, wien zij meenden, dat Hij was; terstond nam Petrus, eer nog iemand sprak, voor allen het woord op, zeggende: *Gij zijt de CHRISTUS, de Zoon van den levenden God.* Matth. XVI: 15, 16. Toen CHRISTUS met Mozes en Elias op den Berg verheerlijkt wierd, was Petrus ook de eerste, die het woord voerde; willende, dat men aldaar, voor deze drie doorluchtige personen terstond drie tabernakelen zou bouwen. Luk. IX: 31, 32. En diergelijke voorbeelden zouden wij uwen aandacht meer kunnen aanwijzen. Zoo ijverig en driftig deze man dan altijd en in al zijn doen was, zoo schielijk en voorbarig, was hij hier in deze gelegenheid nu ook. Eer de Heiland nog eens geantwoord had, of de discipelen met hunne zwaarden zouden slaan en vechten of niet, zoo valt hij er al ten eersten met een onbezonnen ijver op in; *hij trok zijn zwaard uit*, schrijft Mattheus, *en sloande den dienstknecht des Hoogen-Priesters, hieuw zijn oor af.* Hieruit is af te nemen, dat van de twee zwaarden, degens of houwers, die de discipelen bij zich hadden, en die zij onder weg aan den Heiland vertoonden, zoo als wij zoo even zagen, Petrus er een droeg; het zij hij het best en handigst er mede kon omgaan; of om andere redenen. Althans, Petrus droeg hier een van de twee degens of zwaarden bij zich. Met reden vraagt hier iemand, wat de discipelen hier toch met deze twee zwaarden bij zich deden, daar de Heiland hun immers te voren verboden had, een zwaard te gebruiken? Verscheiden zijn hieromtrent de gedachten der geleerden; doch die wij thans niet willen ophalen, omdat wij niet kunnen zien, dat breedvoerige verhandelingen over dingen van die natuur, op den predik-

stoel, zoo groote nuttigheid aanbrengen. Met weinigen willen wij u maar zeggen, wat wij er van denken. Wij oordeelen met de meesten, dat de discipelen van den Heiland, deze zwaarden met zich zullen gedragen hebben, tot hunne veiligheid en bescherming; want gij moet weten Aandachtigen! dat de weg, uit Galilea naar Jeruzalem loopende, dien zij waren komen gaan, door menigvuldige dieven, roovers en straatschenders, te dezer tijd zeer onveilig gemaakt wierd, wordende de reizende menschen dikwijls aangerand, geplunderd, en op dien weg vermoord. Hierom waren de reizigers, welke dien weg moesten passeren, dan wel op hunne hoede, met zich van wapenen en geweer te voorzien, ten einde om hun lijf en leven tegen struikroovers en moordenaars te beschermen. Wij vinden daarom, bij den beroemden Joodschen geschiedschrijver Josephus aangeteekend, dat te dezer tijd, zelfs de Esseën, de alleringetogendste secte bij de Joden, die niet veel verschilden van de hedendaagsche woestijnbewoners en kluizenaars, die, buiten de steden op het land woonden, altijd uit vreeze voor de moordenaars en struikroovers, gewoon waren gewapend te reizen en van geweer voorzien. En dus twijfelen wij er niet aan, of dit is ook de ware reden geweest, waarom 's Heilands discipelen, welke dien weg uit Galileën waren komen reizen, zich van deze twee zwaarden, tot hunne bescherming voorzien hadden. Daarvan droeg en had er Petrus hier nu een; en zoo gaauw er gesproken wierd, van met de zwaarden te slaan, was hij nu, volgens zijnen gewonen driftigen en voorbarigen aard, hier het eerst in de weer; hij trok terstond zijn zwaard, dat hij bij zich had, uit de schede, en sloeg en hakte daar terstond mede in op de gewapende menigte, die zijnen Heer en Meester wilde grijpen en gevangen nemen; en dat met zulk eene onbesuisdheid, dat hij er eenen uit den hoop, eene gevoelige kwetsuur of wonde toebragt; want zoo wordt ons hier verhaald, dat hij, *slaande den dienstknecht van den Hoogenpriester, hem het oor afhieuw.* De Hoogenpriester

van wien hier gesproken wordt, was Cajaphas, voor wien de Heiland in het vervolg zal worden geleid en te regt gesteld. Gelijk nu de Hoogenpriester, naast den Koning, de aanzienlijkste en waardigste persoon was onder de Joden, zoo hield Hij, volgens zijne waardigheid ook eenen grooten stoet van bedienden, en van dezen was er nu ook een hier, onder deze bende en gewapende menigte; die zich mede bij de soldaten en geregtsdienaars gevoegd had, om den Heere JEZUS te helpen gevangen nemen. Johannes heeft ons zelfs den naam van dezen dienstknecht aangeteekend, schrijvende, dat hij *Malchus* geheeten was; een naam, die niet ongemeen was bij de Joden, en die volgens hunne uitspraak *Malluch* luidde, gelijk wij zoo van eenen Malluch lezen, Nehem. X: 4. Het schijnt, dat deze Malluch of Malchus, des Hoogenpriesters dienstknecht, hier onder de eersten en ijverigsten van den hoop geweest is, die de handen aan den Heere JEZUS sloeg, om Hem te grijpen; en daarom Petrus, die digt bij den Heiland stond dat ziende, neemt nu zijn zwaard, en dat uit de schede getrokken hebbende, dreigt niet lang, maar slaat er zoo maar terstond op in, en hakt dezen dienstknecht des Hoogenpriesters, dezen Malchus het oor af. Daar is geen twijfel aan te slaan, of Petrus, hier dezen man met zijn zwaard naar het hoofd slaande, zal hem met kracht, het hoofd aan tweeën hebben willen kloven, en dermate slaan, dat hij er bij neder viel; maar tot zijn geluk kwam juist de slag niet regt aan; maar ging digt bezijden zijn hoofd, zoodat hij hem het oor wegnam; hetgeen, volgens Lukas en Johannes verhaal, het regteroor was. Dat oor dan sloeg Petrus hier met zijn zwaard, dezen man van het hoofd af, zoodat het op den grond nederviel; of, dat wij met sommigen liever gelooven willen, nog met een klein gedeelte aan de zijde van het hoofd bleef hangen, en het bloed hem bij het hoofd en het lijf nederliep; want ofschoon er zijn die willen, dat Petrus hier Malchus maar een stukje of gedeelte van het regter oog afsloeg; zoo gelooven wij toch, acht gevende op het Grieksche woord,

hetgene wij vinden in het verhaal van Lukas, dat Petrus Malchus regter oor geheel heeft afgeslagen; doch zoodat het waarschijnlijk nog maar slechts door het vel aan zijn hoofd, gelijk als hangen bleef. Waarlijk! een gansch onbezonne daad van Petrus, die in het allerminste niet kon goedgekeurd of geprezen worden! want daardoor stelde hij immers, en zichzelven, en al de andere discipelen in het grootste gevaar, van door deze woedende menigte, mede aangetast en zeer mishandeld te worden. Door zijne onbesuisde schielijkheid, zou hij hier zich en de anderen het grootste ongeluk op den hals gehaald hebben. Hierom de Heiland dit voorziende, ving Hij aan, dezen Zijnen driftigen discipel, over zijne onbezonne en haastige daad gansch nadrukkelijk aan te spreken en te bestraffen, en hem te vermanen alle verder geweld en tegenweer te staken, gelijk wij dit gesprek en deze vermaning van den Heere JEZUS nu nog verder moeten overwegen.

Mattheus ons verhaald hebbende de onbezonne daad van den Apostel Petrus, hoe hij hier dus ontijdig met het zwaard sloeg, en des Hoogenpriesters dienstknecht kwetste, en het regteroor afhieuw; gaat hier nu vervolgens over, om ons een verhaal te doen, van des Heilands nadrukkelijke bestraffing, die Hij hier over deed, aan Zijnen driftigen en heethoofdigen discipel, schrijvende: *toen zeide JEZUS tot hem, keer uw zwaard* enz. *Toen*, dat is zoo gaauw de Heiland deze onbezonne daad van Petrus had gezien; zoo gaauw Petrus met zijn zwaard de slag gegeven, en des Hoogenpriesters dienaar aan zijn hoofd of oor gekwetst had; aanstonds keerde JEZUS zich naar hem toe, en spreekt hem aan, zeggende: *keer uw zwaard* enz. Lukas verhaalt ons 's Heilands redenen en woorden, eenigzins anders schrijvende, Kap. XXII: 51, dat JEZUS tot Petrus zeide: laat ze tot hiertoe geworden! Wij zouden oordeelen, dat de Heiland het een en het andere beide, tot Petrus gesproken heeft; dat Hij zijn gesprek dus volgens Lukas heeft begonnen: laat ze tot hiertoe geworden, en het, volgens Mattheus toen dus vervolgd: *keer uw*

zwaard enz. Het eerste dan, dat de Heere JEZUS tot Zijnen driftigen discipel zeide, toen hij hier met zijn bloote zwaard in de hand nog bij Hem stond, en gereed om er al verder op in te hakken was: *laat ze tot hiertoe geworden!* Zoo zetten onze taalmannen deze woorden over, als ware derzelver zin en inhoud: houd op Petrus! laat deze uitgezonden menigte tot zoo verre met mij geworden en begaan! dat zij mij grijpen en gevangen nemen; doet hun daarin geen verder geweld of tegenstand; maar laat ze vrijelijk tot hiertoe geworden. Doch wij zouden hier met anderen liever, den Syrischen taalman van het N. T. volgen, die de Grieksche woorden aldus heeft overgezet: *het is genoeg tot hiertoe;* of dat hetzelfde is: *laat het hierbij blijven.* Deze vertaling dunkt ons veel netter en gepaster op de zaken; en zoo wil de Heiland met deze woorden dan eigentlijk aan Petrus bevelen, dat hij niet verder moest gaan met zijn zwaard te gebruiken; maar dat hij het bij dezen slag moest laten blijven; dat het al genoeg gevochten was; even als wilde Hij zeggen: houd op Petrus! mijn discipel! ga niet voort met uw zwaard te slaan! het is genoeg; laat het hier bij blijven! doe geen verdere tegenweer; maar houd u stil! het is genoeg tot hiertoe. Ziet! dit meenen wij, dat de Heere JEZUS met deze woorden eigentlijk heeft willen te kennen geven. Daarop ging Hij nu verder in Zijn gesprek voort, en voegde er bij, volgens Matthéus, *keer uw zwaard* enz. Hiermede wilde de Heiland aan Petrus maar alleen dit belasten; dat Hij aanstonds zijn zwaard weder zou in de schede steken en het daarin houden, zonder met hetzelve verder eenig geweld te doen of te slaan; als had hij willen zeggen: Simon Petrus! Ik belast u, dat gij zoo aanstonds uw zwaard wederom opsteekt! Ik wil niet dat gij er verder tot mijne bescherming iets mede zult uitrigten; het is hier met geen vechten, houwen of hakken te doen; en daarom keer uw zwaard wederom terstond in zijne plaatse, en steek het in de schede. En om te toonen, dat dit bevel en deze vermaning regt ernst was, voegt er de Hei-

land nu in het vervolg een en andere reden bij, waarom Hij niet wilde, dat Petrus of de andere discipelen, met hunne andere twee zwaarden meer tegenweer zouden bieden; *want* zegt Hij, in de eerste plaats, *allen die het zwaard nemen zullen door het zwaard vergaan.* Over den regten zin en inhoud van deze woorden des Heilands, vinden wij der uitleggeren gevoelens en gedachten, al wederom verschillend; doch de zekerste en eenvoudigste uitlegging, dunkt ons deze te zijn, dat de Heere JEZUS hier met deze Zijne woorden, het oog heeft op de Goddelijke wet, die gebiedt dat allen, die op hun eigen hand, en zonder dat zij daartoe wettiglijk geroepen of bevoegd zijn, uit haastigheid of wraaklust, de handen aan iemands leven slaan, tot boete van hunne gepleegde misdaad, ook zonder eenige verschooning met den dood moeten gestraft worden. Immers dus luidt de Goddelijke wet, die de Heere al aanstonds aan Noach gaf, Gen. IX: 6, *Wie des menschen bloed vergiet, zijn bloed zal door de menschen vergoten worden; want God heeft den mensch, naar Zijn beeld gemaakt.* Welke wet ook naderhand harhaald wierd aan de kinderen van Israël, Num. XXXV: 30, *alwie eene ziele slaat, naar den mond der getuigen, zal men den doodslager dooden.* Waarop Paulus het oog heeft Rom. XIII: 4, daar hij schrijft, dat de Overheid hier op aarde, *Gods dienaresse is, die het zwaard niet te vergeefs draagt;* maar die eene *wreekster is, tot straf dergenen, die kwaad doen.* Ziet! zoo moesten alle doodslagers, die menschenbloed op eene onwettige wijze vergoten, dan volgens de Goddelijke wet, zonder verschooning gedood en hun bloed ook door de menschen vergoten worden. Daarop nu zouden wij niet twijfelen, of de Zaligmaker heeft hier in dit Zijn gesprek het oog gehad; en dus heeft Hij hier dan aan Petrus en de andere discipelen willen vertoonen, dat zij hunne zwaarden moesten terug houden; dewijl zij niet bevoegd waren, met dezelve iemand te slaan of te dooden, aangezien zij als dan achtervolgens de Goddelijke wet, ook den dood schuldig waren, en van de Overheid met het

zwaard moesten gestraft worden. Als wilde Hij zeggen: Simon Petrus! en gij mijne andere discipelen! houdt uwe zwaarden toch te rugge, en slaat er niet verder mede; want weet, dat dit uw gedrag is tegen de Goddelijke wet! die alle doodslagen en bloedstortingen onder de menschen wel strengelijk verbiedt, belastende, dat men der zoodanigen bloed ook zonder eenige verschooning zal vergieten. En daarom, dewijl zij, die het zwaard nemen, en daarmede hunnen evenmensch komen te dooden, ook volgens de Goddelijke wet, door het zwaard vergaan moeten; zoo wacht gij u dan hiervoor! steekt uwe zwaarden op en vergiet met dezelve geen menschenbloed. Ziet! dit houden wij met vele uitleggers voor den waren en regten zin van deze woorden des Heilands, *die het zwaard nemen zullen door het zwaard vergaan.* Doch hier laat het de Heere JEZUS, nu nog niet bij blijven! Neen, Hij vervolgt Zijne redenen, en toont verder aan hoe onnoodig deze zwakke tegenweer van Petrus en de andere discipelen hier was, zeggende voornamelijk tot den driftigen Petrus: *of meent gij dat ik Mijnen Vader nu niet kan bidden, en Hij zal mij meer dan twaalf legioenen Engelen bijzetten?* De Heiland wil met dit Zijn zeggen eigentlijk te kennen geven, dat Hij deze hulp van Petrus of van Zijne andere discipelen tot Zijne bescherming tegen dezen gewapenden en vijandigen hoop, in het allerminste niet benoodigd was; dewijl Hij overvloedig genoeg van oneindig magtiger hulp en bijstand, als Hij wilde, kon voorzien worden; dat als Hij maar een enkel gebed en verzoek deed aan Zijnen hemelschen Vader, deze Hem terstond wel twaalf legioenen van heilige Engelen zou bijzetten en tot Zijne hulp en bijstand op dit zelfde oogenblik uit den hoogen hemel zenden. Hij spreekt van *meer dan twaalf legioenen van Engelen*, die Hem Zijn Vader, wanneer Hij er Hem maar om verzocht, aanstonds tot hulp en bescherming zou kunnen *bijzetten*. Met de spreekwijs van *twaalf legioenen Engelen* heeft de Heiland hier het oog op de krijgsheeren der Romeinen, die verdeeld waren in Legioenen even als onze

legers in Regimenten. Hoeveel man er nu eigentlijk in een Romeinsch Legioen of Regiment was, hebben wij uwen aandacht voor dezen al gezegd, dat niet net kan bepaald worden; want dat was op den eenen en anderen tijd zeer ongelijk. Wij lezen bij de Romeinsche schrijvers van Legioenen van vier, vijf en zelfs van zes duizend en meer mannen. Neemt nu maar de legioenen eens, op zijn minst van vier duizend mannen; dan bedragen twaalf Legioenen acht en veertig duizend koppen. En zoo wil de Heiland hier dan zeggen, dat als Hij het begeerde, Zijn Hemelsche Vader, Hem zoo aanstonds, wel een getal van meer dan acht en veertig duizend Engelen zou kunnen bijzetten, tot Zijnen bijstand en bescherming. Dit is waarlijk een zeer groot en magtig getal! meer dan acht en veertig duizend heilige Engelen! Iemand zal mogelijk denken, dat de Heere JEZUS hier zoo onbepaald weg spreekt, bij wijze van vergrooting, om aan te duiden eene groote en genoegzame menigte van Engelen; gelijk dusdanige vergrootende manier van spreken, onder ons ook wel gebruikelijk is. Doch het is niet noodig, dat wij hier eene zoo vergrootende wijze van spreken zoeken; het getal der heilige Engelen in den Hemel is nog oneindig sterker en grooter; dat komt niet eens op een deel duizenden aan. De Heilige bladeren spreken van Gods Engelen in den Hemel, als van eene ontelbare schare of menigte. Mozes sprak eens tot de kinderen van Israël, dat de Heere was gekomen van Sinaï, en blinkende verschenen van het gebergte Paran, en aangekomen *met tien duizenden van Heiligen*. Deut. XXXIII: 2. De Profeet Daniël maakt het getal der heilige Engelen nog veel grooter, zeggende: Kap. VII: 10, dat *duizendmaal duizenden den Heere* in den Hemel *dienen; en dat tienduizendmaal tien duizenden voor Hem staan*; en wat diergelijke plaatsen, die wij hier tot bewijs zouden kunnen aanhalen meer zijn. Teregt dan spreekt de Heiland hier van zoo een groot en magtig getal van Engelen, die bepalende tot twaalf Legioenen, zijnde op zijn minst acht en veertig duizend Engelen. De reden, waarom Hij hier

juist noemt het nette getal van twaalf Legioenen, en niet meer of minder kan geweest zijn, omdat Hij zag en zinspeelde op het nette getal van Zijne discipelen, zichzelven daarbij onder gerekend; want zoo waren zij te zamen met hun twaalven, zoodat de Heiland hiermede dan zou hebben willen aanduiden, dat Hij wel een geheel Legioen van Engelen voor een ieder van hen tot bijstand en bescherming zou kunnen krijgen van Zijnen Hemelschen Vader. Ook is het opmerkelijk, dat Hij hier deze spreekwijs gebruikt van zoovele *legioenen Engelen*, want daarmede schildert Hij hier der Engelen menigte af, als een net geregeld heerleger, bestaande uit vele Legioenen. En teregt, want zoo worden ons de heilige Engelen, meermalen in Gods woord afgemaald en voorgesteld, op de wijze van legers of heerscharen. Zoo zingt de dichter Psalm CIII: 21, *looft dan Heere, gij Engelen! gij krachtige helden! looft den Heere alle Zijne heirscharen!* Dus verscheen aan de herders van Bethlehem, bij gelegenheid van 's Heilands geboorte eene menigte *des Hemelschen heirlegers* Luk. II: 13. Billijk spreekt de Heere JEZUS hier dan ook van zoovele *Legioenen van Engelen*. Van deze nu zegt Hij hier, dat Zijn Hemelsche Vader Hem, als Hij er om bidden en verzoeken wilde, meer dan twaalf Legioenen zou bijzetten; want zoo spreekt Hij: *of meent gij* enz. Hij wil dan eigentlijk dit zeggen: hoe Petrus, mijn discipel! meent gij dat ik hier, om uwe zwakke hulp en bescherming verlegen ben? verslijt gij Mij voor een bloot mensch en een gering schepsel? Weet gij niet, dat ik de Zoon van den levenden God ben; en dat, als Ik Mijnen Hemelschen Vader er maar om verzoek, Hij Mij tot Mijne bescherming genoeg heilige Engelen zal zenden? Ik zeg u dat Hij er Mij, op dit eigen oogenblik op Mijn verzoek, meer dan twaalf Legioenen van zenden zou uit den Hemel, die terstond deze gansche gewapende bende zouden verslaan en vermorzelen. En daarom, Simon Petrus! en gij Mijne waarde discipelen! laat af Mij verder met uwe zwaarden te beschermen; want

ik ben om uwe hulp en bijstand in het allerminste niet verlegen.

En ziet! als ware dit nog niet genoeg, om de discipelen, en voornamelijk den driftigen Petrus te wederhouden, Hem met hunne zwaarden bij te staan en te helpen; zoo voegt er de Heiland nu nog verder bij: *hoe zouden dan de Schriften vervuld worden die zeggen, dat het alzoo geschieden moet.* De Heere JEZUS beroept zich hier op de Schriften, of de voorzeggingen en Godspraken der Profeten, die in vroegere tijden, dit Zijn lijden al hadden aangewezen en voorzegd, hoe de Messias eens zou moeten komen, in de magt en het geweld van Zijne vijanden; en van hen worden gegrepen en gevangen genomen. Gelijk Petrus alzoo schrijft, 1 Petrus I: 11, dat de Profeten *te voren voorzegd hebben het lijden, dat op* CHRISTUS *komen zou, en de heerlijkheid daarna volgende;* en hoe de profeten ook, in het bijzonder, dit gevangen nemen van den Zone Gods, hebben voorzegd, is te voren reeds van ons uwen aandacht vertoond en aangewezen, uit Psalm XXII: 13 en Jes. LIII: 8. Op die voorzeggingen der Schriften, dringt de Heiland hier dan nu, met reden aan; en vertoont aan Petrus, en aan Zijne andere discipelen, dat die nu noodzakelijk hare waarheid en vervulling moesten krijgen; gevolgelijk, dat zij zich, tegen dit Zijn gevangen nemen, dan nu geenszins met geweld moesten aankanten; maar hetzelve integendeel, onverhinderd laten geschieden; dewijl het toch, tot vervulling der Schriften, noodzakelijk zoo moest gebeuren; als wilde Hij zeggen: O Simon Petrus, en gij mijne andere discipelen! wat zijt gij gezamenlijk nog onkundig en onwetende! wilt gij mij hier met geweld, tegen mijne vijanden behoeden en beschermen, en hun verhinderen mij, uwen Meester, gevangen te nemen? Wel, hebben de Schriften en de Profeten, dat al lang te voren niet zoo aangewezen en duidelijk voorzegd? Moeten die Schriften en die voorzeggingen dan nu niet vervuld en bewaarheid worden? Is God dan een man, *dat Hij liegen*

zoude, of een menschen kind *dat Hem iets berouwen zoude?* Ik zeg u dan, en ik belast u, steekt uwe zwaarden op! en doet verder geen de minste tegenstand aan mijne vijanden! maar laat ze met mij begaan! opdat alzoo de Schriften vervuld worden, die zulks te voren op die wijze voorzegd hebben. Johannes voegt er bij, dat de Heiland ook nog zou gezegd hebben, *den drinkbeker, dien mij de Vader gegeven heeft, zal ik dien niet drinken?* Deze spreekmanier van *den drinkbeker te drinken*, hebben wij in eene voorgaande stoffe, almede verhandeld en uwen aandacht vertoond, dat daar niet anders door verstaan wordt, dan het ondergaan van 's Heilands bitter en bloedig Borg-lijden, tot verlossing van den uitverkoren zondaar; en dus wil de Heere JEZUS hier dan nu, met deze woorden, al wederom niet anders te kennen geven, dan dat Petrus en Zijne andere discipelen, Hem hier in het allerminste niet moesten beschermen, of Zijnen vijanden trachten te beletten, Hem gevangen te nemen en met zich te voeren; dewijl het te eenenmaal noodzakelijk was, dat zulks geschiedde, als moetende Hij nu, langs dien weg en door dat middel, Zijn voorgesteld en op zich genomen Borg-lijden, voor den uitverkoren zondaar ondergaan. Te regt dan vraagt de Heere JEZUS hier, *den drinkbeker, dien de Vader mij gegeven heeft, zal ik dien niet drinken?*

Wat dunkt u, Aandachtigen! moest Petrus al deze nadrukkelijke redenen van den Heiland hoorende, hier nu niet grootelijks beschaamd en verlegen worden? Aan den eenen kant, over zijne onbezonne en voorbarige drift; aan den anderen kant, over zijne groote onwetendheid, die hij hier in allen deele aan den dag bragt? Buiten twijfel zal hij zijn zwaard wel gaauw weder in de schede gestoken, en geen lust meer gehad hebben, om met hetzelve iets verder tegen deze gewapende menigte uit te voeren. Ondertusschen, wat deed de Heere JEZUS hier nu verder? Lukas alleen verhaalt ons, dat Hij het afgeslagen en gekwetste oor van den dienstknecht des Hoogen-priesters

aanraakte, en *hem* zoo wederom *heelde*. De Heiland, die tot nog toe, zich grootelijks vermaard en beroemd gemaakt had onder de Joden, door menigvuldige wonderwerken en teekenen van Zijne Goddelijke almagt, waardoor Hij alomme, waar Hij kwam, alle ongeneesselijke ziekten, kwalen en ongemakken, in een oogenblik en met een woord sprekens genas, en de arme lijders van dezelve verlostte, gaf daar hier, bij deze gelegenheid, ook wederom eene zeer doorluchte proeve van; want na Petrus en de andere discipelen eerst met ernst bestraft en vermaand te hebben, en belast geen verder geweld te plegen, trad Hij terstond naar den gekwetsten dienstknecht van den Hoogen-priester, en raakte zijn oor, dat Petrus hem, met zijn zwaard, of geheel, of dat waarschijnlijker is, voor het meerendeel had afgeslagen, met Zijne hand aan, hetzelve wederom op zijne regte plaats aan het hoefd voegende, en daarmede, zonder er iets anders aan te doen, genas Hij hem volkomen, zoo dat het oor wederom zoo was, als of het in het allerminste niet was gewond of gekwetst geweest. Waarlijk! een doorluchtig wonderwerk en een luisterrijk teeken, waaruit hier zelfs 's Heilands vijanden klaarlijk konden zien, dat Hij meer was dan een bloot mensch; dewijl dit wonderwerk, van zulk eene schielijke en ongehoorde genezing, verre boven het bereik was van het menschelijk vermogen. Vraagt nu iemand, welke reden de Heere JEZUS had, van dus dezen dienstknecht des Hoogen-priesters zoo terstond wederom te genezen? Dat kan Hij gedaan hebben, uit deze twee redenen: om daarmede dezen gewapenden troep, te stillen en te vrede te stellen; want het is wel te denken, dat zij door deze daad van Petrus gaande gemaakt, en ziende een van hen zoodanig door hem gekwetst, niet lang zouden gewacht hebben, met zich daarover aan hem en aan de andere discipelen te wreken, en hun alzoo dezen slag betaald te zetten, het geen dan buiten twijfel, zeer slecht met Petrus en de andere discipelen zou hebben afgeloopen; doch dit kon de Heiland hier beletten en voorkomen, met den gewonden

dienstknecht, zoo op staanden voet, gansch wonderbaarlijk, wederom te genezen; en hem en de anderen, daar door wederom te stillen en te vreden te stellen. In de tweede plaats kan de Heiland daarmede, ook dit oogmerk gehad hebben, om daardoor voor te komen eene beschuldiging, die de Joden, welke toch Zijne allerbitterste vijanden waren, hierin tegen Hem hadden kunnen inbrengen, even als ware Hij een hoofd- en leidsman van een deel oproerige en moordzieke lieden, die met geweld hadden aangevallen op de krijgsknechten van den Romeinschen Stadhouder en de uitgezonden bedienden van de Joodsche Overheden, zoekende hen te vermoorden en om hals te brengen, en dat Hij dienvolgens daarover, ten hoogsten strafbaar was. Ziet! het een ander zal mogelijk de Heere JEZUS tot een beweegmiddel gestrekt hebben, om dezen gekwetsten man, op staande voet, dus wonderbaarlijk wederom te genezen.

Ziet daar, mijne Vrienden! dus hebben wij u dan, dit merkwaardige, nu wederom verhandeld en opengelegd, dat hier, bij het gevangen nemen van den Heere JEZUS voorviel en gebeurde. Nu valt er nog maar alleen in de naaste reize te vertoonen, de nadrukkelijke en merkwaardige aanspraak, die Hij hier aan deze gewapende menigte deed; en daarmede zullen wij Hem, als een gevangen man zien heen voeren, door dezen hoop of bende naar Jeruzalem, om aldaar te worden teregt gesteld en veroordeeld. Wat blinkt nu uit alles, wat wij heden beschouwd hebben, niet wederom aan alle kanten zonderling uit. (1) Zijne gehoorzaamheid en gewilligheid, om Zijn Borg-lijden te ondergaan. Immers, niet alleen, dat Hij hier geen de minste hulp of bijstand begeerde van Zijne discipelen; maar zelfs niet van Zijnen Hemelschen Vader; daar Hij nogtans, als Hij het maar begeerd had, meer dan twaalf Legioenen Engelen, tot Zijne bescherming van Hem kon gekregen hebben, Ja, in al de merkwaardigheden, die Hem hier bejegenden, berust Hij hier volkomenlijk in de Heilige Schriften, en hetgene daar in

van Hem voorzegd was; willende, dat dit alles nu aan Hem zou vervuld worden. Grooter en luisterrijker blijken immers kon Hij niet toonen van Zijne bereidwillige gehoorzaamheid aan Zijnen Hemelschen Vader, om zonder de allerminste tegenkanting al datgene te ondergaan, dat Zijne Goddelijke hand en raad, te voren over Hem bepaald hadden. (2) Beschouwt hier ook wederom, van rondomme, het gedrag van den Heere JEZUS; dat was immers wederom, aan alle kanten, even betamelijk, heilig en onberispelijk? Hij zorgt voor Petrus en de andere discipelen, door eene allerernstigste en nadrukkelijkste vermaning en bestraffing, ten einde zij hunne zielen toch niet souden bezondigen, met het vergieten van menschenbloed; en zoo de Goddelijke wet, onbezonnen schenden en overtreden. Hij geneest hier den gekwetsten dienstknecht van den Hoogen-priester van zijne gekregen wonde, ofschoon hij mede onder Zijne vijanden was, die hier tegen Hem gezonden wierden; toonende daarmede aan geheel de wereld, dat Hij de Wet der liefde volkomenlijk vervulde, die ons belast, zelfs onze vijanden goed te doen en lief te hebben, als blijkt uit Mattheus V: 44. Zoo dat immers Zijn gehouden gedrag, hier in allen deele, wederom voorbeeldig en betamelijk was. (3) Wat nu aanbelangt de zwaarte van 's Heilands lijden, die kan ook eenigermate, in het bijzonder hier uit blijken, dat Hij hier zoo veel te stellen had met Petrus en Zijne andere discipelen. Immers, die onbezonne driftigheid, die groote onverstandigheid en onkunde, die er bij hen, en voornamelijk bij Petrus was, konden den Heere JEZUS, niet anders dan zeer smartelijk voorkomen; dat, moest Hem zeer onaangenaam en verdrietig vallen, dat, terwijl Hij hier genoeg te stellen had met Zijne vijanden, Hij nogtans, aan den anderen kant, gedurig vermoeid en geplaagd wierd, door een deel onverstandige en onkundige discipelen, die telkens van Hem moesten vermaand en bestraft worden. Nu zijn er nog twee verdischten van 's Heilands lijden, te weten: Zijne onschuld, en de netts overeenstemming van het gebeurde

met de Godspraken en voorzeggingen der Profeten; doch die zijn hier wederom dezelfden, als in de twee voorgaanke stoffen; dewijl deze verhandelde stoffe, maar slechts een aanhangsel, en eene mede gaande omstandigheid is van het vorige; zoo dat wij het een en ander dan hier nu niet wederom behooren bij te brengen.

Aanbelangende nu ons zelven, daar leggen in het verhandelde wederom eenige dingen tot onze noodige vermaning en bestraffing. Gave maar de Allerhoogste, dat zij ons in waarheid daartoe mogten dienen! (1) Beschouwen wij hier de onbezonne drift van Petrus en zijnen onkundigen ijver in het verdedigen en beschermen van den Heere JEZUS! Wij leeren daaruit, hoe alle ijver tot het goede, juist niet altijd zelve goed en prijsselijk is. Daar kan wel een ijver wezen, uit een goed en heilig oogmerk, die nogtans kwaad is, omdat zij met onverstand gepaard gaat. En daarom, een kind van God moet, in alle voorkomende gelegenheden van deze wereld, wel met alle krachten voor den Heere en Zijns Naams eere ijveren, tegen de onbekeerden en goddeloozen; maar hij moet daar altijd maar voor zorgen, dat het met verstand en eene heilige voorzigtigheid geschiede; dat hij nimmer vervoerd worde door zijne driften of menschelijke hartstogten; want als dat geschiedt, dan bezondigt zich een kind van God, zelfs in zijnen ijver voor den Heere. Om dat nu voor te komen, weten wij een geloovige ziel, geen beter raad te geven, dan dat hij den Heere altijd vuriglijk bidt en smeekt, dat toch de geest der verstandigheid en bedachtzaamheid, gedurig over hem, in deze booze en zondige wereld de wacht mag houden; en dat hij ook, door eene gedurige onderzoeking en nasporing van de heilige Schriften, meerdere wijsheid en kennisse van den raad des Heeren, voor zijne ziele zoekt te verkrijgen. (2) Bestrafte de Heere JEZUS hier Petrus met zulken ernst en nadruk, omdat hij zoo onbezonnen Hem, met het zwaard in de hand, wilde verdedigen; dat moet een geloovig kind van God al wederom leeren, hoe het koningrijk van den Heere

JEZUS, niet is van deze wereld, en diensvolgens ook met geene aardsche of ligchamelijke wapenen moet worden voortgezet en beschermd. Het gaat hier toch geheel, gelijk er staat Zach. IV: 6, *niet door kracht, noch door geweld; maar door mijnen Geest zal het geschieden spreek de Heere.* Hier zijn geheel andere wapenen ter bescherming noodig, dan in de oorlogen en strijden van deze wereld. Een kind van God heeft hier ook nog wel gedurig eenen zwaren strijd te strijden; maar het is met geestelijke wapenen. De discipelen hadden twee zwaarden bij zich; maar JEZUS geestelijke discipelen hebben hier inzonderheid ook twee zwaarden noodig; het eene is dat scherpe tweesnijdend zwaard, van des Heeren woord; het andere is het zwaard des Heiligen Geestes. Zonder die twee zwaarden, is een kind van God niet magtig zijne geestelijke, en ook zelfs zijne ligchamelijke vijanden te kunnen afkeeren; en daarom, wat is er voor hem dan, noodiger, dan dat hij met al zijne vermogens arbeide, om die twee zwaarden of wapenen toch te verkrijgen. Het zwaard van des Heeren scherpsnijdend woord verkrijgt hij, door eene gedurige en onophoudelijke nasporing en onderzoeking van hetzelve; daardoor leert hij dat zwaard wel behandelen en besturen, tot zijn voordeel en bescherming; even als men de ligchamelijke wapenen, regt leert behandelen en gebruiken, door derzelver gedurige oefening. Het zwaard van den H. Geest verkrijgt hij, aan de eene kant, door gedurige en vurige smeekingen tot God, om dien Geest; aan de andere kant, door zich geheel aan de leiding van dien Geest over te geven, en deszelfs invloed en werkingen in zijne ziele, door alle wegen en middelen, meer en meer voort te zetten en te bevorderen. Beval de Heere JEZUS Zijne discipelen, zich van hunne kleederen te ontdoen om er zwaarden voor te koopen; wij vermanen Gods kinderen ook, dat zij, om deze twee geestelijke zwaarden te bekomen, zich ook hoe langer hoe meer, ontdoen en ontlasten van hunne kleederen en aardsche goederen, door gedurig hunne harten daarvan af te

trekken, en zich zelven zoo meer en meer los te maken van deze ijdele en ondermaansche wereld; en dat, naar mate zij deze twee geestelijke zwaarden verkrijgen, zij met dezelve ook onophoudelijk strijd voeren, tegen al hunne geestelijke vijanden; dat zij zich dus allezins betoonen, als dappere helden, die nimmer aflaten te strijden, den goeden strijd des geloofs, opdat eenmaal hunne hoofden eens, met de heerlijke kroon, van eene eeuwige overwinning zullen gekroond worden. (3) Nog eene les ligt er in de verhandelde stoffe, die wij alle ware vromen ook nog met een woord moeten voor oogen houden. Die les wordt gehaald en afgeleid uit de wonderbare genezing, die de Heere Jezus hier deed aan het afgeslagen en gekwetste oor van den dienstknecht des Hoogenpriesters; want daarmede leert Hij ons, dat wij ook onze allerbitterste vijanden moeten goed doen en liefhebben met voor hunne welvaart en behoudenis naar ziel en ligchaam altijd te zorgen. Een ieder onzer, die vroom voor den Heere wil leven, volge dan hierin ook steeds de voetstappen van zijnen Heer en Meester, altijd met zachtmoedigheid weldoende aan degenen die ons haten; voor onze vijanden biddende, en hun zoo steeds gelijk als vurige kolen op het hoofd werpende. Door het een en ander altijd in het geloof te betrachten, zal een kind van God, niet alleen meer onbesmet van de zonde voor den Heere wandelen; maar ook eens komen tot het einde van zijn geloof, namelijk de zaligheid zijner ziele. Amen.

XII. PREDIKATIE.

OVER JEZUS BESTRAFFING AAN DE GEWAPENDE BENDE, HET VLUGTEN DER DISCIPELEN, EN HET VOLGEN EN GRIJPEN VAN EENEN JONGELING.

MARKUS XIV: 48—52.

En JEZUS antwoordende, zeide tot hen: zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken, als tegen eenen moordenaar, om mij te vangen? Dagelijks was Ik bij ulieden in den tempel leerende, en gij hebt Mij niet gegrepen! maar dit is geschied, opdat de Schriften vervuld zouden worden. En zij Hem verlatende, zijn allen gevloden. En een zeker jongeling volgde Hem, hebbende een lijnwaad omgedaan, over het naakte lijf, en de jongelingen grepen hem. En hij het lijnwaad verlatende, is naakt van hen gevloden.

Daarom zal ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal den magtigen als een roof deelen, om dat Hij Zijne ziele uitgestort heeft in den dood, en met de Overtreders is geteld geweest Zoo lezen wij Jes. LIII: 12. Dat dit geheele 53ste Kap. van Jesaïas alleen handelt van den Zone Gods, den Messias, en van Zijn Borglijden, dat Hij eens in der tijd voor den uitverkoren zondaar zou ondergaan, heeft geen ander bewijs noodig, dan slechts alleen eene naauwkeurige achtgeving op deszelfs inhoud. Hier in dit laatste of 12de vers voert de Profeet God den Vader sprekende in, beloovende, dat Hij uit hoofde van den gesloten eeuwigen vrede-Raad, aan Zijnen Zoon het besproken en toegelegde erfdeel, en de bedongen magt en heerlijkheid, zou overgeven en ter hand stellen,

zoo ras de Zoon aan Zijne zijde, ook aan den inhoud van dat eeuwige vrede-verbond zou voldaan hebben; welke voldoening daar in bestond, dat Hij, Zoon, *Zijne ziele in den dood zou uitstorten, en met de Overtreders geteld worden,* — Het eene ziet bijzonderlijk op het Borg-lijden van den Zoon zelve, hetgene niet zou kunnen geleden en volbragt worden als door het opofferen of uitstorten van de ziele des Zoons in den dood; het andere ziet op de schandelijkheid en smadelijkheid van dat lijden, hetgene de Zoon zou moeten ondergaan, even als een misdadiger of overtreder; want zoo wordt hier van Hem getuigd, dat Hij *met de overtreders zou geteld worden.* Door de *overtreders* worden hier verstaan, allerhande booswichten; zulken, die door het schenden en overtreden van Goddelijke en menschelijke wetten, zich aan zware straffen hebben schuldig gemaakt, en daarom van de Regters hier op aarde met den dood moeten gestraft worden. Met zulke overtreders nu, stond Gods Zoon, in de uitvoering van Zijn Borglijden *geteld te worden*; hetgeen dan eigentlijk niet anders te kennen geeft, als dat Hij, even als een overtreder, en misdadiger zou gehandeld worden; dat men met Hem zou leven en omspringen, even als met de allerslimste guiten en booswichten, die van de regters noodzakelijk moeten worden vervolgd en naar de wetten strengelijk gestraft. En waarlijk mijne Vrienden! gelijk de Profeet Jesaïas hier dit schandelijk en smadelijk lijden van den Messias, in den geest te voren voorzeide; even zoo is het ook naderhand gebeurd en door de uitkomst bewaarheid geworden, in onzen Heere JEZUS CHRISTUS. Immers, Hij is te regt geteld geworden onder of met de overtreders; Zijne vijanden, de Joden en Romeinen hebben met Hem gehandeld, niet anders dan men gewoon is te doen met booswichten en misdadigers, die door de overheid moeten worden vervolgd en gestraft. Zij hebben Hem doen vangen en grijpen door eene gansche bende van gewapend volk, van soldaten en geregtsdienaren, even als ware Hij een van de slimste guiten en booswichten,

ja een openlijke moordenaar en straatschender, die alle Goddelijke en menschelijke wetten had overtreden en geschonden. Wat behoeven wij dit breeder voor te stellen? Hoort het uit den mond van den Heere JEZUS zelve! dus spreekt Hij in onze afgelezen tekstwoorden de uitgezonden menigte aan, die hier in den hof gekomen was, om Hem te vangen: *Zijt gij uitgegaan* enz.

De laatste reize, wanneer wij over 's Heilands lijden predikten, vertoonden wij uwen aandacht het zonderlinge geval, dat hier bij het gevangen nemen van den Heere JEZUS voorviel; hoe namelijk de Apostel Petrus, door zijnen onbezonnen drift en ijver vervoerd, ziende dat de gewapende menigte aan den Heiland de handen begon te slaan, om Hem te grijpen en gevangen te nemen, in eene haastige oploopendheid, terstond zijn zwaard trok, en daarmede zekeren Malchus, eenen dienstknecht van den Hoogepriester, dermate sloeg, dat hij hem het oor afhieuw; doch hoe de Heiland deze onbezonne daad van Zijnen driftigen discipel zeer kwalijk opnam, en hem door eene zeer ernstige redevoering, daarover hevig doorhaalde en bestrafte, hem verbiedende eenig verder geweld te gebruiken, maar de gewapende menigte, in alles vrijelijk te laten begaan; en hoe Hij daarop ten eersten, tot den gewonden dienstknecht van den Hoogepriester toetrad en op eene wonderbare wijze, zijn afgeslagen oor wederom heelde en genas. Tot zoo verre bragten wij de geschiedenis van 's Heilands lijden, de laatste reize. Nu schiet er nog eene stoffe over, die tot het gevangen nemen van den Zaligmaker mede hare betrekking heeft, en dienvolgens ook nog eerst moet verhandeld worden, voor dat wij van 's Heilands lijden afstappen en het tot op een ander jaar laten rusten, namelijk: deze nadrukkelijke aanspraak en bestraffing van den Heere JEZUS aan de uitgezonden menigte, over deze Zijne gewelddadige en smadelijke gevangenneming, met nog twee andere nevensgaande omstandigheden, behelzende de eene, de vlugt van al de discipelen en hunne verlating van den Heere JEZUS;

en de andere de bijzonderheid van het grijpen van zekeren jongeling, die nogtans der krijgsknechten handen wederom ontvlood. Met deze stoffe zullen wij het lijden van den Heere CHRISTUS voor dit jaar besluiten; en daarom, een ieder uwer hoore ons ook nog met eenen ingespannen en toegenegen aandacht dezelve verhandelen!

Drie bijzondere stukken ontmoeten wij dan hier ter overweging, (1) namelijk, de aanspraak of bestraffing van den Heiland aan de uitgezonden menigte, of derzelver voornaamste aanvoerders, over de gewelddadige en smadelijke wijze, op welke zij Hem hier kwamen grijpen en gevangen nemen, vervat in vers 48, 49. (2) De schandelijke vlugt van al de discipelen, die hunnen Meester hier gezamenlijk verlieten vers 50. (3) En dan eindelijk het zonderlinge geval van zekeren jongeling, die den Heiland volgende, van den baldadigen troep mede wierd gegrepen, doch die nogtans naakt hunne handen ontvlood vers 51, 52.

Om tot het eerste te komen, begint Markus, (wiens verhaal wij liever hebben willen volgen, om dat hij hier veel naauwkeuriger is dan de andere Evangelisten), aldus te schrijven: *en* JEZUS *antwoordende zeide* enz. Het woord *antwoorden*, dat Markus hier gebruikt, moet eigentlijk niet genomen worden voor op eene voorgestelde vrage te antwoorden, want hier was, door de uitgezonden menigte, geene vraag gedaan aan den Heere JEZUS, waar op Hij hier zou hebben geantwoord; maar het Griekse woord, van de onzen door *antwoorden* vertaald, beteekent ook blootelijk en eenvoudig *zeggen*, *spreken* enz. Dus moet het hier dan genomen worden, als of er stond: JEZUS *sprekende zeide* enz. De Heere JEZUS had dan eerst Zijnen discipel Petrus bestraft over zijne onbezonne tegenweer, die hij tot Zijne bescherming gedaan had, en hem en de andere discipelen wel ernstig verboden, verder eenig geweld te gebruiken. Vervolgens had Hij, op eene wonderbare wijze, den gekwetsten dienstknecht des Hoogepriesters wederom genezen en zijn af-

geslagen oor terstond geheeld. Daarop keert Hij zich nu aanstonds tot de gewapende schare, die hier gekomen was om Hem te vangen, en doet aan hun deze nadrukkelijke aanspraak: *Hij zeide tot hen*, schrijft Markus. Door *hen* worden hier niet zoo zeer verstaan de gewapende soldaten en geregtsdienaren van der Joden Overpriesters, dan wel de Overpriesters en Ouderlingen des volks zelve; want dat blijkt uit het verhaal van Lukas, die schrijft Kap. XXII: 52 dat *JEZUS zeide tot de Overpriesters, en de Hoofdmannen des tempels, en de Ouderlingen die tegen Hem gekomen waren.* Voor dezen hebben wij gezien Aandachtigen! dat hier onder dezen gewapenden hoop of schare, die tegen den Heiland uitging om Hem te grijpen en te vangen, zich ook bevonden eenigen van der Joden Overpriesters en Ouderlingen, of Raadsheeren van het groote Sanhedrin, te gelijk met eenige Hoofdmannen des tempels, die mede in den nacht persoonlijk met de menigte der soldaten en geregtsdienaren, uit de stad Jeruzalem gingen, om door hunne tegenwoordigheid, den aanslag op des Heilands persoon des te meer te bevorderen. Deze aanzienlijke en eerwaardige mannen, die zich hier nu mede onder den hoop bevonden, spreekt de Heere JEZUS hier aan, en dat te regt; want zij waren de bewerkers en bereiders van het geheele werk. De soldaten en geregtsdienaars deden alles op hunne orders en bevel; en daarom, de Heere JEZUS wendt zich nu naar hen toe, en spreekt hen dus nadrukkelijk aan, zeggende: *zijt gij uitgegaan met zwaarden* enz. Te voren hebben wij almede gezien, dat deze bende of schare van volk, die op den Heiland uitging om Hem te vangen, gewapend was met zwaarden en stokken, en voorzien van lantaarnen en fakkels, even alsof er een bloedige strijd of gevecht voorhanden was. Dit nu vond de Heiland zeer vreemd en onbehoorlijk, dat men hier zoo sterk gewapend op Hem afkwam, daar zulks geheel onnoodig was; en daarom doet hij daarover nu aan der Joden Overpriesters, een dusdanig berispend verwijt en bestrafling, *zijt gij uitgegaan met*

met zwaarden en stokken als tegen eenen moordenaar enz. De Heiland spreekt van eenen *moordenaar* en verwijt der Joden Oversten en Ouderlingen, dat zij hier dus gewapend, met zwaarden en stokken tegen Hem, als tegen zoo eenen geweldigen moordenaar waren uitgegaan. Gij moet weten Aandachtigen! op dezen tijd waren in het Joodsche land meer dan ooit, zeer vele moordenaars en roovers, die alomme op de gemeene wegen de menschen aandeden, plunderden en van alles beroofden, brengende ook velen moorddadig om hals, waarom de reizende lieden zich dan gemeenlijk van wapenen en geweer voorzagen, om zich tegen zoodanige roovers en moordenaars te beschermen, gelijk wij u laatst vertoonden, toen wij spraken van de twee zwaarden der discipelen, waarvan de Apostel Petrus er een droeg. Hierom lezen wij in het N. Testament dan ook meermalen van moordenaars en roovers in het Joodsche land, als: van eenen moordenaar genaamd Barrabbas, die volgens gewoonte op het verzoek des volks van Pilatus werd losgelaten, van twee andere moordenaars die met den Heiland te gelijk gekruist wierden. De Zaligmaker spreekt zoo in eene gelijkenis Luk. X: 30 van eenen mensch, die op den weg tusschen Jericho en Jeruzalem verviel in de handen der moordenaren, die hem zeer mishandelden. Buiten twijfel zal de Heiland daar hebben gesproken van den weg, tusschen Jericho en Jeruzalem, omdat die weg zeer onveilig was, wegens de groote menigte van roovers en moordenaars, die zich op denzelven onthielden. Hier kwam bij, dat de Romeinsche Stadhouders, dikwijls het rooven en moorden onder de Joden toelieten; ten deele uit redenen van staat, om dat volk dus al ongevoelig als met hunne eigen stokken te slaan; ten deele ook uit gierigheid, om mede hun deel van den geroofden buit te krijgen. Het een en het ander maakte dan, dat het Joodsche Land te dezer tijd vol roovers en moordenaars was. Om dit soort nu te vangen was het noodig, dat niet slechts eenige weinige, maar een gansche troep volks van soldaten en geregtsdienaars wierd

uitgezonden, en dat nog wel terdeeg met stokken en zwaarden gewapend; want de roovers en moordenaars wetende, dat als zij gekregen wierden, zij niet dan eene zware doodstraf te verwachten hadden, stelden zich daarom tegen hen, die hen vangen wilden zoolang als zij konden te weer, als willende liever zich doodvechten, dan naderhand eenen zeer smartelijken en pijnlijken dood sterven; en daarom waren zij, die op zulke roovers en moordenaars wierden uitgezonden, altijd niet slechts zeer sterk van manschap, maar ook wel terdegen gewapend en met zwaarden en stokken voorzien. Op dat vangen der moordenaren in het Joodsche land, heeft de Heiland hier nu het oog en beklaagt zich aan der Joden Overpriesters, Ouderlingen en Hoofdmannen, dat zij hier nu even zoo sterk en gewapend op Hem afkwamen om hem te vangen, gelijk men gewoon was uit te gaan op roovers en moordenaren; als wilde Hij zeggen: gij Overpriesters, en Ouderlingen, en Hoofdmannen des Joodschen volks, wat onregt en geweld is dat, dat gij hier tegen mij gebruikt? Komt gij hier dus sterk gewapend op Mij af, even als was Ik een openbare roover en een moordenaar, die door de sterke hand van de Overheid moest vervolgd worden? Waartoe hier zoo een hoop volks gewapend met zwaarden en stokken? Ziet gij Mij dan voor een schelm en moordenaar aan? Wat heb Ik ooit gedaan of bedreven, dat Ik zoo van u vervolgd word? Zoo handelt men met roovers en straatschenders, maar niet met onschuldigen en onnoozelen als Ik ben, die nimmer iemand in het allerminste heb beleedigd; maar die mij altijd zeer stil, volgens de wetten gedragen heb. Ziet! dat wil de Heere JEZUS hier eigentlijk zeggen tot deze Joodsche Oversten, met Zijne vraagswijze voorstelling, *zijt gij uitgegaan* enz. En om het onregtvaardige geweld, dat Hem hier wierd aangedaan, nog klaarder te vertoonen, voegt Hij er nog verder bij: *dagelijks was ik* enz. Hier doet de Heiland opening van Zijn gedrag, dat Hij had gehouden; hetgene daarin bestond, dat Hij dagelijks bij der Joden Oversten *was geweest; in den tempel leerende.* Van den tempel

te Jeruzalem, willen wij thans niets bijzonders voortbrengen; het is genoeg bekend, dat dezelve, gelijk als de zetel en hoofdplaats was van de Joodsche Godsdienst, waarin het volk dagelijks te zamen kwam om te offeren, te bidden, en de andere Godsdienstpligten waar te nemen. In het bijzonder diende de tempel ook, om het volk daarin te leeren, en in de Wet van Mozes te onderwijzen; ten dien einde waren in denzelven, en voornamelijk in den voorhof, verscheidene ruime kamers of zalen, die gelijk als tot scholen dienden, waarin de Pharizeën, Wet- en Schriftgeleerden het volk leerden en onderwezen; zelfs was er, nabij den voorhof, op den berg van den tempel, eene bijzondere Synagoge, alleen hiertoe geschikt, om het volk in het openbaar in de Wet van Mozes te leeren, gelijk de Joden dan dagelijks daar tot dat einde te zamen kwamen en vergaderden. Nu getuigt de Heiland hier, dat *Hij ook dagelijks in dien tempel was geweest, leerende.* Dat was ook zoo mijne Vrienden! Hij was die groote Profeet en Leeraar der geregtigheid, die door de Profeten voorzegd was, dat komen zou; en daarom had Hij dit, Zijn profetisch ambt, nu ook altijd getrouwelijk geöefend; wanneer Hij in Jeruzalem was, was dat al Zijne bezigheid, dat Hij dagelijks ging naar den tempel, en daar het volk in het openbaar (gelijk dat aan een ieder, die de bekwaamheid had vrijstond,) leerde en onderwees. Immers, meer dan eens vinden wij dit bij de Evangelisten van Hem aangeteekend; als, om maar slechts tot bevestiging, één of twee plaatsen uit hunne schriften aan te halen. Lukas getuigt van Hem Kap. XIX: 47 *dat Hij des daags was leerende in den tempel; en dat Hij des nachts uit de stad ging, en vernachtte op den Olijfberg.* En zoo vinden wij zulks meermalen van den Heiland getuigd, dat Hij in den tempel te Jeruzalem het volk leerde; en dat de Pharizeën en de Overpriesters, zich doorgaans tegen Hem en Zijne leere aankanteden. Daar ging dan genoegzaam geen dag voorbij, wanneer de Heere JEZUS te Jeruzalem was, of men vond Hem in den tempel het volk

leerende; en daarvan konden deze Joodsche Overpriesters, Ouderlingen en Hoofdmannen des tempels geenszins onkundig zijn; want zij waren er gemeenlijk bij en omtrent geweest in den tempel, wanneer de Heiland daar leerende was, gelijk hij zulks hier dan ook aanhaalt zeggende: *dagelijks was ik bij ulieden* enz. Niemand kon dan van des Heilands gedrag, beter bewust zijn, dan deze lieden: zij wisten, dat Hij altijd als een stil en zedig Leeraar, te Jeruzalem in den tempel, en alomme door het gansche Land verkeerd had; gevolgelijk, hoe konden deze dingen hier dan nu overeenkomen: Hem gewelddadiger hand te vervolgen, als een roover of moordenaar, daar zij Hem altijd hadden gezien als een stil en vroom profeet, dagelijks in den tempel het volk leerende? Hier uit bleek immers voor geheel de wereld, dat deze hunne handelingen, vol onregtvaardig geweld waren. Doch in de tweede plaats, geeft de Heere JEZUS hier ook te kennen, de onnoodigheid van dat zij hem hier dus gewelddadig kwamen gevangen nemen, met er verder bij te voegen: *dagelijks was ik* enz., -- *en gij hebt mij niet gegrepen.* Toenmaals was de gelegenheid aan alle kanten even schoon geweest om den Heere JEZUS zeer gemakkelijk te grijpen, als zij Hem gezocht hadden. Iedere dag hadden zij zich toen van Zijn persoon kunnen verzekeren, bijaldien Hij zich ergens in tegen de Wetten had vergrepen; maar in plaats van dat, lieten Hem deze Overpriesters en Ouderlingen des volks, toen gerust en vrij wandelen, niet durvende om des volks wille, als nog de handen aan Hem slaan. Dit haalt de Heere JEZUS hier nu billijk en met reden aan tot Zijn voordeel, en bewijst daarmede klaarlijk, het onregtvaardig geweld, dat Hem hier nu wierd aangedaan, dat zij Hem hier nu gewapenderhand als eenen moordenaar kwamen vangen, daar zij te voren dagelijks, wanneer Hij het volk in den tempel leerde, Hem zeer gemakkelijk hadden kunnen in handen krijgen; maar dat zij het toen niet gedaan hadden; zoodat Hij hier dan eigentlijk wil zeggen: gij Overpriesters, Hoofdmannen en Ouderlingen!

wat onregtvaardige en gewelddadige handelingen zijn dat, die gijlieden omtrent Mij houdt? Gij komt hier, met zoo eene gewapende menigte op Mij aanvallen, even eens als ware Ik een roover en moordenaar, die met geweld moet gegrepen worden. Waar heb Ik U ooit reden gegeven, om zoo met Mij te handelen? Heb Ik Mij zelven niet altijd zeer stil, zedig en Godvruchtig gedragen? Ben Ik niet dagelijks bij en met u geweest in den tempel, het volk onderwijzende en leerende? Waarom Mij dan toen niet gegrepen, wanneer gij het dagelijks zeer gemakkelijk kondet doen? Heb Ik Mij ooit tegen u met geweld te weer gesteld? Heb Ik immer geweigerd Mij van u te laten vangen? Waartoe hier dan zulk een toestel en zoo een menigte van gewapend volk, even als ware Ik een openbare moordenaar en roover? Ziet mijne Vrienden! zoo verdedigt zich de Heere JEZUS hier tegen de heillooze en snoode Oversten der Joden! zoo toont Hij hier middagklaar aan, het goddelooze en onregtvaardige geweld, dat zij Hem hier aandeden, met Hem hier op eene zoo schandelijke en smadelijke wijze, als een roover en moordenaar, te komen vangen en grijpen.

Ondertusschen wat doen deze goddelooze Oversten? vangen zij aan den Heiland op Zijn voorstel te antwoorden, en dit hun gedrag omtrent Zijn persoon te verdedigen, gelijk zij hadden moeten doen? Neen, in plaats van dat wierden zij hier beschaamd gemaakt en gelijk als verstomd; zij hadden niets, dat zij tot billijking en regtvaardiging van deze hunne gewelddadige handelingen konden inbrengen; en daarom zij zwegen stil, zonder iets te antwoorden. Maar de Heere JEZUS wetende de ware oorzaken van alles wat hier gebeurde, legt die hier nu vervolgens ook open, en toont aan, waaruit deze geweldige en onregtvaardige behandeling van Zijn persoon, haren oorsprong had. Hij zeide eerst, volgens het verhaal van Lukas, tot der Joden Oversten en Ouderlingen: *maar dit is uwe ure, en de magt der duisternis*; daar na volgens onzen Markus; *maar dit geschiedt, opdat de schriften*

vervuld worden enz. Twee redenen wijst de Heiland hier dan aan van deze gewelddadige en onregtvaardige handeling omtrent Zijn persoon. De eerste bestond, volgens Lukas daarin, dat het nu was *de ure* van der Joden Oversten *en de magt der duisternis*; door de spreekwijs, *maar dit is uwe ure*, wil de Heere JEZUS niet anders te kennen geven, dan dat het nu de regte tijd en de ure was in dewelke der Joden Oversten hunne magt en geweld tegen Hem konden gebruiken; want in den eeuwigen Vrede-raad, was niet slechts bepaald geweest, dat de Zoon zou moeten lijden, maar ook zelfs, de nette tijd en ure wanneer. Die tijd, die ure was nu gekomen, op dewelken, volgens den eeuwigen raad des vredes, dit lijden moest beginnen; en daarom, nu konden der Joden Oversten hun geweld aan Hem plegen; nu kon en moest Hij in hunne handen komen en van hen het smartelijk Borglijden ontvangen. Te voren hadden zij ook wel meer dan eens, de handen aan Hem willen slaan, en Hem ter dood brengen; maar zij hadden het niet kunnen doen, omdat de tijd en ure van Zijn lijden nog niet was gekomen. Zoo lezen wij zulks duidelijk Joh. VII: 30, zij zochten Hem dan te grijpen, maar niemand sloeg de hand aan Hem, want Zijne ure was nog niet gekomen. En wederom Kap. VIII: 20, deze woorden sprak JEZUS bij de schatkist, leerende in den tempel; maar niemand greep Hem, want Zijne ure was nog niet gekomen. Maar nu te dezer tijd was die ure gekomen; nu was die tijd, op dewelken de Heiland, als der uitverkoren zondaars Borg, lijden moest; daarom, zoo wil Hij hier tot de Oversten der Joden niet anders zeggen, dan dat het nu de ure was, op dewelke zij Hem in hun geweld konden krijgen; dat God hun nu daartoe de magt en het vermogen had gegeven enz. De Heere JEZUS voegt er verder bij, dat het nu ook was, de magt der duisternis. Door de duisternis verstaat Hij hier niet anders, dan den satan, den Vorst der duisternis, die het rijk der duisternis regeert; en uit dien hoofde van de Joden meermalen, eenvoudig duisternis ge-

naamd wierd. Van dezen Vorst der duisternis gewaagt de Heiland hier nu, dat het thans zijne magt was, zeggende: het is nu de magt der duisternis. Waarmede Hij dan niet anders wil te kennen geven, dan dat de satan nu voor zoo verre over Hem, van God had verkregen de magt en het vermogen om, volgens die oude Paradijs-Godspraak Gen. III: 15, Hem de verzenen te vermorzelen; dat is naar het ligchaam, door middel van de Joden en Romeinen ter dood te brengen; want de ure van Zijn Borg-lijden was nu daar; en daarom, hetgene de satan, de vorst der duisternis te voren niet had kunnen doen, dat kon hij nu alles doen, omdat hij nu de magt en het vermogen had gekregen, om Hem de verzenen te vermorzelen. En zoo wil de Heere JEZUS hier dan eigentlijk zeggen: o! Oversten van het Joodsche Volk! mijne allerbitterste vijanden! deze uwe gewelddadige en onregtvaardige handelingen omtrent Mijn persoon, komen Mij geenszins vreemd voor; want Ik weet, dat het nu de regte tijd is, dat dezelve moeten geschieden; het is nu de ure, in welke Ik in uwe handen moet komen en van u het smartelijke Borg-lijden zal moeten ontvangen. De Vorst der duisternis heeft nu over Mij de magt en het vermogen gekregen, om Mij, die het ware zaad der vrouwe ben, de verzenen te vermorzelen, en daartoe gebruikt hij Ul. nu, als zijne werktuigen omdat uit te voeren; en daarom, Ik ben volkomen gerust en vaardig om Mij nu in uwe handen over te geven en alles van Ul. te lijden en te 'ondergaan, wat Mijns Hemelschen Vaders hand en en Raad te voren over Mij bepaald heeft, dat geschieden zal. Hierop doet er de Heere JEZUS nu eindelijk nog bij, volgens Markus, *maar dit geschiedt, opdat de schriften vervuld worden.* Door de *Schriften*, verstaat Hij hier de voorzeggingen en Godspraken der profeten, die dit lijden, dat hier nu op den Heiland kwam, en deze gewelddadige en onregtvaardige gevangenneming, te voren reeds hadden voorzegd en aangewezen; als daar was, die voorzegging van David, Psalm XXII: 13, daar de Messias ons in

het midden van Zijn lijden, dus klagende voorkomt, dat *vele varren Hem hadden omsingeld; en dat sterke stieren van Bazan Hem hadden omringd.* En Psalm LXXXVIII: 9, daar wij mede den Messias, in die zelfde gelegenheid, dus bitter hooren klagen: *mijne bekenden hebt Gij verre van mij gedaan; ik ben besloten, en kan niet uitkomen;* en wat diergelijke voorzeggingen der profeten meer zijn. Die schriften nu, getuigt de Heere JEZUS hier, dat moesten *vervuld worden;* en dat daarom deze dingen hier nu alzoo noodzakelijk moesten gebeuren, zoodat Hij hier dan eigentlijk mede zeggen wil: Ik vind, o gij Joodsche Oversten, deze uwe onregtvaardige handelingen tegen Mij, geenszins vreemd; want Ik weet, dat zij naar de Schriften alzoo noodzakelijk moeten geschieden; de Schriften hebben ze te voren duidelijk voorzegd, en daarom moeten zij nu gebeuren, opdat die Schriften zouden vervuld worden.

Daar hebt gij dan nu Aandachtigen! de merkwaardige aanspraak, die de Heere JEZUS deed aan de Oversten der Joden, wanneer Hij hier van hen, op zoo eene onregtvaardige en geweldige wijze, gewapenderhand wierd gevangen genomen. Eene aanspraak, die de Heiland noodzakelijk oordeelde te moeten doen, om daarmede aan geheel de wereld te vertoonen, dat Hij deze smadelijke behandeling geenszins leed als een schuldige misdadiger; maar achtervolgens de Schriften, en den eeuwigen Vraderaad, volgens welke al dit lijden, noodzakelijk op den CHRISTUS moest komen.

Hiermede houdt de Heere JEZUS nu op meer te spreken, en ziet! aanstonds komen eenigen uit de gewapende bende of menigte, nu op Hem toeschieten, en grijpen Hem; want zoo verhaalt Johannes Kap. XVIII: 12 *de bende dan, en de Oversten over duizend, en de dienaars der Joden, namen JEZUS gezamenlijk en bonden Hem.* Daar komt onze gezegende Heiland dan nu, in de magt en in de handen van Zijne gewapende vijanden. Zonder langer wachten of dralen, vallen zij dan nu gezamenlijk op Hem

aan- en grijpen Hem, en Hem nu gegrepen hebbende, schrijft Johannes, dat *zij Hem bonden;* waarschijnlijk met touwen of koorden, de handen aan malkanderen vast, volgens de Romeinsche gewoonte, die altijd degenen, die zij gevangen namen, met touwen of ketenen vast bonden en zoo met zich voerden. Zoo smadelijk wierd de Heere JEZUS dan nu ook gehandeld. Als een misdadiger wierd Hij hier nu ook gevleugeld en gebonden, en door de gewapende menigte voortgesleept. Ondertusschen gebeurde hier nu mede nog het een en ander, dat wij nu vervolgens mede nog kortelijk moeten beschouwen.

Markus ons verhaald hebbende, de merkwaardige rede van den Heiland, die Hij sprak tot der Joden Oversten, wanneer Hij hier dus gewelddadig en gewapender hand van hen wierd gevangen genomen, laat daarop nu nog verder volgen, twee bijzondere omstandigheden, die bij dit gevangen nemen van den Heiland gebeurden; rakende de eene 's Heilands discipelen, en de andere zekeren jongeling. Van de discipelen verhaalt hij ons, dat zij den Heere JEZUS *verlatende, allen gevloden zijn.* Op dezelfde wijze wordt het ons ook opgegeven van Mattheus, die schrijft *toen vlugtten alle* enz. Tot nogtoe hadden de discipelen zich nog bij den Heiland gehouden, en waren Hem bijgebleven, zonder een voet van Hem af te gaan. Zelfs waren zij zoo moedig geweest, dat zij Hem met hunne zwaarden hadden willen beschermen. Maar helaas! het was een ijver en kloekmoedigheid van zeer korten duur. Zoo gaauw zien zij hier niet dat de zaken regten ernst waren, en dat hun Meester van deze gewapende menigte wierd aangegrepen en gebonden; of ziet; allen te zamen, werden zij hier met de allergrootste schrik en vreeze bevangen, en denkende, dat het hun nu mogelijk ook zou gelden, was er geen een onder hen, die hier langer durfde blijven staan; maar zij gaan gelijker hand op de vlugt, loopende zoo ras als zij maar immer konden, in de uiterste angst en vreeze den hof uit, en latende den Heere JEZUS gebonden in de handen Zijner vijanden; want beide,

Markus en Matthéus schrijven nadrukkelijk, dat zij *allen* weg vloden en hunnen Meester verlieten. Hier gebeurde dan nu, Aandachtigen! hetgene de Heiland aan de discipelen voorzegd had, toen zij te zamen uit Jeruzalem gingen naar den Olijfberg; dat zij namelijk, allen te zamen, *aan Hem zouden geërgerd worden*; dat Hij als *de Herder zou worden geslagen*, en dat zij, *als de schapen zouden verstrooid worden.* Waar is nu die stoutmoedige Petrus, die zoo dure betuigingen gedaan had, dat hij zijnen Heer geenszins zou verlaten, maar Hem onbeschroomd volgen tot in de gevangenis; ja tot in den dood zelve; willende liever alles met Hem ondergaan, en met Hem sterven, dan Hem verlaten? Waar zijn nu de andere tien discipelen, die dit alles ook desgelijks betuigden? Immers gezamenlijk, zonder dat zij nog eens gemoeid wierden, begaven zij zich hier al aanstonds op de vlugt, en laten hunnen Heer en Heiland alleen in de handen Zijner vijanden. Hieruit blijkt dan nu middagklaar aan den eenen kant, de zwakheid van deze discipelen, niettegenstaande de groote en heldhaftige betuigingen, die zij zoo even te voren gedaan hadden; aan den anderen kant, welk een waarachtig Profeet de Heere JEZUS was, dewijl alles hier even zoo gebeurde, gelijkerwijs het te voren van Hem voorzegd was.

Daar gaat de gezegende Heiland dan nu, moederziel alleen, en van al de Zijnen verlaten, met de gewapende schare mede, zijnde gebonden, even als een schelm en misdadiger; en van alle kanten door de soldaten en de gewapende geregtsdienaars omringd. Inmiddels, wat gebeurde er? Markus verhaalt ons nog een zonderling geval, schrijvende: *en een zeker jongeling volgde Hem* enz. Over dezen *jongeling* hebben de geleerden zeer veel geschreven en onderzocht, wie hij toch geweest zij; willende sommigen, dat deze jongeling geweest is Jakobus de kleine, de broeder des Heeren. Doch ons aanbelangende, wij houden alles wat hieromtrent wordt voortgebragt, voor zeer onzeker; de Heilige Geest heeft ons den naam van

dezen jongeling niet geopenbaard; en daarom de geleerden mogen er zooveel naar gissen als zij willen, wie toch dezen jongeling geweest zij; maar niemand kan er iets zekers en met grond van zeggen. Het waarschijnlijkste nogtans, dunkt ons, met de meeste uitleggers, dat deze jongeling iemand geweest is, die hier in den hof Gethsemane of in eén huis of hof, daar digt bij woonde, en dat hij hier in den nacht, op zijn bed, het gerucht van zoo veel volk in den hof hoorende, uit nieuwsgierigheid is opgestaan van zijn bed, en uit het huis gegaan, om te zien wat er toch mogt te doen zijn. Dit schijnt te moeten afgenomen worden, uit het gene Markus er bijvoegt, schrijvende van dezen jongeling, dat hij een *lijnwaad had omgedaan over zijn naakte lijf*. Het Grieksche woord hier, door een *lijnwaad* vertolkt, beteekent wel eigentlijk die stoffe, die men *lijnwaad* noemt; maar het wordt ook gebruikt voor alles, wat van lijnwaad gemaakt wordt; en dus beteekent het dan ook een linnenrok of een kleed van lijnwaad gemaakt; hoedanige linnen rokken *sindons* genaamd, de Joden en meer andere volken over hunne andere kleederen heen gewoon waren te dragen, op de wijze van de witte linnen kielen, die ook hedendaags nog gedragen worden. Zulk een sindon of linnenkleed of rok van lijnwaad schrijft Markus, dat deze jongeling nu ook had aangetrokken en omgedaan, en dat wel *over zijn naakte lijf*. Hoe dit te verstaan zij, wordt wederom verscheidenlijk van de geleerden gegist; doch het allerwaarschijnlijkste is, dat deze jongeling naakt zal hebben te bed gelegen, gelijk dat niet ongewoon was in de warme landen van het Oosten; en dat hij hier nu schielijk een gerucht van een deel volks, buiten 's huis hoorende, zoo maar terstond uit nieuwsgierigheid zal hebben van het bed gevlogen en in aller haast, maar zoo zijn sindon of linnen rok zal hebben aangeschoten over zijn naakte lijf, en daarop zoo de deur zal zijn uitgevlogen, om te zien, wat er daar buiten te doen was. Ziet! op die wijze is het wel het allerwaarschijnlijkste, dat dit aandoen van een' rok van linnen of lijn-

waad over het bloote ligchaam bij dezen jongeling zal zijn bijgekomen. Althans, hij kwam hier, op zulk eene wijze met een linnen rok over zijn bloote lijf ter middernacht aanzetten. En wat deed hij? Markus schrijft, dat hij den Heiland *volgde*. Wij zouden er bijkans niet aan twijfelen Aandachtigen! of dat volgen van den jongeling achter JEZUS, zal dan geschied zijn uit enkele nieuwsgierigheid, om dezen gevangen man van nabij te zien, en hoe het met hem zou afloopen, niet anders, als wij onder ons ook wel zien gebeuren, dat als er een misdadiger op order van de regters gevangen en weggevoerd wordt, eene menigte volks van alle kanten uitloopt, en den gevangene uit nieuwsgierigheid achterna volgt. Om diezelfde reden, zal nu deze jongeling hier nu ook mogelijk den Heiland achter na geloopen en gevolgd hebben. Doch wat gebeurde er? *De jongelingen*, schrijft Markus, *grepen hem.* Door de *jongelingen* worden hier verstaan de soldaten of krijgsknechten; want daar was niets gemeener bij Grieken en Romeinen, dan de soldaten te noemen *jongelingen;* zelfs was dit ook zoo gebruikelijk bij de Hebreën, hunne krijgsknechten *jongens* of *jongelingen* te noemen, gelijk wij daar zelfs uit de schriften van het Oude Testament een en ander voorbeeld van zouden kunnen aanhalen. Van deze soldaten of krijgsknechten getuigt Markus hier nu, dat zij dezen onzen nieuwsgierigen jongeling met zijn linnen rok *grepen*. Eenigen van hen vielen hier op hem aan, grepen hem en hielden hem vast. Waarom zij zulks deden Aandachtigen! is al wederom geheel onzeker; of het was uit enkele baldadigheid en moedwil, dan of zij het deden uit last en op bevel van de Oversten der Joden, die hier tegenwoordig waren, en mogelijk meenden, dat deze jongman van JEZUS aanhang was, en daarom beducht waren, of hij in de stad gekomen zijnde, ligtelijk tot verlossing van den gevangene eenig gerucht mogt maken, wat er van zij, dit alles is bij gebrek van aanteekening ten eenemaal onzeker. Althans de soldaten hielden dezen jongeling ook zoowel als den Heiland vast en grepen hem.

Doch wat was het? *Doch hij*, schrijft Markus, *het lijnwaad verlatende is naakt van daar gevloden.* Dit moet aldus verstaan worden: dat de soldaten dezen jongeling vasthoudende bij zijn linnenkleed of rok, dien hij zoo als wij gezien hebben over zijn naakte lijf had aangetrokken; hij schielijk dien rok, die hem maar los aan en om het lijf hing uitschudde; en op die wijze geheel naakt al zijn best heen liep, latende zijn linnen rok in den loop, en in de handen van de krijgsknechten, die hem bij denzelven hadden vastgehouden. Het ging hier dan met dezen jongeling even eens, als weleer met Jozef, die op eene diergelijke wijze ontkwam uit de handen van Potifars huisvrouw; gelijk wij dat lezen Gen. XXXIX: 12. Wij vinden niet, dat de krijgsknechten dezen jongeling, die hun dus ontsnapt was naliepen of vervolgden, om hem weder in hunne handen te krijgen: neen, zij lieten hem loopen en gingen met den gevangen Heiland voort naar de stad toe, daar zij wel gaauw met Hem aankwamen, dewijl de hof Gethsemane niet ver van de stad gelegen was.

Ziet daar mijne Vrienden! al deze dingen dan nu uwen aandacht wederom opengelegd en verhandeld. Zoo hebben wij u dan in eenige predikatiën achter den anderen vertoond, een goed deel der geschiedenis van des Zaligmakers lijden; hoe Hij namelijk na het houden van den Paasch-maaltijd, des nachts uit Jeruzalem ging met Zijne elf discipelen naar den Olijfberg; hoe Hij aldaar in den hof Gethsemane inging, en in dien hof het allerbenaauwdste ziels-lijden uitstond; hoe Hij daar van den heilloozen Judas wierd verraden, en van eene uitgezonden menigte van soldaten en geregtsdienaars, met stokken en zwaarden gewapend, wierd gegrepen en gevangen genomen, met al de doorluchtige en merkwaardige omstandigheden, die daarmede vergezeld gingen. Hierbij zullen wij nu het lijden van onzen dierbaren Heer en Zaligmaker voor dit jaar laten rusten, om het op een ander jaar als het den Heere behaagt aldaar wederom aan te vangen en alsdan verder te beschouwen, hoe de Heiland dus gevangen en

gebonden binnen Jeruzalem gebragt zijnde, aldaar eerst voor den Hoogepriester wierd te regt gesteld en van Hem veroordeeld.

Ondertusschen, laat ons hier nu wederom nog kortelijk letten en acht geven op de noodige vereischten van des Heilands lijden. (1) Ontmoeten wij hier wederom des Heeren JEZUS volvaardige en bereidwillige gehoorzaamheid, om dit Zijn lijden te ondergaan; gelijk dat klaarlijk blijkt, doordien Hij zich in het allerminste, niet aankant tegen Zijne vijanden, of zoekt zich uit hunne handen te redden; maar integendeel, zich volkomen gerust stelt, als wetende dat Zijne ure om te lijden nu was gekomen, en dat de Vorst der duisternis nu over Hem had magt gekregen; willende daarenboven ook, in allen deele voldoening geven aan de Heilige Schriften, die dit alles te voren zoo voorzegd hadden. (2) Blinkt hier ook wederom zeer levendig uit des Heilands onschuld. Immers, daar hebben wij Hem hier op de krachtigste en nadrukkelijkste wijze voor hooren pleiten, klaarlijk aantoonende, de onregtvaardigheid en gewelddadigheid van deze Zijne gevangenneming; doordien Hij als een stil, zedig en Godvruchtig leeraar, zich altijd had gedragen en dagelijks zich in den tempel opgehouden, het volk leerende. (3) Verder moet hier ook wederom worden gelet op het heilig en voorbeeldig gedrag van den Heere JEZUS. Immers, hoezeer en hoe grootelijks Hij hier ook werd mishandeld, ofschoon men hier tegen Hem handelde en te werk ging, als tegen eenen openbaren roover en moordenaar; nogtans hooren wij Hem alhier, geen een onbetamelijk woord spreken, noch zien Hem de minste gramstorigheid of onvergenoegdheid toonen. Met bedaardheid, stelt Hij der Joden Oversten maar voor oogen, het onregtvaardige geweld dat zij Hem hier aandeden, hetgene Hij met alle stilte en geduld ondergaat, volkomenlijk in den wille en het welbehagen van Zijnen Hemelschen Vader berustende. (4) Slaat ook wederom allen te zamen uwe oogen op het gewigt en de zwaarte

van des Heilands lijden. Wat was dat eene zeer groote smaad en smarte voor Hem, dat, daar Hij zich altijd als een eerlijk, zedig en vroom Leeraar had gedragen, m n Hem hier zoo schandelijk behandelde, even als ware Hij een openbare roover, schelm en moordenaar geweest, die door de sterke hand van het geregt moest worden gegrepen en gebonden weggevoerd. Denkt ook eens hoe smartelijk en bitter het den Heere JEZUS moet hebben gevallen, dat Hij alhier zoo zonder onderscheid te gelijk van al Zijne discipelen wierd verlaten; dat Zijne beste vrienden, die te voren altijd zoo gemeenzaam met Hem hadden geleefd en omgegaan, hier nu gezamenlijk van Hem wegvloden, en Hem geheel alleen lieten in de handen van Zijne bittere en verwoede vijanden, daar zij zoo kort te voren nogtans allen te zamen zulke dure betuigingen gedaan hadden, van Hem hunnen Heer nimmermeer te zullen verlaten, maar Hem zelfs tot in den dood te zullen volgen en bijblijven. (5) Eindelijk en voor het laatst, geeft hier ook wederom te zamen acht op de overeenstemming van dit gebeurde, met de voorzeggingsleere der Profeten. Want behalve de Godspraken, die wij te voren in onze verklaring reeds hebben aangehaald, is er ook nog eene andere Godspraak, die deze schaamtelooze behandeling van der Joden Oversten aan onzen regtvaardigen Heiland, te voren dus klaar en duidelijk voorzegd heeft, namelijk die van Zephanja Kap. III: 3 daar van der Joden Oversten, aldus voorzegd wordt, dat zij zouden *wezen als brullende leeuwen, als avondwolven.* Van hunne profeten en priesters, dat *zij zouden zijn gansch trouwelooze mannen, die de wet geweld aandoen, de regtvaardige Heer,* zoo vervolgt de profeet, daardoor verstaande den Messias, *is in het midden van hen; Hij doet geen onregt; alle morgen geeft Hij zijn regt in het licht, daar ontbreekt niet; doch de verkeerde weet van geen schaamte.* Wat aanbelangt dit vlugten der discipelen en dit verlaten van hunnen Heer en Meester, was almede door den profeet voorzegd, als om

geene andere plaats aan te halen, Psalm LXXXVIII: 19, daar ons de Messias dus klagende tot Zijnen Hemelschen Vader voorkomt: *Gij hebt vriend en metgezel verre van mij gedaan; mijne bekenden zijn in duisternis.* Trouwens de Messias moest *de pers* geheel *alleen treden* en daar moest *niemand van de volkeren met Hem zijn* enz. volgens Jes. LXIII: 2. Zoodat uit allen dezen dan nu wederom klaarlijk blijkt, dat de Heere JEZUS hier in allen deele zoo geleden heeft, gelijk als de CHRISTUS moest lijden.

Om nu wederom wat nader te komen tot ons zelven, in deze verhandelde stoffe, ligt het een en ander, dat ons kan dienen tot bijzondere onderrigting, overtuiging en vermaning, als daar is, (1) dat de Heere JEZUS hier zoo smadelijk en verachtelijk wierd behandeld van der Joden Oversten, even als ware Hij een openbare roover en een moordenaar; niettegenstaande Hij zich altijd, als een stil, vroom en godzalig Leeraar had gedragen, dagelijks in den tempel te Jeruzalem, het volk leerende; dit doet ons klaarlijk zien mijne Vrienden! dat opregte deugd, ijver tot de waarheid, vroomheid en godzaligheid, juist niet altijd de vereischte liefde, achting en erkentenis vindt bij deze booze wereld, of naar behooren betoond wordt; maar integendeel, menigmaal den haat en vervolging van de wereld verwekt; dat is nog hedendaags zoo! de vrome kinderen van God moeten dat nog menigmaal ondergaan, dat zij van de onbekeerde lieden van deze wereld worden veracht, gelasterd en bespot; ja zelfs vervolgd, door onregtvaardig geweld, zonder dat op hunnen ijver tot de waarheid, of op hunne opregte vroomheid en godzaligheid de minste acht geslagen wordt; of dat zij om dezelve eenigzins ontzien of verschoond worden. Doch, zoo menigmaal dit een godzalige ziel hier op deze wereld ontmoet, moet dit haar vertroosten, dat dit even hetzelfde lot geweest is van haren dierbaren Heer en Meester. Eens vooral moet zij zichzelven dit voor oogen stellen, dat de wereld geen liefde voor haar kan hebben, omdat zij niet uit haar,

maar haar geheel vreemd is, volgens hetgene de Heere JEZUS Zijnen discipelen zoo nadrukkelijk voorhield. Joh. XV: 18, 19, *Indien u de wereld haat, zoo weet dat zij mij eer dan u gehaat heeft; indien gij van de wereld waart, dan zou de wereld het hare lief hebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld.* In alle mishandelingenen wederwaardigheden, die een geloovige ziel dan van deze wereld ontvangt, moet zij altijd met den Heere JEZUS aanmerken, dat het mede is de magt der duisternis, die krachtig werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid; gevolgelijk, dat het nu ook hare ure is, om geduldig en in stilte te ondergaan en te dragen al datgene, dat God haar door de wereld en de goddeloozen gelieft toe te schikken. Daar is maar een ding Geliefden! daar een vroom kind van God zich het allermeest, en genoegzaam alleen op moet toeleggen, namelijk, dat hij zijnen dierbaren Heiland, den Heere JEZUS, gedurig getrouw blijft volgen, zonder Hem immermeer te verlaten, gelijk wij alhier gezien hebben dat gedaan wierd van al de discipelen. Ik weet wel, mijne Toehoorders! dat een waar kind van God, die in waarheid tot den Heere is bekeerd geworden, en in de zalige gemeenschap van den Heere JEZUS is ingelaten, Hem nooit wederom geheel verlaten kan, zoo dat hij vervalt uit de gemeenschap, en zonder CHRISTUS wordt; neen, dat is ten eenenmaal onmogelijk! maar nogtans wordt de Heere JEZUS van Zijn volk menigmaal, gelijk als verlaten, door hunne veelvuldige afwijkingen van Hem, wanneer zij Hem zoo getrouw niet volgen en aanhangen, als het behoort. En helaas! hoe menigmaal bezondigen de geloovigen zich hierin! wat wijken zij niet dagelijks menigmaal van den Heere af, door Hem te verliezen uit hunne gedachten; door met dien opregten ernst en ijver, Hem en Zijne geboden niet te volgen; door zich te veel te steken in de dingen van deze wereld; ja, door zich te zeer te verslaven aan hun zondig vleesch; des-

zelfs begeerlijkheden te volgen. enz. O! ik twijfel er in het allerminst niet aan Geliefden! of alle vrome en opregte kinderen van God, die hier in mijn gehoor mogten wezen, zullen met eene bittere droefheid hunner zielen deze, maar al te menigvuldige afdwalingen, voor den Heere moeten belijden, en gezamelijk met den profeet uitroepen: *wie zou de afdwalingen verstaan reinigt mij van mijne verborgen afdwalingen.* O! laat ons dit toch aanzetten, voortaan meer te letten, en naauw acht te geven op al onze wegen! ja, zelfs op al onze treden en gangen, die wij doen! Laat ons dit nog opwekken, om na dezen des te ijveriger tot den Heere in den gebede te loopen, en Hem te smeeken, dat Hij ons toch altijd door het geleide van Zijnen H. Geest, nabij zich wil houden; dat Hij ons door dien Geest gedurig wil als te rugge houden, ten einde wij van Hem nimmer mogen afwijken; maar Hem altijd getrouw, zelfs tot in den dood toe, mogen blijven aankleven en volgen.

Nog een ding is er, dat ik hier moet aanmerken Aandachtigen! en daar mede zal ik afbreken.

Die jongeling, die hier voor eenen korten tijd den gevangen Heiland volgde, doch zoo gaauw de krijgsknechten op hem aanvielen, wederom schielijk wegvlood, dunkt mij, dat hier kan strekken, tot een zeer levendig afbeeldsel van al zulke menschen onder ons, die voor eenen korten tijd den Heere JEZUS schijnen te willen volgen en Hem dienen, maar die zoo gaauw de wereld hen daarover aandoet, smaadt en vervolgt, of anders, met hare schoonschijnende ijdelheden, hen aan boord komt, ook terstond wederom van den Heere JEZUS afvlieden, en Hem begeven. De zulken willen wij maar alleen dit gezegd hebben, dat zij geene regte navolgers zijn van den Heere JEZUS; dat hun geloof maar is, een tijdgeloof, en geenszins vast gegrond of geworteld in de ziele; gevolgelijk, dat zij van Hem ook wegloopen, even als deze jongeling, moeder naakt, zonder met de kleederen des heils bekleed, en met den mantel

Zijner geregtigheid omhangen te zijn. Neen Geliefden! de regte proef op de som is hier den Heere JEZUS bestendig te blijven volgen; Hem in voor- en tegenspoed steeds te te blijven aanhangen, tot tijd en wijle zij, die het Lam zoo gevolgd hebben, eens zullen komen tot het einde van hun geloof, zijnde de kostelijke en eeuwigdurende zaligheid hunner onsterfelijke zielen. *Dat geve God, uit genade!* Amen.

XIII. PREDIKATIE.

OVER JEZUS GEVANGEN-VOERING NAAR JERUZALEM, HET BRENGEN VAN HEM GEBONDEN VOOR ANNAS EN DEN HOOGEPRIESTER CAJAPHAS, EN HET VOLGEN VAN PETRUS TOT IN DES HOOGEPRIESTERS HUIS.

MATTHEUS XXVI: 57, 58.

Die nu JEZUS gevangen hadden, leidden Hem henen tot Cajaphas den Hoogepriester, alwaar de Schrift geleerden en Oudsten vergaderd waren. En Petrus volgde Hem van verre, tot aan de zaal des Hoogepriesters, en binnen gegaan zijnde, zat hij bij de dienaren om het einde te zien.

Onder de staatkundige regelen, volgens welke de Landen en Rijken dezer wereld bestuurd worden, is deze geenszins van de minste, dat alle voornemens eerst langzaam en rijpelijk moeten worden beraadslaagd en overwogen, maar dat zij dit gedaan zijnde, dan ook haastig en schielijk moeten worden uitgevoerd en in het werk gesteld. Deze les vind ik aldus geleerd en voorgeschreven van de grootste staatkundigen, zoo oude als nieuwe. En om de waarheid te zeggen, die maar een weinig natuurlijk begrip en oordeel heeft, gestijfd door eenige ondervinding van den gemeenen loop der ondermaansche of wereldsche zaken, zal zeer ligt van de waarheid en gegrondheid van dezen staatkundigen regel overtuigd worden. Dat alle dingen, eer zij worden begonnen of aangevangen, eerst wel rijpelijk en met voorzigtigheid moeten overlegd en overwogen worden, zal geen wijs mensch ligt kunnen tegenspreken. De onkundigsten onder ons kennen

het spreekwoord: *verzint eer gij begint!* Wanneer eene zaak anders geschiedt, ofschoon zij ook al wel en gelukkig uitvalt, zoo zal deszelfs ondernemer zich nogtans geenszins van eene ligtvaardige onbezonnenheid en onvoorzigtige losheid kunnen vrij pleiten, ten ware dan, dat hij zich van alle kanten, in omstandigheden van onvermijdelijke noodzakelijkheid bevonden had, van niet anders te hebben kunnen doen. Maar zoo gegrond het eene lid dezer staatkundige regel is, dat namelijk alle dingen, voor dat zij begonnen worden, met een rijp oordeel en voorzigtigheid moeten worden overlegd, zoo gegrond en onfeilbaar is ook wederom het andere deel of lid van dezelve, te weten: dat alle zoodanige wel en rijpelijk overlegde zaken, dan ook niet minder haastig en spoedig moeten worden uitgevoerd en in het werk gesteld. Het is zeker Geliefden! dat besluiten, en die uit te voeren, wel twee dingen zijn; doch die maar als eene eenige daad behooren te schijnen. Daar ontbreekt geen aantal van krachtige en gewigtige redenen om aan te toonen, dat in opzigt van den tijd tusschen deze twee, noodzakelijk een zeer naauw verband moet plaats hebben, waardoor het eene, gelijk als onmiddelijk op het andere moet volgen, in zoo verre, dat alle tijds-tusschenstand en verloop, hier niet anders dan nadeelig en schadelijk kan geacht en geoordeeld worden. Wij zullen dit ons gesprek of redenering hierover, niet verder uitbreiden; maar alleen zeggen, dat het eene bestendige praktijk of gebruik is geweest, van alle oude tijden af, bij wijze en staatkundige Vorsten of Regeerders, en ook nog hedendaags is, alle zaken, die te voren wel overlegd en beraadslaagd zijn, op de haastigste en gezwindste wijze, als doenlijk is, in het werk te stellen en uit te voeren, zonder door lang te dralen de zaken te laten verloopen. Is er iemand begeerig, om er de waarheid eens van in een zeer levendig voorbeeld opgehelderd en bevestigd te zien, die sla maar zijne oogen op dat deel der geschiedenis van des Heeren JEZUS lijden, dat wij u daar zoo aanstonds voor onzen tekst hebben voorgelezen. Het

waren der Joden Oversten, Schrift- en Wetgeleerden, die eerst met malkanderen hadden overlegd en beraadslaagd, om den Zaligmaker geweldigerhand, doch zoo stil als mogelijk was te vangen en vervolgens ter dood te brengen; en door dat middel zich van dezen gevaarlijken mensch, die hen reeds zoo lang had in het oog geloopen, te ontslaan. Doch wat doen zij? nu zij den Heiland te middernacht gegrepen hebben, en tot zoo verre hunne onderneming gelukt zien, volgen zij nu ook in alles den voorgestelden staatkundigen regel; zij gaan met groote schielijkheid voort, om hetgene zij omtrent den Heere JEZUS beraadslaagd hadden, ook aanstonds en met zeer grooten haast aan Hem uit te voeren. Zij zagen hier van alle kanten niet dan gevaar in het vertoeven; en daarom, nog in dien zelfden nacht, dat zij Hem hadden gevangen genomen, vergaderen zij reeds met malkanderen te zamen bij den Hoogepriester, om de geregtspleging en het vonnis van des Heilands beschuldiging op te maken; want zoo verhaalt het ons de Evangelist Mattheus: *die nu JEZUS gevangen hadden* enz.

Het was alhier bij deze stoffe Geliefden! daar wij in het voorleden jaar de geschiedenis van des Heeren JEZUS lijden, bij lieten rusten; en van waar wij die geschiedenis dan hier nu wederom zullen aanvangen. Men verdeelt of splitst het geheele lijden van den Zaligmaker, zoo als dat jaarlijks aan de gemeente verkondigt wordt, bekwamelijk in drie deelen; het eerste deel behelst alle die dingen, die aan den Heiland gebeurd zijn, eer Hij voor den regter gesteld wierd. Het tweede deel besluit in zich, Zijne teregtstelling voor de vierscharen, beide van Joden en Romeinen, met al de zaken, die daarbij voorgevallen en gebeurd zijn. En het derde deel vervat de uitvoering van het doodvonnis, waartoe de Heiland was veroordeeld, met al hetgene daartoe behoort. In deze drie stukken wordt bekwamelijk de gansche geschiedenis van des Heeren JEZUS lijden, zoo als dat van Hem in de twee laatste dagen van Zijn leven geleden is, verdeeld. Nu hebben wij voor de-

zen; in twaalf onderscheiden predikatiën, het eerste deel geheel voor uwen aandacht verhandeld, bevattende in zich des Heilands laatste Paasch- en Avondmaal, binnen Jeruzalem; Zijn uitgang in den nacht met Zijne Apostelen naar den Olijfberg en in Gethsemane; Zijn bitter en bloedig lijden aldaar in dien Hof, met al de merkwaardige omstandigheden, daar hetzelve mede vergezeld ging; de verraderij van den snooden booswicht Judas; en eindelijk des Heilands gevangenneming, door de uitgezonden gewapende bende van der Joden Overpriesters. Ziet! al deze merkwaardige stukken, zijn te voren van ons in twaalf leerredenen verhandeld! Daarmede hebben wij dan nu den Heere JEZUS gebragt in de handen Zijner vijanden, van welke Hij nu, als een misdadiger is gevangen genomen; terwijl al Zijne discipelen gelijkelijk uit vreeze waren weg gevloden en Hem verlieten.

Nu zullen wij tot het tweede stuk of deel van 's Heilands lijden overgaan, en verder gaan beschouwen, hoe Hij dus gegrepen en gevangen zijnde, al aanstonds, nog in dien zelfden nacht door de gewapende bende wierd gevoerd naar Jeruzalem en daar te regt gesteld; eerst voor de regtbank of vierschaar, der Joden, en daarna voor die der Romeinen, met welke stoffen wij dan onze gemeente nu eenigen tijd lang, als het den Heere behaagt, zullen onderhouden, ten minsten tot het aanstaande Paaschfeest toe. Wij bidden en wenschen, dat God ons daartoe verleenen zal, de noodige krachten en genade; en dat alles, wat wij nu weder eenen geruimen tijd van den Heere JEZUS en van Zijn bitter lijden staan te hooren, in onze zielen zal verwekken, een onderscheidenlijker kennis van Hem, van Zijne uitmuntende waardij en gadelooze dierbaarheid, ter bevordering van onze kostelijke en eeuwige zaligheid! Amen.

Voor tegenwoordig in dit morgen uur, zullen wij dan moeten verhandelen: hoe de Heere JEZUS, wanneer Hij dus nu van de uitgezonden gewapende bende was gevangen genomen; van dezelve als een misdadiger gebonden,

geleid wierd naar Jeruzalem, en aldaar gebragt voor Annas, en Cajaphas den Hoogepriester; en hoe Zijn discipel Hem daarna volgde en vergezelde; zoo dat wij de geheele stoffe bekwamelijk in twee stukken kunnen verdeelen, waarvan het (1) in zich bevat, hetgene den Zaligmaker, het (2) dat den Apostel Petrus raakt.

Aanbelangende dan den Heere JEZUS, van dezen verhaalt ons Matthéus hier, dat de genen die Hem gevangen hadden, Hem henen leidden tot Cajaphas enz. Wij moeten u hier zeggen Geliefden! dat dit verhaal van Mattheus noodzakelijk dient te worden vergeleken met dat van de andere Evangelisten; en wel bijzonderlijk met dat van den Evangelist Johannes, die dit gedeelte der geschiedenis van 's Heilands lijden, veel naauwkeuriger en omstandiger, dan de drie andere Evangelisten beschreven heeft. Leest dan het verhaal van Johannes na, zoo als wij dat vinden Kap. XVIII: 12 enz., en gij zult daar de geschiedenis, van welke wij nu moeten spreken, veel breeder en omstandiger vinden, dan hier bij Mattheus; want deze en de twee andere Evangelisten Markus en Lukas, beschrijven ons maar alleen, hoe de Zaligmaker, wanneer Hij nu was gevangen genomen, aanstonds door de gewapende bende, geleid wierd tot Cajaphas den Hoogepriester; doch Johannes voegt hier nog iets tusschen beide en verhaalt, dat de Heiland alvorens Hij voor den Hoogepriester Cajaphas gebragt wierd, nog eerst geleid wierd tot zekeren Annas, vader van des Hoogepriesters vrouw, van wien Hij toen weggezonden wierd tot den Hoogepriester zelve; want dus luidt het verhaal van Johannes; *de bende dan* enz. Dit verhaal van Johannes zullen wij nu eerst moeten volgen en beschouwen, alvorens wij tot dat van Mattheus overgaan. Johannes schrijft dan, dat *de bende en de Overste over duizend, en de dienaars der Joden, JEZUS gezamenlijk namen en Hem bonden.* Dit gevangen nemen van den Heiland, door de uitgezonden gewapende bende, hebben wij reeds voor dezen, in al deszelfs omstandigheden beschouwd; en daarom willen wij daar, als zijnde reeds verhandeld, nu niet

weder van spreken. De Heere JEZUS was dan nu van dezen gewapenden troep volks, die den snooden verrader Judas aan het hoofd tot aanvoerder of leidsman had, aan den ingang van den hof Gethsemane gegrepen geworden en gevangen genomen, en van hen, zoo ras als Hij in hun geweld was, met touwen en koorden vastgebonden geworden, en zoo gebonden, leidden zij Hem nu aanstonds nog in dien zelfden nacht naar Jeruzalem toe, daar zij omtrent een half uur gaans af waren; want zoo verre lag de hof Gethsemane omtrent van de stad. Er moet onder weg, toen de Heiland dus gebonden van den hof naar de stad geleid wierd, niet veel bijzonders zijn voorgevallen Aandachtigen! omdat er niemand van de Evangelisten iets van heeft geschreven of aangeteekend. Waarschijnlijk is alles hier zeer stil in zijn werk gegaan en zonder veel gerucht, om het volk, daaromtrent wonende, in den nacht niet wakker te maken, en dus te groote opschudding te veroorzaken; want alle schelmsche aanslagen worden doorgaans, hoe stilder hoe beter uitgevoerd. Met zoo een stille trom dan, trekt deze gewapende menigte met den Heere JEZUS naar de stad toe, gaande Hij gebonden, in het midden van den troep, en dus van alle kanten zeer naauw omsingeld; en zoo voortgaande komen zij wel ras in de stad; en daar, terwijl het nu nog in den middernacht was, met den Heiland aangekomen zijnde, *leidden zij Hem*, volgens het schrijven van Johannes, *eerst tot Annas, want hij was* enz. Van dezen *Annas*, willen wij onze Toehoorders, maar eenige weinige dingen zeggen. Johannes noemt hem *Annas*, doch bij den Joodschen geschiedschrijver Jozephus, wordt hij genaamd *Ananus*, zijnde dezelfde naam, als bij de Hebreën *Hanan*. Deze *Annas* was een zeer groot en aanzienlijk man bij de Joden, die te voren zelve Hoogepriester geweest was, gelijk dat blijkt uit Luk. III: 2, en Hand. IV: 6, daar van dezen Annas als Hoogepriester der Joden gesproken wordt; doch naderhand door den Romeinschen stadhouder Valerius Gratus, afgezet zijnde, wierd zijn zoon Eleazer naderhand tot

die hooge waardigheid verheven; en na deze, wierd die wederom bekleed door zijnen schoonzoon Cajaphas; na welken hij nog wederom, kort achter malkanderen, vier andere zonen van hem, de Hoogepriesterlijke waardigheid heeft zien bedienen; namelijk: Jonathas, Theophilus, Matthias en Ananus; zoo dat deze Annas dan een van de allergrootste en aanzienlijkste mannen was onder de Joden, wiens huis met regt, met den eernaam van het Hoogepriesterlijke huis mogt genaamd worden, overmits niet alleen hij zelve het Hoogepriesterdom te Jeruzalem had bediend; maar zelfs, behalve Cajaphas, zijn schoonzoon of dochters man, nog vijf andere zonen tot Hoogepriesters gehad heeft; hetwelk, naar het schrijven van Jozephus, te voren nooit meer gezien of gebeurd was. Tegenwoordig moet deze Annas al een oud man geweest zijn, gelijk uit verscheidene omstandigheden kan afgenomen worden. Wat was er nu van hem? Johannes schrijft, dat de gewapende bende den Heere JEZUS zoo gevangen en gebonden, eerst *tot hem bragt en leidde;* en dat daarom, *om dat hij was des wijfs vader van Cajaphas; welke* enz. De Hoogepriesterlijke waardigheid, wierd in dezen tijd bediend van eenen Cajaphas, die eene dochter getrouwd had van onzen Annas; zoo dat Annas dan zijn schoonvader was; en dit teekent ons Johannes hier nu aan als eene reden, waarom de gewapende bende, den Heere JEZUS nu eerst voor dezen Annas bragt en leidde. Met dit schrijven van Johannes niet vergenoegd, hebben de geleerden zich toegelegd, om nog al andere en bijzondere redenen uit te vinden, waarom de Heere JEZUS hier nu eerst tot dezen Annas geleid wierd, en niet aanstonds tot den Hoogepriester Cajaphas zelve. Al van ouds vinden wij daaromtrent velerhande en verscheidene gissingen en gedachten. De een meent, dat het huis van Annas in den weg lag, en dat men er vlak voorbij moest gaan, om tot dat van den Hoogepriester te komen; en dat om die reden, de Heiland hier eerst voor Annas gebragt wierd. Een ander meent, dat het geschied is, om dezen ouden en

eerwaardigen man nog eenig genoegen en vermaak te geven, met den Heiland, dus gevangen en gebonden voor hem te komen vertoonen. De oud-vader Cyrillus meent, dat het geschied zij, omdat Annas aan Judas het geld voor zijne verraderij beloofd had; en dat Judas daarom nu, nevens de anderen, den Heere JEZUS hier gebonden voor hem kwam brengen, ten einde om zijn bedongen geld daarvoor nu van Annas te ontvangen. Doch al deze dingen zijn op het hoogst niet meer dan geleerde gissingen. Het veiligste dunkt ons, dat men eenvoudig bij het verhaal van Johannes blijft, die ons leert, dat JEZUS daarom eerst tot dezen Annas geleid wierd, om dat hij des wijfs vader van Cajaphas den Hoogepriester was! en gevolgelijk een man, van zeer groot vermogen en aanzien; die, omdat hij voor dezen zelf Hoogepriester was geweest, en nu nog de schoonvader van den tegenwoordigen Hoogepriester was, daarom al zoo groot in magt en vermogen was, als de regerende Hoogepriester Cajaphas zelve; en dienvolgens moest deze eerwaardige grijsaard hier ook noodzakelijk voor alle anderen gekend worden; dewijl hij mogelijk in den raad, om JEZUS te vangen en te dooden, het grootste en voornaamste bewind van zaken had; en daarom brengen zij den Heiland hier nu het allereerst gebonden en gevangen voor hem, niet alleen om hem dus den goeden en gewenschten uitslag te doen zien van hunne onderneming; maar ook waarschijnlijk, om met hem te beraadslagen en te overleggen, wat nu verder met den gevangenen te doen, en werwaarts Hem voor eerst te brengen enz. Ziet! om deze reden is het, naar alle waarschijnlijkheid geweest, dat de Heiland gevangen en gebonden zijnde, nu het eerst van allen tot dezen Annas geleid wierd, wanneer het nog zelfs midden in den nacht was; zoo dat deze grijsaard dan zijnen slaap en rust daarom heeft moeten laten.

Eer wij nu verder gaan om het vervolg van de geschiedenis te beschouwen, moeten wij u zeggen Aandachtigen! dat zich in Johannes verhaal eene aanmerkelijke zwarigheid opdoet, die hierin bestaat, dat Johannes eerst hier

achter in het volgende 24 vers komt aan te teekenen, wat Annas met den Zaligmaker, als Hij hier dus gevangen voor hem gebragt wierd uitvoerde, schrijvende: *Annas dan had Hem gebonden gezonden tot Cajaphas den Hoogepriester.* Het is zeker, dat deze woorden beter schijnen te passen bij het verhandelde 13 vers; zoodat de zaken dan in deze orde zouden voorkomen: *zij leidden Hem henen eerst tot Annas* enz. *Annas dan had Hem gebonden gezonden* enz. *Cajaphas nu was degene* enz. Althans, wij willen ze thans in deze orde verklaren, om dat ons zulks het gevoegelijkste dunkt, en tot een klaarder verstand der geschiedenis. Johannes schrijft dan, dat wanneer zij den Zaligmaker dus gebonden voor Annas gebragt hadden, deze Hem zoo gebonden voort zond tot zijn schoonzoon Cajaphas, die in datzelfde jaar Hoogepriester was. Wij vinden niet dat Annas een woord of weerwoord tot den gebonden Heiland gesproken heeft; het zal hem mogelijk genoeg geweest zijn, dat hij Hem maar gevangen voor zich zag. Aanstonds beval hij den Overste van de gewapende bende, dat zij met Hem zouden henen gaan en Hem brengen voor den Hoogepriester Cajaphas zelve, opdat Hij daar voor de vierschaar van den Hoogepriester en den Joodschen Raad, daar nog in dienzelfden nacht zou worden teregt gesteld. En zulks deden de krijgsknechten en dienaars der Joden, die Hem gevangen hadden dan nu ook op staande voet; zij bragten of *leidden Hem*, volgens het schrijven van Mattheus *tot Cajaphas den Hoogepriester.* Wie deze *Cajaphas* geweest is heeft geen breed onderzoek noodig; omdat de Evangelist Johannes klaar en omstandig genoeg van hem spreekt. Hij was genaamd *Jozef* of *Jozephus Cajaphas*, en had zoo als wij gezien hebben, de dochter getrouwd van den gewezen Hoogepriester Annas. Johannes teekent twee dingen van hem aan: eerst, dat hij *deszelven jaars Hoogepriester was;* en dan ook, dat hij *diegene was, die den Joden geraden had, dat het hun nut was dat een mensch stierve voor het volk.* Wat het eerste aangaat, dat begrijpt een ieder zeer ligt;

dat niet anders zeggen wil, dan dat deze Cajaphas de Hoogepriesterlijke waardigheid onder de Joden bekleedde in datzelfde jaar, wanneer de Heere CHRISTUS gedood is. Doch waarom bepaalt de Evangelist dat zoo naauwkeurig zult gij zeggen? Waarom maar niet in het algemeen van Cajaphas geschreven, dat hij Hoogepriester was? Waarom juist zoo bijzonderlijk *Hoogepriester deszelven jaars.* Dit zullen wij u zeggen Geliefden! Johannes doet zulks aldus met reden, en uit een zeker inzigt. Gij moet weten, dat, ofschoon volgens de Goddelijke wet de Hoogepriesterlijke waardigheid van den eenen tot den anderen niet mogt overgaan, dan met den dood van den Hoogepriester, die deze waardigheid moest blijven bedienen zoolang als hij leefde; zoo was het hier toch in dezen tijd geheel anders mede gelegen. Met het algemeen verval van de Joodsche zaken en Godsdienst in dezen tijd, was dit Hoogwaardige ambt ook zeer in luister gedaald en vervallen; het wierd op eene schandelijke wijze van de Romeinsche Stadhouders, die het grootste gezag hadden in der Joden regering, genoegzaam aan den meestbiedenden, gelijk als verkocht, en door schandelijke kuiperijen vergeven; en dat wel zoodanig, dat het bijkans jaarlijks van den eenen tot den anderen overging, en van de meesten niet langer dan slechts voor een jaar bezeten werd; zoodat men genoegzaam ieder jaar eenen nieuwen en anderen Hoogepriester zag, gelijk men dat zoo in het breede kan beschreven vinden bij den beroemden Joodschen geschiedschrijver Jozephus. Om deze reden nu is het, dat Johannes hier zoo naauwkeurig en in het bijzonder van Cajaphas aanteekent, dat hij *deszelven jaars* Hoogepriester was; in datzelfde jaar namelijk, in hetwelke het lijden en sterven van den Zaligmaker voorviel en gebeurde. Doch hiermede nog niet vergenoegd, teekent de Evangelist nog verder van Cajaphas aan, dat hij *diegene was, die den Joden geraden had, dat* enz. Om dit stuk te weten, moet de Toehoorder nalezen hetgene Johannes geschreven heeft Kap. XI: 47 enz., daar verhaalt hij ons, hoe de Joodsche Raad bijeen vergaderd

zijnde, over de zaak van den Heere JEZUS, bij gelegenheid dat Hij dat groote wonderteeken gedaan had van Lazarus opwekking, ten hoogsten over Hem verlegen en bekommerd was, niet wetende wat men zou doen of aanvangen om te beletten, dat des Heilands achting niet hooger steeg en Zijne leere niet verder onder het volk mogt voortkruipen; hoe Cajaphas de Hoogepriester, toen deze groote bekommernis en verlegenheid van den Raad ziende, denzelven daarover een bits verwijt deed van hunne onkunde en klein oordeel, als niet begrijpende *dat het hun* allen *nut was, dat een mensch stierve voor het volk en het geheele volk niet verloren ging;* daar Johannes dan verder bij aanteekent, dat Cajaphas zulks niet zeide *uit zichzelven, maar dat hij als Hoogepriester deszelven jaars profeteerde dat* JEZUS *sterven zou voor het volk; en niet alleen voor dat volk; maar opdat Hij ook de kinderen Gods die verstrooid waren bijeen zou vergaderen.* En schrijft er Johannes bij *van dien dag af aan raadslaagden zij te zamen, dat zij Hem dooden zouden.* Hieruit blijkt, dat deze Hoogepriester Cajaphas den Joden het eerst, niet alleen geraden had den Heiland van kant te helpen, daartoe voorstellende dezen staatkundigen regel, dat het nuttig ware, dat een mensch stierve voor de behoudenis van het gansche volk; maar zelfs, dat hij den dood van den Heere CHRISTUS, in hoedanigheid als Hoogepriester van dat jaar profeteerde, en nog meer andere kostelijke en luisterrijke dingen van Hem voorzegde, buiten twijfel daartoe op eene zonderlinge wijze bewerkt en aangezet door eenen Goddelijken Geest, gelijk de Heere zoo meermalen Zijne heilige verborgenheden, door den mond zelfs van goddelooze booswichten, heeft laten voorzeggen, als oudtijds gebleken is in Bileam en Saul. Zoo was het hier met den Hoogepriester Cajaphas nu ook; onwetende volbragt hij hier den wille Gods, en wierd van Hem op eene buitengewone wijze door Zijnen H. Geest aangedaan en bewerkt, zoodat hij niet alleen den Joden den raad gaf, om den Heere JEZUS voor de behoudenis des volks ter dood te brengen, gelijk dat ook zoo

in zeker opzigt waarlijk het einde van Zijnen dood en sterven geweest is; maar ook als een Profeet dien dood van den Heiland voorzeide, en hoe Hij door Zijnen dood de kinderen Gods, die verstrooid waren, wederom bijeen zou vergaderen. Dus bedoelde Cajaphas hier dan wel niet anders, dan maar slechts tijdelijke en aardsche dingen; en volgde de regels der oude en hedendaagsche staatkunde, die leeren dat het algemeen moet gaan voor het persoonlijk of bijzonder, en dat een ieders leven het welzijn van den gemeenen staat moet te dienste staan, en daarvoor als het noodzakelijk is, worden opgeofferd; maar nogtans had dit alles ook zoo zijne waarheid en vervulling in het geestelijke, ofschoon Cajaphas daar ten eenemaal onkundig van was. Wij hadden over deze dingen nog wel veel te zeggen en aan te merken Aandachtigen! maar de korte tijd laat het ons niet toe. Dit gedrag van Cajaphas omtrent den Heere JEZUS te voren gehouden en van den Evangelist Johannes omstandig beschreven en aangeteekend, haalt hij nu wederom aan, schrijvende: *Cajaphas nu was degene* enz. Hetgene dan met geen ander oogmerk van onzen Evangelist geschiedt, dan om zijnen lezer te doen begrijpen en voor te houden, dat deze Cajaphas de Hoogepriester, daar hij hier nu van spreekt, diezelfde man was die voor deze in den Raad had geraden en voorgesteld, dat JEZUS voor de behoudenis van het volk moest worden ter dood gebragt; en dat *het nut was dat een mensch* enz., zoodat een ieder daaruit dan nu gemakkelijk kon afnemen, niet alleen, welk een groot en bitter vijand deze Cajaphas van den Heiland was; maar ook hoe hij in al de handelingen tegen Hem is te werk gegaan, niet volgens de wetten van regtvaardigheid Hem ter dood veroordeelende, omdat Hij schuldig was aan eenige groote misdaad, en daarmede den dood verdiend had; maar geheel alleen uit de grondbeginselen eener verdorven en verkeerde staatkunde, volgens welke men iemand, ofschoon in zichzelven nog zoo vroom en onschuldig, evenwel ten besten en tot nut van het gemeen vrijelijk mag ter dood brengen. Ziet! daarom

teekent Johannes hier nu deze zaak zoo naauwkeurig aan; en daarmede heeft hij ons dan nu eene genoegzame beschrijving gegeven van Cajaphas den Hoogepriester. Tot dezen nu was het dat de Heere JEZUS uit het huis van Annas, door de gewapende bende gebonden, nog zelfs in den nacht wierd henengeleid, gelijk het ons de Evangelist Mattheus zoo verhaalt, schrijvende: *die nu JEZUS gevangen hadden, leidden Hem* enz.

De Heere JEZUS de groote Zaligmaker der uitverkoren wereld, op order van den Joodschen raad of Oversten gevangen genomen zijnde, wierd nu gebonden in den nacht binnen Jeruzalem gebragt, zijnde het allereerst gevoerd naar het huis of paleis van den doorluchtigen en aanzienlijken Annas; en daar maar een weinig tijds vertoefd hebbende, wederom ten eersten, op deszelfs order en bevel, naar den regerenden Hoogepriester Cajaphas, om voor deszelfs vierschaar te worden verhoord en te regt gesteld; want zoo schrijft Mattheus, dat aldaar bij den Hoogepriester in zijn huis, *de Schriftgeleerden en Ouderlingen vergaderd waren.* Wij hebben uwen aandacht voor dezen meermalen eene omstandige en breedvoerige verklaring of beschrijving gegeven van deze Joodsche *Schriftgeleerden* en *Ouderlingen*; en daarom willen wij er nu niet in het bijzonder van handelen; maar ons vergenoegen, met er slechts alleen van te zeggen, dat deze lieden eigentlijk de hoofden of Oversten waren van het Joodsche volk, en de leden van het Sanhedrin of den grooten Raad, die niet slechts over alles, wat tot de Godsdienst behoorde, maar ook zelfs over de burgerlijke zaken, het bestuur en bewind had, niettegenstaande evenwel te dezer tijd, de kracht van de regering, in de handen was van de Romeinen en hunne aangestelde Landvoogden of Stadhouders. Van deze Schriftgeleerden en Ouderlingen, des Joodschen volks, verhaalt ons Mattheus hier dat zij, toen de Heere JEZUS gebonden voor den Hoogepriester Cajaphas gebragt wierd, *aldaar vergaderd waren.* De Joodsche Raad was gewoon, op meer dan eene plaats bij een te komen, om deszelfs

raadvergadering te houden. Inzonderheid geschiedde zulks te dezer tijd in eene zekere groote en ruime zaal of vertrek van den tempel, doorgaans genaamd: de *kamer der geplaveide steenen;* doch in buitengewone zaken, was de Raad ook wel gewoon bij een te vergaderen in het huis of paleis van den Hoogepriester, gelijk men zulks eenige dagen te voren ook gedaan had, toen men met malkanderen beraadslaagde, om den Heere JEZUS te vangen, en na dat het Paasch-feest zou geëindigd zijn, ter dood te brengen; gelijk Mattheus ons dat zoo verhaalt in het begin van dit Kapittel. Niet anders doen deze Schriftgeleerden en Ouderlingen, wanneer de Heiland gevangen was, hier nu wederom; ook zij vergaderen te zamen weder bij den Hoogepriester Cajaphas in zijn paleis. Of zij daar nu al zoo te zamen vergaderd zaten bij den Hoogepriester, wanneer de Heere JEZUS daar gebonden gebragt wierd; dan of zij naderhand, toen Hij daar nu al gekomen was, eerst bijeen vergaderden, is niet al te zeker. Wat er van zij, de Schriftgeleerden en Ouderlingen, en buiten twijfel ook de Overpriesters ofschoon die hier niet uitdrukkelijk genoemd worden, waren hier in het paleis van Cajaphas den Hoogepriester bij malkanderen vergaderd; en dat op eene buitengewone wijze, in den nacht, het gene wij wel mogen opmerken; want dit gedrag van den Raad was tegen de wetten. De Joodsche Meesters hadden wel uitdrukkelijk bij eene wet geboden, dat *de gerigten van straffelijke zaken, altijd moesten geschieden en gehouden worden bij dag, en ook bij dag worden afgedaan.* Doch hier gaat men heen; om een halsstraffelijk gerigt in den nacht te houden. Trouwens, dat komt er zoo naauw niet op aan Toehoorders! het gerigt tegen JEZUS mogt wel bij nacht gehouden worden, omdat het een werk des nachts en der duisternis was. Ondertusschen blijkt daar evenwel klaarlijk uit, hoezeer de Hoogepriester met den grooten Raad zich aan de zaak van den Heere JEZUS lieten gelegen liggen; zoo dat zij er hunnen slaap, en alles om lieten varen, en er in den middernacht vergadering om hielden,

dat anders bijkans nooit gebeurde. Ja hieruit blijkt, met wat eenen grooten spoed en ijver, zij de zaak voortzetteden, doordien zij niet een oogenblik tijds lieten verloren gaan, wel wetende, dat het vertoeven hier niet anders dan ten hoogsten schadelijk was. Zoo dan, de Hoogepriester Cajaphas, nog in dien zelfden nacht met de Schriftgeleerden en Onderlingen des volks, vergaderd zijnde, wordt de Heere JEZUS daar zoo van de gewapende menigte, van welke Hij was gevangen genomen, even als een misdadiger, met touwen en koorden vast gebonden, voor deze gevreesde en ontzaggelijke vergadering gesteld, om van dezelve verhoord en gevonnisd te worden.

Daar dan nu zoo als een gevangen misdadiger, in de zaal daar de Hoogenpriester en de Raad vergaderd zat en gebonden gebragt zijnde, wat gebeurt er? Alvorens nog te verhalen, wat de Heiland daar ontmoette, voegt Matthens er eerst nog iets bijzonders tusschen in van den Apostel Petrus schrijvende van hem: *en Petrus volgde Hem van verre tot* enz. Te voren in het 56 vs. heeft Mattheus ons verhaald hoe al de discipelen, zoo gaauw zij zagen dat de Heere JEZUS van de gewapende bende wierd aangegrepen en gevangen genomen, terstond uit vreeze, dat het hun ook gelden mogt, op de vlugt gingen en den Heiland verlieten. Ondertusschen Petrus mede vlugtende, kon evenwel niet van zich verkrijgen, zijnen Heer en Meester op eene zoo schandelijke wijze te verlaten; en daarom, een weinig van zijn eerste schrik en vreeze tot bedaren gekomen zijnde, nam hij voor, den gevangen Heiland wederom te gaan opzoeken; en keerde tot dat einde ook naar de stad toe, daar hij den Heere JEZUS, die nu van de gewapende bende vooruitgeleid wierd, volgens het schrijven van Mattheus *van verre navolgde*, let wel! Petrus volgde den Heiland *van verre na*, zonder uit vreeze voor den gewapenden troep, digt bij Hem te durven komen. Zoo ver was het er van daan dat hij, volgens zijnen vorigen stoutmoedigen roem, den Heere JEZUS onbeschroomd overal, en zelfs tot in den dood durfde

volgen. Neen, hij vergenoegde zich zelven hier, zoo als men zegt, buiten schoots te houden; hij volgde zijnen Meester na van verre; zoo dat hij, wegens de duisterheid van den nacht, van de krijgsknechten en gewapende dienaars der Joden, die den Heiland gevangen voort leidden, niet kon gezien worden. Doch het was Petrus alleen niet, die den Heere JEZUS dus van verre navolgde; neen, Johannes, die dit geval al wederom veel naauwkeuriger en omstandiger dan de andere Evangelisten beschreven heeft, teekent aan Kap. XVIII: 15, dat Simon Petrus den Heere JEZUS volgde, *en* nog *een ander discipel*. De naam van dezen *anderen discipel* wordt ons van Johannes niet genoemd; en daarom zijn de geleerden hier met hunne schrandere gissingen, om te weten, wie eigenlijk deze discipel geweest is, al wederom zeer doende; willende velen, dat het onze Johannes zelve geweest is; anderen Joseph van Arimathea of Nicodemus; ja anderen den verrader Judas zelve. Doch wat ons aanbelangt, wij oordeelen met den oud-vader Augustinus, dat men, dewijl het geheel verzwegen wordt, den naam van dezen discipel ook niet kan weten. Het gemeene gevoelen evenwel is zeer bewijsselijk, dat deze discipel geen van de twaalf Apostelen geweest is; maar een van 's Heilands verborgen of bedekte discipelen hier te Jeruzalem, die wel in den Heere JEZUS geloofde en Hem aanhing; doch niet in het openbaar, maar heimelijk, zonder bij de Joden daarvoor bekend te zijn; hoedanigen er zelfs onder de aanzienlijke Joden verscheidene gevonden wierden; doch de regte man kan ons niemand hier, met zekerheid noemen. Inmiddels ontdekt Johannes ons hier dezen discipel van JEZUS nog nader, schrijvende dat hij *den Hoogepriester bekend was*. Hieruit schijnt te moeten besloten worden, dat deze discipel geen gering en slecht, maar een man van aanzien geweest is, die te voren omgang met den Hoogepriester Cajaphas moet gehad hebben, dewijl hij bij hem bekend was; alsmede dat hij geen openbaar, maar een heimelijk en verborgen aanhanger en discipel

van den Heere JEZUS moet geweest zijn; zoodat de Hoogepriester noch niemand van de Joden het wist. Althans, deze man was aan den Hoogepriester bekend, en daarom ging hij volgens het schrijven van Johannes, nu ook met JEZUS in des Hoogepriesters zaal. Het Grieksche woord, van de onzen hier door *zaal* overgezet, beteekent eigentlijk een Konings- of Vorstenhuis of Paleis; en zoo moet het hier ook verstaan en genomen worden; niet in het bijzonder voor eene zaal; maar voor het Hof of Paleis van den Hoogepriester zelve; want de Hoogepriester woonde hier te Jeruzalem in een groot en prachtig paleis. Daar nu ging deze discipel, te gelijk met den Heere JEZUS en den geheelen troep die Hem gevangen voerde mede in, overmits hij bij den Hoogepriester en in zijn hof bekend was, en daar hij voor dezen meermalen kwam; en dus had deze man dan eenen vrijen toegang in het Paleis van den Hoogepriester, daar anders zulks aan een ieder niet geoorloofd was; voornamelijk niet op zulke tijden als deze, wanneer de Joodsche Raad daar buitengewoon vergaderd was en er zoo groote en gewigtige zaken verhandeld wierden. Het oogmerk nu van dezen discipel, waarom hij hier dus te gelijk met den Heere JEZUS en den geheelen troep in het Hoogepriesterlijk Paleis ging, was buiten twijfel geen ander dan om te zien hoe het daar met den Heiland zou afloopen. Doch wat wedervoer de Apostel Petrus ondertusschen, die den Heiland ook tot nog toe, van verre gevolgd was? Dat leert ons Johannes, schrijvende, dat *hij stond buiten aan de deur*. Petrus, als een onbekende, zag geen kans en had mogelijk ook de stoutmoedigheid niet, om nevens de anderen gelijkelijk in het Paleis of huis van den Hoogepriester in te gaan; en daarom bleef hij buiten op straat aan de deur staan, wachtende tot dat men den Heere JEZUS wederom uit des Hoogenpriesters huis zou uitbrengen, om te zien, waar men Hem dan verder zou henenvoeren. Doch wat gebeurt er? Die andere discipel die bij den Hoogepriester bekend was; en mede gelijk wij gezien hebben, in het Paleis te gelijk

met den ganschen troep was ingegaan, miste daar onzen Petrus die hij daar even te voren buiten op de straat mede gezien had, en met wien hij mogelijk te zamen was komen gaan; en daarom, zoekende hem gaarne mede in huis te krijgen, opdat hij ook zou kunnen zien hoe het daar met den Heiland afliep, *ging hij* volgens het schrijven van Johannes *uit en sprak met de deurwaarster* enz. *Hij ging uit*, dat is, hij ging van binnen uit het Paleis voor naar den ingang of naar de deur toe, en daar gekomen zijnde, *sprak hij met* enz. Deze *deurwaarster* was eigenlijk eene dienstmaagd van den Hoogepriester, en waarschijnlijk eene oude vrouw, die gesteld was om op de poort of de deur van het Paleis te passen, en die den geheelen dag door, voor den gaande en komende man, gelijk men zegt te openen en te sluiten; want oudtijds gebruikte men tot deze post oude vrouwen, die bij de Romeinen *deurwaarsters* genaamd wierden, ofschoon zulks hedendaags bij onze lieden van aanzien gemeenlijk door knechts gedaan wordt. *Met* deze deurwaarster van het Hoogepriesterlijk Paleis *sprak* onze discipel; namelijk haar verzoekende van de deur of poort te willen opendoen, en eenen zekeren man die daar buiten stond te willen inlaten; hetgeen deze vrouw dan ook op dit verzoek van den discipel, dien zij mogelijk wel zal gekend, en daar te voren meer bij den Hoogepriester gezien hebben aanstonds deed. En zoo geraakte Petrus door dat middel hier nu ook in huis en wierd daar, gelijk Johannes verder aanteekent, van dezen anderen discipel *ingebragt*. Maar helaas! tot zijn overgroot ongeluk; dewijl hij daardoor in eene zeer verschrikkelijke zonde verviel, zijnen Heer en Zaligmaker tot driemalen toe, op de schandelijkste wijze verloochenende, zooals nog in het vervolg nader blijken zal. Ondertusschen wat geschiedde er hier nu verder? Johannes gaat voort en schrijft, *en de dienstknechten en dienaars stonden, hebbende een koolvuur* enz. Door de *dienstknechten* worden hier verstaan de lakeijen, zoo als men ze hedendaags noemt, of huisbedienden van den Hooge-

priester, die hij, als zijnde nevens den Koning, de aanzienlijkste man onder de Joden, in grooten getale onderhield; en door de *dienaars* worden verstaan de geregtsdienaars van den Joodschen Raad, die den Heiland hadden gevangen, hoedanigen bij ons hedendaags, de dienders van de Baljuwen en schouten zijn. Deze dienstknechten en geregtsdienaars, zijnde te zamen, in een bijzonder vertrek of zaal bij malkanderen; terwijl JEZUS in eene andere zaal, voor den Hoogepriester en den Raad wierd teregt gesteld, gingen ondertusschen, terwijl zulks buiten twijfel eenigen tijd duurde henen, *en maakten een koolvuur;* dat is, legden of stookten op den haard een vuur of een deel kolen aan, en *warmden zich;* volgens Johannes, *daarbij, om dat het koud was.* Het was te dezer tijd, omtrent het Paaschfeest, in de maand Nizan, die eenigzins overëenkomst met onze maand Maart; en in dien tijd of dit jaargetijde, in het welke de zomer aankomt; was het bij de Joden en overal in de Oostersche landen; op den dag wel warm genoeg; maar de nachten waren daar somtijds dan nog zeer guur en koud; zoo dat het er als dan nog wel kon vriezen en sneeuwen. En zoo is het zelfs nog hedendaags in het H. Land. Een geleerd man, die er gereisd heeft verhaalt ons, dat hij op den tijd van Paaschen, te Jeruzalem geweest zijnde, het daar op den dag wel zeer heet, maar des nachts wederom zeer koud vond, ontstaande uit den zwaren dauw, die er dan somtijds valt. Zoo was het hier op dezen tijd, dan nu ook in den nacht, toen de Heere JEZUS gevangen wierd; toen was het ook heel koud; en daarom, de dienstknechten en geregtsdienaars gingen henen en legden in des Hoogepriesters huis, in het vertrek daar zij te zamen bij malkanderen waren, een goed vuur aan, daar zij zich bij warmden; en onze Petrus bediende er zich ook van, *hij stond bij hen*, of volgens Markus, *hij zat bij hen*, namelijk bij de dienstknechten en geregtsdienaren, *en warmde zich.* Hij was mede zeer koud geworden, doordien hij bijkans den geheelen nacht was in de lucht geweest en een

genaimen tijd voor het huis van den Hoogepriester had staan wachten; en daarom gaat hij zich zelven hier nu met en nevens het andere gezelschap, op zijn gemak bij het vuur zitten warmen; terwijl ondertusschen de Heere JEZUS binnen voor den Hoogepriester en den Raad was, daar Hij, even als de gevangen misdadigers, ondervraagd wierd en op de smadelijkste wijze, slimmer dan de snoodste guit of schelm mishandeld; gelijks ons zulks in het vervolg zal worden opengelegd. Het oogmerk nu van Petrus aanbelangende, waarom hij den gevangen Zaligmaker zoo van verre op de hielen gevolgd was, en hier nu ook in des Hoogepriesters paleis was ingetreden was, volgens het schrijven van Mattheus *om het einde te zien*. Dat is, om te zien, wat het einde zou zijn van deze behandeling, die men den Heiland aandeed, en hoe die op het laatst zou afloopen. JEZUS had van te voren dit einde aan Petrus en aan de andere discipelen klaar genoeg open gelegd en bekend gemaakt; voorzeggende, dat Hij zou worden overgeleverd in de handen van de Schriftgeleerden, Overpriesters en Ouderlingen des volks; en dat die Hem zouden veroordeelen, aan de Heidenen overleveren, en dat Hij zou gekruist worden. Doch het zij nu, dat Petrus deze dingen vergeten had, of die niet kon aannemen en gelooven; althans hij was begeerig om zelve, in eigen persoon, dit einde van alles te zien en te aanschouwen. — Ziet daar mijne Vrienden! dit stuk uit de geschiedenis van des Zaligmakers lijden; uwen aandacht mede voorgehouden en verhandeld. Zoo wierd de Heere JEZUS al aanstonds, zoo gaauw Hij was gevangen genomen, nog in dien zelfden nacht gebragt naar Jeruzalem, en daar gebonden geleid eerst voor Annas, en toen verder tot den Hoogepriester Cajaphas, daar de groote Raad was vergaderd, voor welke Hij teregt wierd gesteld; zijnde van al de Zijnen verlaten, en maar alleen van verre gevolgd door Petrus, en nog eenen anderen discipel. Ondertusschen, geeft hier allen te zamen acht! (1) Op de volvaardige en bereidwillige gehoorzaamheid, waarmede de Heiland dit gedeelte van Zijn

lijden onderging, daar Hij immers genoegzame middelen had, om, als Hij gewild had, uit de handen van de gewapende bende te ontkomen, ofschoon Hij nog zoo vast en sterk met touwen en koorden gebonden was. Ja, daar Hij de aarde haren mond had kunnen doen openen om dezen geheelen troep, die Hem gevangen voerde, met Korach, Dathan en Abiram levendig te verslinden; zoo doet Hij hier integendeel geen het minste geweld of tegenweer, maar laat zich gelijk een stil en onnoozel lam leiden en gebonden slepen naar Jeruzalem; en daar eerst naar het huis van Annas, en van daar naar dat van den Hoogepriester Cajaphas, zonder aan iemand het minste kwaad gramstorig woord te geven. (2) Geeft hier ook eenigermate acht op des Heeren JEZUS onschuld en onnoozelheid! Hij wierd hier dus gevangen geleid en smadelijk gehandeld, zonder dat Hij er van Zijnen kant de allerminste reden toe gegeven had. Het was alleen wegens de valsche staatkunde der Joden en van den Hoogepriester Cajaphas, waardoor zij oordeelden, dat het nuttig ware, dat een mensch voor de behoudenis van het gansche volk stierve, en als een slagtoffer wierd. (3) Ja, laat ons hier ook in dit verhandelde beschouwen, de zwaarte en het drukkende gewigt van des Heilands lijden! Wie kan twijfelen, of het moet Hem zeer bitter en smartelijk gevallen zijn, dat Hij die de groote en Overste Leidsman der zaligheid was, en die de uitverkorenen in de eeuwige zaligheid moest inleiden, hier zoo als een schelm en misdadiger gebonden, voortgeleid wierd van eenen troep of bende van zondaren, en gebragt voor de Regters van het Joodsche volk. Dit bedenkende kan Hem dit niet anders dan ten hoogste hard en smartelijk gevallen zijn. Trouwens, hetgene (4) hier ook van ons in de laatste plaats moet aangemerkt worden; hier gebeurde wederom niets, dan hetgene alzoo te voren door de Profeten voorzegd was, dat aan den Messias geschieden zou. Immers, *vele varren moesten hem omsingelen: sterke stieren van Bazan moesten Hem omringen, eene vergadering van boosdoe-*

neren moest Hem omgeven, volgens Psalm XXII: 13en 17. Hij moest *besloten worden*, zoo dat Hij, aangemerkt als mensch, *niet kon uitkomen* Psalm LXXXVIII: 9. Zoo dat hier dan, in het wezen der zaak, niet anders aan den Heere JEZUS gebeurde, dan het gene, volgens der profeten aloude voorzeggingen, aan den Messias gebeuren moest.

Om nu nog een weinig nader tot onszelven te komen; ziet hier geliefden! en wel voornamelijk gij geloovigen, die deel hebt aan het gezegende lijden van den Heere JEZUS, als die dat om en voor u geleden heeft; ziet hier! en beschouwt met groote verwondering, hoe de groote Herder en Leidsman der zaligheid, hier van eenen troep zondaren, gevankelijk en gebonden, als de grootste booswicht en misdadiger omringd wordt, en geleid naar de stad Jeruzalem. Hij, die zelve de groote God was, en wien de hemel der hemelen niet kan begrijpen, wordt hier gevat, omsingeld, en zeer naauw aan alle kanten besloten van eene bende of vergadering van boosdoeners. Ja Hij, die zelve de Heer en Regter was van hemel en aarde; voor wiens verschrikkelijke Regterstoel eens, in genen dage, alle levenden en dooden zullen moeten verschijnen, wordt hier gebonden gebragt en te regt gesteld voor eene aardsche vierschaar, ofschoon Hij nimmer eenig onregt gedaan had, daar men Hem wettiglijk over kon aanklagen en beschuldigen. Ziet! zoo laag heeft zich de Heere JEZUS willen vernederen, om eene oorzaak van zaligheid voor alle uitverkoren zondaars te worden. Wat moet zulks in het gemoed van zulk een zondaar nu anders verwekken, dan eene waarachtige en vurige liefde voor zulken goedertieren en dierbaren Zaligmaker, die zich zoo laag heeft willen vernederen, gepaard met eene vurige begeerte, om Hem voor zoo eene onëindige goedertierenheid, onophoudelijk te danken, te loven en groot te maken. Ja, wat moet zulks alle geloovige zondaren ook niet aanzetten, om wederom met de grootste volvaardigheid en bereidwilligheid, alle kruis en verdrukkingen, alle smaad, schande

en verachting, voor dien dierbaren Heere JEZUS te ondergaan; en om Zijnentwil, alles wat zij dierbaar en aangenaam in de wereld bezitten, gewillig te verzaken; Hem standvastig aanklevende, en overal van nabij Zijne gezegende voetstappen navolgende. Niet gelijk de Apostel Petrus, die volgde den Heere JEZUS van verre, en dat met groote angst en bevreesdheid voor zijn leven. Zulke navolgers heeft de Heere JEZUS hedendaags ook nog wel, die Hem zoo slechts op eene gemakkelijke wijze, gelijk als van verre volgen; maar die er evenwel niet opentlijk voor durven uitkomen; noch bij de wereld voor aanhangers en navolgers van JEZUS durven bekend staan, vreezende voor de schade, schande en smaadheid, die hun daarover van de wereld mogt worden aangedaan. Maar de zulken zijn de regte aanhangers en geloovige navolgers van den Heere JEZUS niet; neen, die hem wil aanhangen en volgen, die moet het opentlijk, en onbevreesd durven doen; die moet daar geen wereld-haat noch gunst van menschen om vreezen of ontzien; maar die moet vrijmoedig voor den Heere JEZUS durven uitkomen, even eens, gelijk Hij vrijmoedig en onbeschroomd voor den Heiland en Zaligmaker van Zijn volk is uitgekomen. De zulken houdt en erkent Hij alleen voor Zijne regte aanhangers en navolgers; en daarom, een geloovige moet hieruit leeren, den Zaligmaker niet van verre, maar altijd van nabij te volgen; en dat dag aan dag opentlijk te doen voor geheel de wereld, zonder eenige schade of schande, die hem daaruit mogt komen te ontstaan, in het allerminste te ontzien of te vreezen. Ja, zien wij hier in dit volgen van Petrus, tot in het huis van den Hoogepriester, hoe zulks voor hem de weg en het middel was om in de grootste en schrikkelijkste zonde te vervallen, zoo als nog in het vervolg zal getoond worden, Zijnen Heer en Meester daar tot drie malen toe, op de schandelijkste wijze verloochenende; zoo moeten wij hieruit leeren, hoe wonderlijk de Goddelijke Voorzienigheid menigmaal handelt in het bestuur van der menschen wegen, tot een zeker einde en doelwit; zoo dat

wij hier wel met den Profeet Jeremia mogen uitroepen, kap. X: 23, *ik weet o Heere! dat bij den mensch zijn weg niet is; het is niet bij eenen man, die wandelt, dat hij zijnen gang rigte.* En zoo geschiedt het ook nog hedendaags; een mensch heeft, en maakt wel menigmaal vele schikkingen des harten; maar het is de Heer, die zijnen gang bestuurt; en daarom moet zulks een geloovig kind van God aanzetten, om alles wat hij doet en voorneemt, voorzigtiglijk met God te beginnen; gelijk de wijze Koning Salomo dat zoo vermaant, aan Zijnen leerling: Spreuken III: 6, *kent den Heere in al uwe wegen! en Hij zal uwe paden regt maken.* Een geloovige moet hier met groote omzigtigheid, geduriglijk voor den Heere wandelen, en niet aflaten Hem geduriglijk zeer vurig te bidden en te smeeken, om den H. Geest tot zijnen leidsman in alle zijne wegen, zeggende zoo steeds met den Godvruchtigen dichter: Psalm CXLIII: 10: *leer mij Uw welbehagen doen!* enz. Allen die zoo wandelen en zoo in gedurige gebeden nabij den Heere zijn, volgende den Heere JEZUS zoo in alles op het spoor na; die mogen zich verzekerd houden, dat de H. Geest hen altijd en op alle hunne wegen zal vergezellen, behoeden en geleiden, tot dat zij ook eens met Petrus, het einde zullen zien; namelijk het einde huns geloofs, de zaligheid hunner zielen. Dat schenke en verleene God! Amen.

XIV. PREDIKATIE.

OVER DE ONDERVRAGING AAN JEZUS, DOOR DEN HOOGEPRIESTER, NAAR ZIJNE DISCIPELEN EN LEERE, EN ZIJN ANTWOORD DAAROP; MITSGADERS DEN SMADELIJKEN KINNEBAKSLAG, HEM DOOR EENEN DIENAAR GEGEVEN.

JOHANNES XVIII: 19—23.

De Hoogepriester dan vraagde JEZUS van Zijne discipelen, en van Zijne leere JEZUS antwoordde Hem; Ik heb vrij uitgesproken tot de wereld; Ik heb altijd geleerd in de Synagogen en in den tempel, daar de Joden van alle plaatsen te samen komen, en in het verborgen heb ik niets gesproken. Wat ondervraagt gij mij? ondervraagt de genen, die het gehoord hebben, wat Ik tot hun gesproken heb! ziet! deze weten wat Ik gezegd heb. En als Hij dit zeide, een van de dienaren, die daarbij stond, gaf JEZUS een kinnebakslag, zeggende: antwoordt gij alzoo den Hoogepriester? JEZUS antwoordde hem: indien Ik kwalijk gesproken heb, betuigt van het kwade! en indien wel, waarom slaat gij mij?

Het is eene zeer merkwaardige geschiedenis, die wij beschreven vinden 1 Kon. XXI, van den vromen Naboth, en van zijn ongelukkig einde hem wegens zekeren wijngaard, dien hij bezat veroorzaakt. Het was Achab den Koning van Israël, die Naboth om zekeren wijngaard, dewelke hem in eigendom toebehoorde verzocht, ten einde daarvan voor zich een kruidhof te maken. Doch Naboth dezen wijngaard als een erfgoed hem van zijne vaderen nagelaten bezittende, hetgene hij volgens de Goddelijke wet uit zijn geslacht niet mogt vervreemden, weigerde daarom den Koning op eene vrijmoedige wijze dit

zijn verzoek, hetgene deze zich zoozeer aantrok, dat hij gemelijk en toornig, over deze weigering van Naboth, zich op zijn bedde nederlegde, en van gramstorigheid en spijt niet wilde eten of drinken. Doch wat gebeurt er? Zijne heillooze gemalin Jezabel zulks gewaar geworden zijnde, stelde den Koning te vrede, hem beloovende dat zij hem den wijngaard van Naboth, daar hij zoo zeer op gezet was en welkers weigering hem zoo veel spijt en hartzeer veroorzaakte, zou bezorgen en in handen stellen. En daartoe gebruikte zij dit snoode en verfoeijelijke middel: zij schreef brieven in den naam des Konings en met het Koninklijke zegel verzegeld, aan de Oudsten of de Magistraten en Edelen van de stad, daar Naboth woonde, in dewelken zij bevolen wierden, eenen plegtigen vastendag uit te roepen, en op den zelven Naboth te stellen in de vergadering des volks in de hoogste en aanzienlijkste plaats; en tegen hem over te zetten twee mannen, zonen Belials, die tegen hem moesten inbrengen deze valsche beschuldiging, dat hij Naboth, God en den Koning gezegend, dat is te zeggen gevloekt en gelasterd had; hetwelk gedaan zijnde, zouden zij Naboth op deze ingebragte beschuldiging aanstonds uitvoeren en steenigen dat hij stierve; en dat wierd nu aldus ook in het werk gesteld, en zoo kwam dan, langs dezen heilloozen weg de wijngaard van den ongelukkigen Naboth in des Konings handen. Daar zijn in deze geschiedenis wel verscheiden dingen aan te merken Geliefden! doch ons oog valt hier thans maar alleen in het bijzonder op de wijze, op welke de snoode Vorstin Jesabel, den vromen Naboth van kant hielp, om achter zijnen wijngaard te komen, namelijk door middel van regtspleging, hem doende beschuldigen van eene valsche misdaad, en hem daarop door de justitie geregtelijk ter dood brengen, verbergende dus hare onregtvaardigheid met eene uitwendige vertooning en schijn van regt; eene praktijk, die gemeenlijk bij goddelooze Vorsten gebruikt wordt, en die zij halen uit de gevaarlijke regels van hunne snoode en verdorvene staatkunde. Om eenen onschuldigen om hals

te brengen, wanneer een Vorst daar bijzondere inzigten en belang bij heeft, leert hem de valsche en heillooze staatkunde, dat zulks niet moet gedaan worden in het openbaar met geweld, als zijnde dikwijls om verscheidene redenen zeer gevaarlijk; maar dat het moet geschieden: of in het geheim, zoodat niemand den moordenaar weet te noemen; of anders, onder eenige schijn van regt of uiterlijke regtspleging, waardoor men dengenen, dien men voornemens is van kant te helpen van eenige opgeraapte en waarschijnlijke misdaad, moet laten aanklagen en beschuldigen; en daarop dan, volgens den stijl van regten tegen hem laten procederen, en zich dan onder dien dekmantel van hem ontdoen. Wij zouden deze goddelooze en vervloekte praktijk, met vele voorbeelden uit ongewijde schrijvers en zelfs uit de geschiedenis van ons Land kunnen ophelderen, maar waartoe is zulks noodig? Wij hebben er het allerlevendigste voorbeeld van allen van, hier voor onze oogen, in den persoon van den grooten Heiland en Zaligmaker der uitverkoren wereld, den Heere JEZUS! deze mogt, volgens de regels van der Joden heillooze politie of staatkunde, niet langer in het leven blijven, overmits Hij hun wegens Zijne verbazende wonderwerken en krachtige leere, al te gevaarlijk en te magtig werd; en daarom, het wierd bij der Joden Oversten noodzakelijk geoordeeld, dat Hij gedood en van kant geholpen wierd; doch de wijze op welke zulks geschiedde was niet even cens. Hem in het openbaar met geweld te vermoorden, scheen en was ook waarlijk, om vele gewigtige redenen niet raadzaam. Hem heimelijk om te brengen, was ook zeer bezwaarlijk te doen; en daarom wat doen de Oversten der Joden? Zij slaan met den onschuldigen Heiland dienzelfden weg in, dien de heillooze Vorstin Jesabel insloeg, met den vromen Naboth; zij vinden goed, Hem op eene geregtelijke wijze, en onder eenigen schijn van regtspleging ter dood te brengen, Hem van eenige opgeraapte misdaad doende beschuldigen en aanklagen; en daarop dan als halsschuldig, geregtelijk ter dood veroordeelende, waartoe men dan al aanstonds de beginselen

maakte, met Hem als een gevangen misdadiger te regt te stellen voor den Hoogepriester en den ganschen Raad, die daarover plegtiglijk nog in den nacht bijeen vergaderde, alwaar men den Heiland, naar de wijze en den stijl van het regt ondervraagde en verhoorde, gelijk het ons Johannes zoo omstandig in onze voorgelezen tekstwoorden heeft aangeteekend, schrijvende: *de Hoogepriester dan vraagde* enz.

In de voorgaande reize, hebben wij beschouwd Aandachtigen! hoe de Heere JEZUS, zoo gaauw als Hij door de gewapende bende was gevangen genomen, nog in dienzelfden nacht gebonden als eenen snooden misdadiger wierd henengeleid naar Jeruzalem, en daar eerst gebragt tot den achtbaren en aanzienlijken man Annas, des Hoogepriesters Cajaphas wijfs vader, en van daar aanstonds weder op zijn bevel naar Cajaphas den Hoogepriester zelve, bij wien de Joodsche Raad vergaderd was; hoe de Apostel Petrus, met nog eenen anderen discipel, wiens naam onbekend is, den Zaligmaker navolgde tot in het Paleis van den Hoogepriester, daar hij zich onder de geregtsdienaars en de huisbedienden van den Hoogepriester vermengde, en zich gezamenlijk met hen, wegens de koude des nachts, in een zeker vertrek bij het vuur zat of stond te warmen. Ondertusschen was de Heere JEZUS daar binnen in de vergaderzaal voor den Hoogepriester en de andere Regters, daar Hij, gelijk omtrent de gevangen misdadigers gemeenlijk geschiedt, ondervraagd of verhoord wierd; en dat wel door den Hoogepriester zelve, voor wien Hij zich zoo vrijmoedig en onbeschroomd verantwoordde, dat een van de geregtsdienaars, die nevens Hem stond, Hem daarover een slag in het aangezigt gaf, voor de oogen van den Hoogepriester en den geheelen Raad, zonder dat de Heiland iets anders deed, als dezen booswicht de onbetamelijkheid van zulk een smaad en geweld, voor oogen te stellen. Dit zal dan in dit morgenuur de stoffe zijn van onze verhandeling, om welke te overwegen en te beschouwen, wij van u allen eenen toegenegen en stillen aandacht verzoeken.

Daar zijn drie bijzondere dingen heden voor ons te verhandelen en open te leggen; (1) de ondervraging, die van den Hoogepriester in de tegenwoordigheid des Raads, aan den Heere JEZUS gedaan wierd, naar Zijne discipelen en leere vs. 19; (2) Zijn merkwaardig en vrijmoedig antwoord daarop aan den Hoogepriester vs. 20, 21; en dan (3) de smadelijke behandeling die Hem over dit Zijn vrijmoedig antwoord van zekeren geregtsdienaar wierd aangedaan, en Zijne reden daaromtrent vs. 22, 23. Rakende het (1) dat stelt ons de Evangelist Johannes, die dit gedeelte der geschiedenis maar alleen beschreven heeft, aldus voor: *de Hoogepriester dan vraagde* enz. De Heiland stond hier nu gebonden gelijk als een misdadiger, voor deze eerwaardige en aanzienlijke regters, omringd van eenige geregtsdienaren; en daar zoo staande, was het de Hoogepriester die Hem eerst aanspraak en die Hem ondervroeg, aangaande Zijne discipelen en leere. Met reden komt hier in bedenking, waarom de Zaligmaker juist door Cajaphas den Hoogepriester aangesproken en ondervraagd wierd en van geene anderen uit den Raad? Daar zijn er onder de geleerden, en wel voornamelijk die van de Roomsche Kerk, die willen, dat de Hoogepriester altijd was het hoofd, of de president van het groote Sanhedrin of den Joodschen Raad; en dat Cajaphas hier daarom, voor al de anderen, in de zaak van JEZUS het woord voerde. Doch daar zijn gewigtige redenen, tegen dit gevoelen; maar die wij hier niet willen ophalen. Wij vergenoegen ons met te zeggen, dat het gansch niet bewijzelijk is, dat de Hoogepriester altijd en gedurig, President of voorzitter van den grooten Raad geweest is; doch dit is zeker, dat hij de aanzienlijkste en voornaamste persoon was in den Raad, die in gezag en eerwaardigheid, boven een gemeen Raadsheer uitmuntte. Voornamelijk strekte zich het gezag van den Hoogepriester uit in zaken, die de Godsdienst raakten; als die in den Raad verhandeld wierden, dan voerde de Hoogepriester voornamelijk het woord; om dat die zaken, bijzonderlijk zijn

ambt raakten, en daartoe behoorden; en van die natuur nu was de zaak van den Heere JEZUS ook; die wierd bij de Joden aangemerkt als eene zaak, die bijzonderlijk den Godsdienst raakte; om dat zij den Heiland aanmerkten, als een persoon, die eene leere leerde, schadelijk aan de Joodsche Godsdienst; en hier van daan nu is het, dat de Hoogepriester Cajaphas ook wel voornamelijk, in de zaak van den Heiland, het woord in den Raad voerde, en voor al de andere Raadsheeren sprak. En op zoodanig eene wijze, komt hij ons hier nu ook voor, als den Heere JEZUS ondervragende; en dat wel, over of omtrent deze twee stukken, *Zijne discipelen* namelijk, en *Zijne leere*. De Hoogepriester vangt zijn onderzoek omtrent den Heiland, wel en behoorlijk aan, beginnende met eene ondervraging, naar Zijne *leere* en *discipelen*. Het is buiten allen twijfel, dat het tot het ambt van den Hoogepriester en den Raad behoorde, onderzoek te doen naar alle Leeraars en Profeten, die onder het volk gevonden werden, en naar de leere, die zij verkondigden en leerden; want zij moesten voornamelijk voor de Godsdienst waken, dat die zuiver en ongeschonden bleef en door nieuwe en valsche leeringen, niet beschadigd wierd. Wierd er ergens een valsch profeet gevonden, het was de pligt van den Hoogepriester en den Raad, naar zoo eenen onderzoek te doen; hem voor hunne regtbank te onthieden, en als hij bevonden wierd, een valsch profeet te zijn, hem dan tot eenig feest gevangen te houden, om hem dan openbaarlijk, voor de oogen van het volk, binnen Jeruzalem ter dood te brengen; op welke gewoonte de Heiland het oog heeft Lukas XIII: 33, daar Hij zegt, dat *het niet gebeurt, dat een profeet sterft buiten Jeruzalem*. De Hoogepriester deed derhalve niet kwalijk, maar integendeel, op zijne wijze zeer voorzigtig, dat hij den Heere JEZUS, die voor een valsch profeet was aangeklaagd en gevangen genomen, ook nu het eerst ondervraagt, aangaande *Zijne discipelen* en *leere;* want daarmede moest het onderzoek omtrent den Heiland begonnen worden. Het

eerste stuk of punt van onderzoek omtrent den Heere JEZUS, in den Joodschen Raad is dan, aangaande *Zijne discipelen.* Het is bekend Geliefden! dat de Heiland had verkozen twaalf Apostelen van welke Hij overal waar Hij ging, vergezeld en gevolgd wierd; en dat nog behalve deze, zeventig andere discipelen, die Hij overal uitzond, om te prediken. Hier benevens had Hij ook nog vele andere discipelen gemaakt, die Zijne leer aannamen en omhelsden, en Hem voor hunnen Heiland en Zaligmaker hielden; zoo dat Hij dan eenen zeer grooten aanhang kreeg van allerhande discipelen, welker getal nog dag aan dag toenam en vermeerderde. Doch de Hoogepriester heeft hier in zijne ondervraging wel bijzonderlijk het oog op 's Heilands twaalf Apostelen, die Hem overal waar Hij ging en reisde vergezelden, en die de voornaamste waren, onder Zijnen sleep en aanhang. Naar deze discipelen nu ondervraagt Cajaphas den Heere JEZUS, door Hem buiten twijfel af te vorderen de reden waarom Hij zoo een groot getal discipelen hield en bijeen vergaderde, in welker gezelschap Hij altijd had gereisd en getrokken, van de eene plaats naar de andere, wat zoo een sleep en aanhang van Apostelen of discipelen beduidde? Tot wat voor een einde Hij die aan de hand hield, en daardoor zoo een groot gerucht alomme in het land maakte? Waarom Hij niet, gelijk andere vrome Leeraars zich stil hield, in plaats van zoo eenen grooten aanhang te maken, en alomme het volk te beroeren, en van hunne wettige Leeraars af te trekken? Ziet! zoo ondervraagde de Hoogepriester hier dan den Heiland naar Zijne discipelen, en wilde dat Hij hem daarop zou verantwoorden en reden geven, waarom Hij die zoo bijeen vergaderd en er zoo mede gereisd en getrokken had. Doch hier nog niet genoeg aan hebbende, ondervraagt hij den Heere JEZUS ook aangaande Zijne *leere*, als zijnde het andere stuk van het geregtelijk onderzoek, over het welke Hij hier voor den Raad gebragt was. JEZUS had het volk het geheele land door geleerd, van Galilea af tot Jeruzalem toe, Hij had menigvuldige predikatiën of redevoeringen voor de Joden gedaan, en daardoor vele gewonnen en

tot Zijne discipelen gemaakt, overmits Hij niet leerde gelijk de Schriftgeleerden, maar als magt hebbende om door Zijne leere de gemoederen der toehoorders met eene onwederstaanbare kracht te kunnen bewegen en aandoen. Hierom was Hij, door deze Zijne leere overal grootelijks beroemd en vermaard; een ieder wist er van te spreken, dat Hij zoo krachtig kon leeren als geen een Leeraar in het geheele Land; en dat was het, dat den Joodschen Raad het meest in de oogen stak; daarom moest den Heiland van kant, omdat als Hij langer bleef leeren, Hij ten laatsten, al het volk aan Zijne zijde zou krijgen, en de Joodsche Godsdienst, geheel in den grond helpen, te gelijk met het gansche gezag van den Hoogepriester en den achtbaren Raad. En deze leere van den Heiland, door welke Hij zoo berucht was, was hier nu het tweede stuk, waarop Hij in den Raad door den Hoogepriester aangesproken en ondervraagd wierd. Met reden zal mij hier iemand ook mogelijk afvragen, waarom juist hier in den Raad zoo een naauwkeurig onderzoek gedaan wierd, omtrent des Heeren JEZUS *discipelen* en *leere?* Waarom men daar zoo zeer opviel, en het daar alles gelijk als op gemunt had? Doch dat is niet zeer duister, om na te vorschen; zulks geschiedde voornamelijk, om dat er hier omtrent den Heiland, geene andere dingen te vragen of te onderzoeken vielen; want ofschoon men met Hem leefde en handelde, als met den grootsten schelm en misdadiger, Hem met zoo groot geweld grijpende, bindende, en gevangen voortslepende, door zoo eenen grooten troep, of bende van gewapend volk; zoo wist men toch, in Zijn geheele gedrag geene de minste misdaad, zelfs geenen schijn van misdaad, die streed tegen de burgerlijke wetten, te vinden of aan te wijzen; en daarom moest de zaak zoo aangelegd worden, dat men het wierp op Zijne leere, en het aanstellen en bijeen vergaderen, van zoo een groot getal van discipelen; daar moest Zijn gansche proces uit opgemaakt, en Zijne geheele beschuldiging uit gehaald worden; en daar waren deze dingen ook zeer gereed en

bekwaam toe; want uit het oprigten van zulk eenen grooten sleep van discipelen, was het gemakkelijk deze beschuldiging voor den Heiland op te maken, dat Hij daardoor gezocht had, het volk alomme te beroeren en van hunne wettige overheid af te trekken, en daardoor de zaken zoo verre te brengen, dat zij Hem tot hun hoofd en wettigen Opperheer verkozen; welke beschuldiging dan noodzakelijk zeer veel ingang moest vinden bij Pilatus, den Stadhouder der Romeinen, zonder wiens behulp de Zaligmaker niet kon worden ter dood gebragt; want niets was er daar de Romeinsche Stadhouders en Landvoogden meer op moesten letten en toezien, dan op oproermakers, die het onderhoorige volk van de Opper-mogendheid der Romeinen zochten af te trekken. En wat het andere stuk van het onderzoek aanbelangt, namelijk JEZUS leere, dat was almede eene zeer gereede stoffe, om beschuldiging en misdaad tegen Hem te vinden; want dewijl deze Zijne leere in alles geheel aanliep, tegen de verdorvene leere der Joden in dezen tijd; zoo was er niets gemakkelijker dan den Heere JEZUS te beschuldigen van eene valsche leere, die strekte om de oud-vaderlijke leere geheel omver te werpen, en groote nieuwigheid en beroering te veroorzaken; en Hem dienvolgens te veroordeelen als een valsch profeet, die volgens de wetten met den dood moest gestraft worden. Ziet! zoo kon de Heiland dan uit deze twee stukken: en van Zijne discipelen en van Zijne leere ook aan twee bijzondere kanten, zeer gemakkelijk aangeklaagd en beschuldigd worden, namelijk als een oproermaker en een valsch profeet; beide misdaden, die volgens de wetten, noodzakelijk met den dood moesten gestraft worden. En zoo is het dan nu, zeer ligt na te gaan en te begrijpen, waarom men in den Raad hier nu op het een en ander omtrent den Heiland, maar alleen onderzoek deed. Dus dan, de Hoogepriester ondervroeg Hem aangaande Zijne discipelen en leere; deze ondervraging geschiedde van hem: eensdeels, volgens de gewone wijze van regtspleging, daar men hier toch om redenen, zich in alles aan wilde

houden, volgens welke het gebruikelijk is, de aangeklaagde voor de regtbank, persoonlijk over de stukken van beschuldiging te ondervragen, opdat zij zich daarop zouden kunnen verdedigen en verantwoorden; anderdeels geschiedde deze ondervraging hier aan den Heiland, met dat oogmerk om uit Zijn antwoord, hetgene Hij op die ondervraging rakende Zijne discipelen en leere geven zou, het een of het ander tot Zijne beschuldiging te kunnen vinden; want de Raad meende waarschijnlijk, zij zouden uit JEZUS mond, als Hij ondervraagd wierd, wel iets hooren, dat tot Zijne beschuldiging zou kunnen strekken, of dat zij ten minste daartoe zouden kunnen duiden of voorwenden; doch zij waren daarin met al hunne looze en schrandere wijsheid en doorslepenheid zeer bedrogen; want de Heere JEZUS gaf hun op des Hoogepriesters vraag naar Zijne discipelen en leere, een veel voorzigtiger en wijzer antwoord dan zij verwacht hadden. Johannes verhaalt, dat Hij dus den Hoogepriester zijne vraag beantwoordde: *ik heb vrij uitgesproken tot* enz.

Een antwoord Geliefden! dat in allen deele waardig is den Goddelijken mond van Hem die het gesproken heeft. Vooraf moeten wij hier aanmerken (1) de groote vaardigheid en gereedheid, met welke de Heiland dit Zijn antwoord aan den Hoogepriester gaf. Het was hier niet met Hem, gelijk gemeenlijk met gevangen misdadigers, als zij van de Regters verhoord worden, die dan dikwijls zeer verlegen en beteuterd zijnde, niet weten wat zij, om zichzelven niet te beklappen het best op hunne voorgestelde vraagstukken zullen antwoorden. Neen! de Heere JEZUS die nooit verlegen was geweest, om op de allerlistigste strikvragen aanstonds voor de vuist te antwoorden, had hier nu voor den Raad Zijn antwoord op des Hoogepriesters voorgeworpen vraagstukken, aanstonds gereed, zonder dat Hij, van wege Zijne Goddelijke en verhevene wijsheid, zich daar een oogenblik op behoefde te bedenken. (2) Aan den anderen kant moeten wij hier ook in het voorbijgaan eenigzins acht geven op de groote vrij-

moedigheid en onbeschroomdheid, met welke de Heiland hier dit Zijn antwoord aan den Hoogepriester gaf. Ofschoon Hij hier als een gebonden misdadiger stond voor den Raad, en in de tegenwoordigheid van zoo vele doorluchtige, hoog-achtbare en aanzienlijke personagiën, die met malkanderen de opperste vierschaar en regtbank van het geheele Joodsche land uitmaakten; zoo was dit toch geenszins in staat om de minste bevreesdheid of aandoening in Zijn gemoed te veroorzaken. Neen! wetende dat Hij de Zoon van den levenden God, ja God zelve was, kon er geene menschenvrees in Zijne ziele komen; en daarom, Hij sprak hier voor den Hoogepriester en den Raad, met de grootste onverzaagdheid, gelijkerwijs het Hem betaamde. Nu moeten wij zijn merkwaardig antwoord zelve wat nader van nabij inzien, zooals Hij dat aldus tot den Hoogepriester, in het bijzijn van den ganschen Raad sprak; *Ik heb vrij uitgesproken* enz. Dit nadrukkelijk antwoord van den Heere JEZUS is, in deszelfs kracht aangemerkt niet anders, dan een levendig betoog van de ongegrondheid der ondervraging, die de Hoogepriester hem daar kwam te doen naar Zijne discipelen en Zijne leere; welke ongegrondheid en onredelijkheid de Heiland betoont en aanwijst, uit twee zeer krachtige redenen; (1) daaruit, dat Hij Zijne leere openlijk voor al de wereld had verkondigd, in de gewone en voornaamste plaatsen daar het volk pleeg bijeen te vergaderen tot de Godsdienst. (2) Uit de groote menigte van Zijne toehoorders en discipelen, die men daarover eer als Hem zelve kon ondervragen. Wat de eerste reden aanbelangt, die stelt de Heere JEZUS aldus voor: *Ik heb vrij uit gesproken tot de wereld* enz. Door de *wereld* verstaat de Heiland hier niet de geheele wereld, maar alleen eene groote menigte van allerhande soort van menschen, in welker tegenwoordigheid iets openlijk geschiedt. In zulken zin wordt het woord wereld, in de gemeene redevoering, zelfs in de H. Schrift meermalen genomen; en dus wordt dan iets gezegd te geschieden *voor de wereld*, dat in het openbaar

geschiedt voor alle menschen, in tegenstelling van dingen die niet voor het oog van de menschen, maar afzonderlijk in het verborgen geschieden; gelijk de Heiland deze tegenstelling in het vervolg van Zijn gesprek ook maakt, zeggende: *en in het verborgen heb Ik niets gesproken.* Wat was er nu van deze wereld? De Heiland getuigt voor den Hoogepriester en den Raad, dat Hij *tot dezelve vrij uit gesproken had.* De spreekwijze van *vrij uit te spreken* beteekent, naar de kracht der grondtaal eigentlijk, niet alleen iets uit te spreken of voort te brengen, zonder eenige vreeze of beschroomdheid; maar ook alles te spreken wat er te spreken valt, zonder uit vreeze een woord te sparen of achter te houden. Zoo een kan worden gezegd *vrij uit te spreken*, die onbeschroomd alles durft zeggen en openbaren wat hij zeggen moet; en die daarin geene menschen, noch eenige gevolgen vreest en ontziet. Bij ons zou men het noemen: *ergens geen doekjes om te winden*; hetgene gezegd wordt van dezulken, die vrij uit de borst spreken en niets ontzien. Zoo nu getuigt de Heiland voor den Raad dat Hij gedaan had, omtrent Zijne leere, zeggende: *Ik heb* enz. dat is: Ik heb onbeschroomd Mijne leere voor de wereld in het openbaar verkondigd, en daarvan niets uit eenigerhande inzigt verborgen of achter gehouden; *Ik heb vrij uit* enz. En zulks had de Heiland hier nu zoo in het openbaar voor al de wereld gedaan; niet hier of daar in een afgelegen hoek; maar zelfs in de openbare plaatsen daar het volk in grooten getale tot de Godsdienst pleeg bijeen te komen; want zoo getuigt Hij: *Ik heb altijd geleerd in de Synagogen* enz. Van der Joden *Synagogen* hebben wij, bij andere gelegenheden breed en omstandig genoeg tot uwen aandacht gesproken; en daarom zeggen wij er nu hier niet anders van, als dat het waren de gewone kerken of Godsdienstplaatsen van de Joden, daar zij niet alleen dagelijks tot het gebed, maar ook voornamelijk op den Sabbath te zamen kwamen. Want deze vergaderplaatsen of Synagogen waren in meest alle plaatsen van Kanaän gebouwd; om daarin de openbare

Godsdienst te verrigten, die bijzonderlijk bestond in deze drie stukken, namelijk: in het gebed, in het lezen van de wet en in het leeren en onderwijzen van het volk. In deze Synagogen nu getuigt de Heere JEZUS hier voor den Hoogepriester en den Raad, dat Hij *altijd geleerd had.* Het was bij de Joden geoorloofd Geliefden! aan een iegelijk, die er maar de noodige bekwaamheden toe had, het volk openbaarlijk te mogen leeren in de Synagogen, mits dat hij zich hield in Zijne leere, aan de wet van Mozes en de gewone orde. Van dat voorregt nu had zich de Heere JEZUS in Zijn leven gemeenlijk bediend: *Hij had altijd geleerd in* enz. Dit kunnen wij overal in het verhaal, dat ons de Evangelisten van des Heilands leven hebben opgemaakt, overvloedig vinden. Niets is daar bijna gemeener, als dat wij daar lezen, hoe de Heere JEZUS in meest alle plaatsen daar Hij kwam, openlijk in de Synagogen het volk leerde. Zoo schrijft Mattheus van Hem, Kap. IV: 23 dat *Hij geheel Galileën omging, leerende in hunne Synagogen en predikende het Evangelie des Koningrijks* enz. Terecht beroept Hij zichzelven hier nu ook opgetuigende voor den Raad, dat Hij *altijd geleerd had in de Synagogen;* doch het bleef bij de Synagogen niet slechts; neen, de Zaligmaker getuigt verder, dat Hij ook altijd geleerd had, *in den Tempel, daar de Joden van alle plaatsen te zamen komen.* Gij moet weten Geliefden! dat de tempel te Jeruzalem, onder anderen ook diende, om het volk daarin te leeren en te onderwijzen. Daartoe waren er zekere Synagogen of ruime vertrekken in dezelve, daar de Rabbi's, de Schrift- en Wetgeleerden, het volk dagelijks in de Wet en in de Godsdienst onderwezen. Daar nu in den tempel, daar niet slechts de inwoners van Jeruzalem maar naar het zeggen van den Heiland, *de Joden van alle plaatsen te zamen kwamen;* voornamelijk, op de drie groote en plegtige jaar-feesten, zoo als bekend is; daar nu zeg ik, in den tempel getuigt Hij hier, dat Hij ook *altijd* het volk *geleerd had.* Dat is zeker, zulks had Hij al gedaan, met Zijn twaalfde jaar, wanneer Hij met Zijne

ouders, op het groote Paasch-feest, naar Jeruzalem reizende, daar in den tempel, in het midden van de Joodsche Leeraren zat, hen hoorende en ondervragende, zoo dat een ieder die het hoorde, zich over Zijn verstand en antwoorden verbaasde en ontzettede, volgens Luk. II. Doch bijzonderlijk had de Heiland in den tempel geleerd, in den laatsten tijd van Zijn leven, wanneer Hij zich in en omtrent Jeruzalem ophield; toen leerde Hij bijna iedere dag in den tempel, gelijk dat klaarlijk blijkt uit het verhaal van Zijne Geschiedenis. Dus had Hij dan niet slechts altijd, en overal geleerd in de Synagogen, maar ook te Jeruzalem, in den tempel, in het gezigt en voor de ooren, niet alleen van het gansche volk, dat daar van alle plaatsen te zamen kwam, maar ook van de Joodsche Raadsheeren zelven, die Hem dagelijks daar hadden gezien en gehoord. En daarom, billijk beroept zich de Heiland, daar hier nu op, en voegt er bij, dat Hij *in het verborgen niets gesproken had* enz. En dat was ook zoo! nimmer had Hij, gelijk de valsche Leeraars en Profeten gewoon zijn, Zijne leere in het verborgen, en buiten het oog der menschen verkondigd; nooit had Hij zich daartoe, van stille en ver afgelegen plaatsen bediend, om Zijne leere zoo in het geheim, en in het verborgen, onder het volk te zaaijen! Neen, al wat Hij geleerd of gesproken had, had Hij altijd opentlijk, voor al de wereld gedaan, in der Joden publieke vergaderplaatsen of Synagogen, en zelfs in den tempel, voor de oogen van den geheelen Raad. Met regt dan zegt Hij: *Ik heb* enz., en zulks was dan nu, de eerste bewijsreden van den Heiland, waarmede Hij wilde aantoonen, de ongegrondheid van deze ondervraging die de Hoogepriester Hem hier tegenwoordig deed; want gelijk het spreekwoord zegt, dat men naar den bekenden weg niet moet vragen; zoo behoefde men hier den Heere JEZUS naar Zijne leere ook geene de minste ondervraging te doen, dewijl die genoegzaam en ten overvloede, buiten Hem bekend, en wereldkundig was, overmits Hij die opentlijk, zoo langen tijd,

vrij uit geleerd had, voor al de wereld in de Synagogen en zelfs in den tempel, daar de Joden van alle plaatsen te zamen kwamen. Doch behalve deze, geeft de Heiland hier nu nog eene andere reden, van de ongerijmdheid dezer ondervraging van den Hoogepriester, genomen van de menigte Zijner discipelen en toehoorders, die Zijne leere en prediking hadden gehoord, zeggende: *wat ondervraagt gij Mij* enz.

Wat ondervraagt gij Mij? zegt de Heiland tot den Hoogepriester voor den vollen Raad; *vraagt degenen* enz. Hier blinkt aan alle kanten zeer levendig uit, 's Heilands onbeschroomde vrijmoedigheid, met welke Hij hier tot zoo een achtbaar persoon, als de Hoogepriester was, en voor zoo eene aanzienlijke vergadering sprak, *wat ondervraagt gij Mij?* zegt Hij; als of Hij zeggen wilde: wat behoeft gij Mij hier voor deze vierschaar te ondervragen, naar mijne leere die Ik geleerd heb? Dat is eene onnoodige ondervraging; want Mijne leere is buiten Mij, genoeg wereldkundig en bekend, overmits Ik die vrij uit, in het openbaar, voor al de wereld in de Synagogen en in den tempel geleerd heb, daar de Joden van alle plaatsen plegen te zamen te komen. Was Mijne leere onbekend, had Ik die in het verborgen en in het geheim geleerd, dan kwam het te pas, er Mij over aan te spreken en te ondervragen, maar nu Ik die zoo openbaarlijk voor al de wereld gepredikt heb, nu is het dwaasheid Mij daarover te ondervragen; zoo gij het weten wilt, wat en hoedanig Ik geleerd heb, *zoo vraagt het*, dus volgt Hij, *de genen die het gehoord hebben.*

De Heiland die overal zoo openbaarlijk, Zijne leere voor het volk verkondigd had, had niet weinig toehoorders, die Hem meermalen hadden hooren leeren en prediken; gemeenlijk leerde Hij voor talrijke scharen van Joden, die bijeen kwamen om Hem te hooren, gelijk dat uit de Evangelie-geschiedenissen blijkt, dus waren er dan in het Joodsche land en zelfs hier te Jeruzalem ontelbaar velen die Hem gehoord hadden, en daaronder mannen van studie

en geleerdheid, gelijk als de Pharizeën, Wet- en Schriftgeleerden; om niet te melden van het groot getal van Zijne Apostelen en discipelen, die Hem dagelijks hadden hooren prediken, en die dus voor alle anderen wisten, welke en hoedanig Zijne leere was geweest. Deze Zijne toehoorders wil de Heere JEZUS hier dat men naar Zijne leer in plaats van Hem zelven zal ondervragen, zeggende tot den Hoogepriester: *ondervraagt degenen* enz. Hij wil zeggen: gij behoeft mij naar mijne leere niet te ondervragen, maar wilt gij weten wat er van dezelve is, zoo vraagt dat anderen buiten mij: daar zijn er hier te Jeruzalem, en het gansche land door genoeg die mij gehoord hebben, laat die, of eenigen van hen hier voor u komen! ondervraagt die naar mijne leere, want die weten ze, die hebben ze van mij gehoord, en uit dier mond kunt gij ze, als het u maar belieft ook hooren. Ziet! op zulk eene wijze beantwoordde de Heere JEZUS, de ondervraging des Hoogepriesters, die aan Hem gedaan wierd over Zijne discipelen en over Zijne leere. En ziet eens Geliefden! wat eene Goddelijke en hoog verlichte wijsheid straalt hier in dit antwoord van den Heere JEZUS door! Hij had, als Hij gewild had, voor den Hoogepriester en den Raad op deszelfs ondervraging eene breede en omstandige opening of verklaring kunnen doen van den inhoud Zijner leere, en wat Hij al voor het volk geleerd had. Maar neen, dat weigert Hij te doen, en antwoordt dus zoo als wij gezien hebben. (1) Om daar mede te toonen, dat ofschoon men Hem hier als een valsch profeet en een oproermaker gevangen had genomen en zocht te veroordeelen; Hij echter noch het een noch het ander was, doordien Hij hier zichzelven en Zijne leere blank en openbaar stelde voor al de wereld; een ieder die ze gehoord had uitdagende om er over te oordeelen en te zeggen wat hij er van wist. Ziet! dat heeft meer kracht, om de beschuldiging af te keeren, dan honderd en meer schrandere redevoeringen die iemand doet tot zijne verdediging; want in het licht gewandeld te hebben, en alles openbaarlijk voor al de wereld te hebben

gedaan en gesproken, en zich daarom onbeschroomd aan het oordeel van al de wereld te durven onderwerpen en er zich op te beroepen, is in regten het krachtigste bewijs van verdediging dat er zijn kan, en daar alles voor moet stilstaan. Wil de Regter dan iets meer, dan moet hij van zijnen kant de stukken van beschuldiging zelve bewijzen, en die met bijzonderheden bevestigen. Doch (2) behalve deze, had de Heiland nu ook mogelijk nog eene andere reden, waarom Hij den Hoogepriester op deze manier antwoordde, namelijk om hem en den geheelen Raad, daardoor alle voorwendsels van valsche beschuldigingen af te snijden, die zij, wanneer Hij anders geantwoord had uit Zijn gesprek en redenen had kunnen opmaken; want als Hij hier in het breede Zijne leere had willen gaan verklaren en uitleggen, gelijk de Hoogepriester en den Raad zulks mogelijk van Hem verwacht hadden; zoo hadden zij zeer ligt het een of ander woord dat Hij sprak, zoodanig kunnen opvatten en verdraaijen, dat zij er voor Hem een punt of stuk van beschuldiging hadden kunnen opmaken. En daarom, dien pas snijdt hun de Heiland hier nu geheel af, met niets van Zijne leere te zeggen; maar zich daaromtrent te beroepen, op het oordeel en getuigenis van allen en een iegelijk die dezelve wist en gehoord had. Want daarmede bleven de Hoogepriester en de Raad nu, toen zij des Heilands antwoord ontvangen hadden, nog even wijs als zij van te voren waren, wordende gezamenlijk beschaamd en verlegen, wat nu verder, omtrent den Heiland, die hun zoo schrander en loos was te doen. Een ding evenwel is er, dat een verstandig toehoorder in dit antwoord van den Heere JEZUS eenigermate in den eersten opslag stooten zal; namelijk waarom Hij maar alleen zich verantwoord heeft omtrent het stuk van Zijne leere; daar Hem nogtans de Hoogepriester ook nog over een ander stuk ondervraagd had, waarin hij Hem voor een oproermaker zocht te beschuldigen; te weten, dat van den grooten aanhang dien Hij gehad had van discipelen. Doch gij moet weten Geliefden! de Heere JEZUS

gaat dat stuk van Zijne discipelen hier in Zijn antwoord met reden voorbij, en spreekt maar alleen van Zijne leere; omdat het daar maar alleen alles op aan kwam; want was deze Zijne leere goed; viel daar niets op te zeggen, zoo kon men het Hem niet tot eene misdaad duiden, dat Hij eenen grooten aanhang van discipelen gemaakt had, overmits zulks een ieder Leeraar vrijstaat, wanneer maar zijne leere niet tot oproer; maar tot Godzaligheid strekt. Het kwam dan alles aan op de leere van den Heiland, van welke het andere stuk, rakende Zijne discipelen, geheel afhing. Was de leere goed, zoo was het alles goed; doch was de leere kwaad, dan was het alles kwaad. Billijk dan verantwoordt Hij zich hier dus voor den Hoogepriester en den Raad, nu ook maar alleen omtrent Zijne leere die Hij gepredikt en geleerd had.

Doch wat gebeurt er? zoo gaauw had de Heere JEZUS dit onbeschroomde en vrijmoedig antwoord aan den Hoogepriester niet gegeven, of ziet! volgens het verdere verhaal van onzen Evangelist, komt er *een van de dienaren die daar bijstond* enz. *Een van de dienaren;* dat is, een van de geregtsdienaren, die men bij ons *dienders* noemt; die den Heiland had helpen gevangen nemen, en hier gebonden voor den Raad leiden. Johannes beschrijft hem nader, als *die daar bijstond;* dat is, daarbij of nevens den Heiland stond, om Hem met zijne makkers te bewaren, en als Hij verhoord was weder weg te leiden, daar het de Raad bevelen zou; gelijk dat zoo onder ons ook gebruikelijk is, wanneer de misdadigers voor het geregt ondervraagd of verhoord worden, dat er dan een, twee of meer dienders, in de kamer bij, of nevens hun staan, om op hen te passen; en als het onderzoek gedaan is, weder weg te brengen. Zoo stond deze geregtsdienaar dan hier nu ook bij den Heere JEZUS. En wat deed hij? zoo gaauw had de Heiland dit Zijn vrijmoedig antwoord voor den Hoogepriester niet uitgesproken, of ziet! deze onbeschaamde booswicht *gaf Hem*, volgens het schrijven van Johannes *een kinnebakslag zeggende* enz. Het grond-

woord beteekent eigentlijk, iemand met eene vlakke hand, een slag voor de wang, of het aangezigt te geven, gelijk wij het in zoodanige beteekenis meermalen, bij de Evangelisten vinden. Zulks nu deed hier deze geregtsdienaar, aan den Heere JEZUS; hij gaf Hem zoo, met de vlakke hand een' slag in het aangezigt, die zekerlijk al vrij hard zal hebben aangekomen; zoodat de Heiland het wel degelijk zal hebben gevoeld: want zulks is uit de omstandigheden ligt op te maken. De reden nu, waarom deze bijstaande geregtsdienaar, den Heiland hier zoo een' slag in het aangezigt gaf, was over Zijn vrijmoedig antwoord, dat Hij had gegeven aan den Hoogepriester; want zoo snaauwde Hem de geregtsdienaar onder, of na het geven van den slag toe: *antwoordt gij alzoo den Hoogepriester* enz. De Heere JEZUS had, op eene vrijmoedige wijze tot den Hoogepriester gezegd: *wat ondervraagt* enz. Dit hield deze geregtsdienaar, voor een al te stout en oneerbiedig antwoord, van zulk een slecht persoon als JEZUS, aan zoo een Hoog-achtbaar persoon, gelijk als de Hoogepriester, die naast den Koning, de alleraanzienlijkste was van het geheele volk; en daarom Hem daarover, zoo een fellen slag in het aangezigt gevende, vraagt hij Hem: *antwoordt gij alzoo* enz. Als wilde hij zeggen: is dat manier van spreken, tegen zoo een groot man als de Hoogepriester is? Durft gij dien zoo onbeschaamd en oneerbiedig toesnaauwen? Het zal iemand mogelijk al wat vreemd voorkomen, dat deze geregtsdienaar hier zoo stout en onbeschaamd heeft durven zijn, van eenen lijder, die verhoord wierd, in de tegenwoordigheid van den Hoogepriester en den Raad zoodanig te mishandelen; want dat zou in onze regtbanken gansch niet wel opgenomen worden als daar iets diergelijks gebeurde; want het staat den geregtsdienaren geenszins vrij de gevangen misdadigers, als zij zich stil houden, eenig letsel te doen, anders dan op uitdrukkelijk bevel van de Regters. Doch men moet weten Aandachtigen! dat bij de Joden deze zaak eene andere gedaante had. Het was aan een Jood geöorloofd, als

er iemand onder hen was, die de heiligheid van God, van den Tempel, of van den Hoogepriester schond en lasterde, uit eenen godzaligen ijver op den zoodanige aan te vallen en hem te slaan, te wonden, en zelfs wel op staande voet te dooden; de zoodanigen wierden zeloten of ijveraars geheeten. Nu is het zeer waarschijnlijk, dat men hier van dit bedrijf van den geregtsdienaar omtrent den Heiland moet afleiden en het aldus opnemen, dat hij, hoorende den Heere JEZUS op zoo eene vrijmoedige wijze tot den Hoogepriester spreken, zulks heeft opgenomen voor een schennis of lastering, van de heiligheid en achtbaarheid van den Hoogepriester; en daarom in zijnen blinden en driftigen ijver heeft gemeend, dit aldus te moeten wreken. Ondertusschen zien wij hieruit, hoedanig de Heere JEZUS, hier al aanstonds ten hoogsten mishandeld wierd; hoe een snoode booswicht Hem openlijk voor het oog van den ganschen Raad, een slag in het aangezigt heeft durven geven, zonder dat de Raad zich daar eens aan bekreunde, of liet gelegen liggen; want zoo een slag in het aangezigt te krijgen is een zeer groote hoon; waarom men onder lieden van aanzien dit doorgaans voor eene onboetbare smaad rekent, gelijkerwijs dit in de regten ook zoo genomen wordt. Doch wat deed de mishandelde Heiland? Voer Hij met eene groote en onstuimige hevigheid, tegen dezen booswicht, die Hem dus geslagen had uit? Neen, gansch niet Geliefden! Hij had aan anderen in diergelijke gelegenheden de zachtmoedigheid geleerd, en hun bevolen als iemand hen op de regter wang sloeg, hem ook de andere wang toe te keeren. Matth. V: 39; en daarom, Hij bevestigt zulks hier nu met Zijn eigen voorbeeld; ook Hij verdroeg de smaad en smart die Hem aangedaan wierd geduldig; en doet niet anders dan met deze korte woorden den geregtsdienaar, die Hem geslagen had zijne onbetamelijke, en ten eenenmale onredelijke daad, onder het oog te brengen, zeggende: *indien ik kwalijk* enz. De Griekse woorden door *kwalijk spreken* overgezet, beteekenen hier eigentlijk zooveel als iemand schenden, lasteren, tot

nadeel van zijne achting spreken enz. Nu eischt de Heere JEZUS hier van dezen geregtsdienaar, die Hem dus gevoelig ontëerd had, dat zoo hij meende, dat Hij tot nadeel van des Hoogepriesters heiligheid en de achtbaarheid zijns persoons had gesproken, hem geschonden en gelasterd had, dat hij dan *van het kwade* tegen Hem wilde *betuigen*; dat is, Hem aantoonen en bewijzen waarin Hij den Hoogepriester had gelasterd en in zijne eer benadeeld; doch zoo Hij wel en behoorlijk tot den Hoogepriester had gesproken, dat hij Hem dan reden zou geven waarom hij Hem dus smadelijk geslagen had; zoodat deze woorden van den Heiland dan, in de redeneerkunst, zooveel zijn als een bewijs, dat aan weerskanten bindt en besluit; als had Hij tot den geregtsdienaar willen zeggen: wat voor eene onbetamelijke behandeling is dat, die gij Mij hier aandoet? Want, heb ik kwalijk tot den Hoogepriester gesproken en de achtbaarheid zijns persoons benadeeld en gelasterd; zoo betuig en bewijs waarin ik dat gedaan heb; doch heb Ik wel en betamelijk geantwoord, waarom zijt gij dan zoo onbeschoft en stout van Mij dus smadelijk in het aangezigt te slaan! Ziet! met dit korte antwoord verdedigde zich de Heere JEZUS tegen het smadelijk geweld, dat Hem deze snoode booswicht had aangedaan, en verstomde hem daar zoodanig mede, dat hij Hem niet een enkel woord tot regtvaardiging van zijn gedrag wist te antwoorden. Doch de Heiland had deze schande en smaad ondertusschen al weg; en moest het zich getroosten. Trouwens het was nog maar eerst een begin; daar zullen nog wel andere dingen volgen, die vrij wat hooger loopen, en Hem vrij wat smartelijker vallen zullen.

Daarmede hebben wij deze merkwaardige stoffe, dan nu ook beschouwd en verhandeld Geliefden! Nu zal in de naaste reize volgen hoe de Hoogepriester en de Raad niet wetende, wat nu verder met den Zaligmaker te beginnen, groote moeiten deden om valsche getuigenissen tot Zijne beschuldiging op te zoeken; doch almede zonder vrucht. Ondertusschen moeten wij nu uit de verhandelde

stoffe nog kortelijk wederom aanwijzen, al de noodige vereischten die in het lijden van den Heere JEZUS moeten gevonden worden; als daar is: (1) Zijne bereidwillige *gehoorzaamheid* om dit Zijn lijden te ondergaan, die ook niet duister hier in komt door te stralen dat Hij, hier nu staande voor Zijne Regters, hen niet ontziet op eene gansch vrijmoedige wijze aan te spreken; dat een teeken is, dat Hij onbevreesd voor hen was, en voor het lijden dat zij Hem stonden aan te doen; want anders zoo Hij daar verlegen voor geweest was, zou Hij hun wel met wat meerder nederigheid, ootmoedigheid en beleefdheid hebben aangesproken, Hij zou ook Zijn werk wel gemaakt hebben, om Zijne leere zoo veel doenlijk op het schoonste aan hun voor te stellen; daar Hij nu zoo als men zegt, zonder er doekjes om te winden, opentlijk voor Zijne leere zoo als Hij die geleerd had uitkwam, en zich daaromtrent, op al de wereld die Hem gehoord had beriep! Een klaar teeken dat Hij, noch den Hoogepriester, noch den Raad, noch het lijden, dat zij magtig waren Hem te kunnen aandoen, in het minste vreesde; maar volkomen gewillig en bereid was dat alles te ondergaan. (2) Blinkt hier ook niet minder klaar uit des Heilands onschuld en onbevlekte onnoozelheid; eensdeels, omdat Hij zich volkomen durfde beroepen op het oordeel en getuigenis van al de wereld, ten einde zij tegen Hem konden inbrengen, wat zij tot nadeel en beschuldiging van Hem en Zijne leere wisten te zeggen. Alles wat hij gedaan, gesproken en geleerd had, had Hij altijd opentlijk voor het volk gedaan; Hij had geheel in het licht gewandeld en nooit in het verborgen; en krachtiger bewijs van onschuld en van een blank geweten, kan er in regten niet geëischt worden. Anderdeels blinkt des Heilands onschuld hier ook door in het geval van den geregtsdienaar, die Hem, zonder dat Hij eenige de minste schuld of misdaad bedreven had, zoo schandelijk door het geven van eenen kinnebakslag mishandelde en ontëerde. (3) Moet hier ook gelet worden op het *gewigt* en *de zwaarte van des Heilands*

lijden. Zoo als een misdadiger in banden en gevangenis, voor den Regter gesteld en overhoord te worden; en naauwelijks een enkel woord op de ondervraging van den Regter geantwoord hebbende, zoo door een snooden en onbeschaamden geregtsdienaar geslagen en mishandeld te worden; denkt eens mijne Vrienden! of al deze dingen den onschuldigen Heiland, niet wel ter degen smartelijk en bitter moeten gevallen zijn; en of er niet noodzakelijk Zijne menschelijke ziel, met eene smartelijke droefheid onder heeft moeten vervuld worden. Doch, dit is het nog niet al! (4) Moeten wij hier ook acht geven en letten op het *heilig* en *voorbeeldig gedrag* van den Heere JEZUS, in dezen gehouden. In eenen droevigen en jammerlijken staat zijnde, ziet men in den Zaligmaker geene de minste kleinhartigheid of bevreesdheid! neen! Hij was hier in Zijne banden, dezelfde man, die Hij te voren altijd geweest was! Met eene onverschrokken vrijmoedigheid durft Hij zich voor Zijne regters verantwoorden; en dat op eene zoo voorzigtige en schrandere wijze, dat er de Hoogepriester en de Raad grootelijks door in hun oogmerk verijdeld en verlegen gemaakt wierden. Het onbetamelijk geweld van den stouten geregtsdienaar kon Hem ook niets doen spreken of verrigten, tegen de heiligheid en betamelijkheid van Zijn persoon. Neen! zonder de minste gramstorigheid daar over te toonen, bestraft Hij dezen stouten mensch op zijne onbehoorlijke daad op eene deftige wijze; en toont hem door eene zeer krachtige taal, de groote onbetamelijkheid en onzedelijkheid van zijn gedrag aan; zoo dat de Heere JEZUS zich, in allen dezen dan, op eene gansch heilige en voorbeeldige wijze heeft gedragen. (5) Het laatste nu, dat hier ook wel degelijk verdient te worden in acht genomen is, de overeenstemming of het akkoord van het gebeurde met de oude voorzeggingen der profeten. Want, om hier niet wederom te pas te brengen, die zelfde voorzeggingen die voor dezen reeds door ons zijn aangehaald; zoo zullen wij hier maar alleen in aanmerking nemen de kinnebakslag, die door

den geregtsdienaar aan den Heiland gegeven wierd. Zulks geschiedde niet Aandachtigen! zonder alvorens zoodanig door de profeten van den Messias voorzegd te zijn. Leest maar na Jes. L: 6, daar komt ons de Messias in Zijn bitter lijden, aldus klagende voor: *Ik geef mijnen rug den genen die mij slaan; en mijne wangen den genen, die mij het hair uitplukken; mijn aangezigt verberg ik niet voor smaadheden en speeksel.* En in de profetiën van Micha Kap. IV: 14 vinden wij hieromtrent ook eene zeer doorluchtige plaats; daar voorzegt de profeet dat men *den regter van Israël*, dat is den Messias, met *de roede op het kinnebakken zou slaan.* Zoodat dienvolgens uit allen dezen dan nu klaarlijk blijkt, dat de Heere JEZUS zich hier op geene andere wijze gedragen, of geleden heeft als de zoon van God, de Messias zich moest gedragen en lijden.

Wat nu de toepassing van het verhandelde op onze gemoederen aanbelangt, Geliefden! die zal voor deze reize maar zeer kort zijn; niet uit gebrek van stof, maar aan tijd. Hier leggen in het verklaarde, véle kostelijke en dierbare lessen en leeringen, voor alle openbare dienstknechten van CHRISTUS, die van Hem zijn aangesteld, om het Leeraar-ambt, in Zijne Kerk te bedienen; die hebben hier, in hunnen grooten Heer en Meester, een allerkostelijkst voorbeeld om zich in de waarneming van hunne dienst, daar allezins naar te rigten; als daar is, dat zij zich nimmer moeten schamen met den Heere JEZUS, hunne leere vrij uit te spreken, voor al de wereld, zonder eenige de minste achterhoudendheid; dat zij de waarheden overal onbeschroomd moeten voorstellen, zonder die uit bevreesdheid, immer te verbergen of achter te houden. Dat zij nimmer moeten spreken om de menschen te behagen, noch zich wederom door menschenvrees laten terug houden. Neen, een Leeraar, die zijn ambt getrouw en waardig wil bedienen, moet met den Heere JEZUS, altijd regt uit spreken voor al de wereld, zonder groot noch klein, eenigzins te ontzien. Ja hij moet als

het de nood vereischt, ook onbeschroomd voor zijne leere durven uitkomen, en die gestand doen, al was het zelfs voor de Regterstoelen, altijd toonende, dat hij een dienaar van God is, en niet van menschen. Worden zij rekenschap afgevergd van hun gedrag en leere; zij moeten die met den Zaligmaker geven, en over hetgene zij gesproken en geleerd gebben, blank durven staan voor de wereld en voor allen, die hen gehoord hebben. Ontvangen zij om hunne vrijmoedigheid, ook allerhande smaadheid, overlast en mishandeling, gelijk dat in deze dagen, zoo al het lot is geworden van getrouwe Leeraren, die nimmer in zoo groote kleinachting zijn gekomen als nu; zij moeten het, met den Heiland zich getroosten, altijd denkende, dat de knecht niet beter is dán den Meester. Wat achting, wat eerbied toch, heeft een getrouw Leeraar van de wereld te wachten, daar de wereld zulks niet gehad heeft en nog niet heeft, voor dien grooten Profeet en Leeraar, den Heere JEZUS? Ziet! zoo vele dierbare en kostelijke lessen, kunnen alle vrome Leeraars, uit het verhandelde halen. En wat een bijzonder geloovige aanbelangt, die vindt hier voor zich niet minder stoffe van leering en vermaning. Hoort hij hier, hoe de Heere JEZUS altijd in den Tempel en in de Synagogen, het volk geleerd had; zulks moet hem indachtig maken zijnen pligt, om zich onophoudelijk met alle naarstigheid te laten vinden in Gods huis en in de openbare vergaderingen, daar de Heere JEZUS nog leert, door Zijne dienstknechten. Maakte de Heiland door Zijne leere vele discipelen; zij moeten daaruit aangezet worden om mede navolgers en discipelen van Hem te wezen, en zich dat voor de wereld geenszins te schamen. Wilde de Zaligmaker, dat de Hoogepriester en de Raad, bij Zijne discipelen en allen, die Hem gehoord hadden, naar Hem en Zijne leere onderzoek zouden doen; een geloovige moet dat mede aanmerken, als eene les en vermaning voor hem, om ook hoe langer hoe meer onderzoek te doen naar den Heere JEZUS en Zijne Goddelijke en dierbare leere, ten einde Hem in Zijne noodzakelijkheid en uitnemende

waardij, nog al gedurig meer en meer te leeren kennen en uit Zijn Woord en leere wijs gemaakt te worden tot zaligheid, Ja, kwam de Heiland vrijmoedig voor Zijne leere uit, zonder die eenigzins uit menschenvrees af te gaan of te verzaken; een geloovige vindt daar ook al wederom voor zich, eene groote verpligting in, om ook altijd zoo vrijmoedig en onbeschroomd, voor den Heere JEZUS en Zijne leere uit te komen, zonder hierin ooit door baat of gunst van menschen weêrhouden te worden. Eindelijk ontving de Heiland zoo eene smadelijke en smartelijke mishandeling van den snooden geregtsdienaar, en verdroeg Hij die geduldig en met zachtmoedigheid; een geloovige leert er wederom uit dat Hij ook alle smaad, schande en mishandeling, die hem om de zaak van JEZUS wordt aangedaan, gedurig moet verdragen! dat hij zich over zijne beleedigers, nooit moet wreken, maar de wraak en de vergelding den Heere aanbevolen laten, zich gewennende om met den Zaligmaker altijd zachtmoedig en nederig van harte te zijn. Ik eindig Geliefden! al biddende tot God, dat Hij ons tot al deze dingen door Zijnen Heiligen Geest, regt wil bekwaam maken, ten einde wij zoo altijd, de gezegende voetstappen van den Heere JEZUS den grooten Leidsman der zaligheid, van nabij mogen navolgen! Amen.

XV. PREDIKATIE.

OVER HET VERGEEFS ZOEKEN EN INBRENGEN VAN VELE VALSCHE GETUIGENISSEN TEGEN JEZUS, VOOR DEN RAAD; EN ZIJNE STILZWIJGENDHEID DAAROP.

MATTHEUS XXVI: 59—63a.

En de Overpriesters, en de ouderlingen, en de geheele groote Raad zochten valsche getuigenissen tegen JEZUS, op dat zij Hem dooden mogten, en vonden niet. En hoewel daar vele valsche getuigen toegekomen waren, zoo vonden zij toch niet. Maar ten laatsten kwamen twee valsche getuigen en zeiden: deze heeft gezegd: Ik kan den tempel Gods afbreken, en in drie dagen denzelven opbouwen. En de Hoogepriester opstaande, zeide tot Hem: en antwoordt Gij niets? wat getuigen dezen tegen u? Doch JEZUS zweeg stil.

Het is eene eigenschap van heillooze en goddelooze menschen, hetgene, dat zij eens bij zich zelven hebben voorgenomen en vastgesteld, door alle mogelijke middelen en wegen ten uitvoer te brengen, zonder de minste acht te slaan op het goede en kwade, het eerlijke en oneerlijke. Een die vroom en deugdzaam van gemoed is, zal ook wel zoo veel hij kan, zijne oogmerken en voornemens zoeken uit te voeren, en daar aan geen vlijt, arbeid of naarstigheid sparen; doch met dit onderscheid, dat hij zich niet anders bedient, dan van zulke wegen en middelen, die in zich zelven, van alle kanten eerlijk, betamelijk en volgens de Goddelijke wet geoorloofd zijn. Zoo ras hij gewaar wordt, dat deze niet genoegzaam zijn, om er zijn voorgestelde doelwit mede naar wensch te bereiken, zal

hij aanstonds terug keeren en aflaten, zijne voorgenome zaak verder te vervolgen, als vindende veel meer en grooter genoegen, in zijne allerwenschelijkste einden te moeten missen, dan die te bezitten en te verkrijgen, door eenige oneerlijke en onbetamelijke middelen. Doch zoo is het met snoode en goddelooze menschen niet Geliefden! Die volgen integendeel, in alles wat zij doen, dezen verfoeijelijken stokregel, dat alle wegen en middelen goed en eerlijk zijn, als men er maar door tot zijn voorgenomen einde en doelwit kan geraken. Niets is er zoo heiligschendend en goddeloos, dat zij niet onbeschroomd zullen in het werk stellen en gebruiken, wanneer zij er het toppunt hunner pogingen en begeerten maar door kunnen bereiken. De Latijnen gebruiken van de zoodanigen een zeer verschrikkelijk spreekwoord, aldus luidende: *flectere si neques superos* etc., dat men op deze wijze, volgens den zin, bekwamelijk in onze taal kan vertolken: *zoo ik het bij God niet vinden kan, zal ik het bij den duivel zoeken.* Waarlijk! zulke menschen, die hun gedrag naar dezen regel schikken, zijn en moeten met regt gehouden worden voor zeer gevaarlijke pesten van den staat der menschelijke zamenleving; om dat zij allezins de gronden van die zamenleving, namelijk, de billijkheid, deugd en eerlijkheid, gelijk als ondermijnen; en dienvolgens onophoudelijk arbeiden, om het gebouw dezer menschelijke zamenleving zelve, geheel overhoop te werpen. En nogtans, hoe gevaarlijk deze lieden ook zijn, zoo is het onze eeuw alleen niet, die in het voortbrengen van dusdanige monsters en gedrochten, zeer vruchtbaar is; neen, zij zijn er altijd en grootelijks overvloedig geweest, in alle tijden en eeuwen van de wereld. Zoo er iemand mogt belust zijn om eens, niet slechts een enkel persoon, maar eene geheele troep, eene gansche vergadering van zulke heil- en eerlooze lieden te beschouwen, wel aan! dan behoeft hij maar zijne oogen te wenden op de ontaarde Christus-moordenaars; ik meen den Joodschen Hoogepriester Cajaphas, te gelijk met den ganschen Raad van Overpries-

ters, Schriftgeleerden en Onderlingen. Deze hadden te zamen vast gesteld en besloten, den Heere JEZUS, die hun een doorn in het oog was, om te brengen en van kant te helpen, ten einde hun gezag en achtbaarheid niet verder door Hem mogt in verval en verachting komen. Dit hun boos en heilloos voornemen moest nu ook worden volbragt en uitgevoerd, het koste wat het wilde; daar was nu niets, hoe snood en goddeloos het ook wezen mogt, dat deze lieden niet onbevreesd durfden in het werk stellen en gebruiken, om er maar door tot hun oogmerk te komen. Een blijk daarvan is, dat zij den Heiland niet zoo gaauw gevangen voor hunne vierschaar gesteld zagen, of niet! zij deden alle pogingen en moeite van de wereld, om Hem met de eene of andere misdaad te kunnen beschuldigen. Maar, wat en hoezeer zij allen te zamen ook zochten, zij vonden niets in Hem, dat de naam van misdaad kon dragen. Wat doen zij nu verder? Om evenwel, het ging dan zoo het ging, tot hun oogmerk te geraken, namen zij ten laatsten, als regtgeaarde kinderen van hunnen vader den duivel, die in de waarheid niet is staande gebleven, hunnen toevlugt, tot den gruwel der leugenen, en sloegen dezen heilloozen en verfoeijelijken weg in, dat zij overal zochten naar valsche getuigen en snoode leugenmonden, ten einde om door dezelven, den Zaligmaker van misdaden te kunnen beschuldigen, die niet alleen, nooit van Hem bedreven, maar zelfs nooit in Zijn hart waren opgekomen, ten einde, om zoo langs dien heilloozen weg, hun voorgestelde doelwit, omtrent Hem te kunnen bereiken. Leest maar het verhaal van den Evangelist Mattheus na, door ons uwen aandacht zoo even voorgelezen Geliefden! en gij zult verbaasd staan, over het hooge toppunt van verfoeijelijke goddeloosheid, waartoe de Hoogepriester Cajaphas met den Joodschen Raad, heeft kunnen komen. *En* schrijft Mattheus *de Overpriesters* enz.

De voorgaande reize is van ons vertoond en verhandeld het geregtelijk onderzoek, dat door den Hoogepriester hier voor den Raad aan den Heiland gedaan wierd, over Zijne

discipelen en leere, met Zijne vrijmoedige verantwoording daarop gedaan; alsmede de smadelijke bejegening, die Hem daarover ontmoette van zekeren geregtsdienaar, die daarbij stond ter Zijner bewaring; en op wat wijze deze booswicht van den Heiland daarover aangesproken en van zijne onbetamelijke schanddaad overtuigd wierd. Tot zoo verre kwamen wij de laatste reize. Nu volgt hierop, hoe de Raad verlegen zijnde, wat nu met den Heiland uit te voeren, ten laatsten te rade wierd, zijne toevlugt te nemen tot valschheid en leugen, om daardoor uit te voeren hetgene men door geen regt of waarheid doen konde, hoe men daarop valsche getuigen tegen den Heere JEZUS zocht en er ook velen vond; maar hoe deze met al hunne valschheid en leugen, niet eene eenige wezenlijke beschuldiging tegen den Heiland wisten in te brengen, die in regten genoeg was om Hem op dezelve te kunnen veroordeelen.

Welaan Geliefden! Spant hier wederom, al de bewegingen van eenen toegenegen aandacht in! Gij zult den Heere JEZUS heden, van alle kanten in Zijne blanke onschuld en onnoozelheid beschouwen; en Zijne bittere vijanden in hunne listige leugens en valschheid, ten eenemaal over hoop geworpen zien. De Heere geve, dat het mag strekken om in onze zielen meerdere hoogachting voor den grooten Zone Gods te verwekken, en innige liefde en genegenheid voor dat onbevlekte Lam, dat geene zonde heeft gekend; maar integendeel de zonden der geloovige en uitverkorene wereld heeft weggenomen! Amen.

De te verhandelen stoffe kan gevoegelijk in drie deelen gesplitst worden, als (1) het bedrijf en de poging van den Joodschen Raad in het zoeken naar valsche getuigen, om door middel van dezelve den Heiland te kunnen beschuldigen en vervolgens ter dood veroordeelen vs. 59. (2) De komst van vele dusdanige valsche getuigen hier voor den Raad, en inzonderheid van twee, die den Zaligmaker met eene opgeraapte en valsche beschuldiging zochten te bezwaren; doch alles vruchteloos en te vergeefs vs. 60, 61

en (3) hetgene hierop verder, tusschen den Hoogepriester en den Zaligmaker voorviel. vs. 62, 63a.

Het eerste beschrijft ons Mattheus dan aldus: *en de Overpriesters* enz. De Evangelist gewaagt van *de Overpriesters* enz. Daar is van deze lieden voor dezen genoeg gesproken Aandachtigen! En daarom kunnen wij het gezegde daaromtrent telkens niet wederom herhalen. Eens vooral moeten onze Toehoorders weten, dat de groote en opperste Raad der Joden, die gesteld was over het geheele land, bestond uit driederhande soort van Leden of Raadsheeren; namelijk: uit Overpriesters, uit Schriftgeleerden en uit Ouderlingen, die te zamengevoegd, met den Hoogepriester het groote Sanhedrin, of den grooten Raad uitmaakten, die bestond uit 70 of 71 Leden, en die met nadruk, de groote Raad genaamd wierd, gelijk hier van Mattheus ook geschiedt, omdat zij de Opperste Raad was van het geheele Land, en gesteld over al de andere Collegien of mindere Raden van regering; even als bij ons het Collegie of de Vergadering van de Staten, de grootste en opperste Raad is dezer Landschap of Provincie. Deze groote Raad was hier nu, zoo als wij te voren gezien hebben, in het Paleis van den Hoogepriester te zamen gekomen, en zat daar nu zelfs in den nacht om over de zaak van den Heere JEZUS te oordeelen en met elkanderen te beraadslagen. Doch het verdient bijzondere opmerking, dat Mattheus hier met zooveel nadruk schrijft, van *de Overpriesters, en de Ouderlingen en den geheelen grooten Raad*, dat zij valsche getuigenissen tegen den Zaligmaker zochten; want daarmede wil hij buiten twijfel aanduiden en te kennen geven, de groote eenparigheid, met welke dit zoeken van valsche getuigenissen tegen JEZUS, hier in den Raad is in zijn werk gegaan; want al de Raadsheeren waren gezamenlijk even bitter tegen Hem; zij hielden het allen te zamen voor eene zaak van zeer groot belang voor hen, dat Hij met den eersten, op de eene of andere wijze wierd van kant geholpen; en daarom deden zij hier alles met de grootste zamenstemming en eendragtigheid

van gevoelens, zonder dat er een eenige Raadsheer was, die er iets tegen had. Dus schrijft Matthéus hier dan te regt, zoo nadrukkelijk: *en de Overpriesters, en de Ouderlingen en den geheelen grooten Raad* enz. Wat deden dezen nu? *zij zochten* schrijft de Evangelist, *valsche getuigenissen tegen JEZUS* enz. Tot nog toe hadden zij, zoo als wij gezien hebben, niets ter wereld in den Heiland gevonden, waarmede zij Hem op eene wettige wijze konden beschuldigen, en waarop zij Hem ter dood konden veroordeelen. De ondervraging die de Hoogepriester zelve met listigheid gedaan had, was tegen zijne en hunner aller verwachting, gansch kwalijk uitgevallen; doordien de Heere JEZUS zich zelve daar zoo meesterlijk en rondborstig op had weten te verantwoorden. Dus was er dan nu wel geene kleine verlegenheid in den Raad; maar dat hielp niet: de zaak moest evenwel haren voortgang hebben! en dat onder eenen uitwendigen schijn van regt. Het was eenparig vast besloten; dat de Zaligmaker moest van kant gemaakt en ter dood veroordeeld worden; en daarom, de Raad ging eenstemmig in de zaak voort en zocht tegen JEZUS valsche getuigenissen opdat zij Hem dooden mogten. Deze lieden, die boven alle andere Joden, het Goddelijke en wereldlijke regt, zeer wel verstonden, waren geenszins onkundig, dat om iemand geregtelijk ter dood te brengen, vooraf moest gaan, eene ordenlijke aanklagt en beschuldiging van zekere doodwaardige misdaden, waarop men het doodvonnis dan kon vellen; en dat niet slechts alleen; maar om het vonnis wettig te maken en voor al de wereld verantwoordelijk; daartoe wordt noodzakelijk in regten vereischt: een klaar bewijs van zoodanige misdaden; hetzij dat zoo een bewijs wordt afgeleid en vastgemaakt uit de belijdenis van den beschuldigden zelve, voor den Regter gedaan; of uit de getuigenis van een genoegzaam getal geloofwaardige en onbesproken lieden; of uit zoodanige andere zaken en omstandigheden, als in regten, tot klaar bewijs van eene misdaad, voldoende worden geoordeeld. Doch hier in de zaak van den Heere JEZUS, wierd noch

het eerste noch het laatste van deze drie stukken gevonden; daar was geene belijdenis van Zijn eigen mond, uit welke zij eenige de minste beschuldiging tegen Hem konden opmaken. Ook waren er geene andere omstandigheden tot Zijne bezwarenis; dus bleef er dan niets anders overig, om Hem aan eenige halsmisdaad schuldig te verklaren en daarop in regten te veroordeelen, dan dat men een genoegzaam getal van geloofwaardige getuigen wist te vinden tot Zijne beschuldiging; want zulks is zeker, beide volgens de Goddelijke en menschelijke wetten, dat men in duistere en twijfelachtige zaken, voor den Regter zich bedient van de getuigenis van genoegzame geloofwaardige getuigen; en dat daar dan, zonder verder bewijs, het vonnis op geslagen en uitgesproken wordt. Zoo had God de Heere in Zijne wet meermalen uitdrukkelijk bevolen als: Num. XXXV: 30 *al wie eene ziele slaat, naar den mond der getuigen, zal men den doodslager dooden.* En Deuter. XVII: 6 *op den mond van twee getuigen of drie getuigen, zal hij gedood worden, die sterven zal.* Volgens deze Goddelijke wet moesten hier omtrent den Heere JEZUS, dan nu ook ten minste twee of drie, onbesproken en geloofwaardige getuigen zijn, door welker mond Hij van eenige halsmisdaad moest beschuldigd worden, bijaldien men Hem geregtelijk wilde ter dood veroordeelen. Maar ziet! hierin was nu al de zwarigheid geheel gelegen, dat men zoodanige geloofwaardige getuigen tegen den Heiland, nergens vinden kon. Niet een was er, die iets waarachtigs tot Zijn nadeel of bezwarenis wist te getuigen of in te brengen; en daarom waren de Overpriesters en Schriftgeleerden, alzoo wel als de Hoogepriester met den geheelen grooten Raad, nu niet weinig met de zaak verlegen om die aldus te vervolgen, dat zij die eenigzins voor de wereld konden verantwoorden. Doch hier was het nu *flectere si neques* enz. Niet wetende wat anders te doen, en evenwel vastelijk te zamen besloten hebbende, den Heiland ter dood te veroordeelen, nemen zij ten laatsten hunnen toevlugt tot de allersnoodste, heilloosste en verfoei-

jelijkste hulpmiddelen van geweld en onregtvaardigheid, die er konden bedacht worden. Geene kans ziende, om waarachtige getuigen tegen den Heere JEZUS voort te brengen; gaan zij heen en zoeken, om evenwel voor het uiterlijke den stijl van regtspleging te houden, tegen Hem *valsche getuigenissen.* Daar moesten getuigen wezen, die den Heiland beschuldigden, het ging dan zoo het ging; want anders was het den Raad niet mogelijk, met de minste schijn van billijkheid het doodvonnis tegen Hem uit te spreken. En ofschoon zij zulks al zonder getuigen mogten doen; zoo zou het nogtans zeer groote zwarigheid ontmoeten, bij den Landvoogd Pilatus, als door wien zoo een vonnis, niet alleen uitdrukkelijk moest worden goedgekeurd; maar ook ten uitvoer gebragt. En daarom, de gansche Raad vindt eenparig goed, bij gebrek van waarachtige, zich tegen den Heiland te bedienen van valsche en leugenachtige getuigenissen. Eene verfoeijelijke goddeloosheid voorwaar! Zij, die de Opperste Regters waren van het Joodsche volk, en van God aangesteld, om alle valschheid en onregtvaardigheid strengelijk te straffen; die beter dan iemand wisten, welke nadrukkelijke wetten er tegen valsche getuigen lagen of bestonden, in zoo verre, dat zij zelfs verdienden met den dood gestraft te worden, gaan hier zelven henen, en zoeken tegen eenen onschuldige, om hem ter dood te kunnen brengen, valsche getuigenissen. Wat vervloekte en heillooze regters zijn dit Geliefden! Goddeloozer regtbank immers kan er in de wereld niet bedacht worden? En nogtans, onze Joodsche regters schamen het zich niet! zij zochten valsche getuigenissen tegen den Heere JEZUS, toen zij geen kans zagen om waarachtige te kunnen vinden. Hier geldt niet tegen in te brengen, dat de Joden van gevoelen waren, dat men tegen een valsch Profeet, die het volk verleidde, alles wat men maar kon, het zij waar, hetzij valsch of leugenachtig, vrijelijk mogt getuigen, om hem van kant te helpen; en dat de Raad den Heiland ook aanmerkte en hield voor een valsch Profeet, en zich gevolgelijk van dat voor-

regt, omtrent Hem hier nu ook bediende; want wij antwoorden daarop: (1) dat het niet genoeg is, iemand slechts voor een valsch Profeet te houden; maar dat het moet aangetoond en bewezen worden, dat hij zoodanig is; want anders was geen Leeraar immer een oogenblik zijn leven zeker. (2) En wat aanbelangt, dat men tegen een valsch Profeet, zich ook vrijelijk mag bedienen van een valsch en leugenachtig getuigenis, is eene goddelooze stelling Geliefden! die lijnregt tegen de Goddelijke wet aanloopt; en die daarom den Joodschen Raad, in het allerminste niet kan verschoonen. Dus dan, zij bedreven hier eene verfoeijelijke goddeloosheid; *zij zochten* valsche getuigen: niet als of de Raad hier midden in den nacht, zoodanige valsche getuigen nog overal in het ronde door Jeruzalem moest loopen zoeken, want dit zou niet alleen te lang hebben aangeloopen; maar zulks zou ook een al te wild en te woest werk geweest zijn. Het is veel eer te denken, dat zij hier deze valsche getuigen al van te voren zullen bezorgd hebben om er hen, als het er op aan kwam, dat men hen van doen kreeg, aanstonds bij de hand te hebben. Deze goddelooze lieden nu, binnen in de Raad-kamer gekomen zijnde, zocht de Raad uit hunnen mond valsche getuigenissen tegen den Heere JEZUS. Waarlijk mijne Vrienden! eene handelwijze, die aan alle kanten even verfoeijelijk en schandelijk is; en welkers onregtvaardigheid van rondomme, zoo klaar als de dag doorstraalt; want, om niet verder te spreken van deze goddeloosheid, dat een regter zelve onderneemt, valsche getuigenissen te zoeken en op te maken tegen iemand, daar hij over zit om te oordeelen; zoo geeft hier mede maar eens acht op! Het is een vaste regel in de regten, dat alle geregtelijke onderzoekingen en proceduren moeten vooraf gaan voor het vonnis, en dat het vonnis daar dan op moet volgen. Maar hier heeft de Joodsche Raad, al eenigen tijd te voren, het vonnis des doods over den Heere JEZUS besloten; en vastgesteld, Hem van kant te helpen. En daarop komen zij nu eerst onderzoek doen op Zijn persoon, en trachten ge-

tuigenis tegen Hem te winnen, om Hem geregtelijk te beschuldigen. Dat is immers de onregtvaardigste handeling, die er zijn kan, en een klaar bewijs, dat deze goddelooze Raadsheeren, zich tegen den onschuldigen Heiland gedragen hebben: niet als regtvaardige en billijke Regters; maar als bloeddorstige wolven, die naar niet anders zochten, dan om Hem van kant te helpen.

Want zoo schrijft Mattheus duidelijk, dat zij valsche getuigenissen tegen JEZUS zochten, *op dat zij Hem dooden mogten*. Dat was de groote zaak, die men met den Heiland voor had, namelijk, Hem ter dood te brengen; zulks was al reeds van te voren in den Raad vast besloten; en daarom, om hiertoe nu op eene geregtelijke wijze te komen, zocht men hier nu tegen Hem valsche getuigenissen. Al wederom het klaarste blijk Geliefden! van goddeloosheid en onregtvaardigheid; want de Joodsche Raad had in Zijne regtspleging tegen den Heere JEZUS, een vast voorgesteld einde, dat men bedoelde, namelijk, Zijn dood; en dat kan, noch mag geenszins in den persoon van een' Regter vallen; dewijl, zoodra de Regter in zijne geregtsoefening eenig ander einde dan alleen de geregtsoefening zelve bedoelt en in het oog heeft; zoo wijkt hij aanstonds daardoor, van den weg des regts af, en verliest daardoor de wezenlijke hoedanigheid van eenen Regter. Het eenige einde of doelwit van eenen Regter moet dan slechts zijn, om regt te doen en niet om eenig bijzonder oogmerk te bereiken, dewijl hij dan noodzakelijk, naar dat bijzonder oogmerk, zijne geregtsoefening zou moeten buigen, en zoo geenszins zou kunnen voldoen, aan zijn ambt als Regter. Hierom wordt de geregtigheid gemeenlijk verbeeld door eene vrouw, die geblinddoekt is, houdende eene schaal in de eene, en een bloot zwaard in de andere hand, tot een teeken, dat een Regter niets bijzonders in het oog moet hebben; maar alleen de zaken, daar Hij over oordeelt, moet wegen en wikken, naar de zwaarte van het regt. Doch te vergeefs zoekt men zulks hier al weder in deze Joodsche Regters; dewijl deze hier geenszins omtrent den Heiland procederen en handelen als Regters; maar

als Zijne volslagen partijen, ja als Zijne grootste vijanden, die Hem maar, het koste wat het wilde, zochten van kant te helpen, en die daarom hier tot zoodanig een einde, nu tegen Hem zochten valsche getuigenissen. Doch wat was het? Mattheus schrijft, *dat zij niets vonden.* Niemand vatte dit in zulken zin op, als wierd hiermede aangeduid en te kennen gegeven, dat de Raad geene valsche getuigenissen tegen den Heiland konde vinden; neen, het tegendeel zullen wij zoo aanstonds zien, dat er *vele valsche getuigen toegekomen waren.* Maar *zij vonden niet,* wil maar alleen dit zeggen, dat zij geene valsche getuigenissen konden vinden, die in regten eenigzins genoegzaam en voldoende waren, om JEZUS daarop ter dood te veroordeelen; want zulke waren het eigentlijk, die zij zochten; zij zochten valsche getuigenissen tegen den Zaligmaker, let wel! *om Hem te dooden;* dat is, om Hem daarop ter dood te kunnen veroordeelen; maar zoodanigen nu konden zij er geene vinden, wat moeite en arbeid zij er ook toe deden. Daar waren er wel, die het een en het ander valschelijk tegen den Heiland inbragten en getuigden; maar het waren geene zaken of beschuldigingen, daar men Hem wettiglijk op kon veroordeelen; want zoo verhaalt Mattheus verder, *en hoewel daar vele valsche getuigen toegekomen waren zoo vonden zij toch niet.* Daar *waren vele valsche getuigen toegekomen;* dat is, vele van zoodanige lieden, die zich lieten gebruiken om den Heiland met valsche dingen te betichten en te bezwaren. Wat soort van volk dit al geweest is, meldt ons de geschiedenis niet; als ook niet, of het alle menschen zijn geweest, die volgens het Joodsche regt, die noodige hoedanigheden bezaten om voor den Regter getuigenis der waarheid te kunnen geven; want de Joden hadden eenen regel en wet omtrent dit stuk, waarbij bepaald wierd, wie en welke in regten, vermogten te getuigen en welke niet: doch laten er al eene partij onwettige en onbekwame getuigen onder geloopen hebben, het komt er niet eens op aan; eensdeels, om dat de Raad zich in de zaak van JEZUS, niet

eens zoo zeer aan het regt en de wetten kreunde; anderdeels, om dat het getal van getuigen hier toch overgroot genoeg was: want daar *kwamen vele* enz. Het is niet te verwonderen, dat hier zoo een groot getal van valsche getuigen, tegen den Heiland gevonden wierd, want daar zijn altijd menschen, die zich om hun bijzonder voordeel, bij de grooten zoeken aangenaam te maken.

Nu bleek het genoeg, dat men den Joodschen Raad in dezen tijd, geen aangenamer, noch behagelijker dienst kon doen, dan zich tegen JEZUS te stellen en Hem, ofschoon valschelijk, van het een of het ander, dat strafwaardig was te beschuldigen; die zich hier het best in gedroeg was het aangenaamste bij den Raad, en kon zich verzekerd houden, dat zulks hem niet schadelijk zou zijn; en daarom, het kon niet anders wezen of daar moesten er vele gevonden worden, die zeer bereidwillig waren, om ten gevalle van den Raad valsche dingen tegen den Heiland te getuigen; behalve dat de Heiland ook zeer vele en groote vijanden hier te Jeruzalem, zelfs onder de gemeenen had, die het met den grooten Raad hielden, en niets liever zagen, dan dat Hij maar ter dood veroordeeld en van kant geholpen wierd. Het een en ander dan doet ons begrijpen, dat het niet vreemd was, dat hier zoovele valsche getuigen tegen den Heere JEZUS voor den dag kwamen. De Hoogepriester en de Raad dan, overhooren ze allen te zamen, en ondervragen een ieder dier valsche getuigen, naar hetgene zij wisten ter beschuldiging van JEZUS in te brengen; en zoo ontving deze dan hier in Zijne tegenwoordigheid, van alle kanten eene groote menigte van beschuldigingen; de een bragt dit, de ander dat tegen Hem in. Doch wat was het, toen al deze valsche getuigen, een ieder het zijne gezegd en gesproken had? *Zoo vonden zij* volgens het verhaal van onzen Evangelist, *toch niet*; dat is, zij vonden in al deze valsche beschuldigingen er niet eene die genoegzaam was in regten, om den Zaligmaker van eenige halsmisdaad te overtuigen, waarop Hij geregtelijk kon worden ter dood veroordeeld. Het

waren allen te zamen maar ligte en opgeraapte dingen die tegen Hem ingebragt wierden. Hoezeer en grootelijks de Hoogepriester en de Raad ook zochten, zij vonden er niets in, dat gewigtig genoeg was, om den Heiland daardoor aan het lijf te komen. Markus verklaart dit ons een weinig omstandiger, zeggende, dat al *de getuigenissen* van deze lieden *niet eenparig waren.* Het zij; dat hij daarmede wil te kennen geven, dat deze valsche getuigen, allen te zamen in hetgene zij getuigden, van elkanderen verschilden en tegen malkanderen aanspraken, zoodat er geene overeenkomst of eenparigheid in hunne gezegden gevonden wierd; een klaar blijk van derzelver valschheid en leugenachtigheid; het zij anders, dat de woorden *niet eenparig* gelijk als anderen willen, hier liever kunnen en moeten vertaald worden door, *niet genoegzaam, niet gewigtig*, hetgene wij ook liefst zouden toestemmen; en dat Markus dus daarmede wil aanduiden dat, ofschoon hier zoo vele valsche getuigen tegen den Heiland waren toegekomen, om Hem te bezwaren en te beschuldigen, al hunne ingebragte getuigenissen nogtans geenszins gewigtig en in regten genoegzaam waren, om daarop den Heere JEZUS, wettiglijk en geregtiglijk ter dood te kunnen veroordeelen. Dus dan, hier wierd bij den Joodschen Raad, tot des Heilands beschuldiging, wel zeer veel water vuil gemaakt en veel over hoop gehaald; doch evenwel niets wezenlijks gevonden, omdat al de getuigenissen niet eenparig, of liever, niet genoegzaam en voldoende waren, om Hem van eenige zware misdaad, die het oordeel des doods waardig was, te beschuldigen en te overtuigen. Waaruit dan zeer levendig komt openbaar te worden en te blijken, des Heeren JEZUS waarachtige onschuld en onnoozelheid of onbevlektheid; en hoe Hij met regt al Zijne vijanden kon uitdagen en zeggen, gelijk Hij zulks doet Joh. VIII: 46, *Wie van u overtuigt Mij van zonde?* — Wat geschiedt er nu verder? geeft de Hoogepriester met den Raad de zaak nu op, en laten zij den Heiland als onschuldig, vrij en los! Neen, neen gansch niet Geliefden! hoort wat onze Evan-

gelist verder verhaalt! *maar*, schrijft hij, *ten laatsten kwamen twee* enz.

De zaken van den Joodschen Raad stonden slecht geschapen, overmits, wat er ook van velen tegen den Heiland wierd gezegd en ingebragt, nogtans in dat alles niets van gewigt tot Zijne beschuldiging wierd gevonden. Maar ziet! ten laatsten beginnen evenwel de zaken wat op te lichten; na lang vergeefs met vele valsche getuigen te zijn bezig geweest, komen er eindelijk twee voor den dag; die schenen met hunne getuigenissen en valsche beschuldigingen het alles te zullen goed maken; want zoo verhaalt het ons Mattheus *maar ten laatsten* enz. Markus verhaalt dit een weinig anders schrijvende: *en eenige opstaande* enz. Twee dingen vallen hier aan te merken. (1) Dat Markus maar in het algemeen spreekt van *eenigen* die opstonden, en tegen den Zaligmaker getuigden; doch dat Mattheus in het bijzonder hun nette getal aanteekent, schrijvende: dat er *twee* geweest zijn. (2) Het andere is, dat Mattheus wederom maar eenvoudig schrijft, dat er twee zulke valsche getuigen *kwamen* en *zeiden*; doch Markus een weinig bijzonder; dat zij *opstonden* en valschelijk tegen JEZUS getuigden. Nu doet zich hieromtrent deze vraag op: hoe men dat *opstaan* dezer twee valsche getuigen moet begrijpen: of in eenen eigentlijken of in eenen oneigentlijken zin? Die het eigentlijk en naar den letter nemen, die willen, dat deze twee valsche getuigen zijn geweest, twee uit den Raad zelve, die ziende dat er niets gewigtigs en genoegzaam tot des Heilands beschuldiging uit al de valsche getuigen, die in groot aantal verschenen en gehoord waren, gevonden wierd; daarom nu zelven van hunne plaatsen opstonden en tegen Hem getuigden. Doch die het wederom oneigentlijk verstaan, die houden deze twee niet voor Raadsheeren zelve; maar voor zulk soort als de anderen geweest waren, en oordeelen, dat *opstaan* hier in het verhaal van Markus niet anders wil zeggen naar het gebruik, dan tegen iemand getuigen in het gerigt; want dat wordt gemeenlijk zoo genomen, als iemand tegen een ander

getuigt in het gerigt, dat hij dan gezegd wordt, *tegen hem op te staan*, gelijk wij dat zoo vinden, van de Koningin van het zuiden, en de mannen van Nineve, die gezegd worden, *te zullen opstaan in het oordeel, tegen dit geslacht* Matth. XII: 41, 42. En als wij de waarheid zeggen zullen Geliefden! Wij zouden mede niet denken, dat Markus hier een eigentlijk *opstaan* bedoelt van twee getuigen uit den Raad; maar dat hij hier oneigentlijk spreekt van twee lieden, die tegen den Heere JEZUS opstonden, door in het gerigt tegen Hem te getuigen. Dit schijnt ons klaar toe, omdat Markus naderhand, van het eigentlijk opstaan van den Hoogepriester gewagende, in het bijzonder en met nadruk van hem zegt, dat hij opstond *in het midden*, namelijk, van den Raad; hetgene hier, van deze twee valsche getuigen zoo niet geschiedt; en daarom ook op die wijze niet van een eigentlijk opstaan in den Raad, kan verstaan worden. Dus dan, daar kwamen of stonden ten laatsten twee valsche getuigen op; daar waren er *twee*, en dat was een goed begin; want zoo veel worden er ten minsten in regten vereischt, om eene beschuldiging, tegen iemand goed te maken; zoo dat de Regter daarop voortgaan mag. God de Heer zelve, had in Zijne wet, wel uitdrukkelijk bevolen, geen regt te doen, of niemand ter dood te veroordeelen, dan ten minsten op de getuigenis, van twee getuigen, en geenszins op dat van een alleen. Zoo vinden wij dat Num. XXXV: 30, daar de Heere belast: *een eenige getuige zal niet getuigen, tegen eene ziele, dat zij sterve.* En wederom Deut. XVII: 6, *op den mond van twee getuigen of drie getuigen, zal hij gedood worden, die sterven zal.* Het was dan goed, dat er hier ten minste twee waren, die nog wat nieuws en krachtigers tot JEZUS bezwaring zouden inbrengen; doch wij vreezen Geliefden! dat het mogelijk met hen gaan zal, volgens dit bekende spreekwoord: *bergen gaan zwanger* enz. Doch laat ons zien, wat zij in te brengen hebben, en welke hunne beschuldiging is. *Deze*, zoo spreken zij voor den Raad, met eene

vingerwijzing op den Heere JEZUS, die daar voor hen stond, *deze heeft gezegd: ik kan den tempel* enz. Zij beschuldigen den Heiland, dat Hij deze woorden *gezegd, of gesproken had.* En bij Markus staat, dat zij zeiden, dat zij hem dezelve *hadden hooren zeggen.* Dat gaat nog verder; want daarmede geven deze valsche getuigen hier voor den Regter redenen van wetenschap, gelijk een getuige in regten altijd verpligt is te moeten doen, zal zijn getuigenis worden aangenomen. Zij hadden hetgene zij hier tot last van den Heiland inbragten, zelve van Hem en uit Zijnen mond gehoord; en dus waren zij hier dan zelfs oor- en ooggetuigen geweest van de dingen, die zij voortbragten. Doch laten wij de zaak en het gezegde van den Heere JEZUS, daar Hij hier mede voor den Raad beschuldigd wordt, zelve eens inzien! De twee valsche getuigen beschuldigen Hem, dat Hij deze woorden voor dezen moet gezegd of gesproken hebben: *ik kan den tempel* enz. Markus geeft deze woorden van beschuldiging wederom een weinig anders op, schrijvende, dat de twee getuigen JEZUS beschuldigden, dat zij Hem hadden hooren zeggen: *ik zal dezen tempel* enz. Doch dit verschil in woorden komt er niet op aan Geliefden! want zij zijn in het wezen van de zaak dezelfde, en komen daarop uit, dat JEZUS van den tempel te Jeruzalem, die de Godsdienstzetel des Joodschen volks was, moest hebben gezegd of geroemd, dat Hij die wilde of zoude geheel tot den grond toe afbreken; en dat Hij dien of eenen anderen, binnen drie dagen wederom zou opbouwen. Dit getuigen deze twee menschen hier voor den Raad, dat zij den Heiland zelfs hadden hooren zeggen; en nogtans was het eene valsche, en ten eenemaal onwaarachtige zaak; want dit was er van de zaak: de Heere JEZUS had gezegd tot sommige Joden, gelijk wij dat kunnen lezen Joh. II: 18, 19, bij gelegenheid dat Hij een deel kramers en wisselaars uit den tempel gejaagd hebbende, van hen gevraagd wierd, wat teeken Hij hun kon toonen, dat Hij met regt zulke dingen deed? Toen had Hij tot hen ge-

zegd: *breekt dezen tempel! en in drie dagen zal ik denzelven oprigten.* Maar hier verstond de Heiland, door het woord *Tempel* geenszins den tempel te Jeruzalem; maar, volgens het gene er Johannes vers 21, duidelijk bij aanteekent, verstond Hij daardoor den tempel van Zijn ligchaam; waarom Hij buiten twijfel, toen Hij dit sprak, op zich zelven en Zijn ligchaam zal gewezen hebben, zeggende: *breekt dezen* enz., gelijk zulks dan ook naderhand van Hem in Zijne opstanding geschied is. Maar ziet! hier komen deze twee lieden nu, en verdraaijen deze woorden des Heilands schandelijk, die toepassende op den tempel te Jeruzalem: en dat niet alleen; maar die ook geheel anders opgevende, dan JEZUS die gesproken had. Het kan wel zijn, dat zij dit niet met voordacht en uit een boos opzet gedaan hebben; maar dat zij in het voortbrengen van des Heilands gezegde, naar hun beste verstand en onthouding zijn te werk gegaan; want zoo ras had de Heiland deze woorden niet uitgesproken, of de Joden die ze hoorden begrepen niet anders, of hij sprak waarlijk van den tempel te Jeruzalem, gelijk wij dat daar bij Johannes kunnen vinden. Doch dat kon de Zaligmaker niet helpen, dat de Joden Zijne woorden kwalijk begrepen, en derzelver regten zin en meening niet verstonden; al wat er op was, was dat men Hem nadere verklaring en opening van dit Zijn gezegde deed geven, volgens dien algemeenen regel, dat een ieder de uitlegger van zijne eigene woorden is. En nogtans was dit ondertusschen de eenige en voornaamste beschuldiging, die er van zoo een grooten hoop van opgezochte getuigen tegen Hem ingebragt wierd. Maar Markus schrijft van deze twee valsche getuigen; die deze beschuldiging tegen JEZUS ingebragt hadden, *en ook alzoo was hun getuigenis niet eenparig*, dat is, niet voldoende, niet genoegzaam; om den Heiland ter dood te veroordeelen; want zoo moet het Grieksche woord vertaald worden, en niet door *eenparig*, zooals wij te voren reeds gezien hebben. En om de waarheid te zeggen Aandachtigen! het ware eens zoo, dat de Za-

ligmaker al van den tempel te Jeruzalem gezegd had, dat Hij die kon of zou afbreken, of denzelven of eenen anderen in drie dagen weder opbouwen; wel, wat stak daar dan toch in? Was dat eene beschuldiging om er Hem op ter dood te veroordeelen? Het is wel waar, dat de Joden het voor eene halsmisdaad hielden, als iemand den tempel lasterde; maar dat was geen lasteren van den tempel, die voorgeeft, dat hij ze kan afbreken; wanneer hij er bijvoegt, dat hij ze ook wederom, binnen drie dagen zal opbouwen. En ofschoon genomen, de Zaligmaker had het al eens waarlijk gedaan, Hij had den tempel al eens tot den grond toe waarlijk afgebroken, en dien in drie dagen wederom opgebouwd; zoo had Hij immers daarmede geene de minste misdaad, die strafwaardig was bedreven; maar alleen getoond, eene verwonderlijke en bovenmenschelijke almagt. Het eenige dan, dat hier in deze beschuldiging stak, als die al eens waarachtig geweest ware was, dat men den Heiland had mogen uitmaken voor een zin- en verstandeloos mensch, die zich verbeeldde wonderlijke en bovennatuurlijke krachten te bezitten; en daarover verdiende Hij dan geen doodstraf; maar integendeel deernis en medelijden, dat hij zoo dwaas was, van zich zulke ijdele hersenschimmen te maken, en zulke verwonderlijke krachten te verbeelden. Even eens, als of er iemand onder ons was, die opentlijk durfde voorwenden, dat hij het in zijne magt had, deze kerk geheel te kunnen afbreken en in drie dagen wederom opbouwen; zoo een mensch zou men immers daarover geenszins met den dood straffen; maar men zou hem aanzien en houden voor iemand, die het in het hoofd scheelde, en niet wel bij zijne zinnen was; en dus zou men hem dan moeten beklagen, in plaats van hem het minste leed te doen. Zoo dan, het blijkt van alle kanten, dat de beschuldiging, die deze twee getuigen hier tegen den Heere JEZUS inbragten, niet alleen ten hoogsten valsch en leugenachtig was, maar ook zoo slecht en onnoozel, dat het te verwonderen is, hoe zij dezelve aan zoo eene Hoog Achtbare en aanzien-

lijke vergadering, als de Joodsche Raad was, hebben durven voorstellen. Nogtans, dewijl er niets anders tegen den Zaligmaker te vinden was, zoo moest deze beuzelachtige betichting voor eene zware, en gansch gewigtige beschuldiging worden opgenomen; en zulks deed de Hoogepriester, van wien Mattheus verder verhaalt, dat hij deze beschuldiging gehoord hebbende *opstond, en tot* JEZUS *zeide* enz.

Niet alleen bij de Joden, maar ook bij Grieken, Romeinen en andere volkeren; waren de Regters gewoon, in het gerigt neder te zitten, gelijk dat mede nog zoo hedendaags onder ons geschiedt, en zoo zat de Hoogepriester Cajaphas, met den Raad hier dan nu ook; doch hebbende deze valsche beschuldiging, die van twee getuigen tegen den Heiland ingebragt wierd gehoord, stond hij van zijne plaats overeind. De reden van dit opstaan des Hoogepriesters was, om een gebaar en eene vertooning te maken, van ontroering, even als klonk hem deze beschuldiging, wegens derzelver grootte en gewigt, zoodanig in de ooren, dat hij daarover als verbaasd en ontzet van Zijne plaats opstond. Gelijk ons de Joodsche Meesters zoo leeren, dat de Regters, als zij in het gerigt van de getuigen eenige lastering tot iemands bezwarenis hoorden voortbrengen, dan moesten opstaan. Zoo maakte de Hoogepriester hier dan nu ook, het gebaar en de beweging van godvruchtigheid en ontroering, even, als waren de dingen, die hij hier tot des Heilands bezwarenis kwam te hooren, zoo goddeloos en schrikkelijk, dat hij er ten hoogsten over aangedaan en geërgerd wierd. Hij stond dan op; en zoo opgestaan zijnde, keert Hij zich naar den Heere JEZUS toe, en spreekt Hem, als in groote verbaasdheid en ontroering aan: *antwoordt gij niet; wat* enz. Als wilde hij zeggen: spreekt gij niet? Wat hoor ik daar voor schrikkelijke dingen van u! waarmede wordt gij daar van deze lieden beschuldigd! wat misdaad is dat! zwijgt Gij daar nog op stil? antwoordt gij niet? hoor, wat zij daar tegen U getuigen! Ziet! op zulk eene wijze stelt zich hier de Hoogepriester als zeer ontzet en ontroerd, over de schrikkelijke dingen, die hij

hier tot last en bezwarenis van den Heiland hoorde; schoon niemand beter dan hij wist, dat het maar slechts benzelingen waren, die schoon al waarachtig, nogtans in het allerminste niet konden dienen om iemand van eenige halsmisdaad te betichten. Doch laat ons eens zien, wat de Heere JEZUS deed! Onze Evangelist schrijft van Hem: *doch JEZUS zweeg stil.* En Markus voegt er bij: *Hij antwoordde niets.* Dat is iets opmerkelijks; de Zaligmaker hoorende en ziende al deze dingen, spreekt er nogtans geen een woord op om zichzelven te verontschuldigen; maar zwijgt stil, Wel, zal mogelijk iemand zeggen, wat is dat? Waarom zwijgt de Heiland hier? Is dat hier een tijd om te zwijgen, daar men zulke valsche en ijdele opgeraapte beschuldigingen tegen Hem voor den dag brengt? Waarom hier niet, en de twee valsche getuigen, en den Hoogepriester zelve, die met hen zooveel ophad, beschaamd gemaakt? Doch die zoo spreekt kent de verheven en Goddelijke wijsheid van den Heere JEZUS niet. Dit stilzwijgen dat Hij hier doet is de allerbeste verantwoording voor Hem die er zijn kon. Salomo zegt elders, Spreuk. XXVI: 4 dat men den zot niet moest antwoorden naar zijne dwaasheid; opdat men hem niet gelijk wierde, en dat is ook waarlijk zoo. Het is altijd met geen spreken te doen, daar zijn tijden en gelegenheden, waarin de grootste wijsheid bestaat in te zwijgen, en geen enkel woord te spreken. De Zaligmaker zwijgt hier geheel stil, om daarmede te betoonen, dat de beschuldiging, die hier tegen Hem ingebragt wierd, zoo opentlijk valsch, ongerijmd en onnoozel was, dat zij geene de minste verantwoording verdiende, maar uit zich zelve zoo gaauw zij voortgebragt was, genoegzaam verviel; dat het de moeite niet waardig was, er een eenig woord tegen in te brengen, dat de Hoogepriester en de geheele Raad zulks zoowel begrepen als Hij, ofschoon zij zich anders veinsden. Ja, de Heiland geeft hiermede ook te kennen, dat als men zulke ijdele dingen tegen Hem moest inbrengen om Hem te beschuldigen, en men anders niet had, het dan maar best

was dat Hij voortaan stil zweeg en de zaken op zijn beloop liet, doordien het dan genoegzaam bleek, dat men maar zocht Hem schuldig of onschuldig van kant te helpen, en dat men Zijne verantwoording niet eens zou in acht nemen, maar die slechts alleen van Hem vorderde, om met Hem kwanswijs te procederen en te handelen naar stijl en vorm van regten; en zoo is dit Zijn stilzwijgen dan zooveel, als of Hij zeide: gaat het hier zoo toe? Neemt men zulke ongegronde, ijdele en beuzelachtige dingen aan; en voert men Mij die te gemoet als zware en gewigtige beschuldigingen, om Mij daarop ter dood te veroordeelen? Wel, dan is het niet noodig Mij verder voor zulke Regters te verantwoorden; dan is het best dat ik maar stilzwijg en hen met Mij laat begaan gelijk zij willen. Wat dunkt u nu van deze stilzwijgendheid van den Heere JEZUS Geliefden! Kon de schranderste en welsprekendste redenaar hier wel beter gesproken hebben, dan Hij zweeg. Neen, dit stilzwijgen verdient, dat er de geheele wereld met verwondering altijd van spreke! JEZUS *zweeg* dan en *antwoordde niets*. Daarop wierden de Hoogepriester en de Raad nu wederom niet weinig met de zaak verlegen, als wel wetende bij zich zelven, ofschoon zij zich anders moesten houden, dat alles, wat tot nog toe tot JEZUS bezwarenis was ingebragt geworden, niets te beduiden had en geenszins kon dienen om Hem daarop ter dood te veroordeelen. Doch de Hoogepriester, die vruchtbaar was in vernuft en uitvindingen, wendt hier in deze gelegenheid de zaken al wederom over eenen anderen boeg zoo als wij in de volgende reize zien zullen.

Ziet daar Aandachtigen! ook dit stuk van de geschiedenis van des Zaligmakers lijden vertoond en verhandeld. Ziet en beschouwt daar nu wederom allen te zamen in (1) Zijne bereidwillige *gehoorzaamheid* om dit Zijn lijden te dragen en te ondergaan, die eenigermate hierin doorstraalt, dat daar Hij op de ijdele en valsche beschuldigingen, die hier tegen Hem ingebragt wierden, zich overvloedig genoeg kon verantwoorden, Hij integendeel geheel

stil zwijgt, dewijl Hij ziende dat men Hem toch met geweld van kant wilde hebben, zich daarom zonder de minste tegenspraak aan het geweld en de onregtvaardigheid onderwerpt en zich schikt om alles met geduld af te wachten. (2) Beschouwt hier ook Zijne *onschuld* en *onbevlektheid*, die hier zoo klaar als het licht van den dag doorstraalt; doordien na zooveel arbeid en pogingen, en uit den mond van zoovele valsche getuigen als tegen Hem opkwamen, niet een eenige ware of bondige beschuldiging tot Zijne bezwarenis kon worden ingebragt, maar alles uitkwam op loutere' leugens en opgeraapte beuzelingen. (3) Geeft ook, gelijk het betaamt acht op de *zwaarte* en het *gewigt* van 's Heilands *lijden!* want, kan het wel anders zijn of het moet Hem ten hoogsten smartelijk gevallen zijn, dat, daar Hij nooit in al Zijn leven een eenig mensch beleedigd had; maar integendeel, eens ieders zaligheid en eeuwige behoudenis gezocht had; dat Hij hier voor Zijn aangezigt zoo vele verbitterde lieden zag die Hem onbeschaamd, met allerhande vuile leugens durfden bezwaren; en die, om hem maar van kant te helpen; het niet scheelden wat zij zeiden of getuigden. Een ieder denke eens hoe hard zulks een onschuldig en eerlijk gemoed moest vallen! (4) Merkt hier ook aan, het *heilig en voorbeeldig gedrag;* dat de Heere JEZUS in allen deele heeft gehouden! Immers, onder zoo vele smaadheden en valsche beschuldigingen, als Hem hier wierden aangedaan en tegen Hem ingebragt, houdt Hij zich geheel stil, zonder een eenig gramstorig of haastig woord te spreken; toonende daarmede, dat Hij zich zelven volkomenlijk bezat, en al Zijne gemoedsbewegingen in Zijne magt had; Hij lijdt en verdraagt alles met het grootste geduld; en ziende dat er niet tegen te doen viel, schikt Hij zich wijselijk naar den tijd, zonder de minste teekenen te toonen van ongenoegen, gramschap, krakeelzucht of iets diergelijks. (5) Moet hier vooral ook wederom hooger gezien en gelet worden op de oude Godspraken en de voorzeggingsleer der Profeten. Immers hier gebeurde, omtrent den

Heere JEZUS wederom niets, of het was door de Profeten reeds zoo naar den letter, van den Messias, langen tijd te voren voorzegd. Tegen den Messias moesten vele valsche getuigen in het gerigt opstaan, om Hem te beschuldigen. Zoo komt Hij daar over, aldus sprekende en klagende voor, psalm XXXV: 11, *wrevelige getuigen staan er op; hetgene ik niet weet eischen zij van mij.* En Psalm LXIX: 5, klaagt de Messias ook dus bitter over de groote menigte van Zijne haters en valsche beschuldigers: *die Mij zonder oorzake haten zijn meerder dan de hairen mijns hoofds; die Mij zoeken te vernielen, die mij over valsche oorzaken vijand zijn, zijn magtig geworden.* Alsmede Psalm CIX: 4, *Met woorden des haats hebben zij Mij omsingeld; ja zij hebben Mij bestreden zonder oorzaak.* De Heere JEZUS hoorde al deze valsche beschuldigingen aan met stilzwijgen, en antwoordde er niets op. Maar zulks was al wederom even zoo te voren door de Profeten, van den Messias voorzegd. Ik zal het maar met twee getuigenissen bevestigen. De eene is uit Jes. LIII: 7, daar dus luisterijk van den Messias in het midden van Zijn lijden voorzegd wordt, *als dezelve geëischt wierd,* te weten Zijns volks ongeregtigheid van Hem, als deszelfs Borg, *toen wierd Hij verdrukt; doch Hij deed Zijnen mond niet op; als een lam werd Hij ter slagting geleid, en als een schaap dat stom is voor het aangezigt zijns scheerders, alzoo deed Hij Zijnen mond niet op.* Het andere vinden wij Psalm XXXVIII: 13—15, daar ons de Messias al wederom voorkomt, in deze bittere klagt: *die mijne ziele zoeken, leggen mij strikken; en die mijn kwaad zoeken, spreken verderving; en zij overdenken den ganschen dag listen. Ik daar en tegen, ben als een doove, ik hoor niet, en als een stomme, die zijnen mond niet op doet; ja ik ben als een man, die niet hoort, en in wiens mond geene tegenredenen zijn.* Zoo dat dan uit allen dezen, nu weder ten klaarsten blijkt, dat de Heere JEZUS hier in alles, als de ware Messias en de groote Zoon des levendigen Gods heeft geleden.

Wat nu ons zelven aanbelangt, mijne Vrienden! daar is niets uit het verhandelde te halen, dan deze weinige leeringen. (1) Ziet men hier den gruwel van der Joden verfoeijelijke goddeloosheid, in het bezwaren van den onschuldigen Heiland, met valsche getuigenissen en snoode opgeraapte leugens, en in het aannemen van dezelve voor wettige beschuldigingen door den Hoogepriester en den grooten Raad; dit moet in het gemoed van een' godzalige eenen krachtigen haat en afkeer verwekken van alle valschheid en leugentaal; en van terstond alles, wat hij hoort, tot zijns naastens nadeel aan te nemen. (2) Ziet hij hier uit het verhandelde, hoe de Heere JEZUS in alle deelen onschuldig geleden heeft; en alleen op valsche en leugenachtige getuigenissen; dit moet een godzalig kind van God al wederom leeren, dat hij ook zoo, wanneer hij in eene verdrukking of lijden komt, op eene Christelijke wijze moet lijden, zonder oorzaak of schuld, in opzigt van de menschen; volgens hetgene de Apostel Petrus den gelooVigen zoo ernstig vermaant 1 Petr. IV: 15, 16, *dat niemand van u lijde, als een doodslager, of als een dief of kwaaddoener, of als een, die zich met een ander mans doen bemoeit; maar indien iemand lijdt als een Christen, die schame zich niet; maar verheerlijke God in dezen!* (3) Verder moet een kind Gods hier ook in beschouwen, hoe de oorzaak van JEZUS dood en lijden niet is geweest uit zichzelven, dewijl Hij ten eenemaal regtvaardig en zonder zonde was; maar hoe Hij alleen geleden heeft om de zonden van Zijn volk; zijnde *om onze overtredingen verwond, en om onze ongeregtigheden verbrijzeld* Jes. LIII: 5. Dit moet hen dan krachtig aanzetten tot gedurige hoogachting en tot meerdere liefde voor den Heere JEZUS die zoo onschuldig voor zondaars heeft willen lijden. (4) Eindelijk ziet een Godzalige hier, wat bittere vijanden, wat valsche beschuldigers, lasteraars en leugenmonden hier den Zaligmaker omringden, en zonde oorzaak tegen Hem opstonden; het moet hem dan geens zins vreemd voorkomen, als zulks in deze booze werel

hem ook ontmoet; integendeel, hij moet zich met zijnen Heiland troosten en op Zijn voorbeeld ook lijdzaam en stil zijn, zeggende met den vromen spreker Psalm LXII: 6, *doch gij, o mijne ziel! zwijg Gode; want van Hem is mijne verwachting.* Ik bid God, tot een besluit, dat Hij al deze dingen maar zoo door Zijnen Geest aan onze zielen wil heiligen en Zijne kinderen die genade verleenen, dat zij gedurig en in alles, den oversten Leidsman en Voleinder huns geloofs mogen navolgen. Amen.

XVI. PREDIKATIE.

OVER DE BEZWERENDE ONDERVRAGING VAN DEN HOOGEPRIESTER NAAR JEZUS MESSIASSCHAP, EN GODDELIJK ZOONSCHAP; EN ZIJNE HEERLIJKE EN VRIJMOEDIGE BELIJDENIS DAAROP.

MATTHEUS XXVI: 63b en 64.

En de Hoogepriester antwoordende, zeide tot Hem: ik bezweer U, bij den levenden God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zone Gode? JEZUS zeide tot Hem: gij hebt het gezegd! Doch Ik zeg ulieden: van nu aan zult gij zien den Zoon des menschen, zittende ter regterhand, der krachi Gods, en komende op de wolken des hemels.

Het is een wijs zeggen van den wijsten der Koningen, Salomo, Spreuken XXVI: 4, 5, *antwoordt den zot naar zijne dwaasheid niet, opdat gij ook hem niet gelijk wordet! Antwoordt den zot naar zijne dwaasheid, opdat hij in zijne oogen niet wijs zij!* Het oogmerk van den wijzen Vorst in deze woorden is, om alle vromen en godzaligen te leeren, hoe zij zich met groote omzigtigheid in hunne woorden en redenen gedragen moeten, wanneer zij te doen hebben met dwaze, verkeerde en goddelooze menschen; hoe de regelen van Godsvrucht en voorzigtigheid hun nu moeten doen zwijgen, dan wederom doen spreken, al naar de zaken en gelegenheden, die hen ontmoeten, zich voordoen. En waarlijk Geliefden! daar is niets waarachtiger, dan dat men, verkeerende met dwaze en onbezonne

goddeloozen, grootelijks op zijnen mond en tong acht geeft, ten einde om op den regten tijd te kunnen zwijgen, en wederom op zijn' tijd, als het noodig is, te spreken. Het is wel waar, dat deze deugd van inhoudendheid en voorzigtigheid, vrij zeldzaam in onze menschelijke zamenleving gevonden wordt; en dat men ze zelfs bij den wijze en godvreezende, dikwijls te vergeefs zoekt, waarvan deszelfs moeijelijke oefening de voornaamste oorzaak is; doch dit kan echter geenszins beletten, dat ze niet in zich zelven, ten eenemaal billijk en ten hoogsten noodzakelijk is. Hoe menigmaal gebeurt het niet, dat een vroom en wijs man, ziende zich van den wreveligen goddelooze onderdrukt en omringd, meer vrucht en voordeel doet, met voor hem geheel stil te zwijgen, en zijnen mond, gelijk als met een breidel te snoeren, zienle, dat hij toch met zijn gesprek en antwoord niets kan winnen of uitvoeren, hoe voorzigtig, gematigd en bescheiden dat zelve ook zijn moge. Maar aan den anderen kant, gebeurt het ook wederom somtijds, dat er gelegenheden zijn, waar in een godvruchtig en wijs man niet kan noch mag zwijgen, maar noodzakelijk moet spreken en antwoorden; voornamelijk als het dient: of om de eere Gods, of om de waarheid eener zaak, die niet verborgen noch verduisterd mag blijven, voor te staan en te beschermen. In zulke omstandigheden is het geen tijd van zwijgen, maar van spreken; dan zou een godzalige ziel zich met stilzwijgen grootelijks kunnen bezondigen; en daarom, er kome dan van wat het wil, hij moet alsdan spreken, en onbeschroomd voor de eere van God en voor de waarheid eener zaak uitkomen. Alles hangt hier dan geheel af van de omstandigheden en gelegenheden van tijden en zaken; die moet een wijs man voorzigtig weten te onderscheiden; en naar dezelve hem voorkomen, moet hij nu voorzigtiglijk weten te zwijgen; dan wederom voorzigtiglijk te antwoorden en te spreken. Waartoe dit verder en breeder uitgehaald Geliefden? Is er iemand onder u begeerig eens in een allerlevendigst voorbeeld te beschouwen, hoe deze groote deugd,

van voor den wreveligen en dwazen goddeloozе op zijn' tijd te zwijgen en te spreken, bekwamelijk wordt geoefend en in het werk gesteld, wel aan! dan wijzen wij hem maar weder naar den Heere JEZUS toe, den grooten Zoon van den levenden God en de Opperste wijsheid, staande om onderzocht te worden, als een gebonden misdadiger, voor Cajaphas den Hoogepriester, en den geheelen Joodschen Raad, die hier over zijne zaak, als Regters zaten om te oordeelen. Deze, hebbende den Zaligmaker naar stijl van regten ondervraagd, doch in zijne vrijmoedige verantwoording, niets tot Zijnen laste en beschuldiging gevonden, gingen henen, gelijk wij de laatste reize beschouwd hebben, en namen, met de zaak verlegen zijnde, hunnen toevlugt tot heillooze valschheid en leugen, zoekende van alle kanten tegen den Heiland valsche getuigenissen, ten einde, om Hem langs dien weg, geregtelijk van eene hals misdaad te kunnen overtuigen; en vonden, na een lang, vergeefs en vruchteloos zoeken, eindelijk twee menschen, die valschelijk van den Heere JEZUS getuigden, dat Hij in hunne tegenwoordigheid, weleer moest hebben van zich gegeven en zich beroemd te kunnen of te zullen, den tempel te Jeruzalem geheel tot den grond toe afbreken, en dien, of eenen anderen, in drie dagen wederom opbouwen. Hoe opgeraapt valsch en beuzelachtig nu deze beschuldiging ook was, zoo wierd die nogtans bij den Hoogepriester, als niets anders hebbende kunnen vinden, voor eene zeer zware en gewigtige beschuldiging opgenomen, zoo dat Hij er als ontroerd van overeind rees, en den Heere JEZUS, als met de uiterste verbaasdheid en ontroering, te gemoet voerde: *antwoordt gij niet* enz. Maar toen zagen wij, dat de Heiland geheel stil zweeg, zonder een eenig woord te antwoorden. Hier oordeelde hij het nu niet raadzaam, den dwazen en onbezonnen Hoogepriester naar zijne dwaasheid te antwoordan; eensdeels, omdat de dingen, die Hem voorgeworpen wierden, zoo opgeraapt, zoo onnoozel en zoo openlijk valsch waren, dat zij geen het minste antwoord of weder-

legging verdienden, als genoegzaam van en uit zich zelven vervallende; anderdeels, omdat al zijne reden en verantwoording, toch te vergeefs zou zijn, en daar in het minste geen acht op zou geslagen worden. Doch wanneer de Hoogepriester Cajaphas hierop nu verder ging, en den Heiland met gewigtige stukken aan boord kwam, Hem, onder eedzwering bij den levenden God afvragende, of Hij waarlijk de CHRISTUS en de Zoon van God was? toen zweeg JEZUS niet; toen was het voor Hem geen tijd om te zwijgen; toen raakte het de eere Gods en het voorstaan der waarheid, die geenszins verborgen of verduisterd mogt blijven; en daarom, toen sprak Hij, en antwoordde den dwaas naar zijne dwaasheid, opdat hij niet wijs schene in zijne oogen, zeggende, met eene gansch onbeschroomde vrijmoedigheid tot den Hoogepriester, op zijne voorgestelde vraag, of Hij de CHRISTUS was enz. *gij hebt het gezegd; doch* enz.

Dit zal in dit morgen-uur moeten zijn, de stoffe van onze verhandeling. Wij zullen uwen aandacht openleggen en vertoonen, des Hoogepriesters bezwerende ondervraging, die hij hier in den vollen Raad, na vele vruchtelooze pogingen, tot des Heeren JEZUS beschuldiging te hebben aangewend, ten laatsten aan Hem deed, over zijn Messiasschap en Goddelijke Zoonschap; en hoe heerlijk en nadrukkelijk hij daarop van den Heiland wierd beantwoord. Wel aan mijne Vrienden! hebt gij laatst den Heere JEZUS beschouwd als een schaap, dat stom was voor het aangezigt zijns scheerders, en Zijnen mond niet opendeed; nu zult gij Hem zien, als eenen onbeschroomden held, die voor de eere Gods, en de doorluchtige waardigheid Zijns persoons, openlijk durfde uitkomen en daarvoor spreken, zonder daaromtrent noch den Hoogenpriester, noch den geheelen Hoog-Achtbaren Joodschen Raad in het minste te vreezen of te ontzien. God de Heere geve, dat deze onze verhandeling, niet alleen wederom, alle eerbiedige hoogachting voor den Heere JEZUS in onze zielen moge verwekken; maar ook, dat alle

ware vromen hier uit mogen leeren, in deze booze wereld, waar in zoo vele wrevelige goddeloozen, menigmaal tegen hen opstaan, om hunne smaad en nadeel te zoeken, met den Heere JEZUS voorzigtiglijk op zijnen tijd te zwijgen; en als het noodig is, ook voor de eere Gods en de verdediging van de waarheid, onbeschroomd te spreken! Amen.

De stoffe verdeelt zich van zelve in twee voorname hoofdzaken. (1) Ontmoet ons de bezwerende ondervraging, die de Hoogepriester Cajaphas aan den Zaligmaker deed naar Zijn Messiasschap en Goddelijke Zoonschap. (2) Het heerlijk en gansch onbeschroomd antwoord, dat hem daarop van den Zaligmaker gegeven wierd.

Het eerste dan aangaande, dat stelt ons de Evangelist Mattheus aldus voor: *en de Hoogepriester* enz. Het was nu zoo Aandachtigen! dat de Hoogepriester, al zoo wel als de geheele groote Raad, niet weinig met de zaak van den Heere JEZUS waren bekommerd en verlegen geworden, door dien al hunne pogingen, om Hem zelfs door valsche getuigenissen van eene halsmisdaad te beschuldigen, geheel vruchteloos waren uitgevallen, hoezeer ook de Hoogepriester had gezocht, iets tot Zijne bezwarenis te halen uit de laatste ingebragte beschuldiging, rakende den tempel; zoo was hij toch zelve zeer wel overtuigd, en des Heilands stilzwijgendheid, overtuigde er hem nog verder van, dat in die onnoozele en opgeraapte beschuldiging, niets ter wereld stak, dat dienen kon, om Hem met den minsten schijn van regt daarop ter dood te kunnen veroordeelen. Dus stonden de zaken hier dan aan de zijde van den Hoogepriester en den Raad, zeer slecht geschapen, en daar moesten andere en gewigtiger stukken van beschuldiging voor den dag komen, of anders was er geen kans, den Heiland op eene geregtelijke wijze ter dood te kunnen veroordeelen; of Zijn vonnis zoodanig, onder schijn van regtvaardigheid te kunnen opmaken, dat het bij den Romeinschen Stadhouder Pilatus, van wien het moest worden goed gekeurd en bevestigd, geene zwarig-

heid ontmoette. Doch wat gebeurt er? Cajaphas de Hoogepriester, ziende de vruchteloosheid van al het gene er tot nog toe gedaan en in het werk gesteld was tot des Heilands geregtelijke beschuldiging, wendt eindelijk het schip over eenen anderen boeg, en vindt een middel uit, dat hem onfeilbaar, het ging dan zoo het wilde, moest gelukken. Het schijnt mij toe Geliefden! uit al de omstandigheden van de geregtsoefeningen, die omtrent den Heiland gehouden wierden, dat Cajaphas, zijne onregtvaardigheid en goddeloosheid ter zijde gesteld zijnde, een man geweest is, van een zeer schrander en doorslepen verstand; en van een zeer fijn en doordringend oordeel, dat ten hoogsten vruchtbaar was in allerhande listige vindingen, meer dan een van al de andere Raadsheeren. Immers hij was het, die meer dan eens, als de Raad met de zaken van JEZUS verlegen was, hun door zijn beleid daar wist uit te helpen; en zoo deed hij hier nu ook. Alle middelen vruchteloos in het werk gesteld hebbende om den Heiland te beschuldigen, vindt hij ten laatsten deze listige praktijk uit, die, hoe het ook ging, hem onfeilbaar moest dienen, om den Heere JEZUS onder eenigen schijn van regt, van eene halsmisdaad te kunnen overtuigen, en daarop dan ter dood te veroordeelen. Dit bestond hierin, dat hij zich naar den Heiland toekeerende, Hem onder eene eedzwering afvroeg, of Hij waarlijk *was de CHRISTUS de Zoon van God?* Want zoo schrijft Mattheus, *en de Hoogepriester antwoordende* enz. De Evangelist getuigt hier, dat de Hoogepriester *antwoordende tot JEZUS zeide.* Hoe kan dat wezen, zal iemand mogelijk zeggen, dat de Hoogepriester hier den Heere JEZUS heeft kunnen *antwoorden*, daar deze immers op des Hoogepriesters vraag, geheel had stil gezwegen, en dienvolgens nu ook van den Hoogepriester geen antwoord kon ontvangen. Doch dit valt gemakkelijk op te lossen Geliefden! wanneer wij maar zeggen, dat het Griekse woord hier, van de onzen door *antwoorden* vertaald, niet slechts alleen bepaaldelijk *antwoorden* beteekent; maar

ook blootelijk en eenvoudig, *spreken*, *zeggen* enz. Zoo dat men het hier dan ook aldus kan lezen: *de Hoogepriester sprekende, zeide tot Hem*, en dat is zoo, volgens den aard en eigenschap der Grieksche taal. De Evangelist Markus stelt het aldus voor: *wederom vraagde Hem de Hoogepriester, en zeide* enz. Hij vraagde Hem *wederom*, om te kennen te geven, dat hij den Zaligmaker te voren, hier voor het geregt al meer vragen gedaan had; en dat was ook zoo; deze was nu al de derde vraag, die hier van den Hoogepriester aan Hem geschiedde; en daarom, te regt schrijft Markus: *hij vraagde Hem wederom*. Wat was het nu, dat de Hoogepriester hier aan den Heiland vraagde en tot Hem zeide? Dat geeft ons Mattheus aldus woordelijk op, schrijvende: dat hij Hem aldus aansprak: *ik bezweer U* enz. Markus verhaalt het wat eenvoudiger, schrijvende maar alleen, dat de Hoogepriester den Heere JEZUS vraagde: *zijt gij* enz. Doch het is gemeen, gelijk wij weten, dat de eene Evangelist, de zaken meer of min omstandiger dan de andere beschreven heeft; zonder daarom in het wezen van de zaken eenigzins van malkanderen te verschillen. Wij zullen dan het verhaal van Mattheus volgen. Volgens hem ging deze zaak hier voor den Raad aldus in zijn werk, dat de Hoogepriester den Heiland onder eede bezwoer en van Hem afvorderde, dat Hij hier opentlijk zou zeggen, of Hij waarlijk was de CHRISTUS, en de Zoon van God.

Twee dingen legt de Hoogepriester den Heiland ter beantwoording voor, die beide aan malkanderen waren verknocht en te zamen gingen; het eene of Hij was *de CHRISTUS*, het andere of Hij ook was *Gods Zoon*. Dat CHRISTUS bij de Grieken even hetzelfde beteekent als *Messias* bij de Hebreën, namelijk *eenen Gezalfde*, heeft geene breede bevestiging of opheldering noodig: omdat wij dat jaarlijks gewoon zijn te doen in den Catechismus, wanneer wij bijzonderlijk over dezen naam van CHRISTUS handelen. Wij vinden het ook zoo duidelijk geleerd en aangewezen, op meer dan eene plaats in het Nieuwe Testament, als Joh.

I: 42, daar Andreas tot zijnen broeder Simon Petrus aldus spreekt: *wij hebben gevonden den Messias, welke is overgezet zijnde, de* CHRISTUS. En Joh. V: 25, daar de Samaritaansche vrouw tot den Heere JEZUS zegt: *ik weet dat de Messias komt, die genoemd wordt* CHRISTUS. Zoodat CHRISTUS en *Messias* dan even hetzelfde bij de Joden beteekende, namelijk den Zaligmaker, den Zone Gods, dien zij in het vleesch verwachtende waren, om Zijn volk te verlossen en eene eeuwige geregtigheid aan te brengen. Deze Messias of CHRISTUS nu, meenden de Joden, dat nog moest komen, en dienvolgens verwierpen zij den Heere JEZUS en namen Hem voor dien Messias of CHRISTUS niet aan. Nogtans had de Heiland hun menigmaal opentlijk gezegd en betuigd, dat Hij die CHRISTUS, dien zij wachtende waren, was; gelijk als Joh. X; 24, 25 daar Johannes aldus schrijft, dat de Joden den Heere JEZUS *omringden en tot Hem zeiden: hoe lange houdt Gij onze zielen op? Indien Gij de* CHRISTUS *zijt, zegt het ons vrij uit!* En dat Hij hun daarop dit antwoord gaf: *Ik heb het u gezegd en gij gelooft het niet! De werken die Ik doe in den naam Mijns Vaders die getuigen van Mij.* Niet alleen had de Heere JEZUS zoo opentlijk geleerd, dat Hij de CHRISTUS was; maar Hij had ook zelfs ronduit, meermalen beleden, dat Hij was de Zoon van den levenden God, als: Joh. X: 36, daar Hij aldus tot diezelfde Joden sprak, wanneer zij Hem als eenen godslasteraar wilden steenigen: *zegt gijlieden tot Mij, dien de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft; Gij lastert God! om dat Ik gezegd heb, Ik ben Gods Zoon. Indien Ik niet doe de werken mijns Vaders, zoo gelooft Mij niet* enz. En zoo was er niets gemeener bij Hem, dan dat Hij God, Zijnen Vader noemde en als zoodanig een van Hem sprak, gelijk wij zulks met zeer vele plaatsen zouden kunnen bevestigen. Nu was het zoo, dat de Joden, die in den Heere JEZUS niet geloofden, maar Hem verwierpen, deze Zijne belijdenis, die Hij zoo van zich zelven deed, dat Hij de CHRISTUS en de Zoon van God was, opnamen en

hielden voor eene allersnoodste godslastering, die met den dood moest gestraft worden; want zij zagen Hem maar voor een bloot mensch aan; en nu was dit de grootste godslastering, die er zijn kon, dat een bloot mensch zich Gode kwam gelijk te stellen, en zich uit te geven voor den waren CHRISTUS en den Zoon van den levenden God; en daarom zochten de Joden, om deze reden nu, den Heiland meermalen als eenen godslasteraar te dooden; gelijk JOHANNES zoo van hen schrijft: Kap. V: 18, dat zij *Hem daarom te meer zochten te dooden; omdat Hij niet alleen den Sabbath brak*, hetgene eene doodwaardige misdaad was, volgens de Goddelijke wet, *maar ook, omdat Hij zeide, dat God Zijn eigen Vader was, Hem zelven Gode even gelijk makende.* En Joh. X: 30 enz. vinden wij ook, dat als de Heere JEZUS gezegd had, dat *Hij en de Vader een waren*, de Joden die zulks hoorden, *wederom steenen opnamen om Hem te steenigen*; en als de Heiland zulks ziende, hun daarop te gemoet voerde: *Ik heb u vele treffelijke werken getoond van Mijnen Vader, om welk werk van die steenigt gij Mij?* zoo gaven zij Hem dit tot antwoord: *Wij steenigen U niet over eenig goed werk; maar over godslastering; en omdat gij een mensch zijnde, U zelven God maakt.* Ziet! zoo wierd het dan daarvoor bij de Joden gehouden, dat die zich voor den CHRISTUS en den Zone Gods uitgaf, als hij maar een bloot mensch was, zich daardoor, aan eene snoode godslastering schuldig maakte en als een godslasteraar verdiende, zonder genade met den dood gestraft te worden. Nu wist Cajaphas de Hoogepriester, dat de Heere JEZUS zich openlijk voor den CHRISTUS en den Zone Gods had uitgegeven, en dat Hij daarvoor bij de Zijnen ook te boek stond, en van hen voor gehouden wierd; en dat was nu voor Hem de schoonste gelegenheid van de wereld, om den Heiland langs dien weg aan het lijf te komen, en van eene halsmisdaad te overtuigen; want een van beide moest hier geschieden: of de Heere JEZUS moest hier Zijne belijdenis gestand doen, dat Hij de CHRISTUS en de Zone Gods was;

of Hij moest het ontkennen, dat Hij het niet was. In het eene zoowel als in het andere kon de Hoogepriester eene misdaad vinden, die des doods waardig was; want beleed de Heiland en hield Hij gestand, dat Hij de CHRISTUS en de Zoon van God was; zoo kon hij Hem, gelijk hij ook gedaan heeft, voor eenen godslasteraar uitmaken, omdat hij maar een bloot mensch zijnde, (want daar hielden zij Hem voor,) zich God durfde gelijk stellen, hetgene bij de Joden, zoo als wij gezien hebben, eene doodwaardige godslastering was. Doch beleed de Heiland het niet; hield Hij het niet gestand, zoo kon Hem de Hoogepriester weltiglijk beschuldigen aan den anderen kant, dat hij was een valsch en leugenachtig Profeet, die zulke godslasterlijke dingen te voren aan het volk opentlijk geleerd had, en die dezelve hier nu voor de Regters, wederom in Zijn hals haalde en terug riep; hetgene dan bij de Joden al zoowel als de godslastering zelve, eene doodwaardige misdaad was. Ziet; zoo blijkt, dat dit het schoonste stuk van de wereld was voor den Hoogepriester en den Raad, om den Heere JEZUS van eene halsmisdaad te kunnen beschuldigen en overtuigen, en Hem daarop dan, onder schijn van regt, ter dood te kunnen veroordeelen. En daarom, de Hoogepriester maakt hier nu ook bijzonderlijk zijn werk van, en spant zijne strikken voor den Zaligmaker met de grootste listigheid, ten einde Hem daarin te doen vallen. Hij spreekt Hem aldus met grooten ernst en achtbaarheid aan: *ik bezweer U, bij den levenden God, dat* enz. *Iemand te bezweren*, beteekent niet anders dan door eene sterke betuiging, bij den name Gods eene eerbiedigheid te brengen in iemands gemoed, om niets anders dan de waarheid te spreken en te getuigen; en zoo is het dan zooveel, als iemand te brengen onder eenen plegtigen eed of eedzwering, waardoor hij alles, wat hij staat te zeggen en te antwoorden, antwoordt en zegt onder *eede*, dat het zoo waarachtig is. Dit regt van iemand zoo te bezweren, en hem daardoor te noodzaken, onder bevestiging van den eed de waarheid te spreken en te getuigen,

kwam den Hoogepriester en de Regters bij de Joden toe; die vermogten in duistere zaken iemand tot getuigenis der waarheid brengen onder den eed. Zoo beval God, dat de Hoogepriester eene vrouw, die van overspel beschuldigd was, zou beëedigen of bezweren, en haar zoo onder dien eed, de belijdenis van de waarheid afnemen. Num. V: 19 enz. En zoo lezen wij zulks ook van Achab, den Koning van Israël, dat hij den Profeet Micha bezwoer, voor hem de waarheid te spreken zeggende: *tot hoevele reizen zal ik u bezweren, dat gij tot mij niet spreekt, dan alleen de waarheid in den naam des Heeren.* 1 Kon. XXII: 16. En dit is zelfs ook zoo onder ons en bij andere volken gebruikelijk, dat de Regters iemand op zekere vraagstukken zullende hooren of onderzoeken, alvorens zoo eenen onder den eed brengen, en hem doen zweren, dat hij op alles wat hem zal afgevraagd worden, niet dan de zuivere waarheid, naar zijne beste kennis en wetenschap zal antwoorden. Zulks deed dan nu de Hoogepriester hier omtrent den Zaligmaker ook; hij *bezwoer Hem*, en dat wel op eene zeer nadrukkelijke wijze *bij den levenden God;* want zoo zegt hij, *ik bezweer U* enz. Dat is; bij den waarachtigen God, die op de allervolmaakste wijze leeft en werkzaam is. Dus wierd God de Heere genoemd, in onderscheiding van de afgoden, die geen leven noch bewustheid hebben; maar die niets zijn. Neen! Hij is de alleen levende God die een allervolmaakst leven bezit in zich zelven, en de fontein en springader van alle leven is. Bij dezen waarachtigen en levenden God, bezweert hier de Hoogepriester den Zaligmaker; en dat was zoo goed, in opzigt van het formulier van bezwering; want de Joden deden hunne eeden gemeenlijk bij, of in den naam van *den levenden God;* hun gemeenste formulier of eedzwering was: *zoo waarachtig als God of de Heere leeft.* En God de Heer zelve was zoo gewoon bij Zijn leven doorgaans te zweren; als: Ezech. XVIII: 3 daar wij vinden: *zoo waarachtig als Ik leve, spreekt de Heere* enz. Te regt dan bezweert hier Cajaphas de Hoogepriester den Za-

ligmaker ook dus plegtiglijk *bij den levenden God*, dat Hij zeggen zou, of Hij was de CHRISTUS en Gods Zoon. Doch iemand zal hier mogelijk vragen, waartoe de Hoogepriester hier dusdanig eene ernstige en solemneele bezwering gebruikte; wat hij daarmede voor had? Waarom hij maar niet liever eenvoudig weg den Heiland' ondervraagde? Doch dit is ligt uit te vorschen Aandachtigen! de Hoogepriester heeft het buiten twijfel gedaan: eensdeels om de formaliteiten en plegtigheden der geregtsoefening te volgen, die medebragten, dat men in duistere zaken van groot gewigt en aangelegenheid den beschuldigde voor de vierschaar onder den eed bragt, om op het geregtelijk onderzoek niet anders dan de zuivere waarheid te antwoorden; hetwelk, als het niet geschiedde, zoo was het eene van de zwaarste misdaden, die zeer strengelijk gestraft wierden; en daarom gebruikte men in de Joodsche vierscharen en regtbanken dit middel van bezwering, als het bekwaamste om de waarheid uit iemands mond te hooren. Doch aan den anderen kant had de Hoogepriester hier, behalve deze algemeene, nu ook nog eene bijzondere reden, waarom hij den Heere JEZUS dus plegtig bij den levenden God bezwoer, namelijk om Hem daardoor te noodzaken, het voorgestelde vraagstuk klaar en duidelijk te beantwoorden; want dewijl de Heiland op zijne vorige vraag: *en antwoordt gij niet* enz. geheel had stil gezwegen; zoo mogt Hij zulks hier nu ook wederom gedaan hebben; en daarom, dat wil de Hoogepriester hier nu, met deze bezwering voorkomen; want daar moest Hij noodzakelijk op antwoorden, alzoo wel als alle beschuldigden, en die om iets te getuigen, voor het geregt geroepen wierden; die, als de Regters hun plegtig bezwoeren en onder den eed bragten, om de waarheid van eene zaak, die zij wisten te belijden, gehouden waren zulks te moeten doen, zonder dat zij daaromtrent vermogten eenige uitvlugten te maken. Zoo dan, om deze redenen stelt de Hoogepriester Cajaphas hier dit middel omtrent den Heiland nu ook in het werk en bezweert Hem bij den levenden God dat Hij enz. Dat

eischt hij hier van Hem af, dat Hij onder eenen plegtigen eed, voor hem en den ganschen Raad openlijk zal hebben te belijden, of Hij de waarachtige CHRISTUS en de Zoon van God was of niet. Even als wilde hij zeggen: JEZUS! ik bezweer U, en breng U onder den eed, bij den levenden God, dat Gij op dien eed voor ons, Uwe Regters, openlijk zult hebben te getuigen, en belijdenis der waarheid te doen of Gij waarachtig de CHRISTUS en Gods Zoon zijt of niet? Antwoord daarop de waarheid hier voor het gerigt! want ik bezweer U bij den levenden God, dat Gij die en niet anders spreken zult. Het vraagstuk was, beide in de vorm en in de stoffe, goed geweest Geliefden! zoo de grond daar het uit voortkwam, ook zoodanig geweest was; maar die vraag ontdekt ons, zooals wij reeds gezien hebben, dat des Hoogepriesters oogmerk hier geenszins was, om de waarheid uit des Heilands mond te hooren, en die dan te gelooven; maar alleen om in Zijn antwoord eene beschuldiging des doods tegen Hem te vinden, en Hem daarop dan te veroordeelen.

Doch wat deed de Heere JEZUS? ofschoon Hij zeer wel wist de listige strik, die Hem de Hoogepriester hier spande, en daar hij Hem zocht in te doen vallen; nogtans, om dat Zijne ure om te lijden en te sterven nu gekomen was; zocht Hij dien strik niet te ontvlieden; en daarom, Hij komt hier nu onbeschroomd voor Zijne zaak en de waardigheid van Zijnen Goddelijken persoon uit, doende voor den Hoogepriester en den geheelen grooten Raad, deze doorluchtige en openlijke belijdenis, die de voornaame oorzaak van Zijnen dood en van Zijne veroordeeling geweest is; Hij beantwoordt des Hoogepriesters bezwerende ondervraging aldus voor de vuist, met eene mannelijke onverzaagdheid: *gij hebt het gezegd! doch Ik zeg u* enz.

Niet zoo gaauw had de Hoogepriester hier, in de tegenwoordigheid van den ganschen Raad, den Heiland aldus met een ernsthaftig gelaat en stem aangesproken: *Ik bezweer U bij* enz.; of deze geeft hem daarop, met geen min-

der ernsthaftigheid en onbeschroomde deftigheid, dit zeer merkwaardig antwoord: *gij hebt het gezegd, doch Ik zeg ulieden, van nu aan zult gij zien den Zoon des menschen zittende ter regterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels.* Het eerste dat wij alhier aanmerken is, dat de Zaligmaker de gedane plegtige bezwering van den Hoogepriester aanneemt, en zich zelven daaraan gewisselijk onderwerpt, om niet anders te zeggen of te antwoorden dan onder eede, bij den levenden God; want daarmede betoont Hij, dat Hij den Hoogepriester met den grooten Raad hield en erkende voor de wettige Overheden en Regters van het Joodsche volk; en dus ook, voor zoo verre Hij een mensch, en gevolgelijk mede, een lid van den Joodschen burgerstaat was, voor Zijne wettige Regters en Overheden, die wettiglijk in die kwaliteit of hoedanigheid de magt bezaten, om Hem zoo wel als alle anderen, onder den eed te brengen; want, dat het afnemen van den eed, in de eerste en voornaamste plaats aan de Overheden en de Regters alleen toekomt, zijn wij gewoon, als wij uit den Catechismus het stuk van de eedzwering verhandelen, de gemeente klaarlijk aan te toonen en uit Gods woord te bevestigen. Dus dan, de Heere JEZUS, als mensch aangemerkt, gedraagt zich hier volkomen als een gehoorzaam onderdaan van Zijne wettige Overheid, zich zonder de allerminste tegenspraak, aan des Hoogepriesters solemneele bezwering onderwerpende; en zoo is het dan nu, op den eed bij den levenden God af, dat Hij er hem onbeschroomd dit volgende heerlijke antwoord opgaf: *gij hebt het gezegd! doch* enz. De Heiland begint Zijn antwoord, met de woorden: *gij hebt het gezegd;* welke woorden in hare kracht niet anders beteekenen, dan het gene wij vinden bij Markus, die schrijft, dat JEZUS zeide: *Ik ben het!* Zij zijn dan zoo veel als eene makte en klare bevestiging van de waarheid eener voorgestelde zaak, waardoor openlijk beleden wordt, die zaak zoodanig waarlijk te wezen, gelijk zij daar is gezegd en opgegeven: zoo dat de Heere JEZUS hier dan met deze

spreekwijs, om maar kort te gaan, niet anders zeggen wil dan: Ja Hoogepriester, het is zoo, gelijk gij daar gezegd hebt! Ik getuig en belijd hier, op eene bezwering, bij den levenden God, voor u en voor dezen geheelen grooten en Hoog-Achtbaren Raad, dat Ik waarlijk ben de CHRISTUS, de Messias en de Zoon van God! gij hebt het gezegd en het is de waarheid! Ik betuig hier voor u allen, onder eede, bij den levenden God, dat Ik het ben. Ziet! dit en niet anders, wil de Heiland hier aanduiden met deze bevestigende manier van spreken, *gij hebt* enz. Doch laat het de Heere JEZUS bij dit Zijn gezegde nu berusten Geliefden? Neen! Hij gaat daarop voort; en om te toonen, dat Hij onbeschroomdelijk voor al de wereld durfde uitkomen voor dengenen, die Hij was, en zich Zijn persoon geenszins schaamde, ofschoon het Hem het leven kosten zou, zoo vervolgt Hij Zijne reden hier voor den Hoogepriester, en den geheelen grooten Raad aldus, op eene gansch luisterrijke en doorluchtige wijze: *doch ik zegge u* enz. Deze reden van den Heiland is niet anders, dan eene andere staving of bevestiging, van Zijne, daar nu zoo opentlijke gedane belijdenis, dat Hij waarlijk de CHRISTUS en de Zoon van God was. Dit bewijst Hij hier nu uit deze twee redenen: (1) dat zij Hem *van nu aan zouden zien* enz. (2) en dat zij Hem ook zouden zien *komen op de wolken* enz. Hij noemt zich zelven hier *den Zone des menschen*, gelijk Hij zulks zoo gewoon was te doen, zich altijd zoo noemende, om daarmede te kennen te geven, dat Hij het ware zaad der vrouwe was en een waarachtig mensch, gelijk de CHRISTUS of Messias moest zijn, die uit eene vrouwe moest geboren worden; waarom Hij dan in de voorzeggingsleere der Profeten ook al met deze benaming van den *Zoon des menschen* omschreven was; gelijk blijkt uit Psalm VIII: 5, daar van Hem aldus gesproken wordt: *wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt, en de Zoon des menschen, dat Gij Hem bezoekt?* Zoo dan noemt JEZUS hier zich zelven nu *den Zoon des menschen* ook, en getuigt van zich hier voor den Hoogepries-

ter en den ganschen Raad, dat zij Hem *van nu af aan zouden zien zitten* enz. Van dit *zitten* van den Heiland *aan Gods regterhand*, zullen wij tegenwoordig al mede niet breedvoerig met uwen aandacht handelen, om dat wij dat jaarlijks ook omstandig en breed gewoon zijn te doen in onzen Heidelbergschen Catechismus, als wij dit artikel uit de algemeene geloofsbelijdenis verklaren. Alleen zeggen wij er dit nu maar van; dat door het *zitten* van den Heiland *aan de regterhand der kracht Gods*, dat is, volgens de eigenschap dier spreekmanier, *aan de regterhand van den sterken en almagtigen God*, niet anders beteekend wordt, dan dat Hij, na het uitstaan van Zijn Borglijden, door God Zijnen Vader, uitermate zeer zou worden verhoogd, en van Hem in den hemel aangesteld en gezalfd tot eenen Heer en Koning over Zijne kerk van verloste geloovigen, om die nevens den Vader te regeren en te besturen tot aan de voleinding der eeuwen; want zoo verklaart de Apostel Paulus deze spreekmanier, van JEZUS *zitten aan Gods regterhand* duidelijk, door als Koning te heerschen 1 Cor. XV: 25, en dat lag nu zoo al naakt en klaar van den Messias, den Zone Gods, bij de Profeten voorzegd, als Psalm CX: 1, daar Hem deze Zijne heerschappij aldus, van de geloovige kerk wordt toegezongen: *de Heere heeft tot mijnen Heere gesproken: zit tot mijne regterhand, tot dat* enz. Dus was dit dan eene eigenschap van den CHRISTUS of Messias, dat Hij zoo eens zou verhoogd worden, en zitten *aan Gods regterhand*. Gelijk dit zekerlijk bij den Hoogepriester en den Joodschen Raad eene bekende zaak was, die van hen allen geloofd en beleden wierd, als de eigenschap van den Messias; zoo paste de Heere JEZUS dit hier nu opentlijk op zich zelven toe, als een bewijs, dat Hij die Messias en de Zoon van God was, en getuigt voor den Hoogepriester en den vollen Raad, dat zij Hem *van nu aan zouden zien zitten* enz., waarmede Hij dan maar alleen dit wil zeggen, dat en de Hoogepriester, en de geheele Joodsche Raad, nu al aanstonds of eerlang, klare blijken en teekenen zouden

zien en gewaar worden van deze Zijne luisterrijke verhooging, die nu in het kort stond te gebeuren; dat Hij, die hier nu in zoo nederigen en verachten staat voor hen stond, hun eerlang, en gelijk als van dezen tijd af aan, door de doorluchtigste teekenen zou bewijzen en doen blijken, dat Hij als de ware CHRISTUS en de Zoon van den levenden God, waarlijk zitten zou aan de regterhand van den almagtigen God; en als Koning, niet alleen van Zijne Kerk, maar zelfs van den geheelen aardbodem, zou heerschen en regeren. Ziet! dit beteekent Hij hier, met deze betuiging, *gij zult zien den Zoon* enz. Doch dit was het nu niet al! Neen, de Hoogepriester en de Joodsche Raad, zouden nog al meer zien; zij zouden van nu af aan den Zoon des menschen *ook zien komen op de wolken des hemels.* Verscheidenlijk wordt deze voorzegging des Heilands, van de uitleggers verklaard en opgevat. Sommigen verstaan er door Zijne komst, tot het algemeene oordeel, van levenden en dooden, in het laatste der dagen, die op eene eigentlijke wijze geschieden zal, op de wolken des hemels, en daar zouden wij niets tegen hebben, zoo wanneer er de Heiland hier niet duidelijk bijvoegde, dat de Hoogepriester en de Raad, deze *Zijne komst op de wolken des hemels van nu af aan* zien zouden, hetgene Hij van Zijne laatste algemeene komst ten oordeel niet heeft kunnen zeggen, omdat die zoovele eeuwen daarna eerst stond te gebeuren. Hierom nemen wij deze *komst* des Heilands dan, met anderen oneigentlijk op, en verstaan door dezelve niet anders, dan eene zeer doorluchtige vertooning van Zijne Goddelijke luister en heerlijkheid, nadat Hij nu dus aan de regterhand Gods zou gezeten zijn, waardoor Hij de kracht van Zijn Koningrijk en Goddelijke heerschappij op de luisterrijkste wijze aan al de wereld zou doen zien, in den spoedigen voortgang van Zijn Evangelie, en in den ondergang en verwoesting Zijner vijanden; en deze doorluchtige vertooning van Zijne heerschappij en Koningrijk, maalt Hij hier nu te regt op eene zinnebeeldige wijze af,

als *eene komst van Hem op de wolken des Hemels*; want dat doet Hij in navolging van de Profeten, die deze luisterrijke en doorluchtige vertooning, van des Messias heerschappij en Koningrijk, nadat Hij aan de regterhand Gods zou gezeten zijn, ook op diezelfde wijze, *als eene komst van Hem op des hemels wolken*, te voren hadden vertoond. Gelijk wij dat zoo duidelijk vinden in Daniël Kap. VII: 13, 14, daar hij ons deze groote verborgenheid aldus vertoont op eene zinnebeeldige wijze: *verder zag ik in de nachtgezigten, en ziet! daar kwam een met de wolken des hemels, als eens menschen zoon, en Hij kwam tot den ouden van dagen, en zij deden Hem voor denzelven naderen; en Hem wierd gegeven heerschappij en eere, en het Koningrijk, dat Hem alle volkeren, natiën en tongen eeren zouden; Zijne heerschappij is eene eeuwige heerschappij die niet vergaan zal, en Zijn koningrijk zal niet verdorven worden.* De reden waarom de luisterrijke vertooning, van des Messias doorluchtige heerschappij en Koningrijk aldus als eene *komst met*, of *op de wolken* wordt afgebeeld is, omdat de wolken in de zinnebeeldige Godgeleerdheid, eene aanduiding zijn van Gods luister, Almagt en heerlijkheid, gelijk wij dat zoo vinden Psalm CIV: 3, daar van God den Heere getuigd wordt, dat Hij *Zijne opperzalen zoldert in de wateren, en van de wolken Zijne wagenen maakt.* Dus dan, de Heiland wil hier met deze Zijne komst op de wolken des hemels aan den Hoogepriester en den Joodschen Raad, niet anders te kennen geven, dan dat zij Hem, van nu af aan niet slechts zouden zien, verheerlijkt zitten aan de regterhand der kracht Gods, maar dat zij Hem ook op eene gansch doorluchtige wijze, met de kracht en voortgang van Zijn Koningrijk en heerschappij, gelijk als zouden zien komen en verschijnen met de wolken van magt, majesteit en heerlijkheid omringd, wanneer Hij door middel van Zijn Evangelie, dit Zijn Koningrijk, alom onder de Joden en Heidenen zou uitbreiden en Zijne vijanden op eene verschrikkelijke wijze verslaan en te onder brengen. En dat stelt Hij hier nu op eene

zeer nadrukkelijke wijze zoo voor, zeggende: *doch Ik zeg u* enz. Even als wilde Hij zeggen: niet alleen belijd Ik hier en betuig bij den levenden God, dat Ik, gelijk gij Hoogepriester daar gezegd hebt, waarlijk de CHRISTUS enz. ben; maar Ik zeg en betuig u nog verder; tot een bewijs daarvan, dat gij Mij van nu af aan, eerlang zult zien, uit de doorluchtige teekenen, die Ik u toonen zal, dat Ik als de CHRISTUS, en de Zoon van God, zal zitten aan de regterhand der kracht Gods enz. Wat zegt gij nu Geliefden! is dit niet waarlijk eene heerlijke en luisterrijke belijdenis, die de Zaligmaker hier zoo voor den Hoogepriester en den Raad kwam te doen? Voorzeker ja! en dat dezelve nog doorluchtiger maakt, is; dat zij ook evenzoo naar de letter is vervuld geworden, gelijk de Heiland die hier gesproken heeft; want van dezen tijd af aan, hebben de Hoogepriester en de Raad dit alles, dat JEZUS hier zegt, zoo kunnen zien en ook waarlijk gezien, ofschoon zij het niet hebben willen aannemen en toestemmen. Al aanstonds op den dag daaraan, hebben zij de blijken van des Heeren JEZUS Goddelijke almagt en heerlijkheid klaarlijk kunnen zien, in zoovele luisterrijke wonderen, als er bij Zijnen dood en sterven voorvielen. Twee dagen daaraan hebben zij het zelf kunnen zien uit Zijne doorluchtige opstanding, die met geen minder teekenen van Goddelijke luister en almagt vergezeld ging. Niet lang daarna hebben zij het ook klaarlijk kunnen zien, uit dat heerlijk en wonderlijk teeken, van de uitstorting des Heiligen Geestes op den plegtigen Pinksterdag, en de schielijke bekeering van drieduizend Joden op dienzelfden dag, dat immers een doorluchtig teeken was, dat de Heere JEZUS, als de ware CHRISTUS, nu reeds zat in den hemel aan de regterhand Gods enz., en daar als een glorierijk Koning heerschappij voerde. Ja, de Hoogepriester en de geheele Joodsche Raad hebben den Heere JEZUS zoo, niet alleen kunnen zien zitten aan de regterhand der kracht Gods, maar zij hebben Hem ook op de allerdoorluchtigste wijze, gelijk als zien verschijnen en komen op de wolken des hemels, wanneer Hij na de uit-

storting van Zijnen Geest op den Pinksterdag, van dag tot dag, Zijn Koningrijk, door middel van Zijn Evangelie en deszelfs voorspoedige prediking verder, onder Joden en Heidenen heeft uitgebreid en zoo getoond, dat de heerschappij nu waarlijk was op Zijne schouderen, volgens Jes. IX: 5. Bijzonder hebben zij Hem gansch doorluchtig, gelijk als zien komen op de wolken des hemels, wanneer Hij zijn verschrikkelijk wraak-oordeel kwam uit te voeren over Zijne vijanden, latende door de magt en de wapenen der Romeinen, niet alleen de stad Jeruzalem; maar ook tevens den geheelen Joodschen staat ten eenemaal omkeeren en verwoesten. Zoo ergens, hebben immers hierin de Hoogepriester en de Raad der Joden klaarlijk kunnen zien, dat de Heere JEZUS als de CHRISTUS en de Zoon van God, nu waarlijk gezeten was aan de regterhand Gods enz. en op den troon Zijner heerlijkheid, daar Hem al Zijne vijanden gesteld wierden tot een voetbank Zijner voeten. Oordeelt nu uit allen dezen, of de Heere JEZUS niet wel met reden, hier aldus sprak tot den Hoogepriester en den Raad, *doch ik zeg u* enz. En dus hebben wij hier dan nu het doorluchtige en heerlijke antwoord van den Heiland, op des Hoogepriesters voorgestelde vraag en nadrukkelijke bezwering beschouwd. Wat doet de Hoogepriester nu? In plaats van door zoo een gesprek, innerlijk geraakt en overtuigd te worden, zoo gaat hij integendeel henen, o allerverstoktste boosheid en hardnekkigheid! en verscheurde zijne kleederen enz. Gelijk wij dit alles, in de volgende reize, als het den Heere behaagt zullen verhandelen.

Ziet daar Geliefden! weder een trap verder in de geschiedenis van het gezegende en heilrijke Borg-lijden van den Zone Gods, den Heere JEZUS. Nu moeten wij daarin nog wederom kortelijk, de noodige vereischten van dat lijden gadeslaan en overwegen, die hier mede zonderling in door stralen. (1) Zien wij hier middagklaar, de hereidwillige *gehoorzaamheid* van den Heiland, om dit Zijn Borg-lijden te ondergaan. Immers, die vertoont zich daarin klaarlijk, dat Hij hier zoo eene onbeschroomde en def-

tige belijdenis van zich zelven voor den Hoogepriester en den geheelen grooten Raad deed, niettegenstaande Hij maar al te wel wist, dat die belijdenis van den Hoogepriester, maar van hem gezocht en begeerd werd, om Hem daarop, als een godslasteraar te veroordeelen. Doch dat hielp niet; de Heere JEZUS deed ze evenwel, en hield niets achter; tot een teeken, dat Hij den dood geenszins vreesde; maar bereidwillig was, dien als de groote Zaligmaker voor de behoudenis van Zijn volk te ondergaan. (2) Blinkt hier ook wederom klaarlijk in uit des Heeren JEZUS *onschuld* en *onbevlekte reinheid;* want al de vervolgingen, die Hem wierden aangedaan, en die Hij nog in het vervolg stond te lijden, onderging Hij geenszins om eenige misdaad, die Hij tegen de Goddelijke en menschelijke wetten bedreven had; maar alleen om deze oorzaak, dat Hij zich voor den CHRISTUS, en den Zoon des levenden Gods uitgaf; en dewijl Hij dat in der waarheid was, zoo stak in die belijdenis immers geene de minste schuld of misdaad, die Hem eenige straffe, veel min des doods waardig maakte. (3) Blinkt hier ook wederom zonderling en van alle kanten in uit, des Heilands *voorbeeldig en heilig gedrag,* dat Hij hier heeft gehouden; want Hij erkende hier den Hoogepriester en den Raad, voor zoo verre Hij een mensch was, voor Zijne wettige Regters en Overheden; en onderwerpt zich zelven dus, met alle gehoorzaamheid, aan de bezwering, die Hem de Hoogepriester deed; toonende dus dat Hij Zijne Overheid in alles, voor zoo verre het met Zijn persoon en waardigheid overeenkwam, wilde onderdanig zijn, en zich aan hunne wettige magt geenszins onttrekken. Ja, Zijn heilig en onberispelijk gedrag blonk ook hierin zonderling uit, dat Hij hier met een opregt gemoed, en in veel vertrouwen en vrijmoedigheid, openlijk heeft gedaan, zoo eene heerlijke en doorluchtige belijdenis, van Zijn Messiasschap, en Goddelijk Zoonschap, zonder zich dat in het allerminste te schamen. Ziet! zulk een Hoogepriester, zulk een Zaligmaker betaamde ons, zoo velen er in het geloove zijn, die openbaarlijk aan

de waarheid durfde getuigenis geven en voor al de wereld uitkomen, voor hetgene Hij was; zoo dat het gedrag van den Heere JEZUS hier dan, in alle opzigten, gansch heerlijk, voorbeeldig, heilig en deftig was. (4) Wat nu in de laatste plaats, de overeenstemming aanbelangt, van het gebeurde alhier, met de oude Godspraken der profeten, die wordt hier al wederom mede gevonden. De Hoogepriester zocht den Heere JEZUS, door deze zijne bezwerende ondervraging te verstrikken, en uit Zijn antwoord daarop, eene beschuldiging des doods, tegen Hem te vinden, en dat was al wederom door de profeten alzoo van den Messias voorzegd, dat aan Hem geschieden zou; als Jes. XXIX: 21 daar van de Joodsche Regters voorzegd wordt, dat *zij zouden waken tot ongeregtigheid; dat zij eenen mensch*, namelijk den Messias, *schuldig zouden maken om een woord; en strikken leggen dien, die hen bestraft in de poorte.* En wat aanbelangt de onbeschroomde en vrijmoedige verantwoording en belijdenis der waarheid, die de Heere JEZUS hier openlijk voor Zijne Regters deed; die was al wederom zoo van den Messias geprofeteerd, dat Hij doen zou; als Jes. L: 7, 8, daar ons de Messias zelve, aldus in het midden van Zijn Borglijden sprekende wordt ingevoerd: *want de Heere Heere helpt mij; daarom word ik niet te schande; daarom heb ik mijn aangezigt gesteld, als een keisteen; want ik weet, dat ik niet zal beschaamd worden: Hij is nabij, die mij regtvaardigt.* Zoo dat uit allen dezen, dan hier nu wederom ten allerklaarsten blijkt, dat de Heere JEZUS van Nazareth, zich hier even zoo heeft gedragen en geleden, als de Profeten te voren van den Messias voorzegd hadden, dat Hij lijden en zich gedragen zoude.

Wat nu verder, om tot een besluit te komen, ons zelven aanbelangt, de verhandelde stoffe levert ons, en wel voornamelijk Gods volk, de ware geloovigen, wederom verscheidene, zeer nuttige en heilzame lessen of leeringen. (1) Zien wij hier de voorbeeldige gehoorzaambeid van den Zaligmaker aan Zijne wettige Overheid, door zich te on-

derwerpen aan hunne bezwering; dat moet een ieder uwer leeren, ook zoo altijd en in alle gelegenheden, alle onderdanigheid, vreeze en eerbied, aan Zijne wettige Overheden, zoo hooge als lage te bewijzen; en hunne bevelen zonder tegenspreking te gehoorzamen; dewijl zij in Gods plaats, en gelijk als Zijne stedehouders zijn hier op aarde; want dat is volgens de H. Schrift, als blijkt uit Rom. XIII: 1, daar de Apostel een ieder, aldus gansch nadrukkelijk vermaant: *alle ziele zij den magten over haar gesteld, onderworpen; want daar is geene magt, dan van God; en de magten, die daar zijn, zijn van God geördineerd; alzoo, dat die zich tegen de magt stelt, de ordinantie Gods wederstaat, en die ze wederstaan, zullen over zich zelven een oordeel halen.* (2) Zien wij hier, op wat eene deftige, onbeschroomde en vrijmoedige wijze de Heere JEZUS de waarheid hier, voor den Hoogepriester en den Raad getuigenisse gaf; en zich de goede belijdenis geenszins schaamde, maar opentlijk durfde uitkomen voor den genen, die Hij was; zulks moet allen geloovigen kinderen van God wederom leeren, dat zij zoo mede altijd, met alle onbeschroomde vrijmoedigheid, voor de waarheid huns geloofs moeten uitkomen; en dat zij zich de goede zaak en belijdenis huns Heeren, geenszins moeten schamen, al was het dat zij ook daarover mede geroepen wierden, voor de regterstoelen; dat zij hier ook geene menschen moeten vreezen, noch ontzien; maar altijd God den Heere vreezen boven de menschen, als zijnde hunnen hoogsten Heer en oppersten Regter; alleen maar, dat in het gedrag van Gods kinderen, nimmer gevonden worde, eenige onbezonne stoutheid of vermetelheid; maar dat zij in alles, van eenen zachtmoedigen, stillen en nederigen geest zijn, als zijnde het waarachtige kenmerk van een regt navolger van den Heere CHRISTUS, wiens geheele gedrag zoodanig geweest is. (3) Eindelijk, voorzeide de Zaligmaker hier aan den Hoogepriester en den Joodschen Raad, dat zij van nu af aan Hem zouden zien, zittende enz, een geloovige moet daaruit wederom leeren, dat zulks

ook in zich sluit, eene groote en voorname verpligting voor Hem, om ook zoo mede altijd, in eene heilige verwondering, de doorluchtige magt en heerschappij van zijnen Heer en Zaligmaker, uit de glansrijke teekenen, die Hij daar nog tegenwoordig van toont, te zien en te beschouwen. Altijd moeten hem die waarheden naauw op zijn hart gedrukt liggen, dat de Heere CHRISTUS zijn Koning en Heere, op de luisterrijkste wijze, verheerlijkt zit aan Zijns Vaders regterhand; en van daar Zijne Kerk, op eene bijzondere wijze, regeert en bestuurt, door den schepter van Zijn woord en Geest; en dat Hij op die wijze, lang genoeg geregeerd hebbende eens als de voleinding der eeuwen daar zal zijn, gansch glorierijk zal komen, en verschijnen op de wolken des hemels, om dezen ganschen aardbodem met geregtigheid te oordeelen, en Zijn Koningrijk van uitverkoren geloovigen met zich over te brengen in de hemelsche heerlijkheid; dan, wanneer al die geloovigen, volgens 1 Thess. IV: 17 te zamen met hunnen dierbaren Heiland, zullen opgenomen worden in de wolken, en den Heere te gemoet gevoerd in de lucht; en dan altijd bij den Heere zullen wezen en met Hem zitten in Zijnen troon, gelijk als Hij overwonnen hebbende, is gaan zitten met Zijnen Vader in Zijnen troon. Een ieder die goede gronden tot deze zalige hoop in zijne ziele voor zich bevindt; die roepe, tot een besluit, benevens ons, in een zuchtend en reikhalzend verlangen uit: komt haastelijk Heere JEZUS! verschijn zoo eens glorierijk op de wolken des hemels, tot onze verlossing en heerlijkmaking! o! driemaal zalige Heer! wanneer? Amen.

XVII. PREDIKATIE.

OVER HET SCHEUREN VAN DES HOOGEPRIESTERS KLEEDEREN; HET VEROORDEELEN VAN JEZUS ALS EEN GODSLASTERAAR TER DOOD, EN DE DEERLIJKE MISHANDELING EN BESPOTTING, HEM DOOR DE GEREGTSDIENAARS AANGEDAAN.

MATTHEUS XXVI: 65—68.

Toen verscheurde de Hoogepriester zijne kleederen, zeggende: Hij heeft God gelasterd! Wat hebben wij nog getuigen van nooden? Ziet, nu hebt gij Zijne godslastering gehoord! wat dunkt ulieden? En zij antwoordende zeiden: Hij is des doods schuldig. Toen spogen zij in Zijn aangezigt, en sloegen Hem met vuisten. En anderen gaven Hem kinnebakslagen, zeggende: profeteer ons CHRISTUS! wie is het, die U geslagen heeft?

De steen, dien de bouwlieden verworpen hadden, is tot een hoofd des hoeks geworden. Zoo lezen wij Psalm CXVIII: 22. Het is buiten allen tegenspraak, dat hier gehandeld wordt: van den Zone Gods, den Messias, den grooten Heiland en Verlosser der uitverkoren en geloovige wereld. Deze wordt ons alhier van den dichter op eene profetische wijze vertoond en voorgesteld, onder het zinnebeeld van *eenen steen, dien de bouwlieden hadden verworpen.* Een ieder begrijpt ligt, dat de zinspeling hier geheel en al is, dat de werk- of bouwlieden de steenen, tot den opbouw van het huis dienstig uitkiezen, en anderen daartoe ondienstig, verwerpen en wegwerpen. Zoo nu wordt Gods Zoon, de Messias, hier ook afgemaald, als zoo een afgekeurden en verworpen steen, die tot den opbouw van het geestelijke tempelhuis der geloovige kerk,

van de bouwlieden wierd geoordeeld onnut en onbekwaam te zijn; en daarom van hen wierd gelijk als weggesmeten en verworpen. Door de *bouwlieden* worden hier eigentlijk aangeduid de zoodanigen, die ambtshalve over den opbouw van de kerk gesteld waren; namelijk, der Joden Hoogepriester en die van den grooten Raad, bestaande in Schriftgeleerden, Overpriesters en Ouderlingen; deze waren het, die de kerk van God moesten opbouwen, en daartoe den Messias, den Zone Gods moesten leggen, als den voornamen grond- of fondamentsteen, om dat geestelijke kerkgebouw te dragen en te onderstennen. Doch in plaats van zulks te doen, waren deze bouwlieden integendeel henen gegaan, en hadden den Messias als eenen onnutten en onbekwamen steen, tot den opbouw der kerk afgekeurd en Hem verworpen; verkiezende en leggende andere steenen, die niet magtig waren, dat geestelijke gebouw te kunnen dragen, in deszelfs plaats. Op deze wijze heeft hier de profetische dichter dit stuk al zoovele eeuwen te voren zeer levendig in den geest voorzegd; en het is de uitkomst, die het ook alzoo in der tijd heeft vervuld en bewaarheid in den Heere JEZUS CHRISTUS; want, als deze nu hier op de wereld gekomen was, om te worden de grondsteen en het vaste fondament van Zijne uitverkorene kerk, waren het de bouwlieden, namelijk, de Hoogepriester met den grooten Raad der Joden, die Hem als onbebekwaam en geheel onnut tot den opbouw der Kerk, afkeurden en verwierpen. Zij verwierpen Hem, doordien zij weigerden Hem aan te nemen en te erkennen voor den waren Messias, en den Zoon des levenden Gods, die nu tot verlossing en zaligheid van Zijn volk hier in de wereld gekomen was; in zooverre zelfs, dat zij hebben durven onderstaan, Hem openbaarlijk als eenen snooden godslasteraar te beschuldigen, en op eene geregtelijke wijze ter dood te veroordeelen, gelijkerwijs de Evangelist Mattheus ons dat alzoo verhaalt, in onze voorgelezen tekstwoorden, schrijvende: *toen verscheurde de Hoogepriester,* enz.

Het was in de voorgaande reize, wanneer wij uwen aandacht vertoonden, hoe de Hoogepriester, zoowel als de geheele Joodsche Raad, zeer verlegen zijnde, met de zaak van den Heere JEZUS, omdat er tot nog toe niets tot Zijne bezwarenis of beschuldiging had kunnen gevonden worden, ten laatsten dit middel uitdacht, dat hem onfeilbaar tot bereiking van zijn oogmerk moest gelukken; dat hij namelijk den Heere JEZUS, onder eede afeischte te zeggen of Hij waarlijk was de CHRISTUS, de Zoon van God. Dit aldus aan den Heiland op de plegtigste wijze hebbende voorgesteld, zoo hoorden wij Hem daarop, op de heerlijkste en doorluchtigste wijze, voor den Hoogepriester en den geheelen grooten Raad, onbeschroomd antwoorden en belijden: niet alleen, dat Hij waarlijk de CHRISTUS en de Zoon van God was; maar ook, dat het eerlang bij de stukken zou komen te blijken, doordien de Hoogepriester en de geheele Raad, Hem van nu af aan *zouden zien, zittende aan de regterhand Gods* enz. Niet zoo gaauw nu, had de Heere JEZUS, dit deftige en heerlijke antwoord aldus gegeven, of ziet! aanstonds volgde daarop Zijne openlijke verwerping, als een onnutte steen, door de Joodsche bouwlieden. De Hoogepriester neemt daaruit gelegenheid, Hem voor eenen snooden en heilloozen godslasteraar te beschuldigen, en wordt daarin van den ganschen Raad gevolgd, die Hem gezamenlijk als zoo eenen godslasteraar des doods waardig oordeelden; en Hem daarop aan de baldadigheid der geregtsdienaren overleverden, die Hem op de verfoeijelijkste wijze bespotteden en mishandelden. Met deze zonderlinge en merkwaardige stoffe zullen wij dit morgenuur moeten doorbrengen. Wij zullen u nu den Heere JEZUS vertoonen, als ontvangende hier van de Regters zijn vonnis of veroordeeling ter dood, om te moeten sterven als een' openbaren godslasteraar; en wordende op de snoodste wijze bespot en mishandeld, van het doldriftige rot van soldaten en geregtsdienaren. Wie nu ware liefde en achting heeft voor des Heeren JEZUS dierbaren persoon, die wekke hier

wederom Zijne aandacht op, en hoore dit stuk van Zijn smartelijk lijden met alle toegenegenheid! Amen.

Wij kunnen de gansche stoffe bekwamelijk in twee stukken verdeelen; waarvan het (1) behelst des Heilands geregtelijke veroordeeling ter dood, hier in den Joodschen Raad, vervat in het 65 en 66 vers. (2) De snoode mishandeling, die Hem terstond na deze veroordeeling van de geregtsdienaren werd aangedaan, vers 67 en 68.

Wat dan het eerste stuk aanbelangt, dat beschrijft ons Matthéus aldus: *toen verscheurde* enz. De Evangelist knoopt dit zijn verhaal aan het vorige vast, door het woord *toen*, dat zijne betrekking heeft tot het voorgaande; en aanduidt, dat hetgene hier nu geschiedde, onmiddelijk daaraan voorviel, zonder dat er iets anders tusschen beide gebeurd is. In het vorige nu is verhaald, hoe de Hoogepriester, om den Heiland te verstrikken, en eene beschuldiging des doods tegen Hem te vinden, Hem plegtiglijk volgens zijn ambt bezworen had, dat Hij onder eede zou hebben, hier voor Zijne regters, te betuigen, of Hij waarlijk de CHRISTUS, en de zoon van God was; en dat de Heiland zulks nu ook deed, belijdende niet slechts, dat Hij het was, maar dat het ook in het kort klaarlijk zou blijken, doordien de Hoogepriester en de Raad Hem, van nu af aan zouden zien, zittende aan de regterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels. Deze Zijne onbeschroomde en doorluchtige belijdenis, had noodzakelijk deze lieden moeten overtuigen en tot inkeer brengen, bijaldien zij regtvaardige en godvreezende regters geweest waren; ten minsten, zij had ook zoo veel moeten te weeg brengen, dat men de zaken in ernstiger overweging had behooren te nemen; en het vonnis of de finale uitspraak van des Heilands geregtsgeding, voor eenigen tijd had moeten opschorten; maar dewijl men slechts alleen zocht om Hem van kant te helpen, en naar Zijn bloed dorstte; zoo ging men in den doldriftigsten ijver onbeduid voort met de zaken. De Hoogepriester oordeelde, dat hij nu genoeg had, om tegen den Heere JEZUS, onder schijn

van regt, eene beschuldiging des doods te kunnen inbrengen, en Hém daarop te kunnen doen geregtelijk veroordeelen; en daarom, aanstonds deed hij, met deze bekwame gelegenheid zijn voordeel, zonder een oogenblik tijds te verliezen. Zoo ras de Heiland plegtig betuigd en met eede bevestigd had, dat Hij de ware CHRISTUS en de Zoon van God was, ging hij heen *en verscheurde zijne kleederen, zeggende* enz. De misdaad, die hier van den Hoogepriester tegen den Zaligmaker wierd ingebragt, en waarmede hij Hem hier openbaarlijk voor den Raad beschuldigde was, dat Hij God moest gelasterd hebben met deze Zijne belijdenis, dat Hij de CHRISTUS en de Zoon van God was; want de Joden hielden, gelijk wij laatst gezien hebben, dat voor eene godslastering, als een bloot mensch (voor wien zij den Heere JEZUS aanzagen), zich Gode kwam gelijk te stellen, en zich voor den CHRISTUS of den Zone Gods uitgaf. En, om dat nu dusdanig eene godslastering eene van de allerzwaarste misdaden was bij de Joden, die er zijn kon, zoo wierd daar over als die geschiedde, ook eene zeer groote beweging gemaakt. En dat deed Cajaphas de Hoogepriester hier nu ook; *hij scheurde*, volgens Mattheus *zijne kleederen*. Hoe weinig ook hedendaags deze plegtigheid van het verscheuren der kleederen onder ons, en andere volkeren in gebruik is, zoo was die nogtans bij de ouden, en inzonderheid bij het Joodsche volk zeer gemeen; als mede bij de Grieken en Romeinen, die gewoon waren: of tot eene betooning van hevige en zware droefheid; of van verbaasdheid, ontsteltenis en ontroering, hunne kleederen met geweld, van een te rukken en in stukken te scheuren; voornamelijk was dit bij de Joden gebruikelijk, bij gelegenheid van het hooren van eene godslastering. Als iemand Gods Heiligen Naam schond en lasterde; dan waren zij, in wier tegenwoordigheid zulks gebeurde, en die het hoorden gewoon, tot eene betooning van hunnen godvruchtigen ijver en ontsteltenis, over het hooren van zoo eene gruwelijke misdaad, hunne kleederen te verscheuren, gelijk wij dat zoo vinden

2 Kon. XVIII: 37, daar wij lezen van Eliakim, den zoon van Hilkia den hofmeester, en Sebnah den schrijver; en Joah den zoon van Asaph den kanselier, dat zij gehoord hebbende, de godslasterlijke woorden van Rabsake, tot den Koning *Hiskia kwamen met gescheurde kleederen.* en van Hiskia zelve wordt dat ook verhaald in het volgende XIX Kap. vers 1, dat hij zulks hoorende, mede *zijne kleederen scheurde.* Vele dingen vinden wij hieromtrent in de schriften en den talmud der Joden. Onder anderen, wordt daar uitdrukkelijk geleerd, dat, wanneer iemand voor het gerigt van godslastering beschuldigd wordt; de Regters eerst eenen ieder moeten doen gaan buiten de gerigtskamer; en zoo dra de oudste van de getuigen de godslastering, zoo als die bij hem en de anderen gehoord is, heeft voorgesteld en verhaald; dat dan de Regters moeten overeind staan op hunne voeten, en hunne kleederen scheuren, zonder dat dezelve wederom mogen genaaid worden. Zelfs was er eene algemeene regel bij het Joodsche volk, dateen ieder, die eene godslastering kwam te hooren: het zij uit iemands mond of van een ander; dat die gehouden was aanstonds zijne kleederen te scheuren. Hieruit is nu ligtelijk af te nemen en te begrijpen, hoe het kwam, dat de Hoogepriester Cajaphas, hier aldus mede zijne kleederen verscheurde. Zoo gauw hij uit des Heeren JEZUS mond gehoord had deze Zijne vrijmoedige en onbeschroomde belijdenis, dat Hij was de CHRISTUS de Zoon des levenden Gods, en dat de Hoogepriester en de Raad tot een blijk daarvan, Hem van nu af aan zouden zien, zittende aan de regterhand der kracht Gods enz, nam hij dit op als eene openbare godslastering; en daarvoor, naar de gewoonte, onder de Joden gebruikelijk, stond hij hier nu ook in den Raad overeind, en verscheurde zijne kleederen. Het Grieksche woord hier van de onzen door *kleederen* vertaald, beteekent wel in het gemeen, allerhande soort van kleederen, zonder onderscheid, die men aan en over zijn ligchaam draagt; doch hier ter plaatse beteekent het in het bijzonder een rok of bovenkleed, hoedanig van

al de Joden, over hunne onderkleedéren gedragen wierd, dat van eene dunne of ligte stoffe was; en daarom, zonder groote moeite, met de handen kon vaneen en in stukken gescheurd worden, gelijk wij dat zoo lezen van Husai den Architer, dat hij den Koning David te gemoet kwam, *hebbende zijnen rok gescheurd*, 2 Sam. XV: 32; en van Job, *dat hij opstond en zijnen mantel scheurde*; dat is, een ruimen bovenrok, die hij even als een mantel over zijne onderkleederen droeg, Job I: 20. En zoo ging het verscheuren der kleederen bij de ouden doorgaans in zijn werk; zij verscheurden niet al de kleederen, die zij aanhadden, zoodat hun ligchaam naakt en bloot was; maar alleen hunnen rok of bovenkleed, dat zij boven over hunne andere kleederen droegen. En zoo moet zulks hier nu van den Hoogepriester ook verstaan worden; dat hij zijn bovenrok of kleed verscheurde. Daar zijn er die willen, dat het zijn Hoogepriesterlijke rok zou geweest zijn, die hier van hem gescheurd wierd; en dan vinden zij daarin zelfs deze verborgenheid, dat het verscheuren van dezen Hoogepriesterlijken rok is geweest, een levendig voorbeduidsel van het verscheuren en vernietigen des Levitischen Priesterdoms, dat nu met des Heilands sterven zou geschieden. Doch wat ons aanbelangt, wij hebben verscheidene redenen, waarom wij dat met anderen geenszins kunnen toestemmen of aannemen; want het is buiten allen twijfel, dat de Hoogepriester hier in den Raad, geenszins zijne Hoogepriesterlijke kleederen zal hebben aangehad; maar alleen zijn gemeen gewaad, dat hij dagelijks gewoon was te dragen, omdat de heilige kleederen van den Hoogepriester niet mogten gedragen worden, dan alleen in den tempel, wanneer hij bezig was in het verrigten van zijne dienst; dewelke gedaan zijnde, was het gebruikelijk, dat de Hoogepriester aanstonds zijne heilige kleederen wederom uittrok, die dan in eene zekere kist in den tempel wierden opgesloten en bewaard, tot dat de Hoogepriester wederom dienst deed. Waaruit dan klaarlijk blijkt dat de Hoogepriesters, wanneer zij in huis, op de straat

of in den Raad waren, geene andere dan gemeene kleederen droegen, waardoor zij van andere Joden van aanzien niet konden onderkend worden; gelijk dan de Apostel Paulus, wanneer hij zich te Jeruzalem voor den grooten Raad verantwoordde, den Hoogepriester Ananias niet kende, uit de andere leden van den Raad, overmits hij op dezelfde wijze als de andere Raadsheeren gekleed was, Hand. XXIII. Dus dan, daar is'in het minste niet aan te twijfelen of Cajaphas de Hoogepriester zal hier in den Raad slechts gemeene en dagelijksche kleederen hebben aangehad, en geenszins zijn Hoogepriesterlijk gewaad; te meer, omdat het in den nacht was, toen deze Raad gehouden wierd; en zoo verscheurde hij dan niet den Hoogepriesterlijken rok, maar alleen zijn gewone bovenkleed, dat hij dagelijks gewoon was over zijne andere kleederen heen te dragen. Dit zijn kleed of kleederen nu *verscheurde* hij, door hetzelve hier voor op de borst met geweld van een te rukken en in stukken te scheuren, zoodat men zijne onderkleederen, die anders door dit bovenkleed bedekt waren, nu bloot zien kon; want het scheuren der kleederen geschiedde doorgaans voor aan de borst, en dus bij of omtrent het hart, dat voor de zitplaats van de droefheid en ontroering gehouden wordt, tot eene beduidenis, dat het hart van droefheid en ontsteltenis, gelijk als van een gescheurd en verbroken werd. Doch hier schijnt zich eene groote zwarigheid op te doen in dit gedrag van Cajaphas den Hoogepriester, of hij in dit verscheuren zijner kleederen niet heeft gehandeld en gezondigd, tegen de Goddelijke Wet, die klaarlijk verbiedt, dat de Hoogepriester niet vermag zijne kleederen te scheuren. Zoo lezen wij immers duidelijk Lev. X, 6, daar geschreven staat; dat *Mozes zeide tot Aäron, en tot Eleazar en Ithamar zijne zonen: gij zult uwe hoofden niet ontblooten, noch uwe kleederen niet verscheuren, opdat gij niet sterft.* En wederom Lev. XXI: 10, daar wij deze wet vinden: *en hij, die Hoogepriester onder zijne broederen is, op wiens hoofd de zalf-olij gegoten is, zal zijn hoofd niet ont-*

blooten, noch zijne kleederen scheuren. Ziet! hieruit schijnt immers te blijken, dat de Hoogepriester niet vermogt zijne kleederen te verscheuren. Doch hierop moeten wij u antwoorden Geliefden! dat zulks alzoo niet is, want die twee aangehaalde wetten verbieden den Hoogepriester niet in eenigerhande gelegenheid zijne kleederen te mogen verscheuren; maar die wetten spreken slechts alleen van zekere bijzondere gevallen, in welke het niet geöorloofd was, aan den Hoogepriester zulks te doen, gelijk uit derzelver verband klaarlijk kan worden afgenomen; maar zij geven geenszins verbod aan den Hoogepriester, van het nooit bij andere gelegenheden te mogen doen. Behalve dat de Joden deze wetten maar alleen verstonden van de heilige Hoogepriesterlijke kleederen, die niet mogten verscheurd worden, en geenszins van des Hoogepriesters gemeene en dagelijksche kleederen, die hij zoowel als de andere Joden in sommige gelegenheden scheuren mogt; gelijk er dan ook niets gemeener onder de Joden was, dan dat de Hoogepriesters zoowel als anderen hunne kleederen scheurden. Dus heeft hier Cajaphas, in dit verscheuren zijner kleederen, dan niet gehandeld tegen de Goddelijke wet en het gemeene gebruik; maar hij heeft de Joodsche gewoonte gevolgd, die hem toeliet zulks vrijelijk te mogen doen. Ziet! zoo verscheurde de Hoogepriester Cajaphas hier dan, zoodra de Heere JEZUS deze vrijmoedige belijdenis gedaan had, dat Hij de ware CHRISTUS en de Zoon van God was, openlijk voor den ganschen Raad zijne kleederen, om daardoor op eene huichelachtige wijze te kennen te geven, eene zeer groote verbaasdheid, ontroering en ontsteltenis, over het hooren van zoo eene godslasterlijke taal. Zoo veinst hij hier eenen heiligen ijver en groote eerbiedigheid voor den name Gods te hebben, in zooverre, dat hij dien hoogen, dien vreesselijken en heiligen naam niet kon hooren lasteren en onteeren, zonder er zijne kleederen over te verscheuren. Doch dat was het niet, dat deze loose vos tot zulk eene daad van ontroering bewoog; zijn ware oogmerk in dezen was, om den ganschen Raad, en allen

die daar tegenwoordig waren, ja, om het gansche volk daardoor, tot eenen diergelijken ijver, tegen den Heere JEZUS te verwekken, en hen tegen Hem als den allersnoodsten booswicht en godslasteraar op te hitsen, ten einde Hem langs dien weg, onder eenen uitwendigen schijn van regt, ter dood te kunnen brengen. Dat was het groote einde of oogmerk, dat hij alleen bedoelde; en daarom stelt hij hier nu zoodanige listige kunstenarijen in het werk, en verscheurde hier, zoo ras de Heiland ophield met spreken, aanstonds zijne kleederen of zijn bovenkleed in stukken.

Doch liet hij het, bij deze gebaarden en uitwendige vertooning van ontroering blijven? Neen gansch niet! hij voegt bij en met deze gebaarden ook nadrukkelijke woorden of redenen. Terwijl hij dus zijne kleederen verscheurde, en zich als ten hoogsten ontroerd en verbaasd aanstelde, roept hij aldus voor den Raad uit: *Hij heeft God gelasterd* enz. Hier komt de Hoogepriester nu tot de groote zaak, en beschuldigt den Heere JEZUS zelven opentlijk van eene halsmisdaad, over welke Hij verdiende, tot voorbeeld van anderen, door de Regters met den dood gestraft te worden, bestaande deze misdaad in godslastering; *Hij heeft God gelasterd* zegt hij; en dat met groote vertooning van verbaasdheid en ontroering, als wilde hij zeggen: de taal die deze mensch daar gesproken heeft, is eene verfoeijelijke en godslasterlijke taal, Hij heeft daar godslasterlijke woorden gesproken, met te zeggen, dat Hij de Christus is, de Zoon des levenden Gods. Hij heeft den allerhoogsten God onteerd, gehoond, gesmaad en gelasterd; en dus is Hij dan een openbare godslasteraar, die volgens de Goddelijke Wet niet mag blijven leven, maar terstond met den dood moet gestraft worden; Hij heeft God gelasterd. Welk eene schrikkelijke goddeloosheid van den Hoogepriester Geliefden! in dezen zijnen onbezonnen en dollen ijver! Hij beschuldigt den Zoon van den levenden God van godslastering; omdat Hij had beleden Gods Zoon te zijn, daar Hij immers waarlijk in de gestaltenisse Gods was, en het zich geen roof

behoefde te achten, Gode gelijk te zijn. Doch hier blijft het nog niet bij! Neen, de onbesuisde Cajaphas slaat nog al andere taal uit, zeggende: *Hij heeft God gelasterd, wat hebben wij nog getuigen van nooden?* enz. Men had in de zaak van den Heere JEZUS groote moeiten gedaan, gelijk wij te voren gezien hebben om getuigen tegen Hem te vinden, die Hem van eenige strafwaardige misdaad konden beschuldigen; zelfs had men bij gebrek van waarachtige, zijnen toevlugt genomen tot valsche en leugenachtige getuigen, die men in een groot getal hier voor den Raad had doen komen, en met alle naauwkeurigheid onderzocht; doch alles was te vergeefs en vruchteloos geweest; men had uit alle deze getuigen, niets wezenlijks tot des Heilands bezwarenis of beschuldiging kunnen vinden; dit wist de Hoogepriester ook maar al te wel; en daarom roept hij hier nu uit: *wat hebben wij nog getuigen van nooden, ziet! nu hebt gij Zijne godslastering gehoord;* als wilde hij zeggen: wat is het noodig, dat wij ons hier langer ophouden, met de getuigen tegen dezen mensch te hooren en te onderzoeken? Hier is immers nu geen een getuige meer van doen? Want wij allen gezamenlijk zijn hier nu zelven oor- en ooggetuigen; wij hebben hier immers nu, met onze ooren, Zijne godslasterlijke taal gehoord; en dus kunnen wij dan immers nu zonder verder onderzoek of zonder meer getuigenissen te hooren, met onze regtspleging tegen Hem voortgaan en het vonnis des doods tegen Hem, als tegen eenen openlijken en onbeschaamden godslasteraar, volgens de wetten uitspreken. Eene ijsselijke taal mijne Vrienden! doch die nogtans in den vorm niet kan berispt worden; want, als dat waarachtig was, dat de Hoogepriester en de geheele Raad, hier uit den mond van den Heere JEZUS eene godslastering gehoord hadden, zoo sprak het van zelve, dat er dan geene andere getuigen meer van nooden waren, om tegen Hem te dienen; want, dat de Regters zelven uit den mond der beschuldigde misdadigers voor de regtbank klaarlijk hooren, dat behoeven zij hun volgens de

regten, geenszins met getuigen te bewijzen; want dat leert zelfs het natuurlijke regt, dat iemand, die zelf voor de Regters opentlijk eene misdaad doet of belijdt, aanstonds zonder verder onderzoek, als genoegzaam overtuigd, mag veroordeeld worden; gelijk de oudvader Tertullianus elders zegt, dat de wetten voorschrijven, dat die zelven de schuld belijden, veroordeeld worden. Dus dan, als men dat vaststelt, dat de Heere JEZUS, met deze Zijne openbare belijdenis, dat Hij de CHRISTUS en Gods Zoon was, godslasterlijk gesproken had, het gene nogtans geenszins zoodanig was; zoo volgde van zelve, dat Hij dan wettiglijk daarop zonder eenige getuigen of verdere onderzoeking, vrijelijk kon en mogt, als een opentlijken godslasteraar, van den Raad ter dood veroordeeld worden; en daarom, de Hoogepriester dit vooraf alzoo gesproken hebbende, wacht nu niet een oogenblik langer; maar oordeelende, dat alle regtspleging nu, met deze openbare belijdenis des Heilands genoegzaam en ten volle voldongen was, gaat nu aanstonds voort, om de zaken tot een besluit te brengen, vragende aan den geheelen Raad, daar tegenwoordig: *wat dunkt ulieden?* Als wilde hij zeggen: dat dan zoo zijnde, dat deze mensch nu openbaarlijk is overtuigd, uit Zijne eigene woorden hier voor den Raad gesproken, dat Hij een snoode godslasteraar is, en dat er in Zijne zaak nu geene andere getuigenissen of beschuldigingen tot Zijnen laste of bezwarenis meer noodig zijn; zoo vraag ik u nu gezamenlijk uw gevoelen; zegt mij, als Regters in dezen, wat er ulieden van dunkt, en hoe men met dezen mensch, die God zoo openbaarlijk voor onzer aller ooren gelasterd heeft zal handelen, en welke straf men Hem, volgens onze wetten zal aandoen? *Wat dunkt ulieden?* Ziet daar! dus geeft de Hoogepriester, als zijnde de eerste en voornaamste persoon, hier nu de zaak geheel aan den Raad over, om er als Regter over te oordeelen, en een voor een te zeggen, wat hun gevoelen in dezen was, en hoe verder met dezen mensch te handelen? En ziet! zoo dra had hij zulks hier niet gedaan, of de Raad antwoordt

hem op zijn voorstel, en geeft eenparig hun gevoelen op, daar in bestaande, dat JEZUS als een godslasteraar, met den dood moest gestraft worden; want zoo schrijft Matheus, *en zij antwoordende zeiden: Hij is des doods schuldig.*

De zaak van den Heiland nu zijnde, volgens stijl van regten, hier voor de Joodsche vierschaar in den korten tijd van een uur of twee, geheel afgehandeld en voldongen, wierd dezelve daarop nu aanstonds door den Hoogepriester aan den Raad overgegeven, om hun gevoelen of gedachten daarop te zeggen, wat nu met den Heere JEZUS te doen, en welk vonnis over Hem te wijzen. Dit doet de Raad dan nu ook aanstonds, zonder een oogenblik te wachten, om de zaken nader en rijper met malkanderen te overwegen. Neen, terstond, zonder eenig verder beraad, strijken zij hier over den Zaligmaker het vonnis des doods, en veroordeelen Hem als een godslasteraar te moeten sterven; want zoo schrijft Matheus hier van den Raad, dat zij *antwoordende zeiden: Hij is des doods schuldig.* Daar komt het er nu uit, dat men met den Zaligmaker zocht en voor had, namelijk, om Hem geregtelijk ter dood te veroordeelen, dat geschiedt hier nu; de gansche groote Raad oordeelde Hem eenparig des doods schuldig te zijn; want dat blijkt klaarlijk uit het verhaal van Markus, die schrijft, dat *zij allen Hem veroordeelden* enz.; waarom wij niet zouden gelooven, dat de twee godvruchtige Raadsheeren Joseph van Arimathea en Nikodemus, op dezen tijd hier in den Raad zullen tegenwoordig geweest zijn, maar zich om redenen zullen verwijderd en daar buiten gehouden hebben, want deze waren de eenigste leden van den Raad, die voor JEZUS waren, en dezen er nu buiten allen twijfel niet tegenwoordig zijnde, zoo gingen al de anderen met de zaken voort, en oordeelden den Zaligmaker des doods schuldig te zijn. Dit vonnis, hoe goddeloos en onregtvaardig in zich zelven, steunde nogtans voor zoo verre op de goddelijke wet, die uitdrukkelijk beval, dat een, die God gehoond of gelasterd had, met den dood

moest gestraft worden. Zoo vinden wij die wet Lev. XXIV: 16 *en wie den name des Heeren gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden; de gansche vergadering zal hem zekerlijk steenigen.* Indien nu maar de Heere JEZUS waarlijk een godslasteraar geweest was, zoo was dit vonnis, in allen deele geweest prijsselijk, billijk en wettig; doch dat geenszins waar zijnde, zoo was het een goddeloos en onregtvaardig vonnis, dat wraak riep over hen, die het geveld hadden. Hier wordt de onschuldige Heiland ter dood veroordeeld, nergens anders om, dan omdat Hij gevraagd zijnde, de waarheid had getuigd en beleden, en zich openlijk uitgegeven voor dengenen, die Hij was. Zoo dan, de Raad oordeelde den Zaligmaker eenparig des doods schuldig te zijn; schoon zij evenwel naderhand in den morgenstond het vonnis eerst geregtelijk opmaakten en uitspraken, als in het vervolg der geschiedenis nog nader zal blijken.

Ondertusschen, wat geschiedde er hier in de regtkamer nu verder? Zoo gaauw de Heiland op deze wijze van den geheelen Raad des doods waardig geöordeeld was, wierd Hij als een verdoemd of veroordeeld misdadiger, geheel aan de baldadige wreedheid en heillooze mishandeling der snoode geregtsdienaren, die Hem hadden gevangen genomen, overgelaten; die Hem op eene deerlijke wijze, bespotteden en mishandelden, gelijk ons de Evangelist dat hier nu verder gaat verhalen, schrijvende: *toen spogen zij* enz. Vooraf moeten wij hier aanmerken, dat er niets onbillijker noch onbetamelijker is, dan een ter dood veroordeeld misdadiger, te mishandelen en te bespotten; integendeel leert de menschelijkheid zelve, met zoodanig eenen rampzalige alle barmhartigheid en medelijden te hebben, en zijn beste en eeuwige zielsbehoudenis, nog zoo veel mogelijk te zoeken.

Nogtans schijnt het onder de Joden in gebruik geweest te zijn, met een ter dood veroordeelden misdadiger geen het minste medelijden te oefenen; maar hem wreedelijk aan te tasten en te mishandelen, als een vervloekt mensch,

daar men niets aan verbeuren kan, maar alle mishandeling en bespotting vrijelijk aan mag plegen; althans, zij stelden het aldus in het werk, omtrent den onschuldigen Heiland. Zoo gaauw Hij ter dood veroordeeld was, sprongen zij met Hem om op de vervloektste wijze, en behandelden Hem erger dan de slimste guit en schelm, die er zijn kon! Geene zoo snoode mishandeling was er, die zij, om hunnen doldriftigen ijver te koelen, Hem niet aandeden. Mattheus verhaalt dat *zij Hem bespogen* enz. Het is waar, de personen die het deden, noemt hij niet; doch Lukas onderrigt ons, dat het de geregtsdienaren waren, of *de mannen die JEZUS hadden gevangen genomen*, gelijk ook Markus duidelijk schrijft, dat *de dienaars Hem kinnebakslagen gaven.* Het waren dan de onbesuisde geregtsdienaren die JEZUS hadden gevangen genomen, en hier nu mede, om op Hem te passen, in een goed aantal in de geregtskamer stonden. Deze gingen henen; zoodra de Heiland dus van den Raad des doods schuldig verklaard was, en oefenden aan Hem de grootste wreedheid en baldadigheid, die zij konden bedenken. Vier dingen teekent Mattheus in het bijzonder van hen aan: (1) dat zij den Zaligmaker *in het aangezigt spogen.* (2) Dat zij *Hem met vuisten sloegen.* (3) Dat zij *Hem kinnebakslagen gaven.* (4) Dat zij met Hem en Zijne profetische bediening schamperlijk den spot dreven. Het eerste dan was, dat zij *Hem spogen in Zijn aangezigt.* Het spuwen in iemands aangezigt, is van alle oude tijden af, niet slechts bij de Joden, maar ook bij Grieken en Romeinen, gehouden voor een teeken van de alleruiterste schande, smaadheid en verachting, die men iemand kon aandoen. Zoo lezen wij van Mirjam, te om hare murmurering tegen Mozes met melaatschheid geslagen wierd, deze nadrukkelijke woorden: *zoo haar vader smadelijk in haar aangezigt gespogen had, zoude zij niet zeven dagen beschaamd zijn?* Num. XII: 14. Job telde het, als geen gering stuk van zijnen smaad en smartelijke verdrukking, dat zijne vijanden *zelfs het speeksel niet onthielden van*

zijn aangezigt, Kap. XXX : 10. Deze verfoeijelijke schande, smaad en verachting, deden nu hier de geregtsdienaren den Heere JEZUS ook aan, opentlijk voor den Raad; *zij spogen Hem in het aangezigt.* Waarlijk! eene allergruwelijkste smaad en mishandeling; de onschuldige Heiland ontvangt hier van alle kanten, op Zijn gezegend aangezigt het vuile speeksel van dit snoode geboefte van geregtsdienaren, terwijl Hij daar zoo met touwen vastgebonden als een ter dood veroordeelde misdadiger en godslasteraar voor den Joodschen Raad stond. Hij wordt, o vervloekte smaad! van hen bespogen, en verdraagt het geduldig; doch hier nog niet mede vergenoegd, hun vuile speeksel in menigte Hem in het aangezigt te werpen, gingen zij verder henen *en sloegen Hem*, o allersnoodste en heillooste wreedheid! nog daarenboven *met vuisten.* Beide Markus en Lukas, verhalen dit een weinig omstandiger, schrijvende: dat de geregtsdienaren eerst des Heilands aangezigt *bedekten* of *overdekten*, en Hem toen *met vuisten sloegen* enz. Dit *overdekken* van 's Heilands aangezigt zal daarin bestaan hebben, dat zij Hem met een kleed, zakdoek of iets dergelijks de oogen zullen geblind of bedekt hebben, zoodat Hij niet zien kon wat er gedaan, en van wien Hij geslagen wierd.

Dus hielden deze snoode geregtsdienaars den Heiland hier nu ook voor een spel, en blindden Hem de oogen, zoo dat Hij niet zien kon; en Hem aldus geblind, en het aangezigt bedekt hebbende, gingen zij nu henen, en *sloegen Hem met vuisten, en anderen gaven Hem kinnebakslagen* enz. De Grieksche woorden zijn hier van de onzen zeer wel vertaald; want het eerste woord beteekent eigentlijk iemand *met vuisten te slaan;* en het andere beteekent, iemand met de vlakke hand te slaan, in het aangezigt of op de kinnebakken. Beide wierd hier nu van deze snoode en baldadige geregtsdienaars aan den Heere JEZUS gedaan. Daar waren er, die Hem met hunne vuisten sloegen op Zijn hoofd, aangezigt en gansche lijf, daar zij Hem maar raken konden; terwijl Hem anderen, met

de vlakke hand op de kinnebakken sloegen, en Hem zoo vele klappen in het aangezigt gaven. Ziet eens! wat eene snoode en vervloekte mishandeling! hoe pijnlijk en smartelijk moet die den Heiland gevallen zijn; want het is ligt te denken, dat deze slagen al vrij hard en fel zullen zijn aangekomen. Ieder geregtsdienaar heeft hier zekerlijk zijn uiterste best gedaan, om er zoo hard op te slaan met Zijne handen en vuisten, als hij maar kon; want wij moeten ons hier niet anders voorstellen of verbeelden, dan de uiterste wreedheid en onbarmhartigheid. Zij sloegen den Heere JEZUS dan, nadat zij Hem alvorens zoo schandelijk in Zijn aangezigt gespogen hadden, jammerlijk en deerlijk met vuisten; en gaven Hem, met de vlakke hand, eene menigte van zware kinnebakslagen; zoo dat Zijn gezegend ligchaam daardoor de allergevoeligste en smartelijkste pijnen ontving, en Hij niet wist, waar zich voor al de slagen te verbergen. Hiermede zou men immers denken, dat deze snoode booswichten hunnen vervloekten moed genoeg gekoeld moesten hebben; maar neen! bij dit alles voegen zij nu nog verder, de allersnoodste en heilloosste bespotting, die er kon bedacht worden. Onder dat wreede slaan en smijten, riepen zij Hem toe, volgens Mattheus *profeteer ons CHRISTUS! wie is het die U geslagen heeft?* De Heiland had zich uitgegeven en van zich zelven beleden, dat Hij de CHRISTUS, en de Zoon van God was. Als zoodanig nu, moest Hij noodzakelijk alwetend zijn en toekomende dingen kunnen profeteren en voorzeggen; want dat was eene Goddelijke eigenschap van den CHRISTUS en den Zone Gods, die Hij moest bezitten; en zonder hetwelk Hij geenszins Gods Zoon, en de ware CHRISTUS zijn kon. — Dewijl nu deze geregtsdienaars, Hem hier voor den Raad hadden hooren zeggen en belijden, dat Hij de ware CHRISTUS en de Zoon van den levenden God was; en dat zulks van den Hoogepriester en den Raad niet was aangenomen; maar integendeel gehouden geworden, voor eene snoode godslastering; zoo gaan deze booswichten hier nu henen, en steken, o! verfoei-

jelijke goddeloosheid! met deze belijdenis des Heilands, en Zijn Messias- en Goddelijk Zoonschap, nu dus heilloos den spot, roepende, wanneer zij Hem geblinddoekt hebbende, een zwaren vuist of kinnebakslag gegeven hadden: *profeteer ons* CHRISTUS enz. Als willen zij zeggen: kom CHRISTUS! Gij zijt immers als de Zoon van God alwetend, en kunt dus profeteren als een groot profeet? Wel nu, kom aan! profeteer hier dan nu voor ons eens! profeteer of zeg eens, wie heeft u daar nu dien slag gegeven; en van wien krijgt gij dezen nu? Profeteer CHRISTUS al uw best! wie is het, die u daar geslagen heeft? Ziet! op zoo eene overgegevene, goddelooze en heillooze wijze, staken deze snoodaards hier, onder het slaan en verguizen, met den Heere JEZUS den spot, en met Zijn Messias- en Goddelijk Zoonschap! Zoo hielden zij hier als een kinderspel met Hem! Hoe is het te begrijpen Geliefden! dat deze vervloekte booswichten, niet op staande voet in den afgrond verzonken, en levendig ter helle gezonden wierden? Dooh wij moeten hooger opzien en denken, dat deze snoode bespotting en misbandeling van den Heiland zoo heeft moeten geschieden. Het waren dingen, die op deze wijze, volgens de oude voorzeggingen der profeten, den Messias moesten aangedaan worden, zoo als wij aanstonds zien zullen. Lukas voegt er voor het laatst nog bij, van deze heillooze booswichten, dat zij nog *vele andere dingen, tegen den Heiland zeiden, lasterende.* Dat is, volgens de beteekenis, die het Grieksche woord hier heeft: scheldende, verwijtende enz. De Evangelist wil zeggen, dat dit snoode ruigt, nog vele andere spot- scheld- en lasterwoorden tegen den Zaligmaker uitbraakten; dat zij Hem, al wat hun maar in den mond viel, onbeschaamd toeduwden, niets ontziende; maar in hunnen onbesuisden en doldriftigen ijver, alle smaadheid, spot- en lasterredenen, die zij maar bedenken konden, op Hem uitwierpen. En dat geschiedde alles zoo in de tegenwoordigheid van den Hoogepriester en den ganschen Raad, die zich in dit verfoeijelijk schouwspel, grootelijks ver-

maakten en verlustigden. Ondertusschen laat het de Evangelist Mattheus hier vooreerst bij berusten, en gaat over, om nu vervolgens, ons ook een verhaal te doen van het merkwaardige wedervaren van den Apostel Petrus, die, gelijk wij te voren gezien hebben; hier met nog eenen anderen discipel, in des Hoogepriesters paleis was ingegaan; en zich, terwijl deze dingen dus in den Raad gebeurden, met de geregtsdienaars, de huisbedienden van den Hoogepriester en het andere volk, in een bijzonder vertrek bij het vuur stond te warmen. Ziet daar, mijne Broeders en Zusters! deze merkwaardige geschiedenis, uit het bitter lijden van den Heere JEZUS uwen aandacht nu mede opengelegd en verhandeld. Daarmede is de Heiland nu al ter dood veroordeeld, en nadert zoo al met groote schreden naar Zijn einde. Laat ons hier nu weder de noodige vereischten van Zijn heilig lijden, kortelijk in overweging nemen. (1) Ontmoet ons hier weder Zijne bereidwillige *gehoorzaamheid*, om dit Zijn Borglijden te ondergaan, die daarin eenigermate doorstraalt, dat Hij alles, wat Hem hier is aangedaan geworden, met de grootste lijdzaamheid, en zonder een enkel woord tot Zijne verdediging te spreken, heeft ondergaan en gedragen. Hij laat zich voor eenen godslasteraar uitmaken, en als zoo een door den Raad ter dood veroordeelen! Hij laat zich op de deerlijkste wijze van de snoode geregtsdienaars mishandelen en bespotten; en Hij doet noch in het een, noch in het ander, de allerminste tegenstand. Hij spreekt geen woord, om Zijne vijanden tot medelijden en barmhartigheid, over Hem te bewegen. Een klaar teeken, dat Hij alles gewillig leed, en Zijnen Vader in dezen gehoorzaam was. (2) Ontdekt zich hier ook eenigermate Zijne onbevlekte *onschuld*. Hij wordt hier van den Raad des doods schuldig geoordeeld, en als een zoodanigen dus jammerlijk bespot en mishandeld; en dat immers om geene andere reden, dan omdat Hij zich naar waarheid, opentlijk had beleden, de CHRISTUS en Gods Zoon te zijn. Om deze goede en waarachtige belijdenis, wierd Hij veroordeeld,

en zoo doldriftig geslagen en bespot. Een allerlevendigst teeken van Zijne onschuld en onbevlektheid. (3) Wat het derde stuk aanbelangt, te weten: de *zwaarte van Zijn lijden*; hoe zonderling blinkt die hier, in dit verhandelde mede niet uit! is er ooit een smartelijk lijden geweest, dat bij het Zijne heeft kunnen halen of opwegen? Immers, zoo geheel onschuldig, om de waarheid die men van Hem vergde te spreken, ter dood veroordeeld te worden, als een openbaar godslasteraar, en daarop aanstonds zoo uitermate wreed mishandeld en bespot te worden, zijn dat wel dingen, voor een mensch om over te komen? Zouden er niet velen onder bezwijken? Voorzeker ja! de Heere JEZUS heeft in dezen, billijk mogen klagen en roepen: is er ook ergens een lijden als het mijne? (4) Moeten wij hier ook het oog slaan, op des Heilands *voorbeeldig* en *heilig gedrag*, dat Hij hier wederom heeft gehouden. Immers, in deze Zijne onregtvaardige veroordeeling ter dood, en daarop gevolgde zeer smadelijke en smartelijke mishandeling en bespotting van de snoode geregtsdienaren, ondergaat en lijdt Hij met de grootste gematigdheid, en een stil geduld. Geen een kwaad of gramstorig woord, geeft Hij daar over aan Zijne wreede en bittere vijanden! Neen, Hij gedraagt zich, als een onbevlekt Lam, en als een schaap dat stom is! Hij laat dit baldadig gespuis vrijelijk met Hem omspringen! Hij verdraagt hun gespuw in Zijn aangezigt! hunne heillooze en verfoeijelijke spot- en smaadredenen alzoo wel, als de felste en smartelijkste vuist- en kinnebakslagen allen te zamen, met eene ongeloofelijke lijdzaamheid en zachtmoedigheid; zoo dat men zich over des Heilands voorbeeldig gedrag in dezen, niet genoeg verwonderen kan. (5) Doch wij moesten hier vooral niet vergeten wederom hooger op te zien, naar de overeenstemming van al dit gebeurde met der profeten oude Godspraken of voorzeggingen. Hier geschiedt niets, of de profeten hebben het lang te voren voorzegd, dat aan den Messias, in der tijd geschieden zou. Wierd de Heere JEZUS alleen om, en van wege de vrijmoedige belijdenis, die

Hij hier voor den Joodschen Raad gesproken had, van hen des doods schuldig geoordeeld; het was door den profeet Jesaïas alzoo van den Messias voorzegd Kap. XXIX: 21, daar hij van der Joden Oversten profeteert, dat zij *eenen mensch*, zijnde den Messias, *zouden schuldig maken om een woord.* Geschiedde hier aan den Heere JEZUS de grootste smaadheid, bespotting en mishandeling; deze waren al wederom getamenlijk dingen, die van den Messias alzoo te voren voorzegd waren. In het gemeen, voert er Hem de Koning en profeet David aldus klagende en bitterlijk kermende over in, Psalm LXIX: 8, daar Hij aldus tot Zijnen Hemelschen Vader spreekt: *want om 'uwent wille draag ik versmaadheid; schande heeft mijn aangezigt bedekt.* En vers 20, *Gij weet mijne versmaadheid, en mijne schaamte, en mijne schande.* In het bijzonder lag ieder stuk zelfs van den Messias duidelijk voorzegd. Hij moest op de doldriftigste wijze in het aangezigt gespogen worden; want zoo voert Hem de profeet Jesaïas daarover aldus klagende in: Kap. L: 6, *mijn aangezigt verberg ik niet voor smaadheden en speeksel.* Hij moest met vuisten geslagen worden; want zoo klaagt Hij daar, in die zelfde Godspraak bij Jesaïas: *ik geef mijnen rug dengenen, die mij slaan.* Niet alleen moest dus de Messias geslagen worden met vuisten; maar Hij moest ook vele smartelijke kinnebakslagen ontvangen; want zoo heeft de profeet Micha duidelijk voorzegd, kap. IV: 14, dat men *den Regter van Israël, met roeden zou slaan op het kinnebakken.* Ja de Messias moest ook zelfs mede schamperlijk bespot worden; want zoo hooren wij Hem daarover, ganseh bitterlijk klagen Psalm XXII: 8, *allen die mij zien bespotten mij.* Kortom, Hij moest gelijk als voor een kinderspel van Zijne vijanden gehouden worden; want zoo klaagt Hij dat al mede zelve, Psalm LXIX: 13, *ik ben een snarenspel der genen, die sterken drank drinken.* Ziet! uit dit alles blijkt dan nu wederom klaarlijk bij de stukken, dat hoe smadelijk, hoe veracht hier ook de Heere JEZUS van Zijne bittere vijanden behandeld wierd;

Hem nogtans niet anders geschiedde, dan hetgene aan den Zone Gods, den Messias, volgens der profeten aloude Godspraken, geschieden moest.

Gave God nu eens, mijne Broeders en Zusters! dat al dit gehoorde, van eene gezegende en vruchtbare uitwerking mogt zijn op onzer aller zielen! Dat die Heere jezus, die zoo onregtvaardig is veroordeeld, en zoo wreedelijk en ten hoogsten schandelijk is mishandeld, ons even daarom, eens ten uitersten dierbaar mogt worden! Het is immers geheel alleen, ter liefde van Zijn volk en gunstgenooten, dat Hij dit droevige, zware en schandelijke lijden heeft willen ondergaan, om hen daardoor van een eeuwig, allerrampzaligst lijden, dat zij door hunne zonden verdiend hadden, genadiglijk te bevrijden? o! merkt dit toch eens op gij allen, die nog zoo weinig weet van den Heere jezus hebt, en nog zoo grootelijks onverschillig omtrent Hem leeft. Laat u dit Zijn lijden toch eens bewegen, om Hem met de armen van een levendig geloof, voor uwen Heiland en Zaligmaker te omhelzen! Hij biedt zichzelven daar toe heden nog, aan onbekeerde zondaren en zondaressen aan; en noodigt hen tot Zijne allerheiligste gemeenschap! Ach Vrienden! verwerpt hem toch niet, met de goddelooze Joden! bespot Hem niet, want Hij zal ook anders in ulieder verderf spotten, en lagchen als uwe vreeze komt. Wierd Hij zoo smadelijk van de geregtsdienaren in het aangezigt bespogen met vuil speeksel; laat dat een ieder van ons bewegen, Hem zonder ophouden, op eene geloovige wijze te omhelzen en te kussen, met eene kus van zuivere liefde en opregte hoogachting.

En wat ulieden aanbelangt, ware Geloovigen! die met dezen Heere jezus reeds gemeenschap gekregen hebt; tot ulieden zeggen wij heden anders niet, dan dat gij naar de mate der Goddelijke wijsheid, die u gegeven is, van deze verhandelde stoffe, behoorlijk uw gebruik maakt; en er met de oefenende kracht uws geloofs, steeds omtrent werkzaam zijt! Blijft niet hangen bij deze lage en smadelijke verachting van uwen Heiland; maar ziet er met een

geheiligd en verlicht oog door henen, gedurigelijk aanmerkende, hoe de Heere JEZUS al deze dingen, alzoo heeft moeten lijden, om door dezelve een volmaakt Hoogepriester en Verlosser van u, en van alle uitverkoren zondaren te worden. Hij zelve bestrale u daartoe, hoe langer hoe meer, met de bewerkende verlichting en het schijnsel van Zijnen Heiligen Geest. Amen.

XVIII. PREDIKATIE.

OVER DE DRIEVOUDIGE VERLOOCHENING, DIE DE APOSTEL PETRUS DEED VAN DEN HEERE JEZUS, IN DES HOOGEPRIESTERS HOF.

MATTHEUS XXVI: 69–74.

En Petrus zat buiten in de zaal, en eene dienstmaagd kwam tot hem, zeggende: gij waart ook met JEZUS den Galileër! Maar hij loochende het voor allen, zeggende: ik weet niet wat gij zegt. En als hij naar de voorpoort uitging, zag hem eene andere dienstmaagd, en zeide tot de genen, die aldaar waren: deze was ook met JEZUS den Nazarener! En hij loochende het wederom, met eenen eed, zeggende: ik ken den mensch niet. En een weinig daarna, die er bij komende zeiden tot Petrus: waarlijk! gij zijt ook van die; want ook uwe sprake maakt u openbaar! Toen begon hij zich te vervloeken, en te zweren: ik ken den mensch niet.

Het is een zeer waarachtig en merkwaardig zeggen van Salomo, den wijsten aller Koningen, Spreuken XVI: 18, *hovaardigheid is voor de verbreking; en hoogheid des geestes voor den val.* De wijze man is daar bezig, een ieder te vermanen en te waarschuwen tegen de snoode en vuile ondeugd van hoogmoed of hovaardij, waardoor iemand, uit gebrek van genoegzame eigen of zelfkennis, zich grootelijks verhoogmoedigt, en zich boven anderen dwazelijk verheft, even als was hij veel edeler en waardiger dan zijn medemensch. Deze verfoeijelijke ondeugd, die wel voornamelijk tot haar grondbeginsel heeft eene verkeerde en geheel dwaze eigenzelfliefde, gaat de wijze Koning Salomo hier met grooten ernst tegen; en vertoont ons derzelver schadelijkheid en gevaarlijkheid voor

allen, die daarmede bezet zijn, overmits zij den mensch gemeenlijk nederstort in een onvermijdelijk verderf en ondergang; want zoo getuigt Hij: dat *de hovaardigheid is* of gaat *voor de verbreking; en de hoogheid des geestes voor den val.* — De waarheid van deze leering des schrandersten Konings ontdekt zich niet beter, als in en door de dagelijksche ondervinding. Ontelbare voorbeelden immers levert ons deze leermeesteres der dwazen op van hoogmoedige en hovaardige lieden, die alleen door hunnen hoogmoed zijn ten val gekomen; en die de zinnelooze hovaardij heeft gestort in een rampzalig verderf, en in de allergrootste ellende. Die hun werk maken van de Heilige Schriften te lezen en te onderzoeken, zullen in dezelve dusdanige voorbeelden menigvuldig hebben aangetroffen; als daar zijn: die van eenen Haman, Absalom, Herodes; en zelfs van de vrome Koningen David, Hiskias en meer anderen, die allen, door dwazen hoogmoed en verkeerde hovaardij, ongelukkig zijn ten val gekomen. Doch niet alleen heeft dit aldus zijne waarheid in ligchamelijke dingen; maar het is ook even alzoo in het geestelijke. Gelijk hier niets heilzamer is voor een geloovig en begenadigd kind van God, dan eenen stillen en nederigen geest, die geen het allerminste vertrouwen stelt op zich zelven; zoo is hier aan den anderen kant ook niets schadelijker of gevaarlijker dan verheffing of hoogheid des geestes. Wanneer een geloovige zich op zijne ontvangene genade of op zijne eigen krachten en sterkte komt te verhovaardigen, en zijnen roem en vertrouwen daarin te stellen, zich verbeeldende, dat hij zeker en vast genoeg staat in zijn geloof, om zich zelven, zonder den Heere en Zijne genaderijke ondersteuning voor vallen en struikelen te kunnen bewaren; zoo ras een kind van God, hoe ver gevorderd hij anders in de genade ook mogt wezen, tot die dwaze eigen zelfsliefde en verkeerde hoogmoed overslaat, geraakt hij aanstonds gelijk als op eene slibberige en gladde plaats; en het lijdt niet lang of men ziet hem deerlijk in de zonden nedervallen en waarlijk strui-

kelen. Tot bevestiging willen wij ons niet bedienen van menigerhande voorbeelden, uit het woord van God, maar ons vergenoegen met dat merkwaardige en zonderlinge voorbeeld, dat ons ontmoet in onze voorgelezene tekstwoorden; namelijk: de groote en beroemde Apostel Petrus, een van de geloovige discipelen van den Heere JEZUS; die, anderzins godzalige en vrome man betoont hier met zijn voorbeeld aan de geheele wereld, hoe de schadelijke hoogmoed in het geestelijke en het vertrouwen op zijne eigene krachten, een geloovig kind van God zeer ligt tot eenen deerlijken zondenval brengt. De Heere JEZUS had in den laatsten nacht Zijns levens, wanneer Hij uitging naar den Olijfberg, hem voorzegd, hoe hij niet alleen te gelijk, met al de discipelen aan Hem, zijnen Heer, in dezen nacht zou geërgerd worden; maar hoe hij nog daarenboven, eer de haan gekraaid zou hebben, Hem tot drie malen toe zou verloochenen. Doch Petrus, hoogmoedig op zijne eigene krachten en geestelijke sterkte, had deze voorzegging des Heilands geenszins kunnen aannemen of gelooven; maar deed aan Hem de allerduurste betuigingen van zijne trouw en standvastigheid, Hem beloovende, met Hem te zullen gaan in den dood en Hem nimmermeer te zullen verlaten. Maar ziet! deze zijne hoogmoed en groot vertrouwen op zijne eigene krachten bragten hem nu ook tot eenen allerzwaarsten en droevigsten val. Hij, die zijnen Heer en Meester op de duurzaamste wijze getrouwigheid beloofd en gelijk als gezworen had, vervalt hier tot zoo eene snoode en verfoeijelijke goddeloosheid van Hem tot drie malen toe zeer schandelijk te verzaken en te verloochenen. Leest maar het verhaal van onzen Evangelist Mattheus, *en Petrus*, zoo schrijft hij, *zat buiten in de zaal*, enz.

Tot nog toe had Matthéus zich opgehouden, met ons een verhaal te doen van de geregtspleging, die aan den Heere JEZUS geschiedde, hier, in het paleis van den Hoogepriester, daar de groote Raad was bijeen vergaderd, van welke dit het einde was: dat zij den Heiland, als een

openlijken godslasteraar ter dood veroordeelden; en Hem, als zoo eenen veroordeelden overgaven in de handen der geregtsdienaren, die Hem op de heillooste wijze bespotteden en mishandelden. Hierop stapt de Evangelist nu van den Zaligmaker eenigermate gelijk als af, en gaat in zijn verhaal over tot Zijnen discipel Petrus, die Hem hier, in des Hoogepriesters paleis, uit nieuwsgierigheid gevolgd was, ten einde ons te vertoonen het droevige en ongelukkige wedervaren, dat die anders vrome en ijverige Apostel daar had, en in welke zware en snoode zonde hij daar verviel, verloochenende op eene gansch verfoeijelijke wijze zijnen gezegenden Heer en Meester, wien hij zoo duur van zijne standvastigheid en getrouwigheid verzekerd had. De Heere geve, dat de beschouwing van dezen zwaren zondenval van den Apostel Petrus, aan de geloovigen onder ons, moge geven en verwekken een allerlevendigst gezigt van hunne groote zwakheid; hoe zij, zonder de gedurige ondersteuning van des Heeren Geest, ieder oogenblik tot struikelen en vallen gereed zijn, en voor des satans listige aanvallen en verzoekingen openliggen; opdat zij daaruit mogen leeren, zich altijd nabij den Heere te houden en hunne kostelijke zaligheid uit te werken in eene heilige vreeze en beving! Die dan heden ooren heeft die hoore! Amen.

De te verhandelen geschiedenis verdeelt zich bekwamelijk in drie onderscheiden deelen, naar de drie dubbele verloochening, die de Apostel Petrus hier deed van Zijnen Heer en Zaligmaker. De eerste verloochening ligt vervat in het 69 en 70 vers, en bestaat in eene enkele of bloote ontkenning. De tweede, die opgesloten ligt in het 71 en 72 vers, bestaat in eene krachtigere ontkenning van Petrus, door hem met eenen eed bevestigd. De derde of laatste verloochening is vervat in het 73 en 74 vers, en behelst eene allerkrachtigste ontkenning, door den ongelukkigen Apostel, met eene vervloeking van zichzelven gestaafd. Wat dan het eerste stuk aanbelangt, dat verhaalt ons Matheus op deze wijze: *en Petrus zat buiten* enz. Hier vin-

den wij (1) de aanleiding of de gelegenheid van des Apostels snoode misdaad, daarin bestaande, dat hij *zat buiten* enz. (2) Zijne misdaad zelve, die hierin gelegen was, dat hij zijnen Heer en Meester openbaarlijk verloochende. De Evangelist schrijft dan: *en Petrus zat buiten in de zaal* enz. Wij hebben te voren gezien hoe Petrus, wanneer de Heere JEZUS gevangen geleid wierd naar het huis of paleis van den Hoogepriester, Hem van verre navolgde uit nieuwsgierigheid om te zien, wat er met Hem zou gedaan worden; hoe hij zelfs, door behulp van zekeren discipel, die bij den Hoogepriester en in zijn hof bekend was, mede in het Hoogepriesterlijk paleis wierd ingelaten en daar met den geheelen hoop van geregts- en huisdienaren, in eene zekere zaal of vertrek, zich wegens de koude des nachts, bij het vuur ging zitten warmen. Ondertusschen dat Petrus daar zoo, benevens de anderen zich zat te warmen, en den tijd daar op die wijze doorbragt, wierd de Heiland in eene andere zaal, die de geregtskamer was, op die wijze gelijk wij gezien hebben voor den Hoogepriester en den Raad teregt gesteld; en na eene korte regtspleging van hen, om godslastering, gelijk zij voorwendden, ter dood veroordeeld, en op de deerlijkste wijze bespot en mishandeld. Van dit alles wist Petrus, nu in het eerst niets; want hij zat, volgens het schrijven van Mattheus *buiten in de zaal.* Het Grieksche woord door *zaal* vertaald, beteekent beide eene zaal en een huis of paleis. Hier kan men het nemen voor een groot en ruim vertrek of zaal, in het paleis van den Hoogepriester, die gezegd wordt *buiten* geweest te zijn; dat is: buiten de kamer of zaal van het geregt, daar de Hoogepriester en de Raad vergaderd waren, en de Heiland voor hun wierd teregt gesteld. Buiten die zaal of kamer nu zat Petrus in eene andere zaal, die daar waarschijnlijk naast aan of digt bij zal geweest zijn; en uit welke men mogelijk langs eenige trappen in de groote Raadkamer of geregtszaal zal geklommen zijn; want dat de zaal of het vertrek, daar de Hoogepriester en de Raad vergaderd zaten hooger zal geweest

zijn als deze zaal of kamer daar Petrus in zat, schijnt te moeten afgenomen en besloten worden, uit het verhaal van Markus, die schrijft: dat Petrus *beneden* in de zaal was; dat is in de benedenzaal, die lager was en beneden die, daar des Heilands geregtspleging in geschiedde. Zoo dan, Petrus zat hier in dit benedenvertrek dat van de geregtszaal afgescheiden was. Hij zat daar op eene stoel of een bank, die daar buiten twijfel in een genoegzaam aantal om op te zitten zullen geweest zijn. De reden, waarom hij hier zoo nederzat en niet overeind stond, is ligt uit te vorschen; hij zal buiten twijfel vermoeid geweest zijn, omdat hij dezen geheelen nacht met den Zaligmaker en de andere discipelen op de been geweest was, zijnde eerst uit Jeruzalem gegaan naar den Olijfberg in den hof Gethsemane; en van daar wederom terstond naar de stad toe; en daarom nu eenigzins vermoeid zijnde en het met de geregtspleging des Heilands daar binnen in de Raadkamer eenen geruimen tijd aanloopende, zal hij onderwijlen zijn gemak genomen hebben en zich benevens den geheelen hoop van geregtsdienaren en huisknechten van den Hoogepriester bij het aangestookte vuur hebben nedergezet om zich te warmen; want zoo schrijft Lukas, dat *zij vuur ontstoken hadden in het midden van de zaal, en dat zij daar te zamen nederzaten en dat Petrus in het midden van hen zat.* Hij zat hier dan neder, in het midden van den hoop als een onbekende bij het vuur, wachtende totdat de Heiland uit de geregtszaal zou komen, om Hem dan wederom te volgen en te zien waar men verder met Hem heen wilde. Ondertusschen nu, terwijl Petrus daar zoo, benevens de anderen bij het vuur zat, en reeds eenen geruimen tijd gezeten had, buiten twijfel in groote angst en vreeze; wat gebeurt er? Matthéus schrijft, dat *tot hem kwam eene dienstmaagd zeggende:* Gij *waart ook met* JEZUS *den Galileër.* Matthéus gewaagt hier maar slechts eenvoudig van *eene dienstmaagd;* doch Markus omschrijft haar eenigzins nader, zeggende, dat *zij eene was van de dienstmaagden des Hoogepriesters;* en Johannes maakt ze

ons nog nader bekend schrijvende, dat zij *de deurwaarster was* enz. Te voren hebben wij uwen aandacht getoond, hoe Petrus door eene deurwaarster, met welke de discipel, die bij den Hoogepriester bekend was sprak, in des Hoogepriesters paleis wierd ingelaten. Toen zeiden wij u, dat de ouden doorgaans gewoon waren, in hunne dienst te gebruiken, zekere deurwaarsters, zijnde gemeenlijk oude of bejaarde vrouwen, wier bediening bestond in, op de poort of deur van het huis te passen, en die, voor den komenden en gaanden man, den geheelen dag door, te openen en te sluiten. Die zelfde deurwaarster nu, die Petrus hier in het paleis ingelaten had, komt hier nu bij hem, zoo als hij daar, met het andere gezelschap, bij den haard neder zat, om zich te warmen, en spreekt hem aldus aan: *gij waart ook met* enz. De Evangelisten Markus en Lukas verhalen, dat zij *hem aanzag* en *de oogen op hem hield*, alvorens zij hem nog aansprak. Dit valt gemakkelijk om te begrijpen Geliefden! deze deurwaarster kwam hier, binnen in het vertrek of de zaal, daar Petrus, met den geheelen hoop van huisbedienden en geregtsdienaren bij het vuur nederzat, mogelijk om al dat volk eens te overzien, dat zij in den nacht toen het duister was, in het paleis had ingelaten; en in dat overzien, kwam nu haar oog te vallen op onzen Petrus, dien zij het laatst had ingelaten op het verzoek van den discipel, die bij den Hoogepriester bekend was; en hem stijf aanziende, wierd zij uit eenige teekenen, die zij aan hem bespeurde gewaar, dat hij een discipel of aanhanger van JEZUS was. Mogelijk dat zij hem van te voren wel meer en zelfs in het gezelschap van JEZUS gezien had; althans, zij stelde bij zich zelven vast, dat deze man een aanhanger van JEZUS was; en daarop gaat zij nu hier naar hem toe, en spreekt hem aan, hem vragende, of hij ook *niet met JEZUS, den Galileër was?* Zij noemt den Heiland, met den naam van *Galileër*, omdat Hij uit Galilea afkomstig was, en van daar in Judea was gekomen, na dat Hij alvorens zich in Galilea, door Zijne leere en

wonderwerken, zeer berucht had gemaakt. Deze bijnaam van *Galileër*, geeft zij aan den Heere JEZUS uit verachting, omdat de Galileërs doorgaans bij de Joden voor slechte, onwetende, ruwe en plompe menschen gehouden wierden, die van geen de minste tel of achting waren; gelijk wij dat zoo vinden van de Apostelen op den Pinksterdag, die, wanneer zij in zoo velerhande talen de groote werken Gods spraken, van de Joden voor Galileërs wierden uitgemaakt, roepende de menigte, die grootelijks verwonderd was: *zijn niet alle dezen Galileërs?* enz. Hand. II: 7. Op de zelfde wijze noemt hier deze dienstmaagd of deurwaarster den Heiland nu ook, uit verachting, met den smadelijken naam van *Galileër*. Markus verhaalt het nogtans anders, schrijvende, dat zij JEZUS den bijnaam gaf van *Nazarener;* mogelijk dat zij beide deze namen, te gelijk zal hebben genoemd, den eenen na den anderen; althans, de naam van *Nazarener* was alzoo smadelijk en verachtelijk, als die van Galileër, en wierd meermalen uit verachting aan den Zaligmaker gegeven, om dat Hij van Nazareth afkomstig was, een zeer gering en slecht stadje, in het beneden Galileën, daar Nathanaël van vroeg: *kan ook uit Nazareth iets goeds komen?* Joh. I: 47. Dus dan, deze dienstmaagd gaf hier, met het eene en met het andere, klaarlijk te kennen haren haat en afkeerigheid van den Heere JEZUS; en de groote verachting, die zij voor Hem had. Met dezen JEZUS den Galileër of den Nazarener zegt zij hier nu tot Petrus, dat hij ook te voren *geweest was;* hem aldus aansprekende: *gij waart ook* enz. Met deze woorden wil zij niet anders te kennen geven, dan dat zij, volgens het verhaal van Johannes, Petrus hield en aanzag, voor eenen aanhanger en discipel van JEZUS den Galileër; als wilde zij zeggen: hoe vriend! vind ik u hier mede onder den hoop? Gij waart te voren ook met JEZUS den Galileër, die hier nu als een valsch profeet teregt wordt gesteld en veroordeeld. Gij zijt een discipel van dien mensch, dien verleider, geweest! Dat is al vrij stout van u, dat gij hier in des

Hoogepriesters paleis zoo, op dezen tijd durft komen! Men zou met u wel eens denzelfden gang kunnen gaan, als met uwen Meester. Ziet! dit wil deze dienstmaagd eigentlijk tot Petrus zeggen, wanneer zij hem aldus aanspreekt: *gij waart ook* enz. Daarmede wierd Petrus hier dan nu door haar aan al de anderen ontdekt en bekend gemaakt, en kreeg al de oogen op zich. Doch, hoe gedraagt hij zich hier nu? Is hij hier nu zoo een stout en onbevreesd man als hij aan den Heere JEZUS, voor weinige uren, zoo duur verzekerd had dat hij zijn zou? Komt hij hier nu opentlijk voor Hem uit, zeggende tot de dienstmaagd: Ja! ik ben altijd te voren een discipel en een aanhanger van dien JEZUS, den Galileër geweest, daar gij van spreekt; en ik schaam mij niet zulks hier onbevreesd voor u en voor al dit volk openbaarlijk te belijden? Die mensch, die daar nu voor den Raad, als een valsch profeet en als een oproermaker wordt teregt gesteld, is mijn Heer en Meester en ik ben zijn discipel geweest? Laat ons zien wat Mattheus van hem verhaalt, hij schrijft aldus: *maar hij loochende het* enz. Dat is eene geheel andere taal Geliefden! als wij verwacht hadden. In plaats van onbeschroomd de waarheid getuigenis te geven, zoo gaat Petrus hier heen en verloochent die schandelijk, zich veinzende niet te weten wat deze dienstmaagd hier tot hem sprak. Het komt ons zoo voor dat Petrus, zoo ras hij zich door deze dienstmaagd gekend en ontdekt zag, met eene zeer groote angst en bevreesdheid is bevangen geworden; zoodat hij niet wist, waar zich te bergen of te keeren, of hoe zich uit het gevaar te redden, daar hij zich in bevond. Hij zag te gemoet en was grootelijks beducht, dat men hem, als een discipel van JEZUS, ook zou aanpakken en mede voor de Regters brengen, als zijnde ook een valsche leeraar, een verleider en oproermaker van het volk; en dat men hem, als zoo eenen, ook geregtelijk ter dood zou brengen; hij bevond zich als een gevangen man in des Hoogepriesters paleis; en zag zich van rondomme door een groot aantal van gewapende soldaten en geregtsdienaren omringd; en

daarom, dit gezigt en deze gedachten verschrikten hem zoodanig, dat hij er door in de grootste angsten benaauwdheid van de wereld geraakte; en wel honderdmalen bij zichzelven wenschte, dat hij uit het huis of paleis van den Hoogepriester ware. Doch daartoe geen middel of kans ziende, wat doet hij? o! groote zwakheid en zware val, in zoo een groot en heilig man! Hij komt daartoe dat hij, om zichzelven te bewaren, zijnen Heer en Meester, dien hij nog zoo kort te voren zulke dure beloften van getrouwigheid en standvastigheid gedaan had, op de verfoeijelijkste en snoodste wijze gaat verloochenen en verzaken, zeggende tot de dienstmaagd, die hem aangesproken had: *ik weet niet wat gij zegt* enz. Of volgens Markus, wiens verhaal hier wat naauwkeuriger en omstandiger is: *ik ken hem niet* enz. Hij getuigt opentlijk dat hij JEZUS, den Galileër *niet kende*, en niet wist wat het was, dat de dienstmaagd hier tot hem sprak. Als had hij willen zeggen: ik weet niet vrouw waar gij van spreekt; wat gij ook moogt praten van JEZUS den Galileër, ik ken dien mensch niet; ik weet niet van Hem; wat praat gij? Ik weet niet wat gij meent enz. Ziet! zoo speelt Petrus hier den onnoozele, en houdt zich, alsof hij nergens van wist; alsof hij niet begreep wat deze vrouw tot hem zeggen wilde. Hij kende JEZUS den Galileër niet; hij wist van dien mensch niet. Wel Petrus! kent gij JEZUS nu niet, daar gij zoo langen tijd als een gehoorzaam, geliefd discipel, mede hebt omgegaan; en dien gij zoo opentlijk te voren, voor uwen Heer en Zaligmaker hebt aangenomen en beleden? Is u die Heere JEZUS nu onbekend, aan wien gij nog in dezen zelfden nacht, zulke dure betuigingen gedaan hebt, dat gij Hem nooit zoudt verlaten noch verloochenen; maar dat gij Hem tot in de gevangenis, ja zelfs in den dood standvastig, en met eenen heldenmoed zoudt blijven aanhangen en volgen? Is u dat alles nu, in een kort oogenblik, zoo geheel en ten eenemaal vergeten? Kent gij dien JEZUS nu niet? Wel! waar gelijkt dat naar mijne Vrienden! Wie heeft ooit grooter ontrouw, zwak-

heid en onstandvastigheid gehoord? Petrus kent zijnen geliefden JEZUS, zijnen Heer en Meester niet meer, dien hij te voren altijd zoo gemeenzaam gekend heeft! o! Wonderlijke verandering en groote omkeering en wisselvalligheid van tijden en zaken! Wie had zulks ooit van Petrus, dien grooten en heiligen man durven denken? Wie had zulk eene verfoeijelijke misdaad en snoode ontrouw van hem durven verwachten! Hier ziet gij wat een mensch is, en hoe weinig vertrouwen men menigmaal op den alleredelen godzaligsten onder de menschen kan stellen. Wel mogen wij hierop toepassen, het zeggen van den Geest, Psalm XXXIX: 6, *immers is een ieder mensch, hoe vast hij staat, enkel ijdelheid.* Doch, om met de zaken voort te gaan, wat doet de ongelukkige Petrus hier nu verder? Mattheus schrijft van hem: *en als hij naar de voorpoort uitging* enz. Het eerste dat Petrus hier dan deed was, dat hij *uitging naar de poort.* Markus verhaalt het een weinig anders, schrijvende, dat hij *ging buiten in de voorzaal;* hetgene de een eene *voorpoort* noemt, dat noemt de andere eene *voorzaal.* Waarschijnlijk verstaan zij er beiden door het portaal of den ingang, die hier voor aan de zaal was, daar al het volk in was, en waardoor men naar buiten uitging op de straat of op het voorplein, dat voor des Hoogepriesters paleis was. Derwaarts nu ging Petrus hier henen, zoo ras als hij zijnen Heer en Zaligmaker zoo schandelijk verloochend had. De reden van dit zijn uit- of henen gaan naar het portaal of de voorpoort, is ligtelijk uit te vorschen. Het kwam daarvan daan, om dat het hem hier, in dit vertrek, in des Hoogepriesters huis, nu te benaauwd viel, na dat hij op eene zoo ongelukkige wijze was ontdekt geworden en bekend voor een discipel van JEZUS. Hij voorzag wel, dat ofschoon hij het al ontkend en zich den onnoozele geveinsd had, daarmede evenwel de achterdocht op zijn persoon niet geheel was weggenomen; maar dat, als hij hier langer bleef, men nog al naauwer onderzoek op hem doen zou, en hij daardoor ten laatsten opentlijk zou ontdekt en bekend wor-

den; en daarom, vreezende voor eenig ongeval, dat hem daaruit mogt overkomen, oordeelde hij het nu veiligst voor hem te zijn, zich maar in alle stilte van daar weg te pakken, en zich aan een kant te begeven. Daarom stond hij hier nu op en ging naar het portaal of de voorpoort, om van daar uit des Hoogepriesters hof te geraken. Doch wat gebeurt er? Mattheus schrijft, dat als hij zoo naar de voorpoort uitging, *hem eene andere dienstmaagd zag* enz. Markus voegt hier nogtans nog iets tusschen beide, dat wij eerst moeten aanmerken. Hij schrijft, dat wanneer Petrus dus naar de voorpoort of de voorzaal uitging, *de haan kraaide.* Om dit wel te verstaan, moeten wij in ons geheugen terug roepen de voorzegging, die de Heiland aan Petrus gedaan had, toen hij in den hof Gethsemane was, die ons de Evangelist Markus aldus opgeeft, Kap. XIV: 30, dat JEZUS tot Petrus zeide: *voorwaar zeg ik u, dat heden in dezen nacht; eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, gij mij driemaal zult verloochenen.* Volgens deze voorzegging des Heilands, moest Petrus Hem driemaal hebben verloochend, eer de haan voor de tweede maal kraaide. Nu gebeurde het, dat zoo gaauw Petrus den Heere JEZUS dus voor de eerste maal verloochend had, en nu naar de voorpoort ging, om zich van daar weg te maken, de haan toen ook voor de eerste maal kraaide, volgens de natuur en gewoonte van die dieren, die gemeenlijk des nachts en met het aanbreken van den morgenstond gewoon zijn te kraaijen. Ziet! zoo naauwkeurig teekent de Evangelist Markus hier dit hanengekraai aan, om dus bij de uitkomst, de nette waarheid van des Heilands voorzegging aan te toonen. De haan dan nu dus gekraaid hebbende en Petrus uitgaande naar de voorpoort, om zich uit des Hoogepriesters paleis, daar het hem nu te benaauwd viel, weg te begeven, zoo gebeurde nu hetgene Mattheus verhaalt, dat namelijk, *eene andere dienstmaagd hem zag* enz. Mattheus zegt hier uitdrukkelijk, dat de dienstmaagd, die onzen Petrus hier nu aan de voorpoort zag, *eene andere* was, dan die gene, die hem eerst gezien en aange-

sproken had. Doch een ander Evangelist, namelijk Markus, schijnt duidelijk in zijn verhaal te kennen te geven, dat Petrus hier nu wederom van die zelfde dienstmaagd gezien wierd, die hem te voren had gezien en ontdekt; want zoo schrijft hij: *en de dienstmaagd hem wederom ziende begon te zeggen* enz. Deze schijnzwarigheid zijn de uitleggers gewoon, aldus op te lossen: dat de eerste dienstmaagd, die Petrus het eerst had gezien en ontdekt, hem, toen hij nu opstond, en naar de voorpoort uitging, zal zijn nagevolgd, aanhoudende hem te beschuldigen en na te roepen, dat hij een discipel, en een uit den aanhang van JEZUS was; en dat dit haar geroep nu eene tweede of andere dienstmaagd, die daar aan de voorpoort stond heeft gaande gemaakt, zoo dat die zich bij de eerste dienstmaagd voegende, mede heeft begonnen zich te laten hooren en Petrus overluid te beschuldigen, dat hij mede was van het gezelschap en den aanhang van JEZUS den Nazarener; zoo dat deze ongelukkige dan hier nu, van twee dienstmaagden van des Hoogepriesters huis te gelijk wierd aangerand, die hem beide uit eenen mond beschuldigden, dat hij een discipel en aanhanger van JEZUS was. Op die wijze verhalen beide de Evangelisten dan de waarheid; Mattheus met te zeggen, dat *eene andere* dienstmaagd Petrus nu ook zag en beschuldigde; en Markus met te schrijven, dat de dienstmaagd, dat is, dezelfde deurwaarster, die hem eerst gezien en beschuldigd had, hem nu *wederom zag* enz. Want beide te gelijk, kan hier dus hebben te zamen gegaan; en dewijl alles hier, wegens de groote menigte van volk, met veel verwarring geschied is, dan de eene, dan de andere dienstmaagd sprekende en roepende, zoo is het ligtelijk te begrijpen, dat de Evangelisten hier alles onmogelijk in eene nette orde hebben kunnen verhalen; maar slechts in het gemeen het wezen van de zaken, zoo als die gebeurd waren hebben kunnen aanteekenen. Dus dan, Petrus geraakte hier in de grootste angst en verlegenheid van de wereld; want meenende nu in stilte, door de voorpoort weg te geraken,

komt er nu, behalve de eerste nog eene tweede dienstmaagd, die hem mede stijf aanziende, hem kennende wierd voor een uit den aanhang van JEZUS, en daarom dat opentlijk aan de gansche menigte bekend maakt roepende: *deze was met JEZUS den Nazarener* enz. Als wilde zij zeggen: wel hoe vrienden! wilt gij dezen man laten loopen, en uit het paleis laten uitgaan? Wel, weet gij wel wat het er voor een is? Het is een discipel en een uit den aanhang van JEZUS, den Nazarener, die daar nu, als een valsch profeet en oproermaker te regt gesteld en veroordeeld wordt; hij is mede van die bende; en daarom, houdt hem vast! want hij zoekt hier door de voorpoort te ontsnappen, en zich weg te maken; *deze was ook* enz. Waaruit deze dienstmaagd dit nu wederom wist Aandachtigen! vinden wij zoo min, als van de eerste aangeteekend; maar het is zeker, dat zij onzen Petrus moet gekend en van te voren meer gezien hebben. Ondertusschen, hoe gedraagt zich hier nu onze ongelukkige Apostel? Ziende dat zijne eerste ontkenning niet aangenomen wierd, en dat hij, met den onnoozele te veinzen, zich niet beschermen kon, wierd hij geweldig benaauwd en verlegen, vreezende dat men hem, als eenen aanhanger en discipel van JEZUS, zou grijpen en gevangen nemen, en mede gebonden binnen voor den Raad brengen, om veroordeeld te worden; en daarom, ten uitersten verschrikt en ontsteld, vindt hij geenen anderen weg of middel om zich uit dit hagchelijk gevaar te redden, dan zich vast te houden aan zijne gedane ontkenning, en die zelfs met eenen verfoeijelijken eed te staven; want zoo verhaalt onze Evangelist van hem, dat hij *het wederom loochende met eenen eed, zeggende: ik ken den mensch niet* enz. Te voren had hij reeds opentlijk betuigd, dat hij geene kennis aan den Heere JEZUS had; en daarom niet wist, noch verstond wat de dienstmaagd, die hem voor eenen discipel en aanhanger van JEZUS beschuldigde, zeggen wilde. Nu houdt hij zich daarbij, en zegt nogmaals, wanneer hij zich van eene andere dienstmaagd hier aan de voorpoort op nieuw

hoorde beschuldigen: *ik ken den mensch niet.* Hij spreekt van den Heiland met groote afkeerigheid en verachting, Hem noemende *den* of *dien mensch;* want op zoodanige wijze is men iemand gewoon, uit smaad en verachting te noemen; zoo dat Petrus hier dan wil zeggen: ik weet van dien mensch niet, daar deze vrouw van spreekt en mij beschuldigt, alsof ik met Hem en van Zijnen aanhang geweest was. Ik heb nooit kennis of gemeenschap met dien mensch gehad; ik ken Hem niet. En dat getuigt hij hier nu niet zoo maar eenvoudig weg, gelijk hij de eerste maal gedaan had; maar hij bevestigt deze zijne verloochening of ontkenning, om des te meer geloof te vinden, zelfs met eenen plegtigen eed; want zoo schrijft Mattheus *en hij loochende het wederom met eenen eed* enz. Dat een eed of eedzwering al van oude tijden af gediend heeft en nog tegenwoordig onder ons dient, om de waarheid van eene duistere en twijfelachtige zaak daarmede te staven en te bevestigen, is genoeg bekend, zonder dat het verdere verklaring of opheldering behoeft. Het is waar, de solemnele of plegtige manier van eedzwering geschiedde bij God en Zijnen heiligen en hooggeduchten Naam; maar nogtans waren de Joden al van ouds gewoon, ook bij de schepselen te zweren gelijk als bij den hemel, de aarde, den tempel, hun hoofd enz. Wat nu Petrus aanbelangt, voor het naast zouden wij gelooven dat hij niet bij eenig schepsel, maar bij God gezworen heeft; omdat de Heiland de Zijnen te voren zulks uitdrukkelijk zoo geleerd en het zweren bij de schepselen wel ernstig verboden had. Petrus zwoer dan in deze angstige verlegenheid in welke hij was, eenen duren eed, dat hij den Heere JEZUS niet kende noch geen discipel of aanhanger van Hem was; als wilde hij zeggen: hoe komt gij mij beschuldigen vrouw! alsof ik te voren mede met JEZUS den Nazarener geweest was? Ik betuig heiliglijk bij den levenden God, dat ik dien mensch niet ken of ooit eenige verkeering of omgang met Hem gehad heb. Ik zweer dat zulks waarachtig is! Wie schrikt niet mijne Vrienden! van zoo eene verfoeijelijke goddeloos-

heid? Waar vervalt Petrus toe? Hoe is het mogelijk, dat zoo een heilig man, die te voren een zoo ijverig aanhanger en getrouw discipel van den Heere JEZUS geweest was, hier door bloote menschenvrees, zich zoo verre heeft kunnen laten vervoeren, van niet slechts dezen Zijnen Meester en Heiland zoo opentlijk te verzaken en te verloochenen; maar van zulks nog daarenboven met eenen valschen en verfoeijelijken eed te bevestigen! Wie moet niet verbaasd staan, dat zoo een groot en begenadigd man, als Petrus was, tot zoo eenen allerzwaarsten zondenval, heeft kunnen komen? En dat hij alle vreeze Gods, alle liefde en getrouwigheid voor zijnen Zaligmaker, te gelijk met alle indruk van zijn geweten zoo in eenmaal, geheel heeft kunnen uitschudden en van zich werpen? Doch was het dit nog maar altemaal; maar ziet! daar volgt nog meer! Petrus snoode goddeloosheid nam nog al verder toe! Hoort! hoe onze Evangelist voortgaat er van te schrijven: *en* zegt hij, *een weinig daarna, die er bij komende zeiden tot Petrus: waarlijk gij zijt ook van die* enz. Mattheus stelt de derde verloochening van den Apostel Petrus geschied te zijn, *een weinig daarna*, dat is na zijne eerste en tweede verloochening. Zoo doet ook Markus; doch Lukas bepaalt den tijd, die er tusschen beide verloopen is, wat naauwkeuriger, schrijvende, dat het gebeurde, *omtrent een uur daarna*, want zoo luidt zijn verhaal: *en als het omtrent een uur geleden was* enz. Hieruit blijkt, dat tusschen Petrus tweede en derde verloochening omtrent een uur tijds is verloopen; niet wel een geheel, volkomen uur; maar naar gissing omtrent een uur; want de geregtspleging omtrent den Heiland voor den Raad, duurde eenen geruimen tijd, en ondertusschen vielen deze dingen hier buiten de Raadkamer voor. Ik begrijp het geheele stuk dan aldus; dat Petrus zijnde naar de voorpoort gegaan om zich weg te begeven, die poort heeft gesloten gevonden, zoodat hij niet kon wegraken, wat hij ook deed; maar genoodzaakt was hier in de zaal, onder al het volk te moeten blijven. Dat hij daarop dan zeer bevreesd in de

zaal is terug gekomen, en zich wederom bij den hoop gevoegd heeft om den tijd af te wachten, dat al het volk gelijkelijk zou henen gaan. Hier bleef hij dan nu weder, zoo omtrent een uur zitten; mogelijk gelijk te voren, zich wederom bij het vuur warmende; doch in wat angst en benaauwdheid is ligt te denken; want ofschoon hij al met eede gezworen had, dat hij JEZUS niet kende, evenwel kon hij niet gerust zijn, omdat hij een kwaad geweten had, en daarom grootelijks vreesde, dat hij nog ten laatsten ontdekt zou worden, al mogt hij zich dan zoo bedekt houden en de zaak zoo veel loochenen als hij wilde. Dus dan, hij zat hier na zijne tweede verloochening nog omtrent een uur in de grootste angst en verlegenheid van de wereld, verlangende al naar gelegenheid om maar buitenshuis te kunnen komen; en toen hij daar nu weder zoo omtrent een uur gezeten had, ziet! daar komt hem al weder een nieuw ongeval over, en een storm al ruim zoo zwaar als de twee voorgaanden; Lukas schrijft, dat *een ander bevestigde*, hetgene de twee dienstmaagden van Petrus gezegd hadden, *zeggende: in der waarheid* enz. — Wie deze andere geweest is wordt ons niet gemeld, maar het is zeker dat het iemand uit den hoop geweest is, die daar mede in de zaal was; deze, hebbende mogelijk, in dien tusschentijd van een uur, met aandacht Petrus gelaat en wezen, taal enz. opgenomen, wierd daardoor klaarlijk overtuigd, dat hoe zeer hij het ook loochenen mogt, hij nogtans waarlijk mede van den aanhang van JEZUS was; en daarom komt hij hier nu, en is de derde, die onzen Petrus beschuldigt, zeggende tot al de anderen, die daar tegenwoordig waren: *in waarheid ook deze* enz. Deze man spreekt hier en beschuldigt Petrus met grooten ernst en nadruk, als wilde hij zeggen: waarlijk vrienden! deze, (wijzende mogelijk op Petrus,) was ook te voren in het gezelschap en van den aanhang van JEZUS den Nazarener; hij mag het loochenen zoo veel als hij wil; maar in der waarheid, hij was mede een discipel van Hem! ik zou er wel voor durven instaan, dat hij

een van die bende is, daar deze JEZUS het hoofd van geweest is, *in der waarheid* enz. Hiermede maakt deze man den ganschen hoop nu, gelijk als gaande; want zoo verhaalt Mattheus, dat die genen, *die daar stonden bijkomende, tot Petrus zeiden: waarlijk!* enz. Hier komt er nu niet een enkele meer, maar genoegzaam allen te zamen vallen zij nu op den armen Petrus aan en zeggen tot hem: *waarlijk gij zijt ook van die; want uwe spraak maakt u openbaar.* Zij beschuldigden Petrus, dat hij buiten twijfel van den aanhang en uit het gezelschap van JEZUS was, en bewijzen hem zulks daaruit, dat zijne taal of *spraak* hem bekend *en openbaar maakte.* Om dit wel te verstaan, Geliefden! moet gij weten, dat Petrus een Galileër was, gelijk ook de Heere JEZUS en meest al Zijne discipelen waren. Nu was het zoo, dat ofschoon de Joden, in Galilea en Judea, wel eene en dezelfde taal spraken; zoo wierd die taal, nogtans van de Joden in Judea, veel netter en beter gesproken, dan in Galilea. De Galileërs, gelijk zij meest onbeschaafde en ongeletterde lieden waren, zoo spraken zij de Joodsche taal ook zeer plomp en onbeschaafd, en hadden zelfs hunne bijzondere woorden; die in Judea niet gebruikelijk waren; hierdoor konden de Galilesche Joden altijd uit hunne spraak gekend worden, eveneens als nog hedendaags onder ons, daar men uit iemands spraak of taal kan hooren, uit welke provincie, ja zelfs menigmaal uit welk eene stad van ons land hij van daan komt; want ofschoon wel overal de Nederduitsche of Hollandsche taal gesproken wordt, zoo spreekt men die toch, in de eene provincie geheel anders dan in de andere; ja zelfs in de eene stad geheel anders dan in de andere. Zoo was het hier nu met de Joden van Judea en Galilea ook, uit de spraak kon men hooren uit wat voor landschap van die twee iemand van daan was. Nu kon men hier ook uit de spraak van Petrus hooren, dat hij een Galileër was, die nog niet heel lang hier in Judea verkeerd had; en dewijl de Heere JEZUS met Zijnen voornaamsten aanhang allen ook Gali-

leërs waren, zoo moest zulks noodzakelijk onzen Petrus, nog meer in achterdocht brengen, dat hij waarlijk mede van den aanhang van JEZUS was geweest. En daarom gebruiken degenen, die tegenwoordig waren dit nu ook tot een genoegzaam bewijs om hem daarvan te overtuigen, zeggende: *waarlijk! gij zijt ook* enz. Als wilden zij zeggen: waarlijk vriend! gij moogt de zaak zooveel ontkennen en zoo duur heeten loochenen als gij wilt, maar evenwel, dat gij van den aanhang van JEZUS zijt, dat is gewis en zeker! want zelfs uwe spraak verraadt u en maakt u openbaar dat gij een Galileër zijt; en uit zoodanigen bestaat die geheele bende; het zijn meest allen te zamen lieden, die uit Galilea hier in Judea gekomen zijn. Ziet! op deze wijze komen zij hier den ongelukkigen Petrus hoe langer hoe nader. Doch het bleef hier nog niet bij; Johannes verhaalt, dat er boven deze allen nog *een dienstknecht van den Hoogepriester* kwam, *die maagschap was van dengenen, die Petrus het oor afgehouwen had, zeide: heb ik u niet gezien in den hof met Hem?* Dat Petrus in den Hof Gethsemane, met zijn zwaard eenen van des Hoogepriesters dienaren, die Malchus geheeten was, het oor afhieuw; en dat de Heiland zulks wederom aanstonds genas en herstelde, is voor dezen omstandig getoond en opengelegd. Nu was hier een ander dienaar of huisknecht van den Hoogepriester; die van de maagschap was van dezen Malchus, en die mede in den hof geweest was om den Zaligmaker te vangen. Deze ziende onzen Petrus hier nu, en hem terstond kennende voor dengenen die toenmaals zijn bloedverwant Malchus het oor afhieuw, spreekt hem daarom daarover aldus aan: *heb ik u niet gezien in den hof met Hem?* Hij wil zeggen: hoe vriend! ontkent gij, dat gij van den aanhang van den Galileschen JEZUS zijt? Wel, heb ik u zelf, met mijne eigene oogen, niet mede met Hem in den hof gezien? Zijt gij die man niet, die toen zoo ruiterlijk u zelven tegen ons te weer stelde, en nog met het zwaard, dat gij in uwe handen hadt, mijnen bloedverwant Malchus eene zware wonde aan

het hoofd hebt toegebragt? Durft gij dat nu ook al loochenen? *heb ik u niet gezien?* enz. Ziet! zoo wierd hier de ongelukkige Petrus, van den eenen voor, van den anderen na aangevallen en bij de stukken overtuigd, dat hij van den aanhang van JEZUS was. Doch deze laatste beschuldiging van des Hoogepriesters dienaar, was wel de allergewigtigste, en die hem het meest benaauwde en in de engte bragt; want daardoor wierd hij overtuigd niet slechts van den aanhang van JEZUS te zijn, maar zelfs dat hij de hooge magt der Joden had onteerd en geschonden, door zich met geweld tegen de Justitie te weer te stellen, en zelfs eenen der geregtsdienaren die van den Raad uitgezonden was, zwaarlijk te kwetsen. Een stuk van die natuur scheen zeer euvel te moeten opgenomen en zwaarlijk gestraft te worden; en daarom, Petrus moet hierover ten alleruitersten beangst en bevreesd zijn geworden, zoo dat hem het zweet van alle kanten, wegens schrik en benaauwdheid uitbrak. Doch wat doet hij? Mattheus schrijft, *toen begon hij zich te vervloeken* enz. De ongelukkige Petrus houdt niet slechts zijne eens gedane ontkenning met de grootste stoutheid en onbeschaamdheid staande, maar hij staaft en bevestigt die hoe langer hoe sterker en heviger; zijne verfoeijelijke goddeloosheid klimt als bij trappen op. Eerst deed hij maar eene bloote loochening of ontkenning; vervolgens bevestigde hij die met eenen valschen eed; en dat nog niet kunnende helpen, zoo komt hij eindelijk zoover, o! ijsselijke en verschrikkelijke zonde! dat hij *zichzelven vervloekt* en zoo zweert dat hij JEZUS niet kende. Hij *begon* dan *zichzelven te vervloeken*. Op wat wijze hij zulks deed en hoedanige woorden hij daartoe sprak en gebruikte is onzeker; maar dit weten wij, dat iemand of zichzelven te vervlocken eigentlijk niet anders is dan aan iemand of zichzelven alle kwaad en onheil toe te wenschen. Eene gemeene of gewone vervloeking bij de Joden was, dat zij zeiden: *God doe mij zoo, en Hij doe er zoo toe.* Alsof zij zeiden: God sla, God straffe mij enz. Mogelijk heeft Petrus zichzelven hier nu, op die wijze ook vervloekt,

en deze of diergelijke bewoordingen gebruikt: God moge mij straffen vrienden, Hij moge mij zoo en zoo doen, zoo ik dien mensch, dien JEZUS kenne! ik mag vervloekt wezen, zoo ik ooit eenigen omgang of gemeenschap met Hem gehad hebbe! enz. Welk eene allerverfoeijelijkste zonde Geliefden! Wie hoorde immer iets diergelijks? Wiens haren rijzen er niet over als te berge, dat zulke gruwelijke dingen van eenen begenadigden discipel van den Heere JEZUS, hebben kunnen bedreven worden? Trouwens, wij moeten hier op het gebeurde alleen niet blijven zien; maar in allen dezen aanmerken de vinger van den Almagtigen God; het moest alles aldus geschieden; de Heere JEZUS had het zoo nadrukkelijk van te voren aan Petrus voorzegd; ofschoon hij het toen onmogelijk kon gelooven, en daarom, gij moet het aldus begrijpen, dat de Heere nu Zijne hand, genade en Geest voor dezen tijd van den ongelukkigen Petrus geheel aftrok; en als dat geschiedt, dan zijn de allerheiligste kinderen van God voor de zwaarste zonden en gruwelen niet meer bewaard en beveiligd als de allerergste en slimste goddeloozen; gelijk wij dat met zoovele voorbeelden uit Gods woord zouden kunnen aantoonen en bevestigen.

Daar hebt gij nu de merkwaardige geschiedenis van des Apostels zwaren zondenval en zijne drievoudige gansch verschrikkelijke verloochening, van zijnen Heer en Meester, dien hij zoo nadrukkelijk, alle getrouwigheid beloofd en gezworen had. Ondertusschen moet hier uit tot een besluit nog kortelijk worden aangemerkt (1) de zwaarte en het gewigt van het lijden van den Heere JEZUS; want dat dit geval zijn Borglijden van ter zijde merkelijk vermeerderd en verzwaard heeft, behoeft van ons geenszins in twijfel getrokken te worden. Het kon immers niet anders wezen of de Heiland ziende zich op zoo eene snoode en heillooze wijze verzaakt, van eenen Zijner voornaamste discipelen, moet daaruit noodzakelijk eene zeer groote smart en droefheid ondervonden hebben; doch hetwelk ons de tijd tegenwoordig niet toelaat breeder voor te stellen.

Het (2) andere stuk, dat hier ook wel degelijk van ons verdient in aanmerking genomen te worden, is, de nette overeenstemming van dit gebeurde geval, met de vroegere voorzeggingen der profeten; want, om andere plaatsen, daar deze gebeurtenis, ook wel eenigzins van ter zijde toe kan gebragt worden, niet stilzwijgen voorbij te gaan; zoo leest maar alleen na die Godspraak van David; Psalm LXIX: 8, 9, daar die koninklijke Profeet ons den Messias in het midden van Zijn lijden, aldus klagende tot God, Zijnen Vader, invoert. *Want om uwent wille draag ik versmaadheid, schande heeft mijn aangezigt bedekt; ik ben mijnen broederen vreemd geworden, en onbekend mijner moeder kinderen.* Ziet! daar klaagt de Messias immers duidelijk, dat Hij Zijnen broederen, die Hem het allernaast bestonden, geheel vreemd en onbekend geworden was. Dat was immers hier zoo? Petrus, Zijn broeder, kende Hem niet; Hij was hem, gelijk Petrus snoodelijk zwoer, ten eenemaal vreemd en onbekend; zoo dat hier aan den Heere JEZUS wederom niets gebeurde, als het gene, volgens der profeten voorzeggingsleer, aan den Messias, in Zijn lijden gebeuren moest.

Wat nu de toepassing van het verhandelde op onze gemoederen aanbelangt, daar moet gij voor tegenwoordig, wegens den verloopen tijd, niets van verwachten Gelieden! Wij willen die in haar geheel overlaten en bewaren voor de naaste reize, wanneer wij, als het den Heere behaagt, den gevallen Petrus wederom zullen zien opstaan en tot inkeer komen, beweenende zijne gepleegde, verfoeijelijke goddeloosheid, op de bitterste wijze. Wij eindigen en sluiten nu met de woorden van den Apostel Judas, in het slot van zijnen Zendbrief; Hem nu, die magtig is, u van struikelen te bewaren, en onstraffelijk te stellen voor Zijne heerlijkheid in vreugde; den alleen wijzen God, onzen Zaligmaker zij heerlijkheid en Majesteit, kracht en magt, beide nu, en in alle eeuwigheid! Amen.

XIX. PREDIKATIE.

OVER HET BEROUW EN DE DROEFHEID VAN PETRUS.

MATTHEUS XXVI: 75.

En terstond kraaide de haan; en Petrus wierd indachtig des woords JEZUS, die tot hem gezegd had: eer de haan gekraaid zal hebben, zult gij mij drie maal verloochenen; en naar buiten gaande, weende hij bitterlijk.

Wij lezen Micha VII: 8 *verblijdt u niet over mij, o mijne vijandinne! wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan.* Des Heeren bekeerd en wedergeboren volk spreekt daar tot het onbekeerde wereldsche volk, hetzelve aanmerkende als zijne *vijandinne*, die zich over deszelfs struikelingen en vallen in de zonden zeer verblijdde en verheugde. Gewis Geliefden! daar is tusschen Gods volk en dat des Satans eene zeer groote kloof van vijandschap en oneenigheid, die reeds zijn aanvang in het Paradijs genomen heeft, ziet Gen. III: 15, *ik zal vijandschap zetten* enz. Het volk des Satans draagt in zijnen boezem een onverzoenlijk hart en vijandschap tegen Gods volk, de bekeerde geloovigen, die niet naar den vleessche wandelen, maar naar den Geest. Niet dat deze hen ergens in beleedigen of kwalijk handelen, maar om dat zij het beeld Gods in zich dragen en zich tegen de zonde en de zorgeloosheid der wereld onverzettelijk aankanten en getrouw aan God en Zijne heilige dienst zoeken te zijn. Dit is iets, dat de wereld alzoo onmogelijk kan verdragen, als dat iemand een vurige en heete kool kan dragen

op zijn hart en in zijnen boezem. Daarom stelt zich de ongelukkige wereld gansch vijandig en onverzoenlijk aan tegen alle vrome kinderen Gods, en laat hunne haat en bitterheid ook blijken bij alle gelegenheden; doch bijzonder als Gods kinderen somtijds eens onvoorziens vallen in zware of openbare en ergerlijke zonden. O! dan is het niet te zeggen, hoe grootelijks de booze en vijandige wereld zich zelven daar dan over verheugt! In plaats van zich daarover bitter te bedroeven, dat Gods heiligen, door de verleiding des Satans en van hun eigen vleesch, zoodanig vallen en struikelen, en den name Gods alzoo grootelijks onteeren, zoo springen zij integendeel daar over op van blijdschap; zij roepen en trompetten het overal uit door land en steden; zij liegen er nog veel meer bij, zij kunnen het over 25 jaren nog niet vergeten: zulk een deugdzame heeft dit gedaan! Ach! ongelukkige menschen! die zich zelven zoo in de boosheid vermaken, en zoo blijde zijn als zij kwaad mogen doen! Maar laat ons eens hooren wat het volk des Heeren hier zegt tot het wereldsche volk! *Verblijdt u niet*, zeggen zij tot hen, *over mij, o mijne vijandinne! wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan.* De wereld heeft althans geene reden, om zich over de droevige zondenvallen der heiligen, zoo verbazend verheugd aan te stellen; want deze zullen niet doen als zij, en blijven gerust in de zonde liggen en daarin voortgaan, tot dat zij in de helle storten; o neen! maar dit is eigen aan Gods bekeerd en weder geboren volk, dat zij van hunnen zondenval en struikelingen, door de genade Gods altijd wederom opstaan, vroeger of later, en met eene bittere droefheid en berouw tot God hunnen hemelschen Vader wederkeeren, en Zijn aangezigt vurig om verzoening en vergeving zoeken. Dat dit altijd eigen is aan Gods volk, leert ons niet alleen die plaats van Micha, maar ook vele andere plaatsen in Gods woord; als: Spreuken XXIV: 16. *Want de regtvaardige zal zeven maal vallen en opstaan; maar de goddeloozen zullen in het kwaad neder struikelen.* Dat is, die zullen daar

ganseh in nedervallen en verzinken, en daar nooit van opstaan, ten ware dat God hun gave den Geest der bekeering. Dat de heilige kinderen Gods, alzoo gedurig weder opstaan van hunne zonden en struikelingen, dat komt niet van hunne eigene kracht, wijsheid en goedheid, maar alleen van de genade Gods, die al het goede steeds in hun werkt. De Heere komt hen door Zijne genade, gedurig zelve wederom van hunne zondige struikelingen, oprigten en bekeeren, om dat Hij in Zijne trouwe en goedgunstigheid, onveranderlijk is voor Zijn volk; daarom *worden zij in de kracht Gods bewaard door het geloof*; 1 Petr. I: 5. En hoe zwaar zij ook mogen zondigen of vallen, CHRISTUS, hun barmhartige en getrouwe Hoogepriester *bidt* nogtans steeds *voor hen, dat hun geloof niet ophoude*. Wij zouden de waarheid dezer dingen met vele voorbeelden uit het woord Gods nader kunnen aantoonen; maar wij hebben hier in onzen tekst een zeer zonderling voorbeeld voor oogen in den Apostel Petrus, waardoor ons deze zaak nader zal geleerd en bevestigd worden. Wie heeft niet nevens ons, ten uitersten verbaasd gestaan over zijnen zwaren zondenval, dien hij deed in het paleis van den Joodschen Hoogepriester Cajaphas, en dien wij de laatste reize beschouwd hebben? Toen immers zagen wij hem vallen en jammerlijk nederstorten in de allerschrikkelijkste zonde en goddeloosheid, verloochenende uit bloote menschenvrees zijnen geliefden Heer en Zaligmaker, tot drie reizen toe, op de allersnoodste en verfoeijelijkste wijze, niettegenstaande de allersterkste en duurste verzekeringen, die hij Hem nog zoo kort te voren gedaan had, van zijne getrouwheid en standvastige aankleving. Maar ziet! hoe zwaar deze ongelukkige val van den Apostel nu geweest is, zijne vijandinne nogtans had ook geene reden, om zich daar zoo zonderling en grootelijks over te verblijden. Neen! door de Goddelijke genade was Petrus niet zoo gaauw gevallen en in de schrikkelijkste zonde nedergestort; of ziet! hij stond ook aanstonds van dezen zijnen zwaren zondenval weder op, en keerde tot zijnen Heer en

Zaligmaker, dien hij zoo schandelijk verloochend en verlaten had te rug, met de grootste droefheid en berouw zijner ziele. Leest maar het verhaal van Mattheus, *en terstond*, schrijft hij, *kraaide de haan* enz.

Deze gelukkige opstanding van den Apostel Petrus uit zijnen zwaren zondenval; deze zijne hartelijke droefheid, berouw en leedwezen was het, dat wij in dit morgenuur hadden voorgenomen te beschouwen en uwen aandacht te vertoonen. Het is eene zeer merkwaardige stof Geliefden! die vooral zeer nuttig en heilzaam is voor Gods kinderen; dewijl zij hier in een allerlevendigst voorbeeld zullen zien, tot hunnen grooten troost en inwendige versterking, hoe God Zijn volk wel eens, voor een kort oogenblik, in de duisternis doet wandelen, zoo dat zij geen licht zien; maar zwaarlijk stooten, struikelen en vallen; doch hoe Hij hen daarom evenwel niet geheel verlaat; maar hen integendeel aanstonds wederom, met het licht van Zijne liefelijke en verkwikkende genade, omschijnt, en gelijk als met Zijne handen van hunnen zwaren val en struikeling opheurt. Zijt dan allen te zamen heden aandachtig van geest! Amen.

In de te verhandelen stoffe, ontmoeten ons twee bijzondere stukken, ter overweging. (1) Vinden wij daar, op wat wijze de gevallen Apostel Petrus tot inkeer kwam, en aan zich zelven, in zijnen zwaren zondenval, ontdekt wierd. Het was, volgens onzen Evangelist, dat hij terstond na zijne derde verloochening, den haan hoorende kraaijen, daardoor indachtig wierd gemaakt aan het woord, dat de Heere JEZUS te voren tot hem gezegd had enz. (2) Ontmoet ons het gevolg, dat die inkeer des Apostels had, daarin bestaande, dat *hij naar buiten ging en bitterlijk weende.*

De Evangelist vangt zijn verhaal dan, op deze wijze aan: *en terstond kraaide de haan.* In het vorige is verhaald, hoe die ongelukkige Apostel, zijnde in het hof of paleis van den Joodschen Hoogepriester, den Heere JEZUS tot drie malen toe, niet alleen schandelijk kwam te ver-

loochenen, maar hoe hij het ook eerst met een valschen eed, en toen zulks nog niet genoeg was met eene heillooze vervloeking van zich zelven bevestigde; Gods toorn en vloek over zich wenschende, bij aldien hij eenige kennis had aan den Heere JEZUS. Nu schrijft Matthéus daarop verder: *en terstond kraaide de haan;* dat is, zoo gauw als Petrus dus voor de derde maal den Zaligmaker verloochend had en het met eene, zoo goddelooze vervloeking van zich zelven had bevestigd; aanstonds daarop gebeurde het, dat de haan kraaide. Lukas bevestigt dit, schrijvende, dat de haan terstond kraaide, *als Petrus nog sprak.* Dat is, terwijl hij nog bezig was, met voor de derde reize zijnen Heer en Meester te verloochenen en op eene schrikkelijke wijze zich zelven te vervloeken; op dat zelfde oogenblik, begon de haan te kraaijen, kraaijende verscheiden malen achter malkanderen, volgens de gewoonte dier dieren, zoo dat het van Petrus, klaarlijk kon gehoord worden. Doch Markus, die dit hanengekraai naauwkeuriger, dan de andere Evangelisten, heeft aangeteekend, schrijft, dat de haan nu kraaide *voor de tweede maal;* en dat was ook zoo. Want laatst hebben wij gezien, dat toen Petrus den Zaligmaker voor de eerste reize verloochende, hetgene omtrent een uur te voren gebeurde, de haan toen ook kraaide; en zoo kraaide dat dier dan hier voor de tweede maal, gelijk de hanen dus gewoon zijn, als zij gekraaid hebben, een poos tijds te wachten en zich stil te houden; en dan na verloop van een uur of zoo wederom te kraaijen. Dit doen zij voornamelijk in den nacht of in het krieken van den dag; waarom zij dan met regt voor een zinnebeeld gehouden worden van waakzaamheid, overmits zij den mensch, door dit hun gekraai, gelijk als uit den slaap opwekken en wakker roepen. Doch hier op dezen tijd, diende dit hanengekraai, tot een geheel bijzonder einde, namelijk, om den ongelukkigen Petrus uit zijnen diepen zondenslaap, in welken hij gevallen was, wakker te roepen en op te wekken, zoo als nog uit het vervolg nader zal blijken. Zoo

dan, Petrus had zijnen Heer en Zaligmaker, niet zoo dra, voor de derde maal, op eene gansch verschrikkelijke wijze verloochend, of ziet! de haan kraaide en liet zich hooren voor de tweede maal.

Doch behalve dat, gebeurde er ook nog iets anders, dat maar alleen van den Evangelist Lukas is aangeteekend. Deze schrijft en verhaalt ons, dat wanneer de haan dus terwijl Petrus nog sprak kraaide, *de Heere zich toen omkeerde, en Petrus aanzag*. Dit komt ons in den eersten opslag geheel vreemd voor, hoe het heeft kunnen wezen, dat de Heiland op dezen tijd, wanneer de haan kraaide, zich heeft kunnen omkeeren en Petrus aanzien, daar Hij immers, in een geheel ander vertrek was dan Petrus; want Hij was binnen in de Raadkamer bij de Regters; en Petrus was in eene andere zaal, bij al het volk, zoo dat zij malkanderen niet zien konden. Doch deze zwarigheid vervalt aanstonds van zelve, als wij stellen, dat de Zaligmaker nu niet meer in de Raad- of regtkamer geweest is; maar buiten dezelve in de gemeene zaal bij Petrus. Want dat is ligt te begrijpen Geliefden! de Heere JEZUS was nu al van de Regters ter dood veroordeeld; Zijne zaken waren nu afgedaan; en Hij was nu, als een' veroordeelden misdadiger overgeleverd geworden in de handen der geregtsdienaren, om van hen bespot en mishandeld te worden. Nu is het zeer geloofelijk, en wel buiten allen twijfel, dat Hij nu niet langer in de geregtskamer, bij de Raadsheeren zal gebleven zijn; maar dat zij order zullen gegeven hebben aan de geregtsdienaren, om Hem buiten de zaal te leiden en Hem aldaar zoo lang te bewaren, tot dat zij Hem wederom voor zich ontboden, gelijk weinige uren daarna, in den vroegen morgenstond, gebeurde. Daarop zullen de geregtsdienaars toen, met den Heiland aldaar aangekomen zijn, Hem gebonden leidende uit de geregtszaal, in die zaal of kamer, daar Petrus en al de anderen waren; en dat zal nu op dien zelfden tijd geschied zijn, dat Petrus bezig was, met Hem voor de derde maal te verloochenen; zoodat de Heiland dan deze heillooze ver-

loochening van Zijnen discipel, nog met Zijne eigen ooren zal hebben aangehoord; en die gedaan zijnde in Zijne tegenwoordigheid, en de haan nu dus, voor de tweede reize gekraaid hebbende, zoo geheurde nu hetgene Lukas schrijft, dat de Heiland *zich omkeerende, Petrus aanzag.* Hij keerde zich om, buiten twijfel, omdat Hij te voren met Zijnen rug naar Petrus toe zal zijn geplaatst geweest; zoodat Hij hem in het aangezigt niet zien kon; maar nu hoorende Petrus zeggen, dat Hij Hem, zijnen Meester niet kende, en dat hij van God mogt gestraft en vervloekt worden, als het anders was; en hoorende ook zoo aanstonds daarop den haan andermaal kraaijen, zoo komt nu de Heere JEZUS, en keert zich om met Zijn aangezigt naar Petrus toe en *zag hem*, volgens het schrijven van Lukas *aan;* de Heiland sloeg Zijne oogen van verre op Petrus, en zag hem aan; hem met een ernstig gelaat beschouwende, om hem daardoor in het geheugen te brengen, zijne gedane voorzegging in den hof, dat hij Hem, eer de haan in dezen nacht tweemaal gekraaid zou hebben, driemaal zou verloochenen. Dat nu wilde de Zaligmaker Petrus zoo van verre aanziende, hem daardoor in de gedachten brengen, want een ieder weet dat men, om iemand iets te doen begrijpen, juist altijd geene woorden behoeft te gebruiken, maar dat men somtijds wel door het gezigt en de oogen met malkanderen kan spreken. Ja, menigmaal zal men door zijn gelaat en wezen al meer kunnen beduiden en te kennen geven, dan met woorden. Zoo nu deed hier de Heere JEZUS ook; Petrus van verre dus ernstig aanziende, was dat voor hem, gelijk als eene stomme taal, waarmede Hij hem wilde doen begrijpen hoe waarachtig Zijne gedane voorzegging nu was; even als wilde Hij zeggen: denkt gij nu wel Petrus, op het gene er tusschen ons in den hof gebeurd is? Daar is het nu zoo, gelijk Ik u daar voorzeide! daar kraait de haan nu voor de tweede maal, en daar hebt gij mij nu reeds drie malen verloochend. Denk er nu om Petrus! daar is mijn woord nu vervuld. Ziet! dit was het, dat de Heiland hier aan Petrus wilde

beduiden, met hem dus van verre aan te zien, zoo als zijne derde verloochening geschied was, en de haan nu voor de tweede maal kraaide. Er is niet aan te twijfelen, of de Heere JEZUS zal dusdanig een middel daarom gebruikt hebben, om Petrus te bewaren, en te maken, dat hij Zijne meening genoeg verstaan kon, zonder dat de menigte die hier tegenwoordig was het kon merken; want nu geschiedde hier alles, met eenen stillen trom, gelijk men zegt, daar anders, als de Heiland Petrus aangesproken had met woorden, en hem openbaarlijk over zijne goddeloosheid bestraft had, gelijk Hij had kunnen doen, zoo had een ieder daar uit kunnen merken, dat Petrus waarlijk een discipel van Hem was, hetgene hem dan ongetwijfeld in eene groote ongelegenheid zou gebragt hebben, dewijl hij het tegendeel zoo sterk had bevestigd en staande gehouden. Uit dit goedertieren gedrag des Heilands leeren wij dan bijzonderlijk deze twee dingen: (1) dat hoe trouweloos Hij, die de Meester was, hier ook al van Zijnen discipel Petrus behandeld wierd; Hij hem nogtans zeer getrouw en met de uiterste toegenegenheid behandelde; zelfs dat zeer aanmerkelijk en ten hoogsten wonderlijk is, in het eigen oogenblik van allerzwaarste zonde en goddeloosheid. Petrus verloochende Hem hier ganschelijk, zoo als hij dat niet snooder of schrikkelijker konde doen; maar Hij verloochende daarom Petrus niet, hoezeer hij het ook verdiende. O neen! Hij beminde hem met eene eeuwige liefde! Hij had hem, nu Hij hem zoo deerlijk zag liggen in slijk en in de vuiligheid der zonde nogtans zoo lief, als immer ooit voor of na; daarom zorgde Hij hier zoo voor Petrus om hem toch niet te ontdekken, opdat hem geen verder kwaad wedervoer; maar dat hij mogt vrij uitgaan en ontslagen worden, uit het midden van dezen goddeloozen hoop die zijn verderf zochten. o! Hoe levendig blinkt hier niet uit het getrouwe, liefderijke en ontfermende hart van den Heere JEZUS voor Zijne geloovige kinderen! En welk een *barmhartig Hoogepriester* Hij voor hen is, *die medelijden kan hebben met hunne zwakheden.* Hebr. IV: 15, o!

Hoe waarachtig is niet dat woord van den Apostel 2 Tim. II: 13, *indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw, Hij kan zichzelven niet verloochenen!* Och! wat is het niet eene groote zaligheid, zoo een liefderijken en ontfermenden Heiland tot zijn Meester te hebben, en van Hem geleid en geregeerd te worden! (2) Ten anderen zien wij hier met hoe groote wijsheid en voorzigtigheid de Heere JEZUS gewoon is, al Zijne zaken te behandelen. Hij had hier zeer groote reden, om Petrus over zijne schrikkelijke zonde te bestraffen, en hem zijn verderf, daar hij in liep, voor oogen te stellen; maar omdat Hij zulks niet doen kon, zonder Petrus daardoor te ontdekken en hem in het grootste gevaar te brengen, zoo zwijgt Hij geheel stil en spreekt geen woord; maar ziet Petrus slechts van verre, met een hartdoorgrievend oog aan enz. Hiermede leert de Heiland ons, welk eene zonderlinge wijsheid en voorzigtigheid er van noode is, in het bestraffen van eens anders fouten en gebreken; hoe het niet genoeg is, dat men maar lust heeft om daarin getrouw en vrijmoedig te werk te gaan; maar hoe men hier ook alle voorzigtigheid heeft aan te wenden, om onze bestraffingen van nut te doen zijn; hoe zij altijd gepast en tijdig moeten geschieden en op eene bekwame plaats, en als onze naaste er vatbaar voor is, en hij die met stichting, door 's Heeren zegen kan ontvangen. o! Een ander over zijne fouten te bestraffen is een veel grooter en zwaarder kunst, dan de meesten wel begrijpen, die meenen, dat het dan al genoeg is, als men de dingen daar maar nederlegt met getrouwigheid en vrijmoedigheid niet aanziende of het tijdig is, of het op eene bekwame plaats geschiedt, of er de naaste wel vatbaar voor is enz.; vooral heeft men zeer te letten, dat men niemand zeer in het openbaar bestraft, bijzonder over zonden en gebreken, daar onze naaste schade, schande of verachting door zoude behalen. In zulke gelegenheden is het best, met onzen Zaligmaker geheel stil gezwegen, en zijne bestraffingen en vermaningen uitstellen tot een' bekwamen tijd, als wij die met meer vrucht, tot behoud van onzen naaste en van

onze mede Christenen, kunnen aanleggen. O! hoe wenschelijk ware het, dat 's Heeren volk, hun groot gebrek en hunne onbekwaamheid in dezen regt leerde kennen, en dat hun dat woord van Salomo veel op het hart mogt leggen, Spreuken XXV: 12 *een wijs bestraffer bij een hoorend oor, is een gouden oorsiersel, en een halssieraad van het fijnste goud.*

Ziet! zoo droeg de Heiland hier dan nog zorg voor Zijnen discipel, niettegenstaande Hij, op eene zoo schandelijke en verfoeijelijke wijze van hem verloochend was; Hij geeft hem maar alleen van verre, met Zijn gezigt te kennen het geene Hij niet wilde doen met woorden, om hem aan de menigte niet bekend te maken. Trouwens, het was niet noodig, dat de Zaligmaker Petrus aansprak; want deze had Hem hier in de zaal niet zoo gaauw in het oog gekregen en Zijn ernstig gezigt en gelaat gezien, of hij verstond genoeg, wat de Heiland hem stil zwijgende dus zeggen wilde; *hij wierd indachtig* schrijft Mattheus, en de andere Evangelisten met hem, *des woords JEZU*, enz. voor dezen is omstandig vertoond en verhandeld, hoe de Zaligmaker in den voornacht, met Zijne elf discipelen in den hof zijnde, Hij hun deze voorzegging deed, hoe zij allen, nog in dezen zelfden nacht, aan Hem zoude geërgerd worden; doch hoe Petrus zulks van zich zelven geenszins kunnende gelooven, als vertrouwende op zijne eigene krachten, de duurste betuigingen aan den Heiland deed, dat hij Hem nimmermeer zou verlaten of aan Hem geërgerd worden; maar dat hij Hem standvastig zou blijven aanhangen en volgen tot in de gevangenis, ja zelfs tot in den dood toe. Hoe daar op de Heiland Petrus te gemoet voerde, dat hij, die hier nu zulke groote dingen sprak en roemde, nogtans in dezen zelfden nacht, eer de haan tweemaal gekraaid had, Hem driemaal zou verloochenen. Dat woord nu of die voorzegging had Petrus uit des Heilands mond gehoord, zonder er evenwel het minste geloof aan te hebben kunnen slaan, dewijl het hem ten eenenmaal onmogelijk voorkwam, dat hij

eene zoo schrikkelijke gruweldaad zou kunnen bedrijven. Maar ziet! wanneer hij nu evenwel, in zijnen grooten angst en bevreesdheid, den Zaligmaker drie malen achter malkanderen, op de heilloosste wijze, verzaakt en verloochend had; en zoo gaauw de haan daarop aanstonds voor de tweede maal kraaide, zag, dat de Heere JEZUS hem van verre aankeek, en als met de oogen wenkte, dat hij op dat hanengekraai letten zou; ziet! zoo komt hem die gedane voorzegging van den Heiland in den hof, nu op dat oogenblik in de gedachten; terstond ontwaakte hij daarop, gelijk als uit eenen diepen slaap, en bemerkte wat hij gedaan had, en wat de Heere JEZUS, voor weinige uren, aan hem voorzegd had. Zoo gaat het gemeenlijk met de zondaars; terwijl zij de zonden komen te bedrijven zijn zij, gelijk als in eenen diepen slaap nedergezonken, zonder eenig besef of bewustheid te hebben van zich zelven; het is, of de zonde dan zoodanig hun verstand en zinnen geheel heeft overweldigd en ingenomen, dat zij niet weten wat zij doen, maar onbelemmerd de zwaarste zonden bedrijven, zonder eenige aandoening van hun geweten; maar zoodra is de zonde niet bedreven of ziet! de zondaar ontwaakt aanstonds, gelijk als uit eenen diepen slaap, en komt dan eerst tot zich zelven; zijn geweten wordt terstond wakker, en dan ziet hij eerst wat hij gedaan heeft. Zoo ging het met onze eerste voor-ouders in het Paradijs; terwijl zij zondigden en Gods gebod overtraden, wisten zij nergens van; zij deden het onbelemmerd en met volkomen vergenoeging van hun gemoed maar zoodra hadden zij de zonde niet bedreven, of hunne oogen wierden geopend en zij zagen wat zij gedaan hadden. Zoo ging het met den vromen Koning David; toen hij die zware zonden van moord en overspel bedreef, deed hij zulks mede onbeschroomd; zijn geweten lag voor dien tijd mede, gelijk als door eenen diepen slaap, bedwelmd; zoodat hij geene bewustheid had van de grootheid zijner misdaad, en hoezeer hij zich met dezelve tegen den Heere, zijnen God, bezondigde; maar ziet! zoo gaauw

was de profeet Nathan niet tot hem gekomen, en had hem zijne verfoeijelijke zonden niet voor oogen gesteld, en tevens den zwaren toorn des Heeren, dien hij zich daardoor had op den hals gehaald; of David ontwaakte ook aanstonds uit dezen zijnen zwaren zonden-slaap; hij kwam tot zich zelven, en beschouwde de grootheid van zijne bedrevene gruwelen, op het allerlevendigst. Op die zelfde wijze nu ging het hier ook met den ongelukkigen Petrus! tot drie malen toe verloochende hij zijnen Heer en Meester; zwoer eenen valschen eed en vervloekte zich zelven, zonder ergens van te weten. De angst en de vreeze van zijn leven te zullen verliezen, als hij voor een discipel van jezus bekend wierd, had hem zoo geheel ingenomen en zijne zinnen en verstand zoodanig verbijsterd, dat hij niet eens begreep wat hij deed, en geene de minste indruk meer had, van hetgene er tusschen den Heiland en hem in den hof was voorgevallen; maar nu de zonde bedreven hebbende kwam hij ook eerst tot zich zelven; het kraaijen van den haan en het ernstig aanzien van den Heere jezus waren twee middelen, door welke petrus, uit zijnen diepen zondenslaap, wierd wakker geroepen en aan zich zelven bekend gemaakt; aanstonds kwam hem de voorzegging van den Heiland in het geheugen, daar hij, terwijl hij zondigde, niet het allerminst om gedacht had; hij wierd hier nu, op het levendigst gewaar, wat hij gedaan had, en kwam zoo wederom ten eenemaal, gelijk als tot zich zelven. Welk een groot geluk was dat nog voor Petrus mijne Vrienden! dat de Heere jezus hem zoo aanstonds door Zijn gezigt wederom als tot zich zelven bragt, en hem dus Zijne voorzegging indachtig maakte; want anders had hij, in zijne verfoeijelijke zonde, moeten blijven liggen, en zelfs tot grooter en erger vervallen, gelijk het zoo met de goddeloozen gaat, daar de Heere jezus Zijne hand van aftrekt, en die Hij nimmer regt aan zich zelven bekend maakt, waardoor zij dan op den drocsem hunner ongeregtigheid noodzakelijk hoe langer hoe meer, moeten verstijfd en verhard worden. Neen! Petrus, omdat hij

een uitverkorene was, kon hier niet geheel uit de genade vervallen; en daarom wierden hem nu zoo aanstonds de oogen gelijk als geopend; zoodat hij tot inkeer kwam, en zijne bedrevene zonden, op het levendigste beschouwde, in derzelver grootheid en verfoeijelijkheid, en daarover gelijk noodzakelijk volgen moest, in de uiterste droefheid en verlegenheid geraakte; want zoo verhaalt ons de Evangelist nu verder van hem, dat hij *naar buiten gaande, bitterlijk weende.*

Het eerste deel van onzen tekst beschouwd hebbende, namelijk de manier of wijze, op welke de gevallen Apostel Petrus eerst aan zich zelven wierd ontdekt en bekend gemaakt en van zijnen zwaren zondenval overtuigd; zoo moeten wij nu verder gaan overwegen het gevolg, dat zulks omtrent hem had; hetgeen, volgens het schrijven van onzen Evangelist, daar in gelegen was, dat hij *naar buiten gaande bitterlijk weende.* Het eerste dan, dat Petrus deed, zoo gauw als hij dus tot zich zelven gekomen was, bestond hierin, dat hij *ging naar buiten;* dat is, buiten het vertrek, waarin hij tot nog toe, met al het volk geweest was, en daar hij zijnen Zaligmaker zoo schandelijk verloochend had; en vervolgens buiten het paleis of hof van den Hoogepriester zelve. Het schijnt mij toe Geliefden! dat Petrus tot nog toe, te vergeefs gezocht hebbende, buiten het Hoogepriesterlijk paleis te komen, nu eerst daartoe eene bekwame gelegenheid heeft kunnen vinden; mogelijk, omdat hij zijne laatste ontkenning of verloochening met eenen zoo schrikkelijken eed of vervloeking bevestigd hebbende, de menigte daarop afgelaten heeft, hem verder aanzoeking te doen en hem heeft laten henen gaan. Althans hij zijne kans schoon ziende, stond op en ging, of alleen, of te gelijk met anderen naar buiten. De reden van dit zijn uit- of henengaan is ligt na te vorschen. Zulks was nu niet meer, uit vreeze en benaauwdheid, dat hem hier, als een discipel van JEZUS in des Hoogepriesters paleis eenig ongeluk mogt overkomen; neen, die vreeze was nu, na dat hij zijne verfoeijelijke

zonde was gewaar geworden, in hem genoegzaam verdwenen; daar ging nu wat anders bij hem om; zijne ziel was nu zoo zeer in hem met berouw, leedwezen en droefheid, over zijne begane gruweldaad vervuld, dat hij het hier, bij en onder al dit volk, niet langer houden of duren kon; hij moest nu alleen buiten af zijn, om zich daar in de eenzaamheid, geheel aan zijne droefheid over te geven; want dit is toch eigen aan de menschen, die met groote en hevige droefheid bezet zijn, dat zij alle gezelschap van anderen, zoo veel mogelijk trachten te ontgaan, en de eenzaamheid zoeken, om daar hun droefgeestig hart in tranen te ontlasten en hunne droefheid den ruimen teugel te vieren. Zulks deed Petrus hier nu ook! zoo gauw hij tot zich zelven kwam en zijne snoode gruweldaad, die hij bedreven had gewaar wierd, aanstonds wierd zijn gemoed met eene zoo hevige droefheid bevangen, dat hem het Hoogepriesters paleis, ja hemel en aarde veel te bang en te benauwd viel; hij kon zijne droefheid niet uiten of openbaren, omdat zulks hier de plaats niet was; en daarom, hij staat aanstonds op, en gaat van daar weg naar buiten, om zich daar, in eene stille eenzaamheid, geheel aan zijne regtmatige droefheid over te geven. De plaats daar Petrus hier naar toe gegaan is, heeft niemand van de Evangelisten aangeteekend; maar het is zeker, dat hij zich hier of daar in of buiten Jeruzalem, in eene eenzame plaats zal begeven hebben, daar voornamelijk in den nacht geen geloop van menschen was; maar daar hij in stilte, zonder van iemand gezien of gehoord te worden, zijne misdaad kon beweenen; zoo dat hij ging uit naar buiten. De Evangelist Markus teekent van hem aan, dat hij *zich van daar maakte* en *weende*. De onzen hebben het Grieksche woord aldus overgezet en gelezen, dat Petrus zich *van daar maakte;* en dan zoude dit overeenstemmen met de andere Evangelisten Mattheus en Lukas, die zeggen, dat hij *uitging;* doch daar zijn geleerde uitleggers, die hebben aangemerkt dat het Grieksche woord eigentlijk in zijne kracht beteekent *opwerpen*, *overdekken* enz. en

dat het gebruikt wordt van kleederen, die men over zijn ligchaam of elders werpt, om zich of iets met dezelve te bedekken. Gelijk wij het zoo vinden Markus XI: 7, daar verhaald wordt van de Joden, die den Zaligmaker plegtig in Jeruzalem inhaalden, dat zij tot Hem een veulen bragten, en dat zij hunne *kleederen daarop wierpen*. Op die zelfde wijze kunnen deze woorden van Markus, dan hier nu ook vertaald worden; in plaats van, hij *zich van daar makende weenende*, aldus: *en opwerpende*, of *zijn kleed op zich werpende*, weende. Dus zou Markus hier dan hebben willen te kennen geven: niet, dat Petrus zich *van daar maakte*, gelijk het onze taal-mannen zoo nemen; maar dat hij zijn kleed op zich of over zijn hoofd wierp, en alzoo in die gestalte, buiten des Hoogepriesters paleis, in zijne eenzaamheid ging zitten weenen. Als ik de waarheid zeggen zal Geliefden! zoo zou ik onze Nederduitsche vertaling daar latende, mede van gedachten zijn, dat men het Grieksche woord op die andere wijze moet overzetten en lezen: dat Petrus nu buiten gekomen zijnde, zijn kleed op zich wierp, en zich daar zoo mede bedekte; want dit was al van oude tijden eigen aan de droefheid, het hoofd te overdekken en te bewinden, zoo dat niemand in het aangezigt kon gezien worden. Dus lezen wij van David, dat hij vlugtende voor zijnen rebelligen zoon Absalom, *opging door den afgang der olijven, weenende; en dat hem het hoofd bewonden was; en dat ook al het volk, dat met hem was, een iegelijk zijn hoofd bedekt had, en opgingen weenende*. 2 Sam. XV: 30. Op dezelfde wijze bewond ook de Koning David zijn hoofd en aangezigt; wanneer hij weende en rouwe bedreef over den dood van zijn' zoon Absalom, volgens 2 Sam. XIX: 4. Leest iets diergelijks van Haman, Esther VI: 12; opdat wij thans niet aanhalen, hoe dezelfde gewoonte, van het hoofd en aangezigt in groote droefheid te bedekken en met eenig kleed te bewinden, ook in gebruik geweest is bij andere volkeren, volgens de

tuigenis der ongewijde schrijvers. Dus gelooven wij dan, dat Petrus hier nu ook gedaan heeft; naar buiten gaande vervoegde hij zich in eene afgelegene en eenzame plaats; en daar ging hij nu waarschijnlijk op den grond nedersitten, bedekkende, volgens der Joden gewoonte, in hunne droefheid gebruikelijk, zijn hoofd of aangezigt met een gedeelte of slip van zijn' rok of bovenkleed, tot een levendig teeken van zijn groot berouw en schaamte, waardoor hij zijne oogen niet naar den hemel durvende opslaan, daarom zijn aangezigt met zijn kleed bewond en bedekte. En daar nu zoo nederzittende, wat deed hij? Mattheus schrijft, dat *hij bitterlijk weende.* Dat het weenen en storten van tranen eigen is aan de droefheid is te bekend om het te bewijzen. Het is waar, de oude Stoïsche wijsgeeren hadden voor eenen stokregel, dat het storten van tranen niet anders dan een gebrek was van een zwak gemoed; en dat het geen man betaamde zich daaraan over te geven; dat die onwaardige zwakheid, alleen was voor de lage vrouwen, die meer gewoon zijn hare natuurlijke driften dan het verstand en de rede te volgen. Doch ofschoon wij het juist met veel tranen te storten en uiterlijk geween, ook niet zouden houden; maar liever de hartstogt van droefheid, zooveel mogelijk met de rede en het verstand zouden hebben willen gematigd en tegengegaan; zoo meenen wij nogtans, dat iemand de menschelijkheid onmogelijk zoo geheel kan uitschudden, van zich altijd, voornamelijk in hevige en zware droefheid te kunnen wachten van tranen te storten; inzonderheid als iemand hevig benaauwd en bedroefd is, over eenige zware zonde en misdaad, die hij bedreven heeft. Hierom lezen wij meermalen in Gods Woord van vromen en godzaligen, die in dusdanige gelegenheden wel bitterlijk hebben geweend en tranen gestort, gelijk als daar is de Koning David, die van zich zelven getuigt Psalm VI: 7 dat hij *zijn bedde den ganschen nacht deed zwemmen; en dat hij zijne bedstede doornatte met zijne tranen.* En hij klaagt Psalm X: 10. *Want ik eet asch als brood; en*

vermeng mijnen drank met tranen enz. En wie weet, hoe die godvruchtige Koning ook niet zal geweend en wat bittere tranen hij niet zal gestort hebben, nadat hij zich, door zijn bedreven overspel en moord, zoo schrikkelijk tegen den Heere bezondigd had. Zoo dan, dat was der heiligen gewoonte, wanneer zij tegen den Heere gezondigd hadden, hunne zonden, met menigvuldige tranen te belijden en te beweenen. Het is toch de eigen aard en natuur der zonde, dat zij bedreven zijnde, niet dan zware droefheid en ongenengte met zich sleept; en den mensch in eenen smartelijken angst en verlegenheid stort. Heeft dit ooit iemand levendig ondervonden en gesmaakt, het was onze Petrus! Zijne droefheid over zijne begane misdaad was zoo groot, dat hij er niet slechts over in de eenzaamheid ging en weende; maar hij weende, volgens het verhaal van Mattheus *bitterlijk*, dat is, zwaarlijk, groot, geweldig; want zoo is men gewoon de spreekwijs van bitterlijk te weenen te gebruiken, van hevige en geweldige droefheid, die iemand, niet alleen in zijne tranen als doet versmelten, maar die hem verder, alle andere teekenen van misbaar doet bedrijven; als: luide te roepen en te kermen; de handen ineen te wringen; zichzelven op de borst te slaan enz. Zoo was het hier nu met Petrus ook; hij weende *bitterlijk*, schreijende op eene jammerlijke en deerlijke wijze, zoodat men hem in zijne tranen gemakkelijk, gelijk men zegt, kon wasschen. Mogelijk dat hij luidkeels geweend heeft en alle andere teekenen van misbaar bedreven, tot een bewijs, van de geweldige en onuitsprekelijke droefheid met welke zijne ziel vervuld was. En wat wonder? Het kon niet anders zijn, of Petrus, overwegende wat hij gedaan en bedreven had, moest daarover doodelijk bedroefd en verlegen worden. Hij had nu van zijne gruwelijke goddeloosheid een allerlevendigst gezigt, en wierd nu gewaar in wat verfoeijelijke zonden hij gevallen was! hoe hij, niet alleen dien geliefden Heere JEZUS, die hem tot nog toe zoo uitnemend dierbaar geweest was, zoo schandelijk alleen uit menschelijke vreeze had gaan ver-

zaken en verloochenen, daar hij Hem zoo duur alle standvastige getrouwheid beloofd had; maar hoe hij de waarheid, die uit God is, ook geschonden en benadeeld had, door die tegen het licht van zijn geweten aan een en ander en ten derde maal te verzaken en tegen te staan. Verder, hoe hij valschelijk, eenen eed gezworen had, en zoo den Heiligen Name Gods op eene gruwelijke wijze had gelasterd en misbruikt. Ja, hoe hij eindelijk, ook de wreedste en ontaardste vijand van zichzelven geworden was, door zich zoo heilloos te gaan verwenschen en vervloeken en dat om eenen snooden leugen te bevestigen. Hij zag zijne schrikkelijke dwaasheid; hoe hij den Heere JEZUS, de mond der waarheid niet had willen gelooven; maar zoo stout had tegengesproken; hoe hij zoo op zichzelven en op zijne eigene krachten vertrouwd had; zichzelven moedwillig in het gevaar had begeven; kortom, zijn gedrag kwam hem aan alle kanten bovenmate goddeloos en gruwelijk voor, en niet anders dan eene zamenknooping van de schrikkelijkste ongeregtigheid. Ziet! al die gruwelen en ongeregtigheden, die hij zoo snoodelijk bedreven had, kwamen hem hier nu op het levendigste voor oogen; die vertoonden zich nu aan hem op het allerschrikkelijkste, gelijk zij waarlijk waren; zoodat hij daarover ten uitersten beschaamd en verlegen wierd, en zijne oogen niet naar den hemel durfde opslaan. Daar kwam bij, dat hij nu ook, op het levendigste zich verbeeldde de gevolgen van deze zijne snoode gruweldaden; hoezeer hij zich daarmede tegen den Heere bezondigd en wat een zwaar oordeel hij zich daardoor had op den hals gehaald, hij kon niet zonder sidderen en beven overdenken de straffe van God, daar hij zich nu aan had schuldig gemaakt; want hebbende zijnen Heer en Zaligmaker zoo schandelijk verloochend voor de menschen, kon hij niet anders denken of hij was daarmede geheel uit Zijne liefde en genade vervallen, en had te verwachten, dat Hij hem in genen dag ook zou verloochenen voor Zijnen hemelschen Vader; volgens Zijne bedreiging Matth. X: 33. Hij had den Heiligen name Gods

zoo schandelijk door eene valsche eedzwering, gehoond en gelasterd; wat kon hij daaruit anders te gemoet zien, dan dat die God, die ten hoogsten ijverig voor Zijnen naam is, hem daarover geenszins zou onschuldig houden; maar hem hier of hier namaals zwaarlijk daarover straffen? Ja, hebbende zich zelven zoo snoodelijk vervloekt en God den Heere als getergd en uitgedaagd om van den hemel neder te komen, en een teeken van Zijne regtvaardigheid en gramschap openbaarlijk aan hem te bewijzen; wat kon hij anders hopen, dan dat die God zulks nu ook doen zou en hem waarlijk komen straffen en vervloeken? Ziet! dit alles kwam onzen ongelukkigen Petrus nu zoo krachtig over het hart, dat zijne ziel daarover ten eenemaal van droefheid en angst doorwond wierd, en dat hij niet wist waar te kruipen of zich te verbergen! Zijn geweten liet niet af hem de schandelijkheid zijner gruweldaden op het levendigste te vertegenwoordigen, hem zijne ondankbaarheid en snoode goddeloosheid op het vinnigste gedurig te verwijten; en welk een kraehtig vermogen, een beschuldigend geweten op een mensch heeft, wanneer hij na het plegen van zware zonden wakker wordt, is gebleken in den rampzaligen Judas en anderen, die het niet kunnende uitstaan, zichzelven het leven benomen hebben. Geen wonder dan, dat Petrus nu aan zichzelven ontdekt zijnde, hier zoo bitterlijk weende, en dat hij in zijne tranen bijna versmolt! gevende daarmede te kennen het geweldig berouw dat hij had van zijnen dierbaren Zaligmaker zoo schandelijk verloochend en de eere Gods zoo grootelijks gehoond en geschonden te hebben. O! dat was hem nu zoo uitermate leed; dat beweende hij nu zoo bitterlijk; daarover was zijne ziel nu zoo bovenmate verlegen; daarover verfoeide hij nu zichzelven geheel en al: zuchtende mogelijk op deze of diergelijke wijze in het midden zijner tranen: o! mijn God! wat heb ik gedaan! waar ben ik toe gekomen! ik heb mijnen allerdierbaarsten Zaligmaker op de allerschandelijkste en heillooste wijze gaan verloochenen, en mij daardoor in eene eeuwige rampzaligheid gestort! ik heb den naam van

mijnen God zoo heogelijk onteerd, geschonden en gelasterd! ik heb eenen vloek gehaald over mijn hoofd! O, wee mij! dat ik zoo gezondigd heb! wat een verfoeijelijk wanschepsel ben ik nu in de oogen van mijnen God! Ach! mij ellendige! mij doemwaardige! wat zal ik nu gaan doen en beginnen? hemel en aarde valt mij te benaauwd! ach! mijn God! dat ik zoo tegen U gezondigd heb! Ziet! op zulk eene wijze zal de bedroefde Petrus, hier in zijne eenzaamheid, jammerlijk geznecht, gekermd en geweend hebben; zoo zal zijne ziel van treurigheid in hem als was hebben gesmolten. Doch oordeelt daarom niet Geliefden! dat Petrus een verworpeling geweest is; en dat hij door zijne gepleegde gruwelen geheel uit de genade Gods is vervallen! Neen! deze zijne droefheid was geene droefheid der wereld die den dood werkt; maar eene droefheid naar God, werkende eene onberouwelijke bekeering. Daar is niet aan te twijfelen of deze godzalige man zal, zoo gaauw de eerste hevigheid zijner droefheid een weinig over was, en hij wederom gelijk als tot zichzelven kwam, van stonden aan zich in allervurigste gebeden en smeekingen tot God den Heere gewend hebben, en niet opgehouden Hem, om eene genadige uitwisschiug en vergeving zijner zonden aan te roepen; en dit zijn vurig gebed zal nu ook zijn verhoord geworden; de Heere JEZUS zal zich al aanstonds wederom over dezen Zijnen discipel ontfermd hebben; hem in genade hebben aangenomen, en hem inwendig door Zijnen Heiligen Geest van de vergeving zijner gepleegde zware zonden hebben vergewist en verzekerd; waardoor Petrus dan, van deze zijne afdwaling wederom genezen, en naderhand nog een zeer voornaam werktuig wierd in des Heeren hand tot voortplanting van Zijn Koningrijk en zalig Evangelie, onder Joden en Heidenen.

Ziet daar Geliefden! de merkwaardige geschiedenis van des Apostels Petrus zalig berouw en bekeering, uwen aandacht opengelegd en verhandeld. Hebt gij dien voornamen man, voorleden dag des Heeren, zwaarlijk in de zonden zien vallen, gij hebt hem nu van zijnen val wederom door

de genade Gods zien opstaan. Hier zullen wij nu de geschiedenis van des Heeren JEZUS lijden voor dit jaar wederom bij afbreken en eindigen, om die op een ander jaar, als het den Heere behaagt, van daar wederom aan te vangen en te beginnen.

Wat nu ons zelven aanbelangt; wat is deze merkwaardige gebeurtenis van Petrus niet eene heerlijke en gansch leerzame stoffe voor ons! hierin zien wij hoe ver zelfs een begenadigd christen, die de eerstelingen van des Heeren JEZUS genade, in zijne ziele reeds waarlijk bezit, nog wederom vervallen kan, zoo dat hij schijnt als geheel, en ten eenemaal, van God en Zijne zalige gemeenschap vervreemd te zijn. Nogtans evenwel, met dit onderscheid, dat daar een onbekeerd en natuurlijk mensch in de zonden, daar hij eens in gevallen is ongevoelig blijft liggen, en van kwaad tot erger voortgaat; een geloovig kind van God altijd met Petrus, kort daaraan van zijnen zwaren zondenval wederom op staat, en met een waarachtig berouw en leedwezen tot den Heere zijnen God wederkeert; niet rustende, voor dat hij wederom met Hem verzoend is, en genade in Zijne oogen gevonden heeft. Och! mogt zulks Ul. eens overtuigen, die nog geheel onbekeerd zijt, en buiten de zalige gemeenschap van God, tot nog ongevoelig en gerust in de zonden geleefd hebt! Verwekt de zonde zoo eene smartelijke droefheid in de geloovigen, gelijk gij in den Apostel Petrus gezien hebt; wel! wat zijt gij dan niet ten hoogsten te beklagen en ongelukig, die nog nimmermeer zoodanig eene droefheid over uwe zonden in u gevoeld hebt; maar die er tot nog toe, met eene zoo groote gerustheid en vergenoeging in hebt kunnen leven; die nog nooit eens regt eene eenige traan over uwe zonden gestort hebt; maar dezelve altijd zoo ligt hebt geacht, als hadt gij er geene de allerminste zwarigheid van te wachten! Wat is zulks anders Geliefden! dan een klaar teeken, dat uwe zonden en doemwaardigheid u door den H. Geest nog nimmer regt onder het oog gebragt zijn; maar dat gij in eene beklagelijke blindheid en

zorgeloosheid tot nog toe geleefd hebt? Want, kwam u de zwaarte en gewigt uwer zonden en doemwaardigheid maar eens regt op het hart, o! gij zoudt al zoo zeer weenen en droevig misbaar maken, als Petrus deed. Gij zoudt ook niet kunnen rusten, voor dat gij bij den Heere in genade waart ontvangen en aangenomen; en dat u de H. Geest inwendig, in de ziele, van de vergeving uwer zonden had komen verzekeren. Denkt dan niet, dat gij waarlijk gelukkig zijt, omdat gij zoo gerust en zonder gevoel en droefheid over uwe zonden hier op de wereld leven kunt! o neen! dat is uwe grootste rampzaligheid en ongeluk! daar zult gij u eens hier namaals, ten allerhoogsten, voor eeuwig over beklagen! Gij zult uwe zonden nog wel eens, met eene allerbitterste droefheid, betreuren en beweenen; maar het zal in de eeuwigheid zijn; dan, wanneer er geen troost of verlossing immer meer voor u zijn zal; maar gij zult geworpen liggen in de buitenste duisternis, daar eeuwige weeningen zullen zijn der oogen en knersingen der tanden. Och! of God gave, dat dit nog eens eenen waren indruk mogt maken op uwe zielen! en daar gij hier door nog eens in tijds tot ware droefheid en verlegenheid over uwe zonden mogt gebragt worden! Want gelooft het mijne Vrienden! die zijne zonden hier, in dit leven, met Petrus niet hartelijk beweent, zal ze naderhand in de eeuwigheid, zonder einde rampzalig moeten beweenen! en daarom, bidt God den Heere toch gedurig met eenen waren en opregten ernst, dat Hij u toch eens voor uwen dood aan u zelven wil bekend maken! en u uwen zondigen en verdoemelijken staat wil doen zien! ten einde gij dien hartelijk, tot uwe eeuwige zielsbehoudenis, moogt leeren betreuren en bitterlijk beweenen.

Maar mij dunkt, daar zijn er hier voor mijn aangezigt, die bij zich zelven denken: ach! was ik zoo gelukkig, dat ik met Petrus ook eens bitterlijk over mijne zonden konde weenen, en daar onder, in diepe rouw en droefheid, als weg smelten! maar helaas! dat kan ik niet doen!

mijn hart is zoo ongevoelig, verhard en versteend onder mijne zonden, als een diamant; ik kan er niet eene regt boetvaardige traan over storten! ik kan nu en dan nog wel schreijen, onder eene predikatie enz.; maar ach! dat komt niet uit den grond van een waarachtig gebroken hart, van eene beschaamde en verbrijzelde ziel! O! Wat raad voor mij, om ooit tot een regt berouw en droefheid over mijne zonden te komen? Mijne lieve menschen! o! lettet toch eens aandachtig op deze zaak! Dat Petrus hier zoo *bitterlijk weende* over zijne zonden, dat had hij niet van zich zelven! och neen! zijn hart was ook zeer verhard! indien hij aan zich zelven gelaten ware, zoo had hij ook niet eene boetvaardige traan kunnen storten; maar deze groote overvloed van heilige tranen, die hij had, was een liefde- en genadegift van CHRISTUS. De Heere JEZUS had Zijnen hemelschen Vader *voor hem gebeden, dat zijn geloof niet mogte ophouden;* en uit kracht van deze genadige voorbidding van den Heere JEZUS, verkreeg Petrus dit zoo groot en heilig berouw; CHRISTUS gaf hem het heldere licht Zijns Geestes, waar bij hij zijne zonden, in derzelver allerafschuwelijkste vuiligheid en boosheid, zeer levendig en klaar, voor zijne oogen mogt zien. De Geest Gods brak zijn hart alzoo geheel aan stukken, en maakte het alzoo week en doorwondde het zoodanig met een allerdiepst berouw, dat er geheele stroomen en beken, van boetvaardige tranen, zonder moeite van zelven uit kwamen vlieten. Och! leert toch zien, mijne lieve menschen! die zoo klaagt over uwe verstoktheid, en boetvaardigheid en tranenloosheid, dat die zelfde almagtige hand van genade, ook aan uwe ziele moet te koste gelegd worden, welke aan Petrus wierd te koste gelegd! o! Leert toch zien, dat de Geest Gods, die de eenige werkmeester van alle opregt berouw is, alvorens eerst van God door CHRISTUS, in uwe versteende harten, moet uitgezonden worden, eer gij een droppel van Goddelijke droefheid, over uwe zonden, immermeer kunt hebben!

Uw hart is een gansch dorre en drooge aarde; daar is geene de minste vochtigheid van boetvaardige tranen in; de Heere moet ze door Zijnen Geest er eerst in brengen; Hij moet eerst het berouw in u blazen, eer gij dat met vele tranen kunt uitloozen. o! Nu wacht de Heere JEZUS maar dat gij, arme zielen dit eens regt zult leeren inzien, en dat gij uw grondeloos gebrek van ware boetvaardigheid en diepe magteloosheid eerst met smart zult gevoelen; en dat gij u dan daarmede eens geheel tot Hem zult wenden, in een waarachtig geloof; en roepen Hem aldus aan: o! barmhartige en magtige Heere JEZUS! hier leg ik, arm, ellendig zondaar voor uwe voeten neder, met een gansch verstokt en versteend hart, blind en verduisterd in de kennisse Gods, en van mijne zonden! o! ik kan er niet eene boetvaardige traan over storten; mijn hart is gansch ledig en droog van boetvaardige tranen. O! Heere JEZUS! bij U, in Uwe handen is nogtans een Geest des berouws! o! Gij hebt Petrus die genade gegeven, dat hij gansch verbrijzeld en verbroken is geraakt over zijne zware zonden, en dat hij er wel *bitterlijk* over kon *weenen;* o! Heere! wil die zelfde genade, ook aan mij, arm zondaar, geven; want Gij hebt die immers aan alle ellendigen, die ze opregt, in geloof van U begeeren beloofd! o! Raak mijn hard en verstokt hart toch eens aan, door Uwen Geest! en werk in mij ook eens waar berouw en boetvaardigheid. Ziet vrienden! dit zou de eenige ware weg zijn, om een waar, Goddelijk berouw, over uwe zonden te bekomen. O! de ontfermende God leere u dien weg toch eens, zonder vertoeven, inslaan en gebruiken! En wat u aanbelangt, geloovige kinderen van God! ware en regte discipelen van den Heere JEZUS! Hier hebt gij, in den Apostel Petrus een' spiegel voor uwe oogen, daar gij u gedurig en zonder ophouden in kunt spiegelen. Hier ziet gij (1) wat zwakke schepselen de geloovigen zijn; hoe de voornaamste en verstgevorderdsten in de genade onder hen, nogtans niet een eenig oogenblik van zichzelven bestaan kunnen; maar voor de zwaarste struikelingen en zonden openleggen, zoodra de

Heere maar een weinig tijds Zijn liefelijk aangezigt voor hen komt te verbergen, en Zijne hand en onderstennende genade van hen af te trekken. Hoe moet dat nu een ieder uwer niet leeren, altijd nederig en laaggevoelende te zijn van zichzelven, en zich nimmer eenigzins te verheffen of te verhoovaardigen; want, *die staat*, zeg ik met Paulus 1 Cor: X: 12, *zie toe dat hij niet valle!* Ja! hoe moet u dit niet leeren, u altijd zeer nabij den Heere te houden; en in eene gedurige afhankelijkheid van Hem en Zijnen Geest te leven! hoe moet u dat niet aanzetten om met den vromen Asaph gedurig uwen toevlugt te nemen tot het Heiligdom van des Heeren woord en genade, en steeds met den Messias te zeggen, Psalm XVI: 8 *ik stel den Heere geduriglijk voor mij, omdat Hij* enz. (2) Ziet gij hier in Petrus, hoe een geloovige, niet slechts in de zonden komt te vallen, maar hoe hij uit dien val ook wederom opstaat en tot den Heere met een vurig berouw en leedwezen wederkeert. Zulks moet alle vrome kinderen van God leeren, zoo menigmaal zij zwaarlijk gestruikeld en gezondigd hebben, dit voorbeeld van Pétrus na te volgen. Dan moeten zij ook in eenzaamheid hunne zonden bitterlijk beweenen, en zoo den Heere JEZUS gebruiken als eenen genadigen Hoogepriester der verzoening; *want als wij gezondigd hebben*, zeg ik met Johannes, *wij hebben eenen voorspraak bij den Vader, namelijk* CHRISTUS JEZUS *den Regtvaardige* 1 Joh. II: 1. Die dan onder Gods kinderen gezondigd heeft, beweene zijne zonden met Petrus! en brenge die zoo telkens in eene hartelijke droefheid voor den troon van God! wel wetende, volgens het woord van den Heere JEZUS, dat zij, die zoo treuren zalig zijn, omdat zij eens zullen vertroost worden. (3) Voor het overige moeten alle geloovigen daar maar ten allerhoogsten voor bezorgd zijn, dat zij den Heere JEZUS altijd standvastig blijven aanhangen en nimmermeer met Petrus Hem verloochenen! Dat zij Hem, Zijnen naam en eere altijd onbevreesd voor de wereld belijden, en zich Zijner nooit schamen; wel wetende, dat die Hem zoo onbeschroomd

zal beleden hebben voor de menschen, Hij den zoodanige ook, in genen dage, onbeschroomd zal belijden voor Zijnen Hemelschen Vader. Daartoe roepen wij dan, tot een besluit, alle Gods kinderen toe, uit Openb. II: 10, *zijt alle* te zamen *getrouw tot de dood toe*! en de Heere JEZUS *zal u* dan eens *geven de kroone des levens.* Amen.

XX. PREDIKATIE.

OVER JEZUS TWEEDE VEROORDEELING TER DOOD DOOR DEN JOODSCHEN RAAD; ZIJNE OVERLEVERING AAN PILATUS, EN HET RAMPZALIG BEROUW EN UITEINDE VAN DEN VERRADER JUDAS.

MATTHEUS XXVII: 1—5.

Als het nu morgenstond geworden was hebben al de Overpriesters en de Ouderlingen des volks te samen raad genomen tegen JEZUS, *dat zij Hem dooden souden. En Hem gebonden hebbende, leidden zij Hem weg, en gaven Hem over aan Pontius Pilatus den Stadhouder. Toen heeft Judas, die Hem verraden had, ziende dat Hij veroordeeld was, berouw gehad; en heeft de dertig silveren penningen den Overpriesteren en den Ouderlingen wedergebragt, zeggende: ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed. Maar zij zeiden: wat gaat ons dat aan? gij moogt toezien. En als hij de silveren penningen in den tempel geworpen had, vertrok hij, en henen gaande verworgde zich selven.*

Want honden hebben mij omsingeld; eene vergadering van boosdoeners heeft mij omgeven, is de merkwaardige klaagtaal die wij vinden Psalm XXII: 17. De persoon, die ons dus klagende voorkomt, is geen ander dan Gods Zoon, de Messias, die hier in dezen Psalm op het levendigste vertoond en afgemaald wordt, in het midden van Zijn zwaar en bloedig Borglijden, dat Hij te Zijner tijd, voor de zonden van Zijn uitverkoren volk, eens noodzakelijk volgens den eeuwigen vrede-raad moest ondergaan. Deze ontmoet ons hier nu, in eenen zeer angstigen en benaauwden toestand, als zijnde *van honden omsingeld* en

van *eene vergadering van boosdoeners omgeven.* Het spreekt van zelve Geliefden! dat hier door deze benamingen van *honden* en van *eene vergadering van boosdoeners* eigentlijk worden verstaan de personen of werktuigen, die den Zone Gods het smartelijk Borglijden zouden aandoen; en die van tweederlei soort zouden zijn. Door *de vergadering der boosdoeners* worden bepaaldelijk de Joden en hunne goddelooze en heiligschendige Overheden bedoeld, die te zamen in hunnen Raad zouden bijeenkomen en vergaderen, om Gods onschuldigen Zoon ter dood te brengen, en zoo het Borglijden aan Hem te volvoeren. Doch dit zou nu van deze vergadering of Raad van boosdoeners alleen niet geschieden; neen! met en behalve hen zouden er nu ook nog *honden* komen, die den Heiland mede in dien tijd zouden omsingelen. Door deze *honden* worden hier geen anderen bedoeld dan de Heidenen, die in Gods Woord wegens hunne boosheid en verachtelijke onreinigheid meermalen met dezen smadelijken naam van *honden* geteekend worden en onder denzelven voorkomen. Deze Heidensche honden worden hier nu ingevoerd, als die nevens de vergadering der Joodsche boosdoeners mede werktuigen zijn, van des Messias bitter Borglijden; zoodat Hij hier dan te gelijk Joden en Heidenen tot Zijne tegenpartijen zou hebben, en van beide tot den dood toe zou vervolgd worden. En dat wil de Messias nu te kennen geven, met deze Zijne bittere klaagreden, *want honden* enz. Het is bij deze profetische klagt alleen niet gebleven Geliefden! neen, de uitkomst der zaken heeft die op hunnen regten tijd naar den letter vervuld en bewaarheid, in den Heere JEZUS CHRISTUS van Nazareth, in Zijn bloedig lijden en sterven. Het was de vergadering der Joodsche Overheden alleen niet, die Hem vervolgde en het lijden aandeed; neen! door hun toedoen wierden ook de Heidenen tegen den Heere JEZUS verwekt, aan welken Hij wierd overgeleverd, zoodra Hij van de Joodsche Raadsvergadering ter dood veroordeeld was, en die Hem toen ook, even als honden omsingelden. Leest maar onze tekstwoorden, en daar zult

gij deze zaken zoo bevinden; daar doet ons de Evangelist Mattheus onder anderen het verhaal, hoe de Heere JEZUS in den Joodschen Raad ter dood veroordeeld zijnde, aanstonds van hen wierd overgeleverd aan den Heidenschen Stadhouder der Romeinen, Pilatus; ten einde die het gevelde vonnis nu verder geregtelijk zou ten uitvoer brengen, latende daar dan aanstonds op volgen een omstandig verhaal van het berouw en rampzalig uiteinde van den snooden verrader Judas.

Het is wederom de tijd geworden Geliefden! dat wij volgens het gebruik en de gewoonte onzer Nederlandsche kerken, uwen aandacht moeten prediken en verkondigen de geschiedenis van het gezegend lijden en sterven van den grooten Zaligmaker der geloovigen, den Heere JEZUS, zoo als Hij dat hier op de wereld heeft geleden en ondergaan. Eene stoffe, die voor Gods kinderen waarlijk ten hoogsten dierbaar en aangenaam moet zijn, en daar zij eene zeer groote vertroosting en verkwikking voor hunne zielen in moeten vinden, omdat immers dit lijden van den Zaligmaker niet alleen eenig en geheel de grond is van hun eeuwig heil en geluk, maar omdat de Heere JEZUS zelve hun ten uitersten dierbaar en beminnelijk is, en het dienvolgens voor eenen waren geloovige ook niet anders dan ten hoogsten dierbaar zijn kan, te hooren verkondigen alles, wat die Heere JEZUS om zijnent wille uitgestaan en geleden heeft. Wel, God geve dan, dat Zijne kinderen in waarheid het lijden huns Heeren en Zaligmakers zoo dierbaar mogen achten; en dat zij van deszelfs verhandeling, die nu eenige weken achtereen duren zal, allen zegen en vrucht voor hunne eeuwige zielen mogen trekken! Ja, diezelfde God geve, dat ook vele onbekeerde menschen, door de verkondiging van het lijden en sterven van den Heere CHRISTUS, uit de magt van den dood en de zonden mogen getrokken en gelukkig in de zalige gemeenschap van dien CHRISTUS mogen worden overgebragt, om zoo langs dien weg eens eene eeuwige zaligheid te beërven! Verleen ons

daartoe, o groote God! Uw heil en algenoegzame genade! Amen.

Wij vangen de geschiedenis van 's Heilands lijden hier nu wederom aan, daar wij die in het voorleden jaar afbraken en lieten. Toen hebben wij uwen aandacht opengelegd en verklaard de gansche teregtstelling van den Zaligmaker voor den Hoogepriester Cajaphas en den Joodschen Raad, in het Hoogepriesterlijk paleis, die daartoe in den nacht vergaderd was, te gelijk met alles, wat er in die teregtstelling gebeurde; bijzonderlijk de droevige ontmoeting van den Apostel Petrus, die de Heiland, tot in des Hoogepriesters paleis gevolgd was. Dat alles zeg ik, hebben wij u toenmaals tot hiertoe verhandeld. Daarop volgt nu de verdere handeling, die aan den Heere JEZUS geschied is en de verdere geregtsoefening, die over Hem en Zijne zaak gehouden wierd, alvorens Hij nog wierd ter dood gebragt. En dit is het, dat de Evangelist Mattheus ons nu verder aanvangt te verhalen en met alle naauwkeurigheid te beschrijven, in dit zijn XXVII^ste^ Kapittel, daar hij zijn verhaal aldus begint: *als het nu morgenstond geworden was* enz.

Onze tekst behelst dan nu drie onderscheiden hoofdzaken. (1) Wordt ons daar vertoond de nadere geregtsoefening, die bij den Hoogepriester en den Joodschen Raad over den Zaligmaker gehouden wierd, in den vroegen morgenstond, vers 1. (2) Hunne overlevering van Hem, na dat zij Hem nu geregtelijk ter dood veroordeeld hadden, aan den Romeinschen Stadhouder Pontius Pilatus, vers 2. (3) Het rampzalig berouw en droevig uiteinde van den snooden verrader Judas, vers 3, 4, 5. Alvorens tot de verhandeling der zaken zelven te komen, moeten wij ons met weinigen den loop der geschiedenis, van 's Heilands lijden tot hiertoe, wederom herinneren. De Heere JEZUS Zijn Pascha en laatste Avondmaal, met Zijne Apostelen gegeten hebbende binnen Jeruzalem, was in den laatsten nacht Zijns levens, te zamen met hen de stad

uitgegaan naar den Olijfberg, in den hof Gethsemane; daar geraakte Hij terstond in een zeer naar en angstig zielslijden en allerbenaauwdsten strijd; dewelke niet zoodra geeindigd was, of de verrader Judas verscheen, met eenen grooten troep of bende, van gewapend volk, gezonden van den Joodschen Raad, vooraan in den Hof, alwaar zij den Heiland grepen en gevangen terug voerden naar Jeruzalem, wordende Hij toen van al zijne Apostelen verlaten, die gezamentlijk uit bevreesdheid op de vlugt gingen. Judas met de gewapende bende bragt den Heiland des nachts gebonden te Jeruzalem, alwaar Hij eerst van hen geleid wierd naar des Hoogepriesters schoon-vader, den grijzen Annas; en van daar vervolgens aanstonds, naar het huis van Cajaphas den Hoogepriester zelve, daar aanstonds in den nacht den Joodschen Raad van Overpriesteren en Ouderlingen vergaderd zijnde, wierd de Heiland daar voor hen te regt gesteld; en na eenige geregtelijke handelingen van ondervragingen, beschuldigingen, innemen van getuigenissen, aanhooren van verantwoording enz, eindelijk, door een algemeen geroep van den ganschen Raad ter dood veroordeeld. Daarop wierd Hij op de snoodste wijze van de geregtsdienaren mishandeld, en toen van hen uit de Raadkamer gevoerd in de voorzaal van het paleis, daar al de geregtsdienaren en huisbedienden van den Hoogepriester, met nog ander gemeen volk, bij malkanderen waren, en wegens de koude een vuur stookten, om zich te verwarmen; en daar viel toen het droevig ongeluk van den Apostel Petrus voor, die zijnen Heer, den Zaligmaker, tot drie reizen toe, op de verschrikkelijkste wijze verloochende. Dat geschied zijnde, bleef de veroordeelde Heiland hier het overige van den nacht, nu in deze zaal, in het midden van al het volk, van welke Hij zekerlijk, gedurende al dien tijd, niet dan de bitterste smaadheden, mishandelingen en bespottingen ontving, tot dat de nacht voorbij gegaan en de morgenstond aangekomen zijnde, Hij op nieuw wederom ter zelfder plaatse voor den Joodschen Raad wierd teregt gesteld, ten einde het dood-

vonnis, dat in den nacht slechts door een bloot geroep van den ganschen Raad over Hem was uitgesproken, nu op eene geregtelijke wijze te ontvangen; en dat is het nu, dat Mattheus ons hier verhaalt, schrijvende, *als het numorgenstond geworden was hebben al de Overpriesters en de Ouderlingen des volks te zamen raad genomen* enz. Van de Overpriesters en Ouderlingen des Joodschen volks is te voren meermalen gesproken, en aan uwen aandacht een genoegzaam berigt gegeven; en daarom zullen wij er nu tegenwoordig anders niet van zeggen, dan dat zij te zamen met de *Schriftgeleerden*, die hier van Markus Kap. XV: 1, ook uit drukkelijk genoemd worden, met den Koning en den Hoogepriester uitmaakten het ligchaam van de Joodsche overheid, gesteld, om thans ter tijd onder de oppermagt der Romeinen, den Joodschen Staat te regeren. Deze Overpriesters, Ouderlingen en Schriftgeleerden worden hier nu gezegd, in den morgenstond, over de zaak van JEZUS, wederom bijeengekomen en vergaderd te zijn; buiten twijfel terzelver plaatse, daar zij maar weinige uren te voren, in den middernacht, waren vergaderd geweest, namelijk, in het hof of paleis van Cajaphas, den Hoogepriester; want ofschoon er zijn die meenen, dat deze tweede bijeenkomst van den Raad in den tempel is gehouden geworden, in de kamer der geplaveide steenen, daar de Joodsche Raad gewoonlijk pleeg te vergaderen; zoo gelooven wij zulks toch niet Aandachtigen! omdat de Evangelist Johannes duidelijk schrijft Kap. XVIII: 28, dat de Heere JEZUS, *van Cajaphas geleid wierd in het regthuis*, namelijk van Pilatus; zoo dat gevolgelijk, de Raad dan noodzakelijk, hier wederom in het hof, van Cajaphas den Hoogepriester, moet zijn vergaderd geweest. Daar nu kwam dezelve, volgens Mattheus te zamen, *als het nu morgenstond geworden was;* dat is, zoo dra als de morgenstond was aangekomen; zeer vroeg in het aanlichten van den dag; want het blijkt uit Lukas, Kap. XXII: 66, daar hij schrijft, dat deze bijeenkomst van den Raad geschiedde, *als het dag geworden was*, of volgens den Griekschen tekst, die hier bepaalde-

lijk heeft, niet *als het dag geworden was;* maar *als het dag wierd;* zoo dat het dan nog niet eens dag was; maar het wierd eerst dag, toen de Joodsche Raad, hier in Cajaphas huis bijeen vergaderde; en het moet ook noodzakelijk nog zeer vroeg en met het aankomen van den dag geweest zijn, om dat uit het verhaal van Johannes Kap. XVIII: 28, duidelijk blijkt, dat JEZUS al *zeer vroeg des morgens* bij Pilatus in het regthuis is gebragt geweest. Dus dan, de Overpriesters, de Ouderlingen en de Schriftgeleerden kwamen hier dan al zeer vroeg, in het krieken van den dag, bij Cajaphas den Hoogepriester, nu wederom te zamen, om te zitten over des Heilands zaak. En met regt wierd dit van hen zoo gedaan; want hun voornemen was om JEZUS nog dezen zelfden dag van kant te helpen, en daar waren nog al verscheiden solemniteiten van regtspleging toe noodig; en daarom wilden zij dit geheele werk op dezen zelfden dag volvoeren; het was dus noodzakelijk, dat zij er dán al vroegtijdig bij waren, en al aanstonds met het krieken van den dag het werk begonnen. Het is wel waar, dat de Joodsche Raad, volgens een vasten regel, gemeenlijk gewoon was, niet eerder te vergaderen dan na het morgen-offer, dat eerst na onze rekening ten 9 ure des morgens geofferd wierd; maar wij moeten weten, dat de Joodsche Raad, de zaak van den Heiland als eene buitengewoone zaak behandeld heeft, en zich in dezelve dienvolgens, aan hare oude vastgestelde wetten, regels en gewoonten, zoo verre die met haar voornemen strijdig waren, niet heeft gebonden; want als zij die naauwkeurig hadden willen volgen, dan zouden zij vooral, niet onderstaan hebben over des Heilands zaak, gelijk zij nogtans hadden gedaan in den middernacht te vergaderen; want dat was wel uitdrukkelijk in den Talmud door de inzettingen der ouden verboden, dat men des nachts over halszaken vergaderde; maar integendeel dat men regtszaken des doods bij dag moest behandelen, en bij dag ook afdoen. Doch hier in blijkt, hoe grootelijks de Joodsche Raad naar des Heilands bloed dorstte; en hoe zeer zij zocht

Hem van kant te helpen; dewijl zij hier van de gewoone regels en inzettingen der ouden, daar zij anders zoo veel werk van maakte, nu in de zaak van JEZUS, niet weinig afging en die overtrad. De Raad vergaderde hier dan tegen gewoonte in den vroegen morgenstond, met het aanbreken van den dag. Er zijn uitleggers die beweren, dat de Joodsche Raad hier dus vroeg in den morgenstond niet weder op nieuw is te zamen gekomen; maar dat zij daar, in des Hoogepriesters huis, van des nachts af, met malkanderen zijn vergaderd gebleven; doch dat zij nu, in den vroegen morgenstond, den Heere JEZUS op nieuw lieten voor zich komen, om het vonnis des doods geregtelijk over Hem uit te spreken; en dat dit eigentlijk is, hetgene Matthéus en de andere Evangelisten hier bedoelen. Maar ons aanbelangende, het schijnt ons toe, dat het beter en eenvoudiger overeenkomt, met het verhaal der Evangelisten, als wij stellen, dat de Joodsche Raad hier nu, in den vroegen morgenstond, wederom op nieuw en voor de tweede reize, in des Hoogepriesters hof, over des Heilands zaak, te zamen kwam en vergaderde; en dan begrijpen wij het aldus: dat de Joodsche Raad, in den nacht vergaderd zijnde geweest en eenparig besloten hebbende den Heiland ter dood te veroordeelen, daarop toen, voor eenige korte uren gescheiden is, met een besluit om niet alleen aanstonds met het aanbreken van den dag, wederom terzelver plaatse bijeen te komen; maar om dan ook de andere Raadsheeren, die in de vergadering des nachts afwezig waren geweest, in dien tusschentijd te laten ontbieden, en den Raad des morgens vroeg te doen aanleggen, ten einde zij er zich als dan, mede zouden laten vinden, om den Raad voltallig te maken; en dat zij dan op die wijze, na verloop van eenige uren, dus wederom in den vroegen morgenstond, gezamenlijk zijn te zamen gekomen. Te meer zouden wij dit gelooven, omdat het bij de Joden, eene vaste wet en gebruik was, eene halszaak, als die tot veroordeeling strekte in eene en dezelfde raadsvergadering af te doen; maar die altijd tot den volgenden

dag uit te stellen; welk vast gebruik om verscheiden redenen in de zaak van JEZUS noodig was, onderhouden en gevolgd te worden, overmits Zijne regtspleging anders hare noodige vereischten niet zou gehad hebben; maar bij den Stadhouder en het volk aan opspraak zou zijn onderhevig geweest; en daarom was er den Raad aan gelegen in hare regtspleging omtrent den Zaligmaker zoo veel doenlijk, was en met haar voornemen eenigzins bestaan kon, de gewoonten en gebruiken van regten onder hen te volgen; en uit dat inzigt, houden zij hier nu, vroeg in den morgenstond, over des Heilands zaak eene tweede vergadering, waarin, volgens de nadrukkelijke aanteekening van Mattheus *al* de Overpriesters, en Ouderlingen tegenwoordig waren, om zoo eenparig, en met algemeene stemmen van den ganschen Raad den Zaligmaker te veroordeelen; welke eenparigheid dan noodzakelijk zeer goed voor hunne zaak zijn moest, volgens het gemeene zeggen: *eendragt maakt magt.* Zij kwamen dan dus te zamen en namen, volgens Mattheus gezamenlijk *raad tegen JEZUS, dat zij Hem dooden zouden.* Dit was het voorname oogmerk van deze tweede bijeenkomst des Raads, om in denzelven geregtelijk het doodvonnis over den Heere JEZUS uit te spreken, en Hem dan daarop, aan den Stadhouder Pilatus over te leveren, op dat die dat vonnis zou bekrachtigen en doen uitvoeren. Te voren was de Zaligmaker wel, door een eenparig geroep des Raads, ter dood veroordeeld geworden; maar dat geroep kon voor geene geregtelijke sententie dienen; daar moest een wettig vonnis des doods over Hem worden uitgesproken, waarin alle formaliteiten van regtspleging behoorlijk waren in acht genomen, ten einde de gansche zaak dus aan den Stadhouder, in eene goede gedaante van regt kon gebragt worden; en zoo was deze vergadering dan nu alleen belegd, om aan de regtspleging, rakende den Heiland, het volkomen beslag te geven, en voor de wereld een fraaije schijn te maken, als of daarin niets anders, dan naar stijl van regten, en met alle vereischte voorzigtigheid en regtmatigheid gehandeld wierd.

Wat gebeurt er nu Geliefden? De Raad hier nu voor de tweedemaal, genoegzaam voltallig vergaderd zijnde, laat nu den Zaligmaker, die dus lang in de voorzaal, van de geregtsdienaars was bewaard geworden, wederom voor zich komen; en zoo wierd dan de Heere JEZUS, hier nu aanstonds wederom voor den Raad geleid, daar toen de zaken gebeurden, die Lukas verhaalt kap. XXII: 66 enz. Uit dit verhaal van Lukas blijkt, dat hier voor den Raad, nu wederom dezelfde zaken dienden en verhandeld wierden, als in de eerste vergadering des nachts. De Heiland wierd voor dezen Raad wederom op nieuw, volgens den stijl van regtspleging, ondervraagd, ten einde aldus de zaken allezins, uiterlijk voor de wereld, eene goede gedaante en schijn van regt te geven. De Raad vroeg Hem: *zijt Gij de CHRISTUS? zeg het ons!* Dit was het stuk, dat men hier nogmaals uit des Heilands mond zelve hooren wilde, om daaruit dan eene beschuldiging van godslastering tegen Hem op te maken, en op die beschuldiging dan, het doodvonnis te gronden. Doch de Heiland dit kwade oogmerk van den Raad wetende, antwoordde daarom, op de voorgestelde vraag, dus omzigtig, *indien Ik het u zeg gij zult het niet gelooven* enz. Dat is, of ik u al op uwe vraag antwoord en naar waarheid betuigde dat ik de CHRISTUS was; zoo ben ik toch van te voren wel verzekerd, dat ik hier bij niemand onder ul. geloof zal vinden: want dat was in de vorige vergadering des nachts gebleken; toen was die belijdenis van den Heiland, dat Hij de CHRISTUS was, niet alleen niet geloofd; maar zelfs, voor eene vervloekte godslastering opgenomen, daar men Hem des doods waardig om geoordeeld had; en daarom, met regt antwoordt de Heiland hier, als Hem dit stuk nu wederom werd voorgehouden, *indien* enz. En Hij voegt er verder bij: *en Indien Ik ook vrage gij zult mij niet antwoorden of loslaten.* De Heiland had regt gehad, om zelfs van Zijnen kant, ook eenige vragen aan den Joodschen Raad te doen, waardoor Hij hunnen onregtvaardigen handel, omtrent Hem, klaarlijk had kunnen vertoonen,

en hen overtuigen, dat Hij waarachtig de CHRISTUS was; maar ofschoon Hij dit al deed, Hij wist zekerlijk, dat de Raad Hem op de vertooning van Zijne onschuld, niet alleen niet zou loslaten, maar Hem zelfs niet eens, op Zijne voorgestelde vragen zoude antwoorden; eensdeels, om dat zij het niet zouden kunnen doen, gelijk te voren meer gebeurd was, dat zij verstomd op Zijne vragen gestaan hadden; anderdeels, dat zij het niet zouden willen doen, onder voorwendsel, dat het Hem, als een beschuldigde misdadiger niet toekwam, hier voor de vierschaar, Zijne regters te ondervragen; en daarom wil de Heere JEZUS nu, tot den Raad zeggen: het is niet noodig, dat ik u meer antwoorde of zelfs ook eenige vragen doe; want uw voornemen is toch mij, schuldig of onschuldig van kant te helpen; en niet door regt en reden, maar door uw gezag en boosheid mij te overwinnen; en daarom onttrek ik mij in het geheel, aan uwen gerigtshandel, omtrent mij. Nogtans evenwel om te toonen, dat Hij dus niet te werk ging uit bevreesdheid, en om het oordeel des doods te ontgaan, bevestigt Hij Zijne te voren gedane belijdenis nogmaals, zeggende: *van nu aan zal de Zone des menschen gezeten zijn aan de regterhand der kracht Gods.* Als wilde Hij tot den Raad zeggen, gij behoeft mij niet verder te ondervragen, of ik de CHRISTUS ben, dat zal eerlang blijken, als ik van u gedood zijnde, zal gaan zitten aan de regterhand der kracht Gods; dan zal ik aan u, en aan de geheele wereld, met de klaarste en verbazendste teekenen betoonen dat ik de CHRISTUS ben; maar dat nu hier, voor uwe vierschaar te bevestigen, oordeel ik onnoodig, om dat gijlieden het toch niet gelooven zoudt, maar evenwel met uwe zaken tegen mij zoudt voortgaan. Hierop nu stilzwijgende, komt aanstonds de gansche raad en gelijkelijk roepende, vragen zij Hem nogmaals af: *Zijt Gij dan de Zone Gods?* Als wilden zij zeggen: Gij belijdt daar van u zelven, dat Gij van nu aan, aan de regtehand van de kracht Gods zult gaan zitten; zoo dat waar is, dan moet gij noodzakelijk Gods Zoon zijn; want dien alleen

komt die heerlijkheid toe van aan des Vaders regterhand te zitten; zegt ons dan nu, zijt Gij Gods Zoon? Geeft Gij u zelven daarvoor bij de wereld uit, dat Gij Gods Zoon zijt? Op deze voorgestelde vraag des Raads, antwoordde de Zaligmaker nu anders niet dan *gijlieden zegt, dat ik het ben;* welker woordeninhoud en zin, niet anders is, dan eene bevestigende toestemming, van eenige zaak, waardoor men die als eene waarheid bevestigt; en dus is het dan, als of de Heiland zeide: het is gelijk gij zegt; ik ben Gods Zoon, daar geef ik mij voor uit; gij zegt de waarheid, dat ik het ben. Hier mede toonde de Heiland dan dat, ofschoon het onnoodig was op de Hem voorgelegde vragen te antwoorden; Hij zulks hierin evenwel wilde doen, opdat Hij niet zou schijnen uit bevreesdheid, zich en de ware geschapenheid van zijn persoon te willen verbergen; neen, Hij durfde er opentlijk onbeschroomd voor uitkomen, dat Hij Gods Zoon was, ofschoon Hij er voor zich, den dood in te gemoet zag. Ondertusschen had Hij dit vraagstuk van den Raad, nu niet zoo dra toegestemd, en zich opentlijk beleden Gods Zoon te zijn, of de Joodsche Regters velden er dit oordeel over: *Wat hebben wij nu nog getuigenis van nooden* enz. Ziet! daar is het regtsgeding nu voldongen! De Raad oordeelt de stukken van beschuldiging, nu genoegzaam blank te leggen; hier was de belijdenis uit den mond des aangeklaagden nu zelve; en dienvolgens had men nu geen getuigenissen van anderen meer noodig; hier beleed de beschuldigde JEZUS nu opentlijk, voor den ganschen Raad dat Hij Gods Zoon was; en dat wierd nu opgenomen en gehouden voor eene openbare en verfoeijelijke godslastering, die noodzakelijk, volgens de Goddelijke en menschelijke wetten, met den dood gestraft moest worden; daarop wordt het doodvonnis, dan nu ook aanstonds, over den Heiland geveld, en geregtelijk tegen Hem uitgesproken. Hij wordt van den ganschen Raad eenparig veroordeeld, en als een snoode godslasteraar, die zich zelven voor den Zoon van den levenden God had uitgegeven, ter dood veroordeeld. En zoo is

hiermede dan JEZUS zaak voor de vierschaar van den Joodschen Raad afgedaan, en daar viel nu verder niets anders te verrigten, dan Hem na deze veroordeeling, naar het tegenwoordige regtsgebruik, aanstonds ter dood over te leveren, aan den Romeinschen Stadhouder of Landvoogd, opdat die het vonnis des Raads bekrachtige en uitvoere, hetgene dan ook terstond geschied is.

Zoodra hebben de Evangelisten ons den geregtshandel, die voor de vierschaar van den Joodschen Raad tegen den Zaligmaker gehouden wierd, niet verhaald, of aanstonds gaan zij tot deszelfs gevolg over. Mattheus beschrijft het aldus: *en Hem gebonden hebbende leidden zij Hem weg en gaven Hem over aan Pontius Pilatus den Stadhouder.* Lukas verhaalt er nog eene andere omstandigheid bij, Kap. XXIII: 1 schrijvende, dat JEZUS zaak afgehandeld zijnde, *de geheele menigte met hen*, namelijk den Raad, *opstond en leidde Hem tot Pilatus.* De Raad was, zoo lang de vergadering geduurd had naar gewoonte nedergezeten geweest; maar nu de geregtshandeling geëindigd was en het vonnis des doods over den Zaligmaker uitgesproken zijnde, scheidde de vergadering, en al de Raadsheeren stonden gelijkelijk van hunne plaatsen op; en uitgegaan zijnde uit het Hoogepriesterlijk paleis, leidden zij den Heere JEZUS, als eenen veroordeelden misdadiger, *gebonden tot Pilatus.* Het is waarschijnlijk dat de Zaligmaker, zoo lang Hij voor den Raad stond en Zijne zaak daar verhandeld wierd, ongebonden zal geweest zijn volgende gewoonte van de regtbank, daar men de misdadigers zonder banden laat verschijnen, opdat zij hunne misdaad vrij en liber, of buiten pijn en banden zoo als men zegt zouden bekennen; doch wederom weggebragt wordende, worden zij ook wederom gebonden. Zoo handelde men hier nu met den Heiland ook; zoo gauw Zijne zaak voor de regtbank afgedaan was, wierd Hij aanstonds wederom aan handen en armen met touwen vastgebonden, gelijk men bij de Joden gewoon was de ter dood veroordeelde misdadigers te doen, die altijd gebonden aan den regter, die

het vonnis uitvoeren zou, wierden overgeleverd; en zoo gebonden wierd de Heiland hier nu, als een ter dood veroordeelde misdadiger weggeleid en *overgegeven aan Pontius Pilatus den Stadhouder.* Van *Pontius Pilatus* was veel te zeggen Geliefden! maar om den korten tijd, die er nog overig is, zullen wij u nu ook maar eene korte beschrijving van zijn persoon doen. Hij was een Romeinsch heer, die ons in zijne personele hoedanigheden wel niet in de Heilige Schrift opzettelijk beschreven wordt, maar die ons van de oude geschiedschrijvers wordt afgemaald, als zijnde van aard en inborst geweest een zeer gestreng man, wreed en bloeddorstig. Philo de Jood getuigt van hem, dat hij van eenen stijven, wreeden en onverzettelijken aard was, zeer laatdunkende en trotsch, die zich en zijn bewind met vele verongelijkingen, rooverijen, verdrukkingen en menigvuldige doodslagen en wreedheden besmet heeft. Deze Pontius Pilatus wordt ons hier nu beschreven, van wege zijn ambt en bediening, als zijnde der Joden *Stadhouder.* Een woord dat in het Latijn wordt uitgedrukt door *Procurator*, zooveel beteekenende als een *Bezorger* of *Bestuurder.* Om dit nu wel te verstaan, moet gij weten Geliefden! dat de Romeinsche Keizers, die ter dezer tijd Heeren en Meesters waren over een zeer groot gedeelte van de wereld, die zij door hunne zegerijke wapenen hadden te onder gebragt, gewoon waren in de overwonne Landen of Provinciën te zenden hunne Gouverneurs en Procurators of Bezorgers, van welke Procurators tweederlei soort was: zulken, die maar alleen gesteld waren over des Keizers inkomsten en finantiën, om die in te vorderen en te bezorgen; en anderen die daarenboven ook de Landbesturing in handen hadden en magt hadden over alle regtszaken, inzonderheid criminele of halszaken; en deze laatsten bedienden dan ook te gelijk het ambt van Gouverneur in zulke overwonnen Landschappen, die geenen afzonderlijken Gouverneur hadden, hoedanigen doorgaans de kleinste landschappen waren, die de Romeinen maar door eenen eenigen Procurator of Bezorger lieten re-

geren; en zoo was nu onze Pontius Pilatus; behalve hem was er geen anderen Romeinschen Gouverneur over het Joodsche Land; maar hij was de eenige Procurator of Bezorger, die van den Romeinschen Keizer Tiberius over Judea gesteld was, om dat Land in des Keizers naam te regeren; want, dat het Joodsche Land ten tijde van den Zaligmaker onder de Opper-mogendheid der Romeinen stond is genoeg bekend; en dit is het nu, dat er wordt te kennen gegeven als Pilatus hier met den naam van *Stadhouder* genaamd wordt. Tot dezen nu was het, dat de Joodsche Raad den Heiland, die van hen nu ter dood veroordeeld was, gebonden henen leidde. Om wat redenen dit van hen geschied is wordt verscheidenlijk van de uitleggers verklaard. In het gemeen wordt er deze reden van gegeven, dat de Joden in dezen tijd, wanneer zij onder de heerschappij der Romeinen waren, niet vermogten halsstraffen te oefenen. Doch dit is eenigzins waarachtig en eenigzins niet; want de Joden mogten nog wel halsstraffen buiten de Romeinen oefenen, te weten, in zoodanige misdaden die hunne Godsdienst raakten; maar niet in burgerlijke misdaden, die tegen de burgerlijke wetten bedreven wierden. Nu hadden de Joden des Heilands zaak gemakkelijk buiten den Romeinschen Stadhouder kunnen behandelen, als zijnde eene zaak betrekkelijk tot hunne Godsdienst, welker oefening hun van de Romeinen in allen deele wierd vrijgelaten; en zoo hadden zij den Zaligmaker dan wel kunnen ter dood brengen, zonder den Stadhouder daar eens in te moeijen. Dat zij hier nu nogtans anders deden en Hem aan Pilatus overgaven, om van hem gestraft te worden, komt ons voor (1) daarom van hen geschied te zijn, om daarmede deste meer hunne veroordeeling omtrent den Heiland opentlijk voor de wereld te regtvaardigen als durvende zoo doende Hem en Zijne zaak opentlijk stellen in handen van den Stadhouder, als die in dezen, als een onpartijdig regter moest worden gehouden, het geen dan noodzakelijk het volk, een indruk moest geven van de regtvaardigheid van des Raads proceduren tegen den Heere

JEZUS. (2) Doch wel voornamelijk oordeelen wij, dat God de Heer hier, in het verborgen, de handen in gehad en het door Zijne voorzienigheid aldus beschikt heeft, dat de Heiland, van den Joodschen Raad, aan den Stadhouder Pilatus wierd overgeleverd, hetgene noodzakelijk geschieden moest. (*a*) Op dat langs dien weg zijne onschuld en vlekkeloosheid luisterrijk zou aan den dag gebragt worden, gelijk ook geschied is. (*b*) Op dat dus niet alleen de Joden, maar ook de Heidenen de handen in Zijn lijden en dood zouden hebben, het gene volgens de Profeten geschieden moest. (*c*) Op dat Hij dus bepaaldelijk den dood des kruises, als zijnde geen Joodsche maar een Romeinsche straf zou kunnen sterven. Ziet! uit die inzigten heeft God het nu door Zijne voorzienigheid bestuurd, dat de Joodsche Raad den veroordeelden Zaligmaker, in handen van den Romeinschen Stadhouder Pontius Pilatus heeft overgeleverd; daar zij Hem anders, buiten den Stadhouder genoeg hadden kunnen ter dood brengen. En zoo ging de Heere JEZUS dan nu, van het eene gerigt tot het andere, en van de eene vierschaar tot de andere over. Hoe het Hem daar nu ging voor de regtbank van den Romeinschen Stadhouder zal ons in het vervolg vertoond worden.

Ondertusschen voegt hier Mattheus nu, een bijzonder geval tusschen in, en stapt van den Heiland over *tot den* verrader Judas, om ons het rampzalig berouw en uitcinde van dien boozen mensch te vertoonen schrijvende: *toen heeft Judas* enz. De heillooze verraderij van Judas is in het vorige kapittel omstandig door den Evangelist beschreven geworden. Hier ontmoeten wij er nu het droevige gevolg van. Judas had den Heiland, niet zoo gaauw voor eenen prijs of bloedloon van dertig zilverlingen aan de Joden verraden en overgeleverd, of wanneer hij nu zag dat Hij ter dood was veroordeeld geworden, kreeg hij aanstonds berouw van zijn snood en vervloekt schelmstuk; hetzij dat hij niet gedacht had dat de zaken zoo ver zouden geloopen hebben; of dat het anders was. Althans, zoo

gaauw komt hij niet te weten, dat de Joodsche raad, JEZUS ter dood veroordeeld en in handen van den Romeinschen Stadhouder overgeleverd had, of aanstonds daarop, werd zijn geweten, dat tot nog toe als met een brandijzer toegeschroeid was geweest; wakker; gelijk het zoo gemeenlijk gaat, in groote schelmstukken, welker boosheid en verfoeijelijkheid eerst gezien worden, na dat die bedreven zijn; zoo zag deze heillooze verrader, hier nu zijne snoode euveldaad ook eerst, wanneer JEZUS nu ter dood veroordeeld was en aan Pilatus overgeleverd; en niet gelijk sommigen willen, als Hij nu reeds ter dood gebragt was. — Judas wierd dan nu gewaar, wat een gruwelijk stuk hij bedreven had, dat in snoodheid en heilloosheid geen weerga had; dat kwam hem nu, op het levendigste voor oogen en verwekte in hem, niet slechts een zeer groot doch rampzalig berouw; maar ook de allerijsselijkste en onuitsprekelijkste benaauwdheid, zoodanig, dat hem hemel en aarde te bang vielen; zijne ziel wierd hier dermate ontroerd en schrikkelijk genepen over het heillooze gruwelstuk, dat hij bedreven had, dat geen duizend dooden hem zoo zwaar konden vallen. Wat doet hij? Hij ging aanstonds, volgens Mattheus, tot de Overpriesters en Ouderlingen, en bragt hun den ontvangen bloedloon, vandertig zilverlingen, wederom terug zeggende: *ik heb gezondigd* enz. Dat geld, dat hij eertijds zoo gretig ontvangen en naar zich genomen had was hem nu de zwaarste en gevoeligste last van de wereld; dat strekte hem tot een levendig verwijt van zijne vervloekte goddeloosheid; en dus kon hij het dan niet aanzien, dan met de uiterste verschrikking; en daarom gaat hij er zich nu ook aanstonds van ontlasten, brengende het aan de Overpriesters en Ouderlingen, van welke hij het ontvangen had weder terug, met deze belijdenis: *ik heb gezondigd* enz. Merkwaardige woorden! wel waardig, zoo er tijd was, om ze wat nader te kunnen overwegen. De heillooze verrader doet hier, geprangd door zijn knagend en beschuldigend geweten eene openbare belijdenis, van zijne verfoeijelijke

gruweldaad; voor de Overpriesters en Ouderlingen bekennende, dat hij den onschuldigen en vlekkeloozen Heiland op de snoodste wijze had verraden; en dat hij zich zelven daardoor allerschrikkelijkst had bezondigd. Een doorluchtige getuigenis waarlijk! in des Heilands voordeel; want hier wordt Zijne onschuld en onbevlektheid niet alleen door Zijnen snoodsten vijand en vervolger, openlijk aan den dag gebragt; maar dat geschiedt hier, op eene zoo luisterrijke wijze van eenen rampzaligen booswicht; wiens beschuldigend geweten hem prangt en noodzaakt de waarheid, die hij niet verbergen kan houden te openbaren. Was er maar een aasje geweten of ware godsvrucht geweest bij deze Overpriesters en Ouderlingen, aan welken Judas deze zijne belijdenis deed; zoo moesten zij immers mede gezamenlijk, door het voorbeeld van dezen rampzaligen in de ziel zijn gegrepen geweest, en ook zelven tot inkeer gekomen zijn; maar in plaats van dat, hoort wat zij deden! zij antwoordden aan Judas, naar het verhaal van onzen Evangelist, *wat gaat ons dat aan, gij moogt toezien.* Als wilden zij zeggen: wat ligt ons daaraan gelegen, dat gij u zelven meent bezondigd te hebben, met onschuldig bloed te verraden; zoo dat zoo is, dat is voor uwe rekening; daar moogt gij voor toezien; dat raakt ons niet; een ieder moet weten wat hij doet. Welk eene onbeschrijfelijke goddeloosheid en hardnekkigheid van deze lieden Geliefden! Raakt dat hun niet? Ging dat hun niet aan, dat hun de reine onschuld van eenen persoon, dien zij daar zoo even ter dood veroordeeld hadden, nog in tijds, voor dat het vonnis wierd uitgevoerd, zoo levendig en nadrukkelijk geopenbaard wierd? Zal een regter zeggen, dat zulks hem niet raakt? Wel wat is verstoktheid en goddeloosheid mijne Vrienden! als het dit niet is? Trouwens laten wij maar in alles op Gods vinger zien, die het zoo beschikt heeft; op dat Zijn Zoon, als de Borg des uitverkoren zondaars, zou kunnen lijden en sterven naar de schriften. Judas kreeg hier dan in zijne groote benaauwdheid en angst eenen zeer slechten troost bij de Overpries-

ters en Onderlingen, daar hij eerst mede had zamengespannen tot uitvoering van zijne goddeloosheid; gelijk dat gemeenlijk zoo gaat, overmits de verraderrij hun wel aangenaam is, maar niet de verrader zelve; en daarom wat doet hij verder? Geenen troost bij God noch menschen vindende, en niet dan de ijsselijkste wroeging en benaauwdheid in zijn eigen geweten, ging deze rampzalige mensch hier nu henen; en kunnende zijn verraders geld bij de Overpriesters en de Onderlingen, die hem afgewezen hadden niet kwijt worden, wierp hij dat geld elders neder in den Tempel, waar zoo weet men niet net, en vertrok elders, naar eene eenzame plaats, en daar *verworgde hij zich zelven.* Over de wijze van Judas dood is van overlang, een zeer groot verschil onder de geleerden, dat hieruit ontstaat, omdat Lukas die geheel anders verhaalt, dan Matthéus hier doet, schrijvende Hand. I: 18, uit den mond van den Apostel Petrus, dat Judas *voor over gevallen zijnde, midden opgeborsten is, en dat alle zijne ingewanden zijn uitgestort.* Dat tweederlei verhaal van Matthéus en Lukas nu, met malkanderen over een te brengen is het groote werk, dat de geleerden altijd zeer gepijnigd heeft. Doch wij willen u nu maar met weinigen onze gedachten zeggen. Wij oordeelen, dat het eenvoudigste en allerwaarschijnlijkste is, de zaken met sommige geleerde mannen dus te begrijpen: dat Judas buiten de stad Jeruzalem gaande, zich daar ergens aan een tak van eenen boom of iets diergelijks met een strop heeft gaan verworgen of verhangen; en dat hij nu dood zijnde, door de justitie, die hem daar, als een zelfmoorder hangen vond, is los gemaakt en van eene hooge rots of steilte, voor over is geworpen en nedergesmeten, zoo dat zijn ligchaam door den zwaren val midden op geborsten is en er al de ingewanden, gelijkelijk zijn uitgestort. En dat kan niemand vreemd dunken, die slechts weet, dat het zelfs hier bij ons gebruikelijk is, de zelfmoorders nog na den dood te straffen en hunne ligchamen, buiten op een rad te zetten of aan de galg bij de beenen op te hangen. Nu kan het

zijn, dat de Joden de gewoonte hadden de zelfmoorders van eene hooge steilte neder te werpen, zoo dat hunne ligchamen op den grond te barsten of te pletteren vielen. Althans, dat diergelijk eene manier van strafoefening onder hen, al van ouds in gebruik was, kunnen wij klaarlijk afnemen uit 2 Chron. XXV: 12, daar ons verhaald wordt, dat de kinderen van Juda, onder den Koning Amazia, *tien duizend van de kinderen van Seïr gevangen namen, en die allen levendig van eene hooge en spitse steenrots wierpen, zoodat zij allen bersteden.* Ziet! op die wijze is het allerwaarschijnlijkst, dat de snoode verrader Judas aan zijn einde gekomen zal zijn; en zoo worden dan Mattheus en Lukas of Petrus zeer gemakkelijk met malkanderen overeen gebragt, dewijl zij beiden de waarheid, zoo als die gebeurd is verhalen; en dus zien wij hier dan nu, hoe deze heillooze verrader, niet alleen een zeer geweldigen en rampzaligen, maar ook tevens eenen zeer schandelijken dood heeft gehad, overeenkomstig met zijne vervloekte gruweldaad, die hij bedreven had. Door zoo eenen verschrikkelijken weg is deze ongelukkige mensch dan nu henen gegaan, naar de rampzalige eeuwigheid, daar hij nu reeds lijdt de eindelooze pijnen der helle.

Ondertusschen is daarmede deze ruime stoffe dan nu geheel verhandeld. Laten wij daaruit wederom voor ons zelven de noodige aanmerkingen maken! (1) Blinkt hier op het levendigste uit, des Heilands *bereidwillige gehoorzaamheid*, om Zijn opgelegd Borglijden te ondergaan; want, ofschoon Hij klaarlijk te gemoet zag, dat men Hem door Zijne belijdenis, dat Hij de CHRISTUS en Gods Zoon was, ter dood zocht te brengen; zoo heeft Hij nogtans in het aller minste niet geschroomd, die belijdenis hier nu wederom vrijmoedig voor den Joodschen Raad staande te houden, en zoo hun de oorzaak Zijns doods zelve, gelijk als aan de hand te geven. (2) Ontdekt zich hier voor en boven alles, zijne *onschuld en heilige onnoozelheid*, of onbevlekte reinheid. Aan den eenen kant, omdat Hij nergens anders om van den Joodschen Raad, ter

dood veroordeeld is dan om deze Zijne belijdenis, die Hij naar waarheid en gevergd zijnde deed, dat Hij de CHRISTUS en Gods Zoon was. Aan den anderen kant, wat kon er klaarder en levendiger bewijs van Zijne heilige onbevlektheid en onschuld zijn dan deze openlijke belijdenis van den verrader Judas, die in al hare medegaande omstandigheden wel overwogen, een zoo krachtig en overtuigend bewijs van des Heeren JEZUS onschuld is, als er op de wereld zijn kon. (3) Moet hier ook gelet worden, op *de zwaarte van 's Heilands lijden*, die zich daarin openbaart, dat Hij niet alleen zoo geheel onschuldig ter dood veroordeeld wierd; maar dat men Hem ook, als een veroordeelde misdadiger gebonden sleepte of leidde voor den Romeinschen Stadhouder Pilatus, ten einde Hij zoo, niet slechts van de Joden alleen, maar ook te gelijk van de Heidenen zoude lijden, en dus van alle kanten, door vele vijanden zou omringd worden. (4) Vertoont zich hier ook mede klaarlijk, *het heilig gedrag* van den Heere JEZUS! want, laat dat zoo zeer en naauwkeurig, van nabij onderzocht worden als mogelijk is; men zal er in het minste niets berispelijks in ontmoeten. Hoe onregtvaardig de Heiland ook behandeld en onschuldig tegen alle Goddelijke en menschelijke wetten ter dood veroordeeld wierd; men ziet Hem nogtans niet het minste doen, dat strijdig is tegen de betamelijkheid van Zijn Hoogwaardigen persoon; Hij gedraagt zich in alles even zedig, bedaard en stil, en spreekt noch doet niets, dat berispelijk is; toonende zoo dat noch de vreeze des doods noch de onregtvaardige handel, die tegen Hem gehouden wierd, Hem van de bedaardheid en even gelijkheid van den staat Zijns gemoeds eenigzins kon aftrekken, en Hem tot bevreesdheid, bitterheid of toornigheid kon vervoeren. (5) Ten laatsten, geeft hier ook wederom acht, op de nette overeenstemming van al het gebeurde met de oude voorzeggingen der Heilige mannen en profeten. Dat JEZUS van de Joden moest worden overgeleverd, aan de Heidenen en Romeinen, ten einde alzoo van beide deze volkeren te lijden, is im-

mers een stuk, dat door de Profeten, van den Messias, den Zone Gods duidelijk is voorzegd geworden. Dat blijkt uit de woorden van onze inleiding Psalm XXII: 17, daar ons de Messias aldus in Zijn lijden klagende voorkomt; dat niet alleen *eene vergadering van boosdoeneren*, zijnde, zoo als wij daar gezien hebben de Joodsche Raad, *Hem omgeven had*, maar dat ook *honden*, waardoor hij de Heidenen en Romeinen verstaat, *Hem omringd hadden*. En wat het rampzalig uiteinde van den snooden verrader Judas aanbelangt, dat dit al mede duidelijk in het profetisch woord voorzegd is, leert ons de Apostel Petrus, Hand. I: 20, daar hij van het ongelukkig lot van dien snooden booswicht sprekende, twee bijzondere plaatsen uit de Psalmen aanhaalt, die hij op hem toepast. De eene is uit Psalm LXIX: 25 enz., daar deze schrikkelijke vloek, over des Messias vijanden en bijzonderlijk over den verrader Judas uitgesproken wordt: *stort over hen uwe gramschap uit! en de hittigheid uwes toorns grijpen ze aan! hun paleis of woonstede zij verwoest! in hunne tenten zij geen inwoner!* en een weinig verder. *Doet misdaad, tot hunne misdaad; en laat ze niet komen tot uwe geregtigheid.* De andere plaats is nog duidelijker en merkwaardiger, Psalm CIX: 6 enz. daar aldus, bijzonderlijk van den heilloozen Judas geprofeteerd wordt: *stelt eenen goddeloozen over hem! en de Satan sta aan zijne regterhand! Als hij gerigt wordt, zoo ga hij schuldig uit, en zijn gebed zij tot zonde! Dat zijne dagen weinigen zijn en een ander neme zijn ambt! Dat de schuldeischer aansla, al dat hij heeft; en dat de vreemden zijnen arbeid rooven! Dat hij niemand hebbe, die milddadigheid over hem uitstrekke; en dat er niemand zij, die zijne weezen genadig zij! Dewijl hij den vloek heeft lief gehad, dat die hem overkome!* Ziet al deze dingen zijn in Judas vernield geworden. *Zijne dagen zijn weinige geweest*, als gebleken is, door dien hij zelve, die heeft afgesneden en verkort. *Een ander heeft zijn ambt genomen*; namelijk, de Apostel Matthias, die in zijne plaats, tot Apos-

tel is verkoran geworden, *De vreemden hebben zijnen arbeid* of bloedloon *geroofd;* want daar is de akker des pottebakkers voor gekocht, tot eene begraafplaats voor de vreemdelingen, gelijk wij, als het den Heere behaagt, in de naaste reize zien zullen. *Niemand heeft ook milddadigheid over hem uitgestrekt* of medelijden met hem gehad; want dat bleek in de Overpriesters en Ouderlingen, die hem met dit onmededogende en troostelooze antwoord te rug zonden: *wat gaat ons dat aan? gij moogt toezien!* En eindelijk *de vlock is over hem gekomen*, als blijkt in zijn allerschrikkelijkst uiteinde.

Wat nu ons zelven aanbelangt, mijne Broeders en Zusters! ontvangt tot een besluit van ons, nog deze korte vermaningen; want de groote menigte der verhandelde zaken, heeft onzen tijd weggenomen. Wierd de Heere JEZUS zoo onregtvaardig veroordeeld en aan de Heidenen overgeleverd; dat moet allen geloovigen kinderen van God leeren, Hem niet alleen uit dat inzigt, ten hoogste dierbaar te achten; maar ook om Zijnentwille alle onregtvaardige handelingen en vervolgingen, die hun mede hier op aarde somtijds van de goddeloozen aangedaan worden, allezins met eene geloovige stilheid, lijdzaamheid en vertrouwen te verdragen; en zich geheel aan den alwijzen raad, der Goddelijke voorzienigheid over te geven, wel wetende, dat de Heere hun alles ten goede en tot zaligheid zal doen medewerken. In het rampzalig berouw en uiteinde van Judas, worden zij geleerd God onophoudelijk te danken, dat Hij hun door Zijne vrije genade, tot eenen beteren staat niet alleen geroepen, maar daarin ook voor eeuwig bevestigd heeft; zoo dat zij tot zoo eene schrikkelijke rampzaligheid niet kunnen vervallen; maar in de kracht Gods, tot de eeuwige zaligheid bewaard worden. (2) Moeten zij er uit leeren, zich zelven door de genade Gods, altijd gewapend te houden tegen de listige omleidingen van den Satan en van hun booze vleesch, ten einde zij die standvastig mogen wederstaan, en alles verrigt hebbende staande blijven. (3) Moet dit droevig voorbeeld hun bij-

zonderlijk, altijd in gebeden houden, en in vurige smeekingen, dat de Heere hen toch niet wil leiden in verzoeking maar bewaren van den boozen. (4) Moet het hen ook aanzetten wanneer zij zwaarlijk gezondigd hebben, niet met Judas van den Heere af te wijken; maar zich dan bijzonderlijk naar Hem en den Heere JEZUS, als den barmhartigen Hoogepriester, te wenden, en niet af te laten, voor dat hun, door de genade des Heiligen Geestes de verzoening in Zijn bloed wederom, als van nieuws is aangekondigd, altijd door de kracht des geloofs, zoo veel doenlijk, de hope des eeuwigen levens vasthoudende; zoo dat zij met Job kunnen zeggen: al doodde mij de Heere, zoude ik niet op Hem hopen?

Hij nu, die magtig is dat alles, en nog overvloediger, in Zijn volk te werken, geve hun dat, om de verdiensten van CHRISTUS wille! Amen.

XXI. PREDIKATIE.

OVER HET KOOPEN VAN DEN AKKER DES POTTEBAKKERS, TOT EENE BEGRAAFPLAATS VOOR DE VREEMDELINGEN, EN DE OVEREENSTEMMING VAN DAT GEVAL, MET JEREMIAS VOORZEGGING.

MATTHEUS XXVII: 6—10.

En de Overpriesters de silveren penningen nemende, zeiden: het is niet geoorlooft dezelve in de offerkist te werpen, dewijl het eene prijs des bloeds is. En te samen raad genomen hebbende, kochten zij daarmede den akker des pottebakkers, tot eene begraifenis voor de vreemdelingen. Daarom is die akker genaamd, de akker des bloeds, tot op den huidigen dag. Toen is vervuld geworden, het gene gesproken is, door den profeet Jeremia zeggende: en zij hebben de dertig silveren penningen genomen, de waarde des gewaardeerden, van de kinderen Israëls, den welken zij gewaardeerd hebben; en hebben deselve gegeven voor den akker des pottebakkers, volgens het gene mij de Heere bevolen heeft.

Immers wandelt de mensch, als in een beeld? Immers woelen zij ijdelijk? Men brengt bijeen, en men weet niet, wie het naar zich nemen zal, is de merkwaardige taal van den Koning David, Psalm XXXIX: 7. Het spreekt genoegzaam van zelven Geliefden! dat deze woorden letterlijk opgevat, niet anders zijn, dan eene klare en levendige omschrijving, van de groote ijdelheid en vergankelijkheid van den mensch; en van zijn nietig en kortstondig leven hier op aarde, dat in zich zelven niet andere is, dan een beeld of vertooning van dingen, die waarlijk niets zijn, en die geene de allerminste wezen-

lijkheid bezitten; en waarin nogtans de mensch dagelijks gelijk als wandelt. Doch bijzonderlijk valt ons oog hier op dat zeggen des dichters, dat een mensch, in dit ijdele aardsche leven, *bijeen brengt, en niet weet, wie het naar zich nemen zal.* Dat dit eene volkomene waarheid is, leert ons immers de dagelijksche ondervinding ten klaarsten! de mensch wurmt en woelt gedurende zijn geheele leven, om eenig aardsch en tijdelijk goed bijeen te schrapen; de geringen doen alles, zoo als men zegt, om een stuivertje over te vergaren; de rijken, om groote schatten bijeen te krijgen; en nogtans weet de een, noch de andere niet, waar dat, met zoo veel zorg en kommer vergaderd goed, na zijnen dood blijven zal, en in wiens handen het zal komen. Hoe wonderlijk immers gaat het daar somtijds niet mede, als men den loop der wereldsche dingen, zoo eens gadeslaat? Hoe vervreemden niet dikwijls de aardsche goederen en de bijeengeschraapte rijkdommen, na den dood van hunne bezitters! Wat komen zij niet in bijzondere handen en worden tot zoodanige gebruiken aangerigt, daar de gestorven bezitters in hun leven, geene de allerminste gedachten van hadden kunnen maken, noch eenigzins voorzien, dat het op zoodanige wijze, na hunnen dood, met hun nagelaten geld en goed gaan zou! En nogtans, hoe onzeker deze loop van het wereldsche goed ook is, ziet en vindt men nogtans menschen, die uitzinnig genoeg zijn, om er gedurende al hun leven lang, van des morgens vroeg, tot des avonds laat, voor te loopen en te slaven, en zelfs somtijds, tot deszelfs verkrijging / allerhande onbetamelijke en snoode wegen en middelen te gebruiken, waardoor zij zich, beide naar ligchaam en ziel in het rampzaligste verderf storten. Om hier niet ver van de hand te gaan, zullen wij dit gezegde nu maar alleen ophelderen, met het merkwaardige voorbeeld, dat ons hier wordt opgeleverd, in de woorden van onzen tekst; zijnde de ongelukkigste en rampzaligste van alle menschen, de verrader Judas. Deze was het, die aangedreven door eene verfoei-

jelijke vrekzucht, niet anders beoogde dan aardsch geld en goed bijeen te schrapen, zoodanig dat hij, om deszelfs verkrijging, zich niet ontzag het allervervloektste schelmstuk te begaan, dat immer op deze wereld bedreven is, verradende zijnen Heer en Zaligmaker aan de Joden, voor dertig zilverlingen. Maar ziet! ofschoon deze rampzalige vrek langs dien en andere snoode wegen, al eenig geld bijeen vergaderde, zoo wist hij nogtans niet, wie het naar zich nemen, en in wat handen het, na zijnen dood komen zou. De dertig zilverlingen voornamelijk hadden eenen wonderlijken loop. Judas bragt ze, wanneer hij nog leefde, eerst zelve aan der Joden Overpriesters en Ouderlingen terug, zoodra zijn verraderlijk geweten ontwaakte; maar deze dezelve weigerende terug te ontvangen, zoo heeft Judas die in den Tempel, elders nedergeworpen, en na zijnen dood is het wonderlijk met dat geld gegaan; men heeft het niet durven leggen in de gemeene offerkist des Tempels, omdat het een bloedloon was, daar een mensch voor ter dood was overgegeven en verraden; maar ten laatsten wierd men te rade, er een zekere akker voor te koopen, tot eene begraafplaats voor de vreemdelingen, die binnen Jeruzalem kwamen te sterven; zoodat de ongelukkige Judas, dan dit geld wel, op de heillooste wijze heeft bijeengebragt; maar zonder te weten, volgens des dichters zeggen, wie het naar zich nemen en waar het na zijnen dood blijven zou.

Hier hebben wij dan nu het vervolg of aanhangsel van het rampzalige uiteinde van den verrader Judas, waarvan wij de geschiedenis zelve, de vorige reize beschouwd hebben. Nu zullen wij uwen aandacht moeten voorhouden, de wonderbare schikking of voorzienigheid Gods, omtrent het verraderlijke geld of de dertig zilverlingen, daar Judas zijnen Heer en Zaligmaker voor aan de Joden verkocht en overgeleverd heeft; hoe, daar, na zijnen dood, even zoo mede gehandeld is, als er oudtijds, in het profetisch woord van voorzegd lag. Zoo mijne Toehoorders maar hunnen aandacht aan onze redenen willen verleenen,

twijfelen wij niet of zij zullen in deze te verhandelen stoffe, nog al leeringen genoeg vinden, om tot hun gebruik over te nemen. De Heere verleene er hun maar Zijnen Heiligen Geest toe! Amen.

Daar ontmoeten ons hier dan ter verhandeling twee stukken. (1) Komt ons hier voor, de handelwijze van de Joodsche Overpriesters en Ouderlingen, met de dertig zilverlingen, na den dood van deszelfs ongelukkigen bezitter vs. 6, 7, 8; en dan (2) de nette overeenstemming van deze hunne handeling met het profetisch woord, dat dezelve al langen tijd te voren, aldus voorzegd had vs. 9, 10.

Wat dan het eerste dezer twee stukken aanbelangt, dat wordt ons door den Evangelist aldus opgegeven: *en de Overpriesters, de zilveren penningen nemende* enz. Mattheus spreekt hier maar alleen van de Overpriesters; maar hij verstaat er de Ouderlingen onder, en daarbij ook de Schriftgeleerden, als die te zamen met malkanderen in deze zaak hebben geraadpleegd, gelijk wij in het vervolg zien zullen. Van deze nu zegt hij, dat zij *de zilveren penningen*, door Judas den verrader nagelaten, *nemende* enz. Door de zilveren penningen worden verstaan, de dertig zilverlingen, daar Judas den Zaligmaker voor verraden had, en die met malkanderen, volgens onze munt eene som van vijftien rijksdaalders of zeven en dertig en een halve gulden bedroegen; ieder zilverling gerekend, op eenen halven rijksdaalder of vijf en twintig stuivers, gelijk derzelver waarde was. Dit geld *namen* nu de Overpriesters en Ouderlingen. Judas had het, zoo als wij de vorige reize gezien hebben, voor zijnen rampzaligen dood, elders in den Tempel neder geworpen, om er zich van te ontlasten. Dat wierd nu, buiten twijfel, den Overpriesters en Ouderlingen aangebragt; en daarom komen deze nu en nemen dat geld naar zich. Doch gelijk dat rampzalige geld aan Judas, de grootste verlegenheid had aangebragt, zoo veroorzaakte het hier, nu weder verlegenheid aan de Overpriesters en Ouderlingen; zij

wisten ook in het eerst niet, waar er mede te blijven; want zoo verhaalt Mattheus dat zij zeiden: *het is niet geoorloofd dezelve in de offerkist te werpen.* Het Grieksche woord, dat van de onzen hier door *eene offerkist* vertaald wordt, beteekent geen eigentlijke kist of kast, daar men geld in wierp en bewaarde, ofschoon men het hier zoo kwalijk vertaald heeft; maar het beteekent het geld of de gave zelve, die geofferd en gegeven wierd. Gelijk dat blijkt uit Marc. VII: 11, daar de Zaligmaker zegt: *maar gijlieden zegt: zoo een mensch tot vader of moeder zegt, het is korban, dat is een gave, zoo wat u van mij zoude te nutte komen, die voldoet.* Ziet! daar leert ons de Zaligmaker duidelijk dat *korban*, hetgene hier van de onzen door *eene offerkist* vertaald wordt, anders niet beteekent dan blootelijks *eene gift* of *gave;* doch bijzonderlijk wierd *korban* of *korbana* gebruikt, van de Heilige schat of dat geld, dat gegeven wierd tot onderhouding van den Tempel, de offerhanden en van alles wat de Joodsche Godsdienst, die zeer kostbaar viel, raakte. Die schat nu wierd vergaderd, uit de halve sikels, die elk hoofd van de Joden, die den ouderdom van twintig jaren bereikt had, volgens de Goddelijke Wet, verschuldigd was, jaarlijks tot onderhouding van den Tempel en den Godsdienst te moeten opbrengen: zoowel van de Joden die in Judea en Galileën woonden, als die in de landen der Heidenen verspreid waren; elk hoofd moest 's jaarlijks, tot onderhouding van het Heiligdom eenen halven sikel opbrengen; en die halve sikels, gevoegd bij de vrijwillige giften, die het volk nog daarenboven tot hetzelfde einde gewoon was te geven, maakten nu te zamen de korbana of de heilige schat van den Tempel uit; en dus blijkt, dat men door *korban* of *korbana* hier niet de offerkist, daar het geld in gelegd wierd, maar de heilige schat zelve, die van het volk tot des Tempels onderhoud gegeven wierd, verstaan moet. Van dien heiligen schat des Tempels nu was het, dat onze Overpriesters en Ouderlingen met malkanderen oordeelen, dat het niet eerbaar of betamelijk was, de dertig gegeven zil-

verlingen van Judas daarbij te leggen, en die dus tot onderhoud des Heiligdoms te gebruiken, gelijk anders had kunnen geschieden; en dat daarom, dewijl zij dit, volgens Mattheus aanmerkten en hielden, als *een prijs des bloeds*. De Overpriesters zagen hier op het einde, waartoe Judas in zijn leven dit geld ontvangen had, namelijk, om JEZUS daarvoor aan hen te verraden en over te leveren, opdat zij Hem dan ter dood zouden brengen; daarom waren deze zilverlingen hier nu met regt een prijs des bloeds, dewijl er het bloed van JEZUS voor gekocht en geleverd was. En dat was nu de reden, waarom men hier zwarigheid maakte die penningen bij den Heiligen schat te leggen, en ze tot onderhoud der heilige dingen te besteden. Het is zeker Geliefden! dat ofschoon deze beschroomde handel van de Overpriesters, mogelijk meer uit loutere huichelarij en geveinsdheid, dan uit opregte godzaligheid en bekommernis des gemoeds voortkwam, dezelve nogtans in het wezen van de zaak, gansch niet ijdel of ongegrond was, want daar lag eene uitdrukkelijke wet van God Deuter. XXIII: 18, bij welke verboden wierd, *eenigen hoerenloon of hondenprijs te brengen in het huis des Heeren; dewijl die beide, God den Heere een gruwel waren*. Daarmede verbood God wel ernstiglijk, dat men eenig geld, hetgene door onbehoorlijke, vuile en schandelijke middelen verkregen was, in Zijn huis zou brengen of eenigzins tot Zijne Heilige dienst gebruiken; dat men daar anders geen geld toe besteden zou, dan hetgene langs eerlijke en betamelijke wegen gewonnen en verkregen was. Nu was het zeker, dat dit geld van Judas het allervuilste en schandelijkste geld was, dat er zijn kon; dewijl het door het bedrijf, van eene allergruwelijkste misdaad was verkregen geworden; en daarom was het oordeel van de Joodsche Overpriesters dan nu volkomen billijk en gegrond, waardoor zij zwarigheid maakten, dat schandelijke geld, dien vuilen bloedprijs te voegen bij de heilige schat des Tempels, en die zoo, tot de dienst des Heeren te besteden. En zoo zien wij hier dan nu, in deze snoode en godde-

looze Overpriesters en Ouderlingen des Joodschen volks, kwanswijs nog eenige voetstappen van godvruchtigheid; doch daar wij, met goede gronden, niet veel van roemen kunnen; want waren zij waarlijk godzalige lieden geweest, dan zouden zij immers dien snooden gruwel niet bedreven hebben, van het onschuldige bloed van den Heere JEZUS, over welks prijs zij hier zoo bekommerd waren, zelve zoo onregtvaardig te vergieten, en omtrent Hem den verfoeijelijksten handel aan te stellen, die ooit met iemand gehouden wierd, en die lijnregt strijdig was, met alle Goddelijke en menschelijke wetten. Het blijkt uit de geheele geschiedenis van 's Heilands lijden en uit het gansche gedrag van deze Joodsche Overpriesters en Ouderlingen klaar genoeg, dat zij snoode huichelaars en schijnheilige lieden waren, die in hunnen boozen en onregtvaardigen handel, nog altijd eenen schijn en gedaante van heiligheid en godzaligheid voor de wereld hebben willen vertoonen, om die daardoor te bedriegen. Doch dit alles, als zijnde eene zaak, die de Opperste Regter eens zal oordeelen, daar gelaten, laat ons gaan bezien, wat der Joden Overpriesters en Ouderlingen, hieromtrent nu verder deden; Mattheus schrijft, *dat zij te zamen raad namen* enz. Zij vonden de zaak van dat gewigt; dat zij er in den Raad over handelden, en na gehouden overleg of raadpleging, was dit het besluit, dat men dit gehate geld, nog tot eenig goed en liefdadig gebruik zou besteden, met daarmede *te koopen den akker des pottebakkers.* Over dezen *akker des pottebakkers* zouden wij veel kunnen zeggen; doch wij willen er nu maar, met weinigen van aanmerken, dat het ons met vele uitleggers zeer waarschijnlijk voorkomt, dat dezelve niet anders geweest is, dan eene zekere streek of stuk lands, dat buiten Jeruzalem, niet verre van de stad af gelegen was, en niet in de stad zelve, digt bij den Tempel, gelijk sommigen willen; want dan zou die akker, niet tot eene begraafplaats voor de vreemdelingen hebben kunnen dienen; om dat men in die tijden, de dooden niet binnen, maar

buiten de steden gewoon was te begraven. Dat stuk lands nu was, bij de Joden in Jeruzalem bekend onder de benaming van *den akker des pottebakkers*; doch welke eigentlijk de reden dier benaming geweest is, is ten eenemaal duister en onzeker; doch allerwaarschijnlijkst gist men, dat het een akker of stuk lands geweest is, dat voor dezen aan eenen pottebakker had toebehoord, die er, of eene pottebakkerij op gehad, of er leem en steen-aarde had uitgehaald, om daar potten van te bakken; zoo dat die nu uitgestoken zijnde, daar zonder eenig voordeel ledig lag, en van geen bijzonder gebruik meer was. Dezen akker nu, vonden onze Joodsche Overpriesters en Ouderlingen goed, voor de dertig zilverlingen te koopen, gelijk zij zulks dan ook aanstonds deden, nemende die voor dien prijs, van den eigenaar over. Het is waar, sommige uitleggers stooten zich hier aan den lagen prijs, die voor dezen akker gegeven wierd, oordeelende dat men, voor dertig zilverlingen of vijftien Rijksdaalders, niet veel lands koopen kan; doch dit kan ons zoo vreemd niet voorkomen Geliefden! (1) Als wij, (gelijk reeds gezegd is), aanmerken, dat het een uitgestoken stuk lands kan geweest zijn, daar men al het leem of de potaarde uitgehaald had, en dat dienvolgens nu tot geen bijzonder gebruik meer dienende, ook zeer weinig waardig was. (2) Ten anderen moet men weten, dat deze akker ook niet zeer groot geweest is; maar zoo men ons verzekert slechts een klein stuk lands van 140 voet. (3) Waarbij nog komt, dat mogelijk de landerijen in het Joodsche land, te dezer tijd, wegens al de beroerten en oorlogen met de Romeinen, op eenen lagen prijs zullen geweest zijn, even eens, als in de dagen van den profeet Jeremia, die zelve verhaalt, Kap. XXXII: 9, dat hij van Hanameël, zijns ooms zoon, het veld, dat bij Anatoth lag kocht, voor zeventien zilveren sikelen of acht en een halve Rijksdaalder. Ziet! dit alles te zamen genomen, doet het ons niet vreemd voorkomen, dat de Joodsche Overpriesters, hier voor dertig zilverlingen dezen akker des pottebakkers hebben kun-

men koopen, zijnde de eigenaar mogelijk, nog al blijde, dat hij zoo veel kon krijgen voor een slecht en uitgeput stuk lands, dat nergens toe nut was, dan om ledig en schadeloos te liggen. Doch wat was nu het doelwit van den Joodschen Raad, waarom zij dezen akker voor dat bloedgeld kochten? Zulks geschiedde volgens Mattheus om dien te gebruiken *tot eene begrafenis voor de vreemdelingen*. Door deze *vreemdelingen* moeten wij hier geene Heidenen of Romeinen verstaan, hoedanigen er thans ter tijd, nu het land onder de Romeinen stond, velen onder de Joden waren; want voor dezer begrafenis had de Joodsche raad niet te zorgen; dat was van het departement of bestuur, van den Romeinschen Stadhouder of de zijnen; maar deze *vreemdelingen* zijn hier Joden en Jodengenooten, die buiten Jeruzalem woonden, en derwaarts ter zake van de Godsdienst opkwamen, gelijk als op de drie groote jaarfeesten, wanneer er eene ontelbare menigte van vreemdelingen uit alle landen, binnen Jeruzalem kwam. Nu gebeurde het zeer dikwijls, dat er van die vreemdelingen te Jeruzalem, terwijl zij zich daar ophielden, kwamen te sterven; en overmits zij vreemdelingen waren, was de Joodsche Overheid dan gehouden, voor dier lieden zaken te zorgen en hunne dode ligchamen ter aarde te laten brengen; en omdat deze menschen geene vaste en eigen grafsteden konden hebben, als zijnde daar ter plaatse vreemdelingen, zoo was het nu noodzakelijk, dat er op gemeene kosten een kerkhof of begraafplaats voor hen geschikt wierd, daar men alle zoodanige gestorven vreemdelingen kon brengen en begraven. Waarschijnlijk zal er van te voren altijd wel zoo eene begraafplaats of veld, voor de vreemdelingen geweest zijn; maar het zij dat die plaats door de groote menigte van vreemdelingen, die er van jaar tot jaar te Jeruzalem gestorven waren, nu te klein geworden was en er dus gedurig klagten vielen, dat men verlegen was, waar de vreemdelingen te begraven; althans de Joodsche Raad vond goed in dit stuk voor het toekomende te voorzien, en kocht tot dat einde, voor des verraders geld,

dezen akker des pottebakkers, om die voortaan te houden tot eene gemeene begraafplaats voor alle vreemdelingen, die te Jeruzalem zouden komen te sterven; volgende daarin de wet der natuurlijke billijkheid, die medebrengt, dat men voor vreemdelingen alle beleefdheid hebbe en zich bevlijtige, om hen zooveel doenlijk, alle dienst en gemak aan te brengen. En dat gaf nu aanleiding dat die plaats, die tot nog toe des *pottebakkers akker* was genaamd geworden, nu eenen anderen naam kreeg, wordende genoemd, gelijk onze Evangelist schrijft, *de akker des bloeds, tot op dezen huidigen dag.* Daar is geen gemeener ding, dan dat eene plaats, van zeker toeval of gelegenheid, eenen bijzonderen naam ontvangt, die dezelve dan na dien tijd altijd blijft dragen en behouden. Zoo was het hier met dezen gekochten akker nu ook, die wierd door dit toeval, dat hij voor de dertig zilverlingen van den verrader Judas gekocht wierd, nu den *bloedakker* of *de akker des bloeds* genaamd. Want zoo wordt het ons niet alleen verhaald, hier van Mattheus, maar de Apostel Petrus bevestigt het ons nader, Hand. I: 19, daar hij getuigt, dat *het is bekend geworden allen, die te Jeruzalem wonen; alzoo dat die akker in hare eigen tale genoemd wordt akeldama, dat is, een akker des bloeds.* Hieruit blijkt, dat deze koop van den Raad opentlijk door geheel Jeruzalem is bekend geworden; zoodat er niemand was, die niet wist dat die pottebakkers akker, voor het verraderlijk bloedgeld van Judas, was gekocht geworden, en dat gaf nu het volk aanleiding, om dien akker, van dezen tijd af *akeldama* of *bloedakker* te noemen, overmits hij voor eenen prijs des bloeds, daar iemands bloed voor verraden was, was gekocht geworden; gelijk er zoo meer plaatsen zijn, die eenen naam van bloed hebben gekregen; als daar was: die plaats digt bij Jerioho, die *adomim* genaamd is, of *bloedstorting*, van wegen het bloed dat daar dikwijls van de roovers en moordenaars wierd vergoten. Zoo lees ik ook van zekeren heuvel in Siciliën, die *de heuvel des bloeds* genaamd wierd; als ook van *eene brug des bloeds*, die beide dezen naam

ontvingen van het bloed, dat aldaar was vergoten geworden. Zoo wierd deze akker hier nu ook *den bloed akker* bij de Joden genoemd, en dat, volgens Mattheus *tot op den huidigen dag*. Dat is, tot op dien dag, dat Mattheus dit zijn Evangelie schreef; toen droeg die akker nog dienzelfden naam onder de Joden; en na dien tijd, heeft hij dien altijd blijven behouden, zelfs tot op dezen onzen huidigen dag toe; want nog hedendaags wordt die akker of de plaats waaromtrent dezelve geweest is, aan de reizigers in het heilige Land gewezen; en men noemt ze daar nog tegenwoordig *akeldama* of *bloedakker*. Ziet hier dan Geliefden! hoe God de dingen door Zijne Voorzienigheid bestuurt! De Joodsche Overheden rigten hier, buiten hun weten, door den koop van dezen akker, een eeuwigdurend gedenkteeken van hunne vervloekte goddeloosheid op; zij vereeuwigen de gedachtenis van 's Heilands onschuldig bloed, dat door hen zoo heilloos vergoten is; en maken dus zelven, ofschoon zonder toeleg, dat hunne gepleegde gruweldaad altijd, door dezen akker, bij de latere nakomelingen in levendige gedachtenis blijft.

Op die wijze hebben wij, dit merkwaardig geval dan nu beschouwd, nu moeten wij verder gaan overwegen, de nette overeenstemming van dit gebeurde, met het profetisch woord, dat zulks al lang te voren, op die wijze voorzegd had, gelijkerwijs ons dat nu verder van Mattheus aldus wordt opgegeven: *toen is vervuld geworden*, enz.

De Evangelist Mattheus ons het verhaal gedaan hebbende van den koop des pottebakkers akker, door de Joodsche Overpriesters en Ouderlingen, voor de dertig zilveren penningen van den verrader Judas, tot eene begraafplaats voor de vreemdelingen, gaat daarop nu verder over om te vertoonen, de nette overeenkomst van dat gebeurde geval, met het profetisch woord, schrijvende: *toen is vervuld geworden* enz. Zoo er eene plaats, in den geheelen bijbel is Geliefden! die de uitleggers van alle tijden zeer gepijnigd en opgehouden heeft; en met welker ver-

klaring, zij zich ten hoogsten verlegen gevonden hebben, zoo is het deze van Matthéus. Het is ongeloofelijk, hoe veel daarover, door de geleerden is gezegd, en op allerhande manieren geschreven; en nogtans niettegenstaande al die moeiten is de zaak nog tot heden toe, zeer onzeker en duister gebleven. De zwarigheid, die zoo veel gerucht gemaakt heeft, is hierin gelegen, dat Matthéus hier duidelijk, aan den profeet Jeremia, eene voorzegging toekent, die in het geheele boek van Jeremia, nergens wordt gevonden; maar die integendeel wordt gevonden, bij den profeet Zacharias, in zijn boek Kap. XI: 12, 13; dit veroorzaakt nu eene zeer groote verlegenheid, zelfs onder de allerberoemdste en grootste bijbeltolken, hoe het te begrijpen is, dat Matthéus hier iets toeschrijft aan Jeremia, hetgene niet bij hem, maar wel bij Zacharias wordt gevonden. Daarover zijn nu menigvuldige wegen van verklaring en oplossing door allerhande soort van geleerde uitleggers opgegeven; maar daar is tot nog toe geen een gevoelen aan den dag gekomen, dat niet meer of min aan gewigtige zwarigheid en tegenspraak onderworpen is; zoo dat er onder de schranderste verstanden zelfs gevonden worden, die de zaak, als zijnde ten eenemaal onoplosbaar, hebben opgegeven en er van afgezien, als van eene zwarigheid, daar geheel geen doorkomen in is. Anderen blijven daarin berusten, dat er een misslag in de woorden is, en dat voor *Zacharias*, gelijk er staan moest, is geschreven *Jeremias*; doch de manier of wijze; hoe die misslag in den tekst gekomen is, belijden zij niet te weten. Zoo schrijft de groote Calvin aldus over deze woorden: *ik beken dat ik niet weet, hoe de naam van Jeremias ingeslopen is; ook bekommer ik mij niet zeer daar over; althans, dat de naam van Jeremias, door een' misslag gesteld is voor Zacharias, toont de zaak zelve.* En zoo gevoelen er ook andere geleerde mannen van. Doch, om de waarheid te zeggen, wij zouden aldus niet durven spreken, ofschoon de zaak in zich zelve, waarlijk van klein gewigt en aange-

legenheid is; overmits het ons voorkomt, meer of min de achtbaarheid en onfeilbaarheid van het Goddelijke woord te benadeelen, hetgene eene zaak van het uiterste gewigt is; want stelt eens: daar is een misslag hier in de woorden van Mattheus; in plaats van *Zacharias* is eens bij abuis gezet *Jeremias;* zoo moet zulks geschied zijn, of van den Evangelist Mattheus zelve, of van de genen die hem hebben uitgeschreven. Te stellen, dat de misslag van Mattheus zelve begaan is, oordeelen wij waarlijk zeer gevaarlijk te zijn; want zoo doende, wordt der heilige schrijveren onfeilbaarheid niet weinig gekwetst, overmits, als zij maar in eene, al is het, zelfs geringe omstandigheid van eene zaak hebben kunnen feilen en missen, zij het dan ook wel in andere omstandigheden hebben kunnen doen; en zoo wordt hier dan, op die wijze, eene gevaarlijke deur geopend voor alle ongodvruchtige menschen, om de achtbaarheid van Gods heilig woord niet weinig op losse schroeven te zetten. Behalven dat, zoo kan het als nog, in ons niet vallen van te gelooven, dat de opstellers van Gods Woord, die geheel door ingeving van den H. Geest, en door deszelfs besturing geschreven hebben, in de minste of geringste zaak, waarlijk bij abuis, hetzij door onkunde, of door achteloosheid hebben kunnen missen. Daar blijft hier dan niet anders overig, dewijl Mattheus hier, in onzen tekst, den misslag zelve niet heeft kunnen bedrijven, dat die dan bij anderen, die hem na en uitgeschreven hebben, moet gezocht worden. Nu ontkennen wij niet, dat deze uitschrijvers, somtijds in eenige omstandigheden van letteren of woorden hebben kunnen misschrijven; want daar zijn blijken genoeg van, dat zij dat zelfs dikwijls gedaan hebben; maar dat kunnen wij nogtans hier, van het geval in onzen tekst niet gelooven, hoe waarschijnlijk het ons ook van sommigen gemaakt wordt, omdat, zonder onderscheid, alle exemplaren of afschriften van Mattheus die er in de wereld bekend zijn, hier *Jeremias*, en niet *Zacharias* lezen. Zoo het nu waarlijk eene fout of misslag van de uitschrijvers was ge-

weest, dan zou er, naar alle waarschijnlijkheid, nog wel in een enkel oud afschrift anders staan; maar de oudste afschriften, zoo velen er bekend zijn, hebben allen te zamen *Jeremias;* daar is niet een, die *Zacharias* heeft. Dat hier nu alle uitschrijvers, zonder onderscheid, kwalijk zouden geschreven hebben, en niet *een* goed, is eene zaak zonder voorbeeld, en komt ons daarom, ten eenemaal ongeloofelijk voor. Het staat bij ons vast Geliefden! dat er geene misslag hier, in den tekst des bijbels is; noch van Mattheus zelve, noch van Zijne uitschrijvers; maar dat de naam van *Jeremias* wel geschreven is. Doch hoe dit nu verder goed te maken, dewijl evenwel de woorden, die Mattheus aanhaalt, op den naam van den profeet *Jeremias*, niet bij hem, maar bij den profeet *Zacharias* gevonden worden? Deze is nu de zaak, die wij niet willen ontveinzen, dat ons zoo wel, als al de geleerden, niet weinig verlegen maakt; nogtans meenen wij evenwel dat de zaak zoo wanhopend niet is, of men zou er, op de eene of andere wijze, nog wel eenig doorzigt in kunnen krijgen; ten minste zoo veel, dat men bij gebrek van meerder licht, er in zou kunnen berusten. Onder al de gevoelens der geleerden, hiertoe dienende, is er geen, dat ons tot nog toe, waarschijnlijker en aannemelijker voorkomt, dan dat van den beroemden Huig de Groot. Deze groote man stelt vast, dat eertijds de profeten, vele dingen gesproken en voorzegd hebben, die niet in geschrifte zijn aangeteekend geworden; maar die in de geheugenis zijn bewaard geworden, of die van bijzondere personen opgeschreven, en dus bij wijze van overlevering, van de ouders aan hunne kinderen, van tijd tot tijd wierden overhandigd. Verder stelt hij, dat de volgende profeten menigmaal in hunne voorzeggingen de woorden van de voorgaande profeten hebben gebruikt en overgenomen, en dat zulks in het bijzonder waar is van den profeet Zacharias, die dikwijls de spreekwijze van Jeremia, heeft gevolgd en overgenomen, in dier voegen, dat de Joodsche Meesters gewoon zijn te zeggen: dat de geest van Jeremias,

geweest is in Zacharias. Hieruit nu haalt hij dit besluit: dat de voorzegging, die Mattheus hier op den naam van Jeremias aanhaalt, waarlijk eerst door den profeet Jeremias kan zijn gesproken en voortgebragt, doch niet van hem beschreven; en dat Mattheus zulks, uit eene deugdelijke overlevering heeft geweten; maar dat nu Zacharias deze woorden van Jeremias ontleend en gebruikt heeft, zoo dat zij bij hem, en niet bij Jeremia gelezen worden; en dat nu Matthens die nogtans te regt op Jeremias naam aanhaalt, om dat die ze eerst heeft gesproken en voortgebragt. En waarlijk Geliefden! dat er eene zekere beschreven overlevering onder de Joden, in dezen tijd geweest is, waarin wel vele beuzelingen, maar somtijds ook goede en merkwaardige zaken, die buiten dat niet beschreven waren, gevonden wierden, en dat zelfs de heilige schrijvers van het N. Testament, zich van die Joodsche overleveringen bediend hebben, is eene zaak, die men ons niet kan loochenen! want daaruit heeft Judas de profetie van Henoch gehaald; die hij ons opgeeft in vs. 14 van zijnen Zendbrief, die buiten dat, in den ganschen bijbel niet te vinden is. Daaruit heeft Paulus geweten, dat de toovenaars, die Mozes in Egypten wederstonden, *Jannes* en *Jambres* zijn genaamd geweest, volgens 2 Tim. III: 8; want die namen worden ook nergens in de H. Schrift gevonden. Even eens nu, als Judas en Paulus deze dingen, buiten de H. Schrift zeker hebben kunnen weten uit eene deugdelijke en ontwijfelbare overlevering die van al de Joden zoo wel, als het beschreven Woord Gods geloofd wierd; op dezelfde wijze heeft nu immers Matthens ook zeker uit die overlevering kunnen weten, dat deze profetie, die hij hier aanhaalt, het eerst van den profeet Jeremias is gesproken en voortgebragt; maar dat die van hem, gelijk meer andere van zijne woorden en voorzeggingen, onbeschreven zijnde gelaten, de profeet Zacharias, die meermalen gewoon is, hem in woorden na te volgen, dezelve van hem heeft overgenomen en ze in zijne Godspraken ingevoegd; en op die wijze haalt Matthens

hier dan *Jeremias* zeer wel aan, als die deze voorzegging eerst heeft voortgebragt en niet *Zacharias*, alzoo die ze maar van Jeremias heeft overgenomen, en in zijne schriften ingevoegd; en aldus zal deze zwarigheid dan worden weggenomen. Ziet! deze oplossing Aandachtigen! komt ons voor als de beste en allerwaarschijnlijkste van allen te zijn, die er hierover zeer menigvuldig, van de geleerden gegeven worden, en dit ook de minste zwarigheid en tegenspraak onderhevig is. En zoo meenen wij dan; dat men hier aldus in kan blijven berusten, zoo lang als ons geen beter en klaarder oplossing van deze duistere zaak gegeven wordt. Onze gewoonte is nooit ons zelven lang, met de uiterlijke schors, van de woorden op te houden; maar hier hebben wij het moeten doen, om de gewigtige aangelegenheid van de zaak, als betrekkelijk zijnde, tot de achtbaarheid en onfeilbaarheid van het Goddelijke woord, die ongodvruchtige en vleeschelijk gezinde menschen, uit deze en diergelijke plaatsen van hetzelve, trachten te ondermijnen, en ware het mogelijk, geheel omver te werpen. En welk een groot belang wij daar in hebben, dat zulks niet geschiede, zullen al degenen, die waarlijk God vreezen, zeer ligt kunnen begrijpen.

Nu gaan wij over om kortelijk, en met weinigen de profetie, die hier van Matthéus aangehaald wordt, zelve te beschouwen. Zij wordt gevonden, zoo als wij reeds gezegd hebben bij Zacharias, Kap XI: 12, 13 en luidt aldus: *Want ik had tot hen gezegd*, enz. Vooraf moeten wij uwen aandacht onderrigten, dat de Evangelist Matthéus hier deze gansche Godspraak niet woordelijk in haar geheel, maar slechts stuksgewijze, en ten deele aanhaalt; en dat hij er niet de eigen woorden, maar alleen den zin en inhoud van overneemt; het geen aan niemand eenigzins vreemd moet voorkomen, overmits deze de gewoonte van de H. Schrijvers des N. Testaments is, gelijk dat aan alle geoefenden in Gods Woord genoeg bekend is. Wat nu de voorzegging, zoo als die daar bij Zacharias gevonden wordt zelve aanbelangt, het is zeker, dat in

deselve Gods Zoon, de Messias, sprekende voorkomt; die doet daar op eene Profetische wijze een verhaal van eene onderhandeling, die Hij met der Joden Overpriesters, Ouderlingen en Schriftgeleerden had gehouden, getuigende dat *Hij tot hun gezegd had*, dat is, dat Hij hun aangezocht en vermaand had, dat *zij zijnen loon zouden voortbrengen, indien het goed in hunne oogen was*; dat is te zeggen: dat zij van hunnen kant, als zijnde Messias medegenooten, in de besturing der Joodsche Kerk, Hem naar vermogen zouden behulpzaam zijn, om Hem Zijne uitverkorenen uit het Joodsche volk, die Hem van den Vader tot Zijn loon en erfenis van eeuwigheid gegeven waren, op allerhande wijze toe te brengen, ten einde zij Hem, voor hunnen Zaligmaker zouden omhelzen en aannemen. Maar, indien dit in hunne oogen *niet goed was* te doen, dat zij, de Joodsche Overheden, *het dan zouden nalaten*, en in dezen maar vrijelijk, hunnen schuldigen pligt verzuimen. Wat deden de Joodsche Overheden op die vermaning nu? *Zij hebben*, getuigt de Messias, *mijnen loon gewogen, dertig zilverlingen.* Ziet! dit was een gansch andere handel als waartoe zij van Gods Zoon ververmaand waren; zij moesten Hem het Borgloon Zijner uitverkorenen uit het Joodsche volk hebben trachten toe te brengen, ten einde Hij van het zelve, door bekeering en geloof, als de ware CHRISTUS aangenomen en erkend wierd, en zij dus Zijn eigendom wierden; maar ziet! in plaats van dat, kwamen zij hier nu met eenen gansch anderen loon voor den dag, zijnde een loon van dertig stukken gelds of zilverlingen, die bragten zij voor den dag, om ze aan iemand te geven, die daarvoor aan hun den Zone Gods zou overleveren; dien loon wogen zij Hem toe, volgens de oude wijze van die tijden, om daarvoor den Messias in handen te krijgen. Hier voegt nu Mattheus in zijne aanhaling tusschen in, dat die loon van dertig zilverlingen, daar de Joodsche Overheden den Zone Gods op stelden, en daar zij Hem voor kochten, de nette *waarde was des gewaardeerden, van de kinderen Israëls*,

den welken zij gewaardeerd hebben; dat is te zeggen, dat die loon van dertig zilverlingen de regte waarde was van de gewaardeerde knechten onder Israël, welks prijs op dertig zilverlingen, volgens de Goddelijke wet gesteld was; even zoo hoog was de Messias nu ook gewaardeerd; die gold mede net dertig zilverlingen, die voor Hem wierden uitgeschoten en ontvangen. Doch wat geschiedde hierop nu verder? *doch*, zegt de Messias, *de Heere*, namelijk God, mijnen Vader, *zeide tot Mij*, mij ingevende en belastende door Zijn Goddelijk bevel, tot welks uitvoering en volbrenging, ik nu hier op de wereld gekomen ben; *werp ze henen* enz. dat is, neemt die dertig zilverlingen, *dien heerlijken prijs voorwaar!* waarop onddijds een verachtelijke Hebreeuwsche slaaf of dienstknecht, gesteld wierd; neem dien schoonen prijs, welken Gij *van hen*, namelijk van der Joden Overheden *zijt waardig geacht geweest*, en *werpt* dien prijs *henen, voor den pottebakker*. Dat is te zeggen, maak door uw bestuur en vermogen, dat die prijs weggeworpen wordt, en dat zij kome in handen van den pottebakker; maak het hem, die ze van der Joden Overheden ontvangen heeft, te weten Judas, zoo bang en benaauwd, dat hij dien schoonen en heerlijken prijs van dertig zilverlingen zelve wegwerpe, en die vervolgens, tot den pottebakker overga, om er zijner akker voor te leveren. Ziet! dit bevel getuigt de Messias, hier dat Hij, als zijnde Zijns Vaders knecht hier op aarde, aangaande de dertig zilverlingen, daar Hij op was gewaardeerd geworden, van Hem ontving. En dat bevel getuigt Hij nu verder, dat Hij, als des Vaders gehoorzame Zoon en knecht, nu ook aanstonds uitvoerde zeggende: *en ik nam die dertig zilverlingen en wierp ze in het huis des Heeren voor den pottebakker*. Dat is, ik maakte mij op, door mijne Goddelijke kracht en bragt te weeg dat hij, die de dertig zilverlingen voor mij ontvangen had, dezelve in grooten angst en verlegenheid in den Tempel, het huis des Heeren weg wierp; en dat zij daar zoo wierden weg gesmeten, voor den potte-

bakker, die dezelve in betaling voor zijnen verkochten akker kwam te ontvangen. Ziet daar Geliefden! deze is de korte zin en zakelijken inhoud, van die voorzegging van Jeremia, daar bij Zacharias te lezen; en die wierd gelijk Mattheus schrijft, hier nu, in dit koopen van des pottebakkers akker voor Judas dertig zilverlingen, door de Overpriesters en Ouderlingen, in alle deelen, zeer net vervuld en bewaarheid! Immers, alles geschiedde hier nu even zoo gelijk het in die profetie, zoo lang te voren klaarlijk was voorzegd geworden, zoo dat hier dan nu levendig uit blijkt, dat de Joden, omtrent den Heere JEZUS, zelfs tot in de geringste omstandigheden, niets zonder de Goddelijke Voorzienigheid gedaan hebben; maar dat zij alleen slechts de middelen of werktuigen zijn geweest, die van God den Heere, tot de uitvoering van Zijnen verborgen en alwijzen raad zijn gebruikt geworden. Daar benevens blijkt hier ook niet minder op het klaarste uit: hoe waarlijk de Heere JEZUS van Nazareth, de regte CHRISTUS of Messias geweest is, overmits in Hem al het geprofeteerde der profeten, niets uitgezonderd, aangaande den Messias, geheel is vervuld geworden. Nu zullen wij, in de naaste reize, als het den Heere behaagt mogen beschouwen, des Heilands teregtstelling, voor de vierschaar van den Romeinschen Stadhouder Pontius Pilatus.

Ziet daar, mijne Broeders en Zusters! zoo hebben wij u dit merkwaardige geval als een aanhangsel der geschiedenis van 's Heilands lijden, nu ook verhandeld. Laten wij tot een besluit, hieruit nu nog eenige korte leeringen trekken voor ons zelven en bijzonder voor een ieder waar geloovige onder ons! (1) Moet een geloovige ziel hier met eene diepe eerbied zijns gemoeds beschouwen de wonderbare schikking en wijze Voorzienigheid Gods, als die alles, wat aan Zijnen Zoon hier op aarde gebeurd is, alvorens door de Profeten zoo klaar heeft doen voorzeggen, en het dan alles in der tijd zoo schoon gemaakt heeft, ten einde ons, geloovigen daarmede, op het klaarste te leeren, dat Hij een waarachtig God is, op Wien een volkomen

vertrouwen kan gesteld worden, aan Wiens waarheid in het vervullen van al Zijne beloften, in het minste niet mag, noch moet getwijfeld worden; tegen Wiens raadsbesluit men zich ook geenszins mag aankanten; dewijl des Heeren raad noodzakelijk moet bestaan en Hij al Zijn welbehagen, moet doen en uitvoeren. Zoo dat de geloovigen dan niet anders te doen hebben, dan zich maar geheel aan den Heere hunnen God over te geven, met dat vaste vertrouwen des geloofs, dat gelijk Hij alles, omtrent Zijnen Zoon, hier op de wereld zoo net heeft schoon gemaakt; Hij ook niet minder, alle dingen omtrent hen, Zijne kinderen op hunnen tijd zal vervullen en schoon maken. (2) Ziet een geloovige op dezen koop, van des pottebakkers akker, tot eene eerlijke begraafplaats voor de vreemdelingen, om daar met hunne ligchamen in te rusten, als eene vrucht, gekomen van den verraderlijken bloedprijs der dertig zilverlingen. Hoe zoet kunnen zij daarbij worden opgeleid tot deze zielsverkwikkende en vertroostende beschouwing, dat ook even alzoo de Heere JEZUS, met den dierbaren prijs van Zijn vergoten bloed, voor hen heeft gekocht en verkregen, den zaligen hemel, tot eene eeuwigdurende rustplaats voor hunne onsterfelijke zielen na den dood; en ook van hunne ligchamen na derzelver verrijzenis ten jongsten dage. O! Die koop is hun heilzaamste goed, dat zij bezitten! Daarin zijn zij zelve ook, beide naar ziel en ligchaam duur gekocht! En dat brengt dan over hen, de allergrootste verpligting, om zichzelven ook wederom, aan den Heere, niet slechts gelijk als te verkoopen; maar ook dadelijk geheel te leveren, en als Zijn eigendom op te dragen, zonder het minste regt meer op zichzelven te behouden. (3) Dit koopen van eenen akker des *pottebakkers* kan den geloovigen bekwamelijk in het geheugen brengen, hoe God hun groote Pottebakker is, die hen alleen, niet slechts door de natuurlijke geboorte, even als leem bereid heeft, maar die hen, door de genade heeft gemaakt, tot vaten ter eere, onderscheiden en afgezonderd van de vaten des toorns en des verderfs, waardoor zij dan

noodzakelijk opgeleid worden: aan den eenen kant, om allezins Gods magt en vermogen over hen, gedurig te erkennen als, *in Wiens hand zij*, met *het huis Israëls zijn, gelijk in de hand des Pottebakkers*, volgens Jerem. XVIII: 6; aan den anderen kant, om zich in alles, als regte vaten van Gods eere te gedragen; om gedurig als in Zijne hand te zijn, en van Hem, door den gedurigen invloed Zijns Heiligen Geestes, gelijk als vaten behandeld en bestuurd te worden. (4) Eindelijk, wierd hier een akker gekocht, ten einde daarin de gestorvene *vreemdelingen* te begraven; de geloovigen moeten er zich bij herinneren, dat zij ook alle te zamen mede maar vreemdelingen zijn, hier op de wereld; dat de aarde de akker is, voor hen geschikt, niet slechts om er eenen korten tijd op te leven; maar ook, om er na den dood eens in nedergelegd en begraven te worden. Naar die begrafenis moeten zij steeds met eene groote begeerte verlangen, als die weten, dat zij van het ligchaam des doods ontbonden zijnde, in het eeuwige Vaderland, den Hemel zullen overgaan, en ophouden langer vreemdelingen te zijn in dit aardsche Mezech. Die groote genade verleene de Heere aan allen! Amen.

XXII. PREDIKATIE.

OVER DE BESCHROOMDHEID VAN DEN JODEN OVERSTEN, OM UIT VREEZE VAN VERONTREINIGING, IN HET REGTHUIS IN TE GAAN; EN HUNNEN HANDEL MET PILATUS, BUITEN HET REGTHUIS.

JOHANNES XVIII: 28—32.

En het was 's morgens vroeg, en zij gingen niet in het Regthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden; maar opdat zij het Pascha eten mogten. Pilatus dan ging tot hen uit en seide: wat beschuldiging brengt gij tegen dezen mensch? Zij antwoordden en seiden tot hem: indien deze geen kwaaddoener ware, zoo zouden wij Hem u niet overgeleverd hebben. Pilatus dan seide tot hen: neemt gij Hem en oordeelt Hem naar uwe wet. De Joden dan seiden tot hem: het is ons niet geoorlooft iemand te dooden! Opdat het Woord van JEZUS vervuld wierde, dat Hij gezegd had, beteekenende, hoedanigen dood Hij sterven soude.

Het is een opmerkelijk zeggen van Nikodemus, de Raadsheer der Joden, dat wij vinden Joh. VII: 51 *oordeelt*, vraagt hij daar aan den Joodschen Raad *ook onze wet den mensch, ten zij dat zij eerst van hem gehoord heeft, en verstaat wat hij doet?* — De vrome Raadsheer heeft hier het oog op de Goddelijke wet, die wij vinden Exod. XXIII: 1, en Deuteron. I: 16, 17, en op andere plaatsen; bij welke God de Heere zeer ernstiglijk beval, dat men in geene regtzaken van aanklagt of beschuldiging, tegen iemand eenig vonnis van veroordeeling zou uitspreken, voor en al eer men, met alle naauwkeurigheid, de zaken van beschuldiging had onderzocht en den be-

schuldigden persoon in zijne verdediging of verantwoording had gehoord, ten einde van hem zelve te hooren en te verstaan, wat er van hetgene, waarmede hij beschuldigd wierd, was. En waarlijk Geliefden! zoo immer eene wet op gronden van regt en natuurlijke billijkheid rust; het is deze, van geenen aangeklaagden te veroordéelen, zonder voorafgaand naauwkeurig onderzoek, van al de stukken van beschuldiging, en zonder den aangeklaagden persoonlijk in zijne verantwoording gehoord te hebben. Zoo zulks niet geschiedt, kan er in den gerigtshandel niet alleen niet de minste grond van regt zijn, maar dan zou ook geene ordelijke zamenleving van menschen kunnen plaats hebben, aangezien niemand, zelfs niet de allerdeugdzaamste zijn lijf en goed zou kunnen zeker zijn. Het is hierom, dat zelfs onder de Heidenen, alle beschaafde volkeren deze wet, uit het bloote schemerlicht van de natuurlijke rede, niet slechts hebben weten in te voeren; maar ook op het naauwkeurigst te onderhouden en in al hunne gerigtshandelingen te volgen; nimmer eenig mensch geregtelijk veroordeelende, zonder zijne misdaad en beschuldiging alvorens onderzocht en hem zelve gehoord te hebben. Doch, zoo immer eenig Heidensch volk, op deze oefening der geregtigheid, zich heeft toegelegd, mogen wij er billijk van getuigen, dat het de Romeinen geweest zijn. Derzelver wetten en gerigtshandel bragten wel uitdrukkelijk mede, dat geen mensch, voor dat zijne misdaad onderzocht en hij over dezelve was gehoord geworden, in regten mogt gevonnisd en geoordeeld worden. Wij vinden er de allerklaarste blijk van Hand. XXV: 16, daar ons verhaald wordt, van den Stadhouder Festus, hoe hij verslag deed van de zaak, van den Apostel Paulus, aan den Koning Agrippa; welk verslag hierin bestond, dat hij aan der Joden Overpriesters en Ouderlingen, die van hem vonnis tegen Paulus begeerden, dit geantwoord had, *dat de Romeinen de gewoonte niet hebben eenigen mensch uit gunst ter dood over te geven, eer de beschuldigde de beschuldigers tegenwoordig heeft, en plaats*

van verantwoording gekregen heeft over de beschuldiging. En waarlijk, dat dit bij de Romeinen eene vaste en onverbrekelijke wet en gewoonte in den gerigtshandel geweest is, zouden wij ten klaarsten uit het boek of ligchaam hunner oude wetten kunnen bewijzen; doch wij zullen ons tegenwoordig vergenoegen, met het uwen aandacht op het levendigste te doen zien, in het voorbeeld van Pilatus, der Romeinen Stadhouder in Judea, zoo als wij dat hier vinden, in de woorden van onzen tekst. Aan dezen Pilatus was het, gelijk wij in het vorige gezien hebben, dat de Joodsche Raad den Heere JEZUS, wanneer zij Hem als een godslasteraar ter dood hadden veroordeeld, Hem hadden overgeleverd en in handen gegeven, om van hem, als Opperste Regter in de burgerlijke hals-zaken, ter dood gebragt te worden. Maar ziet! even eens als de Stadhouder Festus naderhand met den Apostel Paulus gehandeld heeft, handelde Pilatus met den Heiland, die aan hem overgeleverd was geworden hier nu ook. Wetende de wet en het gebruik der Romeinen: van niemand onverhoord en zonder voorafgaand naauwkeurig onderzoek der beschuldiging ter dood te brengen; wilde hij in de gerigtshandeling, omtrent den Heiland, zich nu ook alleins naar dat gebruik schikken; en daarom deed hij hier nu, zoodra de Zaligmaker aan Hem overgeleverd was, eerst en vooral onderzoek, bij der Joden Oversten naar Zijne misdaad en de stukken Zijner beschuldiging, ten einde daarop dan regt te kunnen doen; gelijkerwijs ons dat daar van den Evangelist Johannes, in onzen voorgelezen tekst omstandig verhaald wordt.

Hier vangen wij dan nu aan Geliefden! uwen aandacht te gaan openleggen en vertoonen den gerigtshandel, van den Romeinschen Stadhouder Pilatus, omtrent den Heere JEZUS, in welke wij van rondomme en van alle kanten, de klaarste en levendigste blijken zullen ontmoeten van Zijne onschuld en onbevlektheid. De Heere geve, dat dezelve maar zoodanig zullen mogen gezien en erkend worden, dat de Heere JEZUS er van velen door met de armen

van een levendig geloof worde omhelsd en aangenomen, als dat gezegende Lam Gods, dat niet alleen voor zich zelven geene zonde gekend heeft; maar integendeel door Zijnen dood en offerhande de zonde der wereld geheel heeft verzoend en weggenomen! Amen.

In onzen tekst ontmoeten wij dan nu, twee stukken ter beschouwing. — (1) De beschroomdheid van der Joden Oversten, die hen hield buiten het regthuis van den Romeinschen Stadhouder, om zich tegen het eten van het Pascha, niet te verontreinigen vs. 28. (2) Pilatus komst tot hen en hunnen wederzijdschen handel over den Heere JEZUS vs. 29—32.

Johannes vangt zijn verhaal hier dan op deze wijze aan: *en het was 's morgens vroeg* enz. Het eerste, dat wij hier vinden, is eene naauwkeurige aanteekening van de nette tijdsomstandigheid, wanneer de zaken, die verhaald worden, zijn voorgevallen; te weten: *des morgens vroeg.* Voor dezen hebben wij gezien, hoe de Joodsche Raad, voor de tweedemaal, bijeenkwam en vergaderde, in het hof van den Hoogepriester, met het aanbreken van den dag, als het nu pas had begonnen licht te worden; en dat zij in die tweede vergadering 's Heilands zaak afhandelden en het vonnis des doods geregtelijk tegen Hem uitspraken; waarop zij Hem toen aanstonds naar het Regthuis van Pilatus geleidden, en Hem gebonden aan den Stadhouder overleverden. Dewijl nu Johannes hier wederom schrijft, dat het *des morgens vroeg was*, wanneer de zaken, die hij hier verhaalt, gebeurden; zoo blijkt het daaruit, dat de Joden hunnen gerigts-handel met den Heiland, zeer kort hebben afgemaakt, en zich in alles grootelijks gehaast, ten einde Hem nog in dezen zelfden dag van kant te helpen, overmits hier gevaar in het uitstel en vertoeven was; en daarom, de Joden lieten hier nu geen oogenblik tijds verloren gaan, maar haasteden zich met hunne zaken zoodanig, dat zij al vroeg in den morgenstond met den veroordeelden Heiland bij Pilatus den Stadhouder kwamen, en Ham aan denzelven overleverden, om van

hem, zonder verder uitstel, ter dood gebragt te worden. Ziet! zoo haastig en ijverig zijn de zondaars om kwaad te doen! Zij laten geen oogenblik tijds verloren gaan om hunne goddelooze voornemens uit te voeren. Zij verlaten de rust en den slaap en zijn des morgens vroeg op. Ziet! zoo driftig en zoo heet zijn de dienaars des Satans om zijne dienst waar te nemen! Och! of wij Christenen, maar de helft van zulken brandenden ijver en begeerte hadden tot het goede en tot de zalige dienst van onzen God! Dat wij ons daartoe des morgens ook vroeg mogten opmaken, gelijk er staat Spreuken VIII: 17 ik hebbe lief die mij liefhebben; en die mij vroeg zoeken zullen mij vinden. Maar helaas! wat is hier niet eene groote ijverloosheid en zondige traagheid, ook bij de beste vromen! Voorzeker! de Satan wordt wel eens zoo veel gediend van zijn volk en onderdanen, dan de Heere God van Zijne kinderen. O! wat is dat niet zeer droevig en schandelijk! Doch wat geschiedde er? Ofschoon der Joden Overpriesters, Ouderlingen en Schriftgeleerden den Heere Jezus hier wel tot Pilatus in het regthuis bragten, zoo gingen zij, naar het verhaal van onzen Evangelist, nogtans zelve *niet in het Regthuis, opdat zij niet verontreinigd mogten worden; maar het Pascha mogten eten.* Door het *Regthuis*, daar hier van gesproken wordt en dat bij de Romeinen *pretorium* genaamd wierd, moeten wij anders niet verstaan, dan het hof of paleis van den Romeinschen Stadhouder, dat hij hier te Jeruzalem had en waarin hij woonde, hetgene de Joden gemeenlijk het *Regthuis* noemden, overmits aldaar de burgerlijke regtszaken, die de Romeinen in de overwonnen landen aan zich zelven hielden, verhandeld wierden; waartoe er dan, in dat paleis des Stadhouders eene zekere ruime zaal of plaats was, en mogelijk meer dan een, daar het geregt gehouden wierd. In dat Regthuis of Stadhouderlijk paleis nu wierd de Zaligmaker, na Zijne veroordeeling voor den Joodschen raad, gebonden henen geleid en gebragt; maar de Oversten der Joden vonden voor zich zelven zwarigheid om daar, op

desen tijd in te gaan, opdat zij niet verontreinigd mogten worden, tegen het Pascha, dat zij stonden te eten. Het is bekend, dat onder de Wet zeer vele dingen waren, door welker gemeenschap, de Joden zich zeer ligt konden besmetten en verontreinigen. Doch ofschoon deze dingen in grooten getale en zeer menigvuldig waren, zoo hebben de Joodsche Meesters die nogtans, door hunne inzettingen, zeer uitgebreid en vermeerderd. Onder anderen voerden zij dit in en leerden, dat men alle Heidenen, die buiten de Joodsche Godsdienst leefden, voor onrein moest achten; en dat door derselver gemeenschap of aanraking een Jood kon worden besmet en verontreinigd; op dezelfde wijze gelijk men verontreinigd wierd, door de aanraking van eene vrouw, in den tijd harer afzondering. Hier van daan kwam dat zeggen van den Apostel Petrus tot Kornelius den Hoofdman en de zijnen, Hand. X: 28, *gijlieden weet, hoe het eenen Joodschen man ongeoorloofd is, zich te voegen of te gaan tot eenen vreemden; doch God heeft mij getoond, dat ik geen mensch zoude gemeen of onrein heeten.* En, hieruit ontstond ook die beschuldiging, die sommige Joden tegen Petrus inbragten, *dat hij ingegaan was tot mannen, die de voorhuid hadden en met hen gegeten had.* Hand. XI: 3. Om deze reden nu was het, dat der Joden Oversten, niet konden goedvinden op dezen tijd in het regthuis van Pilatus te gaan, overmits Pilatus een Heiden zijnde, gelijk als allen, die in zijn hof waren, zij daarom volgens de Wet, zich door hunne gemeenschap zouden besmet en verontreinigd hebben. Doch, ofschoon er dit in lag, als zij zelven in het regthuis gegaan waren, zoo was het nogtans zoo, dat zij met Pilatus wel mogten spreken en handelen in het openbaar, buiten het regthuis; want in openbare handelingen, die buitenshuis geschiedden, oordeelden de Joden, dat zij van de Heidenen niet besmet of verontreinigd wierden. Zulks had maar plaats, als zij in der Heidenen huizen ingingen, en daar gemeenschap met hen hielden. Zoodat de Joodsche Overpriesters en Ouderlingen dan nu, om niet verontreinigd

te worden, het regthuis van Pilatus hebben gemeden, en daar, tot des Heilands aanklagt en beschuldiging, die zij doen moesten, niet hebben willen ingaan.

Doch wat was nu de oorzaak, waarom de Joodsche Oversten, zich hier zoo bijzonderlijk voor deze verontreiniging, te dezer tijd gewacht hebben? Dit geschiedde volgens Johannes, *opdat zij het Pascha mogten eten.* Daar zijn er, die hier door het *Pascha* verstaan het paaschlam, dat op den avond van het Pascha moest gegeten worden; en deze trachten dan hieruit te bewijzen, dat de Heere JEZUS het Pascha met Zijne Apostelen eenen dag vroeger heeft gegeten, dan de Joden het hunne; want de Heiland had Zijn Pascha reeds den avond te voren gegeten; en volgens hun gevoelen, moesten der Joden Oversten het Pascha nu nog eten. Doch wij hebben voor dezen, toen wij uwen aandacht den Paasch-maaltijd van den Heere JEZUS verhandelden, klaarlijk aangetoond, dat Hij Zijn Pascha op denzelfden tijd, als al de Joden en geenen dag vroeger gegeten heeft; en daarom moeten wij u hier nu zeggen, dat door dit Pascha, dat der Joden Oversten nu, op dezen dag moesten eten, niet moet verstaan worden het Paasch-lam zelve, dat tusschen de twee avonden, op den 14den van Nizan gegeten wierd; maar dat er door moet verstaan worden de paasch-offerhande, die den dag daaraan volgende, zijnde den 15den van Nizan, plegtig geslagt en geofferd wierd. Want dat was gebruikelijk, als de Joden des avonds het Pascha gegeten hadden, dat zij dan des anderen daags plegtige offerhanden, van schapen en runderen, slagteden, en die dan even, als het Paaschlam aten, in eene zeer groote vrolijkheid met malkanderen, wordende die offerhande gemeenlijk *chagiga* geheeten, van welken in den Talmud der Joden, meer dan eens melding gemaakt wordt. Die offerhande nu, van schapen en runderen, die zoo op den volgenden dag, die de eerste dag van het feest was, geöfferd en gegeten wierden, gingen nu ook onder den naam van *het Pascha;* en die zijn het nu, die van Johannes hier in onzen tekst bedoeld wor-

den; deze moesten van der Joden Oversten en van al het volk nu, op dezen dag gegeten worden; en om die te eten moesten zij, volgens de Wet volkomen rein zijn; en daarom, dewijl zij door in het regthuis te gaan, gelijk wij gezien hebben, zich zouden besmet en verontreinigd hebben, mijden zij zulks nu, en komen niet in het regthuis. En zoo vinden wij hier dan nu wederom een nieuwe blijk, van de snoode geveinsdheid en huichelarij, van deze Oversten der Joden. Aan dezen kant zijn zij zoo naauw gezet, van niet te durven gaan in het Romeinsche regthuis, uit vreeze van daardoor hunne ligchamen te zullen verontreinigen; en aan den anderen kant bekommeren zij zich in het minste niet, dat zij hunne zielen zoo schrikkelijk besmetten en verontreinigen, met het onschuldig bloed van den Heere JEZUS te vergieten, en Hem zoo heilloos ter dood te brengen. Trouwens het blijkt, zoo als wij meermalen gezegd hebben, uit den ganschen handel dezer snoode lieden, dat al hunne godzaligheid maar in eene bloote schijn en uitwendige vertooning bestaan heeft; en dat volgens 's Heilands taal, zij gelijk zijn geweest aan de gepleisterde graven, die van buiten wel schoon en blinkend zijn; maar van binnen vol vuiligheid, stank en verrotte doodsbeenderen. Zij hadden maar alleen het oog op eene uiterlijke reinheid van het ligchaam en op de bloote letter van de wet, en op de beuzelachtige overleveringen; maar van inwendige reinigmaking des harten, en van den geest en de ziel van de Wet, wisten zij in het allerminste niet.

Doch om voort te gaan, wanneer de Oversten der Joden hier nu zich dus bekommerd aanstelden, en uit vreeze van verontreiniging, niet zelven durfden ingaan in het regthuis, om van des Heilands zaak aan den Stadhouder Pilatus verslag te doen; wat geschiedde er toen? Johannes schrijft, dat Pilatus dan tot hen uitging, en zeide enz. Het is zeker Geliefden! dat de Romeinen, de grootste staatkundigen van de geheele wereld, altijd hunne overwonnen landen en volkeren, met vele voorzigtigheid en be-

scheidenheid hebben geregeerd; hetgene klaarlijk daaruit blijkt, dat zij hen gemeenlijk bestuurden, volgens de eigen wetten dier volkeren, die zij, voor dat zij onder de Romeinsche heerschappij gekomen waren, zelven gemaakt hadden. Ook schikten de Romeinen zich zoo veel mogelijk was, naar de oude gebruiken en gewoonten dier overwonnen volkeren, inzonderheid die hun opzigt hadden tot de godsdienst dier volkeren; dit deden zij met dat oogmerk, om zich bij de overwonnenen aangenaam te maken en hun de Romeinsche heerschappij over hen, des te minder hard te doen vallen. Doch bijzonder gebruikten zij groote bescheidenheid en toegevendheid omtrent het Joodsche volk, dat uit den aard een zeer muitziek en oproerig volk zijnde, het best door zachtheid en toegevendheid wierd in toom gehouden. Hierom lieten zij voor alles, aan de Joden, hunne oude Godsdienst volkomen vrij, zonder daarin de allerminste verandering te maken; en schikten zich zoo veel mogelijk naar der Joden godsdienstige gebruiken en gewoonten, die in alles zeer bijzonder waren en onderscheiden van die der andere volkeren. En hier van daan moeten wij deze toegevendheid, van den Stadhouder Pilatus, nu ook afleiden. Wanneer de Oversten der Joden, op dezen tijd, uit hoofde van hunne wet en Godsdienst, tot hem in het regthuis niet mogten ingaan; zoo kwam hij hun daarin te gemoet en ging buiten zijn hof, om daar in het openbaar met hen, over de zaak van den Heere JEZUS, die zij aan Hem overgeleverd hadden te spreken; en dat gesprek beschrijft ons de Evangelist hier nu zeer naauwkeurig.

Het eerste, dat Pilatus de Stadhouder hier deed was, dat hij bij der Joden Oversten onderzocht, naar de beschuldiging, die zij tegen den Heiland, die aan Hem overgegeven was om gedood te worden, hadden in te brengen vragende: *wat beschuldiging* enz. Pilatus wist, dat de Romeinsche wetten medebragten, gelijk wij in het vorige gezien hebben, dat geen beschuldigde mogt gestraft of ter dood veroordeeld worden, voor dat eerst de stukken

zijner beschuldiging ordelijk naar stijl van regten waren bewezen, en aan den beschuldigden behoorlijk tijd en plaats van verantwoording verleend was; en daarom hier nu iemand in zijne handen krijgende, die van den Joodschen Raad ter dood veroordeeld was, en die aan hem overgegeven wierd om het gevelde vonnis te bekrachtigen, en aan hem uit te voeren, zoo kon hij nu in deze zaak niet anders handelen, dan eerst op de stukken van beschuldiging, waarop deze mensch sterven moest, het vereischte onderzoek te doen bij die van den Joodschen Raad, als die Hem veroordeeld hadden; en daarin dan, naar de wet van geregtigheid te handelen. Zulks doet hij hier dan nu ook, vragende aan der Joden Oversten, *wat beschuldiging brengt gij tegen dezen mensch?* Hij noemt den Zaligmaker dezen mensch, overmits hij Hem niet anders kende, als mogelijk bij gerucht; want dewijl hij een Heiden was, had hij met de zaken van den Heere JEZUS, noch met Hem zelven niet te doen, en liet zich daarom aan de verschillen, die JEZUS met de Joden had, niets gelegen liggen, als zijnde zaken van Godsdienst, daar de Romeinen geen bijzonder belang bij hadden. Doch nu was Pilatus genoodzaakt die zaken te moeten onderzoeken, overmits JEZUS nu in zijne handen, als een veroordeeld misdadiger was overgeleverd; en daarom doet hij daaromtrent nu, bij de Oversten der Joden onderzoek, hun afeischende opening en verslag van de misdaad of beschuldiging, die zij tegen dezen mensch hadden in te brengen, ten einde hij den beschuldigde daarop hooren kon, en zoo op de zaken een geregtelijk onderzoek doen. De Stadhouder wil dan zeggen: welke is de beschuldiging Oversten! die gij tegen dezen mensch, die van Ul. in mijne handen is overgeleverd, om gestraft te worden hebt in te brengen? welke misdaad heeft Hij bedreven, waarom gij wilt dat ik Hem straffen zal? Doet mij nu van het een en ander behoorlijk verslag en opening, opdat ik in staat gesteld worde, om de zaken te kunnen onderzoeken, en dan daarin naar regt te handelen, zegt mij! *wat beschuldiging* enz? Hieruit blijkt

dan nu klaarlijk de regtvaardigheid van Pilatus, als die geen vonnis wilde bekrachtigen en ten uitvoer brengen, voor en aleer hij naauwkeurig, al de stukken der beschuldiging had onderzocht en den aangeklaagde daarop in zijne verantwoording had gehoord.

Laat ons nu eens gaan bezien, wat hierop, van des Heilands beschuldigers, der Joden Oversten gedaan wierd! Johannes schrijft, dat zij aan den Stadhouder Pilatus, op zijn voorstel, dit antwoord gaven: *indien deze geen kwaaddoener ware, zoo zouden wij Hem u niet overgeleverd hebben.* Met dit antwoord gaven de Oversten der Joden, aan Pilatus hunne verwondering te kennen, dat hij hun hier naar de stukken van beschuldiging tegen JEZUS durfde vragen, even als of zij maar gemeene of bijzondere menschen waren geweest, die verpligt waren redenen van beschuldiging voor de stadhouderlijke regtbank te moeten geven; dit oordeelen zij strijdig te zijn met hunne hoogheid en achtbaarheid; zij kwamen hier niet om de zaken van JEZUS in handen van den Stadhouder over te geven, en die daar wederom op nieuw voor zijne vierschaar te bepleiten, neen; die zaak was bij hun al afgehandeld; daar viel, naar hunne gedachten, geen verder onderzoek bij den Stadhouder op te doen; zij gaven hem hier alleen maar uit dat inzigt aan hem over, op dat hij het vonnis des doods, het gene zij in hunne vierschaar over JEZUS geveld hadden, zou ten uitvoer brengen; en niet, opdat Pilatus op nieuw zijn proces of gerigts-behandeling zou opmaken, en Hem ook voor zijne vierschaar veroordeelen. En zoo oordeelen zij dan, dat Pilatus in hun vonnis, dat zij over JEZUS gegeven hadden moest berusten, en daarvan vertrouwen, dat het behoorlijk en wettig was, zonder er verder eenig onderzoek van zijnen kant naar te doen; zoo dat het dan is, als of zij wilden zeggen: wel! dat vinden wij zeer vreemd heer Stadhouder! dat gij ons hier met dezen mensch voor uwe vierschaar, in regten betrekken wilt, en van ons vordert, dat wij de stukken Zijner beschuldiging voor u zullen openleggen, op dat gij er dan

over zoudt oordeelen! Dat is ons oogmerk niet! wij meenen dat wij hier van u moeten aangemerkt worden, in betrekking als Oversten der Joden; als Raden en Regters van het Sanhedrin; en dat gij ons in die hoedanigheid het regt moet doen van te gelooven, dat deze mensch, die wij hier aan u overleveren, een kwaaddoener en des doods schuldig is, en dat wij Hem anders niet zouden veroordeeld en aan u ter straffe overgegeven hebben; wij meenen dat het genoeg moet zijn, dat wij Hem in onze vierschaar schuldig gevonden, en daarom ter dood veroordeeld hebben; en dat het nu maar van uw departement of bediening is, Hem op ons vonnis ter dood te brengen. Ziet! zoo onttrekken deze Oversten zich hier dan nu, om de stukken van beschuldiging, waarop zij den Heiland veroordeeld hadden, aan den Romeinschen Stadhouder open te leggen, en getuigen in het gemeen niet anders van Hem, dan dat Hij *een kwaaddoener* was; dat is een boosdoener, die zoodanige feiten en misdaden bedreven had, die Hem des doods waardig maakten; doch meer oordeelen zij niet verpligt te zijn van deze zaak, die zij geheel als hunne huishoudelijke zaak aanmerkten, aan den Stadhouder open te leggen.

Het is goed Geliefden! als Pilatus daar nu zoo mede te vreden is; maar daaraan gelooven wij, dat het hem haperen zal; want de Romeinsche wetten, lieten in geenerlei wijze toe, iemand ter dood te veroordeelen anders, dan na geregtelijk onderzoek van de misdaad; en na aan den beschuldigden, behoorlijk tijd en plaats te hebben gegeven van verantwoording. Laat ons dan zien, hoe de Romeinsche Stadhouder, die zekerlijk mede geen slecht hoofd was, zich in dezen gedraagt! *Pilatus*, schrijft Johannes, *dan zeide tot hen* enz. Pilatus wist zoo wel, hoe ver zijn en der Joden regt ging, als het de Oversten wisten. Zijne ervarenheid was groot genoeg, om niet onkundig te zijn, dat een Romeinsche Stadhouder niet gehouden was, als een dienaar der Joden, blindelings hunne vonnissen, voornamelijk die iemands hals of leven raak-

ten, aanstonds ten uitvoer te brengen; maar integendeel, dat een Stadhouder regt moest doen, naar de wetten; en niemand onverhoord uit haat of gunst ter dood veroordeelen: en daarom antwoordt hij hier nu aan de oversten der Joden, op hunne weigering, van aan hem opening van des Heilands beschuldiging te geven, dus voorzigtelijk: *neemt gij Hem en oordeelt Hem naar uwe wet* enz. Dit antwoord van Pilatus was, in den grond van de zaak, ten hoogsten billijk en betamelijk; hij wil er mede zeggen, dat als hij de misdaad en beschuldiging, tegen dezen mensch, die hier aan hem overgeleverd wierd niet wist, en niet vermogt naar de wetten te onderzoeken, dat hij Hem ook niet ter dood kon laten brengen; dat hij niemand straffen kon, zonder te weten de reden waarom; dat als de regtszaak maar alleen, voor de Joodsche vierschaar moest afgehandeld worden, dat dan het vonnis ook maar alleen, bij de Joodsche vierschaar moest worden uitgevoerd; dat hij dan geheel buiten de zaak moest gehouden worden; dat deze mensch, die van de Joden veroordeeld was, dan ook van de Joden, volgens hunne wet moest gestraft worden. En zoo wil Pilatus hier dan eigentlijk zeggen: indien gij Joodsche Oversten mij weigert, behoorlijke opening te doen van uwe beschuldiging tegen dezen mensch, en meent dat het genoeg is, dat hij slechts van u op goed regt, als een kwaaddoener ter dood veroordeeld is; wel, neemt Hem dan in het geheel naar u! dan wil ik er geen doen mede hebben. Hebt gij Hem veroordeeld, dan kunt gij Hem ook zelve straffen, volgens uwe wet, welker uitoefening u vrij gelaten is; maar gij moet mij niet vergen, een vonnis uit te voeren, van welkers billijkheid of geregtigheid, ik in het minste niet onderrigt ben. Ziet! dit wil Pilatus te kennen geven, als hij zegt, *neemt gij Hem* enz. En zoo vinden wij hier dan nu, in dezen Heidenschen Stadhouder, veel meer billijkheid en regtvaardigheid, dan bij de Joodsche Overpriesters en Ouderlingen, welken het niet genoeg was, den Zaligmaker geheel onschuldig, op de onregtvaardigste

wijze en tegen alle Goddelijke en menschelijke wetten, ter dood veroordeeld te hebben; maar die hier nog daarenboven, den Stadhouder wilden dwingen, dit hun onregtvaardig vonnis, zonder eenig onderzoek of kennisse van zaken, zoo maar aanstonds ten uitvoer te brengen; en dus in dezen, allezins tegen pligt, wetten en geweten te handelen. En ondertusschen waren het deze menschen, die zoo beschroomd waren, van zich tegen het Pascha, uiterlijk te verontreinigen, en daarom in het regthuis niet durfden komen; terwijl zij ondertusschen zich in het minste niet bekommerden, over de verontreiniging hunner zielen, door zulke snoode schenddaden en onregtvaardige handelingen! Doch, dit is nog maar eerst een begin Geliefden! wij zullen in het vervolg, nog wel andere blijken, van hunnen vervloekten en goddeloozen handel zien. Ondertusschen bleek het hier dan, dat Pilatus de man niet was, dien zij zoo ligt en gemakkelijk naar hunne hand konden zetten; en zoo wierden hunne handelingen, die tot nog toe zeer voorspoedig gegaan waren, dan hier nu eeniger mate als gestremd en tegengehouden. Een van tweeën stond hun lieden dan nu te doen: of den Heiland wederom naar zich te nemen, en Hem zelve, naar hunne wet ter dood te brengen, waartoe zij hier volkomen vrijheid kregen; of anders, aan den Stadhouder zoo zij wilden dat hij het vonnis zou uitvoeren, opening van zaken te geven, en die dan aan zijn oordeel over te laten. Tot het eerste schenen zij gansch niet genegen, om dat zij uit hoofde van het volk, welks oproer zij vreesden, liever wilden, dat het vonnis over den Zaligmaker, door den Stadhouder en niet door hen zelven wierde uitgevoerd; en daarom weigerden zij hier nu zulks voor Pilatus, zeggende tot hem: *het is ons niet geoorloofd iemand te dooden.* Uit dit zeggen van de Oversten der Joden, wordt nu van velen, gemeenlijk besloten, als of de Joodsche Raad, te dezer tijd, in geenerlei wijze vermogt iemand ter dood te veroordeelen, overmits hun die magt, door de Romeinen geheel benomen was, en dat der Joden Oversten

zulks hier nu, met dit hun antwoord, aan Pilatus hebben willen te kennen geven. Doch wij hebben voor dezen reeds gezegd en zeggen het als nog, dat wij ons bij dat gevoelen niet kunnen voegen; integendeel meenen wij met anderen, klaarlijk te kunnen bewijzen, dat de Joodsche Raad te dezer tijd, nog wel zoodanige magt gehad heeft, om misdadigers te kunnen ter dood brengen; doch met dit onderscheid en bepaling, dat zij zoodanige lijf en halsstraffen, maar alleen vermogten te oefenen in kerkelijke zaken, die hunne Godsdienst raakten; maar niet in buitengewone of burgerlijke zaken, die op de Landsregering en Hoogheid des Keizers zagen, en die betrekkelijk waren tot de wetten en de regering der Romeinen; over zulke zaken vermogt alleen de Stadhouder te oordeelen en den schuldigen te straffen. Nu kwam het er hier maar op aan, hoe de zaak van den Heere JEZUS aan te merken, of, als eene kerkelijke of als eene burgerlijke zaak. Was Zijne zaak zuiver kerkelijk, ziende op de Joodsche Godsdienst; dan vermogten de Joden buiten den Stadhouder, er over te vonnissen en te oordeelen, en zelfs het vonnis des doods ook uit te voeren, gelijk Pilatus hun daarom, daartoe volkomen vrijheid gaf, zoo als wij gezien hebben. Maar was integendeel JEZUS zaak eene geheel burgerlijke zaak, die zag op de regering van het Land en de Hoogheid van den Keizer, dan vermogt de Joodsche Raad niet er over te oordeelen, noch eenig doodvonnis in dezen te vellen, veel minder uit te voeren. Nu is het zeker, dat JEZUS zaak in den grond meer kerkelijk dan burgerlijk was; doch omdat der Joden Overheden, er nu hun voordeel of belang bij vonden, dat Hij van den Stadhouder en niet van hen ter dood gebragt wierd, daarom waren zij nu genoodzaakt, des Heeren JEZUS zaak, meer als eene burgerlijke dan kerkelijke zaak te behandelen, gelijk zij zulks dan ook naderhand gedaan hebben, Hem beschuldigende voor den Stadhouder, dat Hij het volk tot oproer verwekt en aangezet had tot ongehoorzaamheid, jegens den Romeinschen Keizer, hun verbiedende hem

schatting te betalen; hetwelk zuiver algemeene of burgerlijke misdaden waren; en zoo deden zij hier nu ook, als zij zeiden: *dat het hun niet geoorloofd was, iemand te dooden.* Waarmede zij niet anders wilden te kennen, geven, dan dat des Heilands zaak eene burgerlijke zaak was; en dat zij in zulke zaken de magt niet hadden iemand ter dood te brengen; dat zulks van den Stadhouder alleen geschieden moest; en dat Hij dienvolgens, den Heere JEZUS ook, als Stadhouder, moest doen regten en dooden. Maar zoodanig een antwoord was nu geenszins voldoende; want Pilatus was niet weigerig, als Opperste Regter in het burgerlijke, JEZUS zaak te straffen naar verdiensten; maar hij weigerde alleen, Hem te straffen op een vonnis, dat door den Joodschen Raad gewezen was, en waarvan men hem geene behoorlijke opening wilde doen, noch hem toestaan, de stukken van beschuldiging als Regter, die het vonnis uitvoeren moest te onderzoeken; en daarom, alzoo weinig als de Joodsche Raad vermogt in burgerlijke zaken iemand ter dood te brengen; alzoo weinig vermogt het Pilatus ook te doen, zonder voorafgaand onderzoek van de misdaad en de stukken van beschuldiging; zoo dat deze dan zich met dit antwoord van der Joden Oversten geenszins heeft kunnen laten te vreden stellen; maar bij zijne weigering, als volkomenlijk op regt en billijkheid rustende, heeft moeten blijven, zoo dat de Joodsche Raad ten laatste genoodzaakt wierd, wilden zij hun oogmerk, omtrent des Heilands dood bereiken, van aan den Stadhouder toe te geven en hem klare opening van de beschuldiging te doen, die zij tegen JEZUS hadden in te brengen, gelijk zij zulks dan ook deden, Hem beschuldigende van dingen, daar zij in Zijne veroordeeling, die even te voren in hunne vierschaar geschied was, geene de minste melding van gemaakt hadden; als daar was: *dat Hij het volk had verkeerd en verboden den Romeinschen Keizer schatting te geven; en dat Hij gezegd had, zelve* CHRISTUS *de Koning te zijn;* gelijk wij

zulks, in de naaste reize, als het den Heere behaagt, breedvoeriger hopen te beschouwen.

Ondertusschen vinden wij hier nu door den Evangelist nog iets bijzonders bijgevoegd, waaruit wij kunnen afnemen, dat God met Zijnen raad en Voorzienigheid, hier wederom werkzaam geweest is; want zoo schrijft Johannes: *opdat het woord* van JEZUS *vervuld* enz. Dit heeft op deze wijze zijne betrekking op het voorgaande: de Joodsche Oversten hadden ronduit geweigerd zelve den Zaligmaker volgens hunne eigen wet ter dood te brengen; zij wilden dat zulks zou geschieden door het geregt van den Stadhouder Pilatus; en daarom beriepen zij zich hier nu op het gebruik, dat hun niet toeliet, burgerlijke halszaken te oefenen enz. Dat deden zij nu wel met een oogmerk voor zich zelven, om zich op die wijze beter te kunnen dekken, voor een oproer des volks, bij welke zij wisten, dat JEZUS altijd zeer aangenaam geweest was; doch nogtans was het God de Heere, die het door Zijne krachtdadige Voorzienigheid, aldus bestuurde, opdat des Heilands woord zou vervuld worden, waarmede Hij beteekend had, hoedanigen dood Hij bijzonderlijk sterven zou. De Heere JEZUS had in Zijn leven, meer dan eens aan Zijne discipelen voorzegd, dat Hij van der Joden Oversten, zou worden ter dood veroordeeld; en dat Hij daarop dan, aan de Heidenen zou worden overgeleverd, en van dezen gekruist. Leest maar de eene plaats Matth. XX: 18, 19. Op andere tijden had Hij voorzegd, dat Hij eens *zou verhoogd worden*, even gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd had; met welke *verhooging* Hij dan bepaaldelijk Zijnen kruisdood beteekend had. Nu dat woord; als zijnde van den Zone Gods gesproken, die de amen, de waarachtige getuige Gods was, moest noodzakelijk in der tijd zijne vervulling hebben; want eer zoude hemel en aarde voorbijgaan, als dat Zijne woorden voorbijgaan zouden. Daarom nu, opdat dit woord, deze voorzegging van den Zaligmaker hare vervulling zou erlangen; daarom beschikte God het nu door Zijne wonderbare Voorzienigheid

aldus, dat de Joden ronduit weigerden den Heiland volgens hunne wet ter dood te brengen; maar zich beriepen voor den Stadhouder, op hunne onmagt, om burgerlijke halsstraffen, in dezen tijd te mogen oefenen. En met regt, want als de Joden zulks op die wijze niet gedaan hadden, maar liever hadden gewild den Heere JEZUS zelve, buiten den Stadhouder te straffen en te dooden, dan zonden zij Hem, volgens hunne wet, als een godslasteraar hebben moeten steenigen; want de kruisstraf was bij de Joden in geen gebruik; en zoo zou dan des Heilands voorzegging aangaande Zijnen dood, hare vervulling niet gehad hebben; maar nu, wanneer de Joden afzagen van zelve den Heiland volgens hunne wet te straffen, en Hem aan het geregt van Pilatus overleverden, als een beroerder des volks, die zich tegen de Hoogheid van den Romeinschen Keizer had aangekant en dus eene misdaad van gekwetste Majesteit had bedreven; nu was dit het middel, waardoor JEZUS voorzegging, aangaande Zijnen kruisdood, hare vervulling stond te krijgen; want nu moest Hij noodzakelijk zulken dood sterven, omdat de Romeinen gewoon waren alle oproermakers aldus te straffen, hen aan het kruishout hangende. En zoo zien wij dan hier nu klaar, hoe Gods voorzienigheid in al de omstandigheden van des Zaligmakers lijden en sterven, op eene krachtige wijze haren invloed gehad heeft; en dat der Joden Oversten hier maar alleen de middelen en werktuigen, in de hand des Heeren geweest zijn, zonder iets anders te doen, dan het gene die Goddelijke hand en raad, te voren bepaald hadden, dat geschieden zou, volgens Hand. IV: 28.

Ziet daar Geliefden! zoo hebben wij u hier dan nu wederom eene merkwaardige omstandigheid van het lijden van den Heere JEZUS opengelegd en verhandeld. Hem zelve hebt gij, voor deze reize niet gezien, Hij was in het regthuis, terwijl deze handeling tusschen Pilatus en de Oversten der Joden, buiten hetzelve voorviel; nogtans straalt hier eenigermate in door: aan den eenen kant des Heilands *onschuld*; aan den anderen kant de zwaarte Zijns

lijdens. Zijne onschuld blijkt hier eenigzins uit, dat der Joden Oversten in het eerst weigerig waren, de stukken Zijner beschuldiging, waarop zij Hem ter dood veroordeeld hadden, voor den Stadhouder open te leggen, dat buiten twijfel uit dien grond zal voortgekomen zijn, dat zij hunne eigene zaak mistrouwden en gevreesd zullen hebben, dat Pilatus de valschheid en ongegrondheid hunner beschuldiging mogt ontdekken, gelijk hij dat ook naderhand gedaan heeft. En wat het gewigt en de zwaarte van 's Heilands *lijden* aanbelangt, die kan men hieruit afnemen, dat Hij hier ofschoon gansch onschuldig, nogtans als eenen openlijken boos- of kwaad-doener, voor Pilatus wordt aangeklaagd, en als zoo eenen aan hem ter straffe wordt overgeleverd; doch deze dingen zullen zich in het vervolg wel nader ontdekken.

Laten wij dit verhandelde nu nog eens kortelijk beschouwen met betrekking tot ons zelven en dan besluiten. — (1) Vinden wij hier den schijnheiligen handel van der Joden Oversten, die vreezende hunne ligchamen te verontreinigen tegen het Pascha, daarom uit het Regthuis bleven; terwijl zij ondertusschen geenszins schroomden hunne zielen met den allersnoodsten en gruwelijksten handel te besmetten, die immer bedreven wierd. Dat moet ons leeren alle geveinsdheid en huichelarij ten hoogsten te verfoeijen en te haten. Wij moeten dit voor altijd vast stellen en weten, dat geene uitwendige Godzaligheid, schoon nog zoo voorbeeldelijk, den Heere aangenaam is, wanneer zij niet met eene waarachtige, inwendige godzaligheid der ziele of des gemoeds vergezeld gaat. Wat helpt al de reinheid en zuiverheid van het ligchaam, wanneer de ziel inwendig, door de zonde en de goddeloosheid besmet blijft? Al wascht zich een onbekeerde en goddeloose al met salpeter; en al gebruikt hij tot die uiterlijke reiniging al veel zeep; zoo blijft toch evenwel zijne ongeregtigheid voor des Heeren aangezigt geteekend. God ziet hier maar voornamelijk op eene zuivere en schoone ziel; op een hart, dat van binnen door het geloof gereinigd

en van de zonden gewasschen is, door het bloed en den Geest Zijns Zoons. En dat is eene reiniging, die van Hem zelven moet voortkomen; Hij moet zelve op den zondaar rein water sprengen, en hem in het bad der wedergeboorte afwasschen en reinigen. Een ieder dan, die waarlijk rein en heilig in de oogen Gods wil zijn, die legge zich toe op de verkrijging van zoo eene inwendige en geestelijke reinigmaking des harten; die bidde steeds ernstiglijk met den Koning David, dat God hem zoo een rein hart wil scheppen; als dat geschiedt, dan zullen wij in geene uiterlijke Godzaligheid meer kunnen berusten; maar dan zal onze toeleg zijn op eene verborgene Godzaligheid, die alleen verkregen wordt door de vernieuwing van ons gemoed; en die dan vervolgens ook noodzakelijk haren invloed krijgt, in allen onzen uiterlijken handel. Op deze wijze zal ons *werk dan in der waarheid zijn*, volgens Jes. LXI: 8, zonder dat er iets bedriegelijks of huichelachtigs bij ons meer zal gevonden worden. Maar aan den anderen kant (2) vinden wij hier, in den Heidenschen Pilatus, hoe hij volgens het Goddelijk licht van het geweten, dat zelfs in de blinde Heidenen, na den val nog overgebleven is, allezins ijverde voor de geregtigheid, en hij daarom den Zaligmaker niet zonder onderzoek wilde veroordeelen. Dat moet alle ware Christenen noodzakelijk leeren, mede in allen hunnen handel en wandel, de geregtigheid te beminnen en te oefenen, als die weten dat alle onregtvaardigheid den Heere een gruwel is. Een geloovige moet altijd de oefening van geregtigheid als eene goddelijke en hemelsche deugd voor oogen hebben; niet alleen in groote en gewigtige zaken; maar ook zelfs in de allergeringste handelingen, met zijnen evenmensch. Zijn geheel in- en uitwendig gedrag moet volkomenlijk gerigt zijn naar dien heilzamen stokregel van den grooten Meester CHRISTUS: *gelijk gij wilt, dat u de menschen doen zullen; doe gijhun ook desgelijks.* De Heere nu en Zijnen Geest van boven, make tot deze en tot alle andere pligten van ware Godzaligheid, alle uitverkorenen ten leven, hoe langer hoe meer bekwaam! Amen.

XXIII. PREDIKATIE.

OVER DE GRIEVEN EN BESCHULDIGINGEN VAN DEN JODEN OVERSTEN, TEGEN JEZUS; ZIJNE ONDERVRAGING DAAROVER DOOR PILATUS IN HET REGTHUIS; EN ZIJNE VRIJMOEDIGE VERDEDIGING EN DEFTIGE VERANTWOORDING.

JOHANNES XVIII: 33—38.

Pilatus dan ging wederom in het regthuis, en riep JEZUS en zeide tot Hem: zijt Gij de Koning der Joden? — JEZUS antwoordde hem: zegt gij dit van u zelven, of hebben het u anderen van mij gezegd? — Pilatus antwoordde: ben ik een jood? — Uw volk en de Overpriesters hebben U aan mij overgeleverd: wat hebt Gij gedaan? — JEZUS antwoordde: mijn Koningrijk is niet van deze wereld. — Indien mijn Koningrijk van deze wereld ware, zoo souden mijne dienaars gestreden hebben, op dat ik den Joden niet ware overgeleverd; maar nu is mijn Koningrijk niet van hier. — Pilatus dan zeide tot Hem: zijt Gij dan een Koning? — JEZUS antwoordde, gij zegt dat ik een Koning ben. Hiertoe ben ik geboren, en hiertoe ben ik in de wereld gekomen, opdat ik der waarheid getuigenis geven soude. Een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort mijne stemme. — Pilatus zeide tot Hem: wat is waarheid? En als hij dat gezegd had, ging hij wederom uit tot de Joden, en zeide tot hen: ik vind geen schuld in Hem. —

Het is iets dat zijne bijzondere aanmerking en overweging verdient, dat de ouden, die de geregtigheid als eene blinde vrouw plegen af te schilderen, hebbende de oogen met een doek bedekt en bewonden, haar evenwel de ooren vrij lieten, om te kunnen hooren. Het is zeker, dat in de oude beeldspraak-kunde niets was zonder verborgen af-

beelding of beduidenis; en zoo was dat hier met dit afbeeldsel van de geregtigheid ook. Hare blindheid gaf te kennen, dat een Regter niet zien moest, op de hoedanigheid der personen; maar zonder aanzien van dezelve, alleen naar regt en billijkheid moest vonnissen en oordeelen. Doch lieten de ouden nu aan het afbeeldsel van de geregtigheid beide de ooren vrij, en open, zulks gaf te kennen dat, ofschoon een Regter, omtrent den persoon blind moest zijn, en daaromtrent geen het minste aanzien gebruiken; hij nogtans geenszins doof moest wezen; maar integendeel beide zijne ooren moest open hebben: het eene voor den aanklager, het andere voor den verweerder, ten einde op die wijze, de zaken aan weerskanten te kunnen hooren, en dan daarin, zonder aanzien van personen naar de geregtigheid te handelen. Dit is toch de eisch of de grondwet der Regters, dat te gelijk met de aanklagt of beschuldiging, ook worde gehoord de verdediging of verantwoording. *Audi et alteram partem*, hoort ook de andere partij, is daarom de regte zinspreuk, voor alle wereldsche regtbanken of vierscharen, als zijnde zonder onderscheid in alle zaken de voornaamste grondsteun van regt en geregtigheid; en dus wanneer die niet gevolgd wordt, kan er ook geene geregtigheid geoefend worden. Dit bleek in Potifar, dien voorname hoveling des Konings van Egypten, die maar alleen gehoor gevende aan de valsche en leugenachtige beschuldiging zijner ontuchtige huisvrouw; daarom den onschuldigen jongeling Jozef gansch onregtvaardig in de gevangenis wierp, gelijk wij dat vinden, Gen. XXXIX: 19, 20. Dit bleek in David, dien anderzins vromen en regtvaardigen Koning, die het oor leende aan de valsche aanklagt van den snooden en ontrouwen Ziba, een jongen of knecht van Mephiboseth; daarom Mephiboseth onverhoord en gansch onschuldig veroordeelde, en hem van alle zijne goederen en have beroofde, volgens 2 Sam. XVI: 3, 4. In diergelijke snoode geweldenarijen en onregtvaardigheden, moeten alle Regters noodzakelijk vallen Geliefden! bijaldien zij maar met het eene oor de

beschuldiging hooren; terwijl zij het andere voor de verdediging en verantwoording sluiten. Neen! een Regter, die de geregtigheid bemint, moet altijd twee ooren open hebben; het eene voor den beschuldiger, het andere voor den verdediger. Dit hebben zelfs de Heidenen, buiten het licht van eene bijzondere goddelijke openbaring, niet slechts ten klaarsten kunnen zien; maar zij hebben deze zaak ook in dadelijke beoefening gebragt. Tot getuigen roepen wij hier den Romeinschen Stadhouder Pilatus en zijn gehouden gedrag omtrent den Heere JEZUS den grooten Zaligmaker en Zone Gods. Deze was als een doodwaardig misdadiger, van der Joden Oversten, aan hem overgeleverd geworden, op dat hij Hem geregtelijk zou laten ter dood brengen. Maar wat deed nu Pilatus? Leende hij nu maar alleen het oor aan de Joden, des Heilands aanklagers en beschuldigers? Hield hij hunne ingebragte beschuldigingen voor genoegzaam, om Hem daar op aanstonds te veroordeelen? Neen gansch niet! Als een regtvaardig Regter had hij hier nu ook twee ooren open; het eene voor de Joden, als des Heilands beschuldigers; het andere voor Hem, als verweerder; en daarom was nu zijn eerste werk, zoodra hij de Joden gehoord had in hunne aanklagt en beschuldiging, ook den Heere JEZUS op gelijke wijze te hooren in zijne verdediging en verantwoording; en dat is hetgene Johannes ons hier nu, in den tekst verhaalt, schrijvende: *Pilatus dan ging* enz.

Zoo dat wij u dan nu heden zullen voorhouden en vertoonen het geregtelijk onderzoek, van den Stadhouder Pilatus bij den Heere JEZUS zelve, omtrent de beschuldigingen en grieven, die de Joodsche Oversten, tegen Hem hadden ingebragt; tegelijk met des Heilands vrijmoedige en deftige verantwoording; en dat alles wederom in de billijke verwachting, van eenen toegenegen aandacht, aan de zijde onzer toehoorderen.

Daar zijn dan twee voorname hoofdzaken te verhandelen. (1) De nadere ingebragte grieven en beschuldigingen van der Joden Oversten tegen den Heere JEZUS, zoo als ons

die van eenen anderen Evangelist, te weten van den Evangelist Lukas worden opgegeven. (2) Het onderzoek dat Pilatus op die ingebragte beschuldigingen bij den Heiland zelve in het Regthuis deed, en dienst verantwoording daaromtrent voor den Stadhouder. Wij vatten de zaken dan hier nu wederom op Geliefden! daar wij dezelve de laatste reize hebben afgebroken en gelaten. Toen vertoonden wij u op wat wijze de Joodsche Oversten den Zaligmaker aan Pilatus, nadat zij Hem veroordeeld hadden, overleverden; en hoe zij Pilatus zochten te dwingen Hem zonder eenig onderzoek op Zijne zaak te doen, aanstonds geregtelijk ter dood te laten brengen; doch hoe Pilatus hun deze onregtvaardige begeerte ronduit weigerde, en in des Heilands veroordeeling niet verstaan wilde, voor dat eerst al de stukken Zijner beschuldiging ordenlijk aan hem waren opengelegd en bekend gemaakt, en hij daarop naar stijl van regten, behoorlijk had onderzoek gedaan en den beschuldigden persoon in Zijne verantwoording gehoord: zoodat de Joden ten laatsten ziende dat zij met hunne achtbaarheid en gezag, bij Pilatus niets vermogten, en evenwel den Heere JEZUS door zijne handen willende doen sterven, genoodzaakt waren aan den Stadhouder te moeten toegeven en hem ordelijk opening en verslag doen van de misdaden en beschuldigingen, die zij tegen den Heiland hadden in te brengen, en waarom zij Zijnen dood en straffe begeerden. En dat wordt ons nu van den Evangelist Lukas zeer ordelijk verhaald Kap. XXIII: 2, 3, alwaar hij schrijft: *en zij begonnen Hem te beschuldigen* enz. De Joodsche Overpriesters, Ouderlingen en Schriftgeleerden ziende dat zij met hunne zaken bij Pilatus, den Stadhouder, niet vorderden; maar dat hij stijf op zijn stuk staan bleef, van opening van JEZUS beschuldiging te hebben, begonnen dan nu onder te doen; en dewijl het toch niet anders zijn kon, dan zich naar des Stadhouders begeerte te schikken, zoo vingen zij dan nu aan hunne grieven en beschuldigingen tegen JEZUS, voor hem open te leggen zeggende, naar het verhaal van Lukas, *wij heb-*

ben gevonden enz. Alvorens deze beschuldiging zelve te beschouwen, moeten wij hier vooraf aanmerken, dat de misdaden, daar de Joodsche Oversten hier nu den Zaligmaker voor Pilatus van beschuldigen, en daar zij overbegeerden dat Hij met den dood gestraft zou worden, gansch andere misdaden waren, dan daar zij Hem voor hunne regtbank over ter dood veroordeeld hadden; want toen bragten zij geene andere dan eene zuiver kerkelijke misdaad tegen Hem in, Hem beschuldigende van godslastering. Op die misdaad alleen, deden zij in hunne regtbank onderzoek; daar hoorden zij de getuigen over; en daarop veroordeelden zij den Zaligmaker ter dood, zonder dat er buiten dat iets anders, tot Zijnen laste of beschuldiging wierd ingebragt. En ziet! hier nu voor den Stadhouder verbergen zij de ware misdaad, daar zij JEZUS op veroordeeld hadden; en rapen hier een gansch ander soort van misdaad en beschuldiging op, die zuiver burgerlijk was, en die met de misdaad waarop Hij ter dood veroordeeld was, geene de minste gemeenschap had. Wie ziet daaruit niet klaar, dat hun handel ten eenemaal vol onordelijkheid en onregtvaardigheid was; en dat zij de zaken van den Heere JEZUS, maar wendden en draaiden, zoo als zij wilden, en maar op allerhande wijzen Zijn verderf en ondergang zochten, zich niets schamende, noch ontziende, als zij dit hun groot einde of oogmerk maar bereiken en zich van den persoon van JEZUS ontslaan konden. Zij beschuldigen Hem dan hier voor Pilatus van drie stukken of misdaden. (1) In het algemeen, dat *Hij het volk verkeerd had.* (2) In het bijzonder, dat *Hij hun had verboden den Keizer schatting te geven.* En (3) dat *Hij gezegd had, dat Hij zelve* CHRISTUS *de Koning was*; dienende het laatste stuk bijzonderlijk tot bewijs en bevestiging van de twee vorige. (1) In het algemeen dan beschuldigen zij JEZUS voor den Stadhouder, en klagen Hem aan als eenen, *die het volk verkeerd had;* dat is, die zich had toegelegd om het Joodsche volk van hunnen pligt en van de gehoorzaamheid, die zij den Romeinschen Kei-

zer schuldig waren af te trekken, en hen tot oproerigheid tegen hunne wettige Overheid aan te zetten; want dat is eigentlijk een volk te verkeeren, als men het van deszelfs schuldigen pligt zoekt af te trekken, en tot oproerigheid en ongehoorzaamheid tegen hunne wettige Overheid tracht te verleiden. Dit nu leggen hier de Joden den Heere JEZUS ten laste, en beschuldigen Hem voor Pilatus, als die daar op uit was geweest, sedert eenen geruimen tijd, om het Joodsche volk dus te verkeeren, en tot oproer en ongehoorzaamheid te brengen, doelende daarmede op Zijne leere en prediking, die Hij van tijd tot tijd voor het Joodsche volk gedaan had; even als of Hij daar mede het volk zoo had gezocht te verkeeren, en tegen den Romeinschen Keizer ongehoorzaam en oproerig te maken. Maar wat was dit niet eene schaamtelooze en gruwelijke laster Geliefden! die immers met geene de allerminste schijn van waarheid kon bewezen worden! Waar of wanneer heeft de Zaligmaker ooit het Joodsche volk van deszelfs pligt zoeken af te trekken en tot ongehoorzaamheid en oproer te bewegen? (2) Doch niet alleen wordt Hij hier zoo algemeen door der Joden Oversten, als een verleider of bevoerder des volks beschuldigd; maar zij belasten Hem hier verder in het bijzonder, getuigende voor den Stadhouder, dat Hij het volk *had verboden den Keizer schatting te geven.* De Joden waren, gelijk bekend is, te dezer tijd onder de heerschappij van de Romeinen gebragt, en waren gehouden, als een overwonnen volk, schatting aan den Romeinschen Keizer, als hunnen Opperheer te betalen; even eens als alle volkeren, die den Romeinen onderdanig waren. Dit opbrengen van schatting aan eenen vreemden en buitenlandschen Vorst viel nu het Joodsche volk zeer hard, dewijl zij het voor eene zeer groote krenking in hunne vrijheid hielden, gelijk het ook waarlijk was; en daarom waren zij te voren, op de aanrading van sommigen, tegen den Roomschen Keizer oproerig geworden, ten einde zich van het betalen dezer schatting vrij te maken. Zoo was er een zekere Judas van Ga-

lileën geweest, die op die wijze een groot oproer onder het volk tegen de Romeinen verwekt had, volgens Hand. V: 37; en van zoo eene muitemakerij beschuldigen der Joden Oversten hier den Zaligmaker voor den Stadhouder nu ook, en klagen Hem aan als eenen oproerigen belhamel, die het Joodsche volk tot oproer tegen de Romeinen had aangezet, en hen opgestookt, van geene schatting meer aan Cezar of den Keizer te betalen; maar zich met geweld daarvan vrij te maken. Maar wat een onbeschaamde leugen en lastertaal is dat niet wederom Geliefden! waar is het ooit gebleken, dat de Heiland iets diergelijks gedaan heeft? Het tegendeel is immers ten volle waarachtig? Hij heeft zelve, voor Zijn persoon, de schatting betaald aan de Romeinen, zooals wij klaarlijk kunnen lezen Matth. XVII: 24 enz. Ja, Hij heeft zelve openbaarlijk voor al het volk geleerd, dat men aan den Keizer schatting betalen moest. Leest maar Matth. XXII: 17, 21, daar verhaald wordt, dat wanneer de Pharizeën den Heere JEZUS, om Hem dezen aangaande te toetsen, hebbende laten afvragen *of het geoorloofd was den Keizer schatting te geven of niet;* van Hem tot antwoord ontvingen: dat men *aan den Keizer moest geven dat des Keizers is, en Gode dat Godes is.* Wie hoorde dan nu ooit schaamteloozer leugen en lasteringen dan deze beschuldiging van der Joden Oversten, tegen den Zaligmaker, die zoo vuilaardig en valsch was, als er ooit beschuldiging tegen iemand zijn kon? Niettemin brengen deze boosaardige en snoode lieden die niet alleen tegen den Heiland in; maar zoeken die zelfs, met eene andere beschuldiging hier voor den stadhouder Pilatus te bevestigen, getuigende dat de Heiland ook *had gezegd dat Hij zelve CHRISTUS, de Koning was.* Dat de Heere JEZUS openlijk had beleden de CHRISTUS of de Messias te zijn was waarheid; dat had Hij, gevergd zijnde, staande gehouden voor der Joden vierschaar. Nu hadden de Joden in dezen tijd niet dan vleeschelijke gedachten van den CHRISTUS of Messias; zij geloofden van Hem dat Hij een aardsch Koning zou zijn, die hen van de magt der uitheem-

sche Romeinen zou verlossen en hunnen vervallen staat wederom in deszelfs ouden luister herstellen. Daar van daan was het nu, dat wanneer de Heere JEZUS zich den CHRISTUS of den Messias beleed te zijn, de Joden dit aldus opnamen en verstonden, dat Hij zich daar mede ook uitgaf voor hunnen Heer en Koning, aan wien zij onderdanigheid en gehoorzaamheid verschuldigd waren, gevolgelijk, dat Hij nu daar op uit was om het Joodsche volk van de gehoorzaamheid der Romeinsche Keizers af te trekken, en zich zelven aan hun als Koning op te dringen, ten einde zij Hem schatting zouden betalen en niet den Keizer. Ziet! op deze wijze wierd de Heiland hier dan nu voor Pilatus beschuldigd, als een roervink des Joodschen Volks, die dat volk van hunnen schuldigen pligt en gehoorzaamheid had zoeken af te trekken en zich zelven tot Koning over hen op te werpen. En deze beschuldiging geven de Joodsche Raadsheeren hier nu aan den Stadhouder op, als echte en gegronde stukken, die zij heden in hunne regtbank naauwkeurig onderzocht en waarachtig bevonden hadden; want zij getuigen, dat zij de zaken *alzoo bevonden hadden*, zeggende: *wij hebben* enz. Daar nogtans deze zaken op die wijze voor hunnen Raad niet eens gediend hadden; want daar was de Zaligmaker, zoo als wij gezien hebben maar eenvoudig beschuldigd en veroordeeld als een godslasteraar; zonder dat er van die dingen, die hier nu tegen Hem ingebragt wierden een enkel woord gerept was; en nogtans durven deze goddelooze Oversten hier deze zaken aan Pilatus opgeven, als reeds geregtelijk bij hen te voren onderzocht en in allen deelen waarachtig bevonden, zich dus betoonende te zijn: ontrouwe leugen-regters en mannen van bedrog, die aan alle kanten tot valschheid en onregtvaardigheid hunnen toevlugt namen; en ondertusschen waren deze, die naauwgezette lieden, die op dezen dag in het Romeinsche regthuis niet durfden gaan, uit vreeze van verontreiniging. Eene schoone godvruchtigheid voorwaar! Inmiddels, geeft hier ook acht op de listigheid van deze Joodsche

Oversten! In plaats van des Heilands zaken zoo en in dier voege op te geven aan Pilatus, als zij voor hunne vierschaar te voren verhandeld waren, veranderen zij den staat, van zijn proces of regtszaak ten eenemaal, en beschuldigen Hem met zulke dingen, die zij wisten dat bij den Romeinschen Stadhouder, zeer hoog genomen moesten worden. Want, was er eene misdaad, daar de Romeinen zich ten allerhoogsten aan lieten gelegen liggen; en die van hen zeer euvel gestraft wierd, het was het oproer en de muiterij; voornamelijk, als iemand zich tegen den Keizer opgeworpen had en het volk van deszelfs gehoorzaamheid had zoeken af te trekken. Die misdaad hielden zij, in den hoogsten graad, voor eene misdaad van gekwetste Majesteit, waarin de hoogheid des Keizers geschonden was; en die bij dienvolgens voor en boven alle soorten van misdaden, met de uiterste gestrengheid gewoon waren te straffen; en dat wisten onze Oversten nu zeer wel; en daarom veranderen zij hier nu den ganschen staat van des Heilands proces of regtszaak, makende dat van kerkelijk, geheel politiek of burgerlijk; en leggende Hem dingen en beschuldigingen ten laste, daar Hij noodzakelijk ten allerzwaarsten om moest gestraft worden. Trouwens wilden zij hun goddeloos oogmerk bereiken zoo moesten zij het wel doen; want hadden zij de zaak in deszelfs ware gesteldheid aan Pilatus opgegeven, zoo als die voor hunne vierschaar te voren verhandeld en geoordeeld was; zoo hadden zij des Heilands misdaad opgegeven, als eene godslastering, die tegen hunne Heilige Wet begaan was, en volgens dezelve met den dood gestraft moest worden; en zoo zou Pilatus hun naar alle waarschijnlijkheid den persoon van JEZUS terstond weder hebben terug gegeven, en zich met de gansche zaak, als zijnde buiten zijn regtsgebied, niet hebben willen bemoeijen; want de Romeinsche Stadhouders staken zich niet in de zaken van der Joden godsdienst; gelijk wij zulks zien kunnen in een klaar voorbeeld, dat ons ontmoet Hand. XVIII: 15. Daar wordt ons verhaald, dat wanneer de Joden den Apostel

Paulus wilden overleveren aan Gallio, Stadhouder der Romeinen in Achajen, opdat hij hem zou oordeelen en straffen als eenen, die tegen hunne wet misdaan en geleerd had; zoo gaf Gallio hun dit merkwaardig antwoord: *Zoo daar eenig ongelijk of kwaad stuk begaan ware, o Joden! zoo zoude ik met reden ulieden verdragen; maar indien daar geschil is over een woord en namen, en over de Wet die onder u is, zoo zult gij zelve toezien; want ik wil over deze dingen geen regter zijn.* Ziet! buiten twijfel zouden de Joden hier een diergelijk antwoord van Pilatus ontvangen hebben, als zij JEZUS als een godslasteraar tegen hunne wet, hadden aangeklaagd; maar dit voorziende, veranderen zij hier den staat der zaken nu ten eenemaal, en beschuldigen den Heiland voor den Stadhouder niet dan van burgerlijke misdaden; en wel van de zwaarste en strafbaarste, die er zijn kunnen, opdat Hij des te zekerder met den dood zou mogen gestraft worden. Ondertusschen was evenwel deze manier van aanklagt en mondelinge beschuldiging tegen JEZUS voor den Stadhouder ten eenemaal strijdig met het Romeinsche regt, want hier waren niet dan bloote woorden der Oversten, zonder eenige echte stukken of bewijzen van de misdaden; als daar zijn: schriftelijke attestatiën of getuigenissen, behoorlijk bevestigd en onderteekend enz. Hier was maar eene algemeene of generale beschuldiging, zonder dat tot derzelver bevestiging eenige feiten of bijzondere stukken of bedrijven wierden aangehaald. Hier waren de beschuldigers niet eenige enkele bijzondere personen; maar een geheel collegie van vermogende lieden, die allen in ambt en regering waren; en die in deze zaak zelve als Regters betrokken waren; wier aanklagten en beschuldigingen dienvolgens geenszins voor bewijs van zaken, maar slechts voor bloote notificatie of berigt konden dienen; zoodat des Heilands zaak hier dan zeer ruw voor Pilatus den Stadhouder gebragt wierd, en niet in dien vorm of gedaante, als naar regten had moeten geschieden. Niettemin om de Joden genoegen te geven, vat Pilatus de zaak aan, zoo als

die was; en niet anders kunnende dan na de beschuldigingen die hij gehoord had, bij den aangeklaagden persoon zelven, nader onderzoek te doen, om daarop dezer verantwoording te hooren, begeeft hij zich hier nu tot den Heere JEZUS, gelijk ons Johannes dat nu zoo verhaalt, schrijvende: *Pilatus dan ging wederom in het Regthuis* enz.

Te voren hebben wij gezien, hoe de Joodsche Oversten, van wegen het paasch-offer, dat zij op dezen dag eten moesten, niet durfden ingaan, in het Romeinsche hof of regthuis, uit vreeze van verontreiniging; hoe daarom Pilatus hun zoo verre te gemoet kwam, dat hij buiten het regthuis of zijn paleis daar hij woonde ging, om met de Joodsche Raadsheeren te spreken. Maar dat nu gedaan hebbende en de zaken daar nu zoo tusschen hem en der Joden Oversten verhandeld zijnde, gelijk wij gezien hebben, ging de Stadhouder nu wederom naar binnen, in zijn paleis of regthuis, om met den Zaligmaker nu ook, als zijnde de andere partij te spreken, en Hem op de beschuldiging te hooren; want de Heere JEZUS was, terwijl Pilatus buiten met de Joden handelde, al dien tijd binnen in het regthuis geweest en daar van de geregtsdienaars naauw bewaard geworden, zonder van het een of ander, iets te hebben kunnen hooren. Maar nu keert Pilatus terug; en daar *riep hij*, volgens Johannes, JEZUS voor zich, ten einde Hem op de grieven; die van der Joden Oversten tegen Hem daar buiten ingebragt waren, te hooren, en Zijne verdediging of verantwoording daarop in te nemen, gelijk zijn regterlijke pligt mede bragt; en zoo kwam de Zaligmaker hier dan nu, als een beschuldigd misdadiger gebonden en van de geregtsdienaars vergeseld, voor den Romeinschen Stadhouder Pilatus, om zich voor hem te verantwoorden. En, hoe dat nu in zijn werk gegaan is verhaalt ons de Evangelist Johannes zeer naauwkeurig.

Zijnde naauwelijks het eene gerigt of *wereldlijke* vierschaar ontkomen, wierd de Zoon van God, de groote Za-

ligmaker, hier nu aanstonds wederom voor eene andere vierschaar te regt gesteld, zijnde die van den Romeinschen Stadhouder. Daar wierd Hij nu wederom op nieuw als een misdadiger overhoord en geregtelijk ondervraagd. Pilatus vroeg Hem, volgens het verhaal van Johannes, *Zijt Gij de Koning der Joden?* Een vraagstuk Geliefden! dat kort, maar nogtans zeer zakelijk en van kracht was; overmits daarin alle de andere stukken van beschuldiging, die tegen den Heiland ingebragt waren, lagen opgesloten; want zoo gauw als JEZUS beleed en zich uitgaf voor den Koning der Joden; zoo sprak het van zelve, dat hij een beroerder en verkeerder van het volk was, die zich tegen de Hoogheid van den Keizer aankantte en opwierp; en gevolgelijk was er dan geene andere beschuldiging tegen Hem noodig; deze misdaad was genoeg om Hem ten aller strengste te straffen; zoodat Pilatus hier dan niet vele omwegen maakt; maar de zaak aanstonds regt voor het hoofd vat, vragende den Heiland of Hij der Joden Koning was, en zich daar voor uitgaf? zoekende het volk aan zich te onderwerpen? enz. Op dit voorstel van den Stadhouder moest de Heere JEZUS nu antwoorden, gelijk Hij ook aanstonds deed; doch hoe? Zonder het vraagstuk zelve te beantwoorden, deed Hij eerst aan den Stadhouder eene tegenvraag, zeggende tot Hem: *zegt gij dit van u zelven?* De Heiland doet zich hier voor als onkundig van de grieven en beschuldigingen, die der Joden Oversten voor Pilatus tegen Hem hadden ingebragt; want die waren buiten het regthuis en in Zijne afwezigheid geschied; zoo dat Hij die anders niet dan door Zijnen Goddelijken Geest heeft kunnen weten; en zoo wil Hij hiermede dan nu eigenlijk dit zeggen: Heer Stadhouder! die vraag, die gij mij daar belieft te doen, *of ik de Koning der Joden ben;* doet gij die uit eigen beweging aan mij; of zijn er anderen, die u dat van mij aangebragt hebben? Ik verzoek te mogen weten of gij zelve eenige suspicie of kwaad nadenken omtrent mijn persoon hebt, dan of er anderen zijn, die u eenige dingen tot mijnen laste of beschuldi-

ging hebben aangebragt; als wanneer ik wel wenschte te weten wie of welke deze mijne beschuldigers zijn, om mij dan in hunne tegenwoordigheid te verantwoorden. En waarlijk! dit verzoek van den Zaligmaker was niet buiten reden; want iemand, die voor den Regter ondervraagd wordt over eenige misdaad, heeft regt naar zijne beschuldigers te mogen vragen en te eischen dat zij hem genoemd worden. Ja, volgens de Romeinsche wetten moet een beschuldigde zijne beschuldigers zelve tegenwoordig voor zich hebben, ten einde zich in hunne tegenwoordigheid te kunnen verantwoorden, waartoe hem van den Regter behoorlijke tijd en plaats moet vergund worden; zoodat JEZUS hier dan nu met reden naar Zijne beschuldigers vraagt, en verzoek doet, om te mogen weten, wie zij waren: of de Stadhouder zelve; of anderen, die Hem bij den Stadhouder beschuldigd hadden; want daaraan lag Hem gelegen, tot het doen Zijner verantwoording. Dit begreep Pilatus zelve ook zoo, en gaf Hem daarom op Zijne gedane vraag dit tot antwoord: *ben ik een Jood? — Uw volk* enz. De Stadhouder vond het eenigzins vreemd, dat JEZUS hem afvroeg, of deze beschuldiging van hem zelven voortkwam? En daar om antwoordde hij Hem: *ben ik een Jood?* Als wilde hij zeggen: wat, vraagt Gij mij, of ik uit mij zelven deze beschuldiging doe, dat Gij U voor den Joodschen Koning zoudt opgeworpen hebben? Ben ik een Jood, die omgang en gemeenschap met U gehouden heb, en die Uw gedrag zou kunnen weten? Ik heb met Uwe en der Joden zaken niet te doen gehad; en daarom, hoe zou ik uit mij zelven U kunnen verdenken of beschuldigen, daar ik geen Jood ben, en mij met der Joden heuzelachtige droomen, van eenen aardschen Koning, dien zij dwaselijk gelooven dat komen zal, niet bemoei. Ziet! zoo ontkent de Stadhouder hier mede dan nu, dat hij uit zich zelven en uit eigen beweging den Heiland hier ondervroeg; en om dat nader te bevestigen, noemt hij Hem nu ook terstond zijne beschuldigers en verklaart Hem, wie dezelve waren,

zeggende: *Uw volk en* enz. De Stadhouder wil hiermede te kennen geven dat hij, voor zijn persoon, tegen JEZUS niets had, dat hij ook niet gezocht had, Hem in handen te krijgen; maar dat de Joden en hunne Overpriesters Hem voor Pilatus gebragt en als een misdadiger aan hem overgeleverd hadden, Hem beschuldigende, dat Hij zich tot eenen Koning der Joden zou hebben opgeworpen, en zich dus tegen de hoogheid des Keizers zoude gesteld hebben; en daarom vraagt hij den Heiland nu verder, *wat hebt gij gedaan?* Als of hij zeide: wat heht gij bedreven en uitgevoerd onder de Joden, dat zij u betichten, van eene zoo groote misdaad, en u hier aanklagen voor mij, als eenen, die zich tot een Koning en Vorst van het volk heeft zoeken op te werpen. Hebt Gij door de eene of andere ongeoorloofde daad, daar ook aanleiding toe gegeven? Wat hebt Gij gedaan, dat zij u hier dus voor mij komen beschuldigen? Ziet! Pilatus was met de zaak verlegen Aandachtigen! hij wist niet wat hij doen zou; want hem waren geene bijzonderheden tot des Heilands beschuldiging door de Joden gezegd, waaruit Zijne misdaad, van zich tegen den Keizer gesteld en tot der Joden Koning opgeworpen te hebben, blijken kon, en dien volgens kon hij Hem daar nu ook niet op ondervragen; daarom wil hij hier nu, uit des Heilands mond zelve, eenig nader onderrigt van de zaken zien te krijgen, en vraagt Hem: *wat Hij gedaan had?* Schoon anders eene zoo algemeene vraag, naar stijl van regten, niet bestaanbaar was; want een Regter moet den aangeklaagden niet vragen wat zij gedaan hebben, omdat niemand kan gevergd worden zijn eigen beschuldiger te zijn; maar Hij moet hem zekere feiten of stukken van beschuldiging ordelijk voorleggen, en hem dan daarop ondervragen. Doch, gelijk wij gezegd hebben, Pilatus was met de zaken verlegen, omdat zij gansch onordelijk voor hem gebragt waren; en daarom wierd hij nu genoodzaakt, dewijl hij niet anders kon, aldus te moeten handelen. Wat deed nu de Heere JEZUS? Ofschoon Hij met regt aan Pilatus, tot antwoord op deze zijne vraag

had kunnen te gemoet voeren: gij moet mij niet vragen heer Stadhouder wat ik gedaan heb; maar gij moet mij zeggen als Regter, wat ik moest bedreven hebben, want ik sta hier voor uwe regtbank, om te antwoorden op zoodanige stukken van aanklagt of beschuldiging, als het u mogt believen mij voor te leggen. Ofschoon Hij, zeg ik, aldus had kunnen antwoorden. zoo wilde Hij toch liever zelve aan Pilatus nadere opening van Zijne zaak doen, en zonder eenige uitvlugten hem de naakte waarheid openbaren; en daarom gaf Hij den Stadhouder op zijne vraag nu dit merkwaardig en deftig antwoord; *Mijn Koningrijk is niet van deze wereld* enz. Hier mede betuigt de Heiland openlijk dat Hij een Koning was, en dat Hij zich niet schaamde, zulks hier openbaarlijk, voor den Stadhouder te belijden; maar op welke wijze? Geen wereldsch of aardsch Koning, die zich, gelijk men Hem beschuldigde tegen de Hoogheid van den Keizer had aangekant, en hem had getracht zijn gebied over het Joodsche volk te ontnemen, en dat zichzelven aan te matigen; neen gansch niet! de Heiland getuigt dat Zijn Koningrijk, daar Hij Koning van was, van eenen geheel anderen aard of hoedanigheid was, als de Koningrijken dezer wereld; dat daar geen aardsche magt of heerschappij in geoefend wierd; en dat dienvolgens, dit Zijn Koningrijk in het allerminste niet strekte, óm dat des Keizers om ver te werpen of Zijne Hoogheid en gezag eenigzins te benadeelen. En dat dit nu waarlijk zoo was, bewijst de Heiland aldus nader, voor den Stadhouder: *indien Mijn Koningrijk van deze wereld ware, zoo zouden mijne dienaars gestreden hebben.* Dat is eene vaste waarheid Geliefden! in de aardsche Koningrijken gebruikt men geweld en wapenen, zoo om dezelve eerst op te rigten, als om die in het vervolg tegen alle vijanden staande te houden. In de aardsche Koningrijken zullen de onderdanen of bedienden hunnen Vorst of Koning tegen iedereen met magt beschermen. Als nu 's Heilands Koningrijk ook zoodanig een aardsch Koningrijk geweest was, en Hij voor zich, zulk een Koningrijk onder

de Joden had zoeken op te rigten, dan zou Hij zich, even als de wereldsche vorsten, met geweld van wapenen hebben zoeken staande te houden; voornamelijk zouden dan Zijne dienaars en aanhangers Hem ook met geweld hebben zoeken te beschermen, en voor Hem tot den dood toe gestreden hebben, wanneer Hij van de Joden wierd aangevallen, opdat Hij niet in hunne handen had kunnen komen; maar nu was er niets dergelijks gebeurd, integendeel, Hij was ongewapend toen de Joden Hem grepen; en in plaats dat Zijne dienaars of Apostelen toen voor Hem zouden gestreden hebben, zoo veel zij konden, had Hij hun dat wel uitdrukkelijk verboden; en zoo had Hij dan, noch tot oprigting van Zijn rijk, noch tot bescherming van Zijn' persoon ooit eenig geweld of aardsche magt gebruikt; een klaar bewijs en teeken om den Stadhouder te overtuigen, dat Zijn Koningrijk niet van deze wereld was; dat Hij hier op aarde geen magt of heerschappij zocht te voeren, gelijk de wereldsche Koningen en de Romeinsche Keizer, die aardsche Vorsten waren, en daarom ook aardsche grootheid en heerschappij oefenden. Ziet! op die wijze vertoont de Heere JEZUS hier nu aan Pilatus, dat ofschoon Hij wel waarlijk een Koning was, Zijn rijk nogtans geenszins strekte tot benadeeling van dat des Keizers, als hebbende daarmede niets het allerminste gemeens.

De Stadhouder dit antwoord van den Zaligmaker gehoord hebbende, doet Hem nu daarop aanstonds wederom deze vraag: *Zijt Gij dan een Koning?* Ziet! daar lag hier evenwel iets! De Heiland had wel ontkend een aardsch Koning te zijn, gelijk de Keizer; maar Hij had evenwel van een Koningrijk gesproken, dat *Zijn* Koningrijk was; en dus begreep Pilatus zeer wel, dat Hij zich op de eene of andere wijze, voor eenen Koning uitgaf; en zoo wil Hij met deze zijne vraag, nu zoo veel zeggen, als; ik begrijp wel dat Gij ontkent een aarsch Vorst of Koning te zijn; doch ik hoor u echter van *Uw* Koningrijk spreken; zoo moet Gij dan evenwel een Koning zijn, als Gij een Koningrijk hebt. Zeg mij dan nu, zijt Gij een Ko-

ning? Welk, of hoedanig een Koning zijt Gij dan? Wat is er dan van Uw rijk? Verklaar mij deze dingen nader. Om de waarheid te zeggen Aandachtigen! de dingen liepen hier vrij wonderlijk voor den Stadhouder; want een Heiden zijnde, had hij geen ander denkbeeld, dan van een wereldsch Koningrijk; en daarom hier nu iemand ontmoetende, die zich voor een' Koning uitgaf en nogtans alle aardsch gezag en heerschappij ten eenemaal verwierp, kon hij zich van zoo eenen wonderlijken Koning of Koningrijk geen begrip of denkbeeld maken, en doet hij derhalve nu aan den Heiland deze vraag, om nader licht en bevatting van deze duistere zaak uit Hem te ontvangen, gelijk die hem van den Zaligmaker nu ook aanstonds gegeven werden; want deze antwoordde Pilatus, naar het verhaal van Johannes aldus: *Gij zegt dat Ik een Koning ben.* Woorden, die zoo veel beteekenen, als, Ja Heer Stadhouder! het is gelijk gij zegt; Ik ben een Koning! daar geef Ik Mij in uwe tegenwoordigheid en alom openlijk voor uit! maar geen aardsch Koning, zoo als Ik u reeds gezegd heb. Doch begeert gij van Mij nader te weten welk of hoedanig een Koning Ik ben, en van welken aard of natuur Mijn rijk is, dan zal Ik u dat zeggen, op dat gij begrijpen kunt dat Mijn Koningrijk niets met een wereldsch Koningrijk gemeen heeft, en Ik Mij daarin geenszins tegen den Keizer en zijn rijk aanstelle. Daarop doet Hij aan Pilatus nu verder van Zijn Koningrijk dit volgende verslag: *hiertoe ben Ik geboren en* enz. Met deze woorden wilde de Heiland anders niet te kennen geven, dan dat Hij ten dien einde geboren was, en zich zelven aan de menschen geopenbaard had, om hun de zaligmakende waarheid te leeren, door welke zij tijdelijk en eeuwig gelukkig konden worden; en dat Hij dienvolgens een Koningrijk der waarheid zocht op te rigten, waarin alleen de waarheid die uit Gods is, zou regeren en heerschen over de gemoederen der menschen, die door dezelve zouden verlicht en bestraald worden; zoo dat Hij zich dan nu uitgaf voor eenen Koning der waarheid, die daartoe

geboren en gekomen was, om de waarheid getuigenis te geven en door middel van dezelve, alleen over de gemoederen te heerschen; gelijk Zijne stemme dan ook maar alleen gehoord en gehoorzaamd wierd van de zulken, die uit de waarheid waren; dat is, van een ieder, die uit God, als de waarheid, was geboren, en met het licht der zaligmakende waarheid omschenen en bestraald was. Ziet! de zoodanigen alleen waren Zijne onderdanen; die hoorden en gehoorzaamden alleen zijne stemme of bevelen; en zoo was Zijn rijk dan geenszins een wereldsch rijk; maar een geestelijk rijk der waarheid, waarin Hij, alleen door de kracht der waarheid, heerschappij voerde over zulken, die uit de waarheid geboren waren. Op die wijze onderrigt de Zaligmaker hier den Stadhouder dan nu, van den waren aard en natuur van Zijn Koningrijk, en tracht hem klaarlijk te doen begrijpen dat het gansch geene gemeenschap ter wereld had, met een aardsch Koningrijk, en dienvolgens in het allerminste des Keizers rijk niet benadeelde.

Doch wat deed de Stadhouder hier nu wederom, wanneer hij deze redenen alzoo uit des Heilands mond gehoord had? Johannes schrijft, dat hij tot Hem zeide, *wat is waarheid?* Pilatus had den Zaligmaker hooren getuigen dat Hij een Koningrijk der waarheid zocht op te rigten, waarin alleen een ieder, die uit de waarheid was, een onderdaan kon zijn. Daarop vraagt hij nu den Heere JEZUS terstond: *wat is waarheid.* Het is zeer onzeker en twijfelachtig, op welke wijze Pilatus deze vraag gedaan heeft; doch dit blijkt klaar, dat hij dezelve met geen oprègt gemoed gedaan heeft, om van den Heiland onderrigt en geleerd te worden, wat waarheid was, want hij had Hem dit niet zoo gauw afgevraagd of hij stond ten eersten op en ging wederom naar buiten tot de Joden, zonder eenig antwoord van den Zaligmaker af te wachten. Een klaar en levendig bewijs, dat hij van JEZUS niet zocht te weten of te leeren wat waarheid was. Om u hier maar met weinigen eenige opening van te doen Geliefden! wij oordee-

len met sommigen, dat Pilatus deze vraag gedaan heeft, schertsender of verachtender wijze, om te kennen te geven, dat *waarheid* een ding was, het gene noch hij, noch JEZUS regt kon weten wat het was; en dat het hun werk ook niet was, zulks te onderzoeken. Want, al van ouds hebben de Heidensche wijsgeeren over den regten aard en natuur van de waarheid, onder malkanderen zeer getwist. Socrates, die bij de Heidenen voor den wijsten en verlichtsten van alle menschen te boek stond, leerde ronduit, dat de waarheid eene onbekende zaak was, die niet kon geweten worden, wat zij eigentlijk was. Anderen ontkenden opentlijk, dat er eene waarheid was. Kortom, daar wierd over deze zaak, *wat waarheid was*, in de Heidensche of Romeinsche scholen geweldig getwist; zoo dat Pilatus hier nu den Heiland hoorende zeggen, dat Hij geboren en in de wereld gekomen was, om de waarheid te leeren en getuigenis te geven, dit ten hoogsten vreemd vond in Hem, wien hij voor een veracht en gering man aanzag; dat die zich aanmatigde eene zoo duistere zaak te willen leeren en getuigen, daar de grootste wijsgeeren onder de Heidenen geen weg mede wisten; en zoo wil hij hier dan nu met deze zijne vraagswijze voorstelling, eigentlijk zoo veel zeggen als: wat spreekt gij van de waarheid en roemt dat gij gekomen en geboren zijt, om die getuigenis te geven! wat is waarheid? Wat weten gij en ik daarvan? Dat weten alle onze groote philosofen of wijsgeeren met malkanderen niet te zeggen; en wat wilt Gij daarvan spreken en getuigen! Is het anders niet dat gij zoekt; wel dan is het niet noodig, dat ik mij langer met U ophoud, want dat is eene zaak buiten mij; dat laat ik aan onze wijsgeeren over; maar ik heb met dat verschil over de waarheid niet te doen! En daarop staat de Stadhouder nu ook aanstonds op; en zonder zich met JEZUS langer in gesprek op te houden, gaat hij aanstond naar buiten, tot der Joden Oversten, om hun verslag van 's Heilands zaken te doen, dat hier in bestond, *dat hij geene schuld in Hem gevonden had*; gelijk wij dat in de nas-

te reize, als het den Heere behaagt, hopen te beschouwen.

Op die wijze hebben wij deze stoffe dan nu geheel afgehandeld; en uwen aandacht vertoond. Aan den eenen kant, de lasterlijke grieven en beschuldigingen van der Joden Oversten tegen den Heere JEZUS, en het onderzoek, dat de Stadhouder Pilatus, daarover bij Hem deed; met en benevens Zijne deftige en vrijmoedige verantwoording, die Hij voor Pilatus deed. In al dit verhandelde blinken hier nu wederom bijzonderlijk uit: (1) des Heilands *bereidwillige gehoorzaamheid*, om Zijn Borg-lijden te ondergaan, want dat zien wij hier klaarlijk in, omdat Hij geenszins schroomde, voor den Stadhouder Pilatus, eene opentlijke belijdenis van de waardigheid Zijns persoons te doen, en zich voor eenen Koning uit te geven, hoe gevaarlijk die belijdenis ook voor Hem was. (2) Blinkt hier ook niet weinig uit de onbevlekte *onschuld* van den Heere JEZUS, overmits Hij hier van de Joden met zoodanige lasteringen beticht en beschuldigd wierd, die zoo klaar als de zon op den middag bleeken valsch en onwaarachtig te zijn. Hij wordt beschuldigd, dat Hij het volk verboden had den Keizer schatting te geven; daar Hij nogtans opentlijk niet alleen voor Zijn eigen persoon de schatting te voren betaald had, maar ook duidelijk het volk voorgehouden en geleerd had, dat zij den Keizer moesten geven dat des Keizers was; zoodat des Heilands onschuld dan uit de grieven en beschuldigingen zelven, die tegen Hem ingebragt wierden, ten klaarsten blijkt. (3) Niet minder straalt hier ook in door des Heeren JEZUS *heilig en voorbeeldig gedrag*. Immers staande voor den regterstoel van Pilatus, laat Hij zich niet een eenig haastig, gramstorig of onbetamelijk woord, tegen den Stadhouder of der Joden Oversten, Zijne vijanden en beschuldigers, ontvallen; maar gedraagt zich zelven met de uiterste bedaardheid en gematigdheid des gemoeds, doende voor Pilatus eene zeer heerlijke en deftige verantwoording, in welke Hij de waarheid, die uit God was, opentlijk verdedigde en onbeschroomd getuigenis gaf; zoo-

dat Paulus van Hem zegt 1 Tim. VI: 13, dat Hij *onder Pontius Pilatus, de goede belijdenis betuigd heeft.* (4) Doch behalve dit alles, vertoont zich hier ook wederom zeer levendig, de *zwaarte* en het *gewigt* van 's Heilands *lijden*; want, dat het Hem zeer hard moet gevallen zijn, aan den eenen kant met zulke snoode leugens en lasteringen van de Joden hier voor den Romeinschen Stadhouder beschuldigd te worden; en aan den anderen kant daar zoo als een misdadiger gebonden, voor hem teregt gesteld te worden, kan niemand in twijfel trekken Geliefden! als bij maar eens overdenkt, hoe hem zulke dingen smaken zouden, wanneer zij hem hier op de wereld overkwamen. (5) Eindelijk ontmoet ons hier ook weder eene naauwe overeenstemming van het gebeurde met de oude voorzeggingsleere der Profeten. Wierd de Heere JEZUS hier zoo valschelijk van de Joden voor Pilatus aangeklaagd en beschuldigd, het geschiedde volgens Davids voorzegging, Psalm LXIX: 5, daar Gods Zoon, de Messias, ons dus klagende voorkomt, *dat zij, die Hem om valsche oorzaken vijand zijn, magtig geworden waren.* De Joodsche Oversten handelden hier met den Zaligmaker, volgens de Godspraak van Zephanja Kap. III: 4, 5, daar hij hun vertoont als: *die de wet geweld zouden aandoen en van geene schaamte zouden weten;* terwijl de Messias als *de regtvaardige Heer, in het midden van hen zijn zou.* Zoodat uit allen dezen dan nu wederom ten klaarsten blijkt, dat de Heere JEZUS van Nazareth hier niet anders geleden heeft, als Gods Zoon, de Zaligmaker van den uitverkoren zondaar lijden moest.

In dit verhandelde leggen nu wederom verscheidene dingen ter onzer godzalige betrachting. Het ware ten hoogste wenschelijk Geliefden! dat wij hier gezamenlijk onszelven konden houden en aanmerken, als dezulken, die naar des Heeren getuigenis hier mede *uit de waarheid waren*, en als zoodanigen gewoon waren, *de stemme van Hem*, als onzen Koning *te hooren!* Maar dit is er zoo verre van daan, dat wij allen te zamen, dat groote heil en

geluk bezitten zouden; dat, integendeel verre de meesten onder ons, nog met Pilatus noodig hebben te vragen *wat waarheid is?* Want daar worden er maar zeer weinigen onder ons gevonden, die geestelijke kinderen van deze waarheid zijn; en die met derzelver heilzijke en verlichtende glans inwendig, in de ziel zijn bestraald geworden. O! wat behoort er niet veel toe, om uit God, als de waarheid geboren te worden en eene geheiligde kennis van die ziel zaligende waarheid te verkrijgen! Met het niterlijke verstand kan men die waarheid nog wel eenigzins kennen en onderzoeken. Wij Christenen zijn daar zoo blind niet in, als oudtijds de Heidenen. Neen, God heeft ons die waarheid in Zijn woord duidelijk geopenbaard; maar dat alles is nogtans geenszins regt heilzaam en zaligmakende voor ons, zoo lang onze wil niet bij de ontdekking dier waarheid wordt geheiligd en geheel veranderd; en wij zoo, op eene geestelijke wijze, tot kinderen van die waarheid en tot onderdanen van den Koning JEZUS herboren worden, die Hem geheel, in Geest en waarheid dienen. En daarom, och mijne Broeders en Zusters! gave God, dat gij allen op deze wijze eens tot eene geheiligde kennis van de waarheid mogt kunnen komen! Dat gij door den Geest eens in dezelve mogt geleid worden! O! wat zou u die waarheid dan niet ten hoogsten dierbaar zijn! Hoe zoudt gij dezelve dan niet met alle ziels genegenheid omhelzen en aannemen en dezelve koopen, zonder ze ooit wederom te verkoopen! Wel! zoekt gij dien gelukkigen staat dan te eeniger tijd eens te beleven? dan raden en vermanen wij u (1) met al uw verstand naarstig onderzoek te doen, naar die goddelijke en hemelsche waarheid; en ten dien einde het woord der waarheid gedurig te lezen en te hooren prediken. (2) Zoo veel u mogelijk is die waarheid, met toestemming van uwen wil te gehoorzamen, aan te nemen, en u zelven, in uwe daden en werkzaamheden, daar naar te rigten. (3) God den Heere vuriglijk te bidden, dat hij u, door de verlichting Zijns Heiligen Geestes, eens believe in

die waarheid te leiden, en u door dezelve geheel te wederbaren, te vernieuwen en te veranderen. En gij geloovigen! u raden en vermanen wij, dat gij u zelven altijd, als regte en eigen kinderen der waarheid gedraagt! Dat gij u daar in, hoe langer hoe meer van den Geest laat leiden! dat gij die waarheid steeds meer en meer met liefde omhelst; en die overal, naar uw vermogen voorstaat, beschermt en voor de wereld getuigenis geeft! En eindelijk, dat gij, als uit die waarheid zijnde, u toch gedurig daarop toelegt om de stemme van JEZUS, als uwen grooten Koning te hooren! Daartoe moet Zijn Geest u meer en meer, en van dag tot dag heiligen en bekwaam maken; en u de kracht der waarheid aan uwe zielen doen ondervinden. Amen.